

ព្រះ
ច័ន្ទបិដកបាលី

និង

សេចក្តីប្រជាកាសាខ្មែរ

សុត្តន្តបិដក

បង្គំបដិកាយ ឧបាសមន្តរាសក

និមមភាគ

២៨

បោះពុម្ពលើកទី ២

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

គ.ស ២៥០៦.គ.ស ១៩៦៣

សុត្តន្តបិដក

មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាស្កសកៈ

នវមភក

២៨

ត. ស. ៦៥០៦

គ. ស. ១៥៦៣

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស

ឧបរបណ្ណាសកំ

នវិមោ ភាគោ

វិភង្គវិគ្គោ

បឋមំ កទ្ទេការត្ថសុត្ថំ

(១) ឯវុដ្ឋេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកា សាវត្ថិ-
យំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិតស្ស អារាមេ ។
តត្រ ទោ កកា ភិក្ខុ អាមន្តេសំ ភិក្ខុវេតិ ។
កនន្តេតិ តេ ភិក្ខុ កកវតោ បទូស្សោសុំ ។ កកា
ឯតនវេច កទ្ទេការត្ថស្ស វេ ភិក្ខុវេ ទទ្ទេសញ្ច
វិភង្គញ្ច ទេសិស្សាមិ តំ សុណាថ សាធុកំ^(១) មន-
សិករោថ ភាសិស្សាមិ ។ ឯវំ កន្តេតិ ទោ តេ

ភិក្ខុ កកវតោ បទូស្សោសុំ ។

១ ១. សាធុកំ ៥ ទំល្យតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ

ឧបរបណ្ណាសកៈ

នវិមភាគ

វិភង្គវិគ្គ

កទ្ទេការត្ថសូត្រ ទំ ១

(១) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះ
ភាគទ្រង់គង់នៅ ក្នុងវត្តជេតវន របស់អនាថបិណ្ឌិតសេដ្ឋី ទៀបក្រុងសា-
វត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅពួកភិក្ខុក្នុងទីនោះថា ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះមានព្រះភាគថា
ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ កថាគតនឹងសំដែងនូវទទ្ទេស គឺមាភិកាជាគ្រឿងសំដែង
ឡើង នឹងវិភង្គនឹងបទជាគ្រឿងចែកដោយភិក្ខុ របស់បុគ្គលអ្នកមានកម្រិត
មួយដ៏ចម្រើន ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ ស្តាប់នូវសូត្រ
នោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តទ្រង់ប្រពៃចុះ កថាគតនឹងសំដែងប្រាប់ ។ ពួកភិក្ខុ
ទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[២] ភកកំ ឯតនកេច

អតីតំ ធាត្វាតមេយ្យ

នប្បដកេន្តំ អនាគតំ

យនតីតម្បហំនន្តំ

អប្បត្តញ្ច អនាគតំ

បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ នម្មំ

តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ

អសំហិរំ អសង្កប្បំ

តំ វិជ្ជា មនុប្រហាយេ

អន្លេវ កិច្ចមាតប្បំ

កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ

ន ហិ នោ សង្ករន្តេន

មហាសេនេន មច្ចុតា

ឯវិវិហារិមាតាបិ

អហោរត្តមតន្តិកំ

តំ វេ កន្ថេកាតោតិ

សន្តោ អាចិត្តាតេ មុនីតិ^(១) ។

១ ឬ. ឥសិយោ ឧត្តិ ។

[២] ព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនគ្រាស់ដូច្នេះថា បុគ្គល

មិនធម្មិភាវៈច្បាប់យបញ្ចក្ខន្ធ ដែលកន្លងទៅហើយ

មិនធម្មិប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធ ដែលមិនទាន់មកដល់ទេ ព្រោះ

បញ្ចក្ខន្ធលា ជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ

បញ្ចក្ខន្ធលា ជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់

មួយទៀត បុគ្គលណា ឃើញច្បាស់ ខ្លួនជាបច្ចុប្បន្ន

ក្នុងចំនោះ។ បុគ្គលនោះ លះដឹងច្បាស់ ខ្លួនព្រះនិព្វាន

ដែលមិនសេសសល់^(១) និងមិនបាត់បង់ (ដោយពួក

កិលេស) ធម្មិចម្រើនឲ្យរឿយៗ ខ្លួនសេសសល់ក្តី ដែល

ជាការម្នាក់របស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯការព្យាយាមជាគ្រឿង

ដុតកិលេស បុគ្គលម្នាក់ក្នុងវិជ្ជាខេងឯង អ្នកណាដឹងដឹង

ថា សេចក្តីស្លាប់ និងមានក្នុងវិជ្ជាស្តុកបាន ព្រោះថាការ

តទល់របស់យើងចំពោះមុខ ដែលមានសេនាដ៏ច្រើននោះ

មិនមានសេនាឡើយ អ្នកប្រាជ្ញដែលស្ងប់ចុកហើយ តែង

ហៅបុគ្គលដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ ជាអ្នកមានព្យា

យាមដុតកិលេស ជាអ្នកមិនខ្វល់ច្រអូស អស់យប់និង

ថ្ងៃនោះឯង ថាជាអ្នកមានព្រឹម្ភយដ៏ចម្រើន ។

១- ប្រែថា មិនដឹងអាក្រក់ឡើយ ។

ឯវិវេទនោ អយោសី អតីតមន្តានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន
 សមន្តានេតិ ឯវិសញ្ញោ អយោសី អតីតមន្តានន្តិ
 តត្ថ នន្តិ ន សមន្តានេតិ ឯវិសង្ខារោ អយោសី
 អតីតមន្តានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន សមន្តានេតិ ឯវិ-
 វិញ្ញាណោ អយោសី អតីតមន្តានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន
 សមន្តានេតិ ។ ឯវិ ទោ វិក្កុវេ អតីតិ ចាត្វាគមេ-
 តិ ។

(៥) កថេត្វា វិក្កុវេ អនាគតំ បដិកម្ពុតិ ។

ឯវិវេទោ សិយំ អនាគតមន្តានន្តិ តត្ថ នន្តិ ស-
 មន្តានេតិ ឯវិវេទនោ សិយំ ។ មេ ។ ឯវិសញ្ញោ សិ-
 យំ ។ មេ ។ ឯវិសង្ខារោ សិយំ ។ មេ ។ ឯវិវិញ្ញាណោ
 សិយំ អនាគតមន្តានន្តិ តត្ថ នន្តិ សមន្តានេតិ ។
 ឯវិ ទោ វិក្កុវេ អនាគតំ បដិកម្ពុតិ ។

មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីព្រាហ្ម ក្នុងវេទនាទោះជា ភាគអញមាន
 វេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីព្រាហ្ម
 ក្នុងសញ្ញាទោះជា ភាគអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិន
 ប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីព្រាហ្ម ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយទោះជា ភាគអញ
 មានសង្ខារយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីព្រាហ្ម
 ក្នុងវិញ្ញាណទោះជា ភាគអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជា
 អតីត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុក្កលការណ៍កាលយប់ព្រឹក ដែល
 កន្លងទៅហើយ យ៉ាងនេះឯង ។

(៦) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុក្កលប្រាថ្នាខ្ញុំបញ្ចក្ខន្ធក្នុងកាលជា
 អនាគត កើតចេញ ។ ចុក្កលប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីព្រាហ្ម ក្នុងវេ-
 ទនាទោះជា សូមឲ្យភាគអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត មាន
 វេទនាយ៉ាងនេះ ។ មេ ។ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ មេ ។ មានសង្ខារយ៉ាង
 នេះ ។ មេ ។ វេទនាប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីព្រាហ្មក្នុងវិញ្ញាណទោះជា
 សូមឲ្យភាគអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ចុក្កលប្រាថ្នាខ្ញុំបញ្ចក្ខន្ធក្នុងកាលជាអនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

(៦) កាតព្វកិច្ច អនាគត ប្បដិក្ខតិ ។

បរិក្ខេប សំយ អបកតមន្ត្រាច្ឆ័ តត្ថ ធម្មំ ធម្មំ ស.

ឧទ្ទានតិ វិវាទនោ សិយំ ។ ធម៌ ។ វិវាទនោ សិយំ

។ បេ ។ ឯវិសដ្ឋានកេ សិយំ ។ បេ ។ ឯវិញ្ញាណ

សិល្ប៍ អនាគតកម្ពុជា ១៩៩៩ ទំព័រ ១ សម្រាប់ទេសៗ

ឯវី ទោ វិកត្តេ អនាគតំ ឈ្យដ៏ក្នុងតិ ។

(៧) កាដេត្តា ភិក្ខុវេ បច្ចុប្បន្នេស្ត ធម្មេស្ត សំ-

ហ៊ុនធី ។ ឥឡូវ ភិក្ខុវេ អស្សុតវា បុគ្គល្លោ អវិយោធិ

អធិស្ឋាន អរិយធម្មសូ អតោវិទា អរិយធម្ម អរិច្ច

៣ សម្បត្តិសាច់ អនុស្សាវរី សម្បត្តិសធម្មស្ស អតោ-

វិធាន សម្បទិសធម្មេ អវិជ្ជតោ រូបំ អត្តតោ សមុទុបស្សតិ

ပိတ်ခွံ၊ ကံ ၊ အကူခံ အကူခံ ကံ ဂုဏ် ဂုဏ်လျှံ ကံ အကူခံ

(៦) ប្រធានកិត្តិយសនៃបុគ្គលនិងប្រជាជនដែលបានបំពេញនូវតួនាទីរបស់ខ្លួន

ជាអាទិភាព ក៏ដូចគ្នា ។ បុគ្គលនីមួយៗត្រូវតែរក្សាសេចក្តី

ប្រាកដ ក្នុងចំណោមថា សូមឱ្យក្រុមប្រឹក្សានេះ ក្នុងកាល

ជាអនាគត មានវេទនាយ៉ាងនេះ ៗ ២៥ ៗ មានសក្កាយ៉ាងនេះ ៗ ២៥ ៗ

មានស្ថិតិយ៉ាងនេះ ៗ ២២ ម៉ែប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរ ភ័ន្ត

វិញ្ញាណនោះថា សូមឲ្យអត្តាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាល

ជាអនាគត ។ ព្រលឹកតាំងឲ្យយ បុគ្គលនិម្មិតជាផ្លូវបរិភោគកម្ម

កាកបាទក្រហម យោធិ៍ខេត្ត ។

(៧) ម្ចាស់ភិក្ខុចាត់ឡាយ ចុះក្នុងរោងមាស (ដោយកណ្តាច់ដំបូង)

គន្ថកថាជាបច្ចុប្បន្ន កើតឡើង ៗ ទាល់ក៏កំផ្លាស់ បច្ចុប្បន្នក៏ស្ថិត

នេះ ជាអ្នកមិនបានស្តាប់ មិនបានដូចប្រទេសនឹងពួកព្រះអរិយៈ ជាអ្នកមិន

ឈ្មោះ ក្នុងមរិយសព្វគ្រោះអាយៈ មិនបាន ហាត់ក្នុងមរិយសព្វគ្រោះអាយៈ មិន

បានដូច្នេះ ខ្ញុំសូមសោតនិទ្ទាយ មនុស្សក្នុងមរយសសច្ចរស

មិនបានហាត់កងចមរេសសប្បុរស វាមិនបានឈានដេញដូរថាជាខ្លួន

၁။ ပါးလက်ဝဲ ဂြိုဟ်စွန်းတစ်ခုစီ ၁၆ ဂြိုဟ်စွန်းတစ်ခုစီ ၁၆ ဂြိုဟ်စွန်းတစ်ခုစီ
 ၂။ ပါးလက်ဝဲ ဂြိုဟ်စွန်းတစ်ခုစီ ၁၆ ဂြိုဟ်စွန်းတစ်ခုစီ ၁၆ ဂြိုဟ်စွန်းတစ်ခုစီ

វេទនំ ។ មេ ។ សញ្ញំ ។ មេ ។ សង្ខារេ ។ មេ ។
វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុបស្សតិ វិញ្ញាណវដ្តំ វា អត្តានំ
អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ។ ឯវិ
កិត្តវេ ។ ច បុប្ផន្នេសុ ធម្មេសុ សំហារតិ ។

[៨] កថេតុ វិកិត្តវេ បុប្ផន្នេសុ ធម្មេសុ
ន សំហារតិ ។ ឥធិ វិកិត្តវេ សុត្តន្ត អរិយស្សវគ្គោ
អរិយានំ ធន្សវិ អរិយធម្មស្ស តោវិទោ អរិយធម្ម
សុវិនិច្ឆេត្តា^(១) សម្មវិសានំ ធន្សវិ សម្មវិសធម្មស្ស
តោវិទោ សម្មវិសធម្ម សុវិនិច្ឆេត្តា ន រូបំ អត្តតោ
សមុបស្សតិ ន រូបវដ្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា រូបំ
ន រូបស្មី វា អត្តានំ ន វេទនំ ។ មេ ។ ន សញ្ញំ
។ មេ ។ ន សង្ខារេ ។ មេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ
សមុបស្សតិ ន វិញ្ញាណវដ្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ
វា វិញ្ញាណំ ន វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ។ ឯវិ ។ ច
វិកិត្តវេ បុប្ផន្នេសុ ធម្មេសុ ន សំហារតិ ។

១. វិនិច្ឆេត្តា សុសុត្តន្ត ខន្តី ។

ក្នុងប្រ ពិចារណាយិញ ខ្លួនវេទនា ។ មេ ។ ខ្លួនសញ្ញា ។ មេ ។ ខ្លួន
សង្ខារទាំងឡាយ ។ មេ ។ ខ្លួនវិញ្ញាណថាជាខ្លួន ខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ
ខ្លួនវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន ឬខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ បុគ្គលសេសសមាសក្នុងក្នុងមិច្ឆាច្បាប់ យ៉ាងនេះឯង ។

[៨] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលមិនសេសសម ក្នុងមិច្ឆា
ច្បាប់ គឺដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនា
នេះ ជាអ្នកបានស្តាប់ ជាអ្នកបានចូលច្រឡំច្រឡំព្រះអរិយៈ ជាអ្នក
ឆ្លាស់វៃក្នុងមិច្ឆាច្បាប់ព្រះអរិយៈ បានហាត់ល្អ ក្នុងមិច្ឆាច្បាប់ព្រះអរិយៈ
បានចូលច្រឡំច្រឡំក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធ ឆ្លាស់វៃក្នុងមិច្ឆាច្បាប់សម្មាសម្ពុទ្ធ បានហាត់
ក្នុងមិច្ឆាច្បាប់សម្មាសម្ពុទ្ធ មិនពិចារណាយិញប្រថាប់ខ្លួន មិនពិចារណា
យិញខ្លួនថាមានប្រ មិនពិចារណាយិញប្រថាប់មានក្នុងខ្លួន មិនពិចារណា
យិញខ្លួនថាមានក្នុងប្រ មិនពិចារណាយិញវេទនា ។ មេ ។ មិន
ពិចារណាយិញសញ្ញា ។ មេ ។ មិនពិចារណាយិញសង្ខារទាំងឡាយ
។ មេ ។ មិនពិចារណាយិញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន មិនពិចារណាយិញខ្លួន
ថាមានវិញ្ញាណ មិនពិចារណាយិញវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន មិនពិចារណា
យិញខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណទេវ័យ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល
មិនសេសសម ក្នុងក្នុងមិច្ឆាច្បាប់ យ៉ាងនេះឯង ។

ក្បួនទូល ក្បួនទូល ក្បួនទូល

(៤) អតីត បាតុកម្ម
 ឈប់ដកដង្ហើម អតីត
 យន្តិកម្ម ឈប់
 អប្បក្កត អបាត
 បទុប្បក្កត យោ ឈប់
 តត្ថ តត្ថ វិបស្សន៍
 អសំហវី អសង្កប្ប
 តិ វិជ្ជា មនុស្សាយោ
 អន្តរ កិច្ចមាតប្ប
 កោ ជញ្ញា មរណំ សុវ
 ធន ហិ តោ សង្ការន្ត
 មហាសេនេន មនុស្ស
 ឯវិហារមាតាបិ
 អហោរត្តមតន្តិក
 តិ វេ កន្តករត្តាតិ
 សន្តោ អាចិត្តតេ មុនីតិ ។

ក្បួនទូល ក្បួនទូល ក្បួនទូល

(៤) បុគ្គលមិនអប្បការទ្រព្យភាវីយន្តបញ្ចក្ខន្ធដាអតីត មិនអប្ប
 ប្រាថ្នា ឬបញ្ចក្ខន្ធដាអនាគតឡើយ ព្រោះបញ្ចក្ខន្ធលាជា
 អតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធលាជា
 អនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គល
 ណា គិតរលាយឃើញច្បាស់នូវធម៌ជាបទុប្បក្កត ក្នុងទីនោះ។
 បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនសេស
 សោមន៍និមិត្តកម្រិតហើយ អប្បិច្ឆិកាដល់សមាបត្តិ ដែល
 ជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះឱ្យឃើញ ។ ឯការព្យាយាមជា
 គ្រឿងដុតកិលេស បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះឯង អ្នកណា ភាព
 ដឹង ជាសេចក្តីស្តាប់នឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន ព្រោះថាការក
 ល់របស់យើងចំពោះមនុស្ស ដែលមានសេនាជំរុញនោះ មិន
 មានសារឡើយ អ្នកប្រាថ្នាដែលស្ងប់ទុកហើយ តែងហៅ
 បុគ្គលដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ មានព្យាយាមដុតកិលេស
 កិលេស ជាអ្នកមិនខ្វល់ច្រអូស អស់ថ្ងៃនឹងយប់នោះឯង ថា
 ជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចំរើន ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយសូ ចេវចន្ទស្ថានកៈ

កន្ទេកាត្ថស្ស វេ កិក្ខុវេ ទុទ្ទេសត្វា វិកត្តិត្វា
នេសំស្សាប័តិ ។ នតិ យន្តិ ត្រុំ ននមេតិ បដិច្ច
ត្រុំ ។ ននមរោច ភគវា អត្តមនា តេ កិក្ខុ ក-
តវតោ ភាសីតិ អភិទទ្ទិ ។

កន្ទេកាត្ថស្ស ចេវចន្ទ វិកត្តិត្វា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចេវចន្ទស្ថានកៈ

ម្នាលភិក្ខុចាំឲ្យយ គឺជាគម្ពីរសំដែងនូវទេសនាគិតកាន់កែក្នុង
គិតាធិន្ទ របស់បុគ្គលអ្នកមានកម្រិតយូរដ៏ចម្រើន ដល់អ្នកចាំឲ្យយ ។
ពាក្យណា ដែលគឺជាគតិពោលហើយ ដោយប្រការផ្សេងៗ ពាក្យនោះ
គឺជាគតិពោលសំដៅហេតុនេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់
ភាសានេះចប់ហើយ ពួកភិក្ខុចាំនោះក៏មានចិត្តត្រេកអរ កែវយន្តិ
ភាសិត របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ កន្ទេកាត្ថស្ស ទី ១ ។

ទុតិយ៍ អាណត្តករក្ខត្តស្ម

(១០) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកក
សាវត្ថិយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
រមេ ។ តេន ទោ បន សមយេន អាយស្មា អា-
នោ ឧបដ្ឋានសាលាយំ កិក្ខុ ធម្មិយា កតាយ
សន្តស្សតិ សមាធិបេតិ សមុត្តេជេតិ សម្មហំសេតិ
ករុណាត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកត្តញ្ច កាសតិ ។

(១១) អថទោ កកក សាយស្មាសមយំ បដិ-
សល្លាថា វុដ្ឋិតោ យេនុបដ្ឋានសាលា តេនុបសង្កម្ពិ
ឧបសង្កម្ពិតា បញ្ញត្តេ អាសនេ ចិសីទិ ។ ចិសដ្ឋ
ទោ កកក កិក្ខុ អាមន្តេសិ តោ ទុ ទោ
កិក្ខុវេ ឧបដ្ឋានសាលាយំ កិក្ខុ ធម្មិយា កតាយ
សន្តស្សសិ សមាធិបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្ម-
ហំសេសិ ករុណាត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកត្តញ្ច
អភាសិតិ ។ អាយស្មា កន្តេ អាណោ

អាណត្តករក្ខត្តស្ម ទី ២

(១០) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភោគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀប
ក្រុងសាវត្ថី ។ ក៏សម័យនោះឯង ព្រះភោគទទួលបានកាយ បានពន្យល់
ណែនាំពួកកិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យកាចហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថា
ក្នុងឧបដ្ឋានសាលា ហើយសំដែងទូទៅទូល គឺមាតិកា ចិនិវិភក្ត
គឺការជឿយ របស់បុគ្គលដែលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

(១១) គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភោគ ទ្រង់ចេញចាកផល-
សមាចរក្នុងសាយស្មាសម័យ ចូលទៅឯឧបដ្ឋានសាលា លុះចូលទៅ
ដល់ហើយ ក៏គង់លើកាសនៈដែលគេក្រាលថ្វាយ ។ លុះព្រះមាន
ព្រះភោគ គង់ស្រេចហើយ ទើបគ្រាន់ហៅកិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់កិក្ខុ
ទាំងឡាយ អ្នកណាថ្មី ពន្យល់ ណែនាំពួកកិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យ
កាចហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថាក្នុងឧបដ្ឋានសាលា ហើយ
សំដែងទូទៅទូលចិនិវិភក្ត របស់បុគ្គលដែលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។
ពួកកិក្ខុក្រាចបង្គំចូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះភោគទទួលបានកាយ

ឧបដ្ឋានសាលាយំ ភិក្ខុ^(*) ធម្មិយា កតាយ សន្ត-
 ស្សសិ សមាធិបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំសេសិ
 កន្ថោកាត្តស្ស ឧទ្ទេសត្វ វិភង្គត្វ អភាសីតិ ។
 អថេតា កកវា អាយស្មន្តំ អាទន្តំ អមន្តេសិ
 យថាកជំ បទ ភ្នំ អាទន្ត ភិក្ខុ ធម្មិយា កតាយ
 សន្តស្សសិ សមាធិបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំ-
 សេសិ កន្ថោកាត្តស្ស ឧទ្ទេសត្វ វិភង្គត្វ អភាសីតិ ។

[១២] ឯវិ តោ អហំ កន្ត ភិក្ខុ ធម្មិយា ក-
 តាយ សន្តស្សមិ^(២) សមាធិបេមិ សមុត្តេជេមិ សម្ប-
 ហំសេមិ កន្ថោកាត្តស្ស ឧទ្ទេសត្វ វិភង្គត្វ អភាសី

អតីតំ ចាត្វាគមេយ្យ
 ទច្យជិតេន្ទ អចាគតំ
 យនតិកម្សប្បិទន្តំ
 អប្បត្តត្វ អចាគតំ

១ ម. ភិក្ខុ ។ ២ ម. សន្តស្សសិ ។

លោកធម្មលំ ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ
 ដោយធម្មិកថា ក្នុងឧបដ្ឋានសាលា ហើយសំដែងឲ្យទទួលបាននិវាសន៍
 របស់បុគ្គលអ្នកមានកម្រិតយូរដ៏ចម្រើន ។ ព្រះនារោត្ត ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ប្រាសន៍នឹងព្រះកាន់ឲ្យបានកាយុថា ម្ចាស់កាន់ ចុះអ្នកឲ្យលំ
 ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយដោយធម្មិកថា
 ហើយសំដែងឲ្យទទួលបាននិវាសន៍ របស់បុគ្គលអ្នកមានកម្រិតយូរដ៏ចម្រើន
 ដូចម្តេចខ្លះ ។

[១២] ព្រះកាន់ឲ្យក្រាបចង្អុលថា ចតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គឲ្យលំ ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ
 ដោយធម្មិកថា ហើយសំដែងឲ្យទទួលបាននិវាសន៍ របស់បុគ្គលអ្នកមាន
 កម្រិតយូរដ៏ចម្រើន យ៉ាងនេះថា

បុគ្គលមិនគ្រូតាទ្យានកាល័យឲ្យបញ្ចក្ខន្ធដែលកន្លងទៅហើយ
 ទេ មិនគប្បីប្រាថ្នាឲ្យបញ្ចក្ខន្ធដែលជាអនាគតឡើយ ព្រោះ
 បញ្ចក្ខន្ធលាជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ
 បញ្ចក្ខន្ធលាជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់

ក្នុងព្រះសូត្រ អាទិភូមិវគ្គសូត្រ អតីតបិដក

បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម្មំ
 តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ
 អសំហំ អសង្កប្បំ
 តំ វិជ្ជា មនុស្សាយ
 អន្តរ កំច្ចតាម្បំ
 កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ
 ទ ហិ នោ សង្ករន្តោ
 មហាសេនេន មច្ចុបា
 ឋវិវិហារិមាតាបិ
 អហោរត្តមតន្តំ
 តំ វេ កន្ថុកាតោតិ
 សន្តោ អាចិក្ខុតេ មុច្ចិតិ(*) ។

[១៣] កថញ្ញាវសោ អតីតំ អន្តរាមេតិ ។
 ឋវិវិហោ អហោសី អតីតមន្តានន្តំ តត្ថ ធម្មំ ស-
 មន្តានេតិ ឋវិវេនេនា អហោសី អតីតមន្តានន្តំ
 តត្ថ ធម្មំ សមន្តានេតិ ឋវិសញ្ញា អហោសី

ក្នុងព្រះ អាទិភូមិវគ្គសូត្រ សេចក្តីអាទិភូមិវគ្គសូត្រ

បុគ្គលណាភិបាតាណាឃើញច្បាស់នូវចម្លើយច្បាស់នូវចម្លើយនោះ
 បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវច្រើននូវច្រើន ដែលមិនសេស
 សោម មិនបានកម្រើកនោះហើយ អញ្ជើញច្រើននូវច្រើន
 មាតិកា ដែលជាគោលដៅរបស់ច្រើននូវច្រើននោះឡើយ ។ ឯ
 ការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំលើស បុគ្គលនូវការព្រឹត្តិក្នុងថ្ងៃនេះ
 ឯង អ្នកណាបានដឹងថា សេចក្តីស្វាប័ននឹងបានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន
 ព្រោះថា ការកល់របស់យើងចំពោះមុខ ដែលមានសេនាដ៏
 ច្រើននោះ មិនមានសារឡើយ អ្នកប្រាជ្ញស្វាប័ននូវច្រើននៃសេនា
 បុគ្គលដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ មានព្យាយាមដុតកំលើស
 កំលើស មិនខ្វល់ច្រអូស អស់ថ្ងៃនឹងយប់នោះឯង ថាជា
 អ្នកមានកម្រិតយូរដ៏ចម្រើន ។

[១៤] មាតិកាសោ បុគ្គលអាទិភូមិវគ្គសូត្រជាអតីត
 ភិដ្ឋមេត ។ បុគ្គលប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវកល្យាណក្នុងរូបនោះថា ភាគ
 អញ្ញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវកល្យាណ
 វេទនានោះថា ភាគអញ្ញមានវេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅតាមនូវកល្យាណក្នុងសញ្ញានោះថា ភាគអញ្ញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស វេរបណ្ណសក្ក

អតីតមន្តាទន្ធី ឥត្ថ ទន្ធី សមន្តាទេតិ ឯវិសង្ការោ
 អហោសិ អតីតមន្តាទន្ធី ឥត្ថ ទន្ធី សមន្តាទេតិ
 ឯវិវិញ្ញាណោ អហោសិ អតីតមន្តាទន្ធី ឥត្ថ ទន្ធី
 សមន្តាទេតិ ។ ឯវិចោ អាវុសោ អតីតំ មន្តាទមេតិ ។

[១២] កម្មញ្ញាវុសោ អតីតំ មន្តាទមេតិ ។

ឯវិចោ អហោសិ អតីតមន្តាទន្ធី ឥត្ថ ទន្ធី ឯ ស-
 មន្តាទេតិ ឯវិវេទេចោ អហោសិ អតីតមន្តាទន្ធី ឥត្ថ
 ទន្ធី ឯ សមន្តាទេតិ ឯវិសញ្ញោ អហោសិ អតីត-
 មន្តាទន្ធី ឥត្ថ ទន្ធី ឯ សមន្តាទេតិ ឯវិសង្ការោ
 អហោសិ អតីតមន្តាទន្ធី ឥត្ថ ទន្ធី ឯ សមន្តាទេតិ
 ឯវិវិញ្ញាណោ អហោសិ អតីតមន្តាទន្ធី ឥត្ថ ទន្ធី ឯ
 សមន្តាទេតិ ។ ឯវិចោ អាវុសោ អតីតំ មន្តាទមេតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ វេរបណ្ណសក្ក

ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅតាមខ្ញុំកណ្តក្នុងសង្ខារទាំងឡាយនោះ
 ថា កក្កាអញមានសង្ខារយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅតាម
 ខ្ញុំកណ្តក្នុងវិញ្ញាណនោះថា កក្កាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុង
 កាលជាអតីត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលអារឿនកាលយបក្កក្នុង
 ជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

[១២] ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលមិនអារឿនកាលយបក្កក្នុង ដែល
 ជាអតីត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនប្រព្រឹត្តទៅតាមខ្ញុំកណ្តក្នុងនោះ
 ថា កក្កាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាម
 ខ្ញុំកណ្តក្នុងវេទនានោះថា កក្កាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជា
 អតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាម ខ្ញុំកណ្តក្នុងសញ្ញានោះថា កក្កាអញ
 មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមខ្ញុំកណ្ត
 ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយនោះថា កក្កាអញមានសង្ខារយ៉ាងនេះ ក្នុងកាល
 ជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមខ្ញុំកណ្តក្នុងវិញ្ញាណនោះថា កក្កាអញ
 មានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គល
 មិនអារឿនកាលយបក្កក្នុងជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

កែវត្តស្វាយ មានទ្វារទ្វារស្មើគ្នា អនាគត ឲ្យដឹងក្នុង

[១៥] ក្នុងក្រុងស្វាយ អនាគត បដិកាដ្ឋតិ ។
 ឯវិញ្ញាណ សិរី អនាគតមន្ត្រាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ សមប្បា-
 នេតិ ឯវិញ្ញាណ សិរី ។ បេ ។ ឯវិញ្ញាណ សិរី
 ។ បេ ។ ឯវិញ្ញាណ សិរី ។ បេ ។ ឯវិញ្ញាណ
 សិរី អនាគតមន្ត្រាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ សមប្បាណេតិ ។ ឯ
 វិញ្ញាណ សិរី អនាគត បដិកាដ្ឋតិ ។

[១៦] ក្នុងក្រុងស្វាយ អនាគត ឲ្យដឹងក្នុង
 ឯវិញ្ញាណ សិរី អនាគតមន្ត្រាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ ឯ ស-
 មប្បាណេតិ ឯវិញ្ញាណ សិរី ។ បេ ។ ឯវិញ្ញាណ សិរី
 ។ បេ ។ ឯវិញ្ញាណ សិរី ។ បេ ។ ឯវិញ្ញាណ
 សិរី អនាគតមន្ត្រាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ ឯ សមប្បា-
 នេតិ ។ ឯវិញ្ញាណ សិរី អនាគត ឲ្យដឹងក្នុង ។

កែវត្ត ស្វាយ មានទ្វារទ្វារស្មើគ្នា អនាគត ឲ្យដឹងក្នុង

[១៧] ឯវិញ្ញាណ សិរី អនាគត បដិកាដ្ឋតិ ។
 ឯវិញ្ញាណ សិរី អនាគតមន្ត្រាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ សមប្បា-
 នេតិ ឯវិញ្ញាណ សិរី ។ បេ ។ ឯវិញ្ញាណ សិរី
 ។ បេ ។ ឯវិញ្ញាណ សិរី ។ បេ ។ ឯវិញ្ញាណ
 សិរី អនាគតមន្ត្រាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ សមប្បាណេតិ ។ ឯ
 វិញ្ញាណ សិរី អនាគត បដិកាដ្ឋតិ ។

[១៨] ឯវិញ្ញាណ សិរី អនាគត ឲ្យដឹងក្នុង
 ឯវិញ្ញាណ សិរី អនាគតមន្ត្រាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ ឯ ស-
 មប្បាណេតិ ឯវិញ្ញាណ សិរី ។ បេ ។ ឯវិញ្ញាណ សិរី
 ។ បេ ។ ឯវិញ្ញាណ សិរី ។ បេ ។ ឯវិញ្ញាណ
 សិរី អនាគតមន្ត្រាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ ឯ សមប្បា-
 នេតិ ។ ឯវិញ្ញាណ សិរី អនាគត ឲ្យដឹងក្នុង ។

ន អត្តនំ ក រូបំ ន រូបស្មី ក អត្តនំ ន
 វេទនំ ។ រេ ។ ន សញ្ញំ ។ រេ ។ ន សង្ខារ
 ។ រេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុបស្សតិ
 ន វិញ្ញាណវន្តំ ក អត្តនំ ន អត្តនំ ក វិញ្ញាណំ
 ន វិញ្ញាណស្មី ក អត្តនំ ។ ឯវំ ចា អាវុសោ
 បទុប្បន្នេហុ នម្មេសុ ន សំហិរតិ ។

[១៨] អតីតំ ឆាត្វាគមេយ្យ

នប្បជំកាន្តំ អនាគតំ

យនតីតម្បហំនន្តំ

អប្បត្តកា អនាគតំ

បទុប្បន្នកា យោ នម្មំ

តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ

អសំហិរំ អសង្កប្បំ

តិ វិជ្ជា មនុគ្រហយេ

អរោហំ តិច្ឆមាតប្បំ

មិនពិចារណាយើញ្ញាណដ៏មានក្នុងខ្លួន មិនពិចារណាខ្លួនដ៏មានក្នុង
 រូប មិនពិចារណាយើញ្ញាណវេទនា ។ រេ ។ មិនពិចារណាយើញ្ញាណសញ្ញា
 ។ រេ ។ មិនពិចារណាយើញ្ញាណសង្ខារទាំងឡាយ ។ រេ ។ មិនពិចារណា
 យើញ្ញាណដ៏ជាខ្លួន មិនពិចារណាយើញ្ញាណដ៏មានវិញ្ញាណ
 មិនពិចារណាយើញ្ញាណដ៏មានក្នុងខ្លួន មិនពិចារណាយើញ្ញាណ
 ខ្លួនដ៏មានក្នុងវិញ្ញាណឡើយ ។ មាលាវុសោ បុគ្គលមិនសេសសលាម
 ក្នុងពួកនិងបទុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

[១៩] បុគ្គល មិនធម្មតាច្បាប់កាលៈយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត មិន

ធម្មតាច្បាប់បញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត ព្រោះបញ្ចក្ខន្ធលា

ជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធ

ណាជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយ

ទៀត បុគ្គលណា យើញ្ញាណសំខ្លួននិងបទុប្បន្ន ក្នុងចំ

នោះ ។ បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់ខ្លួនព្រះនិព្វានដែលមិន

សេសសលាម មិនកម្រិតហើយ ធម្មតាច្បាប់ឡើយ ។ ខ្លួន

ដែលសមាមន្តិ ដែលជាអារម្មណ៍នៃព្រះនិព្វាននោះ ឯការ

ព្យាយាមជាគ្រឿងជុំគំរើស បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងវិធីនេះឯង

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេស្កនិកាយ

កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ

ន ហិ នោ សុត្តន្តន្តោ

មហាសេនេន មទូនា

ឯវិវិហារិមាតាមិ

អរោក្ខមត្តន្តិ

តំ វេ កន្ថោកាត្តោតិ

សន្តោ អាចិក្ខុតេ មុច្ឆិទិ ។

ឯវិ ទោ អហំ កន្ថោ ភិក្ខុ ជម្មយា កថាយ
សន្តស្សសិ សមាធិបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំ
សេសិ កន្ថោកាត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកត្តញ្ច អកាសិច្ចំ ។

(២០) សាទុ សាទុ អាទទុ សាទុ ទោ ភិក្ខុ
អាទទុ ភិក្ខុ ជម្មយា កថាយ សន្តស្សសិ សមា-
ធិបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំសេសិ កន្ថោកាត្តស្ស
ឧទ្ទេសញ្ច វិកត្តញ្ច អកាសិ

អតីតំ ជាត្វាតមេយ្យ ។ ប ។

តំ វេ កន្ថោកាត្តោតិ

សន្តោ អាចិក្ខុតេ មុច្ឆិទិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេស្កនិកាយ

អនុណាទិវិជីតំថា សេចក្តីស្តាប់នឹងមានក្នុងវិញ្ញាណក្ខន្ធិ

ក្រោយថា ការគង់លំនៅយើងនឹងពោះមុខដែលមានសេនា

ច្រើននោះ មិនមានសោះឡើយ មុនជាអ្នកស្តាប់ទុក្ខ នៃ

ហៅបុគ្គល ដែលបានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ មានព្យាយាម

ដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកមិនច្នៃប្រឌូស អស់ថ្លៃទិវិជយប់

នោះឯង ថាជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮនូវពាក្យក្នុងក្បួន
ឲ្យកាចចាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម៌ថា ហើយសំដែងនូវទុក្ខស
និងវិកត្ត ចេសបុគ្គលដែលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន យ៉ាងនេះឯង ។

(២១) ម្ចាស់កាន់ខ្ន ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ ម្ចាស់កាន់ខ្ន
អ្នកបានឮនូវ វិណ្ឌន៍ក្នុងក្បួន ឲ្យកាន់យក ឲ្យកាចចាន ឲ្យរីករាយ
ដោយធម៌ថា ហើយសំដែងនូវទុក្ខសនិងវិកត្ត ចេសបុគ្គលដែលមាន
កម្រិតមួយដ៏ចម្រើនថា

បុគ្គល មិនត្រូវការឡោះកាល័យបញ្ចក្ខន្ធ ដែលជាអតីត

។ បេ ។ មុនជាអ្នកស្តាប់ទុក្ខ រមែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថា

ជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ដូច្នេះនោះត្រឹមត្រូវហើយ ។

ក្បួនស្នេហា អាណន្តបុរាណស្នេហា អតីតកាល

(២១) កថាស្នេហា អតីត អនាគត ។ បេ ។

ឯវិ ទោ អាណន្ត អតីត អនាគត ។ កថាស្នេហា

អតីត អនាគត ។ បេ ។ ឯវិ ទោ អាណន្ត អតីត

អនាគត ។ កថាស្នេហា អនាគត បដិកថា

។ បេ ។ ឯវិ ទោ អាណន្ត អនាគត បដិកថា ។

កថាស្នេហា អនាគត បដិកថា ។ បេ ។ ឯវិ

ទោ អាណន្ត អនាគត បដិកថា ។ កថាស្នេ-

ហា បដិកថា បដិកថា បដិកថា ។ បេ ។ ឯវិ

ទោ អាណន្ត បដិកថា បដិកថា បដិកថា ។ ក-

ថាស្នេហា បដិកថា បដិកថា បដិកថា ។ បេ ។

ឯវិ ទោ អាណន្ត បដិកថា បដិកថា បដិកថា ។

ក្បួនស្នេហា អាណន្តបុរាណស្នេហា អតីតកាល

(២២) កថាស្នេហា អតីត អនាគត ។ បេ ។

ឯវិ ទោ អាណន្ត អតីត អនាគត ។ កថាស្នេហា

អតីត អនាគត ។ បេ ។ ឯវិ ទោ អាណន្ត អតីត

អនាគត ។ កថាស្នេហា អនាគត បដិកថា

។ បេ ។ ឯវិ ទោ អាណន្ត អនាគត បដិកថា ។

កថាស្នេហា អនាគត បដិកថា ។ បេ ។ ឯវិ

ទោ អាណន្ត អនាគត បដិកថា ។ កថាស្នេ-

ហា បដិកថា បដិកថា បដិកថា ។ បេ ។ ឯវិ

ទោ អាណន្ត បដិកថា បដិកថា បដិកថា ។ ក-

ថាស្នេហា បដិកថា បដិកថា បដិកថា ។ បេ ។

ឯវិ ទោ អាណន្ត បដិកថា បដិកថា បដិកថា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយសូ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្ក

(២២) អតីតំ ជាត្វាគមេយ្យ ។ មេ ។

តំ វេ ភន្តេការេវាតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុច្ឆិតំ ។

នធម៌កេន ភកា អត្តមនោ អាយស្មា អាណន្តោ
កតវេតោ ភាសិតំ អភិណិច្ឆិតំ ។

អានុករុកេត្តសុត្តំ ទុតិយំ និម្មិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្ក

(២២) បុគ្គល មិនឃើញការឡើយដោយចក្ខុក្នុង ជាអតីត

។ មេ ។ មុនីជាអ្នកស្ងប់ទុក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថា

ជាអ្នកបានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

លុះព្រះឆានព្រះភោគ គ្រាស់ភាសិតនេះចប់ហើយ ព្រះភោគនូវ
មានកាយ ក៏មានចិត្តក្រេកអរ រីករាយ នឹងភាសិតរបស់ព្រះឆាន
ព្រះភោគ ។

ចប់ អានុករុកេត្តសុត្តន្ត ទី ២ ។

ធម៌យំ មហាកថាសូត្រ

[២៣] ឯវេទ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ កកា
 រាជគមោ វិហាតិ គមោធារាមេ ។ អដទោ អាយស្មា
 សមិទ្ធិ រត្តិយា បច្ចុសសមយំ បច្ចុដ្ឋាយ យេន
 គចោដោ គេតុបសង្កមំ កត្តានិ បរិសិញ្ចុតុ ។ ក.
 ចោដោ កត្តានិ បរិសិញ្ចុតា បច្ចុត្តវិត្តា ឯកាតិវរោ
 អដ្ឋាសិ កត្តានិ បុព្វាបយមាចោ^(១) ។ អដទោ អញ្ច-
 កា ទេវតា អភិក្កត្តាយ រត្តិយា អភិក្កត្តវណ្ណ កេ-
 វលកម្យំ គចោនំ ឱកាសេត្វា យេនាយស្មា សមិទ្ធិ
 គេតុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា ឯកាមន្តំ អដ្ឋាសិ ។

[២៤] ឯកាមន្តំ មិចា ទោ សា ទេវតា អាយ-
 ស្មន្តំ សមិទ្ធិ ឯតនភោច ជាវេសិ ភំ ភិក្កុ កន្ត្រ-
 កាត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ចាតិ ។ ន ទោ អហំ
 អារុសោ ជាវេមិ កន្ត្រកាត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច

១ ម សុត្តន្តបិដក

មហាកថាសូត្រ ទី ៣

[២៥] ខំបាទស្តាប័មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
 មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្រេចព្រះវិជ្ជាបថ ក្នុងគុណភាព ដ៏ក្រសួង
 រាជគ្រឹះ ។ គ្រោះនោះឯង ព្រះសមិទ្ធិមានកាយ ក្រោកឡើងក្នុង
 បច្ចុសសម័យនៃកម្រិត ហើយចូលទៅក្នុងស្ថានឈ្មោះគុណភាព ដើម្បីនឹង
 ស្រលាបខ្លួន ។ លុះចូលទៅស្រលាបខ្លួនក្នុងស្ថានឈ្មោះគុណភាពស្រេច
 ហើយ លោកគំរឿងមកវិញ មានភិក្ខុវិជ្ជា ឈរហាលខ្លួនឱ្យស្អាត ។
 គ្រោះនោះឯង កាលក្រិបបឋមយាមកន្ទុះទៅហើយ មានទៅតាមយុទ្ធគំ
 មានស្មើគ្រឿង ញ៉ាំងស្ទឹងឈ្មោះគុណភាពតាំងមូលឱ្យភ្លឺស្វាង ហើយ
 ចូលទៅក្នុងព្រះសមិទ្ធិមានកាយ លុះចូលទៅដល់ហើយ ទើបឈរក្នុង
 ទិសមគ្គ ។

[២៦] លុះទៅតាមនោះ ឈរក្នុងទិសមគ្គហើយ បាននិយាយ
 នឹងព្រះសមិទ្ធិមានកាយយ៉ាងនេះថា បពិត្រភិក្កុ លោកចាំឱ្យទទួល
 នឹងវិភង្គ របស់បុគ្គលដែលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើនច្រើន ។ ម្ចាស់អាវុសា
 កាតាមិនចាំឱ្យទទួលនឹងវិភង្គ របស់បុគ្គលដែលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើនច្រើន

ភ្នំ បដាវសោ ជាបេសិ កន្ទេកាត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គ-
 ញាតិ ។ អហម្យំ ទោ ភិក្ខុ ខ ជាបេសិ កន្ទេកាត្តស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច ជាបេសិ បទ ភ្នំ ភិក្ខុ កន្ទេ-
 កាត្តិយោ កាដាតិ ។ ខ ទោ អហំ អាវុសោ ជាបេសិ
 កន្ទេកាត្តិយោ កាដា ភ្នំ បដាវសោ ជាបេសិ កន្ទេ-
 កាត្តិយោ កាដាតិ ។ អហម្យំ ទោ ភិក្ខុ ខ ជាបេសិ
 កន្ទេកាត្តិយោ កាដា ឧត្តយ្ហាហំ ភ្នំ ភិក្ខុ កន្ទេ-
 កាត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច បរិយោបុណ្ហាហំ ភ្នំ
 ភិក្ខុ កន្ទេកាត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច ជាបេសិ ភ្នំ
 ភិក្ខុ កន្ទេកាត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច អនុសញ្ញាតោ
 ភិក្ខុ កន្ទេកាត្តស្ស ឧទ្ទេសោ ខ វិភង្គោ ខ អាទិព្រហ្ម-
 ចរិយកោតិ ។ ឥទមរោច សា ទេវតា ឥនំ វត្តា
 កត្តេន្តរោយិ ។

[២៩] អថទោ អាយស្មា សមិទ្ធិ តស្សា
 វត្តិយោ អន្ធមយេន យេន កកវា តេនុបសន្តមិ ឧប-
 សន្តមិថ្វា កកវន្តំ អភិវាទេថា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

ម្ចាស់អាវុសោ ចុះអ្នកចាំទូរទទួលទំនិ្ធវិភង្គរបស់បុគ្គលដែលមានកម្រិតមួយ
 ដ៏ចម្រើនឬទេ ។ បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំព្រះករុណាភិមិតចាំទូរទទួលទំនិ្ធវិភង្គ
 របស់បុគ្គលដែលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើនដែរ បពិត្រភិក្ខុ ចុះលោកចាំតាជា
 មានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ ម្ចាស់អាវុសោ អាត្មាមិនចាំតាជាមានកម្រិត
 មួយដ៏ចម្រើនទេ ម្ចាស់អាវុសោ ចុះអ្នកចាំតាជាមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន
 ឬទេ ។ បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំព្រះករុណាភិមិតចាំតាជាមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន
 ដែរ បពិត្រភិក្ខុ ចុះលោករៀន ទូរទទួលទំនិ្ធវិភង្គរបស់បុគ្គលមាន
 កម្រិតមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ចុះលោកទទួល ទូរទទួលទំនិ្ធវិភង្គរបស់
 បុគ្គលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ចុះលោកចាំទុក ទូរទទួល
 ទំនិ្ធវិភង្គរបស់បុគ្គលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ព្រោះទទួល
 ទំនិ្ធវិភង្គរបស់បុគ្គលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ជាធម៌ច្រកបដោយប្រយោជន៍
 ហើយជាទានដើម្បីឧបសគ្គព្រហ្មចារ្យ ។ ទេវតាទោះ បានកោលពាក្យ
 នេះ លុះពោលពាក្យនេះហើយ ក៏បាត់ក្នុងទីនោះទៅ ។

[២៩] ព្រោះនោះឯង ព្រះសមិទ្ធិមានកាយ លុះកន្លងក្រីនោះ
 ហើយ ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏
 ក្រាបថ្វាយបង្គំបំពេញព្រះមានព្រះភាគ ចេអង្គុយ ក្នុងទីសមគួរ ។

ឯកមន្ត្រី ឯសិរោ ទោ អាយស្មា សមន្ត្រី កក្កដ្ឋ
 ឯគណេន សិរោ កក្កដ្ឋ រត្និយា បទុសសមយ័
 បទុដ្ឋាយ យេន គោរោ គេនុបស្តម្ភិ កក្កដ្ឋ
 បរិសំព័ត្តិ ។ គោរោ កក្កដ្ឋ បរិសំព័ត្តិ បទុត្តិកា
 ឯកចរោ អដ្ឋាសិ កក្កដ្ឋ បុព្វារយមា ទោ ។ អ-
 ចរោ កក្កដ្ឋ អញ្ញតក ទោ អញ្ញត្តាយ រត្និយា
 អញ្ញត្តាយ កក្កដ្ឋ កក្កដ្ឋ គោរោ ឧកាសត្ថា យេ-
 នាហិ គេនុបស្តម្ភិ ឧបស្តម្ភិកា ឯកមន្ត្រី អដ្ឋា-
 សិ ឯកមន្ត្រី វិសា ទោ សា ទោ មិ ឯគណេន
 ឯកាសិ ភិក្ខុ កក្កដ្ឋ កក្កដ្ឋ ឧទ្ទេសត្ថា វិក្ក-
 ត្ថា ។ ឯវិ វិក្ក អហិ កក្កដ្ឋ តំ ទោ ឯគណេន
 ទោ អហិ អាវុសោ ឯកាសិ កក្កដ្ឋ កក្កដ្ឋ
 ឧទ្ទេសត្ថា វិក្កត្ថា ភិក្ខុ បទុវុសោ ឯកាសិ
 កក្កដ្ឋ កក្កដ្ឋ ឧទ្ទេសត្ថា វិក្កត្ថា ។ អហិ ទោ
 ភិក្ខុ ទោ ឯកាសិ កក្កដ្ឋ កក្កដ្ឋ ឧទ្ទេសត្ថា វិក្កត្ថា

លុះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធិ អភិយក្កិសម្ពុទ្ធិ ហើយ បានក្រាបបង្គំ
 ទូលព្រះបាទព្រះរាជយាងនេះ បត់គ្រូព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឡើងអង្គ
 បានក្រាបទៀងក្នុងបទុសសម័យនៃក្រុងក្នុងនេះ បានទូលទៅឯស្តី
 កេតា ដើម្បីនឹងស្រលាបខ្លួន ។ លុះបានស្រលាបខ្លួនក្នុងស្តីកេតា
 ស្រេចហើយ ឡើងអង្គក៏ទៀងមកវិញ មានតែចម្រើន ឈរហាល
 ខ្លួនស្លូត ។ បត់គ្រូព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងគ្រាគ្រប់យ៉ាងកន្លង
 ហើយ មានទេវតាមួយអង្គ មានស្និទ្ធិរឿង ញ៉ាំងស្តីកេតាទៀង
 ភ្នំស្វាង ហើយទូលទៅក្នុងព្រះអង្គ លុះទូលទៅដល់ហើយ ក៏ឈរ
 ក្នុងទីសម្បូរ លុះទៅកានោះ ឈរក្នុងទីសម្បូរហើយ បាននិយាយ
 នឹងឡើងអង្គដូចនេះ បត់គ្រូក៏ លោកចាំឲ្យទទួលនិវិក្ក របស់
 បុគ្គលមានក្រមុយដ៏ចម្រើនប្រទេស ។ បត់គ្រូព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាល
 ទៅកានោះហើយនេះហើយ ឡើងអង្គបានកាលនឹងទៅកានោះដូចនេះ
 ថា ម្ចាស់អាវុសា កាតាមិនចាំឲ្យទទួលនិវិក្ក របស់បុគ្គលមានក-
 ្រមុយដ៏ចម្រើនទេ ម្ចាស់អាវុសា ចុះអ្នកចាំឲ្យទទួលនិវិក្ក របស់
 បុគ្គលមានក្រមុយដ៏ចម្រើនប្រទេស ។ ទៅកានោះតបថា បត់គ្រូក៏ ឡើង
 ក្រោយក៏មិនចាំឲ្យទទួលនិវិក្ក របស់បុគ្គលមានក្រមុយដ៏ចម្រើនដែរ

ធារេសី មន ភំ ភិក្ខុ កន្ថោកាវត្តិយោ កាថាតិ ។
 ន ចោ អហំ អាវុសោ ធារេមំ កន្ថោកាវត្តិយោ កាថា
 ភំ មធាវុសោ ធារេសី កន្ថោកាវត្តិយោ កាថាតិ ។
 អហម្យំ ចោ ភិក្ខុ ន ធារេមំ កន្ថោកាវត្តិយោ កាថា
 ឧត្តណ្ណាហិ ភំ ភិក្ខុ កន្ថោកាវត្តស្ស ទទ្ទេសត្វ វិកង្គត្វ
 បរិយោបុណាហិ ភំ ភិក្ខុ កន្ថោកាវត្តស្ស ទទ្ទេសត្វ
 វិកង្គត្វ ធារេហិ ភំ ភិក្ខុ កន្ថោកាវត្តស្ស ទទ្ទេសត្វ
 វិកង្គត្វ អត្ថសន្និទោ ភិក្ខុ កន្ថោកាវត្តស្ស ទទ្ទេសោ
 ច វិកង្គោ ច អាជិព្រហ្មចរិយកោតិ ។ ននម-
 ភោច កន្ថោ សា នេវោ ននំ វង្គា កេត្តេវន្តោធាយិ ។
 សាទុ មេ កន្ថោ កតា កន្ថោកាវត្តស្ស ទទ្ទេសត្វ
 វិកង្គត្វ នេសេត្ថតិ ។ តេជហិ ភិក្ខុ សុណាហិ
 សាទុតំ មនសីករោហិ កាសិស្សាមីតិ ។ ឯវម្ពន្តតិ
 ចោ អាយស្មា សមិទ្ធិ កតាតោ ចទ្ទេស្សាសិ ។

បពិត្រភិក្ខុ ចុះលោកចាំខ្ញុំភាពមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ ខ្ញុំព្រះ
 អង្គរចថា ម្ចាស់អាវុសោ កាតាមិនចាំខ្ញុំភាពមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើនទេ
 ម្ចាស់អាវុសោ ចុះអ្នកចាំខ្ញុំភាពមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ ទេវកា
 កថថា បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំកុលាកម្មិនចាំ ខ្ញុំភាពមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើនដែរ
 បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោករៀនយកខ្ញុំទទួលនិវត្តន៍របស់បុគ្គលមានកម្រិតមួយ
 ដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកទទួលខ្ញុំទទួលនិវត្តន៍របស់បុគ្គលមាន
 កម្រិតមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកចាំខ្ញុំ ខ្ញុំទទួលនិវត្តន៍របស់
 បុគ្គលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ព្រោះថាទទួលនិវត្តន៍របស់
 បុគ្គលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ជាធម៌ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជាទាន
 ដើម្បីត្រឡប់វិញ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទេវភាសា បាទពោល
 ពាក្យនេះ លុះពោលពាក្យនេះហើយ ក៏បាត់ក្នុងទីនោះទៅ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះអង្គទ្រង់សំដែង
 ខ្ញុំទទួលនិវត្តន៍របស់បុគ្គលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ផល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។
 ព្រះអង្គក៏ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បើដូច្នេះ អ្នកចូរស្តាប់ ចូរធ្វើខ្ពុក
 ក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ គេជាគតិនិស្សំដែងប្រាប់ ។ ព្រះសមិទ្ធិមានកាយ
 បាទទទួលព្រះពុទ្ធដ៏កាន់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះកុលោ ព្រះអង្គ ។

(២៦) ភក្កិ ឯកនិកេត
 អតីតំ ធាត្វាគមេយ្យ
 ឧប្បជីកាន្តំ អនាគតំ
 យនតីតម្បហិធន្តំ
 អប្បត្តត្វ អនាគតំ
 បទ្ខប្បទ្ខត្វ យោ នម្មិ
 តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ
 អសំហិវ អសង្កប្បំ
 តំ វិជ្ជា មនុស្សាយេ
 អន្តរ កំច្ចមាតវ្យំ
 តោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ
 ន ហិ នោ សង្ករន្តេន
 មហាសេនេន មច្ចុចា
 ឯវិវិហារិមាតាមិ
 អហោរត្តមតន្តិ
 តំ វេ ភន្តេការតោតិ
 សន្តោ អាចិត្តតេ មុនីតិ

(២៦) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានស្រាវជ្រាវនេះថា បុគ្គល
 មិនឃើញការច្បាប់យល់ច្បាស់ថា ជាអតីត មិនឃើញប្រាថ្នា
 បញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត ព្រោះបញ្ចក្ខន្ធលា ជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ
 កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធលាជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ
 ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គលណា ឃើញច្បាស់
 ខ្លួនជាបទ្ខប្បទ្ខក៏ទំនារ ។ បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់ខ្លួន
 ព្រះនិព្វាន ដែលមិនសេសសាយ មិនកម្រើកហើយ ឥឡូវ
 ចម្រើនឡើយ ។ ខ្លួនដែលសមាចត្តិ ដែលជាអារម្មណ៍
 ចេសព្រះនិព្វាននោះ ឯការព្យាយាមជាគ្រឿងផុតខ្លួនកិលេស
 បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងវិជ្ជាឯង អ្នកណាខឹងជើងថា សេចក្តី
 ស្លាប់ខឹងមានក្នុងវិជ្ជាស្តុកបាន ព្រោះថាការគង់របស់យើង
 ចំពោះមេត្ត ដែលមានសេចក្តីច្រើននោះ មិនមានសារឡើយ
 មុនីជាអ្នកស្ងប់ទុក តែងហៅបុគ្គល ដែលមានវិហារធម៌យ៉ាង
 នេះ មានព្យាយាមផុតកិលេស មិនខ្វល់ច្រអូសអស់វិជ្ជា
 ខឹងយប់នោះឯង ថាជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

នំធម៌វេទ ភក្កា នំ វត្តាន សុភោតា ឧដ្ឋាយា-
សនា វិហារំ ចារិសំ ។

[២៧] អធិបោ គេសំ កំភូតំ អធិប្បត្តន្តស្ស
កកវតោ ឯតនយោសំ នំ ចោ ចោ អកុសោ កកវ
សន្និក្ខន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វត្តារេន អត្ថំ អវិកជិត្វា
ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ ចារិដ្ឋា

អតីតំ ធាត្វាគមេយ្យ

ធម្មជេតោ អនាគតំ

យនតិគម្មហំធម្មំ

អប្បត្តញ្ច អនាគតំ

បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម្មំ

តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ

អសំហារំ អសង្កត្តំ

តំ វត្តា មនុស្សាយេ

អន្តរំ វិទូភាគប្បំ

ព្រះមានព្រះភាគ បានក្រាស់កាសិកនេះ លុះព្រះសុត្តក្រាស់កា-
សិកនេះចប់ហើយ ទ្រង់ក្រោកអំពីកាសនេះ ហើយចូលទៅកាន់វិហារ ។

[២៧] ព្រះនារេង កាលព្រះមានព្រះភាគ ទៀសចេញទៅមិន
យូរប៉ុន្មាន ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីគ្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អា-
វុសាទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងទុក្ខនេះឯង ដោយ
សេចក្តីចម្រើន មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារ ដល់យើងទាំងឡាយ
នៅឡើយ ទ្រង់ក្រោកអំពីកាសនេះ ចូលទៅកាន់វិហារ (ទុក្ខនេះនោះគឺ)

បុគ្គល មិនប្បិការឡើយ កាលយបត្តក្ខន្ធជាអតីត មិនប្បិ

ប្រាថ្នាបត្តក្ខន្ធជាអនាគត ព្រោះថា បត្តក្ខន្ធលា ជាអតីត

បត្តក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បត្តក្ខន្ធលា ជាអនា-

គត បត្តក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គល

ណា ពិចារណាយើងច្បាស់ ខ្លួនមិនជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងចំ

នោះ។ បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់ខ្លួនព្រះនិព្វាន ដែលមិន

រាសមសោម មិនកម្រើកហើយ ត្រូវចម្រើនឱ្យរឿយៗ ខ្លួន

ផលសមាបត្តិ ដែលជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯការ

ព្យាយាមជាគ្រឿងផុតខ្លួនចិត្តលេស បុគ្គលគួរធ្វើក្នុងវិធីនេះឯង

ក្នុងរដ្ឋស្ស ព្រះរាជវង្សស្ស ក៏ចង់ ចរិតក្នុង

គោ ជញ្ញា មរណ៍ សុវេ
ន ហិ នោ សង្ករន្តេន
មហាសេនេន មច្ចុតា
ឯវិវិហារិមាតាបិ
អហោរក្ខមត្ថំ
តំ វេ កន្ថុករត្តាតិ
សន្តោ អាចំក្ខតេ មុនីតំ

គោ ធុ ទោ ស័យស្ស កកវតា សន្និក្កេន ឧទ្ទេ-
សស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ
វិកជេយ្យតិ ។ អដទោ ភេសំ កំក្ខន្ធំ ឯតនហោសិ
អយំ ទោ អាយស្មា មហាក្ខន្ធានោ សត្តុ ថេវ សំ-
វណ្ណិកោ សម្ភារិកោ ច វិញ្ញនំ សព្វហ្មចារិទំ បហោតិ
នាយស្មា មហាក្ខន្ធានោ ស័យស្ស កកវតា សន្និក្កេ-
ន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស
វិគ្គារេន អត្ថំ វិកជិត្តំ យទ្ធន មយំ យេនាយស្មា ម-
ហាក្ខន្ធានោ ភេតុបសន្តមេយ្យម ឧបសន្តមិត្តា អា-
យស្មន្តំ បហាក្ខន្ធានំ ឯតមត្ថំ បដិទ្ធីយ្យមាតិ ។

ក្នុងរដ្ឋ ព្រះរាជវង្សស្ស សេចក្តីជ្រើសរើសក្នុងក្រុម

អ្នកណាដែលដឹងថា សេចក្តីស្លាប់ គឺដឹងមានក្នុងវិញ្ញាណ
បាន ព្រោះថាការគង់លំនៅយើងចំពោះមុខ ដែល
មានសេនាច្រើននោះ មិនមានសោះឡើយ មុនជាអ្នក
ស្ងប់ខ្លួន ក្នុងហោរក្ខន្ធដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ
មានក្បាយមុខកំរើកិលេស ជាអ្នកមិនខ្វល់ច្រអូស
អស់វិញ្ញាណយប់នោះឯង ថាជាអ្នកមានកម្រិតមួយចម្រើន

កាលបើព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនស្រស់ស្អាតដែលខ្លះខ្លួននោះដោយ
សេចក្តីចម្រើន មិនចែកសេចក្តីដោយពិស្តារហើយ អ្នកណាឮច្បាស់
សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ ព្រោះនោះឯង ក៏កុំចាំនោះ មានសេចក្តី
ត្រូវយ៉ាងនេះថា ព្រះមហាក្ខន្ធានោអាយុនេះ ព្រះសាស្តាច្រើន
សរសើរផង ពួកសព្វហ្មចារិទ្ធជាអ្នកចេះដឹងបានលើកតម្កល់ផង ព្រះ
មហាក្ខន្ធានោអាយុ អាចចែកវិលក ខ្លះសេចក្តីខ្លះខ្លួន ដែល
ព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនស្រស់ដោយសន្តិម មិនបានចែកវិលកសេចក្តី
ដោយពិស្តារនេះឲ្យពិស្តារបានផង ចើងដូច្នោះ គួរពួកយើងនាំគ្នាចូលទៅ
ក្រព្រះមហាក្ខន្ធានោអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ យើងត្រូវសួរ
សេចក្តីខ្លះនឹងព្រះក្ខន្ធានោអាយុ ។

(២៨) អថេតោ តេ ភិក្ខុ យេនាយស្មា មហាកត្វាតោ តេទុបសន្តមីសុ ឧបសន្តមីត្វា អាយស្មតា មហាកត្វាទេន សន្តិ សម្មោទីសុ សម្មោទនិយំ កាដំ សារាណិយំ វិត្តសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។ ឯកមន្តំ និសីទ្ធា ទោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មន្តំ មហាកត្វានំ ឯតនេវេចំ នំនំ ទោ តោ អារុសោ កត្វាន កកវា សន្តិភ្លេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្តារេន អន្តំ អវិកចិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ

អភិទំ ចាត្វាតមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ ករុន្តការត្ថោតិ

សម្មោ អចិត្តតេ មុនីតិ

តេសម្មោ អារុសោ កត្វាន អម្ពាតំ អចិ-
រម្យក្កន្តស្ស កកវាតោ ឯតនេវេវាសិ នំនំ ទោ តោ
អារុសោ កកវា សន្តិភ្លេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា
វិត្តារេន អន្តំ អវិកចិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ

(២៨) ព្រាហ្មណ៍ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ទាំងគ្នាចូលទៅព្រះ
មហាកត្វានៈមានកាយ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏កក់ចាក់សំណេះ
សំណាលជាមួយនឹងព្រះមហាកត្វានៈមានកាយ លុះបញ្ចប់ពាក្យកក់ចាក់
សំណេះសំណាល នឹងពាក្យគ្នាឲ្យរលឹកហើយ ក៏អន្ទុយកងទ័សមគ្គ ។
លុះភិក្ខុទាំងនោះ អន្ទុយកងទ័សមគ្គហើយ ក៏បាននិយាយនឹងព្រះ
មហាកត្វានៈមានកាយ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ការុសោកត្វានៈ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងនូវទេវទូសនេះឯង ដោយសេចក្តីសន្ធិច មិនចែក
វិលកសេចក្តីដោយចិត្ត ដល់យើងទាំងឡាយនៅឡើយ ហើយទ្រង់
ក្រោកអំពីភាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារទៅ (ទេវទូសនោះគឺ)

បុគ្គល មិនធម្មវិការឡោះកាលយបញ្ចក្ខន្ធដាអភិក ។ បេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ចុក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នកមាន

កម្រិតមួយដ៏ចម្រើន

ម្ចាស់ការុសោកត្វានៈ កាលព្រះមានបុណ្យ ស្តេចចេញទៅមិនយូរ
ប៉ុន្មាន ពួកយើងទូទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ការុ-
សោ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងនូវទេវទូសនេះឯង ដោយសេចក្តី
សន្ធិច មិនបានចែកសេចក្តីដោយចិត្ត ដល់យើងទាំងឡាយនៅឡើយ
ហើយទ្រង់ក្រោកអំពីភាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារទៅ (ទេវទូសនោះគឺ)

ក្នុងពុទ្ធសាសនា ក្នុងពុទ្ធសាសនា មហាក្សត្រសង្ឃមន្ត

អតីត ចាតុតមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្ថេករត្ថោតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុនីតិ

កោ ទុ ទោ ឥមស្ស ភកវតា សង្ខេត្តន
ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិញ្ញាណេ អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិញ្ញា-
ណេ អត្ថំ អវិកេយ្យាតិ តេសន្តោ អាវុសោ កាច្ឆាន
អម្ពានំ ឯកនិបោសិ អយំ ទោ អាយស្មា មហា-
កាច្ឆានោ សត្ថុ ទេវ សំវណ្ណិកោ សម្ពាវិតោ ច
វិញ្ញំ ឥស្សរាប្បាទំ មហោតិ ចាយស្មា មហាកាច្ឆា-
នោ ឥមស្ស ភកវតា សង្ខេត្តន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស
វិញ្ញាណេ អត្ថំ វិកត្ថំ យទ្ធន មយំ យេនាយស្មា
មហាកាច្ឆានោ តេនុបសង្កមេយ្យម ឧបសង្កមិត្តា
អាយស្មន្តំ មហាកាច្ឆានំ ឯកមត្ថំ មជ្ជិមុទ្ទេយ្យមាតិ
វិកតាយស្មា មហាកាច្ឆានោតិ ។

ក្នុងពុទ្ធសាសនា ក្នុងពុទ្ធសាសនា មហាក្សត្រសង្ឃមន្ត

បុគ្គល មិនគប្បីការព្រោះកាលយថាភូតជាអតីត ។ បេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ចិត្ត តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ជាអ្នកមាន

កម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

ទេសនេះ បើព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់សំដែងដោយសេចក្តីសន្តិប
មិនបានចែកសេចក្តីដោយពិស្តារ អ្នកណាហ្ន៎ គប្បីចែកសេចក្តីដោយ
ពិស្តារបាន ម្ចាស់អាវុសាកាច្ឆានៈ ពួកយើងខ្ញុំចាំនោះ នោះសេចក្តី
ត្រូវបំប៉ននេះថា ព្រះមហាកាច្ឆានៈមានកាយនេះឯង ព្រះសាស្តាតែង
សរសើរផង ពួកសម្រេចហៅជាអ្នកចេះដឹងបានលើកកម្ពស់ផង ព្រះ
មហាកាច្ឆានៈមានកាយ កាច្ឆានៃកាលសេចក្តីនៃទេស ដែលព្រះ
មានព្រះភោគទ្រង់សំដែងដោយសន្តិបនេះ ឲ្យពិស្តារបានផង បើដូច្នោះ
អ្នកយើងខ្ញុំត្រូវចូលទៅព្រះមហាកាច្ឆានៈមានកាយ លុះចូលទៅដល់
ហើយ ត្រូវសួរសេចក្តីនេះ អំពីព្រះមហាកាច្ឆានៈមានកាយ សូមឲ្យ
ព្រះមហាកាច្ឆានៈមានកាយ ចែកសេចក្តីឲ្យបាន ។

[២៩] សេយ្យជាមី អាវុសោ បុរិសោ សារត្ថិកោ
 សារកវេសី សារបរិយេសនញ្ចវគ្គោ មហាតោ កុក្ខស្ស
 តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេ មូលំ អតិក្កម្ម ទន្ធ
 សាទាបលាសេ សារំ បរិយេសិតតំ មញ្ញេយ្យ ឯវំ
 សម្បទមិទំ អាយស្មត្តានំ សត្តំ សម្មទ័ក្ខតេ តំ
 កកវន្តំ អតិសិទ្ធា^(១) អម្មេ ឯតមត្ថំ មជ្ជិមុទ្ធិតតំ មញ្ញេ^(២)
 សោ ហវុសោ កកវំ ជាទំ ជាបាតិ មស្សំ មស្សតិ
 កក្កុក្កតោ ញាណក្កតោ ធម្មក្កតោ ច្រហុក្កតោ វត្តា
 បវត្តា អត្តស្ស ទិដ្ឋតោ អមតស្ស ឆោតា ធម្មស្សមិ
 តថាគតោ សោ ទេវ បរេនតស្ស កាលោ អហោសិ^(៣)
 យំ កកវន្តំយេវ ឯតមត្ថំ មជ្ជិមុទ្ធិយ្យាថ យថា វេ
 កកវំ ក្យាករេយ្យ តថា ទំ ជារេយ្យាថាតិ ។ អន្តវុសោ
 កត្វាន កកវំ ជាទំ ជាបាតិ មស្សំ មស្សតិ កក្កុក្កតោ
 ញាណក្កតោ ធម្មក្កតោ ច្រហុក្កតោ វត្តា បវត្តា

១ ម. អតិក្កម្មតា ។ ២ ទ. មញ្ញេ ។ ៣ ទ. ហោសិ ។

[២៩] ព្រះមហាក្សត្រានុរោគោ ម្ចាស់អាវុសោ បុរិសអ្នកត្រូវ
 ការងារខ្លះឈឺ ស្បែកខ្លះឈឺ គ្រាប់ស្បែកខ្លះឈឺ កាល
 ឈឺមានខ្លះដុះ (នៅមុខ) ក៏ម្នាក់ឈឺ ម្នាក់ដើម ហើយសំគាល់
 ក្បែរឯម្នាក់ឯស្និតវិញ មានមហាយ៉ាងណាមិញ សេចក្តីនេះ ក៏
 មានមហេយ្យយ៉ាងនោះដែរ ព្រះសាស្ត្រនៅក្នុងទីចំពោះមុខ របស់
 លោកមានកាយចំណង់ឡាយ ក្នុងលោកម្នាក់ព្រះមានព្រះភាគនោះហើយ
 សំគាល់សេចក្តីដែលត្រូវសួរនោះចំពោះខ្លួនវិញ ម្ចាស់អាវុសោ ព្រោះ
 ថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ជ្រាបខ្លះមិ ដែលគួរជ្រាបបាន
 ឃើញខ្លះមិ ដែលគួរឃើញបាន ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុ មានញាណ
 ទ្រង់មានធម៌ មានគុណដ៏ប្រសើរ ទ្រង់កាន់ធម៌ ប្រព្រឹត្តធម៌ ធម្យល់
 សេចក្តី ទ្រង់ប្រទាននូវអមតៈ (ជីវិត) ជាម្ចាស់ធម៌ ជាព្រះរាជាគត
 ឯកាលដ៏សមគួរដល់ប្រស្នាឱ្យ គឺកាលវេលាដែលអ្នកចំណង់ឡាយ គួរតែ
 សួរសេចក្តីនោះ ឆឹងព្រះមានព្រះភាគ បើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ដោះស្រាយ
 ដល់អ្នកចំណង់ឡាយ យ៉ាងណា ចូរអ្នកចំណង់ឡាយ ចាំទុកសេចក្តីនោះ
 យ៉ាងនោះចុះ ។ ម្ចាស់អាវុសោក្សត្រានុរោគោ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គជ្រាប
 ខ្លះមិ ដែលគួរជ្រាប ឃើញខ្លះមិ ដែលគួរឃើញ មានបញ្ញាចក្ខុ
 មានញាណ មានធម៌ មានគុណដ៏ប្រសើរ ទ្រង់កាន់ធម៌ ប្រព្រឹត្តធម៌

ក្បួនស្នា កថាបទបទដ្ឋកថា មហាកថាសំស្ក្រឹត

អត្ថស្នា ជំនួញ អមតស្នា ឆាតា ធម្មស្នាមី
 តថាគតោ សោ ទេវ បរិនិស្ស កាលោ អ-
 ហោសិ យំ កកវន្តិយេវ ឯកមត្ថំ បដិបុទ្ធយោម
 យថា នោ កកវ ឡាភយេយ្យ តថា នំ ឆា-
 យោម អបិចាយស្នា មហាកថា ឆា សត្វ ទេវ
 សំវណ្ណិកោ សម្ពាវតោ ធន វិញ្ញាណំ សត្វប្បតិវិធិ ប-
 ហោតិ ចាយស្នា មហាកថា វេស្ស កកវតា
 សន្និទ្ធន ឧទ្ទេសស្នា ឧទិដ្ឋស្នា វិញ្ញាណ អត្ថំ អវិ-
 កត្តស្នា វិញ្ញាណ អត្ថំ វិកត្ថំ វិកតតាយស្នា មហា-
 កថា ឆា អត្ថកវិញ្ញាតិ ។ តេជោហរុសោ សុណាដ
 សាទុកំ មនសិករោដ កាសិស្សមីតិ ។ ឯវហរុសោ-
 តិ ទោ តេ កិក្ខុ អាយស្នតោ មហាកថាស្នា
 ចន្ទស្សាស្នំ ។

ក្បួនស្នា កថាបទបទដ្ឋកថា សេចក្តីសំដែងព្រះមហាកថាៈ

កថាសំស្ក្រឹត ប្រទានអមតៈ (ឧទ្ទាន) ជាម្ចាស់ធម៌ ជាព្រះភោគ ៦
 កាលដ៏សមគួរដល់ប្រសាទ្នៈ គឺកាលវេលាដែលយើងទាំងឡាយនូវតែស្នា
 សេចក្តីខ្ញុំ ខឹងព្រះមានព្រះភាគ បើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ដោះស្រាយដល់
 យើងទាំងឡាយ យ៉ាងណា យើងទាំងឡាយ គប្បីចាំទុកសេចក្តីនោះ
 យ៉ាងនោះ កំពុងមិនហើយតែង ព្រះមហាកថាៈមានកាយ ព្រះសាស្តា
 តែងសរសើរផង ពួកសព្វហោចបុគ្គលជាអ្នកចេះដឹងតែងលើកកម្ពស់ផង
 មួយទៀត ព្រះមហាកថាៈមានកាយ លោកភាគនៃសេចក្តីនេះទូល
 ដែលព្រះមានព្រះភាគ សំដែងហើយដោយសេចក្តីសរសើរ មិនទាន់
 ចែកវិលកសេចក្តីដោយពិស្តារនេះ ឲ្យពិស្តារបានផង សូមព្រះមហា-
 កថាៈមានកាយ កុំធ្វើឲ្យយឺតយូរឡើយ សូមចែកឲ្យបាន ។ ព្រះមហា-
 កថាៈគប្បី ម្ចាស់កាយ សេចក្តីនោះ លោកទាំងឡាយចូរស្តាប់
 ចូរឮទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ ខ្ញុំនឹងសំដែងប្រាប់ ។ ពួកកុក្កុំនោះ
 ក៏ទទួលតាមរបស់ព្រះមហាកថាៈមានកាយថា កុណា កាយសា ។

[៣០] អាយស្ម មហាកត្តាថា ឯតនកោច យំ
 ចោ វេ អាវុសោ កកវា សង្ខតេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្តា
 វិញ្ញាវេន អត្ថំ អវិកធិត្តា ឧប្បាយាសនា វិហារំ បរិវេជ្ជា

អតីតំ ធាត្វាកមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កធូត្តាត្ថោតិ

សន្នោ អាចិត្តតេ មុជីតិ

នំមស្ស ចោ អហំ អាវុសោ កកវា សង្ខតេន
 ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិញ្ញាវេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស ឯវិ
 វិញ្ញាវេន អត្ថំ អាជាធាមំ ។

[៣១] កថត្តាវុសោ អតីតំ អន្តរកមេតិ ។ នតិ
 មេ ចក្កំ អហោសំ អតីតមន្ទាជំ នតិ រូបាតិ តត្ថ
 ធន្តរកម្មជិតន្តំ ហោតិ វិញ្ញាណំ ធន្តរកម្មជិតន្តត្តា
 វិញ្ញាណស្ស តនកិច្ចតំ តនកិច្ចត្ថោ អតីតំ អន្តរ-
 កមេតិ ។ នតិ មេ សោតិ អហោសំ អតីតមន្ទាជំ

[៣២] ព្រះមហាកត្តាទៈមានកាយ បានពោលពាក្យនេះថា ម្ចាស់
 កាវុសោ ព្រះមានព្រះភាគច្រើនសំដែងនូវឧទ្ទេសណា ដល់អ្នកចាំ-
 ឡាយ ដោយសេចក្តីសន្សើប មិនចាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារនៅឡើយ
 ស្រាប់តែច្រើនក្រោកអំពីភាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ (ឧទ្ទេសនោះគឺ)

បុគ្គល មិនធម្មវិការឡោះកាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត ។ បេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ទុក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នកមាន

កម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

ម្ចាស់កាវុសោ កាលព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនសំដែងនូវឧទ្ទេសនេះ
 ដោយសន្សើប មិនបានចែកសេចក្តីឲ្យពិស្តារ ខ្វែងលំសេចក្តីពិស្តារ
 ដូចគេទៅនេះ ។

[៣៣] ម្ចាស់កាវុសោ បុគ្គលអាឡោះកាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត
 គឺដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណ តែងជាប់ចំពាក់នឹងធន្តរកម្មចក្ខុនិរុបេនោះ
 ថា កាត្មាអញ មានចក្ខុ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នេះ មានចក្ខុដូច្នេះ បុគ្គល
 តែងត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិរុបេនោះ ព្រោះវិញ្ញាណជាប់ចំពាក់ដោយធន្តរក
 កាលបុគ្គលត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិរុបេនោះ ឈ្មោះថា អាឡោះកាល័យ
 ចក្ខុនិរុបេជាអតីត ។ កាត្មាអញ មានសោតៈ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នេះ

វិទ្យាស្វរ ក្បាច់អក្ខរក្សស្រី អតីតបាតបន្ត

សតិ សប្បាតិ ... សតិ មេ ឃាតិ អយោសិ អតីត-
 មន្ទាតិ សតិ កប្បាតិ ... សតិ មេ ជីវ្ហា អយោសិ
 អតីតមន្ទាតិ សតិ សោតិ ... សតិ មេ កាយោ អយោ-
 សិ អតីតមន្ទាតិ សតិ ជាដូច្នោះ ... សតិ មេ មនោ
 អយោសិ អតីតមន្ទាតិ សតិ ធម្មាតិ តត្ថ ធន្តរ-
 កប្បជិត្តិ រោតិ វិញ្ញាណំ ធន្តរកប្បជិត្តត្តា
 វិញ្ញាណស្ស តទភំធន្តតំ តទភំធន្តត្ថោ អតីតំ អន្ទា-
 តមេតិ ។ ឯវិ ចោ អកុសោ អតីតំ អន្ទាតមេតិ ។

[៣២] កថញ្ញាវុសោ អតីតំ ធានាតមេតិ ។ សតិ
 មេ ធន្តរ អយោសិ អតីតមន្ទាតិ សតិ រូបាតិ តត្ថ ធន្តរ
 ធន្តរកប្បជិត្តិ រោតិ វិញ្ញាណំ ធន្តរ ធន្តរកប្បជិត្ត-
 តត្តា វិញ្ញាណស្ស ធន្តរ តទភំធន្តតំ ធន្តរ តទភំធន្តត្ថោ
 អតីតំ ធានាតមេតិ ។ សតិ មេ សោតិ អយោសិ

វិទ្យាស្វរ ក្បាច់អក្ខរក្សស្រី សេចក្តីអក្សរកាលយបញ្ចក្ខន្ធដាអតីត

មានសំឡេងដូច្នេះ ... អក្ខរក្សា មានឃាតិ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នេះ
 មានក្លិនដូច្នេះ ... អក្ខរក្សា មានជីវ្ហា ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នេះ មានសេ-
 ដូច្នេះ ... អក្ខរក្សា មានកាយ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នេះ មានជាដូច្នេះ
 ដូច្នេះ ... អក្ខរក្សា មានចិត្ត ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នេះ មានធម្មាម្មណ៍
 ដូច្នេះ វិញ្ញាណ វេសនជាប់ចំពាក់នឹងធន្តក ក្នុងចិត្តនឹងធម្មាម្មណ៍នោះ
 ដូច្នេះ បុគ្គលវេសនត្រេកអរចំពោះចិត្តនឹងធម្មាម្មណ៍នោះ ព្រោះវិញ្ញាណ
 ជាប់ចំពាក់នឹងធន្តក កាលបុគ្គលត្រេកអរចំពោះចិត្តនឹងធម្មាម្មណ៍នោះ
 ឈ្មោះថាវេសនត្រេកអរចំពោះចិត្ត នឹងធម្មាម្មណ៍ជាអតីត ។ ម្ចាស់
 កុសោ បុគ្គលវេសនត្រេកអរចំពោះចិត្តនឹងធម្មាម្មណ៍ជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

[៣២] ម្ចាស់កុសោ បុគ្គល មិនត្រេកអរចំពោះចិត្តនឹងធម្មាម្មណ៍
 អតីត តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណវេសនមិនជាប់ចំពាក់នឹងធន្តកក្នុងចិត្តនឹងធម្មា-
 នោះថា អក្ខរក្សា មានចិត្ត ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នេះ មានសេដ្ឋូច្នេះ បុគ្គល
 វេសនមិនត្រេកអរចំពោះចិត្តនឹងធម្មាម្មណ៍នោះ ព្រោះវិញ្ញាណមិនបានជាប់ចំពាក់
 នឹងធន្តក កាលបុគ្គលមិនត្រេកអរចំពោះចិត្តនឹងធម្មាម្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាមិន
 បានត្រេកអរចំពោះចិត្តនឹងធម្មាម្មណ៍ជាអតីត ។ អក្ខរក្សា មានសោតិ ក្នុង

អតីតមន្ទាទំ វតី សន្នាតំ ... វតី មេ យាទំ អហោសិ
អតីតមន្ទាទំ វតី កន្ទាតំ ... វតី មេ ជីក្ខុ អហោសិ
អតីតមន្ទាទំ វតី វសាតំ ... វតី មេ កាឃោ អហោសិ
អតីតមន្ទាទំ វតី ជាដ្ឋនាតំ ... វតី មេ មថោ អហោ-
សិ អតីតមន្ទាទំ វតី ធម្មាតំ តត្ថ ឧ ចន្ទរកម្មជិតទិ
ហោតិ វិញ្ញាណំ ឧ ចន្ទរកម្មជិតទុត្តា វិញ្ញាណស្ស
ឧ តទភិច្ចតំ ឧ តទភិច្ចតោ អតីតំ ចាត្រាកមេ-
តិ ។ ឯវិ ចោ អារុសោ អតីតំ ចាត្រាកមេតិ ។

[៣៣] កាចញ្ញារុសោ អនាគតំ បដិកម្ពតំ ។

វតី មេ ចត្តុ សិយា អនាគតមន្ទាទំ វតី
រុទាតិ អប្បជេសន្តស្ស បដិលាកាយ ចិត្តំ ចណិទ-
ហតិ រេតសោ បណិទាទ្យុយា តទភិច្ចតំ

កាលជាអតីតដូច្នេះ មានសិទ្ធិដូច្នេះ ... អាត្មាអញ មានឈានក្នុង
កាលជាអតីតដូច្នេះ មានភ្លឺដូច្នេះ ... អាត្មាអញ មានដីក្នុង ក្នុងកាលជា
អតីតដូច្នេះ មានវសដូច្នេះ ... អាត្មាអញ មានកាយ ក្នុងកាលជាអតីត
ដូច្នេះ មានជាដ្ឋនដូច្នេះ ... វិញ្ញាណ រមែងមិនជាប់ចំពាក់ដោយទុក្ខ-
ភក ក្នុងចិត្តនិងធម្មារណៈនោះថា អាត្មាអញ មានចិត្ត ក្នុងកាលជាអតីត
ដូច្នេះ មានធម្មារម្មណ៍ដូច្នេះ បុគ្គលមិនត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍
នោះ ព្រោះវិញ្ញាណមិនជាប់ចំពាក់ដោយទុក្ខភក កាលបុគ្គលមិនត្រេកអរ
ចំពោះចិត្ត និងធម្មារម្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាមិនអាចរកកាលវេលាចិត្តនិងធម្មា-
រម្មណ៍ជាអតីត ។ ម្ចាស់អារុសោ បុគ្គល មិនអាចរកកាលវេលាចិត្តក្នុង
ជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៤] ម្ចាស់អារុសោ បុគ្គលប្រាថ្នាថាបុគ្គលជាអនាគត គឺ
ដូចម្តេច ។ បុគ្គល គម្ពល៍ចិត្តដើម្បីការបាទនូវរបស់ដែលមិនទាន់បាទថា
ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានចក្ខុដូច្នេះ មានរូបដូច្នេះ
ព្រោះការគម្ពល៍ចិត្តជាបច្ច័យ នាំឲ្យបុគ្គលត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងរូបនោះ

ក្បួនសូ ក្បួនអក្សរសូត្រ អនាគតប្បដិក្ខត

គណៈកណ្តាល អនាគត បដិក្ខត ។ ឥត មេ
 សោត សិយា អនាគតមន្ទាទំ ឥត សន្ទាតិ... ឥត
 មេ យាទំ សិយា អនាគតមន្ទាទំ ឥត គន្ទាតិ... ឥត
 មេ ជិក្ខុ សិយា អនាគតមន្ទាទំ ឥត សោតិ... ឥត
 មេ កាយោ សិយា អនាគតមន្ទាទំ ឥត ដោជ្ជព្វា-
 តិ... ឥត មេ មនោ សិយា អនាគតមន្ទាទំ ឥត
 ជន្ទាតិ អប្បជិលទូស្ស បដិលាកាយ ចិក្ខុ បណ៌ន-
 ហតិ ចេតសោ បណ៌នាធម្មច្ចយា គណៈកណ្តាល គណ-
 កណ្តាល អនាគត បដិក្ខត ។ ឯវិ ទោ អារុសោ
 អនាគត បដិក្ខត ។

ក្បួនសូ ក្បួនអក្សរសូត្រ សេចក្តីប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធអនាគត

កាលបុគ្គលត្រេកអរចំពោះចិត្តនិវេសនា ឈ្មោះថាប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធប្រ
 ជាអនាគត ។ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យភាគអញ មានសោតៈ ដូច្នេះ
 មានសំឡេងដូច្នេះ... ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យភាគអញ មានយា-
 នៈដូច្នេះ មានភ្លឺដូច្នេះ... ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យភាគអញ មាន
 ជីក្ខុដូច្នេះ មានសេដ្ឋដូច្នេះ... ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យភាគអញ
 មានកាយដូច្នេះ មានដាដ្ឋដូច្នេះ... ចុក្កលកំលំចិត្ត ដើម្បីការបាទ
 ប្រចិត្តនិវេសនា ដែលមិនទាន់បានថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូម
 ឲ្យភាគអញ មានចិត្តដូច្នេះ មានធម្មាម្មណ៍ដូច្នេះ ព្រោះការកម្លំចិត្ត
 ជាបច្ច័យ ដាំឲ្យចុក្កលនោះត្រេកអរចំពោះចិត្តនិវេសនា កាល
 ចុក្កលត្រេកអរចំពោះចិត្តនិវេសនា ឈ្មោះថាប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធប្រ
 ធម្មាម្មណ៍ជាអនាគត ។ ម្ចាស់ភារុសោ បុគ្គលប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជា
 អនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

[៣២] កាសិយាសោ អនាគតំ ធម្មជីកាផ្ចតិ ។
 នតិ មេ ធម្ម សិយា អនាគតមន្ទានំ នតិ រុទាតិ
 អប្បជេលទ្ធស្ស បដិលាភាយ ចិត្តំ ន បណិទហតិ
 ទេតសោ អបណិទាធម្មទ្ធយោ ន គនកិទទ្ធាតំ ន
 គនកិទទ្ធាត្ថា អនាគតំ ធម្មជីកាផ្ចតិ ។ នតិ
 មេ សោតិ សិយា អនាគតមន្ទានំ នតិ សត្វា-
 តិ ... នតិ មេ យាទិ សិយា អនាគតមន្ទានំ នតិ
 កត្វាតិ ... នតិ មេ ជិក្ខុ សិយា អនាគតមន្ទានំ
 នតិ រសាតិ ... នតិ មេ កាឃោ សិយា អនាគត-
 មន្ទានំ នតិ ដោដ្ឋកាតិ ... នតិ មេ មហោ សិយា
 អនាគតមន្ទានំ នតិ ធម្មាតិ អប្បជេលទ្ធស្ស បដិ-
 លាភាយ ចិត្តំ ន បណិទហតិ ទេតសោ អប-
 ណិទាធម្មទ្ធយោ ន គនកិទទ្ធាតំ ន គនកិទទ្ធាត្ថា
 អនាគតំ ធម្មជីកាផ្ចតិ ។ ឯវំ ទោ កាសិយា
 អនាគតំ ធម្មជីកាផ្ចតិ ។

[៣២] មាសភិសោ បុគ្គលមិនប្រាថ្នាទ្រព្យក្នុងអនាគត គឺ
 ដូចម្តេច ។ បុគ្គល មិនបានកម្ពល់ចិត្ត ដើម្បីការប្រាថ្នាទ្រព្យក្នុងអនាគត
 មិនទាន់បានថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យភាគអញ មានចក្ខុផ្លូវ
 មានបង្កើន ព្រោះការមិនបានកម្ពល់ចិត្តជាបង្អែក ទាំងឡាយក្នុងលោក
 ត្រេកអរចំពោះចិត្តនៃប្រធាន កាលបុគ្គលលែងត្រេកអរចំពោះចិត្តនៃប្រ-
 ធាន ឈ្មោះថាមិនប្រាថ្នាទ្រព្យក្នុងអនាគត ។ ក្នុងកាលជាអនាគត
 សូមឱ្យភាគអញ មានសាស្ត្រផ្លូវ មានសំឡេងផ្លូវ ... ក្នុងកាល
 ជាអនាគត សូមឱ្យភាគអញ មានយានផ្លូវ មានក្លិនផ្លូវ ... ក្នុង
 កាលជាអនាគត សូមឱ្យភាគអញ មានជីវិតផ្លូវ មានសេដ្ឋីផ្លូវ ...
 ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យភាគអញ មានកាយផ្លូវ មានជញ្ជីនផ្លូវ
 ផ្លូវ ... បុគ្គលមិនបានកម្ពល់ចិត្តទុកដើម្បីការប្រាថ្នាទ្រព្យក្នុងអនាគត
 ដែលមិនទាន់បានថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យភាគអញ មានចិត្ត
 ផ្លូវ មានធម្មាម្មណ៍ផ្លូវ ព្រោះការមិនបានកម្ពល់ចិត្តទុកជាបង្អែក
 ទាំងឡាយក្នុងលោកត្រេកអរចំពោះចិត្តនៃធម្មាម្មណ៍នោះ កាលបុគ្គលលែង
 ត្រេកអរចំពោះចិត្តនៃធម្មាម្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាមិនប្រាថ្នាទ្រព្យក្នុងអនា-
 គត ។ មាសភិសោ បុគ្គល មិនប្រាថ្នាទ្រព្យក្នុងអនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៥] កាជញ្ញាវុសោ បទុប្បន្នេសុ ជន្មេសុ ន
 សំហារតិ ។ យញ្ញាវុសោ ទកុ យេ ច រុចា ទត-
 យមេតំ បទុប្បន្នំ តស្មីយេវ បទុប្បន្នេ ន ទទ្ធក-
 កប្បជិតន្តំ ហោតិ វិញ្ញាណំ ន ទទ្ធកកប្បជិតន្តន្តា
 វិញ្ញាណស្ស ន តទកិទទ្ធតិ ន តទកិទទ្ធតន្តោ បទុប្បន្នេ-
 សុ ជន្មេសុ ន សំហារតិ ។ យញ្ញាវុសោ សោតិ
 យេ ច សន្តា... យញ្ញាវុសោ យាទិ យេ ច កត្វា...
 យោ ចាវុសោ ជិត្តំ យេ ច វសា... យោ ចាវុសោ
 កាយោ យេ ច ដោដ្ឋត្វា... យោ ចាវុសោ មនោ យេ
 ច ធម្មា ទកយមេតំ បទុប្បន្នំ តស្មីយេវ បទុប្បន្នេ
 ន ទទ្ធកកប្បជិតន្តំ ហោតិ វិញ្ញាណំ ន ទទ្ធក-
 កប្បជិតន្តន្តា វិញ្ញាណស្ស ន តទកិទទ្ធតិ ន តទកិ-
 ទទ្ធតន្តោ បទុប្បន្នេសុ ជន្មេសុ ន សំហារតិ ។ ឯវិ
 ទោ ភាវុសោ បទុប្បន្នេសុ ជន្មេសុ ន សំហារតិ ។

[៣៦] ម្ចាស់ភាវុសោ បុគ្គលមិនរសមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជា
 បទុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភាវុសោ ចក្ខុវិស័យព័ន្ធនៃ ២ ទេ ជា
 បទុប្បន្ន វិញ្ញាណមិនជាប់ជំពាក់នឹងទទ្ធកក ក្នុងចក្ខុវិស័យជាបទុប្បន្ន
 នោះឯង បុគ្គលមិនត្រេកអរចំពោះចក្ខុវិស័យនោះ ព្រោះវិញ្ញាណ
 មិនជាប់ជំពាក់នឹងទទ្ធកក កាលបុគ្គលមិនត្រេកអរចំពោះចក្ខុវិស័យនោះ
 ឈ្មោះថាមិនរសមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជាបទុប្បន្ន ។ ម្ចាស់ភាវុសោ
 [ត្រចៀកនឹងសំឡេង... ម្ចាស់ភាវុសោ ច្របូរនឹងភ្លើង... ម្ចាស់ភាវុសោ
 អណ្តកនឹងសេ... ម្ចាស់ភាវុសោ កាយទំនងដូច្នេះ... ម្ចាស់ភាវុសោ
 ចិត្តទំនងម្នាម្នាព័ន្ធនៃ ២ ទេ ជាបទុប្បន្ន វិញ្ញាណវិស័យមិនជាប់ជំពាក់
 នឹងទទ្ធកក ក្នុងចក្ខុវិស័យម្នាម្នាជាបទុប្បន្ននោះឯង បុគ្គលមិនត្រេកអរ
 ចំពោះចក្ខុវិស័យម្នាម្នាជាបទុប្បន្ននោះ ព្រោះវិញ្ញាណមិនជាប់ជំពាក់
 នឹងទទ្ធកក កាលបុគ្គលមិនត្រេកអរ ចំពោះចក្ខុវិស័យម្នាម្នានោះ
 ឈ្មោះថាមិនរសមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជាបទុប្បន្ន ។ ម្ចាស់ភាវុសោ
 បុគ្គលមិនរសមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជាបទុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៧] យំ ទោ វេ អាវុសោ ភកវា សង្ខតោ
ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិគ្គារេន អត្ថំ អវិកតិត្វា ឧដ្ឋា-
យាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ

អត្ថំ ជាត្វាគមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្ទេករតោតិ

សន្តោ អាទិត្យតេ មុនីតិ

នមស្ស ទោ អវំ អាវុសោ ភកវា សង្ខតោ
ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អវិកតស្ស ឃិ
វិគ្គារេន អត្ថំ អាជាធាមិ អាគម្ពមាតា ព បទ តុម្ភេ
អាយស្មន្តោ ភកវន្តិយេវ ឧបសង្កមិត្វា ឯកមត្ថំ ប.
ដិបុត្តេយ្យាន យថា វេ ភកវា ព្យាករេតិ តថា
នំ ជាយេយ្យថាតិ ។

[៣៨] អថទោ តេ កិត្វា អាយស្មនោ មហា-
កថាស្ស ភាសិតំ អភិទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋា-
យាសនា យេន ភកវា តេឧបសង្កមីស្ស ឧបសង្ក-
មិត្វា ភកវន្តិ អភិវនេត្វា ឯកមត្ថំ វិសិទ្ធិស្ស ។

[៣៩] ម្ចាស់អាវុសា ត្រង់ដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់
សំដែងនូវឧទ្ទេសដោយសេចក្តីសង្ខេប មិនបានចែករំលែកសេចក្តីដោយ
ពិស្តារ ដល់អ្នកទាំងឡាយ ហើយត្រង់ក្រោកអំពីភាសនា ចូលទៅ
កាន់វិហារ (ឧទ្ទេសនាគី)

បុគ្គល មិនឃើញការទ្រុឌទ្រោមដោយអតីត ។ បេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ចិត្ត តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នក

មានក្រមុយដ៏ចម្រើន

ម្ចាស់អាវុសា ឧទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រង់សំដែងដោយ
សង្ខេប មិនបានចែករំលែកសេចក្តីដោយពិស្តារនេះឯង ខ្ញុំយល់សេចក្តីដោយ
ពិស្តារយ៉ាងនេះ តែប្រសិនបើលោកមានអាយុប្រាំបួន ត្រូវចូលទៅ
គាល់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយសូមឆ្លាក់សេចក្តីនេះ ហើយត្រូវចុក
សេចក្តីនោះ ភាវៈនិងដែលព្រះមានព្រះភាគត្រង់ដោះស្រាយ យ៉ាង
នោះចុះ ។

[៣៩] ត្រាចនោះឯង ពួកអ្នកទាំងនោះ ក៏ត្រេកអរអនុមោទនា
នឹងភាសិតរបស់ព្រះមហាកថាយនៈមានអាយុ ហើយក្រោកអំពីភាសនា
ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយ
ចង្អៀតព្រះមានព្រះភាគ ហើយអធិយកន៍សម្ភារ ។

ឯកាមទ្គំ ឯសិទ្ធា ទោ តេ ភិក្ខុ ភក្កទ្គំ ឯតទរេ-
 ទ្គំ យំ ទោ ទោ កន្ត កក្កា សទ្ធិត្តេន ឧទ្ទស័
 ទទ្ធសិទ្ធា វិទ្យារេន អត្ថំ អវិកជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា
 វិហារំ បរិដ្ឋោ

អតីតំ ធាត្វាគមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្តោករត្តោតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុនីតិ

តេសន្តោ កន្ត អម្ពាតំ អចិរយ្យក្កន្តស្ស ភក្ក-
 តោ ឯតទរេសិ ឯទំ ទោ ទោ អាវុសោ កក្កា
 សទ្ធិត្តេន ឧទ្ទស័ ទទ្ធសិទ្ធា វិទ្យារេន អត្ថំ អវិ-
 កជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ

លុះពួកភិក្ខុទាំងនោះ អន្លើយក្នុងចិត្តសង្ខារហើយ បានក្រាបទូលព្រះមាន
 ព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 ត្រាស់សំដែងឲ្យទេសនា ដោយសេចក្តីសន្ធឹប មិនទាន់បានចែក
 វិលកសេចក្តីដោយពិស្តារនៅឡើយ ហើយទ្រង់ត្រាកអំពីភាសនៈចូល
 ទៅកាន់វិហារទៅ (ទេសនាទេ)

បុគ្គល មិនតប្បិការឡេះគាល់យប្បាក្នុងជាអតីត ។ បេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ទុក្ខ តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នកមាន

កម្រិតមួយដ៏ចម្រើន

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចចេញទៅ
 មិនយូរប៉ុន្មាន យើងទ្ធិទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះផ្សំច្នះថា ម្ចាស់
 អាវុសោ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សំដែងឲ្យទេសនាឯង ដោយ
 សេចក្តីសន្ធឹប មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារនៅឡើយ ហើយ
 ទ្រង់ត្រាកអំពីភាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ (ទេសនាទេ)

ក្នុងព្រះ ក្នុងព្រះ ក្នុងព្រះ ក្នុងព្រះ
 អតីត បាតុកម្ម
 ឈប់ដក់ អនាគត
 យន្តតម្បយ៍ន្ត
 អប្បក្កត អនាគត
 បច្ចុប្បន្ន យោ ធម៌
 តត្ថ តត្ថ វិបស្សន៍
 អសីហា អស្ក័យ
 តំ វិជ្ជា មនុស្សាយ
 អន្តរ កិច្ចមាតប្ប
 កោ ជញ្ញា មរណំ សុវ
 ធម៌ ចោ សង្ការន្ត
 មហាសេនេន មនុស្ស
 បរិវិហារិមាតាបិ
 អហោរត្តមតន្តិកំ
 តំ វេ កន្តករត្តតំ
 សន្តោ អាទិក្ខតេ មុនីតំ

ក្នុងព្រះ ក្នុងព្រះ ក្នុងព្រះ ក្នុងព្រះ
 បុគ្គលមិនប្បិការឡោះកាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីតទេ មិនប្បិ
 ប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគតទេ ព្រោះថា បញ្ចក្ខន្ធលា ជា
 អតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធលា
 ជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត
 បុគ្គលណាឃើញច្បាស់នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្នក៏ដឹងនោះ បុគ្គល
 នោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនសេសសល់
 មិនកម្រិតហើយ ត្រូវចម្រើនឡើយ ។ នូវផលសមាបត្តិ
 ដែលជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯការព្យាយាមដុត
 កំដៅកិលេស បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងវិជ្ជាធម៌និង នរណានឹង
 ដឹងថា សេចក្តីស្លាប់នឹងមានក្នុងវិជ្ជាស្តកបាទ ព្រោះថាការ
 កន្លងរបស់យើងចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាច្រើននោះ មិន
 មានឡើយ មុនជាអ្នកស្លាប់ទុក តែនិហោបុគ្គលដែលមាន
 វិហារធម៌យ៉ាងនេះ មានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នក
 មិនខ្វល់ច្រឡំសេសវិជ្ជាធម៌និងយថាធម៌និង ថាជាអ្នកមានកម្រិត
 មួយដ៏ចម្រើន ។

តោ ទុ ខោ នមស្ស កកវតា សន្និគ្គេន
 ទន្ទេសស្ស ទន្ទិដ្ឋស្ស វិជ្ជារេន អន្តំ អវិកត្តស្ស
 វិជ្ជារេន អន្តំ វិកេដេយ្យានិ តេសេន្ទោ កន្តេ អន្តាហំ
 ឯតទេវោសំ អយំ ខោ អាយស្សា មហាកាត្វារោ
 សន្តុ តេវ វិវត្តន្តំតោ វត្តន្តំតោ ច វិជ្ជាជំ សុប្រឡា-
 បារិដំ មហោនិ ឆាយស្សា មហាកាត្វារោ នមស្ស
 កកវតា សន្និគ្គេន ទន្ទេសស្ស ទន្ទិដ្ឋស្ស វិជ្ជារេន អន្តំ
 អវិកត្តស្ស វិជ្ជារេន អន្តំ វិកេដិកំ យទ្ធន មយំ យេនា-
 យស្សា មហាកាត្វារោ តេនុបសន្តមិយ្យាម ទបសន្ត-
 មិទ្ធា អាយស្សន្តំ មហាកាត្វារំ ឯតមន្តំ បដិមុទ្ធិយ្យា-
 ហនិ អថខោ មយំ កន្តេ យេនាយស្សា មហា-
 កាត្វារោ តេនុបសន្តមិទ្ធា ទបសន្តមិទ្ធា អាយស្សន្តំ
 មហាកាត្វារំ ឯតមន្តំ បដិមុទ្ធិយ្យា តេសេន្ទោ កន្តេ អ-
 យស្សតា មហាកាត្វារោន នមេហំ អាគារេហំ នមេហំ
 បទេហំ នមេហំ ឡាត្ថេនេហំ អន្តោ វិកេន្ទានិ ។

នរណាហ្ន៎ ឆប្បិវិចកវិលកសេចក្តីនៃទេវស ដែលព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងដោយសន្តិច ទ្រង់មិនទាន់ចែកសេចក្តី
 ដោយពិស្តារនេះ ឲ្យពិស្តារបាន បត់ត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឡំព្រះអង្គ
 ទាំងឡាយនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ព្រះមហាកថានៈមាន
 អាយុខ្លី ព្រះសាស្តាតែងសរសើរផង ពួកសុប្រឡាប្បបុគ្គល
 ជាអ្នកចេះផងតែងលើកតម្កើងផង ព្រះមហាកថានៈមានអាយុ អាចចែក
 សេចក្តីនៃទេវស ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែង ដោយ
 សន្តិច មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារនេះ ឲ្យពិស្តារបានផង បើ
 ដូច្នោះ គួរឲ្យយើងចូលទៅក្រព្រះមហាកថានៈមានអាយុ លុះចូលទៅ
 ដល់ហើយ ពួកយើងឆប្បិស្សបញ្ចក់សេចក្តីទុំ ដឹងព្រះមហាកថានៈ
 មានអាយុចុះ បត់ត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើហេតុយ៉ាងនេះ ពួក
 ឡំព្រះអង្គ ក៏នាំគ្នាចូលទៅក្រព្រះមហាកថានៈមានអាយុ លុះទៅដល់
 ហើយ បានសួរបញ្ចក់សេចក្តីទុំដឹងព្រះមហាកថានៈមានអាយុ បត់ត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមហាកថានៈមានអាយុ ក៏បានចែកសេចក្តី ដោយ
 អាការៈទាំងឡាយនេះ ដោយចរទាំងឡាយនេះ ដោយព្យញ្ជនៈ
 ទាំងឡាយនេះ ដល់ពួកឡំព្រះអង្គទាំងនោះ ។

បញ្ញត្តិ លោមសក្ខីយស្ម័គ្រ^(១)

[២០] ឯកស្ម័គ្រ សុតិ ។ ឯកសមយំ ភក្ក
សាវត្ថិយំ វិហាតិ ជេតវេន អនាថបិណ្ឌិកស្ស អាហារមេ ។
តេន ទោ បន សមយេន អាយស្មា លោមសក្ខិ-
យោ សក្ខេស្ស វិហាតិ កបិលវត្ថុស្ម័ ជិក្ខាតាហមេ ។
អថទោ ធនុចោ ទេវបុត្តោ អភិក្កត្តាយ វត្ថុយា
អភិក្កត្តវល្លោ កេវលកប្បំ ជិក្ខាតាហមំ ឱកាសេត្វា
យេនាយស្មា លោមសក្ខិយោ តេនុបសង្កមំ ឧប-
សង្កមិត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសំ ។

[២១] ឯកមន្តំ វិហា ទោ ធនុចោ ទេវបុត្តោ
អាយស្មន្តំ លោមសក្ខិយំ ឯកនកេន ជារសំ ភិ-
ក្ខុ កន្ថេកាវត្ថុស្ស ឧទ្ទេសត្វា វិក័ត្តញ្ចាតិ ។ ន
ទោ អហំ អាវុសោ ជារមិ កន្ថេកាវត្ថុស្ស ឧទ្ទេសត្វា
វិក័ត្តញ្ចា ភិ បចាវុសោ ជារសំ កន្ថេកាវត្ថុស្ស
ឧទ្ទេសត្វា វិក័ត្តញ្ចាតិ ។ អហម្យិ ទោ ភិក្ខុ ន ជារមិ
កន្ថេកាវត្ថុស្ស ឧទ្ទេសត្វា វិក័ត្តញ្ចា ជារសំ ភិ^(២) ភិក្ខុ

• ១. លោមសក្ខីយកន្ថេកាវត្ថុស្ម័ ។ ២. លោមសក្ខីយកន្ថេកាវត្ថុស្ម័ ។
• ១. បន ភិ ។

លោមសក្ខីយស្ម័គ្រ ទី ២

[២០] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភោគ ស្តេចគង់នៅក្នុងវត្តជេតពន ជាអារាមរបស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី
ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ សម័យនោះឯង ព្រះលោមសក្ខីយៈមានអាយុ
នៅក្នុងវិហារតាហម ទៀបក្រុងកបិលវត្ថុ ក្នុងដែនសក្កៈ ។
ព្រះនោះឯង ទេវបុត្តឈ្មោះធនុចៈ ឆាកាលក្រិបឋយោមកន្ត្រី
ហើយ មានស្ម័គ្រជឿវិជ្ជា ញាតិវិហារតាហមចំណូលឱ្យជឿវិជ្ជា បាន
ចូលទៅក្រុងលោមសក្ខីយៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ បាន
បិក្ខុនៅក្នុងវិសមគ្គុ ។

[២១] លុះធនុចៈទៅប្រកាស បិក្ខុនៅក្នុងវិសមគ្គុហើយ បានពោល
ពាក្យនេះ ខ្ញុំព្រះលោមសក្ខីយៈមានអាយុថា បដិក្រភិក្ខុ លោក
ចាំឱ្យទទួលនិវិក័ត្តនៃកន្ថេកាវត្ថុដែរឬទេ ។ ព្រះលោមសក្ខីយៈតបថា
ម្ចាស់អាវុសោ យើងមិនបានចាំឱ្យទទួលនិវិក័ត្តនៃកន្ថេកាវត្ថុទេ ម្ចាស់
អាវុសោ ចុះអ្នកចាំឱ្យទទួលនិវិក័ត្តនៃកន្ថេកាវត្ថុឬ ។ បដិក្រភិក្ខុ
ខ្ញុំក៏មិនចាំឱ្យទទួលនិវិក័ត្តនៃកន្ថេកាវត្ថុដែរ បដិក្រភិក្ខុ ចុះលោកចាំ

កន្លែងនោះ កាល ៗ ទ ទោ អហំ អាវុសា
នារមី កន្លែងនោះ កាល ៗ បទាវុសា នា-
រមី កន្លែងនោះ កាល ៗ នារមី ទោ អហំ
ភិក្ខុ កន្លែងនោះ កាល ៗ យថាកមី បទ
ភិក្ខុ អាវុសា នារមី កន្លែងនោះ កាល ៗ

[៤៤] ឯកមីទំ ភិក្ខុ សមយំ ភក្កំ ទេវសុ
កាវត្តិសេសុ វិហារតិ ចារិទ្ធកម្មលេ បណ្ណកម្មល-
សិលាយំ ។ ភក្ក ទោ ភក្កំ ទេវទំ កាវត្តិសាទំ
កន្លែងនោះ ទេវសត្វ វិក្កត្ត អកាសិ

អតីតំ បាទាមេយ្យ

ឧប្បជីកេន្ទ្រ អនាគតំ

យេនតិកម្មហិទំ

អប្បត្តញ្ច អនាគតំ

បទ្ខប្បទ្ខញ្ច យោ ធម្មំ

តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ

នូវកន្លែងនោះ ចំណង់យុ ។ ម្នាល ភក្កោត្តម យើងមិនចាំ នូវ
កន្លែងនោះ ចំណង់យុ ម្នាល ភក្កោត្តម ចុះអ្នកចាំនូវកន្លែងនោះ
ចំណង់យុ ។ បតីក្រតិក្ខុ ខ្ញុំចាំកន្លែងនោះ ចំណង់យុ ។ ម្នាល
ភក្កោត្តម ចុះអ្នកចាំកន្លែងនោះ ចំណង់យុ ដោយប្រការដូចម្តេច ។

[៤៥] បតីក្រតិក្ខុ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចគង់
នៅលើបណ្ណកម្មលសិលា ទៀបដើមបាវិទ្យកម្រិត្យ ក្នុងឋានភក្កិន្ទ
ទៅលោក ។ គ្រាទោះ ព្រះមានព្រះភាគ បានច្រើនកាលនូវទេស
និងវិភង្គនៃកន្លែងនោះ ដល់ពួកទេវតាឋានភក្កិន្ទ

បុគ្គល មិនឃើញការច្បោះកាលយបញ្ចក្ខន្ធដាអតីត មិនឃើញ

ប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធដាអនាគត ព្រោះថា បញ្ចក្ខន្ធសាជាអតីត

បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធសាជាអនា-

គត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គល

ណា ឃើញច្បាស់នូវធម៌កើតឡើងចំពោះមុខក្នុងទីនោះ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពត្តសក្ក

អសំហំរិ អសុត្តប្ប្បិ

តំ វិជ្ជា មនុស្សាធិយេ

អន្តេវ កំពូមាធិប្ប្បិ

កោ ជញ្ញា បរណំ សុវេ

ន ហិ ចោ សុត្តន្តោ

មហាសេនេន មគ្គតា

ឯវិវិហារិមាតាបិ

អនោកាមមនុស្សំ

តំ វេ កន្ថេកាត្ថោតិ

សន្តោ អាចិក្ខុតេ អុចិចិ ។

[២៣] ឯវិ ចោ អហំ ភិក្ខុ ធាវេមិ កន្ថេកាត្ថិ-

យោ តាថា ឧត្តណ្ហហិ វិំ ភិក្ខុ កន្ថេកាត្ថស្ស

ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច បរិយាប្បណហិ វិំ ភិក្ខុ

កន្ថេកាត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច ធាវេហិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពត្តសក្ក

បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសេម

សោម មិនគប្រីកហើយ ត្រូវចម្រើនឲ្យរឿយៗ នូវផល-

សមាបត្តិ ដែលជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯសេចក្តី

ព្យាយាម បុគ្គលត្រូវធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះ នរណាមិនដឹងថា សេចក្តី

ស្លាប់នឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន ព្រោះថា ការពេលរបស់

យើងចំពោះមេត្តដែលមានសេនាច្រើន មិនមានឡើយ មុនជា

អ្នកស្ងប់ទុក តែងហៅបុគ្គល អ្នកមានព្យាយាម មិនខ្វល់

ច្រអូសទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយសេចក្តីមិនប្រមាទយ៉ាង

នេះ ថាជាអ្នកមានព្រឹម្មយដ៏ចម្រើន ។

[២៣] បរិក្រមិកុ ខ្ញុំចាំឲ្យកន្ថេកាត្ថតាថាទាំងឡាយ ដោយ

ប្រការយ៉ាងនេះឯង បរិក្រមិកុ ចូរលោករៀននូវទេសន៍វិក្កន្តនៃ

កន្ថេកាត្ថតាថាចុះ បរិក្រមិកុ ចូរលោកទន្ទេញនូវទេសន៍វិក្កន្តនៃ

កន្ថេកាត្ថតាថាចុះ បរិក្រមិកុ ចូរលោកចាំទុកនូវទេសន៍វិក្កន្តនៃកន្ថេ-

[illegible]

រើបឋិតនៅក្នុងវិសមគួរ បតិគ្រព្រះអង្គ លុះទៅបុត្រានោះ បិតានៅ
 ក្នុងវិសមគួរហើយ រើបបាត់ពោលពាក្យនេះនឹងខ្ញុំព្រះអង្គ យ៉ាងនេះថា
 បតិគ្រកិត្ត លោកចាំខ្ញុំទេទូសនឹងវិក្កន៍នៃកខ្វក់ក្នុងបុរេ កាលទៅបុត្រ
 នោះ សួរយ៉ាងនេះហើយ បតិគ្រព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គបាត់ពោលនឹង
 ទៅបុត្រនោះយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់កាវុសា យើងមិនចាំខ្ញុំទេទូសនឹងវិក្កន៍
 នៃកខ្វក់ក្នុងបុរេ ម្ចាស់កាវុសា ចុះអ្នកចាំខ្ញុំទេទូសនឹងវិក្កន៍នៃកខ្វក់ក្នុងបុរេ
 បតិគ្រកិត្ត ខ្ញុំមិនចាំខ្ញុំទេទូសនឹងវិក្កន៍នៃកខ្វក់ក្នុងបុរេ បតិគ្រកិត្ត ចុះ
 លោកចាំ ខ្ញុំកខ្វក់ក្នុងភាពជាតាំងឡាយឬ ម្ចាស់កាវុសា យើងមិន
 ចាំខ្ញុំកខ្វក់ក្នុងភាពជាតាំងឡាយទេ ម្ចាស់កាវុសា ចុះអ្នកចាំខ្ញុំកខ្វក់ក្នុង
 ភាពជាតាំងឡាយឬ បតិគ្រកិត្ត ខ្ញុំចាំខ្ញុំកខ្វក់ក្នុងភាពជាតាំងឡាយ ម្ចាស់
 កាវុសា ចុះអ្នកចាំខ្ញុំកខ្វក់ក្នុងភាពជាតាំងឡាយ ដោយប្រការដូចម្តេច
 បតិគ្រកិត្ត សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចគង់នៅលើចណ្ឌ-
 កម្ពស់សិលា ទៀបដើមបារាំងក្នុងព្រឹក្ស ក្នុងឋានភាវិត្តន៍ទេវលោក
 ត្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ បានភាសិតខ្ញុំទេទូសនឹងវិក្កន៍នៃកខ្វក់ក្នុងបុរេ
 ដល់ពួកទេវតាឋានភាវិត្តន៍ទេវលោក

តែងតែ លោកសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ពលរដ្ឋ បងប្អូន

អតីត ជាទូទៅមេឃ ។ មេ ។

តំ វេ កន្តករត្ថាតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុជិតិ

បរិ ទោ អហំ ភិក្ខុ ជាវេមី កន្តករត្ថិយេ
កតា ឧត្តណ្ណាហំ ភិក្ខុ កន្តករត្ថស្ស ឧទ្ទេសត
វិកង្គញ្ច បរិយាប្បណាហំ ភិក្ខុ កន្តករត្ថស
ឧទ្ទេសត្វ វិកង្គញ្ច ជាវេហំ ភិក្ខុ កន្តករត្ថស
ឧទ្ទេសត្វ វិកង្គញ្ច អត្ថសញ្ញតោ ភិក្ខុ កន្តករត្ថស
ឧទ្ទេសោ ច វិកង្គោ ច អាចិត្តាប្បវិយតោតិ
ឥធម៌វេច កន្ត លោ វេវុត្តោ ឥទ្ធិ វិញ ត
វត្តនាយិ សាទុ មេ កន្ត កតា កន្តករត្ថស
ឧទ្ទេសត្វ វិកង្គញ្ច នេសេត្ថតិ ។

(៤៨) ជាធាសី បទ ភិក្ខុ តំ វេវុត្តន្តិ
ន ទោ អហំ កន្ត ជាធាមី តំ វេវុត្តន្តិ ។ ចន្ទ
ជាមេសោ ភិក្ខុ វេវុត្តោ ចន្ទនោ ភិក្ខុ វេវុត្ត
អដ្ឋិតតា មនសិតតា សត្វំ ចេតសោ សមន្តា
វិញ ឱហិតសោតោ ធម្មំ សុណាតិ តេជហំ ភិ

តែងតែ លោកសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ពលរដ្ឋ បងប្អូន

បុគ្គល មិនប្រកាសទ្រព្យភាគល័យបញ្ចក្ខន្ធ ជាអតីត ។ មេ ។

មុជីវេលជាអកស្សប័រោបំ តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអក

មានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំចាំឲ្យអ្នកកត់តាមចំណុចនេះ ដោយប្រការយ៉ាង
នេះ បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោករៀន ឲ្យទទួលបាននិក្ខន្ធ នៃអ្នកកត់តាម
បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកទទួលបាននិក្ខន្ធនៃអ្នកកត់តាម បពិត្រ
ភិក្ខុ ចូរលោកចាំទុកឲ្យទទួលបាននិក្ខន្ធ នៃអ្នកកត់តាម បពិត្រភិក្ខុ
ព្រោះថា ទទួលបាននិក្ខន្ធ នៃអ្នកកត់តាម ប្រកបដោយប្រយោជន៍
ចាត់ថាជាភាគច្រើននៃយៈ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទៅបុត្រនោះ
បានពោលពាក្យនេះ លុះពោលពាក្យនេះចប់ហើយ ក៏បាត់ក្នុងទីនោះ
ទៅ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះរាជព្រះភាគទ្រង់សំដែងឲ្យទទួល
បាននិក្ខន្ធ នៃអ្នកកត់តាម ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យបាន ។

(៤៩) ព្រះអង្គទ្រង់សួរថា ម្ចាស់ភិក្ខុ ចូរលោកស្គាល់ទៅបុត្រ
នោះឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានស្គាល់ទៅបុត្រ
នោះទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ទៅបុត្រនោះឈ្មោះចន្ទៈ ម្ចាស់ភិក្ខុ ចន្ទទៅ
បុត្រ បានធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ យកចិត្តទុកដាក់ ប្រមូលមកឲ្យបានចំណេះ
ដោយចិត្ត ហើយផ្សំសាងប្រសាទច្រើនស្តាប់ចម្លើយ ម្ចាស់ភិក្ខុ បើដូច្នោះ

សុណាហំ សាធុតំ មនសិករោហំ ភាសិស្សមីតិ ។

ឯវម្ពន្តតិ ទោ សោ កំកុ^(១) កករោ បទ្ធសេនាសំ ។

[៤៦] កករា ឯវម្ពន្តតិ

អតីតំ ធានាគមេយ្យ

ឧប្បជីកេន្ទ្រំ អនាគតំ

យនតិកម្មហំ ឧត្តំ

អប្បត្តញ្ច អនាគតំ

បទ្ធប្បន្តញ្ច យោ ឧត្តំ

កក្ក កក្ក វិបស្សតិ

អសំហិកំ អសង្កប្បំ

១ ឧ. ម. ទោ ភាយសា លោមសក្កិយោនិ ទំស្សនិ ។

ចូរអក្កយកចិត្តទុកដាក់ស្តាប់ចុះ ចូរឆ្លើយតបក្នុងចិត្តប្រពៃចុះ គឺថាគត

នឹងសំដែង ។ កិច្ចនោះ ទទួលបានក្នុងដំណើររបស់ព្រះមានព្រះភាគថា

ព្រះកុណា ព្រះអង្គ ។

[៤៦] ព្រះមានព្រះភាគ ជ្រងំត្រាស់ យ៉ាងនេះថា

បុគ្គល មិនប្បិកាច្បោះអាស័យបញ្ចក្ខណៈជាអតីត មិនប្បិ

ត្រាថ្នាបញ្ចក្ខណៈជាអនាគត ព្រោះថា បញ្ចក្ខណៈ ដែល

ជាអតីត បញ្ចក្ខណៈនោះ ក្នុងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខ

ណា ដែលជាអនាគត បញ្ចក្ខណៈនោះ ក៏នៅមិនទាន់មក

ដល់ មួយទៀត បុគ្គលណា ឃើញច្បាស់ថាមិនមែន

ទៀងចំពោះមុខ ក្នុងដំនោះ ។ គ្រួសារនោះ ចុះដឹងច្បាស់

នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសេរសោម មិនកប្រើកាយ

កែវវិទ្យាស្វ លោមសក្កិយភវេន្ទ្រសុត្តន្ត អតីតាគមនំ

តំ វិជ្ជា បុគ្គលោយ
អន្តរ កំពូមាតន្យំ
កោ ជញ្ញា មរណំ សុវ
ន ហំ ចោ សង្ការន្ត
មហាសេនេន មច្ចុតា
ឯវិវិហារិមាតាបិ
អហោរត្តមតន្តិ
តំ វេ កន្តេករក្ខោតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ បុគ្គលំ ។

(២៧) កថញ្ច ភិក្ខុ អតីតំ អន្តរាគមនំ ។
ឯវិវិចោ អហោសី អតីតមន្តានន្តិ តត្ថ ទន្តិ ស.
មន្តានេតិ ឯវិវេចោ អហោសី ។ បេ ។ ឯវិសញ្ញា
អហោសី ។ បេ ។ ឯវិសង្ការេ អហោសី ។ បេ ។
ឯវិវិញ្ញាណោ អហោសី អតីតមន្តានន្តិ តត្ថ ទន្តិ
សមន្តានេតិ ។ ឯវិ ចោ ភិក្ខុ អតីតំ អន្តរាគមនំ ។

កែវវិទ្យា លោមសក្កិយភវេន្ទ្រសុត្តន្ត កាហឡេណសិយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត

ចម្រើនឱ្យរឿយ ។ ខ្ញុំផលសមាបក្តិ ដែលជាអារម្មណ៍ របស់
ព្រះនិព្វាននោះ ឯសេចក្តីព្យាយាមត្រូវធ្វើក្នុងវិជ្ជានេះ នរណា
នឹងដឹងថា សេចក្តីស្លាប់នឹងមានក្នុងវិជ្ជាស្តុកបាន ព្រោះថា
ការគល់របស់យើង ចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាច្រើន មិន
មានឡើយ មុនដែលជាអ្នកស្ងប់ម្ខាង តែងហៅបុគ្គលអ្នក
មានព្យាយាម មិនខ្វល់ប្រមូលចំងាយចំងាយ ទៅដោយ
សេចក្តីមិនប្រមាទយ៉ាងនេះ ថាជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

(២៧) ខ្ញាលភិក្ខុ ចុះបុគ្គល ការឡេះកាលិយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត
កើដូចម្តេច ។ បុគ្គលការឡេះកាលិយខ្ញុំតម្រេកក្នុងវិជ្ជានេះ ។ ថា ភាគ
អញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ភាគអញមានវិជ្ជាយ៉ាងនេះ
។ បេ ។ ភាគអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ភាគអញមានសង្ការ
យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ បុគ្គលការឡេះកាលិយខ្ញុំតម្រេកក្នុងវិជ្ជានេះ ។ ថា
ភាគអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ។ ខ្ញាលភិក្ខុ
បុគ្គលការឡេះកាលិយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

[២៨] កាដង្ស ភិក្ខុ អតីតំ ចាត្រាគមេតិ ។ ឯវិ.
 បុតា អរោហិ អតីតមន្ទាទន្តំ តត្ថ ទន្តំ ទ ស-
 មន្ទាទេតិ ឯវិវេនោ អរោហិ ។ យេ ។ ឯវិសញ្ញា
 អរោហិ ។ យេ ។ ឯវិសង្ការោ អរោហិ ។ យេ ។
 ឯវិវិញ្ញាណោ អរោហិ អតីតមន្ទាទន្តំ តត្ថ ទន្តំ ទ
 សមន្ទាទេតិ ។ ឯវិ ចោ ភិក្ខុ អតីតំ ចាត្រាគមេតិ ។

[២៩] កាដង្ស ភិក្ខុ អរោហតិ បដិគាមន្តិ ។
 ឯវិវេនោ សិយំ អនាគតមន្ទាទន្តំ តត្ថ ទន្តំ សមន្ទា-
 ទេតិ ឯវិវេនោ សិយំ ។ យេ ។ ឯវិសញ្ញា សិយំ
 ។ យេ ។ ឯវិសង្ការោ សិយំ ។ យេ ។ ឯវិវិញ្ញាណោ
 សិយំ អនាគតមន្ទាទន្តំ តត្ថ ទន្តំ សមន្ទាទេតិ
 ឯវិ ចោ ភិក្ខុ អរោហតិ បដិគាមន្តិ ។

[២៨] ម្ចាស់ភិក្ខុ ចុះបុគ្គលមិនការឡេះកាលីយបញ្ចក្ខន្ធដាអតីត
 តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនការឡេះកាលីយទូតម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា
 ភក្ខាអញមានប្រយោជន៍នេះ ក្នុងកាលជាអតីត ភក្ខាអញមានវេទនា
 យ៉ាងនេះ ។ យេ ។ ភក្ខាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ យេ ។ ភក្ខា
 អញមានសង្ការយ៉ាងនេះ ។ យេ ។ បុគ្គល មិនការឡេះកាលីយ ទូ
 តម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា ភក្ខាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជា
 អតីត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ បុគ្គលមិនការឡេះកាលីយបញ្ចក្ខន្ធដាអតីត យ៉ាង
 នេះឯង ។

[២៩] ម្ចាស់ភិក្ខុ ចុះបុគ្គលប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធដាអនាគត តើដូច
 ម្តេច ។ បុគ្គលការឡេះកាលីយទូតម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា សូមឲ្យ
 ភក្ខាអញមានប្រយោជន៍នេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យភក្ខាអញមាន
 វេទនាយ៉ាងនេះ ។ យេ ។ សូមឲ្យភក្ខាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ យេ ។
 សូមឲ្យភក្ខាអញមានសង្ការយ៉ាងនេះ ។ យេ ។ បុគ្គលការឡេះកាលីយទូ
 តម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា សូមឲ្យភក្ខាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុង
 កាលជាអនាគត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ បុគ្គលប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធដាអនាគត យ៉ាង
 នេះឯង ។

កែវវង្ស លោមសត្វយកក្បែរខ្លួន ចុះចូលសំហែង

[៨០] កងក្ប កិត្ត អនាគត ឈ្មោះកង្កែប ។
 ឯវិទ្យា សំយ អនាគតមន្តាធន្ត តត្ថ ធន្ត ឧ ស.
 មន្តាធន្ត ឯវិទ្យាធន្ត សំយ ។ បេ ។ ឯវិសញ្ញា
 សំយ ។ បេ ។ ឯវិសញ្ញា សំយ ។ បេ ។ ឯវិញ្ញា-
 ណា សំយ អនាគតមន្តាធន្ត តត្ថ ធន្ត ឧ សមន្តា-
 ធន្ត ។ ឯវិ ទោ កិត្ត អនាគត ឈ្មោះកង្កែប ។

[៨១] កងក្ប កិត្ត បច្ចុប្បន្នស្ម ធម្មស្ម
 សំហែង ។ ឯ កិត្ត អស្សុតា បុគ្គល អរិ-
 យាធំ អនស្សាវី អរិយធម្មស្ម អតោវិទោ អរិយ-
 ធម្ម អរិយតោ សម្មាសាធំ អនស្សាវី សម្មាស-
 ធម្មស្ម អតោវិទោ សម្មាសធម្ម អរិយតោ រូប
 អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្ត វា អត្តាធំ អត្តធំ វា
 រូប រូបស្មី វា អត្តាធំ វេទធំ ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។

កែវវង្ស លោមសត្វយកក្បែរខ្លួន ការសេវាសក្កន្តជាច្បាប់

[៨០] ម្ចាស់កិត្ត បុគ្គលមិនប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត កើតដូច
 ម្តេច ។ បុគ្គលមិនការព្រះកាល័យនូវកម្រិតក្នុងវិទ្យា ។ ថា ក្នុងកាល
 ជាអនាគត សូមឲ្យភាគអញមានប្រយោជន៍នេះ សូមឲ្យភាគអញមាន
 វេទនាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ សូមឲ្យភាគអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។
 សូមឲ្យភាគអញមានសត្វយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ បុគ្គលមិនការព្រះកាល័យ
 នូវកម្រិតក្នុងវិទ្យា ។ ថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យភាគអញមាន
 វិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ។ ម្ចាស់កិត្ត បុគ្គលមិនប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត
 យ៉ាងនេះឯង ។

[៨១] ម្ចាស់កិត្ត បុគ្គលសេវាសាម ក្នុងពួកធម៌ជាច្បាប់
 កើតដូចម្តេច ។ ម្ចាស់កិត្ត បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនបានស្តាប់
 មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនល្អាសក្នុងធម៌បេសព្រះអរិយៈ មិនបាន
 ទទួលវិទ្យាធម៌បេសព្រះអរិយៈ មិនបានឃើញពួកសម្មាសេ មិន
 ល្អាសក្នុងធម៌បេសសម្មាសេ មិនបានទទួលវិទ្យាធម៌បេសសម្មាសេ
 ក៏មិនពិចារណាឃើញរូបជាដូច ឃើញខន្ធជាដូច ឃើញរូបជាដូច
 ក្នុងខន្ធ ឬ ឃើញខន្ធជាដូចក្នុងរូប នូវវេទនា ។ បេ ។ នូវសញ្ញា ។ បេ ។

សង្ខារេ ។ បេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ
 វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី
 វា អត្តានំ ។ ឯវិ ទោ ភិក្ខុ បទុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ
 សំហារតិ ។

[៥២] កថត្វា ភិក្ខុ បទុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន
 សំហារតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុ សុត្តនំ អរិយស្សនវិការ អរិយា-
 នំ នស្សវិ អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្មេ សុវិនិ-
 កោ សប្បវិសានំ នស្សវិ សប្បវិសធម្មស្ស កោវិទោ
 សប្បវិសធម្មេ សុវិនិកោ ន រូបំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ
 ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា រូបំ ន រូបស្មី
 វា អត្តានំ ន វេទនំ ។ បេ ។ ន សញ្ញំ ។ បេ ។ ន
 សង្ខារេ ។ បេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ
 ន វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ
 ន វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ។ ឯវិ ទោ ភិក្ខុ
 បទុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន សំហារតិ ។

ខុសង្ខារចាំងឡាយ ។ បេ ។ ចិត្តោ ណាយិញ្ញាណោ ចាតាខុន
 យិញ្ញាខុន ចាតាខុន វិញ្ញាណោ យិញ្ញាណោ ចាតាខុន ចុយិញ្ញាខុន
 ចាតាខុន វិញ្ញាណោ ។ មាសភិក្ខុ បុគ្គល វេសមាសាមក្ខន្ធភក្ខណមិថា
 បទុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

[៥២] មាសភិក្ខុ បុគ្គលមិថវេសមាសាម ក្ខន្ធភក្ខណមិថា
 បទុប្បន្ន ភិក្ខុមោច ។ មាសភិក្ខុ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ ជា
 អ្នកបានស្តាប់ បានឃើញពួកព្រះអរិយៈ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងចម្លើយសំព្រះ
 អរិយៈ ជាអ្នកទទួលបានវិញ្ញាណចម្លើយសំព្រះអរិយៈ ជាអ្នក
 ឃើញពួកសប្បវេស ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងចម្លើយសំព្រះអរិយៈ ជាអ្នកទទួល
 បានវិញ្ញាណចម្លើយសំព្រះអរិយៈ មិនចិត្តោ ណាយិញ្ញាណោ ចាតាខុន
 មិនឃើញខុន ចាតាខុន មិនឃើញខុន ចាតាខុន ចុយិញ្ញាខុន
 មិនឃើញខុន ចាតាខុន មិនឃើញខុន ។ បេ ។ មិនឃើញសញ្ញា
 ។ បេ ។ មិនឃើញសង្ខារចាំងឡាយ ។ បេ ។ មិនចិត្តោ ណាយិញ្ញា
 ណោ ចាតាខុន មិនឃើញខុន ចាតាខុន វិញ្ញាណោ មិនឃើញវិញ្ញាណោ
 ចាតាខុន ចុយិញ្ញាខុន ចាតាខុន វិញ្ញាណោ ។ មាសភិក្ខុ ភិក្ខុ
 បុគ្គលមិថវេសមាសាមក្ខន្ធភក្ខណមិថាបទុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

ក្រុងស្រុក លោមសក្ខីយភវេរ្យស្ថាន កាសិបាត្ថម្ភ

[៨៣] អតីត បាទ្យាគមេយ្យ ។ បេ ។

តិ វេ កន្ថេករត្ថោតិ

សន្តោ អាចិត្តេតេ មុច្ចិតិ ។

ឥន្ទនេវេច កកវា អត្តមេវោ អាយស្មា លោម-

សក្ខីយោ កកវេតោ កាសិបតី អភិទ្គតិ ។

លោមសក្ខីយភវេរ្យស្ថាន ចតុត្ថ ឥន្ទ័នំ ។

ក្រុងស្រុក លោមសក្ខីយភវេរ្យស្ថាន សេចក្តីប្រកាសចំពោះកាសិប

[៨៣] បុគ្គល មិនគប្បីការព្រះកាលីយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត

។ បេ ។ មុនីជាអ្នកស្ងប់ស្ងប់ តែងហៅបុគ្គលនោះឯង

ថាជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

លុះព្រះមានព្រះភាគ បានគ្រាសព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ព្រះ
លោមសក្ខីយៈបានកាយ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ នឹងកាសិបរបស់
ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ លោមសក្ខីយភវេរ្យស្ថាន ទី ៤ ។

បញ្ចប់ ចូរកម្មវិភាគសុត្ត

(៨២) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកក
សាវត្ថុយំ វិហារតិ ជេតវនេ អបាធិបិណ្ឌិតាស្ស អា-
រមេ ។ អជំទោ សុកោ មាណវេ តោធម្មបុត្តោ
យេន កកក តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា កកវតា
សន្តិ សម្មោទិ សម្មោទនិយំ កាចំ សារាណិយំ
វិតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសំទិ ។

(៨៥) ឯកមន្តំ និសំទ្ធោ ទោ សុកោ
មាណវេ តោធម្មបុត្តោ កកវន្តំ ឯតនិវេន តោ
នុ ទោ កោ តោតម ហេតុ កោ បទូ-
យោ យេន មទុស្សាទិយេវ សតំ មទុស្សាភូតាទិ
និស្សតិ ហិទប្បណីតតា និស្សន្តិ កោ^(១) តោតម
មទុស្សា អប្បាយុត្តា និស្សន្តិ និយាយុត្តា
និស្សន្តិ តម្បាតាធា និស្សន្តិ អប្បាតាធា និស្សន្តិ
នុត្តន្តា និស្សន្តិ វណ្ណវន្តា និស្សន្តិ អប្បេសត្តា
និស្សន្តិ មហេសត្តា និស្សន្តិ អប្បោតា និស្សន្តិ

ចូរកម្មវិភាគសុត្ត ទី ៥

(៨៤) ឯនុស្តាបមក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ គង់នៅក្នុងវត្តជេតវន របស់អនាថបិណ្ឌិតសេដ្ឋី ទៀបត្រុង
សាវត្ថុ ។ ព្រះមានឯង សុភមាណព ជាបុត្ររបស់តោធម្មបុត្តហ្ន៎
បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោល
ពាក្យសំណេះសំណាល ដ៏នៃព្រះមានព្រះភាគ លុបត្រប់ពាក្យសំណេះ
សំណាលនៃពាក្យគួរលើកហើយ ក៏អន្លើយក្នុងវិសមគួរ ។

(៨៨) លុះសុភមាណព តោធម្មបុត្រ អន្លើយក្នុងវិសមគួរ
ហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះ
ភោគមជ្ជិមប្រិម អ្វីហ្ន៎ជាហេតុ អ្វីហ្ន៎ជាច្ច័យ ដែលនាំឲ្យឆ្ងកមនុស្ស
កាលកើតមកជាមនុស្ស មានសេចក្តីថោកថាបន់នឹងខ្លួនខ្លួន ប្រាកដឡើង
បពិត្រព្រះភោគមជ្ជិមប្រិម ព្រោះថា មនុស្សចាំឯងឲ្យយ មានកាយុទ្ធ
មានកាយុវ័ន មានកាយុច្រើន មានកាយុតិច មានសម្បវេណ្ឌ
មានសម្បវេណ្ឌ មានសក្តិក្រៃ មានសក្តិធំ មានភោគសម្បវេណ្ឌតិច

កែវវង្ស ឫប្បកម្មវិក្កុសុត្តេ សុភមណស្ស អយាធនំ

មហោភោតា ជិស្សន្តំ ជីតាកុលីនា^(១) ជិស្សន្តំ ទោ-
កុលីនា^(២) ជិស្សន្តំ អប្បបញ្ញា^(៣) ជិស្សន្តំ បញ្ញាវន្តា
កោ ទុ ទោ ហោ កោតម ហេតុ កោ បទូរយា
យេន មនុស្សានិយេ រសំ មនុស្សក្ខតានិ ជិស្ស-
តិ ហិណប្បណិកតានិ ។

(៨៦) កម្មស្សកា មាណវ សត្វា កម្មនាយា-
នា កម្មយោជិ កម្មតទ្ធ កម្មប្បជីសាណា កម្ម្និ
សត្ត វិភជនិ យជំជំ ហិណប្បណិកតាយានិ ។ ន
ទោ អហំ ឥមស្ស ភោតោ កោតមស្ស សង្ខតេន
កាសិកស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិគ្គារេន
អត្ថំ អាជាបាមិ សាទុ មេ ភវំ កោតហោ តថា នម្មិ
នេសេតុ យថាហំ ឥមស្ស ភោតោ កោតមស្ស
សង្ខតេន កាសិកស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស
វិគ្គារេន អត្ថំ អាជាយេយ្យន្តំ ។ តេនហិ មាណ

១ ម. និបកុលីនេ ។ ២ ម. ទោកុលីនេ ។ ៣ ឧ. ម. ប្បញ្ញា ។

កែវវង្ស ឫប្បកម្មវិក្កុសុត្តេ ករណីវង្សនិវេសសុភមណស

មានភោតសម្បត្តិច្រើន មានត្រកូលតាប មានត្រកូលខ្ពស់ មាន
ប្រាជ្ញាភិប មានប្រាជ្ញាច្រើន បពិត្រព្រះភោតមជ្ឈិមប្រិម អ្វីហ្ន៎ជាហេតុ
អ្វីហ្ន៎ជាបង្គុយ ដែលនាំឱ្យត្រកូលខ្ពស់ កាលកើតមកជាមនុស្ស មាន
សេចក្តីថោកទាបនឹងខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រាកដឡើង ។

(៨៦) មូលមាណា សត្វតាំងឡាយ មានកម្មជាបេស្សន្ត
មានកម្មជាតាយាទ មានកម្មជាពិណិត មានកម្មជាដៅពង្ស មាន
កម្មជាត្រៀវលីក កម្មតែងចែកសត្វតាំងឡាយ ដើម្បីឱ្យថោកទាបនឹង
ខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនយល់សេចក្តីពិស្តារ របស់កាសិកសេន្ទបនេះ
ដែលព្រះភោតមជ្ឈិមប្រិម មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារបានឡើយ
សូមព្រះភោតមជ្ឈិមប្រិមសម្រេចសំដែងធម៌ តាមទំនងដែលខ្ញុំព្រះអង្គ ដឹង
យល់សេចក្តីពិស្តាររបស់កាសិកសេន្ទបនេះ ដែលព្រះភោតមជ្ឈិមប្រិម
មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារឱ្យបាន ។ មូលមាណា បើប្តូរព្រះ

សុណាហំ សាទុតំ មនសិករោហំ កាសិស្សាមិតំ ។
ឯវំ កោតិ ទោ សុកោ មាណវោ តោធម្មបុត្តោ
កកវតោ មច្ចុស្សាសិ ។

[៨៧] កកវ ឯតនកេត ឯត មាណវ ឯតកោ
តិកុំ ក កុំសោ ក មាណវតិកាតិ កោតិ លុត្តោ
លោហិតមាណី មាតប្បហតេ ឯវិត្តោ អនយាមត្តោ
មាណាភូតេសុ ។ សោ តេជ តាម្ពន ឯវំ ស-
មត្តន ឯវំ សហតិទ្នន កាយស្ស កេតា បរម្មរ-
ណា អមាយំ ទុក្ខតំ វិជមាតំ ឯវយំ ឧបមជ្ឈតំ
តោ តេ កាយស្ស កេតា បរម្មរណា អមាយំ
ទុក្ខតំ វិជមាតំ ឯវយំ ឧបមជ្ឈតំ សេ មនុស្សត្ថំ
ភាគធម្មតំ យត្ថ យត្ថ មច្ចា ជាយតិ អម្បាយុកោ
កោតិ ។ អម្បាយុកសំវត្ថុចិកា ឯសា មាណវ
មជិមនា យធិទំ មាណាតិកាតិ កោតិ លុត្តោ
លោហិតមាណី មាតប្បហតេ ឯវិត្តោ អនយាមត្តោ
មាណាភូតេសុ ។

ចូរអ្នកយកចិត្តទុកដាក់ស្តាប់ឲ្យប្រពៃបុរៈ គឺជាគម្ពីរសិវ័ន៍ ។ សុត្ត-
នាណក កោធម្មបុត្ត ទទួលបានព្រះធម៌កាលស្រីព្រះនាមព្រះភាគ
ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[៨៧] ព្រះនាមព្រះភាគ បានគ្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
មាណា ឆ្ល័ត្តបុរសពួកនេះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ ប្រព្រឹត្ត
កាត្រក់ មានដៃប្រឡាក់ឈាម កាំងនៅក្នុងការបៀតបៀន ឯងការ
សម្លាប់ មិនដល់ខ្លួនសេចក្តីកាលក្នុងពួកសត្វ ។ ព្រោះអំពើនោះ
ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានសមាទានយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ
លុះលាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើត
គឺច្បាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ប្រសិនបើលាងកាយ បន្ទាប់
អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតគឺច្បាន ប្រេតវិស័យ
អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស ក្នុងជីវិត ។
រមែងជាអ្នកមានអាយុវិ ។ ម្ចាស់មាណា បុគ្គលសម្លាប់សត្វ ជា
អ្នកប្រព្រឹត្តកាត្រក់ មានដៃប្រឡាក់ឈាម កាំងនៅក្នុងការបៀត
បៀន ឯងការសម្លាប់ មិនដល់ខ្លួនសេចក្តីកាលក្នុងពួកសត្វ នេះ
ឈ្មោះថាមជិមតាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីឲ្យមានអាយុវិ ។

(៨៥) នង បង មាណវ ឯកោ ឯក្ខី វា
 បុរិសោ វា ចាណតិចារិក បរិយាយ ចាណតិចារិក
 បដិវិភាគ ហោតិ ឯហិវង្ស ឯហិវស្សោ លដ្ឋិ
 ធម្មាបដ្ឋោ សត្វចាណតិចារិក វិហារតិ ។
 សោ តេន កាយេន ឯវ សមាគ្គេន ឯវ សមាធិនេន
 កាយស្ស កេនា បរិយាយា សុតតិ សក្ខី លោកិ
 ឧបបដ្ឋតិ ទេ ទេ កាយស្ស កេនា បរិយាយា
 សុតតិ សក្ខី លោកិ ឧបបដ្ឋតិ សេន បទុស្សត្ថំ
 អាត្មតិ យេត្ថ យេត្ថ បដ្ឋា ជាយតិ ធម្មាយុកោ
 ហោតិ ។ ធម្មាយុកស្សត្ថំកោ ឯសា មាណវ បដិ-
 បដា យធិនំ ចាណតិចារិក បរិយាយ ចាណតិចារិក
 បដិវិភាគ ហោតិ ឯហិវង្ស ឯហិវស្សោ លដ្ឋិ
 ធម្មាបដ្ឋោ សត្វចាណតិចារិក វិហារតិ ។

(៨៦) មាណវ មួយទៀត ស្រីបុរសពួកគ្នា ក្នុង
 លោកនេះ លះបង់បាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត មាន
 ដំបងដាក់ចុះហើយ មានសស្រ្តាដាក់ចុះហើយ ជាអ្នកមានសេចក្តីអៀន
 ឱស មានសេចក្តីអាណិតអាសូរ អនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ ក្នុងពួក
 សត្វចំណី ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បាន
 កាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះវេលាជាកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់
 ទៅ វែងទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទៅលោក ប្រសិនបើបុគ្គលនោះវេលាជាកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទៅលោកទេ
 បើបានត្រូវចម្រកកាន់កាប់ជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។ វែងមានអាយុ
 វែង ។ មាណវ បុគ្គលដែលលះបង់បាណាតិបាត វៀរចាក
 បាណាតិបាត មានដំបងដាក់ចុះហើយ មានសស្រ្តាដាក់ចុះហើយ មាន
 សេចក្តីអៀនឱស មានសេចក្តីអាណិតអាសូរ ជាអ្នកមានសេចក្តី
 អនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ក្នុងពួកសត្វចំណី នេះ ឈ្មោះថាបដិបទា
 ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានអាយុវែង ។

(៩៩) នធិ មាណវ ឯកាទ្វា ឥត្ថិ ក ឬរិសោ ក
 សត្តានំ វិហេមកដានិកោ ហោតិ ចាណិយា ក
 លេខុតា ក ធលោម ក សត្តេន ក ។ សោ តេន
 កម្មេន ឯវំ សមត្តេន ឯវំ សមាធិន្នេន កាយស្ស
 កេតា បរម្មណា អនាមិ ទុក្ខតិ វិចិត្តានំ ជិវយំ ទ-
 បបដ្ឋនំ ធមោ ចេ កាយស្ស កេតា បរម្មណា អនាមិ
 ទុក្ខតិ វិចិត្តានំ ជិវយំ ទបបដ្ឋនំ សរេន មនុស្សន្តំ
 អាត្មនំ យេនុ យេនុ បច្ឆា ជាយនិ តព្វាតោ
 ហោតិ ។ តព្វាតានសំវត្ថុនិកា ឯសា មាណវ ក-
 ដិបទា យេនំ សត្តានំ វិហេមកដានិកោ ហោតិ
 ចាណិយា ក លេខុតា ក ធលោម ក សត្តេន ក ។

(១០០) នធិ បទ មាណវ ឯកាទ្វា ឥត្ថិ ក
 ឬរិសោ ក សត្តានំ វិហេមកដានិកោ ហោតិ
 ចាណិយា ក លេខុតា ក ធលោម ក សត្តេន ក ។
 សោ តេន កម្មេន ឯវំ សមត្តេន ឯវំ សមាធិន្នេន

(៩៩) មាណវ ឯកាទ្វា ស្រីបុប្ផសព្វក្ខន្ធៈ ក្នុងលោកនេះ
 ជាអ្នកចៀតចៀនសត្វតាំងឡាយ ដោយបាតវដ្ឋន្តៈ ដោយដុំដីន្តៈ ដោយ
 ដំបងន្តៈ ដោយសស្រ្តាន្តៈ ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានចំពេញ
 យ៉ាងនេះ បានកាន់ភ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះចំណាយកងកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទនាទៅកើតក្នុងកំណើតវិញនោះ ប្រេត-
 វិស័យ អសុភោយ នរក ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ ចំណាយកងកាយបន្ទាប់
 អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតវិញនោះ ប្រេតវិស័យ
 អសុភោយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទី
 ណា ។ វេទនាជាអ្នកមានភាពច្រើន ។ មាណវ ឯកាទ្វា បុគ្គលដែលជា
 អ្នកចៀតចៀនសត្វតាំងឡាយ ដោយបាតវដ្ឋន្តៈ ដោយដុំដីន្តៈ ដោយ
 ដំបងន្តៈ ដោយសស្រ្តាន្តៈ នេះ ឈ្មោះថាបដិច្ចតាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 មានភាពច្រើន ។

(១០០) មាណវ មួយទៀត ស្រីបុប្ផសព្វក្ខន្ធៈ ក្នុង
 លោកនេះ ជាអ្នកមិនចៀតចៀនសត្វតាំងឡាយ ដោយបាតវដ្ឋន្តៈ
 ដោយដុំដីន្តៈ ដោយដំបងន្តៈ ដោយសស្រ្តាន្តៈ ។ ព្រោះអំពើនោះ
 ដែលខ្លួនបានចំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ភ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ

កាយស្ស ភេតា បរម្មរណា សុគតិ សង្កំ លោកំ
 ឧបបន្នតិ ជា ទេ កាយស្ស ភេតា បរម្មរណា
 សុគតិ សង្កំ លោកំ ឧបបន្នតិ សទេ មនុស្សត្ថំ
 អាគន្ធតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ អប្បកាដោ
 ហោតិ ។ អប្បកាដសំវត្ថុនំកា ឋសា មាណវ បដិ-
 បនា យេនំនំ សន្តានំ អវិហាវកជាតិកោ ហោតិ
 ចាណំនា វា លេខុនា វា នណ្ឌាន វា សន្តេន វា ។

(២០) វិទ មាណវ ឋកក្ខោ នត្ថិ វា បុរិ-

សោ វា កោដនោ ហោតិ ឧបាយាសតហុលោ
 អប្បម្បិ វុត្តា សមាដោ អភិសន្នតិ កុប្បតិ ព្យា-
 បន្នតិ មតិភ័យតិ កោបញ្ច ដោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច
 ហត្ថករោតិ ។ សោ ភេន កាម្មន ឯវំ
 សមន្តេន ឯវំ សមាទិន្នេន កាយស្ស ភេតា
 បរម្មរណា អមាយំ ទុក្ខតិ វិនិច្ឆាតិ វិរយំ ឧប-
 បន្នតិ ជា ទេ កាយស្ស ភេតា បរម្មរណា
 អមាយំ ទុក្ខតិ វិនិច្ឆាតិ វិរយំ ឧបបន្នតិ សទេ
 មនុស្សត្ថំ អាគន្ធតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ

លុទ្ធិលាយភក្ខកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមន៍ទៅកើតក្នុងសុគតិ
 ស្មិតទៅលោក ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ ទំលាយភក្ខកាយ បន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនបានទៅកើតក្នុងសុគតិស្មិតទៅលោកទេ បើបាន
 ត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីលាភ ។ វេមន៍ជាអ្នកមានភាព
 ភិច ។ ម្ចាស់មាណា បុគ្គលដែលជាអ្នកមិនបៀតបៀនសត្វតាំងឡើយ
 ដោយបាតវែងៗ ដោយដុំដីៗ ដោយដំបងៗ ដោយសស្រ្តាៗ នេះ
 ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានភាពភិច ។

(២១) ម្ចាស់មាណា ស្រ្តីបុរសពួកៗ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នក
 មានសេចក្តីគ្រោធ ច្រើនដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត គ្រាន់តែស្តី
 ថាបង្គំចម្លង ក៏ថ្នាំដំថ្នាក់ ទ័ង ព្យាបាទ គបត សំដែងសេចក្តីគ្រោធ
 សេចក្តីប្រទូស្តនិងសេចក្តីមិនត្រេកអរឲ្យប្រាកដទៀត ។ ព្រោះអំពើនោះ
 ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ទ្វារបំបាំងនេះ បុគ្គលនោះ លុះ
 ទំលាយភក្ខកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមន៍ទៅកើតក្នុងកំណើត
 តិច្ចាន ច្រេតវិស័យ អសុរកាយ ទេវ បើបុគ្គលនោះ ទំលាយភក្ខកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតតិច្ចាន ច្រេតវិស័យ
 អសុរកាយ ទេវទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទី

ឥត្វន្តោ យោតិ ។ ឥត្វន្តាសំវត្ថុនិកា វិសា
មាលា បដិបទា យនិទំ កោដនោ យោតិ ឧបា-
យាសតហុលោ អប្បម្បិ វុត្តោ សមាទោ អភិសដ្ឋតិ
កុប្បតិ ព្យាបដ្ឋតិ បតិភ្នំយតិ កោបត្វ ទោសត្វ
អប្បទ្វយត្វ ឆាតុកកោតិ ។

(៦៦) វេទ បទ មាលា វិកាទោ វត្ថុ វ
បុរិសោ វ អកោដនោ យោតិ អនុវាយាសតហុ-
លោ ឥត្វម្បិ វុត្តោ សមាទោ ឆាតុកកោតិ ឧ
កុប្បតិ ឧ ព្យាបដ្ឋតិ ឧ បតិភ្នំយតិ ឧ កោបត្វ
ទោសត្វ អប្បទ្វយត្វ ឆាតុកកោតិ ។ សោ
ភេទ កម្មេទ វិវ សមម្ពេទ វិវ សមាទំនេទ
កាយស្ស ភេទា បរម្មាណា សុភតិ សុត្ថំ លោកិ
ឧបបដ្ឋតិ ទោ ទេ កាយស្ស ភេទា បរម្មា-
ណា សុភតិ សុត្ថំ លោកិ ឧបបដ្ឋតិ សទេ
មនុស្សត្ថំ អាត្មតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ

ណា វេទនីជាអ្នកមានសម្បទាគ្រប់ ។ ម្ចាស់មាណព បុគ្គលដែល
មានសេចក្តីគ្រោធ ច្រើនដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត គ្រាន់តែស្តី
ជាបង្គំចង្អុល ក៏ថ្លង់ថ្លាក់ គ្រោធ ព្យាបាទ ភយក សំដែងសេចក្តី
គ្រោធ សេចក្តីប្រឡូស ដឹងសេចក្តីមិនត្រេកអរឱ្យប្រាកដទៀត នេះ
ឈ្មោះជាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានសម្បទាគ្រប់ ។

(៦៦) ម្ចាស់មាណព មួយទៀត ស្ត្រីបុរសពួកគ្នា ក្នុង
លោកនេះ ជាអ្នកមិនគ្រោធ មិនច្រើនដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត
ទុកជាគេស្តីជាច្រើន ក៏មិនថ្លង់ថ្លាក់ មិនគ្រោធ មិនព្យាបាទ មិនភយក
មិនសំដែងសេចក្តីគ្រោធ សេចក្តីប្រឡូស ដឹងសេចក្តីមិនត្រេកអរឱ្យប្រាកដ
ទៀត ។ ព្រោះអំពើនោះដែលទូទានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់
យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះចំណាយកងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
វេទនីទៅកើតក្នុងសុភតិស្ថិតិទៅលោក ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ ចំណាយ
កងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនបានទៅកើតក្នុងសុភតិស្ថិតិ
ទៅលោកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់កាប់ជាមនុស្ស កើតក្នុងជីវិត ។

ចាសាទិកោ ហោតិ ។ ចាសាទិកាសិវត្ថុទិកា ឯសា
 មាលាវ បដិបទា យទិទំ អកោជនោ ហោតិ
 អនុបាយាសតហុលោ តហុម្បិ វុត្តោ សមាទោ
 ចាភិសន្នតិ ទ កុប្បតិ ទ ព្យាបន្នតិ ទ បតិគ្គិយតិ
 ទ កោបតុ តោសតុ អប្បន្ទយតុ មាគុកាភតិ ។

(៦៣) ឥទ មាលាវ ឯកទ្វេរ ឥត្ថិ វា បុរិសោ
 វា ឥស្សរមនកោ ហោតិ បរលាភសក្ការកុការមា-
 ននវន្តនបូជនាសុ ឥស្សតិ ឧបទុស្សតិ ឥស្សំ តទ្ធិតិ ។
 សោ តេន កំរេន្តន ឯវំ សមរេន្តន ឯវំ សមាទិទ្ធន
 កាយស្ស កេនា បរម្មណា អនាយំ ទុក្ខតិ វិទិហតិ
 ចិរយំ ឧបបន្នតិ តោ ទេ កាយស្ស កេនា បរម្ម-
 ណា អនាយំ ទុក្ខតិ វិទិហតិ ចិរយំ ឧបបន្នតិ សទេ
 មទុស្សត្ថិ អាគច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ

វេមនជាអ្នកប្រកបដោយសម្បជ្រះថ្លា ។ ម្ចាស់មាលាវ បុគ្គលដែល
 មិនមានសេចក្តីក្រោធ មិនច្រើនដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ទុក
 ជាគេស្តីជាច្រើន ក៏មិនថ្នាំថ្នាក់ មិនក្រោធ មិនព្យាបាទ មិនតបក
 មិនសំដែងសេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រទូស្ត និងសេចក្តីមិនត្រេកអរឱ្យ
 ប្រាជកឡើង ទេ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីជាអ្នកមានសម្បជ្រះ
 ថ្លា ។

(៦៣) ម្ចាស់មាលាវ ស្រ្តីឬបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ
 ជាអ្នកច្រវែលនៃ តែងច្រវែលនៃ ប្រទូស្ត ចង់ទុកខ្លួនសេចក្តីច្រវែលនៃ
 ក្នុងលោក សង្គារៈ សេចក្តីគោរព ការរាប់ការ ការថ្វាយបង្គំ និង
 ការបូជា របស់បុគ្គលដទៃ ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញ
 យ៉ាងនេះ បានកាន់កាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមនទៅកើតក្នុងកំណើតវិញនៃ ប្រេត-
 វិស័យ អសុរកាយ នរក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតវិញនៃ ប្រេតវិស័យ អសុរ-
 កាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។

អប្បេសក្ខោ ហោតិ ។ អប្បេសក្ខសំវត្ថុនិកា ឯសា
មាលាវ បដិបទា យទិដិ ឥស្សាមនកោ ហោតិ
បរលាភសញ្ញាភក្កការមាទនវន្តនប្បជនាសុ ឥស្សតិ
ឧបទុស្សតិ ឥស្សំ តទ្ធិតិ ។

[៦៦] និច បទ មាលាវ ឯសា ឯសា ឯសា
ឯសា អនិស្សាមនកោ ហោតិ បរលាភសញ្ញាភក្កការ-
មាទនវន្តនប្បជនាសុ ឯ ឥស្សតិ ឯ ឧបទុស្សតិ
ឯ ឥស្សំ តទ្ធិតិ ។ សេ តេន កាមេន ឯវំ ស-
មត្តេន ឯវំ សមាទិទ្ធនេ កាយស្ស តេនា បរម្មរណា
សុតតិ សត្តំ លោកំ ឧបបដ្ឋតិ នោ នេ កាយស្ស
តេនា បរម្មរណា សុតតិ សត្តំ លោកំ ឧបបដ្ឋតិ
សេន មទុស្សតិ អាគច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជា
យតិ មហេសក្ខោ ហោតិ ។ មហេសក្ខសំវត្ថុនិកា
ឯសា មាលាវ បដិបទា យទិដិ អនិស្សាមនកោ
ហោតិ បរលាភសញ្ញាភក្កការមាទនវន្តនប្បជនាសុ ។
ឥស្សតិ ឯ ឧបទុស្សតិ ឯ ឥស្សំ តទ្ធិតិ ។

វេទនីយកមាទនវន្តនប្បជនាសុ ។ មាលាវ ឯសា
ឯសា អនិស្សាមនកោ ហោតិ បរលាភសញ្ញាភក្កការ-
មាទនវន្តនប្បជនាសុ ឯ ឥស្សតិ ឯ ឧបទុស្សតិ
ឯ ឥស្សំ តទ្ធិតិ ។ សេ តេន កាមេន ឯវំ ស-
មត្តេន ឯវំ សមាទិទ្ធនេ កាយស្ស តេនា បរម្មរណា
សុតតិ សត្តំ លោកំ ឧបបដ្ឋតិ នោ នេ កាយស្ស
តេនា បរម្មរណា សុតតិ សត្តំ លោកំ ឧបបដ្ឋតិ
សេន មទុស្សតិ អាគច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជា
យតិ មហេសក្ខោ ហោតិ ។ មហេសក្ខសំវត្ថុនិកា
ឯសា មាលាវ បដិបទា យទិដិ អនិស្សាមនកោ
ហោតិ បរលាភសញ្ញាភក្កការមាទនវន្តនប្បជនាសុ ។
ឥស្សតិ ឯ ឧបទុស្សតិ ឯ ឥស្សំ តទ្ធិតិ ។

[៦៦] មាលាវ ឯសា ឯសា ឯសា ឯសា
ឯសា អនិស្សាមនកោ ហោតិ បរលាភសញ្ញាភក្កការ-
មាទនវន្តនប្បជនាសុ ឯ ឥស្សតិ ឯ ឧបទុស្សតិ
ឯ ឥស្សំ តទ្ធិតិ ។ សេ តេន កាមេន ឯវំ ស-
មត្តេន ឯវំ សមាទិទ្ធនេ កាយស្ស តេនា បរម្មរណា
សុតតិ សត្តំ លោកំ ឧបបដ្ឋតិ នោ នេ កាយស្ស
តេនា បរម្មរណា សុតតិ សត្តំ លោកំ ឧបបដ្ឋតិ
សេន មទុស្សតិ អាគច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជា
យតិ មហេសក្ខោ ហោតិ ។ មហេសក្ខសំវត្ថុនិកា
ឯសា មាលាវ បដិបទា យទិដិ អនិស្សាមនកោ
ហោតិ បរលាភសញ្ញាភក្កការមាទនវន្តនប្បជនាសុ ។
ឥស្សតិ ឯ ឧបទុស្សតិ ឯ ឥស្សំ តទ្ធិតិ ។

[៦៤] ឥឡូវ មាលាវ ឯកោតិ ឥត្ថំ វា ប្រាហ្មណស្ស
 វា ន ឆាតា ហោតិ សមណស្ស វា ប្រាហ្មណស្ស
 វា អន្ទំ ហនំ វត្ថុ យាទំ មាលាកទុវិលេមនំ
 សេយ្យាវសនំ មនិមេយ្យំ ។ សោ តេន កាម្មេន
 ឯវំ សមត្ថេន ឯវំ សមាទិទ្កេន កាយស្ស កេឆា
 បរម្មរណា អមាយំ ទុក្ខតំ វិនិច្ឆាតំ និរយំ ទុបបដ្ឋិតំ
 ចោ ទេ កាយស្ស កេឆា បរម្មរណា អមាយំ
 ទុក្ខតំ វិនិច្ឆាតំ និរយំ ទុបបដ្ឋិតំ សទេ មទុស្សត្ថំ
 អាគច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ មន្ទា ជាយតិ អប្បកោតោ
 ហោតិ ។ អប្បកោតសំវត្ថុនិកា ឯសា មាលាវ
 មនិមេឆា យនិទំ ន ឆាតា ហោតិ សមណស្ស
 វា ប្រាហ្មណស្ស វា អន្ទំ ហនំ វត្ថុ យាទំ
 មាលាកទុវិលេមនំ សេយ្យាវសនំ មនិមេយ្យំ ។

[៦៤] មាលាវណាត ស្រីបុប្ផសព្វកុរៈ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នក
 មិនបានឱ្យបាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿង
 លាចផ្សែង ។ ទិវេក ទិកាស្រីយ ប្រថិប ដល់សមណៈប្បក្រាហ្មណ៍ ។
 ក្រោមអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ
 បុគ្គលនោះ លុះចំណាយកងកាយបន្ទាប់ពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ទៅ
 កើតក្នុងកំណើតវិញបាន ប្រេតវិស័យ អសុកោយ នរក ប្រសិនបើ
 បុគ្គលនោះ ចំណាយកងកាយស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតវិញបាន
 ប្រេតវិស័យ អសុកោយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស
 កើតក្នុងទីណា ។ វេទន៍ជាអ្នកមានភោគសម្បត្តិគឺច ។ មាលាវណាត
 បុគ្គលដែលមិនបានឱ្យបាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿង
 ក្រអូប គ្រឿងលាចផ្សែង ។ ទិវេក ទិកាស្រីយ ប្រថិប ដល់សមណៈ
 ប្បក្រាហ្មណ៍ នេះឯង ឈ្មោះថាបដិមតា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានភោគ
 សម្បត្តិក៏ប ។

[៦៦] ឥឡ បទ មាណវ ឯកាទ្វា ឥត្ថំ វា បុរិសោ វា ធាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្ទំ ចានំ វត្ថុ យានំ មាណាភន្ទវិលេបនំ សេយ្យវសនំ បដិមេយ្យំ ។ សោ តេន កម្មេន ឯវំ សមត្តេន ឯវំ សមាទិន្ទេន កាយស្ស កេនា បរម្មរណា សុតតិ សក្កំ លោកិំ ឧបបជ្ជតិ តោ ចេ កាយស្ស កេនា បរម្មរណា សុតតិ សក្កំ លោកិំ ឧបបជ្ជតិ សទេ មនុស្សត្ថំ អាគច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ មហារោកោ ហោតិ ។ មហារោកសិវត្ថនិកា ឯសា មាណវ បដិមនា យនិទំ ធាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្ទំ ចានំ វត្ថុ យានំ មាណាភន្ទវិលេបនំ សេយ្យវសនំ បដិមេយ្យំ ។

[៦៧] ឥឡ មាណវ ឯកាទ្វា ឥត្ថំ វា បុរិសោ វា ឧទ្ទោ ហោតិ អតិមានំ អភិវាទេតត្ថំ ន អភិវាទេតិ បច្ឆុដ្ឋាតត្ថំ ន បច្ឆុដ្ឋតិ អាសនាវហស្ស អាសនំ ន ទេតិ

[៦៦] មាលមាណា មួយទៀត ស្រ្តីឬបុរសពួកខ្លះ ក្នុង លោកនេះ ជាអ្នកឱបាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿង ក្រអូប គ្រឿងលាបផ្សេងៗ ទំនេក ទំនាស្រ័យ ប្រចិប ដល់ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានសមាទានយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះចំណាយកងកាយបន្ទាប់អំពី សេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ទៅកើតក្នុងសុតតិស្ថិតិទៅលោក បើបុគ្គលនោះ ចំណាយកងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងសុតតិស្ថិតិ ទៅលោកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណាៗ វេទន៍ជាអ្នកមានកោសល្យត្ថិច្រើន ។ មាលមាណា បុគ្គលដែលឱប ឱប ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាបផ្សេងៗ ទំនេក ទំនាស្រ័យ ប្រចិប ដល់សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ នេះ ឈ្មោះថា បដិមនា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានកោសល្យត្ថិច្រើន ។

[៦៧] មាលមាណា ស្រ្តីឬបុរសពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកវិនិច្ឆ័យ មើលឆាយ មិនសំពះបុគ្គលដែលគួរសំពះ មិនព្រាកទទួលបុគ្គល ដែលគួរព្រាកទទួល មិនឱ្យកាសនៈដល់បុគ្គលដែលគួរដល់កាសនៈ

មគ្គារហស្ស មគ្គំ ទ ទេតិ សក្កាតត្ថំ ទ សក្កា-
 រោតិ កុក្កាតត្ថំ ទ កុក្ការោតិ មាទេតត្ថំ ទ
 មាទេតិ បូជេតត្ថំ ទ បូជេតិ ។ សោ ភេទ កម្មេទ
 ឯវិ សមន្តេទ ឯវិ សមាទិទ្ធេទ កាយស្ស កេធា
 បរម្មណា អមាយំ ទុក្ខតិ វិជំនាតិ និរយំ ឧបបដ្ឋតិ
 ចោ ទេ កាយស្ស កេធា បរម្មណា អមាយំ ទុក្ខតិ
 វិជំនាតិ និរយំ ឧបបដ្ឋតិ សទេ មទុស្សត្ថំ អាត្មជ្ជតិ
 យត្ថ យេត្ថ បច្ឆា នាយតិ និចាក្យលីនោ ហោតិ ។
 និចាក្យលីនសំវត្ថនិកា ឯសា មាណវ បដិបទា យទិ-
 នំ ឥន្ទោ ហោតិ អតិមាទិ អភិវាទេតត្ថំ ទ អភិវាទេតិ
 បទុដ្ឋាតត្ថំ ទ បទុដ្ឋេតិ អាសនារហស្ស អាសនំ ទ
 ទេតិ មគ្គារហស្ស មគ្គំ ទ ទេតិ សក្កាតត្ថំ ទ
 សក្ការោតិ កុក្កាតត្ថំ ទ កុក្ការោតិ មាទេតត្ថំ ទ
 មាទេតិ បូជេតត្ថំ ទ បូជេតិ ។

មិនឲ្យដូរដល់បុគ្គលដែលគួរដល់ថ្កុល មិនធ្វើសក្ការៈដល់បុគ្គលដែលគួរ
 ដល់សក្ការៈ មិនធ្វើសេចក្តីគោរពដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើសេចក្តីគោរព
 មិនរាប់គានដល់បុគ្គលដែលគួររាប់គាន មិនបូជាដល់បុគ្គលដែលគួរបូជា ។
 ព្រោះអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ភ្ជាប់យ៉ាងនេះ
 បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ទៅ
 កើតក្នុងកំណើតវិញ ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក បើបុគ្គលនោះ
 ទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើត
 វិញ ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់កាត
 ជាមនុស្ស កើតក្នុងទិវលោក ។ វេទន៍ជាអ្នកមានត្រកូលថោកទាប ។ ម្ចាស់
 មាណព បុគ្គលដែលវិនិច្ឆ័យ មើលតាម មិនសឹកបុគ្គលដែលគួរសឹក
 មិនក្រោកទទួលបុគ្គលដែលគួរក្រោកទទួល មិនឲ្យអាសនៈ ដល់បុគ្គល
 ដែលគួរដល់អាសនៈ មិនឲ្យដូរដល់បុគ្គលដែលគួរដល់ថ្កុល មិនធ្វើសក្ការៈ
 ដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើសក្ការៈ មិនធ្វើសេចក្តីគោរពដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើ
 សេចក្តីគោរព មិនរាប់គានបុគ្គលដែលគួររាប់គាន មិនបូជាបុគ្គលដែល
 គួរបូជា នេះ ព្រោះជាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានត្រកូលថោកទាប ។

[៦៨] ឥធិ បទ មាណវ ឯកាទ្វា ឥត្ថិ វា បុរិសា
 វា អត្ថោ ហោតិ អនតិមាជំ អភិវាទេតត្ថំ អភិវា-
 ទេតិ បច្ចុដ្ឋាតត្ថំ បច្ចុដ្ឋេតិ អាសនាវហស្ស អាសនំ
 ទេតិ មក្កាវហស្ស មក្កំ ទេតិ សក្កាតត្ថំ សក្ការោតិ
 កុក្កាតត្ថំ កុក្ការោតិ មាទេតត្ថំ មាទេតិ បូជេតត្ថំ
 បូជេតិ ។ សោ តេន កម្មេន ឯវិ សមត្ថេន ឯវិ
 សមាជំន្នេន កាយស្ស ភេតា បរម្មណា សុតតិ
 សក្កំ លោកំ ឧបបដ្ឋតិ ទោ ទេ កាយស្ស ភេតា
 បរម្មណា សុតតិ សក្កំ លោកំ ឧបបដ្ឋតិ សទេ
 មនុស្សត្ថំ អាតច្ចតិ យេតុ យេតុ បច្ឆា ជាយេតិ
 ឧបាត្យលីទោ ហោតិ ។ ឧបាត្យលីនសំវត្ថំកា ឯសា
 មាណវ បដិបត្តា យេតិ អត្ថោ ហោតិ អនតិមាជំ
 អភិវាទេតត្ថំ អភិវាទេតិ បច្ចុដ្ឋាតត្ថំ បច្ចុដ្ឋេតិ អាស-
 នាវហស្ស អាសនំ ទេតិ មក្កាវហស្ស មក្កំ ទេតិ
 សក្កាតត្ថំ សក្ការោតិ កុក្កាតត្ថំ កុក្ការោតិ មា-
 ទេតត្ថំ មាទេតិ បូជេតត្ថំ បូជេតិ ។

[៦៨] មាណវាទ មួយទៀត ស្ត្រីបុរស ពួកខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ ជាអ្នកមិនរឹងក្នុង មិនមើលងាយ សំពះបុគ្គលដែលគួរ
 សំពះ ក្រោកទទួលបុគ្គលដែលគួរក្រោកទទួល ឲ្យភាសនៈដល់បុគ្គល
 ដែលគួរដល់ភាសនៈ ឲ្យដូរដល់បុគ្គលដែលគួរដល់ដូរ ធ្វើសក្ការៈដល់
 បុគ្គលដែលគួរធ្វើសក្ការៈ ធ្វើសេចក្តីគោរពដល់បុគ្គលដែលគួរគោរព រាប់
 គានបុគ្គលដែលគួររាប់គាន បូជាដល់បុគ្គលដែលគួរបូជា ។ ព្រោះអំពើ
 នោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គល
 នោះ លុះចំណាយពរកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទនៈទៅកើតក្នុង
 សុតិស្វគិទៅលោក បើបុគ្គលនោះ ចំណាយពរកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តី
 ស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងសុតិស្វគិទៅលោកទេ បើបានត្រឡប់មក
 កាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងចំណោម វេទនៈជាអ្នកមានត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ ។
 មាណវាទ បុគ្គលដែលមិនរឹងក្នុង មិនមើលងាយគេ សំពះបុគ្គល
 ដែលគួរសំពះ ក្រោកទទួលបុគ្គលដែលគួរក្រោកទទួល ឲ្យភាសនៈដល់
 បុគ្គលដែលគួរដល់ភាសនៈ ឲ្យដូរដល់បុគ្គលដែលគួរដល់ដូរ ធ្វើសក្ការៈ
 ដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើសក្ការៈ ធ្វើសេចក្តីគោរពដល់បុគ្គល ដែលគួរធ្វើ
 សេចក្តីគោរព រាប់គានបុគ្គលដែលគួររាប់គាន បូជាបុគ្គលដែលគួរបូជា
 នេះ ព្រោះជាបដិបត្តាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ ។

[២៧] ឥឡូវ យល់ ឯកាត្វា ឥត្តិ វា បុរិសោ
 វា សមណំ វា ប្រាហ្មណំ វា ឧបសង្កម្ភិកា ឧ
 បស្សន្តិកា យោគី កី កន្តេ កុសលំ កី អកុស-
 លំ កី សាវ្ន័ កី អនវ្ន័ កី សេវិត្តំ កី ឧ
 សេវិត្តំ កី មេ កាវិយមាធិ^(១) ធិយវន្តំ អហិតាយ
 ធុក្ខាយ យោគី កី វា បទ មេ កាវិយមាធិ ធិយវន្តំ
 ហិតាយ សុចាយ យោគីតិ ។ សោ តេន កាម្មេន
 ឯវំ សមត្ថេន ឯវំ សមាធិន្នេន កាយស្ស កេតា
 បរម្មណា អហាយំ ធុក្ខតិ វិជ្ជាតិ ជិវយំ ឧបបជ្ជតិ
 តោ ច កាយស្ស កេតា បរម្មណា អហាយំ ធុក្ខតិ
 វិជ្ជាតិ ជិវយំ ឧបបជ្ជតិ សចេ មធុស្សន្តំ អាគច្ឆតិ
 យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ ធុប្បត្តា យោគី ។

១. កាយមាធិ ។

[២៨] ម្ចាស់មាណា ស្រីបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ចូល
 ទៅក្នុងមហាប្បប្រាហ្មណំ ហើយមិនបានស្ងាត់ បត់ក្រណាតម្ចាស់
 ជំនាប្រិទ្ធ អ្វីជាកុសល អ្វីជាអកុសល អ្វីមានទោស អ្វីគឺទោស អ្វី
 គួរសេព អ្វីមិនគួរសេព អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីទោស
 ដើម្បីទុក្ខ អស់កាលជំនួយ មួយទៀត អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាលជំនួយ ។
 ព្រោះអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ
 បុគ្គលនោះ លុះចំណាយពរកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វាមិនទៅ
 កើតក្នុងកំណើតវិញនោះ ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក បើបុគ្គល
 នោះ ចំណាយពរកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុង
 កំណើតវិញនោះ ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់
 ទៅកាន់កាលជាមនុស្ស កើតក្នុងជីវិត ។ វាមិនជាអកុស្តានប្រាជ្ញា ។

ទុប្បញ្ញសិវត្ថុនិកា ឯសា មាណវ បដិមនា យនិទំ
 សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា ទុប្បស្កមិទ្ធា ន បរិបុទ្ឋិតា
 ហោតិ កី កន្ថេ កុសលំ កី អកុសលំ កី
 សាវដ្ឋំ កី អនវដ្ឋំ កី សេវិតតំ កី ន សេវិតតំ
 កី មេ ករិយមាទំ ទិយវត្ថុ អហិតាយ ទុក្ខាយ
 ហោតិ កី វា បន មេ ករិយមាទំ ទិយវត្ថុ
 ហិតាយ សុខាយ ហោតិ វា ។

[៧០] ឥន បន មាណវ ឯកាទ្វា ឥត្ថិ វា
 បុរិសោ វា សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា ទុប្បស្ក-
 មិទ្ធា បរិបុទ្ឋិតា ហោតិ កី កន្ថេ កុសលំ កី
 អកុសលំ កី សាវដ្ឋំ កី អនវដ្ឋំ កី សេវិតតំ
 កី ន សេវិតតំ កី មេ ករិយមាទំ ទិយវត្ថុ អ-
 ហិតាយ ទុក្ខាយ ហោតិ កី វា បន មេ ករិយ-
 មាទំ ទិយវត្ថុ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ វា ។ សោ
 តេន កាឌេន ឯវំ សមត្ថេន ឯវំ សមាទិដ្ឋេន
 កាយស្ស កេនា បរម្មរណា សុតតិ សុត្តិ
 លោកី ទុបបដ្ឋិតេ ឆោ ធន កាយស្ស កេនា

ម្ចាស់មាណាត បុគ្គលដែលចូលទៅក្នុងសមណៈប្បព្រាហ្មណំ ហើយមិន
 បានសួរថា បតិគ្រោះលោកដឹងឬម្ល៉ឹង អ្វីជាកុសល អ្វីជាអកុសល អ្វីមាន
 ទោស អ្វីឥតទោស អ្វីគួរសេព អ្វីមិនគួរសេព អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅ ដើម្បីទោស ដើម្បីទុក្ខ អស់កាលជីវិត មួយទៀត អ្វីកាល
 បើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាល
 ជីវិត នេះ ឈ្មោះថាបដិបត្តាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមិនមានប្រាជ្ញា ។

[៧១] ម្ចាស់មាណាត មួយទៀត ស្រ្តីឬបុរស ពួកខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ ចូលទៅក្នុងសមណៈប្បព្រាហ្មណំ ហើយសួរថា បតិគ្រ-
 ោះលោកដឹងឬម្ល៉ឹង អ្វីជាកុសល អ្វីជាអកុសល អ្វីមានទោស អ្វីឥត
 ទោស អ្វីគួរសេព អ្វីមិនគួរសេព អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 ទោស ដើម្បីទុក្ខ អស់កាលជីវិត មួយទៀត អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាលជីវិត ។
 ព្រោះអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានសមាទានយ៉ាងនេះ
 បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍
 ទៅកើតក្នុងសុគតិស្ថិតិទៅលោក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយ

វិញ្ញាណប្បដិសន្ធិ ឬប្បកម្មវិញ្ញាណប្បដិសន្ធិ

បរិយាយ ឧបាសិកា សុត្តន្ត លោកី ឧបាសិកា សុត្តន្ត
 មនុស្សន្ត អាកាសន្ត យន្ត យន្ត បន្ទា យាយន្ត
 មហាបញ្ញា ហោតិ ។ មហាបញ្ញាសំវត្ថុនិកា ឯសា
 មាលា បដិបទា យន្តនិ ឯសមណំ កំ ព្រាហ្មណំ
 កំ ឧបសង្កម្ភិកា បរិបុទ្ធ ហោតិ តី កន្ត្រ កុសលំ
 តី អកុសលំ តី សាវត្ថុ តី អនាវត្ថុ តី សេវិ-
 ត្ថំ តី ឧ សេវិត្ថំ តី មេ ករិយមាណំ ធិយេវន្ត
 អហំតាយ ធុត្តាយ ហោតិ តី កំ បទ មេ
 ករិយមាណំ ធិយេវន្ត ហំតាយ សុខាយ ហោតិ ។

[៧១] ឥតិ ទោ មាលា អប្បយុកសំវត្ថុនិកា
 បដិបទា អប្បយុកន្តំ ឧបទេតិ ធិយាយុកសំវត្ថុនិកា
 បដិបទា ធិយាយុកន្តំ ឧបទេតិ តហ្វាតានសំវត្ថុនិ-
 កា បដិបទា តហ្វាតានន្តំ ឧបទេតិ អប្បតានសំ-
 វត្ថុនិកា បដិបទា អប្បតានន្តំ ឧបទេតិ ធុត្តន្ត-
 សំវត្ថុនិកា បដិបទា ធុត្តន្តន្តំ ឧបទេតិ ចាសា-
 និកសំវត្ថុនិកា បដិបទា ចាសានិកន្តំ ឧបទេតិ

វិញ្ញាណប្បដិសន្ធិ ឬប្បកម្មវិញ្ញាណប្បដិសន្ធិ

បន្ទាប់ពីសេចក្តីស្តាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងស្មតិស្មតិទេវលោកទេ បើ
 ត្រូវបំបែកកាន់កាប់ជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា។ វេទនាអ្នកមានប្រាជ្ញា
 ច្រើន ។ ម្ចាស់មាណា បុគ្គលដែលចូលទៅក្នុងមណៈព្រាហ្មណ៍
 ហើយបានសួរថា ចិត្តក្រលោកដូចម្តេច អ្វីជាតុសល អ្វីជាអតុសល អ្វី
 មានទោស អ្វីគឺទោស អ្វីគួរសេច អ្វីមិនគួរសេច អ្វីកាលបើច្រើន
 ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីទោស ដើម្បីសេចក្តីវត្ថុ អស់កាលដ៏យូរ ឬយូរទៀត
 អ្វីកាលបើច្រើន ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាលដ៏យូរ ឬយូរទៀត
 កាលដ៏យូរ នេះ លោកជាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានប្រាជ្ញាច្រើន ។

[៧២] ម្ចាស់មាណា ព្រោះហេតុថា សេចក្តីប្រតិបត្តិដែល
 ប្រព្រឹត្តទៅមានកាយុវ្យា វេទនាមានកាយុវ្យា សេចក្តីប្រតិបត្តិដែល
 ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមានកាយុវ្យា វេទនាមានកាយុវ្យា សេចក្តី
 ប្រតិបត្តិប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមានកាតាចច្រើន វេទនាមានកាតាច
 ច្រើន សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីកាតាចតិច វេទនាមាន
 មានកាតាចតិច សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមានសម្បុរ
 កាក្រក់ វេទនាមានសម្បុរកាក្រក់ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្ត
 ទៅ ដើម្បីជាអ្នកមានសម្បុរជ្រះថ្លា វេទនាមានសម្បុរជ្រះថ្លា

អប្បសក្កសំវត្ថុនិកា បដិបទា អប្បសក្កត្ថំ ឧប-
 នេតិ មហេសក្កសំវត្ថុនិកា បដិបទា អហេសក្កត្ថំ
 ឧបនេតិ អប្បភោគសំវត្ថុនិកា បដិបទា អប្បភោគត្ថំ
 ឧបនេតិ មហាភោគសំវត្ថុនិកា បដិបទា មហាភោគត្ថំ
 ឧបនេតិ ជីវាតុល្លិកសំវត្ថុនិកា បដិបទា ជីវាតុ-
 ល្លិកត្ថំ ឧបនេតិ ឧទ្ធាតុល្លិកសំវត្ថុនិកា បដិបទា
 ឧទ្ធាតុល្លិកត្ថំ ឧបនេតិ ឧប្បញ្ញសំវត្ថុនិកា បដិបទា
 ឧប្បញ្ញត្ថំ ឧបនេតិ មហាបញ្ញសំវត្ថុនិកា បដិបទា
 មហាបញ្ញត្ថំ ឧបនេតិ ។ កម្មស្សតា មាណវ សត្តា
 កម្មនាយាទា កម្មយោជី កម្មពន្ធ កម្មប្បជីសវណា
 កម្មំ សត្តេ វិភជនិ យេនិទំ ហិទេវលោកតាហេតិ ។

សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានស័ក្តិក្ខម វេននាំឲ្យមាន
 ស័ក្តិក្ខម សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានស័ក្តិក្ខម វេននាំ
 ឲ្យមានស័ក្តិក្ខម សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានភោគសម្បត្តិ
 ភិច វេននាំឲ្យមានភោគសម្បត្តិភិច សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ
 ដើម្បីឲ្យមានភោគសម្បត្តិច្រើន វេននាំឲ្យមានភោគសម្បត្តិច្រើន សេច-
 ក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានត្រកូលថោកទាប វេននាំឲ្យ
 មានត្រកូលថោកទាប សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមាន
 ត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ វេននាំឲ្យមានត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែល
 ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនមានប្រាជ្ញា វេននាំឲ្យមិនមានប្រាជ្ញា សេចក្តី
 ប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានប្រាជ្ញាច្រើន វេននាំឲ្យមាន
 ប្រាជ្ញាច្រើន ។ មាលមាណា សត្វទាំងឡាយមានកម្មជាបេសក្ខន្ធ
 មានកម្មជាតាយាទ មានកម្មជាកំណើត មានកម្មជាដៅពន្យ មានកម្ម
 ជាគ្រឿងរលឹក កម្មដែលនៃកត្តាសត្វដើម្បីឲ្យថោកទាប ឆន្ទខ្ពង់ខ្ពស់

[៧២] ឃី វុត្តេ សុភោ មាណវោ ភោជេយ្យ-
 បុត្តោ កកវន្តំ ឯតននេក អភិក្កន្តំ ភោ ភោតម
 អភិក្កន្តំ ភោ ភោតម សេយ្យជាមិ ភោ ភោតម
 ឯក្កន្តំ វា ឧត្តន្តេយ្យ ឯធម្មន្តំ វា វិវេយ្យ
 បុទ្ធស្ស វា មត្តិ អាចិន្តេយ្យ អន្ធការ វា តេ-
 លប្បដ្ឋានំ ជារេយ្យ វា កុម្មតោ រូបាមិ ធម្មន្តំ
 ឯវេយ្យ ភោតា ភោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មា
 បកាសិតោ ឯសាមិ កវន្តំ ភោតមិ សរណំ តត្ថាមិ
 ធម្មតា ភិក្ខុសង្ឃតា ឧបាសវិ មំ កវំ ភោត-
 មោ ជារេតុ អន្ធករោ មាណវេតិ សរណាត្ថតត្ថំ ។

ឬប្បកម្មវិញ្ញាណប្បទាន បញ្ចមំ ធម្មន្តំ ។

[៧២] កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ
 សុភមាណវោ ភោជេយ្យបុត្រ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះភាគមជ្ជិមប្រិម ពិរេកេណាសំ បពិត្រព្រះភាគម
 ជ្ជិមប្រិម ពិរេកេណាសំ បពិត្រព្រះភាគមជ្ជិមប្រិម ធម៌វេលព្រះអង្គ
 សំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយយ៉ាងនេះ (ភ្ជាប់សំណាស់) ដូច
 ជាដេញបេសកកម្មដែលដាច់ ឬបើកចិត្តញាបេសកកម្មដែលកំបាំង ឬក៏ប្រាប់ផ្លូវ
 ដល់មនុស្សវត្ថុ ពុំទាន់សោត ដូចជាគោត្រាលប្រាប់បង្កិតបង្កើត
 ដោយគិតថា ឲ្យពួកមនុស្សដែលមានភ្នែកភ្លឺ មើលឃើញប្រចាំទូលយ
 បាន ឲ្យព្រះអង្គសូមដល់ព្រះភាគមជ្ជិមប្រិមផង ព្រះធម៌ផង ព្រះ
 សង្ឃផង ជាវិចិត្រ ចិរលីក សូមព្រះភាគមជ្ជិមប្រិម ចាំទុកឲ្យឲ្យ
 ព្រះអង្គថាជាទុកសក អ្នកដល់នូវសរណៈ ស្មើដោយជីវិត ចាប់ដើម
 កំណើតរហូតដល់ច្បាប់ ។

ចប់ ឬប្បកម្មវិញ្ញាណប្បទាន ទំ ៨ ។

ធម្មំ មហាកម្មវិភង្គសូត្រ

[៧៣] ឯវេទ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកក
កជគហេ វិហរតិ វេទ្យវេទ កលន្តកជិវេ ។ តេជ
ទោ មន សមយេន អាយស្មា សមិទ្ធិ អត្វាតុដ្ឋ-
កាយំ វិហរតិ ។ អជទោ ចោតលីបុត្តោ បរិព្វាជកោ
ជន្មវិហារំ អនុជន្តមហោ អនុវិហារោ យេនា-
យស្មា សមិទ្ធិ តេជសស្គមិ ឧបស្គមិកា អ-
យស្មា សមិទ្ធិនា សន្ធិ សាធម៌ សម្រោជនីយំ
កជំ សាវណីយំ វិតិសាបេត្តា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

[៧៤] ឯកមន្តំ និសីទ្នោ ទោ ចោតលីបុត្តោ
បរិព្វាជកោ អាយស្មន្តំ សមិទ្ធិ ឯកជកោ សម្មា
មេតិ អារុសោ សមិទ្ធិ សមណស្ស តោតមស្ស
សុតិ សម្មា បដិគ្គហិតំ មោយំ កាយកម្មំ មោយំ
វចកម្មំ មោយកម្មមេវ សន្ធិន្តំ អន្តំ ន សា សមាបត្តិ
យំ សមាបត្តិ សមាបត្តោ ន តតិញ្ច វេទិយតីតិ ។

មហាកម្មវិភង្គសូត្រ ទី ៦

[៧៥] ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តវេទ្យវេទ ជាពលន្តកជិវេស្ថាន ជិតក្រុង
កជគ្រិះ ។ សម័យនោះឯង ព្រះសមិទ្ធិមានកាយ គង់នៅក្នុងកុដិ
ដែលគង់នៅក្នុងព្រៃ ។ គ្រានោះឯង បរិព្វាជក ឈ្មោះបោកលីបុត្រ
ដើរទ្រង់មកគ្រាច់ទៅមកដើម្បីសម្រួលស្មុគ ហើយចូលទៅក្នុងព្រះសមិទ្ធិ
មានកាយ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យកត់ទាក់មិនព្រះសមិទ្ធិ
មានកាយ លុះបញ្ចប់ពាក្យកត់ទាក់មិនពាក្យគួរលើកហើយ ក៏អន្តរ
ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

[៧៦] លុះបោកលីបុត្របរិព្វាជក អន្តរក្នុងទីសមគួរហើយ ទើប
ពោលពាក្យនេះមិនព្រះសមិទ្ធិមានកាយថា មាលភារុសាសមិទ្ធិ ពាក្យ
នេះខ្ញុំបាទស្តាប់មកក្នុងទីចំពោះព្រះក្រូ បាទទទួលមកក្នុងទីចំពោះព្រះ
ក្រូ នៃព្រះសមណៈគាត់ថា កាយកម្មជាតិកម្មវេទិកា វិចិត្រកម្មជាតិ
វេទិកា មោហកម្មវេទិកា កម្មវេទិកា ឬយៈទៀត ពុទ្ធសច្ចលកាន់សមា-
បត្តិណា ហើយមិនទទួលការម្នាក់អ្វីមួយ សមាបត្តិនោះក៏មានដែរ ។

មា ឃី អាវុសោ ចោតលីបុត្ត អវច្ច^(១) មា កកវង្គិ
 អញ្ញាចិត្ត^(២) ឧ ហំ សាធុ កកវតោ អញ្ញក្កាចំ ឧ
 ហំ កកវ ឃី វធម្យ មោយំ កាយកម្មំ មោយំ វចិ-
 កម្មំ មធម្មកម្មមេវ សទ្ធាច្ចំ អត្ថំ ឧ ចោ សា អាវុសោ
 សមាបត្តិ យំ សមាបត្តិ សមាបន្នោ ឧ ភិក្ខុ វេទិយ-
 តីតិ ។ កវិចិវ មត្យជិតោសំ អាវុសោ សមិទ្ធិតិ ។ ឧ
 ចិវ អាវុសោ ភិក្ខុ វស្សាចិតិ ។ ឯត្ថោចិ មយំ ថេរ
 ភិក្ខុ កវី វត្ថាម យត្រ ហំ ចាម ឃី ឧភេ ភិក្ខុ
 សត្វាវ មវិវត្តិតត្ថំ មញ្ញស្សតិ សញ្ញេតិកំ អាវុសោ
 សមិទ្ធិ កម្មំ កត្វា កាយេន វាចាយ មនសា កិ
 សោ វេទិយតីតិ ។ សញ្ញេតិកំ អាវុសោ ចោតលី-
 បុត្ត កម្មំ កត្វា កាយេន វាចាយ មនសា ធុត្ថំ
 សោ វេទិយតីតិ ។ អថ ចោ ចោតលីបុត្តោ មវិវត្តិតោ

។ កត្តចំ អញ្ញកំ ធម្មកេ មា ឃី អាវុសោ ចោតលីបុត្ត អវច មា ឃី អាវុសោ ចោតលីបុត្ត អ
 ចោតលី មា ហៅ អាវុសោ...អវច មា ហៅ អាវុសោ...អវចាតិ ទិស្សត្ថំ ។ ឧ ម. អញ្ញចិត្ត

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធភោគបថា ម្ចាស់អាវុសោបោគលីបុត្ត អ្នកកុំពោលយ៉ាង
 នេះឡើយ អ្នកកុំពោលបង្កប់ប្រះមានប្រាកដ ព្រោះថា ការពោល
 បង្កប់ប្រះមានប្រាកដ មិនល្អទេ ដូច្នេះថា ប្រះមានប្រាកដ មិន
 បានគ្រាន់ថា កាយកម្មជាតិកម្មអំពើ វិចិត្តកម្មជាតិកម្មអំពើ មនោកម្ម
 ទើបជាតិកម្ម យ៉ាងនេះទេ ម្ចាស់អាវុសោ តែចំណែកពាង បុគ្គល
 ចូលកាន់សមាបត្តិណា មិនទទួលការម្នាក់អ្វីមួយ សមាបត្តិនោះ ក៏
 មានមែន ។ ម្ចាស់អាវុសោ សមិទ្ធិ លោកបួសបានយូរប៉ុន្មានវស្សា
 ហើយ ។ ម្ចាស់អាវុសោ មិនយូរប៉ុន្មានទេ ទើបតែនឹងបាន ព
 វស្សា ។ ឥឡូវនេះ យើងទាំងឡាយ ចាំមើលយូរធូរពោះពួកភិក្ខុ
 ថេរក្នុងរឿងនេះ ព្រោះសូម្បីភិក្ខុថ្មី ក៏គង់សំគាល់ខ្ញុំសាស្តាវេលាខ្លួន
 គួរការពារយ៉ាងនេះបានដែរ ម្ចាស់អាវុសោសមិទ្ធិ បុគ្គលធ្វើកម្មប្រកប
 ដោយចេតនា ដោយកាយវាចាចិត្តហើយ តើនឹងទទួលផលម្តង ។ ម្ចាស់
 អាវុសោបោគលីបុត្ត បុគ្គលធ្វើកម្មប្រកបដោយចេតនា ដោយកាយ
 វាចាចិត្តហើយ វេទន៍នឹងទទួលបាន ។ គ្រានោះ បោគលីបុត្តចរិត្យាជក

អាយស្មតោ សមិទ្ធិស្ស កាសិទំ នេវ អភិទន្ធិ
នប្បដិក្ខោសិ អនភិទន្ធិត្វា អប្បដិក្ខោសិត្វា ឧបា-
យាសនា វត្តាមិ ។

[៧៩] អថតោ អាយស្មា សមិទ្ធិ អថេវប្បត្តាន្ត
ចោតលីបុត្តេ បរិព្វាជកេ យេនាស្មា អនត្ថោ
តេនុបសង្កម្មំ ឧបសង្កម្មិត្វា អាយស្មតា អនន្តរេ
សទ្ធិ សម្មាទិ សម្មាទិយំ កងំ សារាសិយំ
វិភិសាត្វោ ឯកមន្តំ ជិសិដំ ។ ឯកមន្តំ ជិសិដ្ឋោ
តោ អាយស្មា សមិទ្ធិ យាវតតោ អយោសិ ចោ
តលីបុត្តេន បរិព្វាជកេន សទ្ធិ កថាសុណ្ឌោ ទំ
សទ្ធិ អាយស្មតោ អនន្តរេស្ស^(១) អាភេទេសំ ។
បរិ វុត្តោ អាយស្មា អនត្ថោ អាយស្មន្តំ សមិទ្ធិ
ឯកនិកេន អន្តំ តោ ភិទំ អាវុសោ សមិទ្ធិ កថាចារ-
តំ កតវន្តំ ធន្សនាយេ អយាមាវុសោ សមិទ្ធិ យេន
កតវំ តេនុបសង្កម្មេយ្យម ឧបសង្កម្មិត្វា ឯកមន្តំ
កតវតោ អាភេទេយ្យម យេន ចោ កតវំ ព្យាភវិស្សតិ

១. ឧ. អនន្តស្ស ។

មិនត្រេកអរ មិនទាំងឡាយកំសត់របស់ព្រះសមិទ្ធិមានកាយ លុះមិន
ត្រេកអរ មិនទាំងឡាយហើយ ក៏ត្រេកអរកំសត់អាសនៈទៀសចេញទៅ ។

[៨០] ត្រាឆានឯង ព្រះសមិទ្ធិមានកាយ កាលបោកលីបុត្ត
ចាំត្រាជកាទៀសចេញទៅ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏ចូលទៅក្រព្រះកាន់ទូមាន
កាយ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យរាក់ទាក់នឹងព្រះកាន់ទូ
មានកាយ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររាក់ទាក់ នឹងពាក្យគួរលើកហើយ
ក៏អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះសមិទ្ធិមានកាយ អង្គុយក្នុងទី
សមគួរហើយ ទើបផ្ញើនពាក្យចោទទាំងអស់ ដែលខ្លួននិយាយនឹង
បោកលីបុត្តចាំត្រាជកាទៀសចេញ ដល់ព្រះកាន់ទូមានកាយ ។ កាល
ព្រះសមិទ្ធិមានកាយ ពោលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះកាន់ទូមានកាយ ក៏
ពោលនឹងព្រះសមិទ្ធិមានកាយ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភាវុសោសមិទ្ធិ ពាក្យ
នេះ ជាពាក្យមានមូលហេតុហើយ ម្ចាស់ភាវុសោសមិទ្ធិ គួរយើង
នាំគ្នាមក ដើម្បីគាល់ព្រះមានព្រះភាគ គួរនាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមាន
ព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ គួរក្រាបបង្គំទូលសេចក្តីខ្ចី ចំពោះ
ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះមានព្រះភាគ នឹងព្យាករ ដល់យើងយ៉ាងណា

តថា ចំ ជាយេន្យភាព ។ ឯវាសនា ។ ទេ អាយស្កា
 សមិទ្ធិ អាយស្កតោ អនុទ្ទស្ស បច្ចុស្សសិ ។
 អថទេ អាយស្កា ច សមិទ្ធិ អាយស្កា ច
 អនុទ្ទោ យេន ភកា ភេទ្គបស្កមីសុ ទ្បស្កមីតា
 ភកាទ្គំ អភិវន្តោ ឯសីទីសុ ។ ឯភមទ្គំ
 ឯសីទ្ទោ ទេ អាយស្កា អនុទ្ទោ យាវតោ
 អយោសិ អាយស្កតោ សមិទ្ធិស្ស យោគសិប្បត្ថន
 បរិព្វាជកេន សិទ្ធិ កថាសស្វារោ តំ សត្វំ
 ភកាតោ អារោចសិ ។

(៧៦) ឯវំ វុត្តេ ភក្កា អាយស្មន្តំ អនន្តំ ឯ.
 គនោន ធស្សនម្បំ ទោ អហំ អនន្ត មោគលិ-
 បុត្តស្ស បរិព្វាជកស្ស បារិជាបាមិ តុតោ បទេវុម្ពំ
 កជាសល្លាមិ ឥមំបាវ អនន្ត សមិន្ទិបា អោយ-
 វិសេន មោគលិបុត្តស្ស បរិព្វាជកស្ស វិភជញ្ញា-
 ការណីយោ បញ្ញោ ឯតំសេន ព្យាគតោតិ ។

យើងឃើញថាសេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានកាយ
ទទួលពាក្យព្រះភាគទទួលបានកាយថា កុណា កាសា ។ ព្រោះនោះ
ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានកាយ និងព្រះភាគទទួលបានកាយ ក៏ជាឆ្នាំចូលទៅដល់
ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្របថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ
ហើយអង្គុយក្នុងដីសមគួរ ។ លុះព្រះភាគទទួលបានកាយ អង្គុយក្នុង
ដីសមគួរហើយ ក៏ក្របបង្គំទទួលពាក្យចេញតាំងប៉ុន្មាន របស់ព្រះសម្មា
សម្ពុទ្ធមានកាយ ជាមួយនឹងបោកលិប្បក្កបរិក្ខាជកតាំងអស់ ចំពោះព្រះមាន
ព្រះភាគ ។

[៧៦] លុះព្រះកាន់គ្រាប់បង្គំទូលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះកាន់
 ព្រះភាគ ទ្រង់គ្រាស់ដឹងព្រះកាន់ទានកាយ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
 កាន់ គង់នៅតាំងចាំប្រាប់ឃើញ នូវបាតលិប្បក្កបវិញ្ញាណសោះ
 តើនឹងទានការចេញជាមួយបែបនេះ មកភ័ណ ម្ចាស់កាន់ ច្រសា
 ដែលនូវចក គួរដោះស្រាយ ដល់បាតលិប្បក្កបវិញ្ញាណ លោក
 សមិទ្ធិ ដោះសាយបុរសនេះឯង ដោះស្រាយហើយតែមួយចំណែក ។

ឯវិ កុត្ត អាយស្មណ៍ ទទាយិ កតវន្តំ ឯតទកេន សរេ
មន^(១) កត្ត អាយស្មណ៍ សុវិនិច្ឆ័យា ននី សទ្ទាយ
កាសិទិ យំ កកិក្ខំ វេទយិទំ ទំ ទុក្ខស្មិនំ ។

[៧៧] ឯវិ កុត្ត^(២) កកក អាយស្មណ៍ អាទន្តំ
អាមន្តសំ មស្ស ចោ ភិំ អាទន្ត ឥមស្ស ទទា-
យិស្ស មោយបុរិសស្ស ទម្មន្តំ អញ្ញាសំ ចោ អហំ
អាទន្ត ឥនាទេវយំ ទទាយិ មោយបុរិសោ ទម្មន្ត
មាចោ អយោធិសោ ទម្មន្តស្សតិ អាទិយេ^(៣) អា-
ទន្ត ចោតលិបុត្តន បរិច្ចាជកោន ទិស្សា វេទន
បុទ្ធិតា សទាយិ អាទន្ត សមិនំ មោយបុរិសោ ចោ
តលិបុត្តស្ស បរិច្ចាជកស្ស ឯវិ កុត្តោ ឯវិ ក្យ
កកេយ្យ សកោតនិទំ អាវុសោ ចោតលិបុត្ត កក្ក
កក្កា កកាយេន វាចាយ មនសា សុទវេទនិយំ
សុទំ សោ វេទិយនិ សកោតនិទំ អាវុសោ ចោតលិបុ-
ត្ត កក្កា កកាយេន វាចាយ មនសា ទុក្ខវេទនិយំ
ទុក្ខំ សោ វេទិយនិ សកោតនិទំ អាវុសោ ចោតលិបុ-

១ កំ បទានិមិ ទិស្សតិ ។ ២ ភវិកោតិមិ ។ ៣ ទ. អាទិសោ ។

កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ ព្រះទោយិមានអាយុ
ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
ក្រៃលែងសម្លឹងមានអាយុ ពោលផ្សំថ្លោះ ព្រោះភាគហេតុនេះថា វេទនា
ណានិមួយ វេទនានោះ សុទ្ធជាទុក្ខផ្សំច្នោះទើង ។

[៧៨] កាលព្រះទោយិ ក្រាបទូលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅព្រះអានុមានអាយុមកថា ម្ចាស់អានុ ចូរ
អ្នកមើល ខ្ញុំសេចក្តីល្ងង់របស់ទោយិ ជាមោឃបុរសនេះ ម្ចាស់អានុ
កថាអត្តបានដឹងច្បាស់ហើយថា វេទនានេះ ទោយិនេះជាមោឃបុរស
កាលដើមឡើង តែងនឹបឡើងដោយទោយិមិនមែនជាប្រាជ្ញ ម្ចាស់
អានុ បោកលិបុត្តបរិច្ចាជកបានសួរវេទនា ៣ ខាងដើម ម្ចាស់
អានុ ប្រសិនបើសម្លឹងជាមោឃបុរសនេះ ត្រូវបោកលិបុត្តបរិច្ចាជក
សួរយ៉ាងនេះ ឥឡូវដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោបោកលិបុត្ត
បុគ្គល ធ្វើអំពើប្រកបដោយចេតនា ដោយកាយ ចាចិត្ត ជាហេតុ
នៃសុទវេទនា បុគ្គលនោះក៏នឹសុទវេទនា ម្ចាស់អាវុសោបោកលិបុត្ត
បុគ្គល ធ្វើអំពើប្រកបដោយចេតនា ដោយកាយកចាចិត្ត ជាហេតុនៃ
ទុកវេទនា បុគ្គលនោះ តែងនឹទុកវេទនា ម្ចាស់អាវុសោបោកលិបុត្ត

ចាណាតិមាតិ ហោតិ អធិន្ទាធាយិ ហោតិ កាមេសុ
 មិន្ទាចារិ ហោតិ មុសាភាទិ ហោតិ បិសុណាភាទោ ហោតិ
 ឧរុសភាទោ ហោតិ សម្មាសម្ពាទិ ហោតិ អភិជ្ឈាសុ
 ហោតិ ក្បាមន្ទចិត្តោ ហោតិ មិន្ទាទិដ្ឋិ ហោតិ សោ
 កាយស្ស គេតា បរម្មរណា អចារិ ទុក្ខតិ វិនិច្ឆាតិ
 ចិវយិ ទុច្ចប្បដិសិ ។ ៩៨ បដាទន្ត ឯកាទ្វា បុគ្គលោ
 ៩៨ ចាណាតិមាតិ ហោតិ អធិន្ទាធាយិ ហោតិ កា-
 មេសុ មិន្ទាចារិ ហោតិ មុសាភាទិ ហោតិ បិសុណាភាទោ
 ហោតិ ឧរុសភាទោ ហោតិ សម្មាសម្ពាទិ ហោតិ
 អភិជ្ឈាសុ ហោតិ ក្បាមន្ទចិត្តោ ហោតិ មិន្ទាទិដ្ឋិ
 ហោតិ សោ កាយស្ស គេតា បរម្មរណា សុត្តន្ត
 សុត្តិ ហោតិ ទុច្ចប្បដិសិ ។ ៩៨ បដាទន្ត ឯកាទ្វា
 បុគ្គលោ ៩៨ ចាណាតិមាតា បដិវិគោ ហោតិ
 អធិន្ទាធានា បដិវិគោ ហោតិ កាមេសុ មិន្ទា-
 ចារា បដិវិគោ ហោតិ មុសាភាទា បដិវិគោ
 ហោតិ បិសុណាយ ភាទាយ បដិវិគោ ហោតិ

ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឱ្យ ប្រព្រឹត្តខុសក្នុង
 កាមចាំងឡាយ ពោលពាក្យកុហក ពោលពាក្យញុះញង់ ពោលពាក្យ
 កាត្រង់ ពោលពាក្យឥតប្រយោជន៍ សំឡឹងវិវាទចំពោះទ្រព្យរបស់គេ
 មានចិត្តព្យាបាទ មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះ
 ចំណាយកងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ទៅកើតក្នុងកិលេស
 គឺច្រាន ប្រេតវិស័យ អសុភាយ នរក ។ ម្ចាស់អាទន្ទ មួយទៀត
 បុគ្គលមួយ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យ
 ដែលគេមិនបានឱ្យ ប្រព្រឹត្តខុស ក្នុងកាមចាំងឡាយ ពោលពាក្យ
 កុហក ពោលពាក្យញុះញង់ ពោលពាក្យកាត្រង់ ពោលពាក្យឥត
 ប្រយោជន៍ ជាអ្នកសំឡឹងវិវាទចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្តព្យាបាទ
 មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះចំណាយកងកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ទៅកើតក្នុងសុគតិស្ថិតិទៅលោក^(១) ។
 ម្ចាស់អាទន្ទ បុគ្គលមួយ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាក
 បាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអច្ចាចាន វៀរស្រឡះចាកកាមេ-
 សុមិច្ឆាចារ វៀរស្រឡះចាកមុសាភាទ វៀរស្រឡះចាកបិសុណាភាទ

១ ព្រោះកុសលផ្នែកអកុសល ក្នុងវេលាជីវិតស្លាប់ ។

ធុរុសាយ ភវាយ មជ្ជិវេតោ លោភី សម្មប្បណាថា
 មជ្ជិវេតោ លោភី អនិច្ចាណុ លោភី អព្យាបន្តចិត្តោ
 លោភី សម្មាទិដ្ឋិ លោភី សោ កាយស្ស កេតា
 បរម្មរណា សុគតី សក្កំ លោភី ឧបបន្នតិ ។
 ឥធម៌ មនោនុ ឯកាទ្វា ឬត្តលោ ឥធម៌ ចាណា-
 ភិចាតា មជ្ជិវេតោ លោភី អនិច្ចាណាថា មជ្ជិវេ-
 តោ លោភី កាយេសុ មិច្ឆាចារក មជ្ជិវេតោ លោភី
 ឬសាភតា មជ្ជិវេតោ លោភី មិសុណាយ ភវាយ
 មជ្ជិវេតោ លោភី ធុរុសាយ ភវាយ មជ្ជិវេតោ លោភី
 សម្មប្បណាថា មជ្ជិវេតោ លោភី អនិច្ចាណុ លោភី
 អព្យាបន្តចិត្តោ លោភី សម្មាទិដ្ឋិ លោភី សោ
 កាយស្ស កេតា បរម្មរណា អចាយំ ទុក្ខតិ វិទិចាតិ
 ចិរយំ ឧបបន្នតិ ។

[៧៨] ឥធម៌នុ ឯកាទ្វា សមណោ វា ព្រាហ្ម-
 ណោ វា អាតម្បមន្ទាយ មនោមន្ទាយ អនុយោ-
 កមន្ទាយ អប្បមន្ទាយ សម្មាមនសិការមន្ទាយ

វៀស្រឡះចាកផុសរាថា វៀស្រឡះចាកសម្មប្បណាថា ជាអ្នកមាន
 ចិត្តមិនបានសំរៀងវិញ ចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្តមិនព្យាបាទ
 ជាអ្នកមានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះចំណាយកង-
 កាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ទៅកើត ក្នុងសុគតិស្នូតទៅ-
 លោក ។ ម្ចាស់អាទន្ទ មួយទៀត បុគ្គលតូចមួយ ក្នុងលោកនេះ
 វៀស្រឡះចាកបាណាភិបាត វៀស្រឡះចាកអវិជ្ជាចារ វៀស្រឡះ
 ចាកកាមសុមិច្ឆាចារ វៀស្រឡះ ចាកបុសាភទ វៀស្រឡះចាក
 ចិសុណាភទ វៀស្រឡះចាកផុសរាថា វៀស្រឡះចាកសម្មប្បណាថា
 ជាអ្នកមានចិត្តមិនបានវិញ ចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្តមិនព្យាបាទ
 ជាអ្នកមានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះចំណាយកង-
 កាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ទៅកើត ក្នុងកំណើតវិញ
 ច្រកវិស័យ អសុរកាយ នរក^(១) ។

[៧៩] ម្ចាស់អាទន្ទ សមណៈបូត្រាហ្មណ៍តូចមួយ ក្នុងលោក
 នេះ អាស្រ័យសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកំលេស អាស្រ័យ
 សេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងកំលាំងចិត្តទុក អាស្រ័យសេចក្តីច្រើនច្រក កា-
 ស្រ័យសេចក្តីមិនច្របាច អាស្រ័យសេចក្តីយកចិត្តទុកដាក់ដោយច្រក

១ ព្រោះអកុសលច្រកកុសល ព្រះវិហារនឹងស្លាប់ ។

កថាវ្យាដំ កេតោសមាធិ ធុសតំ ។ យោសមាហាភេ
 ជិត្ត ជំរោង ពក្ខតា វិសុទ្ធន អភិក្កន្ធមាទុសកេ-
 ណ អម្ពំ បុគ្គលំ បស្សតំ វេទ ចាណាតំចាតំ
 អនិច្ឆាធាយី កាមេសុមិច្ឆាចារី មុសាភជំ បិសុណាភជំ
 ធុសភជំ សម្មប្បធាយី អភិជ្ឈាវុំ ព្យាបន្នចំតុំ
 មិច្ឆាធិដ្ឋី កាយស្ស កេតា បរម្មណា បស្សតំ
 អមាយំ ទុក្ខតំ វិចិចាតំ ចិវយំ ឧបបន្និ ។ សោ
 ឋវមាហា អត្ថំ កំរ កោ ចាបកាជំ កម្មាជំ អត្ថំ
 ទុក្ខវិភស្ស វិចាគោ អមាហំ^(១) បុគ្គលំ អនុសំ
 វេទ ចាណាតំចាតំ អនិច្ឆាធាយី កាមេសុមិច្ឆាចារី
 ។ វេ ។ មិច្ឆាធិដ្ឋី កាយស្ស កេតា បរម្មណា
 បស្សមិ អមាយំ ទុក្ខតំ វិចិចាតំ ចិវយំ ឧបបន្និ

១ ឧ. ប. គណៈ ។

វេទបានខ្ញុំវេកោសមាធិ មានសភាពដូច្នោះ ។ កាលបើគិតលំបិត
 ខឹងហើយ សមណៈប្បត្រាហ្មណ៍នោះ វេទឃើញ ដោយទំពូចក្នុង
 បិសុទ្ធ កន្លងបង់ចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា ខ្ញុំបុគ្គលឯណោះដែលសម្លាប់
 សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ប្រព្រឹត្តទុសក្នុងកាមចាំឡាយ
 កោលពាក្យកុហក កោលពាក្យញុះញង់ កោលពាក្យគាត្រក់ កោល
 ពាក្យឥតប្រយោជន៍ មានចិត្តសំឡឹងវៃចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្ត
 ព្យាបាទ មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ វេទឃើញបុគ្គលនោះ
 ដែលទំលាយភក្តីកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងកំណើត
 គឺច្បាប់ ប្រេតវិស័យ អសុកោយ នរក ។ សមណៈប្បត្រាហ្មណ៍នោះ
 កោលយ៉ាងនេះថា អើយ្នី អំពើគាត្រក់ក៏មាន ផលរបស់ទុក្ខចិត្តក៏មាន
 ភាពអញ្ចបានឃើញបុគ្គលឯណោះ ដែលសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យ
 ដែលគេមិនបានឲ្យ ប្រព្រឹត្តទុសក្នុងកាមចាំឡាយ ។ វេ ។ មានគំនិត
 យល់ខុស ក្នុងលោកនេះ បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយភក្តីកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងកំណើតគឺច្បាប់ ប្រេតវិស័យ
 អសុកោយ នរក ។

វិភង្គវិស្ស មហាភិក្ខុវិស្ស អភិវិស្សមហាភិ

សោ ឯវមាហ យោ កិវ ភោ ចាណាតិមាតិ អនិច្ចា.

នាយី ។ បេ ។ មិច្ឆាធិដ្ឋី សញ្ញោ សោ កាយស្ស

ភេតា បរម្មណា អមាយំ ទុក្ខតិ វិធិមាតិ វិវយំ

ឧបបន្នតំ ។ យេ ឯវ ជាទន្តំ តេ សម្មា ជាទន្តំ

យេ អញ្ញថា ជាទន្តំ មិច្ឆា តេសំ ញាណន្តំ ។ នតិ

សោ យនេវ តស្ស សាមំ ញាតិ សាមំ ធិដ្ឋី

សាមំ វិធិតិ តនេវ តត្ថ ជាមសា បរមាសា

អភិវិស្ស ភេតាវតិ ននេវ សត្វំ មោយមញ្ញន្តំ ។

វិភង្គវិស្ស មហាភិក្ខុវិស្ស ការពោលដោយវិជ្ជាចកាន់

សមណៈបូត្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើប្បា បានក្បថ

បុគ្គលណា ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនឲ្យ ។ បេ ។

មានគំនិតយល់ខុស បុគ្គលចាំបំបែកនោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់

អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទនាទៅកើតក្នុងកំណើតវិញបាន ប្រាកដស្រេច

អស្កកាយ នរក ។ បុគ្គលណាជីវៈយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះ

ថាជីវៈត្រូវ បុគ្គលណា ជីវៈផ្សេង (អំពីនេះ) ការជីវៈរបស់បុគ្គលនោះ

ឈ្មោះថាជីវៈខុស ។ សមណប្រាហ្មណ៍នោះ វេទនាក្នុងកាន់ ព្រោះ

ស្លាប់ក៏ឆ្កួតខូចហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ជីវៈច្បាស់ខ្លួន

ឯងនោះ ដោយកម្លាំងវិជ្ជា ហើយពោលថា សេចក្តីយល់ខ្លួនឯង ជា

របស់ពិត សេចក្តីយល់ខ្លួន ជាឆ្គោត ។

[៨០] ឥត បដាទទ្ធ ឯកាទ្វា សមណោ វា
 ព្រាហ្មណោ វា អាគច្យមន្ទាយ បដាទមន្ទាយ អនុ-
 យោកមន្ទាយ អប្បមាទមន្ទាយ សម្មាសង្ការមន្ទា-
 យ តថាវចំ ទេវតាសមាធិ ធុសតិ ។ យជាសមា-
 ហិតេ ចំគ្គេ ធិត្វេន ចក្កុនា វិសុទ្ធន អតិក្កន្តមា-
 ទុសកោន អម្ពំ បុគ្គលំ បស្សតិ ឥត ចាណាតិមាតិ
 អធិន្នាធាយំ ។ បេ ។ មិច្ឆាធិដ្ឋី កាយស្ស កេតា
 បរម្មរណា បស្សតិ សុគតិ សក្កំ លោកំ ទបបន្តិ
 សោ ឯវមាហ នត្ថំ តំវ កោ ចាបកាធិ កម្មា
 នត្ថំ ធុទ្ធវិកស្ស វិកាតោ អមាហំ បុគ្គលំ អនុសំ
 ឥត ចាណាតិមាតិ អធិន្នាធាយំ ។ បេ ។ មិច្ឆា
 ធិដ្ឋី កាយស្ស កេតា បរម្មរណា បស្សតិ
 សុគតិ សក្កំ លោកំ ទបបន្តិ ។ សោ ឯវមាហ
 យោ តំវ កោ ចាណាតិមាតិ អធិន្នាធាយ
 ។ បេ ។ មិច្ឆាធិដ្ឋី សុត្វា សោ កាយស្ស កេត

[៨០] ខាលភាទទ្ធ បូយទៀត សមណៈបុត្រាហ្មណំ ពួក
 មួយ ក្នុងលោកនេះ កាស្រ័យខ្លះសេចក្តីព្យាយាម ដាច់គ្រឿងដុតកំដៅ
 កំលេស កាស្រ័យខ្លះសេចក្តីព្យាយាមកំលំចិត្តទុក កាស្រ័យខ្លះសេចក្តី
 ច្រំនិច្រន់ កាស្រ័យខ្លះសេចក្តីមិនប្រមាទ កាស្រ័យខ្លះការយកចិត្តទុក
 ដាក់ដោយប្រពៃ វេទន៍បានខ្លះទេវតាសមាធិ មានសភាពដូច្នោះ ។
 កាលបើបានកំលំចិត្តនឹងហើយ សមណៈបុត្រាហ្មណំនោះ វេទន៍ឃើញ
 ដោយទំព្រងក្នុងវិសុទ្ធ កន្លងបង្អស់ខ្លះក្នុងបេសមុស្សធម្មតា ខ្លះបុគ្គលឯ-
 ណោះ ដែលសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឱ្យ ។ បេ ។
 មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ វេទន៍ឃើញបុគ្គលនោះ ដែល
 ទំលាយកងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិស្លូត
 ទៅលោក ។ សមណៈបុត្រាហ្មណំនោះ កាលយ៉ាងនេះថា អើប្បា
 កម្មជីវាមកមិនមាន ផលរបស់ខ្លួនក៏មិនមាន ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គលឯ-
 ណោះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឱ្យ ។ បេ ។
 មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំ-
 លាយកងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិស្លូតទៅ-
 លោក ។ សមណៈបុត្រាហ្មណំនោះ កាលយ៉ាងនេះទៀតថា អើប្បា
 បុគ្គលណា ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យ ដែលគេមិនបានឱ្យ
 ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ខុស បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះទំលាយកងកាយ

បរម្មណា សុភតិ សក្កំ លោកំ ឧបបន្នតិ ។ យេ
 ឯវំ ជាទន្ធិ ភេ សម្មា ជាទន្ធិ យេ អញ្ញាជា ជាទន្ធិ
 មិច្ឆា ភេសំ ញាណន្តំ ។ ឥតិ សោ យនេវ ភស្ស
 សាមំ ញាតិ សាមំ និដ្ឋំ សាមំ វិនិច្ឆ័យ តនេវ តត្ថ
 ជាមសា បរមាសា អភិវិញ្ញាណប្បទាន ភេយោ ឥនេវ
 សក្កំ មោឃមញ្ញន្តំ ។

(៨១) ឥតាទន្ធិ ឯកាត្ថោ សមណោ កំ ត្រាហ្ម-
 ណោ កំ អាតម្បមន្ទាយ មនោមន្ទាយ អនុយោគ-
 មន្ទាយ អប្បមាទមន្ទាយ សម្មាអនុសិការមន្ទាយ
 តត្ថាបំ ចេតោសមាធិ ធុសតិ ។ យថាសមាហិតេ
 ចិន្តេ ធិត្វេន ធម្មតា វិសុទ្ធន អតិក្កន្ធិណុស្សានេន
 អម្ពំ បុគ្គលំ បស្សតិ ឥន ចាណាតិមាតា បដិវរតិ អ-
 ធិត្វាធាតា បដិវរតិ កាមេសុមិច្ឆាធារា បដិវរតិ មុសា
 ភតា បដិវរតិ វិសុណាយ កថាយ បដិវរតិ ធុសាប
 កថាយ បដិវរតិ សម្មប្បធាតា បដិវរតិ អនិច្ចារ

បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្តាប់ទៅ វេទនាទៅកើត ក្នុងសុភតិស្មិទេវលោក ។
 បុគ្គលណា ដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជីវិតត្រូវ បុគ្គលណា
 ដឹងផ្សេង (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជីវិតខុស ។
 សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ក្នុងកាតំ ព្រោះស្តាប់អវិជ្ជាលទ្ធិហេតុ ដែល
 យល់ខ្លាំង ឃើញខ្លាំង ដឹងច្បាស់ខ្លាំងនោះ ដោយកម្លាំងចម្លើយ
 ហើយពោលថា សេចក្តីយល់ខ្លាំង ជាបេសកកម្ម សេចក្តីយល់ដឹង
 ជាមោឃៈ ។

(៨២) ម្ចាស់អាទិទេស សមណៈបុត្រាហ្មណ៍ក្នុងមួយ ក្នុងលោកនេះ
 អាស្រ័យខ្លួនសេចក្តីព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស អាស្រ័យខ្លួន
 សេចក្តីព្យាយាមកំលាំងចិត្តខ្ពស់ អាស្រ័យខ្លួនសេចក្តីប្រឹងប្រែង អាស្រ័យ
 ខ្លួនសេចក្តីមិនប្រមាទ អាស្រ័យខ្លួនការយកចិត្តទុកដាក់ដោយប្រពៃ វេទនា
 បានខ្លួនចេតោសមាធិ មានសភាពដូច្នេះ ។ កាលបើកំលាំងចិត្តមាំ
 ហើយ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍នោះ វេទនាឃើញ ដោយទិព្វចក្ខុដ៏មាំ-
 ស្មោះ កន្លងបង្អួចត្រូវបេសកកម្មស្រព្វគ្រប់ ខ្លួនបុគ្គលនោះដែលវៀរ
 ស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិមាតា វៀរស្រឡះចាក
 កាមេសុមិច្ឆាចារ វៀរស្រឡះចាកមុសាវាទ វៀរស្រឡះចាកបិសុណា-
 វាទ វៀរស្រឡះចាកធុសាវាទ វៀរស្រឡះចាកសម្មប្បធាតា ជាអ្នក
 មានចិត្តមិនបានសិទ្ធិវិនិច្ឆ័យ ចំពោះទេព្វរបស់គេ មានចិត្តមិនព្យាបាទ

អន្តរាបន្តចិត្តំ សម្មាធិដ្ឋំ កាយស្ស ភេតា បរម្មណា
 បស្សតិ សុតតិ សង្កំ លោកំ ឧបបន្នន្តំ ។ សោ
 វិវាហា អត្ថំ កំរ កោ កល្យាណាធិ កម្មាធិ
 អត្ថំ សុទ្ធិតស្ស វិទាតោ អមាហំ បុគ្គលំ អនុសំ
 វេទ បាណាតិបាតា បដិវត្តំ អនិច្ចាធានា បដិវត្តំ
 ។ យេ ។ សម្មាធិដ្ឋំ កាយស្ស ភេតា បរម្មណា
 បស្សមិ សុតតិ សង្កំ លោកំ ឧបបន្នន្តំ ។
 សោ វិវាហា យោ កំរ កោ បាណាតិបាតា ប.
 ដិវត្តោ អនិច្ចាធានា បដិវត្តោ ។ យេ ។ សម្មាធិដ្ឋំ
 សញ្ញោ សោ កាយស្ស ភេតា បរម្មណា សុតតិ
 សង្កំ លោកំ ឧបបន្នន្តំ ។ យេ វិវិ ជាទន្ធិ តេ
 សម្មា ជាទន្ធិ យេ អញ្ញាជា ជាទន្ធិ មិច្ឆា តេសំ
 ញាណាទន្ធិ ។ វត្ថុ សោ យទេវ តស្ស សាមី ញាតិ
 សាមី ធិដ្ឋំ សាមី វិទិតិ តទេវ តត្ថ ជាមសា បរមា
 សា អភិធិវិស្ស វេហាវតិ វេទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តំ ។

មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ វេទន៍ឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំ-
 លាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិស្និតវេ-
 លោក ។ សមណៈបូត្រាហ្មណ៍នោះ ពោលយ៉ាងនេះថា អើប្បា អំពី
 ជាកុសលគំនិត ផលរបស់សុចរិតគំនិត ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គលនោះ
 ដែលជាអ្នកវៀរស្រឡះចោកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចោកអនិច្ចាតា
 ។ យេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែល
 ទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិស្និតវេ-
 លោក ។ សមណៈបូត្រាហ្មណ៍នោះ ក៏ពោលយ៉ាងនេះថា អើប្បា
 បុគ្គលណា វៀរស្រឡះចោកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចោកអនិច្ចាតា
 ។ យេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ បុគ្គលទាំងអស់នោះ សុខទំលាយរាងកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិស្និតវេលោក ។ បុគ្គល
 ណាដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណាដឹងផ្សេង
 (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស ។ សមណ-
 ប្រាហ្មណ៍នោះ វេទន៍ក្នុងកាយ ព្រោះស្តាប់អង្គុល ឮរោករោកដែលយល់
 ខ្លាំង ឃើញខ្លាំង ដឹងច្បាស់ខ្លាំងនោះ ដោយកម្លាំងចិត្ត ហើយ
 ពោលថា សេចក្តីយល់នេះឯង ជាយល់ត្រឹម សេចក្តីយល់ដទៃ ថា
 មោឃៈ ។

[៨២] ឥត បដិវត្តន្ត ឯកាត្ថោ សមណោ ក
 ប្រាហ្មណោ កំ អាតម្បមន្ទាយ មនោមន្ទាយ អនុយោ-
 កមន្ទាយ អប្បមាធមន្ទាយ សម្មាសង្ការមន្ទាយ
 តថាវចំ ធមោសមាធិំ ធុសតិ ។ យថាសមាហំភេ-
 ទិភ្នេ ទិភ្នេន ធម្មតា វិសុទ្ធន អតីត្តន្តមាណសក-
 ម អម្ពំ បុគ្គលំ បស្សតិ ចាណាតិចាតា បដិវត្ត-
 ននិច្ឆាតនា បដិវត្តំ ។ បេ ។ សម្មាធិដ្ឋំ កាយស្ស
 ភេតា បរម្មណោ បស្សតិ អចារិយំ ទុក្ខតិ វិទិ-
 ចាតិ ចិរយំ ឧបបន្នំ ។ សោ ឯវមាហា ទត្ថុ-
 តិវ ភោ កល្យាណាធិ កម្មាធិ ទត្ថុ សុចរិ-
 តស្ស វិចារកា អមាហំ បុគ្គលំ អនុសំ ឥត
 ចាណាតិចាតា បដិវត្តំ អនិច្ឆាតនា បដិវត្តំ
 ។ បេ ។ សម្មាធិដ្ឋំ កាយស្ស ភេតា បរម្មណោ
 បស្សមិ អចារិយំ ទុក្ខតិ វិទិចាតិ ចិរយំ ឧបបន្នំ ។
 សោ ឯវមាហា យោ តិវ ភោ ចាណាតិចាតា បដិវត្តំ

[៨២] ខាលានន្ត មួយទៀត សមណៈបុត្រាហ្មណំពួកមួយ
 ក្នុងលោកនេះ កាស្រីយន្តវសេន្តិក្យាយាមដាច់ជ្រុងដុតកំដៅកំលេស
 កាស្រីយន្តវសេន្តិក្យាយាមកំលំចិត្តខ្ពុក កាស្រីយន្តវសេន្តិក្រិច៍ប្រិច៍
 កាស្រីយន្តវសេន្តិមិនប្រមាទ កាស្រីយន្តវាយកចិត្តខ្ពុកដាក់ដោយ
 ប្រពៃ វេទន៍បានខ្ពុកចោលសមាធិ បានសកាតម្លោះ ។ កាលបើបាន
 កំលំចិត្តមិនហើយ សមណៈបុត្រាហ្មណំនោះ វេទន៍ឃើញដោយទុក្ខ-
 ចក្ខុដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងបង្គំបក្សបស់មនុស្សធម្មតា ខ្ពុបុគ្គលឯណោះ ដែល
 វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិដ្ឋា-
 ន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ វេទន៍ឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយ បង្គាប់
 អំពីសេន្តិក្យាប៉ៅទៅ ទៅកើតក្នុងកំណើតវិញ ប្រេតវិស័យ អសុរ-
 កាយ ទរក ។ សមណៈបុត្រាហ្មណំនោះ ពោលយ៉ាងនេះថា អើប្បា អំពី
 ដាក់សលកិមិនមាន ដល់របស់សុចរិត ក៏មិនមាន ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គល
 ឯណោះ ដែលវៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិដ្ឋា-
 ន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ បានឃើញបុគ្គល
 នោះ ដែលទំលាយរាងកាយ បង្គាប់អំពីសេន្តិក្យាប៉ៅទៅ ទៅកើតក្នុង
 កំណើតវិញ ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ ទរក ។ សមណៈបុត្រាហ្មណំ
 នោះពោលយ៉ាងនេះថា អើប្បា បុគ្គលណា វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត

អនិច្ចាតាចា បដិវត្តោ ។ បេ ។ សម្មាសម្ពុទ្ធំ សុត្វា
 សោ កាយស្ស ភេតា បរម្មណា អមាធិ ទុក្ខតិ
 វិនិច្ឆាតំ ចិរយំ ឧបបន្នតិ ។ យេ ឃី ជាទន្តិ
 ភេ សម្មា ជាទន្តិ យេ អត្ថ្វា ជាទន្តិ មិច្ឆា
 ភេសំ ញាណន្តំ ។ ភតំ សោ យទេវ ភស្ស
 សាមំ ញាតិ សាមំ និច្ចំ សាមំ វិនិតំ ភទេវ ភតុ
 ជាមសា មកមាសា អភិច្ឆិស្ស កេហាភិ ភទេវ
 សន្ធិំ មោឃមញ្ញន្តិ ។

(៨៣) ភត្រាទន្ធិ ឬរាជំ សមណោ វា ត្រាហ្ម-
 ណោ វា ឯវមាហា អត្ថំ ភិវ ភោ បាបកោធិ កាឡាធិ
 អត្ថំ ទុក្ខវិភស្ស វិចារកោតិ ភទមស្ស អនុជាបាមិ ។
 យម្យំ សោ ឯវមាហា អមាហំ បុគ្គលំ អនុសំ
 ភទ ចាណាភិបាតិ អនិច្ចាតាយំ ។ បេ ។ មិច្ឆាសម្ពុទ្ធំ

វៀរស្រឡូចោកអនិច្ចាតា ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ បុគ្គលទាំង
 អស់នោះ លុះចំណាយពន្យល់ព្រមគ្នាបំភ័យសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេចន៍ទៅ
 កើតក្នុងកំណើតវិញនោះ ប្រែតែស័យ អសុរកាយ មរណ ។ បុគ្គល
 ណា ដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណាដឹងផ្សេង
 (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស ។ សមណ-
 ត្រាហ្មណ៍នោះ វេចន៍ស្តាប់អវិជ្ជា ប្រកាន់ខ្ជាប់ហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង
 ឃើញខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងចិត្ត ហើយពោលថា
 សេចក្តីយល់នេះឯង ជាប់របស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ ។

(៨៣) ម្ចាស់អាទន្ធ បណ្តាសមណត្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
 សមណៈឬត្រាហ្មណ៍ណា ពោលយ៉ាងនេះថា អើប្បា អំពើបំណាចក
 ក៏មាន ផលរបស់ខ្លួនក៏មាន ដូច្នេះ គឺជាគតយល់ស្រប តាមពាក្យ
 របស់ភ្នកសមណត្រាហ្មណ៍នោះដែរ ។ ទាំងគ្រងសមណត្រាហ្មណ៍
 នោះពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គលឯណោះ ដែលជាអ្នក
 សម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឱ្យ ។ បេ ។ មានគំនិត
 យល់ខុស ក្នុងលោកនេះ ។

វិក្កុវត្ថុស្ស មហាកម្មវិក្កុវត្ថុស្ស មហាកម្មវិក្កុវត្ថុកាលំ

កាយស្ស ភេតា មរយ្យណា ចស្សនំ អថាយំ
 ទុក្ខតំ វិទិមាតំ ជិវយំ ឧបបន្នន្តំ ឥនធម្មស្ស
 អនុជាតាមិ ។ យេព្វ តោ សោ ឯវមាហ យោ
 តិវ តោ មាណវតិមាតិ អនិច្ចាជាយិ ។ បេ ។ មិច្ឆា-
 ជិន្នំ សត្វោ សោ កាយស្ស ភេតា មរយ្យណា
 អថាយំ ទុក្ខតំ វិទិមាតំ ជិវយំ ឧបបន្នន្តតិ ឥនធម្មស្ស
 ធានុជាតាមិ ។ យម្យំ សោ ឯវមាហ យេ ឯវំ ថាទន្តំ
 តេ សត្វា ជាទន្តំ យេ អញ្ញាជា ជាទន្តំ មិច្ឆា តេសំ
 ញាណន្តំ ឥនធម្មស្ស ធានុជាតាមិ ។ យម្យំ សោ
 យនេវ តស្ស សាមំ ញាតំ សាមំ ពិន្នំ សាមំ វិទិតំ
 តនេវ តត្ថ ជាមសា មរយាសា អភិជីវិស្ស វេហាតិ
 ឥនមេវ សន្និ មោយមញ្ញន្តំ ឥនធម្មស្ស ធានុជាតាមិ តិ
 តិស្ស ហេតុ អញ្ញាជា ហិ អាទន្ត តថាគតស្ស
 មហាកម្មវិក្កុវត្ថុ ញាណំ ហោតិ ។

វិក្កុវត្ថុ មហាកម្មវិក្កុវត្ថុ សេចក្តីយល់នឹងមហាកម្មវិក្កុវត្ថុ

បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយកងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
 ទៅកើតក្នុងកំណើតនិព្វាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ ទារ គថាគត
 ក៏យល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះដែរ ។ តែគ្រង
 សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើប្បំ បុគ្គលណា
 ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកច្រព្យដែលគេបិទបាំងទុក ។ បេ ។ មាន
 គំនិតយល់ខុស បុគ្គលចាត់អស់នោះ លុះវិលាយកងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ វែងទៅកើតក្នុងកំណើតនិព្វាន ប្រេតវិស័យ អសុរ-
 កាយ ទារ គថាគតក៏មិនយល់ស្របតាមពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍
 នោះទេ ។ ចំពោះគ្រងសមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាង
 នេះថា បុគ្គលណាជីវយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាជីវត្រូ បុគ្គល
 ណាជីវឫស្ស (អំពីនេះ) ការជីវរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជីវខុស
 គថាគតក៏មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះដែរ ។
 ចំពោះគ្រងសមណព្រាហ្មណ៍នោះ ស្ថាបអវិជ្ជលប្រកាន់ ខ្ញុំហេតុដែល
 យល់ខូចឯង ឃើញខូចឯង ជីវច្បាស់ខូចឯងនោះ ដោយកម្លាំងចម្លើ
 ហើយពោលថា សេចក្តីយល់ខូចឯង ជាបេសំពិត សេចក្តីយល់ដឹង
 ជាមោឃៈ គថាគតក៏មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍
 នោះទេ អំណើនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលអានន្ត ព្រោះសត្វត្រង់មាន
 សេចក្តីយល់ ក្នុងមហាកម្មវិក្កុវត្ថុ ផ្សេងគ្នា ។

[៨២] គត្រាទទួ យាយំ សមណោ កំ ត្រាហ្ម
 ណោ កំ ឯវមាហា នត្ថំ កិវំ កោ មាបកាចំ កម្មា
 ចំ នត្ថំ ទុច្ចរិតស្ស វិហាកោតិ ឥន្ទមស្ស ឆានុជា
 ធាមិ ។ យញ្ច ទោ សោ ឯវមាហា អមាហំ មុន្ត
 សំ អន្តសំ ឥន្ទ មាណាតិមាតិ អនិច្ឆាធាយិ ។ មេ
 មិច្ឆាទិដ្ឋិ កាយស្ស កេធា បរម្មរណា បស្សា
 សុកតិ សង្កំ លោកំ ឧបបន្នន្តិ ឥន្ទមស្ស អនុជ
 ធាមិ ។ យញ្ច ទោ សោ ឯវមាហា យោ កិ
 កោ មាណាតិមាតិ អនិច្ឆាធាយិ ។ មេ ។ មិច្ឆាទិ
 សត្វោ សោ កាយស្ស កេធា បរម្មរណា សុករំ
 សង្កំ លោកំ ឧបបន្នតិ ឥន្ទមស្ស ឆានុជា
 ធាមិ ។ យម្យំ សោ ឯវមាហា យេ ឯវិ ឆានុ

[៨២] ម្ចាស់កាន់ បណ្ណសមណត្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណៈប្ញ
 ត្រាហ្មណ៍ណា ពោលយ៉ាងនេះថា អើយ្យំ កម្មជីវិតមកមិនមានទេ ទាំង
 ផលរបស់ខ្ញុំច្រើនក៏មិនមានដែរ គឺជាគម្លើយលំស្របតាមពាក្យ របស់
 សមណត្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ តែគ្រង់សមណត្រាហ្មណ៍នោះ ពោលយ៉ាង
 នេះថា យើងបានឃើញបុគ្គលឯណោះ ដែលជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យក
 ទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ មេ ។ មានគំនិតយល់ខុសក្នុងលោកនេះ បាន
 ឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយកងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅ
 កើតក្នុងសុគតិស្លូតិទៅលោក គឺជាគម្លើយលំស្របតាមពាក្យរបស់សមណ-
 ត្រាហ្មណ៍នោះ^(១) ។ ឯគ្រង់សមណត្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះ
 ថា អើយ្យំ បុគ្គលណាជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបាន
 ឲ្យ ។ មេ ។ មានគំនិតយល់ខុស បុគ្គលទាំងអស់នោះ សុខទំលាយកង
 កាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិស្លូតិទៅលោក
 គឺជាគម្លើយលំស្របតាមពាក្យ របស់សមណត្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ ទាំង
 គ្រង់សមណត្រាហ្មណ៍នោះពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា បុគ្គលណាដឹងយ៉ាង
 ។ យានជាទ្រង់យល់ស្រប ព្រោះទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ចោះចំផ្នែកកុសលមកពីដើមព័ត៌ពត តែដល់
 ដល់ដំណើរស្តាប់ ឆ្លងមានកុសលណាខ្លះយកឲ្យដល់ កុសលនោះតែងតែជ្រកកុសលបាន
 ទើបទៅកើតក្នុងសុគតិវិញ ។

កាយស្ស ភេតា បរម្មណា មស្សាមិ សុត្តិ
 សត្តំ លោកំ ឧបបទ្គន្តំ ឥន្ទ្រិយ្យ អនុជាតាមិ ។
 យញ្ច ទោ សោ ឯវមាហ យោ កិរ កោ
 ហណាតិមាតា បដិវិភោ អនិច្ចាធានា បដិវិភោ
 ។ បេ ។ សម្មាសម្ពុទ្ធិ សត្វោ សោ កាយស្ស ភេតា
 បរម្មណា សុត្តិ សត្តំ លោកំ ឧបបទ្គន្តិ
 ឥន្ទ្រិយ្យ អនុជាតាមិ ។ យម្យំ សោ ឯវមាហ
 យេ ឯវំ ជាទន្តំ តេ សម្មា ជាទន្តំ យេ
 អញ្ញាជា ជាទន្តំ មិច្ឆា តេសំ ញាណន្តំ ឥន្ទ្រិយ្យ
 ធានុជាតាមិ ។ យម្យំ សោ យនេវ តស្ស
 សាមំ ញាតិ សាមំ ទិដ្ឋិ សាមំ វិនិច្ឆ័យ តនេវ
 តត្ថ ជាមសា មរណសា អភិជីវិស្ស ហេហេតិ
 ឥន្ទ្រេវ សត្តំ មោឃមញ្ញន្តំ ឥន្ទ្រិយ្យ ធានុជាតាមិ
 តំ តិស្ស ហេតុ អញ្ញាជា ហិ រាទន្ត តជាតតស្ស
 មហោកម្មវិភង្គំ ញាណំ ហោតិ ។

បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយកងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
 ទៅកើតក្នុងសុត្តិស្មិទេវលោក តថាគតក៏យល់ស្របតាមពាក្យ របស់
 សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ។ ទាំងគ្រងសមណព្រាហ្មណ៍នោះ ភោលពាក្យ
 យ៉ាងនេះថា អើប្បា បុគ្គលណា វៀស្រឡូចចាកបាណាតិបាត វៀស្រ
 ឡូចចាកអនិច្ចាតា ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ បុគ្គលទាំងអស់នោះ
 សុខទំលាយកងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រើមន៍ទៅកើតក្នុងសុត្តិ
 ស្មិទេវលោក តថាគតក៏យល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍
 នោះដែរ ។ ឯគ្រងសមណព្រាហ្មណ៍នោះ ភោលពាក្យយ៉ាងនេះថា
 បុគ្គលណាដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណាដឹង
 ផ្សេង (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស តថាគត
 មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ ទាំងគ្រង
 បុគ្គលនោះ ស្លាប់អវិជ្ជាប្រកាន់ ឆ្ងល់ហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួន
 ឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយភោលថា សេចក្តី
 យល់នេះឯង ជាបេសំពិត សេចក្តីយល់ដឹង ជាមោឃៈ តថាគត
 មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ដំណើរនោះ
 ព្រោះហេតុអ្វី ម្ចាស់មានខ្លួន ព្រោះសត្វតែងមានសេចក្តីយល់ ក្នុងមហា-
 កម្មវិភង្គ ផ្សេងគ្នា ។

[៨២] តត្រាទទួល យក សមរណៈ វា ត្រាហ្មឺន
 វា ឯវាហា ទន្ទំ ក៏វា ហោ កាស្យាណាទិ កាស្យាទិ
 ទន្ទំ សុទ្ធវិស្ស វិចារោតិ ឥន្ទស្ស ឆានុជាធាមី ។
 យត្ថ ទោ សោ ឯវាហា អមាហំ ពុត្តលំ អនុសំ
 ឥន ចារាណតិចាតា បដិវិរតំ អនិច្ចាធានា បដិវិរតំ
 ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋី កាយស្ស ភេតា បរម្មរណា
 បស្សមិ អនាយំ ទុក្ខតិ វិចិត្រតំ ជិវយំ ឧបបន្នន្តិ
 ឥន្ទស្ស ឆានុជាធាមី ។ យត្ថ ទោ សោ ឯវាហា
 យោ ក៏វា ហោ ចារាណតិចាតា បដិវិរតោ អនិច្ចាធានា
 បដិវិរតោ ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋី សត្វោ សោ កាយស្ស
 ភេតា បរម្មរណា អនាយំ ទុក្ខតិ វិចិត្រតំ ជិវយំ ឧប-
 បន្នន្តិ ឥន្ទស្ស ឆានុជាធាមី ។ យថ្សំ សោ ឯ-
 វាហា យេ ឯវំ ជាទន្ទំ តេ សម្មា ជាទន្ទំ យេ

(៤៦) ដូច្នេះ បណ្តាញសមណប្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណៈប្រាហ្មណ៍ណា ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើយ្នី អំពីជំនុំសងមិទ្ធិមាន ផលរបស់សុចរិតមិទ្ធិមាន គឺជាធម៌និយមស្របតាមពាក្យរបស់សមណប្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ តែគ្រង់សមណប្រាហ្មណ៍នោះពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំឃើញបុគ្គលឯណោះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកបាតិបត្តិ វៀរស្រឡះចាកអង្គធាតុ ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ វែងឆ្ងាយឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយភវិកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុភាយនរក គឺជាធម៌និយមស្របតាមពាក្យរបស់សមណប្រាហ្មណ៍នោះ^(១) ។ ឯគ្រង់សមណប្រាហ្មណ៍នោះពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើយ្នី បុគ្គលណាជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកបាតិបត្តិ វៀរស្រឡះចាកអង្គធាតុ ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះទំលាយភវិកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែងឆ្ងាយទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុភាយនរក គឺជាធម៌និយមស្របតាមពាក្យរបស់សមណប្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ ទាំងគ្រង់សមណប្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា បុគ្គលណាជីវ

១ បានជាទ្រង់យល់តាម ព្រោះទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ទោះបីធ្វើកុសលមកដឹងតិចតួច តែ
 ដល់វេលាដ៏ឆ្ងាយ គួរមានអាកុសលណាមួយមកឱ្យស អកុសលនោះអាចជ្រែកកុសល
 បាន ទើបបានទៅកើតក្នុងឧត្តតិកា ។

អត្តាជា ជាទង្គិ មិន្នា តេសំ ញាណាទ្គំ ឥនម្យស្ស
 ចាទុជាតាមិ ។ យម្យ សោ យនេវ តស្ស សាមំ ញាតំ
 សាមំ ទិដ្ឋំ សាមំ វិនិតំ កនេវ តត្ថ ជាមសា
 បពសាសា អភិធម៌ស្ស កេហាវតិ ឥនមេវ សុត្ថំ
 មោយមត្តាទ្គំ ឥនម្យស្ស ចាទុជាតាមិ តំ កស្ស
 ហេតុ អត្តាជា ហិ អាទុ តថាភកស្ស មហា-
 កម្មវិភង្គំ ញាណំ ហោតិ ។

(៨៩) តត្រាទទ្ធ ម្យាយំ បុគ្គលោ ឥន ហណាតិ-
 ចាតិ អនិច្ចាធាយិ ។ បេ ។ មិន្នាទិដ្ឋិ កាយស្ស កេតា
 បរម្មណា អមាយំ នុត្តតិ វិនិច្ឆាតំ ជិយំ ឧបបន្នតិ
 បុព្វេ វិស្ស តំ កតំ ហោតិ ហាមកម្មំ ទុក្ខាវេទនិយំ

យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាជីវត្រូវ បុគ្គលណាជីវឡើង (អំពីនេះ)
 ការជីវរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជីវទុស គឺថាគតមិនយល់ស្របតាម
 ពាក្យរបស់សមណក្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ ទាំងត្រង់សមណក្រាហ្មណ៍នោះ
 ស្ថាបអវិជ្ជិល ប្រកាន់ខ្ជាប់ហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ជីវ
 ច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ តាមកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយពោលថា សេចក្តីយល់នេះ
 ឯង ជារបស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ គឺថាគតមិនយល់ស្រប
 តាមពាក្យរបស់បុគ្គលនោះទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្ចាស់
 កាន់ខ្ជាប់ ព្រោះសត្វតែងមានសេចក្តីយល់ ក្នុងមហាកម្មវិភង្គ ផ្សេងគ្នា ។

(៩០) ម្ចាស់កាន់ខ្ជាប់ បណ្តាពួកបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណាក្នុង
 លោកនេះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។
 មានគំនិតយល់ខុស លុះទំលាយភវកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
 វេចទៅកើតក្នុងកំណើតវិញបាន ប្រែក្លាយ អស្សុកាយ នរក បាប-
 កម្មនោះ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជាហេតុនៃទុក្ខវេទនា

បន្ទា វាស្ស តំ កតំ ហោតិ បាមកម្មំ ធុត្តរេ
 នធីយំ មរណកាលេ វាស្ស ហោតិ មិច្ឆាធិដ្ឋ
 សមត្តា សមាធិដ្ឋា ភេទ សោ កាយស្ស កេតា
 មាម្មរណា អថាយំ ធុត្តតិ វិជេហតំ ធីយំ ឧបបដ្ឋតិ ។
 យញ្ច ហេ សោ ភេទ បាលាភិចាតិ ហោតិ អ
 ធិដ្ឋាធាយំ ហោតិ ។ បេ ។ មិច្ឆាធិដ្ឋំ ហោតិ ។ វាស្ស
 ធិដ្ឋា ធម្មេ វិចាតំ បដិសំវេនេតិ ឧបបដ្ឋេ^(១) ។
 អមរា ឯ បរិហោយេ ។

[៨៥] តត្រាធន្ធុ យាយំ ធុត្តលោ ភេទ បាលាភិ
 ចាតិ អធិដ្ឋាធាយំ ។ បេ ។ មិច្ឆាធិដ្ឋំ កាយស្ស កេតា
 មាម្មរណា សុតតិ សត្តំ លោតិ ឧបបដ្ឋតិ ធុត្តេ វាស្ស
 តំ កតំ ហោតិ កល្យាណកម្មំ សុខវេទនធីយំ បន្ទា
 វាស្ស តំ កតំ ហោតិ កល្យាណកម្មំ សុខវេទនធីយំ

បាមកម្មនោះ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើក្នុងខាងក្រោយ ក៏ជាហេតុនៃឧត្ត-
 វេទនាដែរ មិច្ឆាធិដ្ឋដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ បានសមាទាន
 ហើយក្នុងពេលជិតស្លាប់ ដោយអំពើនោះ បុគ្គលនោះ លុះចំណាយ
 រាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទនាទៅក៏ក្នុងកំណើតវិញបាន
 ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ បុគ្គលនោះ សម្លាប់សត្វ កាន់យក
 ទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។ មានអំនុយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ
 ដោយហេតុណា ។ បុគ្គលនោះ វេទនាទទួលបានហេតុនោះ ក្នុង
 បច្ចុប្បន្ននេះ ឬក្នុងកាលដ៏ជាប់ ឬក្នុងអក្ខតភាពជាខាងក្រោយ ។ មក ។

[៨៦] ម្ចាស់អាខន្ធ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណា
 ក្នុងលោកនេះ ជាអសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ
 ។ បេ ។ មានអំនុយល់ខុស លុះចំណាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តី
 ស្លាប់ទៅ វេទនាទៅក៏ក្នុងសុគតិស្ថិតិទៅលោក អំពើជាតុសលនោះ
 ដែលបុគ្គលនោះធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជាហេតុនៃសុខវេទនា អំពើជាតុសល
 នោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើខាងក្រោយ ក៏ជាហេតុនៃសុខវេទនាដែរ

អរណគារលេ វាស្ស ហោតិ សម្មាសម្ពុទ្ធំ សមគ្គា
 សមាធិន្ទា ភេទ សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 សុគតិ សង្កំ លោកំ ឧបបន្នតិ ។ យេវា^(១) ទោ
 សោ ឥទ មាណាភិចាតិ ហោតិ អនិច្ចាទាយិ ហោតិ
 ។ បេ ។ មិច្ឆាធិដ្ឋិ ហោតិ ។ ភស្ស ធិដ្ឋេវ ធម្មេ វិចា-
 កំ បដិសំវេទេតិ ឧបបាជ្ជ វា អបបេ វា បរិយាយេ ។

(៨៩) គត្រាទន្ធិ ហាយំ បុគ្គលោ ឥទ មាណាភិ-
 មាតា បដិវរតោ អនិច្ចាទាតា បដិវរតោ ។ បេ ។
 សម្មាសម្ពុទ្ធំ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតិ សង្កំ
 លោកំ ឧបបន្នតិ ឬទ្ធេ វាស្ស តំ កតំ ហោតិ
 កល្យាណកម្មំ សុខវេទន័យំ បន្ទា វាស្ស តំ កតំ
 ហោតិ កល្យាណកម្មំ សុខវេទន័យំ អរណគារលេ
 វាស្ស ហោតិ សម្មាសម្ពុទ្ធំ សមគ្គា សមាធិន្ទា ភេទ សោ

សម្មាសម្ពុទ្ធិដែលបុគ្គលធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ហើយ បានសមាទានហើយក្នុងកាល
 ជិតស្លាប់ ព្រោះអំពើនោះ បុគ្គលនោះ លុះចំណាយរាងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ទៅកើតក្នុងសុគតិស្ថិតិទៅលោក ។ ព្រោះ
 ហេតុនៃ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលអមិន
 បានឱ្យ ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ ។ បាន
 ជាបុគ្គលនោះ ទទួលបានបាបសកម្មនោះ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ឬក្នុងអំឡុង
 លំដាប់ ឬក្នុងអនាគតជាខាងក្រោយ ។ មក ។

(៩០) ម្ចាស់អានន្ធិ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណា
 ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកវៀស្រេចចាកបាណាភិបាត វៀស្រេចចាក
 អនិច្ចាទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ លុះចំណាយរាងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ទៅកើតក្នុងសុគតិស្ថិតិទៅលោក អំពើជា
 កុសលនោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជាហេតុនៃសុខវេទនា
 អំពើជាកុសលនោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើក្នុងខាងក្រោយ ក៏ជាហេតុ
 នៃសុខវេទនាដែរ សម្មាសម្ពុទ្ធិ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ហើយ
 បានសមាទានហើយ ក្នុងកាលជិតស្លាប់ ព្រោះអំពើនោះ បុគ្គលនោះ

កាយស្ប គេនា បរម្មរណា សុត្តិ សក្កំ លោកំ
 ឧបបន្ទតិ ។ យញ្ច ខោ សោ ភីន ភាណាភិបាតា
 បដិវរតោ ហោតិ អនិច្ចាធានា បដិវរតោ ហោតិ
 ។ មេ ។ សម្មាធិដ្ឋិ ហោតិ ។ ភស្ស ធិដ្ឋ
 ធម្ម វិហាតំ បដិសំវេទតិ ឧបបន្ទតិ ក អបេ ក
 បរិណាយេ ។

(៩១) គត្រាធម្ម យាយំ កុត្តលោ ភីន ភាណា-
 ភិបាតា បដិវរតោ អនិច្ចាធានា បដិវរតោ ។ មេ ។
 សម្មាធិដ្ឋិ កាយស្ប គេនា បរម្មរណា អបាយំ
 កុត្តតិ វិចិត្តាតំ ជិវយំ ឧបបន្ទតិ យញ្ច ភស្ស តំ
 កតិ ហោតិ ហាបកម្មំ កុត្តវេទនិយំ មន្ទា ភស្ស
 តំ កតិ ហោតិ ហាបកម្មំ កុត្តវេទនិយំ មរណ-
 កាលេ ភស្ស ហោតិ មិច្ឆាធិដ្ឋិ សមត្តា សមា-
 ធិដ្ឋា គេន សោ កាយស្ប គេនា បរម្មរណា
 អបាយំ កុត្តតិ វិចិត្តាតំ ជិវយំ ឧបបន្ទតិ ។
 យញ្ច ខោ សោ ភីន ភាណាភិបាតា បដិវរតោ
 ហោតិ អនិច្ចាធានា បដិវរតោ ហោតិ ។ មេ ។

លុះទំលាយភវកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិ
 ស្ថិតិទៅលោក ។ ព្រោះហេតុនៃបុគ្គលនោះ វៀស្រឡះចាកបាណា-
 ភិបាត វៀស្រឡះចាកអនិច្ចាតាន ។ មេ ។ មានអំនិតយល់ត្រូវ ក្នុង
 លោកនេះ ។ បានជាបុគ្គលនោះ ទទួលនូវបាបបេសកម្មនោះ ក្នុង
 បន្ទុកប្បន្ន ឬក្នុងអំពីដាច់ដាច់ ឬក្នុងអត្តភាពខាងក្រោយ ។ មក ។

(៩២) ម្ចាស់កាន់ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណា ក្នុង
 លោកនេះ ជាអ្នកវៀស្រឡះចាកបាណាភិបាត វៀស្រឡះចាកអនិច្ចា-
 តាន ។ មេ ។ មានអំនិតយល់ត្រូវ លុះទំលាយភវកាយ បន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើតវិញនោះ ប្រេតវិស័យ អសុរ-
 កាយ នរក បាបកម្មនោះ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជា
 ហេតុនៃទុក្ខទេវតា បាបកម្មនោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើខាងក្រោយ ក៏ជា
 ហេតុនៃទុក្ខទេវតាដែរ មិច្ឆាធិដ្ឋិដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើនូវបរិបូណ៌ហើយ
 បានសមាទានហើយ ក្នុងកាលជិតស្លាប់ ព្រោះអំពើនោះ បុគ្គលនោះ
 លុះទំលាយភវកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំ-
 ណើតវិញនោះ ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ ព្រោះហេតុនៃបុគ្គល
 នោះ វៀស្រឡះចាកបាណាភិបាត វៀស្រឡះចាកអនិច្ចាតាន ។ មេ ។

សម្មាសម្ពុទ្ធំ ហោតិ ។ តស្ស ជិដ្ឋេវ ជម្មេ វិចាគំ
បដិសំវេនេតិ ឧបបទ្នេ ក អបបេ ក បរិបាយេ ។

[៧៦] នតិ ចោ អាទន្ទ អន្តិ កម្មំ អកក្ខំ
អកក្ខាភាសំ អន្តិ កម្មំ អកក្ខំ អកក្ខាភាសំ អន្តិ
កម្មំ កក្កត្ថេវ កក្កាភាសត្ថ អន្តិ កម្មំ កក្កំ អ-
កក្កាភាសត្ថិ ។ ននបរោធ កកក អន្តមនោ អាយស្មា
អាទន្ទោ កកវតោ ភាសិតំ អកក្កត្ថិ ។

មហាក្សត្រសុត្តំ ធ្មំ និទ្ទតំ ។

មាននិកាយលំប្រែ ក្នុងលោកនេះ ។ បានជាបុគ្គលនោះ ទទួលនូវ
វិបាករបស់កម្មនោះ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ឬក្នុងជីវិតជាលំដាប់ ឬក្នុងអនាគត
ជាភាគីក្រោយៗ មក ។

[៧៧] មាលកានន្ទ ព្រោះហេតុនេះ កម្មមិនត្រូវ ឃាត់កម្មមិន
អ្នកមាន កម្មមិនត្រូវ ឃាត់កម្មអ្នកមាន កម្មត្រូវ ឃាត់កម្មអ្នកមាន
កម្មត្រូវ ឃាត់កម្មមិនអ្នកមាន ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្រាវ
ព្រះសូត្រនេះដល់ហើយ ព្រះអានន្ទមានរោយ ក៏បានចិត្តក្រេកអររីក
រាយ នឹងភាស័យរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ មហាក្សត្រសុត្ត ទី ៦ ។

សង្ខម៍ សទ្ធាយតនវិក្កស្សន្តំ

[៨២] ឯវម្មេ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កា
សាវត្ថិយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថមិណ្ឌិតស្ស អា-
រមេ ។ តត្រ ចោ ភក្កា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុ-
រោតិ ។ ភនន្តេតំ តេ ភិក្ខុ ភក្កាតា បទ្ធស្សា-
សុំ ។ ភក្កា ឯតនរោច សទ្ធាយតនវិក្កន្តំ រោ
ភិក្ខុវេ ទេសិស្សាមិ តំ សុណាថ សាធុតំ មនសិ-
ការោថ កាសិស្សាមិ ។ ឯវម្មេន្តតំ ចោ តេ ភិក្ខុ
ភក្កាតោ បទ្ធស្សាសុំ ។

[៨៣] ភក្កា ឯតនរោច ឆ អជ្ឈត្តិកានិ
អាយតនានិ វេទិត្យានិ ឆ ពាហិរានិ អាយត-
នានិ វេទិត្យានិ ឆ វិញ្ញាណកាយោ វេទិត្យា ឆ
ជស្សកាយោ វេទិត្យា អដ្ឋាស ននោបវិចារា វេទិ-
ត្យា ឆត្តិស សត្តបដា វេទិត្យា តត្រិនំ ជិស្សា-
យ ននំ បជហាថ នយោ សតិប្បដ្ឋានោ យ-
នវិយោ សេវតិ យនវិយោ សេវមាថោ សត្តា

សទ្ធាយតនវិក្កស្សន្តំ ទី ៨

[៨៤] ភ្នំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាតា
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថមិណ្ឌិតសេដ្ឋី ជិតត្រូវ
សាវត្ថី ។ ព្រះមាតាព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុចំរើនច្បាយ ក្នុងទីនោះ
ឯងថា ម្ចាស់ភិក្ខុចំរើនច្បាយ ។ ភិក្ខុចំរើននោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា
នៃព្រះមាតាព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមាតាព្រះភាគ
ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុចំរើនច្បាយ គេជាគតិវិសិដ្ឋសទ្ធាយ-
តនវិក្កន្ត (ចំណែកកាយនេះចំរើន ៦) ដល់អ្នកចំរើនច្បាយ ចូរអ្នកចំរើ-
នច្បាយប្រុងស្តាប់ ខ្ញុំសទ្ធាយតនវិក្កន្តនោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រាក-
ប្រះ គេជាគតិវិសិដ្ឋ ។ ភិក្ខុចំរើននោះ ក៏ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា
នៃព្រះមាតាព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[៨៥] ព្រះមាតាព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា បុគ្គលគប្បីដឹង
កាយនេះមានក្នុង ៦ គប្បីដឹងកាយនេះមានក្រៅ ៦ គប្បីដឹងក្នុងនៃ
វិញ្ញាណ ៦ គប្បីដឹងក្នុងនៃសង្ខារ ៦ គប្បីដឹងមនោបិចារៈ (សេចក្តី
ពិចារណានៃចិត្ត) ១៨ គប្បីដឹងសត្តបទ (ចំណែកនៃសត្វដែលកាស្រ័យ
ខ្លួនផ្ទះខ្លួនវិញ) ៣៦ បណ្តាធម៌ចំរើននោះ អ្នកចំរើនច្បាយចូរកាស្រ័យខ្លួន
ធម៌នេះ ហើយលះបង់ធម៌នេះបញ្ចូល ឯសតិប្បដ្ឋានមាន៣ ប្រការ ជា
ធម៌ដែលសាស្តាដ៏ប្រសើរតែងសេចក្តី កាលសាស្តាដ៏ប្រសើរសេចក្តីហើយ

គណមនុស្សសិក្សាមហាតិ សោ វុត្តិ យោគ្គាជវណ្ណំ
អនុត្តរោ បុរិសធម្មសារីរិកំ អយមុទ្ទេសោ សន្យា-
យតទវិកត្តស្ស ។

(៧៤) ឆ អដ្ឋង្គិកានិ អាយតនានិ វេទិតព្វាវិកំ
ឥតិ ទោ បរេតំ វុត្តិ ។ កំពោតំ បដិព្វ វុត្តិ ។
ឆក្កាយតនំ^(*) សោតាយតនំ យោតាយតនំ វិហ្គាយ-
តនំ កាយាយតនំ មនោយតនំ ។ ឆ អដ្ឋង្គិកានិ
អាយតនានិ វេទិតព្វាវិកំ ឥតិ យេវំ វុត្តិ ឆរាមតំ
បដិព្វ វុត្តិ ។

(៧៥) ឆ ពាហិកនិ អាយតនានិ វេទិតព្វា-
វិកំ ឥតិ ទោ បរេតំ វុត្តិ ។ កំពោតំ ប-
ដិព្វ វុត្តិ ។ វុហាយតនំ សន្យាយតនំ ឆក្កាយ-
តនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋាយតនំ ឆន្ទាយតនំ ។

១ ១. ចក្កាយតនំ ។

ទើបន្តប្រៀនប្រដៅនូវគណៈបាទ សាស្តាខោ ភថាគកោលថា ជា
សាច្ចៈកុច្ចន្តានុប្បុរស ជាអាចារ្យជីប្រសើរ ជាឯអាចារ្យអ្នកបង្ហាត់
នូវហេតុមានដ៏ជោរជើង នេះជាទេស របស់សទ្យាយកនៃភិក្ខុ ។

(៧៦) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ដូច្នេះនេះ
ភថាគកោលោហើយ ។ ចុះពាក្យខ្លះ ភថាគកោលព្រោះអាស្រ័យ
អ្វី ។ អាយតនៈ (អស្ចារ្យជាវិគិតនៃការប្រព្រឹត្ត) គឺភ្នែក ១ អាយតនៈ
គឺគ្រូចៀក ១ អាយតនៈគឺច្រមុះ ១ អាយតនៈគឺអណ្តាត ១ អាយតនៈ គឺ
កាយ ១ អាយតនៈគឺចិត្ត ១ ។ ពាក្យណា ដែលភថាគកោលោហើយ
ថា បុគ្គលគប្បីដឹងអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ដូច្នេះ ពាក្យខ្លះ ភថាគក-
ោលព្រោះអាស្រ័យ នូវហេតុនេះឯង ។

(៧៧) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងអាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ដូច្នេះនេះ
ភថាគកោលោហើយ ។ ចុះពាក្យខ្លះ ភថាគកោលព្រោះអាស្រ័យ
អ្វី ។ អាយតនៈ គឺរូប ១ អាយតនៈ គឺសំឡេង ១ អាយតនៈ គឺក្លិន ១
អាយតនៈ គឺរស ១ អាយតនៈ គឺជាដុំព្វៈ ១ អាយតនៈ គឺធម៌ ១ ។

៨ តាមរាង អាមេតតាង វេទិតតាង ឥតិ យន្តិ
វត្តិ ឥនមេតិ បដិច្ច វត្តិ ។

[៨៦] ៨ វិញ្ញាណកាយា វេទិតតាង ឥតិ ទោ
បនេតិ វត្តិ ។ តិកេតាង បដិច្ច វត្តិ ។ ចតុវិញ្ញាណំ
សោតវិញ្ញាណំ យាទវិញ្ញាណំ ជិដ្ឋវិញ្ញាណំ កាយ-
វិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ ។ ៨ វិញ្ញាណកាយា វេទិ-
តតាង ឥតិ យន្តិ វត្តិ ឥនមេតិ បដិច្ច វត្តិ ។

[៨៧] ៨ ធម្មកាយា វេទិតតាង ឥតិ ទោ
បនេតិ វត្តិ ។ តិកេតាង បដិច្ច វត្តិ ។ ចតុសម្មស្ស
សោតសម្មស្ស យាទសម្មស្ស ជិដ្ឋសម្មស្ស កាយ-
សម្មស្ស មនោសម្មស្ស ។ ៨ ធម្មកាយា
វេទិតតាង ឥតិ យន្តិ វត្តិ ឥនមេតិ បដិច្ច វត្តិ ។

ពាក្យណា ដែលគាត់គោរពហើយថា បុគ្គលធម៌ដ៏អាយុក្លាន
ក្រៅ ៦ ដូច្នេះ ពាក្យខ្លះ គាត់គោរពព្រោះកាស្រ័យ ឬហេតុនេះ
ឯង ។

[៨៦] ពាក្យថា បុគ្គលធម៌ដ៏អាយុក្លាន ៦ ដូច្នេះនេះ
គាត់គោរពហើយ ។ ចុះពាក្យខ្លះ គាត់គោរព ព្រោះ
កាស្រ័យអ្វី ។ ចក្ខុញ្ញាណ (សេចក្តីដឹងតាមភ្នែក) ១ សោត-
ញ្ញាណ ១ យាទញ្ញាណ ១ ជិដ្ឋញ្ញាណ ១ កាយញ្ញាណ ១
មនោញ្ញាណ ១ ។ ពាក្យណា ដែលគាត់គោរពហើយថា បុគ្គល
ធម៌ដ៏អាយុក្លាន ៦ ដូច្នេះ ពាក្យខ្លះ គាត់គោរព ព្រោះ
កាស្រ័យឬហេតុនេះឯង ។

[៨៧] ពាក្យថា បុគ្គលធម៌ដ៏អាយុក្លាន ៦ ដូច្នេះនេះ គាត់គោរព
ហើយ ។ ចុះពាក្យខ្លះ គាត់គោរពព្រោះកាស្រ័យអ្វី ។
ចក្ខុសម្ពុស្ស (ការមើលដែលប៉ះពាល់ដោយភ្នែក) ១ សោតសម្ពុស្ស ១
យាទសម្ពុស្ស ១ ជិដ្ឋសម្ពុស្ស ១ កាយសម្ពុស្ស ១ មនោសម្ពុស្ស ១
ពាក្យណា ដែលគាត់គោរពហើយថា បុគ្គលធម៌ដ៏អាយុក្លាន ៦
ដូច្នេះ ពាក្យខ្លះ គាត់គោរពព្រោះកាស្រ័យ ឬហេតុនេះឯង ។

[៨៨] អដ្ឋារស មចោបវិចារ វេទិតញាតិ ឥតិ
 ចោ បទេតំ វុត្តំ ។ កំពោតំ បទេតុ វុត្តំ ។ ចក្កុចា
 វុបំ ធិស្វា សោមនស្សដ្ឋានីយំ វុបំ ឧបវិចារតិ ឆោ-
 មនស្សដ្ឋានីយំ វុបំ ឧបវិចារតិ ឧបេក្ខដ្ឋានីយំ វុបំ
 ឧបវិចារតិ ។ សោតេន សន្នំ សុត្វា ... យាទេន កក្កំ
 យាឃិត្វា... ធិត្ថយេ វសំ សាឃិត្វា... កាយេន ជាដ្ឋត្វំ
 ធុសិត្វា... អនសា ធម្មំ វិញ្ញាយេ សោមនស្សដ្ឋានីយំ
 ធម្មំ ឧបវិចារតិ ឆោមនស្សដ្ឋានីយំ ធម្មំ ឧបវិចារតិ
 ឧបេក្ខដ្ឋានីយំ ធម្មំ ឧបវិចារតិ ។ ឥតិ ធិ សោ-
 មនស្សបរិចារ ធិ ឆោមនស្សបរិចារ ធិ ឧបេក្ខបរិ-
 ចារ ។ អដ្ឋារស មចោបវិចារ វេទិតញាតិ ឥតិ
 យត្ថំ វុត្តំ ឥនមេតំ បទេតុ វុត្តំ ។

[៨៨] ពាក្យថា បុគ្គល ត្រូវដឹងមោឃបិចារៈ ចំនួន ១៨ ដូច្នេះ
 នេះ គឺជាគតិកាលៈហើយ ។ ចុះពាក្យខ្លះ គឺជាគតិកាលៈព្រោះ
 តាមស្រីយ៍ ។ បុគ្គលឃើញដូច្នេះហើយ គឺពិចារណាខ្លះប្រដាប់
 កំរិតនៃសាមនស្ស ពិចារណាខ្លះប្រដាប់កំរិតនៃចោមនស្ស ពិចារណា
 ខ្លះប្រដាប់កំរិតនៃឧបេក្ខ ។ ពុំសំឡេងដោយគ្រឿង... ចម្ងិនដោយ
 ច្រមុះ... ទទួលសេដោយអណ្តាត... ប៉ះកាល់ដោយដូងដោយកាយ...
 ដឹងខ្លះដោយចិត្តហើយ គឺពិចារណាខ្លះប្រដាប់កំរិតនៃសាមនស្ស
 ពិចារណាខ្លះប្រដាប់កំរិតនៃចោមនស្ស ពិចារណាខ្លះប្រដាប់កំរិតនៃ
 ឧបេក្ខ ។ សាមនស្សបិចារៈ (សេចក្តីពិចារណាដោយសាមនស្ស)
 មាន ៦ ចោមនស្សបិចារៈ មាន ៦ ឧបេក្ខបិចារៈ មាន ៦ (មេត្តាត្រូវ
 ជា ១៨) ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ពាក្យណា ដែលគឺជាគតិកាលៈ
 កាលៈហើយថា បុគ្គលត្រូវដឹងមោឃបិចារៈ ចំនួន ១៨ ដូច្នេះ ពាក្យ
 ខ្លះ គឺជាគតិកាលៈព្រោះតាមស្រីយ៍ ខ្លះហេតុនេះឯង ។

វុត្តតិ គេហសីតំ សោមនស្សំ ។ សោតវិញ្ញា-
 យ្យានំ សន្តានំ... យាទវិញ្ញាយ្យានំ គន្ធានំ... ជំគ្គ-
 វិញ្ញាយ្យានំ សានំ... កាយវិញ្ញាយ្យានំ ដោជ្ជត្ថា-
 នំ... មនោវិញ្ញាយ្យានំ ធម្មានំ ឥន្ទានំ កន្ទានំ
 មនាទានំ មនោរម្យានំ សោកាមិសប្បដិសីយត្ថានំ
 បដិសាកំ ក បដិសាកតោ សបបទុបស្សតោ មុទ្ធ ក
 បដិសក្ខបុត្តំ អតីតំ ធម្មំ វិបវណ្ណានំ សបបទុបស្សតោ
 ឧប្បជ្ជតិ សោមនស្សំ យំ ឯវុបំ សោមនស្សំ
 ឥតិ វុត្តតិ គេហសីតំ សោមនស្សំ ។ ឥហានិ ច
 គេហសីតានិ សោមនស្សានិ ។

[១០០] ភត្ត កតហានិ ច នេត្តម្មសីតានិ
 សោមនស្សានិ ។ វុត្តានំ តេវ អនិច្ចតំ វិនិច្ឆា វិបវ-
 ណាមវិរាគនិរោធំ មុទ្ធ តេវ វុត្តា ឯវុបា ច
 សទ្ធ តេ វុត្តា អនិច្ចា ធុត្តា វិបវណ្ណាមនម្មានិ ឯវ-
 មេតំ យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ បស្សតោ ឧប្បជ្ជតិ
 សោមនស្សំ យំ ឯវុបំ សោមនស្សំ ឥតិ វុត្តតិ

គថាគតហោថា គេហសីតសោមនស្ស ។ បុគ្គលកាលបាន កាល
 ឃើញច្បាស់ ខ្លាចការបានសំឡេង ដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក ...
 ក្នុងដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ ... សេដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ...
 ដោយដូចដែលគប្បីដឹងដោយកាយ ... ចមិដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជា
 ទីប្រាថ្នា ជាទីគ្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត ជាគម្រោងចិត្ត ប្រកបដោយ
 លោកាមិសភ័ក្តិ កាលលើកឃើញខ្លាចចមិដែលខ្លួនចាប់បានហើយ ក្នុង
 កាលមុន ដែលគម្លងហើយ ដែលលេចហើយ ដែលប្រែប្រួលហើយក្តី
 ហើយកំភើតសេចក្តីសោមនស្សឡើង សោមនស្សណា មានសភាព
 ដូច្នេះ សោមនស្សនេះ គថាគតហោថា គេហសីតសោមនស្ស ។
 នេះគេហសីតសោមនស្ស ៦ យ៉ាង ។

[១០១] បណ្តាធម៌ចាត់នោះ នេត្តម្មសីតសោមនស្ស មាន
 ៦ យ៉ាង គឺដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ថា ប្រធានការ
 មិនទៀង មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការលេច ហើយ
 ឃើញច្បាស់តាមពិតដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនេះថា ប្រក្កតកាល
 មុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី ប្រចាំឯអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង ជា
 ទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ហើយកំភើតសោមនស្សឡើង
 សោមនស្សណា មានសភាពដូច្នេះ សោមនស្សនេះ គថាគតហោថា

នេកុម្មសិក្ខាសាមនស្ស ។ សន្តានំ តេវ ... កន្តានំ
 តេវ ... រសានំ តេវ ... ដោជ្ជនានំ តេវ ... ធម្មានំ
 តេវ អនិច្ចតំ វិនិច្ឆា វិបរិណាមវិកតនិរោធំ ឬត្រេ
 វេវ ធម្មា ឯតរហំ ធន សាធម៌ តេ ធម្មា អនិច្ចា
 តុក្កា វិបរិណាមធម្មានិ ឯវមេតំ យថាកុតំ សម្មប្បញ្ញា-
 យ មស្សតោ ឧប្បជ្ជតំ សោមនស្សំ យំ ឯវុបំ
 សោមនស្សំ ឥទំ វុតំ នេកុម្មសិក្ខា សោមនស្សំ ។
 ឥនានំ ធន នេកុម្មសិក្ខានំ សោមនស្សានំ ។

(១០៦) តត្ថ កតតនានំ ធន គេហសិក្ខានំ នោ-
 មនស្សានំ ។ ធនកុវិញ្ញាយ្យានំ រូបានំ ឥន្ទានំ កត្តានំ
 មនាចានំ មនោរម្យានំ លោកាមិសប្បដិសំយុត្តានំ
 អប្បដិសាកំ វា អប្បដិសាកតោ សមនុបស្ស-
 តោ ឬត្រេ វា អប្បដិសន្ធិបុត្វំ អតីតំ និវុត្តំ

នេកុម្មសិក្ខាសាមនស្ស ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ថា សំឡេង ...
 ដឹងច្បាស់ថា ក្លិន ... ដឹងច្បាស់ថា សេ ... ដឹងច្បាស់ថា រោងដ្ឋាន ...
 ដឹងច្បាស់ថា ធម៌ មានការមិនទៀង មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស
 មានការលេង ហើយឃើញច្បាស់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាង
 នេះដូច្នេះថា ធម៌ទាំងឡាយក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី ធម៌
 ទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា
 ហើយគំរើកសោមនស្សទៀង សោមនស្សណា មានសភាពដូច្នេះ
 សោមនស្សនេះ គឺជាគតហៅថា នេកុម្មសិក្ខាសាមនស្ស ។ នេះ
 នេកុម្មសិក្ខាសាមនស្ស ៦ យ៉ាង ។

(១០៦) ចណ្ណាធម៌ទាំងនោះ គេហសិក្ខាមនស្ស មាន ៦ យ៉ាង
 តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាលមិនបាន កាលឃើញច្បាស់ ឲ្យការមិនបាន
 ប្រវែងធម៌ដឹងដោយភ្នែក ជាទីប្រាជ្ញា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត
 ជាគម្រោងនៃចិត្ត ប្រកបដោយលោកាមិសៈក្តី កាលរលឹកឃើញនូវរូប
 ដែលខ្លួនមិនធ្លាប់បានក្នុងកាលមុនក្តី ដែលកន្លងហើយ ដែលរលត់ហើយ

វិចារិណតំ សមទុស្សរតោ ទប្បជ្ជតិ នោមទស្សំ យំ
 ឯវុបំ នោមទស្សំ ឥទំ វុត្ថតិ កេហសិតំ នោមទស្សំ ។
 សោតវត្តោយ្យាទំ សទ្ធាទំ... យាទវត្តោយ្យាទំ ឥទ្ធាទំ...
 ជីវ្ហវត្តោយ្យាទំ សោទំ... កាយវត្តោយ្យាទំ ដោដ្ឋ-
 ទ្ធាទំ... មនោវត្តោយ្យាទំ ធម្មាទំ ឥទ្ធាទំ កត្តាទំ
 មនាចាទំ មនោវេទាទំ លោកាចិសប្បដិសំយុត្តាទំ
 អប្បដិសាទំ វា អប្បដិសាតោ សមទុស្សរតោ បុត្រ
 វា អប្បដិសេនុបុត្រំ អតីតំ ធម្មតំ វិចារិណតំ សមទុ-
 ស្សរតោ ទប្បជ្ជតិ នោមទស្សំ យំ ឯវុបំ នោមទស្សំ
 ឥទំ វុត្ថតិ កេហសិតំ នោមទស្សំ ។ ឥហាទំ ធម្ម
 កេហសិតាទំ នោមទស្សាទំ ។

[១០៣] ឥត្ថ កត្តាទំ ធម្ម ធម្មាដ្ឋសិហាទំ
 នោមទស្សាទំ ។ វុត្ថាទំ ត្រូវ អធិត្ថតំ វិជិត្តា

ដែលប្រែប្រួលហើយក្តី ហើយក៏កើតទោមទស្សឡើង ទោមទស្ស
 ណា មានសភាពដូច្នេះ ទោមទស្សនេះ គឺជាគតហៅថា គេហសិត-
 ទោមទស្ស ។ បុគ្គលកាលមិនបាន កាលឃើញច្បាស់នូវការមិនបាន
 សំឡេង ដែលគប្បីដឹងដោយច្រឡោង ... ក្នុង ដែលគប្បីដឹងដោយ
 ច្រឡោង ... សេ ដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ... ដោយដូច្នេះ ដែលគប្បី
 ដឹងដោយកាយ ... ធម៌ ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាវិជ្ជាច្បាញ ជាវិ
 ច្រកអារ ជាវិភាវចិត្ត ជាគម្រោងចិត្ត ច្រកបដោយលោកាចិសៈក្តី
 កាលលើកឃើញដូចម្តេច ដែលទ្វេមិនចាប់បានក្នុងកាលមុន ដែលកន្លង
 ហើយ ដែលរលក់ហើយ ដែលប្រែប្រួលហើយក្តី ហើយក៏កើតទោម-
 ទស្សឡើង ទោមទស្សណាមានសភាពដូច្នេះ ទោមទស្សនេះ គឺជាគត
 ហៅថា គេហសិតទោមទស្ស ។ នេះ គេហសិតទោមទស្ស ៦ យ៉ាង ។

[១០៣] បុគ្គលធម៌ពិនិត្យនោះ នេកុប្បសិទ្ធិទោមទស្ស មាន
 ៦ យ៉ាង គឺដូចម្តេច ។ បុគ្គលដឹងច្បាស់ថា រូបមានការមិនទៀង

វិបរិណាមរិកកង់រោង ឬទ្វេ រោ រូបា ឯតរហំ ។
 សទ្ធា តេ រូបា អនិច្ចា ធុត្តា វិបរិណាមរិកកង់ ឯតរហំ
 យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ មិស្វា អនុត្តរេស្ថ វិមោក្ខោ
 សុ មិហំ ឧបដ្ឋាបេតិ កាតាស្ស៍(*) ឆាមហំ កតា
 យតំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សាមិ យនវិយា ឯតរហំ
 អាយតំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សាមិ ឥតិ អនុត្តរេស្ថ
 វិមោក្ខោសុ មិហំ ឧបដ្ឋាបេតិ ឧប្បជ្ជតិ មិហាប្បច្ច-
 យា ឆោមនស្សំ យំ ឯតរហំ ឆោមនស្សំ ឥតិ
 វុត្តតិ ទេព្វសិក្ខា ឆោមនស្សំ ។ សន្តាមំ ត្រេ...
 កតាមំ ត្រេ... រសាមំ ត្រេ... ដោជ្ជតាមំ ត្រេ...
 ឆន្ទាមំ ត្រេ អនិច្ចតំ វិមិត្តា វិបរិណាមរិកកង់រោង
 ឬទ្វេ រោ ឆន្ទា ឯតរហំ ឯ សទ្ធា តេ ឆន្ទា អនិច្ចា

១៥. ពុទ្ធសូត

មានការប្រែប្រួល មានការវិវាទ មានការលក់ ឃើញច្បាស់តាម
 ពិភពដោយប្រាជ្ញាជីវិត យ៉ាងនេះដូច្នេះថា ប្រកួតកាលមុនក្តី ក្នុង
 កាលដទៃនេះក្តី ប្រឆាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ហើយក៏ញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ឱ្យតាំងឡើង
 ក្នុងអន្តរវិមាត្រ គឺព្រះអរហន្តថា កាលណាថ្វី កាតាអញ្ជឹងបាន
 ដល់ខ្លាចក្នុងគ្រោះអរហន្ត ជាអាយតនៈដែលព្រះអរិយៈចាំឱ្យយ
 តែងបានដល់ក្នុងកាលដទៃនេះ កាលញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ឱ្យតាំង
 ឡើងក្នុងអន្តរវិមាត្រដូច្នេះ ហើយក៏កើតទោមនស្សឡើង ព្រោះតែ
 សេចក្តីស្រឡាញ់ជាបច្ច័យ ទោមនស្សណា មានសភាពដូច្នេះ ទោម-
 នស្សនេះ គឺជាគតហៅថា ទេព្វសិក្ខាទោមនស្ស ។ បុគ្គលកាល
 ដឹងច្បាស់ថា សំឡេង ... ដឹងច្បាស់ថា ក្លិន ... ដឹងច្បាស់ថា
 សេ ... ដឹងច្បាស់ថា រសជាតិ ... ដឹងច្បាស់ថា ធម៌ មានការ
 មិនទៀង មានការប្រែប្រួល មានការវិវាទ មានការលក់ ឃើញ
 ច្បាស់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាជីវិត យ៉ាងនេះដូច្នេះថា ធម៌ ក្នុង
 កាលមុនក្តី ក្នុងកាលដទៃនេះក្តី ធម៌ចាំឱ្យអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង

ទុក្ខា វិបស្សនាមនុស្សាចំ ឯវេទនំ យេវាភូតំ សម្ម
 ធម្មញ្ញាយេ និស្សា អនុត្តរេសុ វិមោក្ខេសុ មិហំ ទមន្តាម
 យេតិ កាលាស្ស ធាមហំ ឥធាយេនំ ទមសម្មន្ត
 វិហរិស្សមំ យេនិយា ឯវេទនំ អាយេនំ ទមសម្មន្ត
 វិហរិស្មំ ឥតិ អនុត្តរេសុ វិមោក្ខេសុ មិហំ ទមន្តាម
 យេតា ទម្បន្តតំ មិច្ឆាធម្មកុណេ ធាមនស្សំ យំ ឯវេទនំ
 ធាមនស្សំ ឥតិ វុត្ថតិ ធម្មនុស្សាចំ ធាមនស្សំ ។
 ឥហេនំ ធម្មនុស្សាចំ ធាមនស្សាចំ ។

[១០២] ធម្មនុស្សាចំ ធាមនស្សាចំ ធាមនស្សាចំ ។
 ធម្មនុស្សា រូបំ និស្សា ទម្បន្តតំ^(១) ធម្មនុស្សា កាលស្ស
 កុស្តស្ស^(២) កុស្តន្តស្ស អនោនិមិទស្ស អវិហារកា-
 និទស្ស អនោនិទស្សវិចារ អស្សតេតា មុត្តន្ត-
 នស្ស យា ឯវេទនា ទមន្តា រូបំ សា នាតិវត្ថុ-
 តិ តស្មា សា ទមន្តា ធម្មនាសិទាតិ វុត្ថតិ ។
 សោតេន សន្និ សុត្វា... យោនេន ធម្មំ យាធម្មា...
 ធម្មិយេ រសំ សាធម្មា... កាលេនេ ធម្មនុស្សំ ធម្មនុស្សា...

១. ទម្បន្តតំ ធម្មនុស្សំ ។ ២. ធម្មនុស្សំ ធម្មនុស្សំ ធម្មនុស្សំ ។

ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាចម្បង ហើយក៏ញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់
 ឲ្យកាន់តែកើនឡើងក្នុងអន្តរាគមន៍ កាលណាថ្នាំ ពាក្យអញ្ជើញបានដល់
 ខ្លួនកាយនេះ ជាអាយតនៈដែលត្រូវអរិយៈទាំងឡាយ តែងបានដល់
 ក្នុងកាលវេទនា កាលញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ឲ្យកាន់តែកើន ក្នុងអន្តរា-
 គមន៍ក្នុងចន្លោះហើយ ក៏កើតទោមនស្សឡើង ព្រោះវាសេចក្តីស្រឡាញ់
 ជាបង្ខំយ ទោមនស្សណា មានសភាពដូច្នេះ ទោមនស្សនេះ គឺជា-
 គតហៅថា ទេកម្មសិកៈទោមនស្ស ។ នេះ ទេកម្មសិកៈទោមនស្ស ៦
 យ៉ាង ។

[១០២] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ គេហសិកៈទោមនស្ស ៦ យ៉ាង កើ
 ដូចម្តេច ។ បុព្វដូន ជាបុគ្គលល្ងង់ វិន័យ ឬបុព្វដូន ដែលមិនទាន់
 ផ្អាករឹតសេសបាន មិនទាន់ផ្អាកបាតបាន ជាអ្នកឃើញថាមិនមាន
 ទោស ជាអ្នកមិនចេះដឹងកុដ្តវិចារ ឃើញប្រដៅយក្រៃ ហើយក៏កើត
 ទោមនស្សឡើង ទោមនស្ស^(១) ណា មានសភាពដូច្នេះ ទោមនស្សនោះ មិន
 ប្រតិបត្តិកុដ្តវិចារឡើយ ព្រោះហេតុនោះ ទោមនស្សនោះ គឺជាគតហៅ
 ថា គេហសិកៈទោមនស្ស ។ ឆ្ងល់ឡើងដោយគ្រឡើង... កុដ្តវិចារដោយច្រ-
 ម្ម... ទទួលសេដោយអណ្តាត... កាលត្រូវដោយដូច្នេះដោយកាយ...

១. សំដៅយកអត្ថកថា កាលត្រូវដោយដូច្នេះ ប្រាសចាកសេចក្តីផ្តិតផ្តិត, ។ អន្តរាគមន៍ ។

មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជនំ ឧបេក្ខា តាលស្ម
 មុជ្ឈស្ស បុជ្ជជនស្ស អនោធិជនស្ស អវិហាកជនស្ស
 អនាធិជនស្សវិហោ អស្សុតវិហោ បុជ្ជជនស្ស យា
 វិវុតោ ឧបេក្ខា ធម្មំ សា ជាតិវត្ថុតំ តស្មា សា
 ឧបេក្ខា គេហសិកាតំ វុច្ចតំ ។ ឥហ ច គេហសិកា
 ឧបេក្ខា ។

[១០៥] តត្ថ កតមា ច ឧបេក្ខាសិកា ឧបេក្ខា ។

រូបាធិ ត្រេវ អធិច្ចតំ វិធីត្វា វិបរិណាមវិកតធិរោធិ
 បុរា ចេវ រូបា ឯកវេទិ ច សង្ខេ តេ រូបា
 អធិច្ចា ឧត្តា វិបរិណាមធម្មាតំ វិវរមតំ យថាភូតំ
 សម្មប្បញ្ញាយ បស្សុតោ ឧប្បជ្ជនំ ឧបេក្ខា យា
 វិវុតោ ឧបេក្ខា រូបំ សា ជាតិវត្ថុតំ(*) តស្មា

បុជ្ជជន ល្អំ វេទនំ បុប្ផជន ដែលមិនទាន់ដាក់ក្រណាត់ មិន
 ទាន់ដាក់ក្រណាត់ ដាក់ក្រណាត់មិនទាន់ទាន់ ដាក់ក្រណាត់មិនទាន់
 ក្នុងចន្លោះ ដឹងខ្លួនមិនដោយចិត្ត ហើយក៏កើតឧបេក្ខាឡើង ឧបេក្ខាណា
 មានសភាពដូច្នេះ ឧបេក្ខានោះ មិនប្រព្រឹត្តក្នុងខ្លួនឡើយ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ឧបេក្ខានោះ ក៏ជាអាការៈហៅថា គេហសិកាឧបេក្ខា ។ នេះ
 គេហសិកាឧបេក្ខា ៦ យ៉ាង ។

[១០៨] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ គេហសិកាឧបេក្ខា ៦ យ៉ាង គឺ

ដូចម្តេច ។ បុគ្គលភាវជីវច្បាស់ថា រូប មានការមិនទៀង មានការ
 ប្រែប្រួល មានការវិវាទ មានការលេច ឃើញច្បាស់ភាគច្រើន ដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរយ៉ាងនេះដូច្នេះថា រូប ក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវ
 នេះក្តី រូបទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែ
 ប្រួលជាធម្មតា ហើយក៏កើតឧបេក្ខាឡើង ឧបេក្ខាណា មានសភាព
 ដូច្នេះ ឧបេក្ខានោះ មិនប្រព្រឹត្តក្នុងខ្លួនឡើយ ព្រោះហេតុនោះ

សា ឧបេក្ខា ទេត្តម្មសំភារតិ វុច្ចតិ ។ សន្តានំ
 ត្រេត... ភទ្ទានំ ត្រេត... រសានំ ត្រេត... ដោដ្ឋព្វានំ ត្រេត...
 ធម្មានំ ត្រេត អនិច្ចតំ វិនិច្ឆា វិបរិណាមវិរាគនំ រោនំ ឬត្វេ
 ចេវ ធម្មា ឯតរាហំ ធន សត្វេ តេ ធម្មា អនិច្ចា ធុត្តា
 វិបរិណាមធម្មានំ ឯវមេតំ យថាភូតំ សឬច្បញ្ញាយ
 បស្សនោ ឧប្បជ្ឈតិ ឧបេក្ខា យា ឯវុចា ឧបេក្ខា
 ធម្មំ សា នាតិវត្តតិ តស្មា សា ឧបេក្ខា ទេត្តម្មសំ-
 ភារតិ វុច្ចតិ ។ ឥមា ច ទេត្តម្មសំភារា ឧបេក្ខា ។
 ធន្តិស សត្តបដា វេទិតព្វានំ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ គន-
 មេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។

[១០៦] តត្រិនំ ទិស្សាយ គំនំ បដហជាតិ

ឥតិ ទោ បនេតិ វុត្តំ ។ ចរិកោតំ បដិច្ច វុត្តំ ។

ឧបេក្ខានោ គថាគតហៅថា ទេត្តម្មសំភារេក្ខា ។ បុគ្គលកាលជីវ
 ច្បាស់ថា សំឡេង... ថាភ្លឺ... ថាស... ថាជាដង្កូវ... ជីវច្បាស់
 ថាធម៌ មានការមិនទៀង មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការ
 រលត់ ឃើញច្បាស់ភាគពិត ដោយប្រាជ្ញាជីវិត យ៉ាងនេះដូច្នេះថា
 ធម៌ក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី ធម៌ទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិន
 ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ហើយក៏កើតឧបេក្ខាឡើង
 ឧបេក្ខាណាមានសភាពដូច្នេះ ឧបេក្ខានោះ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងទៅឡើយ
 ព្រោះហេតុនោះ ឧបេក្ខានោះ គថាគតហៅថា ទេត្តម្មសំភារេក្ខា ។
 នេះ ទេត្តម្មសំភារេក្ខាមាន ៦យ៉ាង ។ ពាក្យណា ដែលគថាគត
 ពោលហើយថា បណ្ឌិតធម៌ជីវិតសត្វបទព្យាបដូច្នេះ ពាក្យខ្លះ គថាគត
 ពោល ព្រោះគាស្រ័យខ្លះហេតុនេះឯង ។

[១០៦] ពាក្យថា បណ្ឌិតធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរគា-
 ស្រ័យមិនធម៌នេះ ហើយលះបង់ខ្លួនធម៌នេះចេញ^(១) ដូច្នេះនេះ គថាគត
 បានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យខ្លះ គថាគតពោលព្រោះគាស្រ័យអ្វី ។

១ សេចក្តី ៣ សត្វបទទាំង ៣៦ ត្រូវគាស្រ័យខ្លួនទាំង ៤៨ ហើយ លះបង់ខ្លួនទាំង
 ៤៨ ចោលចេញ ។ អង្គកថា ។

វិក្កុវត្ថុ សម្រាយនៃវិក្កុវត្ថុ គោលសីលសាមស្សតាំង

តត្រ កិត្យវេ យានិ ៥ នេក្ខម្មសីតានិ សោមនស្សានិ
 តានិ និស្សាយ តានិ អាគម្ម យានិ ៥ គេហសីតានិ
 សោមនស្សានិ តានិ បដហថ តានិ សមតិក្កមថ
 វិវេសេតសំ បហានំ ហោតិ វិវេសេតសំ សមតិក្កមោ
 ហោតិ ។ តត្រ កិត្យវេ យានិ ៥ នេក្ខម្មសីតានិ
 នោមនស្សានិ តានិ និស្សាយ តានិ អាគម្ម យានិ
 ៥ គេហសីតានិ នោមនស្សានិ តានិ បដហថ តានិ
 សមតិក្កមថ វិវេសេតសំ បហានំ ហោតិ វិវេសេតសំ
 សមតិក្កមោ ហោតិ ។ តត្រ កិត្យវេ យានិ ៥ នេក្ខម្ម-
 សីតា ឧបេក្ខា តា និស្សាយ តា អាគម្ម យានិ ៥
 គេហសីតា ឧបេក្ខា តា បដហថ តា សមតិក្កមថ
 វិវេសេតសំ បហានំ ហោតិ វិវេសេតសំ សមតិក្កមោ
 ហោតិ ។ តត្រ កិត្យវេ យានិ ៥ នេក្ខម្មសីតានិ
 សោមនស្សានិ តានិ និស្សាយ តានិ អាគម្ម យានិ
 ៥ នេក្ខម្មសីតានិ នោមនស្សានិ តានិ បដហថ
 តានិ សមតិក្កមថ វិវេសេតសំ បហានំ ហោតិ

វិក្កុវត្ថុ សម្រាយនៃវិក្កុវត្ថុ គោលសីលសាមស្សតាំង

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរកាស្រ័យ
 ពិន័យផ្នែកនៃក្នុងសីលសាមស្សតាំង ៦ ហើយលបេនី កន្លងឱ្យផុតនូវ
 គេហសីលសាមស្សតាំង ៦ ចេញ ការលបេនីនូវសាមស្សតាំងនោះ
 យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឱ្យផុតនូវសាមស្សតាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរកាស្រ័យ
 ពិន័យផ្នែកនៃក្នុងសីលសាមស្សតាំង ៦ ហើយលបេនី កន្លងឱ្យផុតនូវ
 គេហសីលសាមស្សតាំង ៦ ចេញ ការលបេនីនូវសាមស្សតាំងនោះ
 យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឱ្យផុតនូវសាមស្សតាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរកាស្រ័យ
 ពិន័យផ្នែកនៃក្នុងសីលសាមស្សតាំង ៦ ហើយលបេនី កន្លងឱ្យផុតនូវគេហ-
 សីលសាមស្សតាំង ៦ ចេញ ការលបេនីនូវសាមស្សតាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង
 ការកន្លងឱ្យផុតនូវសាមស្សតាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរកាស្រ័យពិន័យផ្នែកនៃ
 នេក្ខម្មសីលសាមស្សតាំង ៦ ហើយលបេនីកន្លងឱ្យផុតនូវនេក្ខម្មសីល-
 សាមស្សតាំង ៦ ចេញ ការលបេនីនូវសាមស្សតាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង

ឯវេរេតេសំ សមតិក្ករោ យោតិ ។ តត្រ ភិក្ខុ
 យា ៨ នេត្តប្បសិទ្ធា ឧបេក្ខា តា និស្សយា តា
 អាត្ម យា ៨ នេត្តប្បសិទ្ធានិ សោមមស្សានិ តានិ
 មជ្ឈដ តានិ សមតិក្ករោ ឯវេរេតេសំ មហា
 រោតិ ឯវេរេតេសំ សមតិក្ករោ យោតិ ។

[៤០៧] អត្ថំ ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា នាទត្តា ចា
 នត្តសិទ្ធា អត្ថំ ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសិទ្ធា
 កតមា ៨ ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា នាទត្តា ចានត្តសិទ្ធា ។
 អត្ថំ ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា រូបេសុ អត្ថំ សន្តេសុ អត្ថំ កាឡ
 សុ អត្ថំ វសេសុ អត្ថំ ដោជ្ជេសុ ។ អយំ
 ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា នាទត្តា នាទត្តសិទ្ធា ។ កតមា
 ៨ ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសិទ្ធា ។ អត្ថំ
 ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា អាភាសាទញ្ញាយតននិស្សិទ្ធា អត្ថំ
 វិញ្ញាណញ្ញាយតននិស្សិទ្ធា អត្ថំ អាភិក្ខុញ្ញាយតន-
 និស្សិទ្ធា អត្ថំ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតននិស្សិទ្ធា ។

ការកន្លងឲ្យផុតនូវសាមស្សទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរកាស្រ័យពិនិត្យកន្លង
 នេកម្មសិទ្ធិរបស់ទាំង ៦ ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យផុត ចូរនេកម្មសិទ្ធិ
 សាមស្សទាំង ៦ ចេញ ការលះបង់នូវសាមស្សទាំងនោះ យ៉ាង
 នេះឯង ការកន្លងឲ្យផុតនូវសាមស្សទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

[៤០៧] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតាផ្សេងៗ កាស្រ័យនូវ
 ការម្នាក់ផ្សេងៗ ក៏មាន ទេវតាជាមួយគ្នា កាស្រ័យនូវការម្នាក់ជា
 មួយគ្នា ក៏មាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតាផ្សេងៗ កាស្រ័យ
 នូវការម្នាក់ផ្សេងៗ តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតា
 ក្នុងប្រភេទ ក្នុងសំឡេងក៏មាន ក្នុងភ្លេងក៏មាន ក្នុងសេក៏មាន ក្នុង
 ដោដ្ឋានក៏មាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ ទេវតាផ្សេងៗ
 កាស្រ័យ នូវការម្នាក់ផ្សេងៗ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតា
 ជាមួយគ្នា កាស្រ័យ នូវការម្នាក់ជាមួយគ្នា តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតា កាស្រ័យនូវអាភាសាទញ្ញាយតនជ្ជាន ក៏មាន
 កាស្រ័យនូវវិញ្ញាណញ្ញាយតនជ្ជាន ក៏មាន កាស្រ័យនូវអាភិក្ខុញ្ញាយ-
 តនជ្ជានក៏មាន កាស្រ័យនូវនេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនជ្ជាន ក៏មាន ។

កែវវង្ស សម្រាយធម៌វង្សសុត្តន្ត គយោ សតិប្បដ្ឋាន

ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសីតា ។ កត្រ កិក្ខុវេ
 យាយី ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសីតា តំ វិស្សាយ
 តំ អាគម្ម យាយី ឧបេក្ខា ចានត្តា មាណសីតា
 តំ បដហេត តំ សមតិក្កមដ ឯវមេតិស្សា បហាជំ
 ហោតិ ឯវមេតិស្សា សមតិក្កមោ ហោតិ ។ អគម្ម-
 យតិ^(១) កិក្ខុវេ វិស្សាយ អគម្មយតំ អាគម្ម យាយី
 ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសីតា តំ បដហេត តំ ស-
 មតិក្កមដ ឯវមេតិស្សា បហាជំ ហោតិ ឯវមេតិស្សា
 សមតិក្កមោ ហោតិ ។ កត្រិជំ វិស្សាយ ឥទំ បដ-
 ហោតិ ឥតិ យទ្គំ វុត្តិ ឥទមេតិ បដិច្ច វុត្តិ ។

[១០៨] គយោ សតិប្បដ្ឋាន យទិវយោ សេវតិ
 យទិវយោ សេវមាថោ សត្តា កណមនុសាសិតុមរហ-
 តិ ឥតិ ទោ បទេតិ វុត្តិ ។ កិក្ខុវេតិ បដិច្ច វុត្តិ ។

១ អនុបវង្សស្ស សម្រាយសុត្តន្ត បទ អគម្មយតំ វិស្សតិ ។

កែវវង្ស សម្រាយធម៌វង្សសុត្តន្ត សតិប្បដ្ឋាន

មាលភិក្ខុតាំងឡាយ នេះជាឧបេក្ខាជាមួយគ្នា កាស្រ័យនូវការម្នាក់ជា
 មួយគ្នា ។ មាលភិក្ខុតាំងឡាយ បណ្តាឧបេក្ខាតាំងពីនោះ អ្នកតាំង-
 ឡាយ ចូរកាស្រ័យ ពិន័យផ្អែកនឹងឧបេក្ខាជាមួយគ្នា មានការម្នាក់ជា
 មួយគ្នា ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យផុតនូវឧបេក្ខាផ្សេងៗ មានការម្នាក់
 ផ្សេងៗ ការលះបង់នូវឧបេក្ខាខ្លះ យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឲ្យផុត
 នូវឧបេក្ខាខ្លះ យ៉ាងនេះឯង ។ មាលភិក្ខុតាំងឡាយ អ្នកតាំងឡាយ ចូរ
 កាស្រ័យនឹងគណៈ ពិន័យផ្អែកនឹងគណៈ ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យផុត
 ឧបេក្ខាជាមួយគ្នា មានការម្នាក់ជាមួយគ្នា ការលះបង់ឧបេក្ខាខ្លះ
 យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឲ្យផុតនូវឧបេក្ខាខ្លះ យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យ
 ណាដែលគេជាគតតោលហើយថា បណ្តាធម៌តាំងនោះ អ្នកតាំងឡាយ
 ចូរកាស្រ័យនឹងធម៌នេះ ហើយលះបង់នូវធម៌នេះចេញ ដូច្នេះនេះ ពាក្យ
 ខ្លះ គេជាគតតោល ព្រោះកាស្រ័យហេតុយេឯង ។

[១០៨] ពាក្យថា សតិប្បដ្ឋាន មាន ៧ ប្រការ ដែលសាស្តា
 ដ៏ប្រសើរឥតសេចក្តី កាលសាស្តាដ៏ប្រសើរសេចក្តីហើយ ទើបគួរនឹង
 ប្រៀនប្រដៅគណៈបាទ ដូច្នេះនេះ គេជាគតតោលហើយ ។ ចុះ
 ពាក្យខ្លះ គេជាគតតោលព្រោះកាស្រ័យអ្វី ។

[១០៩] ឥតិ^(១) ភិក្ខុវេ សត្វា សាវកានំ ធម្មំ
 ធនេសេតិ អនុកម្មកោ ហិរេសី អនុកម្មំ ឧបា-
 នាយ ឥទំ វេ ហិតាយ ឥទំ វេ សុខាយាតិ ។
 តស្ស សាវកា ឧ សុស្សយន្តិ^(២) ឧ សោតំ ឧទ-
 ហន្តិ ឧ អត្តាចិត្តំ ឧបដ្ឋមេន្តិ វេក្ខាម្ម ឧ សត្វ-
 សាសនា វន្តន្តិ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ តថាគតោ ឧ ទេវ-
 អត្តមនោ ហោតិ ឧ ឧ អត្តមនតំ បដិសំវេនេតិ អ-
 នវស្សតោ ឧ វិហារតិ សតោ សឡាជាតោ ឥទំ វុច្ចតិ
 ភិក្ខុវេ បរេវំ សតិវ្យាដានំ យទិវយោ សេវតិ យទ-
 វិយោ សេវហនោ សត្វា កណមនុសាសិតុមហតិ ។

[១១០] មុន ធម្មំ ភិក្ខុវេ សត្វា សាវកានំ
 ធម្មំ ធនេសេតិ អនុកម្មកោ ហិរេសី អនុ-
 កម្មំ ឧបាទាយ ឥទំ វេ ហិតាយ ឥទំ វេ
 សុខាយាតិ ។ តស្ស វិហារេ សាវកា ឧ សុស្សយន្តិ

១១. ប. ផ. ១ ២ ១. សុស្សយន្តិ ។ ប. សុស្សន្តិ ។

[១០៩] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សាស្តាជាអ្នកអនុគ្រោះ ជាអ្នក
 ស្វែងរកប្រយោជន៍ តែងសំដែងធម៌ដល់ពួកសាវ័ក ព្រោះការស្រ័យទូរ
 សេចក្តីអនុគ្រោះផ្សេងៗ ធម្មជាតិខ្លះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍
 ដល់អ្នកទាំងឡាយ ធម្មជាតិខ្លះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់
 អ្នកទាំងឡាយ ។ តែពួកសាវ័ក របស់សាស្តាខ្លះ មិនចង់ស្តាប់
 មិនផ្អែកត្រចៀក មិនតាំងចិត្តដើម្បីឲ្យដឹងសេចក្តី ក៏ប្រព្រឹត្តកន្លងពាក្យ
 ច្រៀនច្រដៅ របស់សាស្តាទៅវិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុង
 ដំណើរនោះ ព្រះគថាគត មិនមានចិត្តរីករាយ មិនទទួលទូរសេចក្តីរីក-
 រាយ មានចិត្តមិនច្រឡំក្តៅក្តាយរកៈ មានតែសតិសម្បជញ្ញៈ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅគ្រប់វិវិធាបថ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ទី ១
 ដែលសាស្តាដ៏ប្រសើរតែងសេព កាលសាស្តាដ៏ប្រសើរសេពហើយ
 ទើបគ្រាន់តែច្រៀនច្រដៅអណ្តោះបាន ។

[១១០] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត សាស្តាជាអ្នកអនុគ្រោះ
 ស្វែងរកប្រយោជន៍ តែងសំដែងធម៌ដល់ពួកសាវ័ក ព្រោះការស្រ័យ
 ទូរសេចក្តីអនុគ្រោះថា ធម្មជាតិខ្លះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍
 ដល់អ្នកទាំងឡាយ ធម្មជាតិខ្លះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់
 អ្នកទាំងឡាយ ។ សាវ័កពួកខ្លះ របស់សាស្តាខ្លះ មិនចង់ស្តាប់

ន សោតិ ទុក្ខហន្តិ ន អញ្ញាចិក្ខុ ឧបដ្ឋបេ
 វេក្ខម្ម ន សុត្ថ សាសនា វត្ថុន្តិ ។ ឯកា
 សាវកា សុស្សយន្តិ សោតិ ទុក្ខហន្តិ អញ្ញាចិក្ខុ
 ឧបដ្ឋបេន្តិ ន ច វេក្ខម្ម សុត្ថ សាសនា វត្ថុន្តិ ។
 តត្រ ភិក្ខុវេ តតាតតោ ន ទេវ អត្តមទោ ហោរិ
 ន ច អត្តមទតិ បដិសំវេទតំ ន ច អនត្តមទេ
 ហោតិ ន ច អនត្តមទតិ បដិសំវេទតំ អត្តមទតេ
 អនត្តមទតញ្ច តទុកយំ អភិច្ចិដ្ឋេត្តា^(១) ឧបេក្ខុតេ
 វិហារតិ សតោ សម្មាសម្ពុទ្ធានោ ឥទ្ធិ វុត្ថុតិ^(២) ភិក្ខុ
 ទុតិយំ សតិប្បដ្ឋានំ យទិវយោ សេវតិ យទិវយោ
 សេវមាទោ សត្វា កណ្តមទុសាសិកុមរហតិ ។

[១១១] បុន ធម្មំ ភិក្ខុវេ សត្វា សាវកានំ ន
 ទេសេតិ អនុកម្មតោ ហិរេសី អនុកម្មំ ឧបាទាន
 ឥទ្ធិ វេ ហិកាយ ឥទ្ធិ វេ សុខាយាតិ ។ តស្ស សាវក
 សុស្សយន្តិ សោតិ ទុក្ខហន្តិ អញ្ញាចិក្ខុ ឧបដ្ឋបេ
 ន ច វេក្ខម្ម សុត្ថ សាសនា វត្ថុន្តិ ។ តត្រ ភិក្ខុ

១ ១. ឧត្តរេ សោតិ ភត្តិ ។ ២ ១. វុត្ថុតិ ន ទិស្សតិ ។

មនុស្សគ្រឿង មិនកំណត់ដើម្បីឲ្យដឹងសេចក្តី ក៏ប្រព្រឹត្តក្នុងពាក្យ
 ប្រៀបប្រដៅរបស់សាស្តា ។ សាវកពួកខ្លះ ចង់ស្តាប់ ផ្នត់គ្រឿង
 កំណត់ដើម្បីឲ្យដឹងសេចក្តី មិនហ៊ានប្រព្រឹត្តក្នុង ឧត្តរាភ័យប្រៀបប្រដៅ
 របស់សាស្តាឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងដំណើរនោះ ព្រះ
 គង្គាន ក៏មិនមានចិត្តរីករាយ មិនទទួលនូវសេចក្តីរីករាយ មិនមាន
 ក្ខតិក្ខុ មិនទទួលនូវសេចក្តីក្ខតិក្ខុ វៀរចង់នូវសេចក្តីរីករាយនិងសេច-
 ក្តីក្ខតិក្ខុទាំងពីរនោះ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ប្រកបដោយសតិសម្បជញ្ញៈប្រ-
 ព្រឹត្តទៅគ្រប់វិធាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន
 ចំណែក ដែលសាស្តាប្រើស្រែវេទនាសព កាលសាស្តាប្រើស្រែវេទនាហើយ
 ទើបគូរនិងប្រៀបប្រដៅឲ្យគណៈបាន ។

[១១១] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត សាស្តាជាអ្នក
 អនុគ្រោះ ស្វែងរកប្រយោជន៍ រមែងសំដែងធម៌ដល់ពួកសាវក ព្រោះ
 កាស្រយំ នូវសេចក្តីអនុគ្រោះថា ធម្មជាតិខ្លះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រ-
 យោជន៍ដល់អ្នកទាំងឡាយ ធម្មជាតិខ្លះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសុខ
 ដល់អ្នកទាំងឡាយ ។ តែពួកសាវក របស់សាស្តានោះ ចង់ស្តាប់
 ផ្នត់គ្រឿង កំណត់ដើម្បីឲ្យដឹងសេចក្តី ទាំងមិនបានប្រព្រឹត្តក្នុងពាក្យ
 ប្រៀបប្រដៅរបស់សាស្តា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងដំណើរនោះ

គឺជាគតោ អត្ថមេវោ នេវ វោរោតិ អត្ថមនគតោ
 មជ្ជិមវេនេតិ អនេវស្សតោ ច វិហរេតិ សភោ
 សម្មជាតោ ឥតិ វុត្ថនិ ភិក្ខុវេ តតិយំ សតិប្បដ្ឋានំ
 យនិវយោ សេវតិ យនិវយោ សេវមាតោ សត្វា
 កណមនុសាសិតុមរហតិ ។ គយោ សតិប្បដ្ឋានា
 យនិវយោ សេវតិ យនិវយោ សេវមាតោ សត្វា
 កណមនុសាសិតុមរហតិ ឥតិ យន្តំ វុត្ថំ ឥនមេតំ
 មជ្ជិកុ វុត្ថំ ។

[១១៤] សោ វុត្ថនិ យោតាចរិយានំ អនុត្តរេ
 មុរិសនម្មសារជិតំ ឥតិ ទោ មនេតិ វុត្ថំ
 តំពោតំ មជ្ជិកុ វុត្ថំ ។ ហត្ថនមគោច ភិក្ខុវេ
 ហត្ថនម្មោ សារិកោ ឯតំយេវ ជិសំ ឆាវ
 តិ មុរត្ថិមំ វា មជ្ជិមំ វា ទុត្តរំ វា នត្ថិល
 វា ។ អស្សនមគោច ភិក្ខុវេ អស្ស នម្មោ សារិកេ

ព្រះគតោគតវេនិមនោចិត្តិកកយ ទទ្ធកុលនូវសេចក្តីកកយ តែជាទាន
 ចិត្តមិនប្រឡាក់ដោយកង្វះ ជាអ្នកមានសតិសម្បជញ្ញៈ ប្រព្រឹត្តទៅ
 គ្រប់វិធានបដ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ទី ៣
 ដែលសាស្ត្រាដ៏ប្រសើរកែតម្រូវសេក កាលសាស្ត្រាដ៏ប្រសើរសេកហើយ
 ទើបគួរនឹងប្រៀនប្រដៅទូរគណៈបាទ ។ ពាក្យថា សតិប្បដ្ឋានមាន ៣
 ប្រការ ដែលសាស្ត្រាដ៏ប្រសើរកែតម្រូវសេក កាលសាស្ត្រាដ៏ប្រសើរសេក
 ហើយ ទើបគួរប្រៀនប្រដៅទូរគណៈបាទ ដូច្នេះ គឺជាគតោគតហើយ
 ពាក្យនេះ ដែលគតោគតោល ព្រោះការស្រ័យទូរហេតុនេះឯង ។

[១១៥] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ គឺជាគតាហៅថា ជាសារថី
 ទូន្មានទូរចុះស ជាភាពរៀបចំប្រសើរ ជាងភាពរៀបចំអ្នកទូន្មានទូរវាមានៈ
 មានដំរីជាដើមដូច្នេះនេះ គឺជាគតាបាទពាលហើយ ។ ចុះពាក្យខ្លះ
 គឺជាគតាពាល ព្រោះការស្រ័យអ្វី ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដ៏គួរទូន្មាន
 ដែលទម័កដំរី បាទទូន្មានហើយ វេនិសុរទៅកាន់ទិសខាងកើតក្តី
 ខាងលិចក្តី ខាងជើងក្តី ខាងត្បូងក្តី កែម្អងបាទ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ សេន្តរទូន្មាន ដែលទម័កសេះ បាទទូន្មានហើយ

ក្បែរព្រំស្រុក សព្វយក្សក្បែរព្រំស្រុក ឬស្រុកសាវ័ក

ឯក្រិយៈ ឯសំ ឯវត្ត ឬវត្ត ឯ ឬវត្ត

ឯវត្ត ឯ ឯវត្ត ឯ ។ ក្រោយមក ក៏ស្រុក

ក្រោយមក សាវ័ក ឯក្រិយៈ ឯសំ ឯវត្ត ឬវត្ត

ឯ ឬវត្ត ឯ ឯវត្ត ឯ ឯវត្ត ឯ ។ ឯវត្ត

ក៏ស្រុក អរហន្ត សម្មាសម្ពុទ្ធន ឬស្រុកសាវ័ក

អដ្ឋ ឯសា វិហារ ឬវិហារ ឯស្រុក អយំ ប

មា ឯសា ។ អដ្ឋវត្ត អរហន្ត ឯវត្ត ឬវត្ត

ឯស្រុក អយំ ឯវត្ត ឯសា ។ សុត្តន្ត អដ្ឋវត្ត

ក្រោយ អយំ ឯវត្ត ឯសា ។ សុត្តន្ត អរហន្ត

សម្មាសម្ពុទ្ធន អដ្ឋវត្ត ឯវត្ត ឯស្រុក

អដ្ឋវត្ត អរហន្ត អរហន្ត អរហន្ត អរហន្ត

យក្ស ឯវត្ត ឯស្រុក ឯវត្ត ឯសា

ក្បែរព្រំស្រុក សព្វយក្សក្បែរព្រំស្រុក ឬស្រុកសាវ័ក

ឯក្រិយៈ ឯសំ ឯវត្ត ឬវត្ត ឯ ឬវត្ត

ឯវត្ត ឯ ឯវត្ត ឯ ។ ក្រោយមក ក៏ស្រុក

ក្រោយមក សាវ័ក ឯក្រិយៈ ឯសំ ឯវត្ត ឬវត្ត

ឯ ឬវត្ត ឯ ឯវត្ត ឯ ឯវត្ត ឯ ។ ឯវត្ត

ក៏ស្រុក អរហន្ត សម្មាសម្ពុទ្ធន ឬស្រុកសាវ័ក

អដ្ឋ ឯសា វិហារ ឬវិហារ ឯស្រុក អយំ ប

មា ឯសា ។ អដ្ឋវត្ត អរហន្ត ឯវត្ត ឬវត្ត

ឯស្រុក អយំ ឯវត្ត ឯសា ។ សុត្តន្ត អដ្ឋវត្ត

ក្រោយ អយំ ឯវត្ត ឯសា ។ សុត្តន្ត អរហន្ត

សម្មាសម្ពុទ្ធន អដ្ឋវត្ត ឯវត្ត ឯស្រុក

អដ្ឋវត្ត អរហន្ត អរហន្ត អរហន្ត អរហន្ត

យក្ស ឯវត្ត ឯស្រុក ឯវត្ត ឯសា

សត្វសោ អាត្មាសាធាតុញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តិ
 វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អ-
 យំ បព្វមី ទិសា ។ សត្វសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ស-
 មតិក្កម្ម ទន្តំ កក្កិកិ អាត្មញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ អយំ ទន្តា ទិសា ។ សត្វសោ អាត្មញ្ចាយ-
 តនំ សមតិក្កម្ម ទេវសញ្ញាធាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ អយំ សត្តមី ទិសា ។ សត្វសោ ទេវសញ្ញា-
 ធាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេយ្យតនិរោធំ
 ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អយំ អដ្ឋមី ទិសា ។ គឺជាគភេត
 ភិក្ខុវេ អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធន បុរិសធម្មោ សារិកោ

បុគ្គលព្រោះកន្លង់នូវភាគសាធាតុញ្ចាយតនជ្ជាន ដោយប្រការចាំងព្នួន ក៏
 បានដល់នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ជាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា វិញ្ញាណមិន
 មានទីបំផុតដូច្នេះ ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់វិធីយាបចតាំង ២ នេះជាទិស ទី ៨ ។
 បុគ្គលព្រោះកន្លង់នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ជាន ដោយប្រការចាំងព្នួន ក៏
 បានដល់នូវភាគិញ្ចាយតនជ្ជាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អ្វីក៏ចូលមិន
 មាន ដូច្នេះ ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់វិធីយាបចតាំង ២ នេះជាទិស ទី ៦ ។
 បុគ្គលព្រោះកន្លង់នូវភាគិញ្ចាយតនជ្ជាន ដោយប្រការចាំងព្នួន ក៏បាន
 ដល់នូវទេវសញ្ញាធាសញ្ញាយតនជ្ជាន ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់វិធីយាបចតាំង ២
 នេះជាទិស ទី ៧ ។ បុគ្គលព្រោះកន្លង់នូវទេវសញ្ញាធាសញ្ញាយតនជ្ជាន
 ដោយប្រការចាំងព្នួន ក៏បានដល់នូវសញ្ញាវេយ្យតនិរោធ ប្រព្រឹត្ត
 នៅគ្រប់វិធីយាបចតាំង ៨ នេះជាទិស ទី ៨ ។ ម្ចាស់កិត្តចាំងឡាយ
 បុរសគួរឲ្យខាន ដែលព្រះគោតម ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ខ្លះនាហើយ

វិក្កុវិទូ សម្រាយធនវិក្កុវិទូ ភាសិតភិក្ខុ

ឥមា អង្គ ធិសា វិជារតិ ។ សោ វុត្តតិ យោកា-
 ចវិយាធិ អនុត្តរោ ធុរិសធម្មសារថិតិ ឥតិ យន្តិ
 វុត្តិ ឥនមេតំ បដិច្ច វុត្តន្តិ ។ ឥនមេតំ ភកា
 អត្តមជា តេ ភិក្ខុ ភកាវោ ភាសិតំ អភិទទ្ធាន្តិ ។

សម្រាយធនវិក្កុវិទូ សន្តមំ ឥតំ ។

វិក្កុវិទូ សម្រាយធនវិក្កុវិទូ សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត

វេនស្កុរេវោកាន់ចំសង្កត់នេះឯង ។ ពាក្យណា ជា បុគ្គលនោះ
 តាមគហៅថា ជាសារថីអ្នកទូន្មានខ្លះបុរស ជាអាចារ្យប្រសើរ ជាង
 អាចារ្យអ្នកទូន្មានខ្លះវាមានដំរីជាដើម ដូច្នេះ តាមគហៅនោះ
 ហើយ ពាក្យខ្លះ តាមគហៅនោះ ព្រោះអាស្រ័យខ្លះហេតុនេះឯង ។
 សុខប្រាមាត្រភាគ ទ្រង់សំដែងប្រាសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ
 ក៏មានចំគួរត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមោក្ខប្រាភាគ ។

ចប់ សម្រាយធនវិក្កុវិទូ ទំ ៨ ។

អង្គប្រជុំ ទទួលវិញ្ញាបនបត្រ

[១១៣] ឯកសារ សុំ ។ ឯកសារ សម្រាប់ កត់
 សារត្រឹមត្រូវ វិហារតិ ជេតវន អនាមិកស្ថិតិស្ស អា-
 រមេ ។ តត្រ ទោ កតក កំភូ អាមន្តេសិ កំភូ-
 រោតិ ។ កន្តេតិ ភេ កំភូ កតកតា បទ្បស្សសុំ ។
 កតក ឯតតតេត ទទួលវិញ្ញាបនបត្រ កំ កំភូរេ ទេ-
 សិស្សាមិ តំ សុណាម សាទុកំ មនសិការោម
 កាសិស្សាមិ ។ ឯកសារ ទោ ភេ កំភូ កតក-
 តោ បទ្បស្សសុំ ។

ទទួលវិញ្ញាបនបត្រ ទី ៨

[១១៣] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគច្រើននៅក្នុងវត្តជេតវន របស់អនាមិកស្ថិតិស្ស ជិតក្រុង
 សាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគច្រើនត្រាស់ហៅកិក្ខុទាំងឡាយ មកក្នុងទី
 នោះថា ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ ។ កិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធជីកា
 នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ
 ច្រើនត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ គឺជាអតីតសំដែងនូវទទួល-
 វិភង្គ (ចំណែកទទួលអីចាក) ប្រាប់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ
 ចូរប្រុងស្តាប់នូវទទួលវិភង្គនោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យល្អចុះ គឺជាអត-
 តីតសំដែង ។ កិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធជីកានៃព្រះមានព្រះ
 ភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

ក្រុងវត្តស្វាយ ឧទ្ទេសវិក្កុស្វាយ កំពុង បរិវេណ

[១១៥] ភគវា ឯននរោគ គឺជា គឺជា កិច្ចការ

កិច្ច ឧបបរិក្កេយ្យ យថា យថាស្វាយ ឧបបរិក្កេយ្យ

តហិក្កា ឧស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្កុតំ អវិសដំ អជ្ឈតំ

អសណ្ឌំ អនុបាធាយ ឧ បរិក្កេយ្យ តហិក្កា

កិច្ចការ វិញ្ញាណ អវិក្កុត អវិសដ ភតិ អជ្ឈតំ

អសណ្ឌតេ អនុបាធាយ អបរិក្កេយ្យតោ អាយតិ

ជាតិជនមរណធុត្តសមុទយសម្ពុតំ ឧ ហោតិ ។

ននរោគ ភគវា ននំ វត្តន សុតតោ ឧបាយា

សនា វិហារំ ចារិសំ ។

ក្រុងវត្ត ឧទ្ទេសវិក្កុស្វាយ សេចក្តីព្រឹត្តិអបសំភិក្កុតំ ព្រាយ

[១១៦] ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះក្នុងដ៏កាដូច្នេះថា កាល

បើកិច្ចការ ពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់កិច្ចការ មិនរត់រាយ

មិនខ្វាក់ខ្វាយទៅខាងក្រៅ មិនបំភាន់ខាងក្នុង មិនរត់ស្កុត ព្រោះ

មិនប្រកាន់មាំ ម្ចាស់កិច្ចព័ន្ធទ្រាយ កាលបើកិច្ចការ មានវិញ្ញាណ

មិនរត់រាយ មិនខ្វាក់ខ្វាយទៅខាងក្រៅ មិនបំភាន់ខាងក្នុង មិនរត់

ស្កុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តីកើតឡើងព្រម មានព្រមនៃជាតិ

ជន មរណៈ ដ៏សេសសល់ រឺមិនមែនមានទៅទៀត ដោយប្រការ

យ៉ាងណាៗ ម្ចាស់កិច្ចព័ន្ធទ្រាយ ក៏ក្នុងប្រតិចារណាដោយប្រការយ៉ាង

នោះៗ ចុះៗ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះ លុះព្រះសុត្តន្តទ្រង់មាន

ព្រះក្នុងដ៏កាដូច្នេះហើយ ក៏ទ្រង់ព្រាតអំពីអាសនៈចូលទៅកាន់វិហារ ។

[១១៨] អថទោ ភេសី ភិក្ខុនំ អចារិយស្កន្តស្ស
 ភក្កវតោ ឯតនហោសិ ឥទំ ទោ នោ អាស្រោ ភក្កវ
 សន្និក្ខេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិគ្គារេន អត្ថំ អវិកធិត្វា
 ឧដ្ឋាយាសនា វិហារិ បរិដ្ឋោ តថា តថា ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា យថាស្ស ឧបបរិក្ខេតេ
 តហិទ្ធា ចស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខំត្ថំ អវិសដំ អជ្ឈុំ
 អសណ្ឌិតំ អនុបាធាយ ធន បរិកស្សេយ្យ តហិទ្ធា
 ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិក្ខំត្ថេ អវិសដេ សតិ អជ្ឈ
 អសណ្ឌិតេ អនុបាធាយ អបរិកស្សតោ អាយ
 ជាតិជរាមរណាទុក្ខាសមុទយសម្ពុតោ ធន ហោតិភិ កេ
 ទុ ទោ ឥមស្ស ភក្កវតា សន្និក្ខេន ឧទ្ទេសស
 ឧទិដ្ឋស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិគ្គារេន អ
 វិកជេយ្យាតិ ។ អថទោ ភេសី ភិក្ខុនំ ឯតនហោ

[១១៩] ប្រាកាលវេសព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចចេញ
 ទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះផ្សំរួចថា ម្ចាស់
 កាស្រោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ស៊ីផង ឬទេរទុសនេះ
 ដល់យើងទាំងឡាយ ដោយសារន្ទិប មិនបានចែកអត្ថ ដោយពិស្តារ
 ស្រាប់តែទ្រង់ត្រេកអរក៏អាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់ប្រាសថា
 កាលបើភិក្ខុនោះក៏ចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរត់កាយ
 មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបំភាន់ខាងក្នុង មិនរត់ស្មុគ ព្រោះ
 មិនប្រកាន់មាំ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណ
 មិនរត់កាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបំភាន់ខាងក្នុង មិនរត់
 ស្មុគ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តីកើតឡើងព្រម មានព្រមទៃ
 ជាតិ ជរា មរណៈ មិនទុក្ខ វេទនាមិនមាននៅទៀត ដោយប្រការ
 យ៉ាងណា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុធម្មវិចិត្រចារណាដោយប្រការយ៉ាង
 នោះ ។ ចុះ តើទេរទុសវេសព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ស៊ីផងដោយសារន្ទិប
 មិនបានចែកអត្ថដោយពិស្តារនេះ នរណាហ្ន៎ មិនអាចចែកអត្ថដោយ
 ពិស្តារបាន ។ ប្រាសនោះ ភិក្ខុទាំងនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះផ្សំរួចថា

អយំ ចោ អាយស្មា មហាកថាថោ សត្វំ ធម៌
 សំវត្តំតោ សម្ពាវត្តំ ច វិញ្ញាណំ សព្វញ្ញាតិ
 បយោភិ ចាយស្មា មហាកថាថោ ឧទ្ទេស កកវ
 សន្តិភោគំ ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិញ្ញាណំ អ
 អវិភង្គស្ស វិញ្ញាណំ អន្តំ វិភង្គំ យន្តំ ម
 យេនាយស្មា មហាកថាថោ នេតុបសន្តិមយ្យា
 ឧបសន្តិមិត្តា អាយស្មន្តំ មហាកថាថោ ឯកម
 បដិបុទ្ទេយ្យមាភិ ។

[១១៦] អថ ចោ នេ ភិក្ខុ យេនាយស
 មហាកថាថោ នេតុបសន្តិមយ្យា ឧបសន្តិម
 អាយស្មនា មហាកថាថោ សន្តិ សម្ពោធិ
 សម្ពោធិយំ កាមំ សាវណិយំ វិនិសាវរ
 ឯកមន្តំ ធិសីទិស្ស ។ ឯកមន្តំ ធិសីទិស្ស ចោ ។
 ភិក្ខុ អាយស្មន្តំ មហាកថាថោ ឯកមភិក្ខុ ឧ
 ចោ ចោ អារុសោ កថាថោ កកវ សន្តិភោ
 ឧទ្ទិសិត្តា វិញ្ញាណំ អន្តំ អវិភង្គិត្តា ឧទ្ទាយាស

ព្រះមហាកថាថោ មាគាយុនៈ ព្រះសាស្តាទ្រង់សរសើរផង សព្វញ្ញា
 តិវិចារិក្ខយជាអក្ខប្រាជ្ញ លើកតម្កើងផង ឧទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះ
 កាត្រង់សំដែង ដោយសារន្ទុប មិនបានចែកអត្ត ដោយពិស្តារនេះ
 បានតែព្រះមហាកថាថោ មាគាយុ ទើបអាចចែកអត្តដោយពិស្តារបាន
 បើដូច្នេះ គួរតែយើងចាំឱ្យយ តាំងតាមលទ្ធភាពព្រះមហាកថាថោ
 កាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ យើងចាំឱ្យយតប្បសូន្យសេចក្តីនេះ
 នឹងព្រះមហាកថាថោ មាគាយុ ។

[១១៦] លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏តាំងតាមលទ្ធភាពព្រះ
 មហាកថាថោ មាគាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យព័
 តាកសំណេរសំណាល នឹងព្រះមហាកថាថោ មាគាយុ លុះបញ្ចប់
 ពាក្យដែលគួររីករាយ នឹងពាក្យដែលគួរលឺកហើយ ក៏អន្តរាយគង់ទី
 សមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះ អន្តរាយគង់ទីសមគួរហើយ ក៏ពោល
 នឹងព្រះមហាកថាថោ មាគាយុ ដូច្នេះថា ចរិត្រព្រះមហាកថាថោ
 ព្រះមានព្រះកាត្រង់សំដែងឧទ្ទេសនេះ ដល់យើងចាំឱ្យយដោយ
 សារន្ទុប មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារ ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកអធិការសនៈ

វិញ្ញាណំ មរិក្ខា គជា គជា ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឧបមរិក្ខោយ្យ
 យជា យជាស្ស ឧបមរិក្ខោតោ តហិក្ខា ទស្ស
 វិញ្ញាណំ អរិក្ខុត្ថំ អរិសង្កំ អជ្ឈត្ថំ អសណ្ឌិតំ អនុបា-
 ធាយ ទ មរិក្ខោយ្យ តហិក្ខា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណា
 អរិក្ខុត្ថេ អរិសង្កេ អតិ អជ្ឈត្ថំ អសណ្ឌិតេ អនុ-
 បាធាយ អមរិក្ខោយ្យោ អាយតី ជាតិជរាមរណានុត្តា-
 សមុទយសម្ពតោ ទ មោធិតិ តេសាឆោ អារុសោ
 កត្វាន អម្ពាតិ អភិប្បត្តន្តស្ស កត្តតោ ឯតន-
 មោសិ ឥមំ ចោ ទោ អារុសោ កត្តតំ សង្ខត្ថេ
 ទ ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទេសិត្វា វិញ្ញាណេ អត្ថំ អរិក្ខេត្វា

ចូលទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់ត្រាស់ថា កាលបើភិក្ខុនោះ ពិចារណា
 ហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរត់រាយ មិនភ្លាត់ភ្លាយទៅទាំងក្រៅ
 តាំងមិនបំបែកនៅទាំងក្នុង ហើយមិនបានកកស្ទះ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ
 ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ កាលភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនភ្លាត់
 ភ្លាយទៅទាំងក្រៅ តាំងមិនបំបែកនៅទាំងក្នុង មិនកកស្ទះ ព្រោះមិន
 បានប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តីតែងឡើងព្រម មានព្រមទៅជាតិ ជរា
 មរណៈ និងទុក្ខ (មិនមែនមានទៅទៀត) ដោយប្រការយ៉ាងណាៗ ម្ចាស់
 ភិក្ខុតាំងឡាយ ភិក្ខុធម្មវិចារណាដោយប្រការយ៉ាងនោះ ៗ ចុះ បើគ្រូ
 ព្រះកថាខណ្ឌមានកាយ កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចចេញ
 ទៅ មិនយូរប៉ុន្មាន យើងតាំងឡាយនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះ
 ថា ម្ចាស់អារុសោតាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងឧទ្ទេសនេះ
 ដល់យើងតាំងឡាយ ដោយសន្តិច មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារ

វិញ្ញាណ ឧទេសវិញ្ញាណ មហាកថាបទសង្ខមន្ត

ឧទ្ទាយាសនា វិញ្ញាណ បរិក្ខេប តថា តថា កិច្ចាវេ កិច្ចា
 ឧបបរិក្ខេបយ្យ យេវា យេវាស្ស ឧបបរិក្ខេបតោ តថា ឧ
 ទស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខំត្ថំ អវិសដំ អជ្ឈត្ថំ អសណ្ឌតំ
 អនុបាធាយ ទ បរិសស្សយ្យ តថា ឧ កិច្ចាវេ វិញ្ញា-
 ណំ អវិក្ខំត្ថំ អវិសដេ សតិ អជ្ឈត្ថំ អសណ្ឌតេ
 អនុបាធាយ អបរិសស្សតោ អយតិ ជាតិជនមរណ-
 ទុក្ខសមុទយសម្ពុតេ ទ យោតិទំ តោ ទុ ទោ ឥ-
 មស្ស ភកវតា សន្តិក្ខេន ឧទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិញ្ញា-
 វេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិញ្ញាវេន អត្ថំ វិករេយ្យាតិ តេ-
 សាញោ អាវុសោ កត្វាន អម្ពាតិ ឯតនរោសិ អយំ
 ទោ អាយស្មា មហាកត្វានោ សត្វ ទេវ សិវណ្ណិ-
 តោ សម្ពាវិកោ ក វិញ្ញំ សព្វហ្មចារីនំ បយោតិ

វិញ្ញាណ ឧទេសវិញ្ញាណ កាព្វលកោក្ខេបមហាកថា

ឡើយ កំស្រាប់តែច្រើនក្រោកអំពីភាសនៈ ចូលទៅកាន់វិញ្ញាណ គឺច្រើន
 ក្រាស់ថា កាលបើកិច្ចានោះពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់កិច្ចានោះ
 មិនរត់ក្បយ មិនខ្វាក់ខ្វាយទៅខាងក្រៅ ចាំមិនប៉ះនៅខាងក្នុង
 ហើយមិនរត់ក្បយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ម្ចាស់កិច្ចាចាំខ្សោយ កាល
 បើកិច្ចានោះមានវិញ្ញាណមិនរត់ក្បយ មិនខ្វាក់ខ្វាយទៅខាងក្រៅ ចាំ
 មិនប៉ះនៅខាងក្នុង មិនរត់ក្បយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តី
 កើតឡើងព្រម មានព្រមទាំងគឺ ជន មរណៈ មិនខ្ពស់ វិចិត្រ
 មិនមានអទៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណា ៗ ម្ចាស់កិច្ចាចាំខ្សោយ
 កិច្ចាធម្មវិចារណា ដោយប្រការ យ៉ាងនោះៗចុះ កើតឧទេសដែល
 ព្រះមានព្រះភាគច្រើនសំដែង ដោយសង្ខេប មិនបានចែកអត្តដោយ
 ពិស្តារនេះ នរណាម្នាក់ មិនអាចចែកអត្តដោយពិស្តារបាន បើគ្រ
 ព្រះកថានោះមានកាយ យើងចាំខ្សោយនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះ
 ដូច្នេះថា ព្រះមហាកថានោះមានកាយនេះឯង ព្រះសាស្តាច្រើន
 សរសើរផង សព្វហ្មចារីចាំខ្សោយជាអ្នកប្រាជ្ញ លើកតម្កើងផង

តាយស្មា មហាកត្តាថោ ឥមស្ស កកវតា សន្តិក្កេន
 ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស
 វិគ្គារេន អត្ថំ វិភជិតំ យន្តេន មយំ យេតាយស្មា
 មហាកត្តាថោ តេនុបសង្កមេយ្យាម ឧបសង្កមិត្តា
 អាយស្មន្តំ មហាកត្តាធំ ឯតមត្ថំ បដិប្បន្នេយ្យមាតិ
 វិភជិតាយស្មា មហាកត្តាថោតិ ។

[១១៩] សេយ្យថាមិ អារុសោ បុរិសោ សារត្ថិកោ
 សារកវេសំ សារបរិយេសនញ្ចរមាថោ មហាតា រុក្ខស្ស
 តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ មូលំ អតិក្កម្ម ទន្ធិ
 សាទាបលាសេ សារំ បរិយេសិតតំ មញ្ញេយ្យ ឯ
 សម្មនមិទំ អាយស្មន្តាធំ សត្តំ សម្មទិក្ខតេ ។
 កកវត្ថំ អតិសិក្ខា អត្ថេ ឯតមត្ថំ បដិប្បន្នតតំ មញ្ញ

ទទួលដែលព្រះមានព្រះភាពទ្រង់សំដែង ដោយសន្តិច មិនបានចែក
 អត្ថដោយពិស្តារនេះ មានព្រះមហាកត្តានេះមានអាយុ រឹបអាចចែក
 អត្ថដោយពិស្តារបាន បើដូច្នោះ អ្នកឃើញទាំងឡាយទាំងឡាយទៅ
 ព្រះមហាកត្តានេះមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ឃើញទាំងឡាយ
 ឧប្បិស្ថានសេចក្តីនេះ នឹងព្រះមហាកត្តានេះមានអាយុ ដូច្នេះ សូម
 ព្រះមហាកត្តានេះមានអាយុ ចែក (អត្ថនោះដោយពិស្តារឱ្យបាន) ។

[១១៧] ព្រះមហាកត្តានេះ មានអាយុ កាលថា ម្ចាស់
 អារុសោទាំងឡាយ បុរសអ្នកត្រូវការដោយឈើខ្លីម ជាអ្នកស្ម័គ្រ
 កឈើខ្លីម បានដើរទៅស្វែងរកឈើខ្លីម កាលបើដើរឈើដុះនៅ
 (ចំពោះមុខ) ក៏ដើរលឺឮស លឺឮដើម សំដាន់ឱ្យមកទិសខ្លីកថា
 ជាខ្លីមដែលខ្លួនត្រូវស្វែងរកវិញ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ សេចក្តីនេះ
 ក៏មានឧបមាយដូច កាលដែលព្រះសាស្តា បិតាទៅចំពោះមុខ នៃ
 លោកមានអាយុទាំងឡាយ លោកទាំងឡាយ ក៏លឺព្រះមានព្រះ
 ភាពនោះ ហើយសំដាន់ឱ្យឃើញថាជាច្បុកឬស្តេចស្តេចសេចក្តីនេះវិញ

សេវា បង្កើនសេវា^(១) កត់ត្រា ជាតិ ជាតាម បស

පරිශීලකයාගේ ප්‍රතිචාරය

ပြည်သူ့စာ နှစ် ပုံနှိပ် မိန့်သွား ခဲ့ကြောင်း မိ

ឥឡូវ ជាតិ ឈ្នួស្បៀង គឺជាគោរព គោរព ០

ប្រធានក្រុម កាល អន្តរាគ្គី (១) កងទ័ព

ឯកស្តី បង្កើតឡើង លើ ២០ (២) កម្រ

ព្យាករណ៍ តាម ទំ ព្យាករណ៍ ១ អន្តរៈ

កម្ពុជា កក់ ជាតិ ជាតិ បង្កើត បង្កើត

କୃଷ୍ଣାକ୍ଷରୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାକ୍ଷରୀ କୃଷ୍ଣାକ୍ଷରୀ ପ୍ରଭୃତି

វត្តា បរវត្តា អនុស្ស វិទ្យា អមតស្ស ឆ

មាលកង្កែបទាំងឡាយ ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគនោះ ព្រះអង្គ

ក្រោមនូវហេតុផលគួរជ្រាប ឃើញនូវហេតុផលគួរឃើញបាន តា

អានចំពោះក្រុមហ៊ុន អានប្រាណក្រុមហ៊ុន អានធម៌ក្រុម

ហើយ មានសេចក្តីប្រសើរក៏ត្រហើយ ជាអត្ថបាលធម៌ ជាអត្ថប្បវិធី

ធម៌ប្បប្រតិបត្តិ ជាអ្នកតម្រូវសេចក្តី ជាអ្នកទទួលសេចក្តី (ឧត្តរ)

ပြုစုပေးသောအခါ၌ ကလေးများ၏အသံများကို နားထောင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

សេចក្តីនេះ ខ្ញុំព្រះមានព្រះភាគបាទ ព្រះមានព្រះភាគព្យាបាលផល

អតីតជនរងគ្រោះ យ៉ាងណា អតីតជនរងគ្រោះ ឥឡូវវាទៅស្ថិតនៅ

ប្រើប្រាស់ ៗ ភិក្ខុទាំង១០យុទ្ធភាសថា មាលត្រកបាទៈមានអាយុ

ព្រះបាទព្រះបាទ ព្រះមហាក្សត្រ ព្រះបាទព្រះបាទ ព្រះបាទព្រះបាទ ព្រះបាទព្រះបាទ

វិសេសបំផុត ព្រះធម៌អាទិចត្ថក៏ដូចជា ព្រះធម៌លោក្អែក្អាយ ព្រះ

අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්, පොලිස්පති, ප්‍රධාන නිලධාරීන්, මහජනවාසී, මහජන

பின்வரும்படி: ௧) கட்டணப் படிவத்தை கீழ்க்கண்டபடி: (இதன்

ធម្មស្សមី តថាគតោ សោ ទេវ បរិនិព្វាន កាលោ
 អហោសិ យំ កកវន្តិយេវ ឯតមត្ថំ បដិបុទ្ធម្យាម
 យថា ចោ កកវំ ព្យាគាយេយ្យ តថា នំ ចាយេយ្យម
 អបិចាយន្នា មហាកថាថោ សត្វំ ទេវ សិវន្តិវេ
 សម្ពាវិតោ ច វិញ្ញនំ សទ្រហ្មចារិទំ បរោតិ ចា
 យន្នា មហាកថាថោ នមស្ស កកវតា សន្តិគ្គេ
 ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិញ្ញាវេន អត្ថំ អវិភត្តស
 វិញ្ញាវេន អត្ថំ វិភជិតំ វិភជនាយន្នា មហាកថា
 អកុកវិតាតិ ។ តេនហារុសោ សុណាជ សាទុរ
 មនសិករោជ កាសិស្សមីតិ ។ ឯវចារុសោតិ ។
 តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ មហាកថាធម្ម បទូស្ស
 សំ ។

ព្រះគតាគង្គម្ចាស់វិទេមិ កាលនោះកាលនោះយើងទាំងឡាយ សូរ
 សេចក្តីនេះ នឹងព្រះមានព្រះភាគហើយ បើព្រះមានព្រះភាគព្យាករ
 ដល់យើងទាំងឡាយ យ៉ាងណា យើងទាំងឡាយ គប្បីចាំទុកឲ្យ
 សេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះ ដោយពិតមែនហើយ តែព្រះមហាកថា
 មានអាយុ ព្រះសាស្តាសរសើរផង សទ្រហ្មចារិទ្ធជាអកុប្រាជ្ញ
 លើកគម្ពីរផង ។ ទូសវេលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងដោយសន្តិច
 មិនបានចែកអត្ថដោយពិស្តារនេះ មានតែព្រះមហាកថា រឹបគាចចែក
 ឲ្យអត្ថដោយពិស្តារបាន សូមព្រះមហាកថាមានអាយុ កុំធ្លាក់សេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ឡើយ សូមចែក (អត្ថនេះដោយពិស្តារ) ។ ព្រះគតា
 កាលថា ម្ចាស់ភារុសោទាំងឡាយ បើដូច្នេះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់
 ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យល្អចុះ ខ្ញុំនឹងសំដែងឲ្យស្តាប់ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួល
 ស្តាប់ពាក្យព្រះមហាកថាមានអាយុថា កុណា ភារុសោ ។

[១១៨] អាយស្មា មហាកថា នោ ឯតទេវេន
 យំ ចោ នោ អកុសោ កកវា សង្ខតេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទេ-
 សិត្វា វិញ្ញាណេ អត្ថំ អវិកលិត្វា ឧប្បាយាសថា វិហារំ
 បរិវាទោ ឧបា ឧបា ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា
 យថាស្ស ឧបបរិក្ខេយោ តហិត្វា ធម្ម វិញ្ញាណំ
 អវិក្ខតំ អវិសដំ អជ្ឈតំ អសណ្ឌិតំ អនុបាធាយ
 ន បរិវេស្សេយ្យ តហិត្វា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិក្ខុតេ
 អវិសដេ សតិ អជ្ឈតំ អសណ្ឌិតេ អនុបាធាយ
 អបរិវេស្សេតោ អាយតី ជាតិជរាមរណាទុក្ខសមុទយ
 សម្មរោ ន ហោតីតិ ឥមស្ស ចោ អហំ អកុសោ
 កកវតា សង្ខតេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទេស្ស វិញ្ញាណេ អ-
 វិកត្តស្ស ឯវំ វិញ្ញាណេ អត្ថំ អាជាតាមិ ។

[១១៨] ព្រះមហាកថាៈ អានាយុ កាលដូច្នេះថា ម្ចាស់
 កាសោតាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងឧទ្ទេសណា ផល
 យើងតាំងឡាយដោយសន្តិម មិនបានចែកអន្តរដោយពិស្តារ ស្រាប់
 តែទ្រង់ព្រាងអំពីភាសនៈ បួលទៅកាន់វិហារ ធំទ្រង់ត្រាស់ថា កាល
 បើភិក្ខុនោះ ពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនកក់រាយ
 មិនខ្វាក់ខ្លាយទៅខាងក្រៅ តាំងមិនប៉ះនៅខាងក្នុង ហើយមិនកក់ស្លុត
 ព្រោះមិនប្រកាន់ចំណី ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មាន
 វិញ្ញាណមិនកក់រាយ មិនខ្វាក់ខ្លាយទៅខាងក្រៅ តាំងមិនប៉ះនៅខាងក្នុង
 មិនកក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់ចំណីហើយ ការកើតឡើងប្រេម មានព្រម
 នៃជាតិ ជរា មរណៈ និងទុក្ខ កើតមិនមានទៅទៀត ដោយប្រការ
 យ៉ាងណា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ភិក្ខុឧបាសិកាណា ដោយប្រការ
 យ៉ាងនោះៗ ម្ចាស់កាសោតាំងឡាយ ឧទ្ទេសនេះឯង ដែលព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ដោយសន្តិម មិនបានចែកអន្តរដោយពិស្តារ
 ខ្ញុំក៏ដឹងច្បាស់ខ្លះអន្តរ ដោយពិស្តារ ដូចនឹងកាលក្រៅនេះឯង ។

(១២០) កាដក្កាវសោ តហិក្កា វិញ្ញាណំ អ.
 វិក្កិក្កំ អវិសដន្តំ វុត្ថតំ ។ កាដក្កាវសោ កិក្កាតា
 ធកុតា រូបំ ធិស្វា ន រូបធិមិត្តាទុសារិ វិញ្ញាណំ
 ហេតុតំ ន រូបធិមិត្តស្សាធនធិតំ ន រូបធិមិត្តស្សាធិ
 វិធិតទ្ធិ ន រូបធិមិត្តស្សាធិសំញោជនសំយុត្តំ តហិក្កា
 វិញ្ញាណំ អវិក្កិក្កំ អវិសដន្តំ វុត្ថតំ ។ សោតេន សន្តំ
 សុត្វា... យាទេន កន្ធិ យាយិត្វា... ចិត្តយ រសំ
 សាយិត្វា... កាយេន ជាដ្ឋន្ធិ ធុសិត្វា... មនសា
 ធម្មំ វិញ្ញាយ ន ធម្មធិមិត្តាទុសារិ វិញ្ញាណំ ហេតុតំ
 ន ធម្មធិមិត្តស្សាធនធិតំ ន ធម្មធិមិត្តស្សាធិវិធិតទ្ធិ
 ន ធម្មធិមិត្តស្សាធិសំញោជនសំយុត្តំ តហិក្កា វិញ្ញា-
 ណំ អវិក្កិក្កំ អវិសដន្តំ វុត្ថតំ ។ ឃី ចោ អាវុសោ
 តហិក្កា វិញ្ញាណំ អវិក្កិក្កំ អវិសដន្តំ វុត្ថតំ ។

[១២០] មាសកាវុសោតំឡាយ ដូចម្តេចហៅថាវិញ្ញាណបិណ្ឌ
 កត់យកយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ។ មាសកាវុសោតំឡាយ កិក្ក
 ក្កសាសនាទេ ឃើញប្រដោយចក្ខុហើយ វិញ្ញាណមិនបានលើក
 ទៅតាមប្រដិមិត្ត មិនបានប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងប្រដិមិត្ត មិន
 ជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងប្រដិមិត្ត មិនប្រកបព្រមដោយសេចក្តី
 ត្រេកអរក្នុងប្រដិមិត្ត (នេះ) ហៅថាវិញ្ញាណមិនកត់យ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយ
 ទៅខាងក្រៅ ។ កិក្កក្កសំឡើងដោយគ្រឿង ... ចំក្នុងដោយប្រមុខ...
 ទទួលសេដោយអណ្តាត ... បំពេញដោយដ្ឋន្ធិដោយកាយ ... ដឹក
 ផ្លូវដោយចិត្តហើយ វិញ្ញាណក៏មិនបានលើកទៅតាមប្រដិមិត្ត មិន
 ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងប្រដិមិត្ត មិនជាប់ចំពាក់ដោយសេច-
 ក្តីត្រេកអរក្នុងប្រដិមិត្ត មិនប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងប្រដិមិត្ត
 (នេះ) ហៅថាវិញ្ញាណមិនកត់យ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ។
 មាសកាវុសោតំឡាយ ដែលហៅថាវិញ្ញាណមិនកត់យ មិនខ្ចាត់
 ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ យ៉ាងនេះឯង ។

(១២០) កាដញ្ញាវុសោ អជ្ឈត្តំ ចិត្តំ សណ្ឌិតត្ថំ
 វុទ្ធិតិ ។ ឥន្ទាវុសោ ភិក្ខុ វិវិទេវ កាមេហិ វិវិទូ អ-
 កុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារិ វិវេកាធំ
 បីតិសុទ្ធំ បរមំ ណាធំ ឧបសម្ពុដ្ឋ វិហារតិ ។ កស្ម-
 វិវេកាជញ្ញិតិសុខាទុសារិ វិញ្ញាណំ យោតិ វិវេកាជញ្ញ-
 ិតិសុខស្យា នកតិធំ វិវេកាជញ្ញិតិសុខស្យា នវិចិត្តំ វិ-
 កាជញ្ញិតិសុខស្យា នសញ្ញាជនសំយុត្តំ អជ្ឈត្តំ ចិត្តំ
 សណ្ឌិតត្ថំ វុទ្ធិតិ ។ ពុទ្ធ ធម៌ អារុសោ ភិក្ខុ
 វិតក្កវិចារាធំ វុបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាធំធំ
 ធម្មសោ ឯកោធិកាវិ អវិតក្កំ អវិចារិ សមាធំធំ
 បីតិសុទ្ធំ ធុតិយំ ណាធំ ឧបសម្ពុដ្ឋ វិហារតិ ។

(១២១) ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ ដូចម្តេចហៅថា ចិត្តបិកាដៅ
 ភាវក្ក ។ ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុកុសលសមាធនៈ ស្ងប់ចាក
 កាមទាំងឡាយ ស្ងប់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ បានផល់នូវបរ-
 មជ្ឈាន ប្រកបដោយវិភក្តៈ វិចារៈ មានតែបីតិចិត្តសុខដែលកើតអំពីវិវេក
 ហើយសម្រេចសម្រាន្តដោយវិយាបថទាំង២ ។ ភិក្ខុនោះ វេទន
 មានវិញ្ញាណ លើកដៅកាមបីតិចិត្តសុខដែលកើតអំពីវិវេក ប្រាថ្នាដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបីតិចិត្តសុខដែលកើតអំពីវិវេក ជាប់ចំពាក់ដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបីតិចិត្តសុខដែលកើតអំពីវិវេក ប្រកបព្រមដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងបីតិចិត្តសុខដែលកើតអំពីវិវេក (១២២) ហៅថា ចិត្ត
 បិកាដៅភាវក្ក ។ ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ភិក្ខុ
 ព្រោះម្ចាស់នូវវិភក្តៈមិនវិចារៈ ឬហើយបានផល់នូវទុក្ខធម្មាន ជាធម្ម-
 ដានកើតមានក្នុងសក្តានុចក្ក ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាគឺសង្ខារ មានកាត
 ជាចិត្តនូវសំងក មិនមានវិភក្តៈ មិនមានវិចារៈ មានតែបីតិចិត្តសុខកើតអំពី
 សមាធិតិបមជ្ឈាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តដោយវិយាបថទាំង២ ។

ធុត្តាស្ស ច បរោចា ឬត្រេវ សោមនស្សនោមនស្សនំ
 អនុត្តមា អនុត្តមសុខំ ឧបេក្ខាសតិចារិសុត្តិ ធុត្តំ
 ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។ តស្ស អនុត្តមសុ-
 ខាទុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ អនុត្តមសុខស្សនក-
 ដំតំ អនុត្តមសុខស្សនវិចិត្តំ អនុត្តមសុខស្សន-
 សញ្ញាជនសំយុត្តំ អជ្ឈតំ ចិត្តំ សឡិកត្តិ
 វុត្តតិ ។ ឯវំ ចោ អារុសោ អជ្ឈតំ ចិត្តំ សឡិកត្តិ
 វុត្តតិ ។

[១២២] កធម្មារុសោ អជ្ឈតំ ចិត្តំ អសឡិកត្តិ
 វុត្តតិ ។ ឥន្ទារុសោ ភិក្ខុ វិវិដ្ឋា តាមេវា ។ ធម ។
 បថមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។ តស្ស ន វិវេ-
 កធម្មតិសុខាទុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ន វិវេកធម្ម-
 តិសុខស្សនកដំតំ ន វិវេកធម្មតិសុខស្សនវិចិត្តំ
 ន វិវេកធម្មតិសុខស្សនសញ្ញាជនសំយុត្តំ អជ្ឈតំ
 ចិត្តំ អសឡិកត្តិ វុត្តតិ ។ ឬន ធមវំ អារុសោ

លរបង្គំទុក្ខផង មានសោមនស្សនំទាំងស្រុងហើយក្នុងកាលមុន
 ផង ក៏បានដល់នូវចក្ខុជ្ឈាន ដែលមិនមានទុក្ខ មិនមានសុខ មានវិវេ-
 កធម្មតិសុខដោយឧបេក្ខា ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយវិវិដ្ឋាបថ
 ចំណង ។ ភិក្ខុនោះ វេទន៍មានវិញ្ញាណលើកទៅតាមអនុត្តមសុខនំ
 ឧបេក្ខា ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងអនុត្តមសុខ ជាប់ចំពាក់ដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងអនុត្តមសុខ ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុង
 អនុត្តមសុខ (នេះ) ហៅថា ចិត្តបិកនៅទាំងក្នុង ។ ម្ចាស់អារុសោ
 ចាំឱ្យយ យ៉ាងនេះឯង ដែលហៅថា ចិត្តបិកនៅទាំងក្នុង ។

[១២២] ម្ចាស់អារុសោចាំឱ្យយ ចុះដូចម្តេចហៅថាចិត្តមិនបិក
 នៅទាំងក្នុង ។ ម្ចាស់អារុសោចាំឱ្យយ ភិក្ខុក៏សាសនានេះ ស្ងាត់
 ចាកកាមចាំឱ្យយ ។ បេ ។ បានដល់នូវបឋមជ្ឈាន ហើយសម្រេច
 សម្រាន្តនៅដោយវិវិដ្ឋាបថចំណង ។ ភិក្ខុនោះ វេទន៍មានវិញ្ញាណមិន
 បានលើកទៅតាមបីតិមិនសុខដែលកើតអំពីវិវេក មិនបានប្រាថ្នាដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបីតិមិនសុខដែលកើតអំពីវិវេក មិនបានជាប់ចំពាក់
 ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបីតិមិនសុខដែលកើតអំពីវិវេក មិនប្រកបព្រម
 ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបីតិមិនសុខដែលកើតអំពីវិវេក (នេះ) ហៅ
 ថា ចិត្តមិនបិកនៅទាំងក្នុង ។ ម្ចាស់អារុសោចាំឱ្យយ មួយវិញទៀត

ក្បួនស្រាវជ្រាវ ឧទ្ទេសក្បួនស្រាវជ្រាវ អង្គប្រជុំសម្តេច

កិច្ច វិចិត្តវិចារកំ រូបសមា ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ
 ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។ តស្ស ឧ សមាជិជប្បិទិសុទ្ធា-
 ទុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ឧ សមាជិជប្បិទិសុ-
 ទស្សនកធិតំ ឧ សមាជិជប្បិទិសុទស្សនវិធិតទំ ឧ
 សមាជិជប្បិទិសុទស្សនសញ្ញាជនសំយុត្តំ អជ្ឈត្តំ
 ជំនុំ អសណ្ឌិតនុំ វុទ្ធិតិ ។ បុទ ធម៌ អារុសោ កិច្ច
 បីតិយា ឧ វិវាតា ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ ។ តស្ស ឧ ឧបេត្តាទុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ
 ឧ ឧបេត្តាសុទស្សនកធិតំ ឧ ឧបេត្តាសុទស្ស-
 នវិធិតទំ ឧ ឧបេត្តាសុទស្សនសញ្ញាជនសំយុត្តំ
 អជ្ឈត្តំ ជំនុំ អសណ្ឌិតនុំ វុទ្ធិតិ ។ បុទ
 ធម៌ អារុសោ កិច្ច សុទស្ស ឧ បរោចា
 ។ បេ ។ ជតុត្តំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។
 តស្ស ឧ អនុត្តមសុទាទុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ

ក្បួនស្រាវជ្រាវ កាលនៃបំណងបំណងតាមក្បួន

កិច្ច ព្រោះប្រាប់បំណងក្នុងវិចារ ។ បេ ។ បានដល់នូវច្បុកយជ្ជាន
 ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយអរិយាបថតាំង ២ ។ កិច្ចនោះវេទនាមាន
 វិញ្ញាណមិនបានលើកទៅតាមបំណងសុទ្ធដែលកើតអំពីសមាជិ មិនបាន
 ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបំណងសុទ្ធដែលកើតអំពីសមាជិ មិន
 ជាប់ជំពាក់ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបំណងសុទ្ធដែលកើតអំពីសមាជិ មិន
 ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបំណងសុទ្ធ ដែលកើតអំពីសមាជិ
 (នេះ) ហៅថាបំណងមិនបំណងនៅតាមក្បួន ។ ម្ចាស់អារុសោតាំងឡាយ មួយ
 ទៀត កិច្ច ព្រោះឡើយណាយចាកបីតិ ។ បេ ។ បានដល់នូវច្បុក-
 យជ្ជាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយអរិយាបថតាំង ២ ។ កិច្ចនោះ
 វេទនាមានវិញ្ញាណមិនបានលើកទៅតាមបេត្តា មិនបានប្រាថ្នាដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងសុទ្ធប្រកបដោយបេត្តា មិនជាប់ជំពាក់ដោយសេចក្តី
 ត្រេកអរ ក្នុងបេត្តានិងសុទ្ធ មិនប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុង
 សុទ្ធប្រកបដោយបេត្តា (នេះ) ហៅថា បំណងមិនបំណងនៅតាមក្បួន ។
 ម្ចាស់អារុសោតាំងឡាយ មួយទៀត កិច្ច ព្រោះលះចង់នូវសុទ្ធដង
 ។ បេ ។ បានដល់នូវច្បុកយជ្ជាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយអរិយាបថ
 តាំង ២ ។ កិច្ចនោះ វេទនាមានវិញ្ញាណមិនបានលើកទៅតាមអនុត្តមសុទ្ធ

ន អនុត្តរមសុទ្ធស្សនកចិត្តំ ន អនុត្តរមសុទ្ធស្ស-
នវិចិត្តំ ន អនុត្តរមសុទ្ធស្សនសម្មាសម្ពុទ្ធសំយុត្តិ
អដ្ឋង្គំ ចិត្តំ អសណ្ឌិតង្គំ វុច្ចតិ ។ ឯវំ តោ អារុសោ
អដ្ឋង្គំ ចិត្តំ អសណ្ឌិតង្គំ វុច្ចតិ ។

(១២៣) កាថញ្ញារុសោ អនុបាទា បរិកស្សនា
ហោតិ ។ ឥន្ទារុសោ អស្សុតក បុគ្គដ្ឋនោ អវិយាធំ
អនុស្សវី អវិយធម្មស្ស អកោវិទោ អវិយធម្ម
អវិចិតោ សម្មវិសាទំ អនុស្សវី សម្មវិសធម្មស្ស
អកោវិទោ សម្មវិសធម្ម អវិចិតោ រូបំ អត្តតោ
សបបុមស្សតិ រូបវដ្តំ ក អត្តាទំ អត្តនំ
ក រូបំ រូបស្មំ ក អត្តាទំ ។ តស្ស តំ រូបំ
វិបវិណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ ។ តស្ស រូបវិបរិ-
ណាមញ្ញថាភាវំ រូបវិបរិណាមាទុបវិវត្តំ វិញ្ញាណំ
ហោតិ ។ តស្ស រូបវិបរិណាមាទុបវិវត្តជា បរិកស្សនា
ធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋង្គំ ។

មិនប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងអនុកម្មសុខ មិនជាប់ជំពាក់ដោយ
សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងអនុកម្មសុខ មិនប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរ
ក្នុងអនុកម្មសុខ (១២២) ហៅថា ចិត្តមិនបំពាននៅខាងក្នុង ។ ម្ចាស់អារុ-
សោទាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯង ហៅថា ចិត្តមិនបំពាននៅខាងក្នុង ។

(១២៣) ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីកត់ស្តីព្រោះមិន
ប្រកាន់ម៉ាតោះ តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ បុគ្គដ្ឋនក្នុង
លោកនេះ មិនចេះជឿពុទ្ធចក្ខុៈ មិនបានឃើញព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាន
វិក័តអរិយធម៌ មិនទាន់ខ្លាចខ្លួនក្នុងអរិយធម៌ មិនឃើញសប្បុរស មិន
ឈ្លានវិក័តសប្បុរសធម៌ មិនខ្លាចខ្លួនក្នុងសប្បុរសធម៌ រវែងពីចារណា
ឃើញនូវរូបថាជាខ្លួន ឬឃើញនូវខ្លួនថាមានរូប ឃើញនូវរូបថាមានក្នុង
ខ្លួន ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងរូប ។ រូបនោះ ចេសចុកលនោះ រវែងប្រែ
ប្រួលទៅជាដទៃ ។ បុគ្គលនោះ រវែងទាន់វិញ្ញាណត្រឡប់ទៅតាមសេច-
ក្តីប្រែប្រួលនៃរូប ព្រោះការវិវត្តនៃរូបប្រែប្រួលទៅជាដទៃ ។ ឯសេចក្តីកត់-
ស្តី និងហេតុជាទីកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការត្រឡប់
ទៅតាមសេចក្តីប្រែប្រួលនៃរូប រវែងគ្របសង្កត់ចិត្តចេសចុកលនោះ ។

ធម្មសោ បរិយាធានា ឧត្តាសវា ៨ ហោតិ វិយាគវា
 ៨ អបេក្ខវា^(១) ៨ អនុបាធាយ ៨ បរិកស្សន្ត ។
 វេទនំ... សញ្ញំ... សង្ខារំ... វិញ្ញាណំ អត្តតោ
 សមនុបស្សនំ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តនំ អត្តនំ វា
 វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មំ វា អត្តនំ ។ ឧស្ស វិ
 វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញជា ហោតិ ។ ឧស្ស
 វិញ្ញាណវិបរិណាមញ្ញជាភាវំ វិញ្ញាណវិបរិណាមាទុប
 វិវន្តំ វិញ្ញាណំ ហោតិ ។ ឧស្ស វិញ្ញាណបរិណា
 មាទុបវិវន្តជា បរិកស្សនា ធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិ
 យាធាយ តិដ្ឋន្តំ ។ ធម្មសោ បរិយាធានា ឧត្តាសវា
 ៨ ហោតិ វិយាគវា ៨ អបេក្ខវា^(២) ៨ អនុបាធាយ
 ៨ បរិកស្សន្ត ។ ឯវំ ចោ អារុសោ អនុបាធា បរិ
 កស្សនា ហោតិ ។

១-២ ៩. ឧបេក្ខវា ។

បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសេចក្តីគ្របសង្កត់ចិត្ត ក៏ប្រកបដោយសេចក្តីខ្លាច
 ផង ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ផង ប្រកបដោយសេចក្តីការខ្សោះ
 កាល័យផង វេទនកត់ស្តុក ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។ បុគ្គលពិចារណា
 ឃើញខ្លះវេទនា...សញ្ញា...សង្ខារ...បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លះវិញ្ញាណ
 ជាងខ្លួន ឬឃើញខ្លះខ្លួនជាមានវិញ្ញាណ ឃើញវិញ្ញាណជាមានកង់ខ្លួន
 ឬឃើញខ្លួនជាមានកង់វិញ្ញាណ ។ វិញ្ញាណនោះ របស់បុគ្គលនោះ
 ក៏ប្រែប្រួលទៅជាដទៃ ។ បុគ្គលនោះ វេទនមានវិញ្ញាណត្រឡប់ទៅ
 កាមសេចក្តីប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ ព្រោះការវិនិច្ឆ័យវិញ្ញាណប្រែប្រួលទៅជា
 ដទៃ ។ ឯសេចក្តីកត់ស្តុកនិងវេទនាជាទីកើតឡើងនៃអកុសលចម្លើ ដែល
 កើតកំពីការត្រឡប់ទៅកាម ខ្លះសេចក្តីប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ វេទនគ្រប
 សង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ។ បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសេចក្តីគ្របសង្កត់
 ចិត្ត ក៏ប្រកបដោយសេចក្តីខ្លាចផង ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់
 ផង ប្រកបដោយសេចក្តីការខ្សោះកាល័យផង វេទនកត់ស្តុកព្រោះមិន
 ប្រកាន់មាំ ។ ម្ចាស់អារុសោពិនិច្ឆ័យ សេចក្តីកត់ស្តុកព្រោះមិន
 ប្រកាន់មាំ យ៉ាងនេះឯង ។

(១៦៤) កាដញ្ចាវុសោ អនុមាធា អបរិកស្សនា
 ហោតិ ។ ឥធាវុសោ សុត្តា អរិយស្សាវតោ អរិយោនិ
 ទស្សរិ អរិយធម្មស្ស តោវិជោ អរិយធម្ម សុវិជិតោ
 សប្បវិសាទំ ទស្សរិ សប្បវិសធម្មស្ស តោវិជោ
 សប្បវិសធម្ម សុវិជិតោ ន រូបំ អត្តតោ សមេទុចស្សតិ
 ន រូបវដ្តំ វា អត្តាទំ ន អត្តនិ វា រូបំ ន រូបស្មំ
 វា អត្តាទំ ។ កស្ស តំ រូបំ វិបរិណាមតិ
 អញ្ញាជា ហោតិ ។ កស្ស រូបវិបរិណាមញ្ញាជាភាវា
 ន រូបវិបរិណាមាទុបវវត្តិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ។
 កស្ស ន រូបវិបរិណាមាទុបវវត្តជា បរិកស្សនា
 ធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិយាធាយ តិដ្ឋន្តិ ។ ទេវតសោ
 អបរិយាធានា ន ទេវ ឧត្តាសវា ហោតិ ន ច វិយាភវា
 ន ច អបេក្ខាវា អនុមាធាយ ច ន បរិកស្សតិ ។

(១៦៤) ម្ចាស់ការុសៈចាំនិទ្យាយ ទូរសេនក្តីមិនភក់ស្កកព្រោះ
 មិនប្រកាន់មាំ ឆើដ្ឋចម្ពេច ។ ម្ចាស់ការុសៈចាំនិទ្យាយ អរិយសាវ័ក
 ក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកចេះដឹងពុទ្ធិធម៌ បានឃើញព្រះអរិយៈ ឈ្លាស
 វៃក្នុងអរិយធម៌ ទូន្មានខ្លួនក្នុងអរិយធម៌ បានឃើញសប្បុរស ឈ្លាស
 វៃក្នុងសប្បុរសធម៌ បានទូន្មានខ្លួនក្នុងសប្បុរសធម៌ វេទន៍មិនពិចារណា
 ឃើញទូរូបជាដំបូង មិនឃើញទូរូបជាមាទុប មិនឃើញរូបជា
 មាទុក្ខខ្លួន មិនឃើញទូរូបជាមាទុក្ខរូប ។ រូបនោះ របស់បុគ្គល
 នោះ ក៏ប្រែប្រួលទៅជាដទៃ ។ បុគ្គលនោះ ក៏វេទន៍មិនពិចារណា
 មិនបានគ្រឿងទៅកាម ទូរសេនក្តីប្រែប្រួលនៃរូប ព្រោះតែការនៃរូប
 ប្រែប្រួលទៅជាដទៃឡើយ ។ ឯសេនក្តីភក់ស្កក មិនហែតជាចំពើក
 ឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតពីការគ្រឿងទៅកាម ទូរសេនក្តីប្រែ
 ប្រួលនៃរូប វេទន៍មិនគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះទេ ។ បុគ្គល
 នោះ ព្រោះតែសេនក្តីមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត ក៏មិនបានប្រកបដោយសេនក្តី
 ខ្លាចផង មិនប្រកបដោយសេនក្តីចង្អៀតចង្អល់ផង មិនប្រកបដោយ
 សេនក្តីការឡោះកាល័យផង វេទន៍មិនភក់ស្កក ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។

ក្បួនសូ ឧទេសក្ខន្ធសូ អនុបាសនាសូត

ន វេទនំ ... ន សញ្ញំ ... ន សង្ខារេ ... ន វិញ្ញាណំ
 អត្តតោ សមុបស្សតិ ន វិញ្ញាណាវន្តំ ក អត្តនំ
 ន អត្តនំ ក វិញ្ញាណំ ន វិញ្ញាណាស្មី ក អត្តនំ ។
 តស្ស តំ វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ ។
 តស្ស វិញ្ញាណាវិបរិណាមញ្ញថាភវ ក វិញ្ញាណាវិបរិ
 ណាមាទុបវិវត្តំ វិញ្ញាណំ ហោតិ ។ តស្ស ន វិញ្ញា
 ណាវិបរិណាមាទុបវិវត្តជា បរិតស្សនា ធម្មសមុប្បាទ
 ចិត្តំ បរិយាធាយ តិដ្ឋន្តិ ។ ចេតសោ អបរិយាធា
 នា ន ចេវ ទុត្តាសវា ហោតិ ន ច វិយាគវា
 ន ច អបេត្តវា អនុចាធាយ ច ន បរិតស្សតិ ។
 ឯវំ ចោ អារសោ អនុចាធា អបរិតស្សនា ហោតិ ។

ក្បួនសូ ឧទេសក្ខន្ធសូ សេចក្តីដឹងគត់ស្តុកព្រោះមិនប្រកាន់មាំ

បុគ្គលមិនបានពិចារណាយើងញ្ញូនវេទនា... សញ្ញា... សង្ខារ... បុគ្គលមិន
 បានពិចារណាយើងញ្ញូនវិញ្ញាណថាជាខ្លួន មិនយើងញ្ញូនថាមានវិញ្ញាណ
 មិនយើងញ្ញូនវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន មិនយើងញ្ញូនថាមានក្នុងវិញ្ញាណ ។
 វិញ្ញាណនោះ របស់បុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅវិញទៅមក ។ បុគ្គល
 នោះ វេទនាវិញ្ញាណ មិនបានត្រឡប់ទៅកាមសេចក្តីប្រែប្រួលនៃ
 វិញ្ញាណ ព្រោះការវិវត្តវិញ្ញាណប្រែប្រួលទៅវិញទៅមក ។ ឯសេចក្តី
 គត់ស្តុកនឹងហេតុជាទីកើតឡើងនៃអកុសលចមិ ដែលកើតឡើងអំពីការ
 ត្រឡប់ទៅកាមនូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ វេទនាមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត
 របស់បុគ្គលនោះឡើយ ។ បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសេចក្តីមិនគ្របសង្កត់
 ចិត្ត ក៏មិនបានប្រកបដោយសេចក្តីខ្លាចផង មិនប្រកបដោយសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ផង មិនប្រកបដោយសេចក្តីការព្យារកាលយផង វេទនា
 មិនគត់ស្តុក ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។ ម្ចាស់ការសាច់ឡាយ
 សេចក្តីមិនគត់ស្តុក ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ យ៉ាងនេះឯង ។

[១២៨] យំ ចោ ចោ អាវុសោ ភក្កា ស
 ត្តេន ទុទ្ទេសំ ទុទ្ទិសិត្វា វិញ្ញាវេន អត្ថំ អវិភជំ
 ទុដ្ឋាយាសថា វិហារំ បរិដ្ឋោ ភថា ភថា ភិក្ខុវេ ភិ
 ទបបរិក្ខាយ្យ យថា យថាស្ស ទបបរិក្ខតោ ពហិ
 ទស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខំត្ថំ អវិសដំ អជ្ឈត្ថំ អសល
 តំ អនុបាធាយ ទ បរិកស្សយ្យ ពហិត្វា ភិក្ខុ
 វិញ្ញាណោ អវិក្ខំត្ថេ អវិសដេ សតំ អជ្ឈត្ថំ អសល
 តេ អនុបាធាយ អបរិកស្សតោ អាយតី ជាតិ
 ភមរណទុក្ខាសមុទយសម្ពុរោ ទ ហោតិគំ ឥមេ
 ចោ អហំ អាវុសោ ភក្កតោ សង្ខត្តេន ទុទ្ទេសេន
 ទុទ្ទិដ្ឋស្ស វិញ្ញាវេន អត្ថំ អវិក្ខត្តស្ស ឯវំ វិញ្ញាវេ
 អត្ថំ អាជាធាមិ អាភវត្ថុមាធា ទ បទ តុម្ពេ អា
 យស្មត្ថោ ភក្កត្ថំយេវ ទបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បដិ
 ចុទ្ទេយ្យាន យថា ចោ ភក្កា ឡាភារោតិ ភទ
 ទំ ធាវេយ្យថាតិ ។

[១២៩] ម្ចាស់អាវុសោចំនិទ្យាយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 សំដែងទូទៅទូសណា ដល់យើងចំនិទ្យាយ ដោយសារន្ទុប មិនបាន
 ចែកអគ្គដោយពិស្តារ ស្រាប់តែទ្រង់ព្រោតអំពីភាសនៈ ស្តេចចូលទៅ
 កាន់វិហារ ឆ្លៀតត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុចំនិទ្យាយ កាលបើភិក្ខុនោះ
 ពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរត់រាយមិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅ
 ខាងក្រៅ មិនបំបែកនៅខាងក្នុង មិនរត់ស្ទុក ព្រោះមិនប្រកាន់ចាំ ម្ចាស់
 ភិក្ខុចំនិទ្យាយ កាលភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយ
 ទៅខាងក្រៅ មិនបំបែកនៅខាងក្នុង មិនរត់ស្ទុក ព្រោះមិនប្រកាន់ចាំ
 ហើយ ឯការកើតឡើងព្រម មានព្រម វិនាសកិ ជន មរណៈ
 និងទុក្ខ វេទន៍មិនមាននៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណាៗ ម្ចាស់
 ភិក្ខុចំនិទ្យាយ ភិក្ខុឃ្លីពិចារណាដោយប្រការយ៉ាងនោះៗចុះ ម្ចាស់
 អាវុសោចំនិទ្យាយ នេះឯងទូទៅ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង
 ដោយសារន្ទុប មិនបានចែកអគ្គដោយពិស្តារ ខ្ញុំយល់ច្បាស់ទូទៅអគ្គដោយ
 ពិស្តារយ៉ាងនេះឯង បើលោកមានអាយុចំនិទ្យាយ ប្រាថ្នា (ចង់ដឹង)
 ឆ្លៀតចូលទៅកាលព្រះមានព្រះភាគ ហើយសួរសេចក្តីនេះវែងទៀតចុះ
 បើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្យាករ ដល់យើងចំនិទ្យាយ យ៉ាងណា អ្នក
 ចំនិទ្យាយ ឆ្លៀតចូលទូទៅសេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះចុះ ។

[១២៦] អដថា តេ ភិក្ខុ វាយស្មតា
 មហាកក្កាធិស្ស ភាសិតំ អភិទន្ធិត្វា អនុមាទិត្វា
 ឧដ្ឋាយាសនា យេន កកា តេនុបសង្កម្ពិសុ ឧប-
 សង្កម្ពិត្វា កកវន្តំ អភិវនេត្វា ឯកមន្តំ ចិសីទិសុ ។
 ឯកមន្តំ ចិសីទិសុ ទោ តេ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯក-
 ធាវន្តំ យំ ទោ ទោ កន្ត កកា សង្កេត្តេន
 ឧទេសំ ឧទ្ធិសិត្វា វិញ្ញាណំ អវិក្កិតំ អវិស-
 ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិវេទ្ធា តថា តថា ភិក្ខុ
 ភិក្ខុ ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា យថាស្ស ឧបបរិក្ខេតេ
 ធម្មិត្វា ធម្មិត្វា វិញ្ញាណំ អវិក្កិតំ អវិស-
 អដ្ឋិតំ អសណ្ឌិតំ អនុចាធាយ ឧ បរិកស្សយ
 ធម្មិត្វា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ អវិក្កិតំ អវិសដេ ស-
 អដ្ឋិតំ អសណ្ឌិតេ អនុចាធាយ អបរិកស្សតោ អ-
 យតិ ជាតិជរាមរណាធុក្ខុសមុទយសម្ពុរោ ឧ ហោតិ
 តេសោ កន្ត អម្ពាតិ អចិរញ្ញក្កន្ធស្ស កកវេ

[១២៦] លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងនោះ ត្រេកអរ អនុមោទនា
 ទិវភាសិតរបស់ព្រះមហាកក្កាធិស្ស ហើយក៏ត្រាស់អំពីភាសនា
 ទាំងឡាយទៅដល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបបង្គំយង្គំ
 ព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះ
 អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំចូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះ
 ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងទេសនា
 ដល់យើងឱ្យព្រះអង្គទាំងឡាយ ដោយសន្តិប មិនបានចែកអត្តដោយ
 ពិស្តារ ស្រាប់តែទ្រង់ត្រាស់អំពីភាសនា ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ គឺ
 ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះចំពោះណាហើយ
 វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិន
 បិទនៅទាំងក្នុង ហើយមិនរត់រលួយ ព្រោះមិនប្រកាន់ចាំ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយ
 ទៅខាងក្រៅ មិនបិទនៅទាំងក្នុង មិនរត់រលួយ ព្រោះមិនប្រកាន់ចាំ
 ហើយ ឯការកើតឡើងព្រម មានព្រម ទែដាតិ ជរា មរណៈ
 និងទុក្ខ វេទនាមិនមាននៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណា ភិក្ខុគប្បី
 ពិចារណា ដោយប្រការយ៉ាងនោះ ។ ចុះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាល
 ដែលព្រះមានព្រះភាគស្តេចចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ឱ្យព្រះអង្គទាំងនោះ

សុត្តន្តបិដក អដ្ឋមវគ្គ ទតវច្ឆក្កសក្ក

ឯតនិរោសិ ឥទ្ធំ ទោ បោ អាវុសោ ភក្កា សង្ខត្តេ
 ទុក្ខសំ ទុក្ខិសិទ្ធា វិគ្គារេន អត្ថំ អវិកតិទ្ធា
 ទុដ្ឋាយាសថា វិហារំ បរិដោ តថា តថា ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា យថាស្ស ឧបបរិក្ខេតា
 តហិទ្ធា តស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខត្តំ អវិសដំ អដ្ឋរុំ
 អសណ្ឌិតំ អនុបាទាយ ន បរិតស្សយ្យ តហិទ្ធ
 ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិក្ខត្តេ អវិសដេ សតិ អដ្ឋ
 អសណ្ឌិតេ អនុបាទាយ អបរិតស្សតោ អាយ
 ជាតិជនមរណានុទ្ទាសមុទយសម្ការំ ន រោតិ
 តោ នុ ទោ ឥមស្ស ភក្កវតា សង្ខត្តេ
 ទុក្ខសស្ស ទុក្ខិដ្ឋស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អវិកត្តស
 វិគ្គារេន អត្ថំ វិកដេយ្យតិ តេសេច្ឆោ កន្ថេ អម្ពារ
 ឯតនិរោសិ អយំ ទោ អាយស្មា មរណកក្ការេ

សុត្តន្តបិដក អដ្ឋមវគ្គ ទតវច្ឆក្កសក្ក

កំមាទសេនក្កិគ្រិរិដ្ឋេន្ទរេថា ម្នាលភាវុសាទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់សម្រែងទុក្ខនេះ ដល់យើងទាំងឡាយ ដោយសង្កេប មិនបាន
 ចែកអន្ត ដោយភិស្តារ ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកតំណែងនេះ ស្តេចចូល
 ទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុ
 នោះចំពោះណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនកក់ក្តៅ មិនខ្វាក់
 ខ្វាយទៅខាងក្រៅ មិនបំភាន់ខាងក្នុង មិនភក់ស្អុត ព្រោះមិនប្រកាន់
 ចាំ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណមិនកក់ក្តៅ
 មិនខ្វាក់ខ្វាយទៅខាងក្រៅ មិនបំភាន់ខាងក្នុង មិនភក់ស្អុត ព្រោះមិន
 ប្រកាន់ចាំហើយ ឯការកើតព្រម មានព្រម ខែជាតិ ជន មរណៈ
 និងទុក្ខ វេទនាមិនមានទៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណា ។ ភិក្ខុឬប្បី
 ពិចារណា ដោយប្រការយ៉ាងនោះៗចុះ ទុក្ខសដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់សម្រែងដោយសង្កេប មិនចែកអន្តដោយភិស្តារនេះ តើមានណាហ្ន៎
 នឹងចែកអន្តដោយភិស្តារបាន បត់ត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឡើយព្រះអង្គទាំង
 នោះ កំមាទសេនក្កិគ្រិរិដ្ឋេន្ទរេថា ព្រះមហាក្សត្រមានអាយុនេះឯង

វិញ្ញាណ ឧទ្ទេសវិញ្ញាណ កតត្ថាធម៌

សត្វ ទេវ សិវណ្ណតោ សម្មាសម្ពុទ្ធ ច វិញ្ញាណ

សត្វប្រាជ្ញាវិទ្យា បរមោតិ ធាយស្មា មហាកត្តាជា

ឥសស្ស កកវតា សន្តិក្កេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស

វិញ្ញាណ អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិញ្ញាណ អត្ថំ វិកត្តិ

យន្តំ មយំ យេនាយស្មា មហាកត្តាជា តេនុប-

សត្តមេយ្យម ឧបសត្តមិត្តា អាយស្មន្តំ មហា-

កត្តាណំ ឯកមត្ថំ បដិបុត្តេយ្យមាតិ អថេតា មយំ

កន្តំ យេនាយស្មា មហាកត្តាជា តេនុបសត្តមិត្ត

ឧបសត្តមិត្តា អាយស្មន្តំ មហាកត្តាណំ ឯកមត្ថំ ប-

ដិបុត្តិម្ហ តេសន្នោ កន្តំ អាយស្មតា មហាកត្តា-

នេន ឥមេហិ អាគារេហិ ឥមេហិ បទេហិ ឥមេហិ

ព្យក្ខនេហិ អត្តោ វិកត្តោតិ ។

វិញ្ញាណ ឧទ្ទេសវិញ្ញាណ កតត្ថាធម៌

ព្រហ្មសាសនាសម្ពោធិ សត្វប្រាជ្ញាវិទ្យាជាអក្ខប្រាជ្ញ លើក

អម្ពិធិផង ឯឧទ្ទេសវិញ្ញាណកត្តា ទ្រង់សំដែងដោយសង្ខេប

មិនចែកអត្តដោយពិស្តារនេះ មានវិញ្ញាណមហាកត្តាមានកាយ ទើប

កាលចែកអត្តដោយពិស្តារបាន បើដូច្នោះ គួរតែយើងចាំឲ្យយ តាំង

ចូលទៅក្រែមហាកត្តាមានកាយ លុះចូលទៅដល់ហើយ ឧប្បស្ស

សេចក្តីនេះនឹងព្រមហាកត្តាមានកាយ បតិក្រព្រះអង្គដឹងច្រើន លំ-

ដាប់នោះ ឲ្យព្រះអង្គចាំឲ្យយ តាំងចូលទៅក្រែមហាកត្តាមាន

កាយ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏បានសួរសេចក្តីនេះ នឹងព្រះមហា-

កត្តាមានកាយ បតិក្រព្រះអង្គដឹងច្រើន ឯព្រះមហាកត្តាមានកាយ

ក៏បានចែកអត្តដោយភាគាចាំនេះ ដោយបទចាំនេះ ដោយព្យក្ខនៈ

ចាំនេះ ដល់ឲ្យព្រះអង្គចាំឲ្យយ ។

[១២៧] បណ្ឌិតោ ភិក្ខុវេ មហាកាធានោ ម-
 ហាបត្តោ ភិក្ខុវេ មហាកាធានោ មព្វេចំ តុម្ហេ
 ភិក្ខុវេ ឯតមត្ថំ បដិបុត្តេយ្យាន អហម្យ៍^(១) ឯវមេវ
 ព្យាករេយ្យំ យថាភំ មហាកាធានេន ព្យាករំ ឯសោ
 វេវ តស្ស អត្តោ ឯវត្ថុ ចំ ជារេយ្យាថាភំ^(២) ។
 ឥមេភោន កកា អត្តមយា តេ ភិក្ខុ កកាវេ
 កាសិតំ អភិនិច្ឆ័ត្តំ ។

ឧទេសវិក្កុសុត្តំ បដិបុត្តំ វិជ្ជិតំ ។

១ ១. ឧទេសវេ ឧត្តំ វិស្សាទិ ។ ២ ១. បាវថាភិ ។

[១២៧] ព្រះមានព្រះភាគច្រើនស្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឆ្ងាយ
 មហាកាធានៈជាបណ្ឌិត ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឆ្ងាយ មហាកាធានៈនោះបញ្ជាច្រើន
 ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឆ្ងាយ បើអ្នកចាំឆ្ងាយសួរសេចក្តីនេះ ខឹងតថាគតទៀត
 គឺជាគតក៏អប្បិព្យាករ ដូចជាសេចក្តីដែលមហាកាធានៈបានព្យាករចំហើយ
 យ៉ាងនេះដែរ មេរហើយជាសេចក្តីរបស់ទុក្ខសនោះ អ្នកចាំឆ្ងាយ
 គប្បីចាំទុក្ខនូវសេចក្តីនោះ យ៉ាងនេះចុះ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ច្រើន
 មានព្រះពុទ្ធដីកាដូច្នេះចប់ហើយ ភិក្ខុចាំឆ្ងាយនោះ ក៏មានចិត្តព្រេកអរ រីក
 រាយ ខឹងភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ឧទេសវិក្កុសុត្តំ ទី ៩ ។

សិរី អរណវិក្កស្ថ

[១២៨] ឯវម្ព សុតិ ។ ឯកំ សមយំ កក

សាវត្ថុយំ វិហរតិ ជេតវេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ

កក្ក ទោ កកវំ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវេតិ

កនន្តេតិ តេ ភិក្ខុ កកវតោ បទូស្សាសុំ ។ កក

ឯតនរោធ អរណវិក្កំ វេ ភិក្ខុវេ នេសិស្សាមិ

សុណាជ សាធុកំ មនសិករោជ ភាសិស្សាមិ

ឯវម្ពន្តេតិ ទោ តេ ភិក្ខុ កកវតោ បទូស្សាសុំ

[១២៩] កកវំ ឯតនរោធ ន កាមសុទ្ធមៈ

យុញ្ចយ្យ ហិំនំ កម្មំ ចោដុដ្ឋង្គិកំ អនិយំ អន

សញ្ញាតិ ន ន អត្តកំលមថាធុយោកមធុយុញ្ចយ្យ ធុ

អរណវិក្កស្ថ ទី ៩

[១២៨] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន

ព្រះភាគធំនៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុង

សាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងទីនោះថា

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះភ្នំដ៏កាន់ព្រះមាន

ព្រះភាគថា ចរិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គ្រាស់

យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កថាគតទិសដៃនៃអរណវិក្ក^(១)

ចំពោះអ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់ខ្ញុំអរណវិក្កនោះ ចូរធ្វើ

ទុកក្នុងចិត្តឲ្យច្រើនចុះ កថាគតទិសដៃនៃ ។ ភិក្ខុទាំងនោះទទួលព្រះ

ភ្នំដ៏កាន់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[១២៩] ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គ្រាស់យ៉ាងនេះថា ចុកល

មិនអញ្ជើញប្រកបរឿយៗ ខ្ញុំសេចក្តីសុខក្នុងកាម ដែលជាធម៌ថោកទាប

ជាប់ស្រក ជាប់ស្រក មិនមែនជាប់ស្រកអរិយបុគ្គល

មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ឡើយ មួយទៀត មិនអញ្ជើញប្រកបរឿយៗ

ខ្ញុំសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាប់ស្រក ខ្ញុំសេចក្តីទុក

១ កាលចក្ខុវិស័យដែលមិនមានសីលសង្រ្គោះ គឺសេចក្តីសេចក្តី ។

អនិច្ចរិយំ អនត្ថសញ្ញាតំ ឯតេតេ^(១) ទកោ អន្តោ អនុរ
 កម្ម មជ្ឈិមា បដិបទា កថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធ
 ចត្តាការណី ញាណការណី ទបសមាយ អភិញ្ញាប
 សន្តោទាយ ចិត្តោទាយ សំវត្ថុតំ ។ ទស្សនទត
 ជញ្ញា អប្បសាទទត្ថ ជញ្ញា ទស្សនទត្ថ ញា
 អប្បសាទទត្ថ ញា ទេវស្សនេយ្យ ន អប្បសា
 ទេយ្យ ធម្មមេវ នេសេយ្យ សុខវិនិច្ឆយំ ជញ្ញា ស
 ខវិនិច្ឆយំ ញា អជ្ឈត្តំ សុខមនុយុក្ខេយ្យ រហ
 ភំនំ ន កាសេយ្យ សម្មា ធាតិវិណី^(២) កលេ
 អភាហោ ។ កាសេយ្យ ទេវ នាមាទេវ ជនបទទិវត្ថំ
 ធាតិវិនិកេសេយ្យ សមញ្ញំ ធាតិធាវេយ្យតិ អយមុទ្ធ

សោ អរណវិក័ត្តស្ស ។

១ និកេ ពេ ភិព្វជតិបិ ទិស្សតិ ។ ២ ខ. ន ទណំ ។

មិនមែនជាបេសកកម្មអោយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ឡើយ ឯ
 មជ្ឈិមប្បដិបទា គឺសេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាងកណ្តាល មិនបំពេញខ្លួនដោយ
 ខាងចាំបាច់^(១) ទោះ ដែលគេជាក្រុមគ្រាន់ជីវិតហើយ ជាសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតបញ្ហាទុក្ខ ធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីចេះដឹង តែងប្រព្រឹត្តទៅ
 ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់កិលេស ដើម្បីស្គាល់ខ្លួនអោយស្អាត ដើម្បីគ្រាន់
 ដឹងខ្លួនអោយស្អាត ដើម្បីព្រះមិត្តាន ។ បុគ្គលគប្បីដឹង ខ្លួនការលើក
 កំភើបដឹង គប្បីដឹងខ្លួនការបន្តបង្កប់ដង លុះដឹងខ្លួនការលើកកំភើប ចាំ
 ដឹងខ្លួនការបន្តបង្កប់ហើយ មិនគប្បីលើកកំភើប មិនគប្បីបន្តបង្កប់
 ត្រូវសំដែងដំណើរដ្ឋាន គប្បីដឹងខ្លួនសេចក្តីសុខដែលថោកថយ លុះ
 ដឹងខ្លួនសេចក្តីសុខដែលថោកថយហើយ គប្បីប្រកបរឿយៗ ខ្លួនសេចក្តី
 សុខក្នុងសង្គម មិនគប្បីពោលពាក្យក្នុងទីកំផ្ទាំងមុខ (ពាក្យញុះញង់)
 មិនគប្បីពោលពាក្យសេចក្តី^(២) ក្នុងទីចំពោះមុខ គប្បីពោលកុំឲ្យស
 កន់ពេក មិនគប្បីពោលស្រកន់ពេក មិនគប្បីប្រកាន់កាសាក្នុងជនបទ
 មិនគប្បីប្រព្រឹត្តកុម្មវិធីខ្លួនឯង^(៣) ទោះជាទទួលបានអំណរវិភង្គ ។

១ ក្នុងកម្មវិធីនេះបុគ្គល លាមកកោងស្រះ ដឹងដំណាច់ណែនកាសលាមក ឬ អាហារ ។
 ២ ពាក្យពោលព្រៀបញ្ជីចិត្តជាដើម ។ ៣ ជាឈ្មោះរបស់ទាំងឡាយមានកាន់ចំណី ។

[១៣០] ១ កាមសុទ្ធមនុយុត្តោយ្យ ហិមំ កម្មំ

ចោដ្ឋដ្ឋនិកំ អនិយំ អនត្ថសញ្ញិតំ ១ ១ អត្តកិលម-

ជាទុយោគមនុយុត្តោយ្យ ទុក្ខំ អនិយំ អនត្ថសញ្ញា-

ត្ថំ ភតិ ទេ^(*) បរេតិ វុត្តំ ។ តំញេតិ បដិកូ

វុត្តំ ។ យោ កាមប្បដិសន្ធិសុខំចោ សោមនស្ស-

ទុយោគោ ហិចោ កម្មោ ចោដ្ឋដ្ឋនិកោ អនិយោ

អនត្ថសញ្ញិតោ សទុក្ខោ វិសោ ធម្មោ សទុមយោ-

កោ សទុនាយាសោ សបរិស្សាហោ ចិដ្ឋាបដិមងា ។

យោ កាមប្បដិសន្ធិសុខំចោ សោមនស្សទុយោគំ

អនទុយោគោ ហិមំ កម្មំ ចោដ្ឋដ្ឋនិកំ អនិយំ

១ ១. ភោសត្វោ ភត្តិ ។

[១៣១] ២ កាមសុទ្ធមនុយុត្តោយ្យ ហិមំ កម្មំ

សុទ្ធកិលាម ដែលជាធម៌ថាគាថា ជាបេសំអ្នកស្រុក ជាបេសំ

បុព្វដ្ឋន មិនមែនជាបេសំព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍

មួយទៀត មិនប្រកបដោយ ទូរសេចក្តីព្យាយាម ធ្វើខ្លួនឯងឲ្យ

សំបុក ជាបេសំនាំមកទូរសេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជាបេសំព្រះអរិយបុគ្គល

មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដូច្នេះខ្ញុំ គឺជាគតបានពោលហើយ ។

កាមសុទ្ធមនុយុត្តោយ្យ ព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។

ធម៌ណា គឺការប្រកបដោយ ទូរសេចក្តីសោមនស្ស របស់បុគ្គល

ដែលមានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បដិសន្ធិ^(*) ដែលជាធម៌ថាគាថា ជា

ធម៌របស់អ្នកស្រុក ជាធម៌របស់បុព្វដ្ឋន មិនមែនជាបេសំព្រះអរិយបុគ្គល

១ ការជាប់ពាក់ព័ន្ធនា ។

អនុត្តសញ្ញាតំ អនុត្តោ ឋានោ ទន្ធម្មោ អនុបយោតោ
 អនុបាយោសោ អបរិទ្យាយោ សម្មាសង្ខារោ ។ យោ
 អត្តកាលមជាទុយោតោ ទុត្តោ អនរិយោ អនុត្តសញ្ញា-
 តោ សនុត្តោ ឋានោ ទន្ធម្មោ សនុបយោតោ សនុ-
 បាយោសោ សបរិទ្យាយោ មិច្ឆាសង្ខារោ ។ យោ
 អត្តកាលមជាទុយោតំ អនុត្តសញ្ញាតំ ទុត្តំ អនរិយំ
 អនុត្តសញ្ញាតំ អនុត្តោ ឋានោ ទន្ធម្មោ អនុបយោតោ
 អនុបាយោសោ អបរិទ្យាយោ សម្មាសង្ខារោ ។ ។
 កាមសុទ្ធមនុយុត្តោយ ហិំនំ កម្មំ ហេតុដ្ឋង្គិកំ
 អនរិយំ អនុត្តសញ្ញាតំ ទ ច អត្តកាលមជាទុយោតោ
 មនុយុត្តោយ ទុត្តំ អនរិយំ អនុត្តសញ្ញាតំ ឥតិ
 យន្តំ វត្ថុំ ឥន្ទ្រមតំ បដិច្ចំ វត្ថុំ ។

មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌នេះ ជាធម៌មិនទាំងអស់សេចក្តីទុក្ខ មិន
 លំបាក មិនចង្អៀតចង្អល់ មិនក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ។
 ធម៌ណា គឺសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាបេសំនាំមកទូរ
 សេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជាបេសំព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍
 ធម៌នេះ វេទន៍ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក
 ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
 សេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ។ ធម៌ណា គឺការមិនប្រកបរឿយៗ ទូរសេចក្តី
 ព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាសេចក្តីព្យាយាមនាំមកទូរទុក្ខ មិនមែន
 ជាបេសំព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌នេះ មិនទាំង
 អស់សេចក្តីទុក្ខ មិនលំបាក មិនចង្អៀតចង្អល់ មិនក្តៅក្រហាយ
 ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ។ ពាក្យណា ដែលគេថាគេពេលហើយថា
 បុគ្គលមិនធម៌ប្រកបរឿយៗ ទូរសេចក្តីសុខក្នុងកាម ដែលជាធម៌ថោក
 ថាប ជាបេសំអ្នកស្រុក ជាបេសំបុព្វជន មិនមែនជាបេសំព្រះអរិយ-
 បុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ មួយទៀត មិនធម៌ប្រកបរឿយៗ
 ទូរសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក នាំមកទូរទុក្ខ មិនមែនជាបេសំ
 ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដូច្នេះ ពាក្យនេះគេថាគេ
 ពេលហើយ ព្រោះគេស្រឡាសេចក្តីនេះឯង ។

[១៣១] ឯតេតេ^(*) ទុកោ អន្តោ អនុបកម្ម
 មជ្ឈិមា មជ្ឈិមតា គតាកតេន អភិសម្មតា ចក្កកា-
 ណី ញាណកាណី ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្មា-
 ធាយ និព្វានាយ សំវត្ថុតិកំ ឥតិ ទោ បទេតំ
 វុត្តំ ។ កិញ្ចតំ បដិច្ច វុត្តំ ។ អយមេវ អរិយោ
 អន្តន្តិកោ មក្កោ សេយ្យដំនំ សម្មាធិដ្ឋំ សម្មា-
 សង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាគម្មតោ សម្មាអាជីវកំ
 សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ ឯតេតេ
 ទុកោ អន្តោ អនុបកម្ម មជ្ឈិមា មជ្ឈិមតា គតាក-
 តេន អភិសម្មតា ចក្កកាណី ញាណកាណី ឧ-
 បសមាយ អភិញ្ញាយ សម្មាធាយ និព្វានាយ សំ-
 វត្ថុតិកំ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥនមេតំ បដិច្ច វុត្តំ ។

[១៣១] ឯតេតេ មជ្ឈិមប្បដិបតា គិសេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាង
 កណ្តាល មិនបំពេញដូចមិច្ឆាតាំងពីដំបូង ដែលគេជាគតាស្រស់
 ដឹងហើយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឱ្យកើតបញ្ញាចក្ក ធ្វើឱ្យកើតសេចក្តីចេះ
 ដឹង តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រង្វាប់កិលេស ដើម្បីស្គាល់
 នូវអរិយសច្ច ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវអរិយសច្ច ដើម្បីប្រាទេវាន ដូច្នេះខ្លះ
 គេជាគតាបាតាលហើយ ។ ពាក្យខ្លះ គេជាគតាពាលហើយ ព្រោះ
 កាស្រីយសេចក្តីដូចម្តេច ។ អដ្ឋង្គិកមគ្គ ដ៏ប្រសើរនេះឯង គិសេចក្តី
 យល់ត្រូវ ១ សេចក្តីចេះត្រូវ ១ កតាត្រូវ ១ ការងារត្រូវ ១ ការចិញ្ចឹម
 ជីវិតត្រូវ ១ សេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ១ ការរស់ត្រូវ ១ ការរត់រលំចិត្ត
 នឹងត្រូវ ១ ។ ពាក្យណាដែលគេជាគតាពាលហើយថា មជ្ឈិមប្បដិបតា
 គិសេចក្តីប្រតិបត្តិក្នុងកណ្តាល មិនបានបំពេញដូចមិច្ឆាតាំងពីដំបូង ខ្លះ
 ដែលគេជាគតាស្រស់ដឹងហើយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ធ្វើឱ្យកើតបញ្ញាចក្ក
 ធ្វើឱ្យកើតសេចក្តីចេះដឹង តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រង្វាប់
 កិលេស ដើម្បីស្គាល់អរិយសច្ច ដើម្បីត្រាស់ដឹងអរិយសច្ច ដើម្បីប្រា-
 ទេវាន ដូច្នេះ ពាក្យខ្លះ ដែលគេជាគតាពាលហើយ ព្រោះកាស្រីយ
 សេចក្តីនេះឯង ។

ប៉ង តម្លៃ ហេតុផលនាំ អតិថិ អនុសាសន៍ សព្វ

តេ អនុក្ខត អនុបយាតា អនុបាយាសា អបរិទ្ឋតោ

កម្មវិធីបង្ហាញ ឥត រំលឹក ឥតគ្រោះ ទស្សនៈទេតិ ។

ပြေ အတ္တကိလမဓာတုဒုက္ခကံ အဝုပ္ပလ္လင်္ဂ ဇုဏံ အဝိသိ

អនុសញ្ញា ស. ក. ក. ស. ក. ក. ស. ក. ក. ក.

សុខយោសា សចរិទ្ធហា មិត្តបដិបន្ទាតិ ភតិ វង្គ

ឥត្តរោ រាជ្យសាទេតិ ។ ឃេ អត្តកំលបថា

ឧបាយក៍ អនុយត្តា ទុត្តំ អវាយំ អនុសញ្ញា

ដែលជាបេសកកម្ម ជាបេសកកម្ម ជាបេសកកម្ម បំរើ

ការបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដល់តាំងអស់គ្នា

មិនមានសេចក្តីទុក មិនមានសេចក្តីបំបាក់ មិនមានសេចក្តីចង្អៀត

ពង្សីល្អ មិនមានសព្វគ្រប់ក្រោយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិការ ដូច្នេះ

ឈ្មោះជាលើកដំបូងបុគ្គលពួកគេ ដោយប្រការផ្សេងៗ ។ កាលដែល

បុគ្គលអ្នកសម្រេចចិត្តចោលថា ដទៃទាំងឡាយណា ប្រកបរឿយ ?

ស្តុកសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឱ្យលំបាក វាមកនូវសេចក្តីជុត មិនមែន

ការបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ផងទាំងអស់នោះ

ប្រកបដោយសេចក្តីទុក ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយ

សេចក្តីចង្អៀតចង្អង់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិ

ខ.ស ដំណើរការជាបន្តបន្ទាប់បណ្តាលពីការងារ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ការបង្កើនបុគ្គលិកស្ម័គ្រចិត្តដែលបានចុះឈ្មោះ ជនជាតិខ្មែរ ណាមិនប្រកប

រឿយៗ ទូរស័ព្ទភ័យខ្លាចក្នុងដៃរបស់គាត់ ជាបេសកកម្ម

សេចក្តីទុក មិនមែនជាបេសកកម្មអាយុក្មេង មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍

សព្វេតេ អនុត្តា អនុបយាតា អនុចាយាសា អបរិឡា-

ហា សម្មាបដិបទ្ធាតិ ឥតិ វជំ ឥន្ទ្រេតេ ទស្សនេតិ ។

យេសំ កេសត្ថំ កវសញ្ញាជំ អរ្យហំ ធម៌ សព្វ

តេ សនុត្តា សនុបយាតា សនុចាយាសា សបរិ-

ឡាហា មិច្ឆាបដិបទ្ធាតិ ឥតិ វជំ ឥន្ទ្រេតេ អប្ប-

សានេតិ ។ យេសំ កេសត្ថំ កវសញ្ញាជំ អហំ-

មី សព្វេតេ អនុត្តា អនុបយាតា អនុចាយាសា

អបរិឡាហា សម្មាបដិបទ្ធាតិ ឥតិ វជំ ឥន្ទ្រេតេ

ទស្សនេតិ ។ ឯវំ ទោ កិច្ចាវ ទស្សនេតា ច

យោតិ អរ្យសាមនា ច យោ ច ធម្មនេសនា ។

ជនទាំងអស់នោះមិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តី

ចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នេះ

ឈ្មោះថា លើកតាំងបុគ្គលពួកនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ កាលដែល

បុគ្គលអ្នកសម្រែងនិមិត្តាលថា ជនទាំងឡាយណាមួយ មិនបានលះបង់

ខ្លួនសំយោជនៈក្នុងភព (គល្យា) ជនទាំងអស់នោះ ប្រកបដោយ

សេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀត

ចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នេះ

ឈ្មោះថា បន្តបន្ទាប់បុគ្គលពួកនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ កាលដែល

បុគ្គលអ្នកសម្រែងនិមិត្តាលថា បុគ្គលណាមួយ លះបង់សំយោជនៈ

ក្នុងភពបានហើយ ជនទាំងអស់នោះ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តី

លំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ

ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នេះឈ្មោះថា លើកតាំងបុគ្គលពួកនេះ ដោយ

ប្រការដូច្នេះ ។ ឈ្មោះក៏ទុក្ខទាំងឡាយ ការលើកតាំងនិងការបន្ត

បន្តបន្ទាប់ មិនមែនជាការសម្រែងនិមិត្ត យ៉ាងនេះឡើយ ។

[១៣៣] កថញ្ច ភិក្ខុវេ ធម្មស្សននា ហោតិ

ន អប្បសាទនា នម្មនេសថា ។ ។ យេ ច^(១) កា-

មប្បដិសន្ធិសុទ្ធិតោ សោមនស្សនុយោគី អនុយុត្តា

ហិទំ កម្មំ ចោទុទ្ធិនិកំ អនិយំ អនត្ថសន្តានំ

សត្វេ តេ សនុក្ខា សនុបយាតា សនុចាយាស

សមវិធយាហា មិច្ឆាបដិបទាតិ ន ឋវមាហា ។ អនុយេ

តោ ន ចោ សនុក្ខោ ឋសោ នម្មា សនុបយាវេ

សនុចាយាសោ សមវិធយាហា មិច្ឆាបដិបទាតិ ។

វទំ នម្មមេវ នេសេតិ ។ យេ កាមប្បដិសន្ធិ

សុទ្ធិតោ សោមនស្សនុយោគី អនុយុត្តា ហិទំ ក

១. ឧ. ធម្មតោ នត្ថិ ។

[១៣៣] ខាលភិក្ខុតាំងឡាយ ចុះការសិក្សាតាំងកើត ការសិក្សា
 បន្តបន្ទាប់ ជាការសិក្សាដែលដោយគ្រង តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលអ្នក
 សិក្សាដែលមិនបានពេលយ៉ាងនេះថា ជនតាំងឡាយណា ដែលជាអ្នក
 មានសេចក្តីស្មោះត្រង់ដោយកាមប្បដិសន្ធិ ប្រកបរឿយ ។ ខ្លះសេចក្តីព្យាយាម
 ដោយសោមនស្ស ដែលជាធម៌ថោកទាប ជាបេសកកម្មស្រុក ជាបេសកកម្ម
 បុគ្គល មិនមែនជាបេសកកម្មអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយច្របូបច្រាយន៍
 ជនតាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាប្រកបដោយទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក
 ប្រកបដោយសេចក្តីទន្ទៀនទន្ទៀល ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
 អ្នកប្រតិបត្តិទុក្ខ ដូច្នេះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នកសិក្សាដែលមិនមែន កាល
 ថា អនុយោគនិ^(១) ខ្លះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តី
 លំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីទន្ទៀនទន្ទៀល ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រ-
 ហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទុក្ខ ដូច្នេះឈ្មោះថាសិក្សាដែលមិនមែនដោយគ្រង ។
 បុគ្គលអ្នកសិក្សាដែលមិនមែន មិនបានពេលយ៉ាងនេះថា ជនតាំងឡាយណា
 ជាអ្នកមានសេចក្តីស្មោះត្រង់ដោយកាមប្បដិសន្ធិ មិនប្រកបរឿយ ។ ខ្លះសេចក្តី
 ព្យាយាមដោយសោមនស្ស ដែលជាធម៌ថោកទាប ជាបេសកកម្មស្រុក

១. ការប្រកបព្យាយាមដោយសោមនស្ស ។

ចោដ្ឋង្គិកំ អនិយំ អនត្ថសង្ខតំ សព្វេ តេ

អនុត្តា អនុបយាតា អនុចាយាសា អបរិធឡាហោ

សម្មាសម្ពុទ្ធាតិ ទ ឯវមាហ ។ អនុយោកោ

ទ ចោ អនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ អនុបយាតេ

អនុចាយាសោ អបរិធឡាហោ សម្មាសម្ពុទ្ធាតិ ខ

វជំ ធម្មមេវ នេសតិ ។ យេ អត្តនិលមថានុយោ

អនុយុត្តា ទុក្ខំ អនិយំ អនត្ថសង្ខតំ សព្វេ ។

សនុត្តា សនុបយាតា សនុចាយាសា សបរិធឡាហ

មិច្ឆាសម្ពុទ្ធាតិ ទ ឯវមាហ ។ អនុយោកោ ទ ។

សនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ សនុបយាតោ សនុចាយាតោ

ជាបស្សន្ត មិនមែនជាបស្សន្តព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រ-

យោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិន

មានសេចក្តីចង្អៀតបង្អស់ មិនក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវដូច្នេះ ។

កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ ពោលថា អនុយោគធម៌^(១)ខ្លះ

មិនមានសេចក្តីទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានការចង្អៀតបង្អស់

មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នេះ រឿង

ថាសំដែងធម៌ដោយគ្រង ។ បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិនបានពោលយ៉ាង

នេះថា ជនទាំងឡាយណាជាអ្នកប្រកបរឿយ ។ ខ្លះសេចក្តីព្យាយាមធ្វើ

ខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ទាំងអស់ខ្លះសេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជាបស្សន្តព្រះអរិយបុគ្គល

មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ

ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតបង្អស់ ប្រកប

ដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នេះ ។ កាលដែល

បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ពោលថា អនុយោគធម៌^(២)នេះ ប្រកបដោយសេច-

ក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតបង្អស់

។ ការមិនប្រកបព្យាយាមដោយសោមនស្ស ។ ២ ការប្រកបព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក។

សម្បជ្ឈាហោ មិច្ឆាបដិបទាតិ ឥតិ វទំ ធម្មមេ
 ទេសេតិ ។ យេ អន្តកិលមជាទុយោកំ អនុយុត្តា
 ទុក្ខំ អនវយំ អនត្ថសញ្ញាតំ សទ្ធេ ភេ អនុត្តា
 អនុបយាតា អនុចាយាសា អបរិធយាហា សម្មាបដិ
 បទាតិ ទ ឯវមាហ ។ អនុទុយោកោ ព ទោ
 អនុត្តា ឯសា ធម្មោ អនុបយាតោ អនុចាយាសា
 អបរិធយាហោ សម្មាបដិបទាតិ ឥតិ វទំ ធម្មមេ
 ទេសេតិ ។ យេសំ កោសត្ថំ ភវសញ្ញាជនំ អប្ប
 ហំនំ សទ្ធេ ភេ សនុត្តា សឧបយាតា សឧចា
 យាសា សម្បជ្ឈាហោ មិច្ឆាបដិបទាតិ ទ ឯវមា
 ហ ។ ភវសញ្ញាជនោ ទោ អប្បហំនោ ភវ
 អប្បហំនោ ហោតិតិ ឥតិ វទំ ធម្មមេ ទេសេតិ ។

ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទុស ដូច្នេះឈ្មោះ
 ថាសំដែងធម៌ដោយគ្រង ។ បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិនបានពាលយ៉ាង
 នេះថា ដទៃទៀតឲ្យយល់កាលដែលមិនប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាម
 ធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក តាំងកម្រិតទុក មិនមែនជាបេសកកម្មបុគ្គល មិន
 ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដទៃទៀតអស់នោះ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តី
 លំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
 អ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នេះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ ពោលថា
 អនុយោគធម៌^(១)នេះ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេ
 ចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ
 ដូច្នេះ ឈ្មោះថាសំដែងធម៌ដោយគ្រង ។ បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិន
 បានពាលយ៉ាងនេះថា ដទៃទៀតឲ្យយល់កាលមួយ មិនបានលះបង់ខ្សែក
 សំយោជនៈ^(២) ដទៃទៀតអស់នោះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយ
 សេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តី
 ក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិទុស ដូច្នេះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នក
 សំដែងធម៌ ពោលថា កាលបើកសំយោជនៈមិនទាន់លះបង់នៅឡើយ
 ភក្តីមិនបានលះបង់ទៅដែរ ដូច្នេះ ឈ្មោះថាសំដែងធម៌ដោយគ្រង ។

១ ការមិនប្រកបព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ។ ២ ចំណងសន្តត្តិភពធម៌សំពត្តា ។

យេសំ កេសត្ថំ កវសញ្ញាជនំ បហំនំ ស
 កេ អនុត្តរា អនុបយាតា អនុបាយាសា អបរិធម្មា
 សម្មាបដិបទ្ទាតិ ន ឯវមាហ ។ កវសញ្ញាជនេ
 ចោ បហំនេ កវេ បហំនោ កោតីតំ ឥតិ ។
 ធម្មមេវ នេសេតិ ។ ឯវំ ចោ កិក្ខុវេ នេវស្សានេ
 កោតិ ន អប្បសាទនា ធម្មានេសនា ។ វស្សានេ
 ជញ្ញា អប្បសាទនេត្ថ ជញ្ញា វស្សានេត្ថ ញ្ច
 អប្បសាទនេត្ថ ញ្ច វេស្សានេយ្យេ ន អប្បស
 នេយ្យេ ធម្មមេវ នេសេយ្យាតិ ឥតិ យន្តិ ។
 ឥនេមតំ ពជិត្ត វត្តំ ។

[១៣២] សុខវិនិច្ឆ័យំ ជញ្ញា សុខវិនិច្ឆ័យំ ញ្ច
 អជ្ឈតិ សុខមនុស្សោយ្យាតិ ឥតិ ចោ បរេតិ វត្តំ

បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិនបានពោលយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយណា
 មួយបានលះចងចិត្តក្រសែយោជនៈ ជនទាំងអស់នោះ មិនមានទុក្ខ មិន
 មានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្អក
 ក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នេះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌
 ពោលថា កាលបើកវស្សានេយ្យាតិលះចងចិត្តហើយ គតិលះចងចិត្ត
 ដែរ ដូច្នេះ ឈ្មោះថាសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ។ ម្ចាស់កិត្យុទ្ធិឡាយ
 ការមិនលើកតំកើរ ការមិនបន្ទុះបង្ហាប់ ជាការសំដែងធម៌ដោយត្រង់
 យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យណា ដែលគេថាគេពោលហើយថា បុគ្គល
 គប្បីដឹងនូវការលើកតំកើរឯង គប្បីដឹងនូវការបន្ទុះបង្ហាប់ឯង លុះដឹងនូវ
 ការលើកតំកើរ ឯងដឹងនូវការបន្ទុះបង្ហាប់ហើយ មិនគប្បីលើកតំកើរ
 មិនគប្បីបន្ទុះបង្ហាប់ គប្បីសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ដូច្នេះ ពាក្យខ្លះ គេថា
 គតាពោលហើយ ព្រោះការស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

[១៣២] ពាក្យថា បុគ្គល គប្បីដឹងនូវសេចក្តីសុខដែលគេថា
 ថយ លុះដឹងនូវសេចក្តីសុខដែលគេថាថយហើយ គប្បីប្រកចរឿយ ។
 នូវសេចក្តីសុខក្នុងសង្គម ដូច្នេះ ពាក្យខ្លះ គេថាគេបានពោលហើយ ។

វិវិទូរ កាមេហំ វិវិទូ អកុសលេហំ នម្មេហំ សវិតក្កំ
 សវិតាវំ វិវេកាជំ បិគ្គសុទ្ធំ បធម៌ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ ។ វិតក្កវិចារកំ រូបសមា អជ្ឈតិ សម្ប
 សាធនំ ទេវសា ឯកោនិកាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ
 សមាធនំ បិគ្គសុទ្ធំ ធុតិយំ ឈានំ... ធុតិយំ ឈានំ ..
 ចក្កតិ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ឥទ្ធិ វុត្តតិ ទេវក្ខម
 សុទ្ធំ បរិវេកសុទ្ធំ ឧបសមសុទ្ធំ សម្មោទសុទ្ធំ
 អាសេវិតត្ថំ ការេតត្ថំ ឧហុលីកាតត្ថំ ន កាយិក
 ឯកស្ស សុខស្សតិ វេទាមិ ។ សុខវិនិច្ឆយំ ជញ្ញ
 សុខវិនិច្ឆយំ ញាតា អជ្ឈតិ សុខមនុស្សោយរា
 ឥតិ យត្ថំ វុត្តិ ឥនមេតិ វជិត្ត វុត្តិ ។

ស្វាគីចាកកាមតាំងឡាយ ស្វាគីចាកអកុសលធម៌តាំងឡាយ ហើយ
 បានដល់ខ្លួនបឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិគត្តៈនិងវិចារៈ មានបិគ្គនិងសុខ
 ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់ ហើយសម្រេចសម្រាន្តដោយនិយាមបឋ
 តាំង ៤ ។ ព្រោះហេតុវិគត្តៈនិងវិចារៈ ក៏បានដល់ខ្លួនតិរច្ឆន្ទ ជាធម្ម
 ជាតកើតមានក្នុងសក្តានុវិទ្យាន ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាគឺសព្វ មាន
 សភាពជាចិត្តស្ងប់គ មិនមានវិគត្តៈ មិនមានវិចារៈ មានតែបិគ្គនិងសុខ
 ដែលកើតអំពីសមាធនិវបឋមជ្ឈាន ... បានដល់ខ្លួនតិរច្ឆន្ទ ... បាន
 ដល់ខ្លួនចក្កជ្ឈាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តដោយនិយាមបឋតាំង ៤
 នេះ គឺជាគតហៅថា ទេវក្ខសុទ្ធ^(១) បរិវេកសុទ្ធ^(២) ឧបសមសុទ្ធ^(៣)
 សម្មោទសុទ្ធ^(៤) ។ គឺជាគតពោលថា បុគ្គលគួរសេច គួរចម្រើន
 គួរធ្វើឱ្យច្រើន មិនគួរខូចសេចក្តីសុខនេះឡើយ ។ ពាក្យណាដែល
 គឺជាគតពោលហើយថា បុគ្គលគប្បីដឹង ខ្លួនសេចក្តីសុខដែលថោកថយ
 លុះដឹង ខ្លួនសេចក្តីសុខដែលថោកថយហើយ គប្បីប្រកបឡើយ ។ ខ្លួន
 សេចក្តីសុខក្នុងសក្តានុ ដូច្នេះ ពាក្យនេះ គឺជាគតពោលហើយ ព្រោះ
 ការស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

១ សុខកើតអំពីការចងចិត្តចាកកាម ។ ២ សុខកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់ចាកកាមនិងអកុសល-
 ធម៌ ។ ៣ សុខកើតអំពីការស្ងប់ដ៏រីករាយជាដើម ។ ៤ សុខប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រាសនិង
 មន្ទ ផល និព្វាន ។

[១៣៩] រយោ កំនី ឧ កាលសយ្យ សម្មា
 ធាតុចំណាំ កាលសាតិ ភតិ ទោ បរេនតំ វុត្តំ ។ កិញ្ច
 បដិច្ច វុត្តំ ។ តត្រ កិញ្ចេវ យំ ជញ្ញា រយោ ក
 អត្ថកំ អតត្ថំ អនត្ថសញ្ញតំ សសញ្ញតំ តំ រយោ ក
 ឧ កាលសយ្យ យម្យំ ជញ្ញា រយោ កំនី ភូតំ ត
 អនត្ថសញ្ញតំ តស្សបិ សិក្ខេយ្យ អវចនាយ យ
 ទោ ជញ្ញា រយោ កំនី ភូតំ តត្ថំ អនត្ថសញ្ញ
 តត្រ កាលសញ្ញ អស្ស តស្ស រយោ កំនស្ស វ
 នាយ ។ តត្រ កិញ្ចេវ យំ ជញ្ញា សម្មា
 ចំណាកំនី អត្ថកំ អតត្ថំ អនត្ថសញ្ញតំ ស
 សញ្ញតំ តំ សម្មា ចំណាកំនី ឧ កាលសយ
 យម្យំ ជញ្ញា សម្មា ចំណាកំនី ភូតំ ត
 អនត្ថសញ្ញតំ តស្សបិ សិក្ខេយ្យ អវចនា

[១៤០] ភាគ្យថា បុគ្គលមិនប្រើពេលពាក្យក្នុងទីកំបាំងមុខ
 មិនប្រើពេលពាក្យនាំឱ្យស្រេចហ្មឺនក្នុងទីកំបាំងមុខ ដូច្នេះ ខ្ញុំ ភាគ្យ
 បានពេលហើយ ។ ភាគ្យខ្ញុំ ភាគ្យពេលហើយ ព្រោះភាគ្យស្រី
 សេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ
 បុគ្គលដឹងខ្លួនពាក្យស្ងាត់កំបាំងណា ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀង មិន
 ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដោយពិត មិនប្រើពេលពាក្យស្ងាត់កំបាំង
 ឡើយ មួយទៀត បុគ្គលដឹងខ្លួនពាក្យស្ងាត់កំបាំងណា ជាពាក្យពិត
 ពាក្យទៀង តែមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ បុគ្គលប្រើទៀងដើម្បីមិន
 ខំយាយខ្លួនពាក្យនោះ មួយទៀត បុគ្គលដឹងខ្លួនពាក្យស្ងាត់កំបាំងណា
 ជាពាក្យពិត ពាក្យទៀង តែមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ បុគ្គលគួរដក
 ដឹងខ្លួនពាក្យនោះ ដើម្បីខំយាយខ្លួនពាក្យស្ងាត់កំបាំងនោះ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ បុគ្គលដឹងខ្លួនពាក្យណា
 ដែលនាំឱ្យស្រេចហ្មឺនក្នុងទីកំបាំងមុខ ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀង មិន
 ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដោយពិត មិនប្រើពេលពាក្យដែលនាំឱ្យ
 ស្រេចហ្មឺនក្នុងទីកំបាំងមុខនោះទេ មួយទៀត បុគ្គលដឹងខ្លួនពាក្យណា
 ដែលនាំឱ្យស្រេចហ្មឺនក្នុងទីកំបាំងមុខ ជាពាក្យពិត ពាក្យទៀង តែមិន
 ប្រកបដោយប្រយោជន៍ បុគ្គលប្រើទៀង ដើម្បីមិនពេលពាក្យនោះ

យញ្ច ទោ ជញ្ញា សម្មា វិណាសំ ក្នុង ត្រៃ

អនុសង្កាតំ គត្រ កាលញ្ច អស្ស គស្ស សម្មា

វិណាសស្ស វេទនាយ ។ វេទនា កំ ខ កាសេយ

សម្មា ទាតិវិណា កាលោតិ ឥតិ យុត្តំ វុត្តំ ខ។

មេតំ បដិច្ច វុត្តំ ។

(១៣៦) អត្ថានោ វ^(១) កាសេយ្យ ទោ តរ

ទោតិ ឥតិ ទោ បទេតំ វុត្តំ ។ កំពោតិ បដិ

វុត្តំ ។ គត្រ កិក្ខុវេ តរោទស្ស កាស

មួយទៀត បុគ្គលដឹងខ្លួនពាក្យណា ដែលនាំឱ្យសេសសល់ក្នុងចំពោះមុខ

ជាពាក្យពិត ពាក្យទៀង ហើយប្រកបដោយប្រយោជន៍ បុគ្គលគួរ

ជាអ្នកដឹងខ្លួនកាលគួរក្នុងពាក្យនោះ ដើម្បីនិយាយ ខ្លួនពាក្យដែលនាំឱ្យ

សេសសល់ក្នុងចំពោះមុខនោះ ។ ពាក្យណា ដែលគេជាគតបាទពោល

ហើយថា បុគ្គលមិនឆ្លើយពាក្យក្នុងវិក័តបំណងមុខ មិនឆ្លើយពោល

ពាក្យដែលនាំឱ្យសេសសល់ក្នុងចំពោះមុខ ដូច្នេះ ពាក្យខ្លះ គេជាគត

ពោលហើយ ព្រោះគាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

[១៣៦] ពាក្យថា បុគ្គលឆ្លើយពោលកុំឱ្យស្រកន់ពេក មិន

ឆ្លើយពោលស្រកន់ពេក ខ្លះ គេជាគតបាទពោលហើយ ។ ពាក្យ

ខ្លះ គេជាគតពោលហើយ ព្រោះគាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្ចាស់

ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលដែលពោលហើយ

កាយោមី កិលមតិ ចិត្តម្យំ ឧបហត្ថាតិ សរោមី
 ឧបហត្ថាតិ កាយោមី អភរិយតិ អវិសដ្ឋមី ហោតិ
 វេញាយ្យំ កមាណស្ស កាសិកំ ។ កត្រ កិក្ខុវេ
 អត្រមាណស្ស កាសិកោ កាយោមី ឧ កិលមតិ
 ចិត្តម្យំ ឧ ឧបហត្ថាតិ សរោមី ឧ ឧបហត្ថាតិ
 កាយោមី ឧ អភរិយតិ វិសដ្ឋម្យំ ហោតិ វេញាយ្យំ
 អត្រមាណស្ស កាសិកំ ។ អត្រមាណោ ។ កាសយ្យ
 ហោ កមាណោតិ ឥតិ យទ្គំ វុត្តំ ឥនមេតិ បដិ
 វុត្តំ ។

[១៣៧] ជនបទនិក្ខត្តិ នាគិវិសេសយ្យ សមត្ថ
 នាគិវិសេសយ្យាតិ ឥតិ ហោ បនេតិ វុត្តំ ។ កាញោ
 បដិច្ច វុត្តំ ។ កតញោ កិក្ខុវេ ជនបទនិក្ខត្តិយោ
 អភិវិសេសោ ហោតិ សមត្ថាយ ច អភិសារោ ។ ឥ
 កិក្ខុវេ គនេវេកាទូសុ ជនបទេសុ ហោតិ សញ្ញាណ
 បត្តន្តិ សញ្ញាណន្តិ បិដ្ឋន្តិ^(១) សញ្ញាណន្តិ សកវន្តិ សញ្ញា
 ណន្តិ ហារេសន្តិ^(២) សញ្ញាណន្តិ ហោណន្តិ សញ្ញាណ

១ ឧ. ម. វិញ្ញា ។ ២ ឧ. ម. ពាក្យ ។

កាយកិវេសលំបាក ចិត្តកិវេសលំបាក សំរោងកិស្តក កកិលិបាប
 សំរោងសំបុត្តល ដែលពោលញាប់ ជាសំរោងស្រឡះផង ស្តាប់មិន
 ដាក់ផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលដែល
 ពោលមិនហ៊ីសពេក កាយកិវេសលំបាក ចិត្តកិវេសលំបាក សំរោងកិ
 មិនស្តក កកិមិនឈឺចាប់ សំរោងសំបុត្តលដែលពោលមិនញាប់ ជាសំរោង
 ស្រឡះផង ដឹងសេចក្តីច្បាស់ផង ។ ពាក្យណា ដែលគាត់គេពោល
 ហើយថា បុគ្គលធម្មវិញ្ញាណកុំឱ្យស្រឡះពេក មិនធម្មវិញ្ញាណស្រឡះពេក
 ដូច្នេះ ពាក្យនេះ គាត់គេពោលហើយ ព្រោះគាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

[១៣៨] ពាក្យថា បុគ្គល មិនធម្មវិញ្ញាណកុំឱ្យស្រឡះ
 មិនធម្មវិញ្ញាណកុំឱ្យស្រឡះ ដូច្នេះនេះ គាត់គេពោលហើយ ។
 ពាក្យនេះគាត់គេពោលហើយ ព្រោះគាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះការប្រកាន់ខ្ជាប់កាសាគង្គជនបទ និងការប្រព្រឹត្តិកុំឱ្យ
 ស្រឡះ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងជនបទនេះ ក្នុង
 លោកនេះ គាត់នេះតែមួយបែបនោះសោះ តែដងទាំងឡាយវែងស្តាល់
 ថាបាត់ខ្លះ វែងស្តាល់ថាបង្កុះខ្លះ វែងស្តាល់ថាបិដ្ឋុខ្លះ វែងស្តាល់
 ថាសកវៈខ្លះ វែងស្តាល់ថាហារេសៈខ្លះ វែងស្តាល់ថាហោណៈខ្លះ

ហានន្តិ^(១) សត្វានន្តិ^(២) បិដិលន្តិ^(៣) សត្វានន្តិ ។
 ឥតិ យថា យថា ធិ តេសុ តេសុ ជនបទេសុ
 សត្វានន្តិ តថា តថា ជាអសា បរាមាសា អភិធិវិស្ស
 វេហាតិ ឥនមេវ សន្ធិ មោឃមញ្ញន្តិ ។ ឯវិ
 ទេវ កំលុវេវ ជនបទនិរុត្តិយា ច អភិធិវេសា មោឃ
 សមញ្ញាយ ច អភិសារោ ។ កាជញ្ច កិក្ករេ
 ជនបទនិរុត្តិយា ច អនភិធិវេសា វោធាតិ សមញ្ញាយ
 ច អនភិសារោ ។ ឥធិ កិក្ករេវ តនេវេកាព្វេស
 ជនបទេសុ ចាតីតិ សត្វានន្តិ មន្តន្តិ សត្វានន្តិ
 បិដ្ឋន្តិ សត្វានន្តិ សរវន្តិ សត្វានន្តិ ហារោសន្តិ
 សត្វានន្តិ មោណន្តិ សត្វានន្តិ ហានន្តិ សត្វានន្តិ

១៦២ ខ. ម. ឥនេ ជាថា នន្តិ ។ ក ខ. ម. បិដិលន្តិ ។

វេមនីស្គាល់ថាហនៈខ្លះ វេមនីស្គាល់ថាបិដិលៈខ្លះ^(១) ។ ព្រោះហេតុនោះ
 ក្នុងន័យស្គាល់ថាហនៈខ្លះ ក្នុងន័យហនៈខ្លះ យ៉ាងណា ។ បុគ្គលខ្លះក៏
 ប្រកាន់តាំងម្ចាស់នោះ ហើយកាលថា^(២) ពាក្យនេះជាពាក្យតិក ពាក្យ
 ផ្សេង ជាដោយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការប្រកាន់នូវភាសាក្នុងជនបទ
 មិនការប្រព្រឹត្តិកន្លងនូវឈ្មោះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះ
 ការដែលមិនប្រកាន់នូវភាសាក្នុងជនបទ មិនការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លងនូវឈ្មោះ
 តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងជនបទខ្លះក្នុងលោកនេះ កាជនៈ
 តែមួយបែបនោះសោះ តែជនទាំងឡាយ វេមនីស្គាល់ថាបាតិខ្លះ វេមនី
 ស្គាល់ថាបក្កៈខ្លះ វេមនីស្គាល់ថាបិដ្ឋៈខ្លះ វេមនីស្គាល់ថាសរវៈខ្លះ វេមនី
 ស្គាល់ថាហារោសៈខ្លះ វេមនីស្គាល់ថាមោណៈខ្លះ វេមនីស្គាល់ថាហានៈខ្លះ

១ ក្នុងសុត្តន្តបិដកនេះ ជាឈ្មោះរបស់ភាសានៃមួយបែបសម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងសម័យនោះ
 ដូចយ៉ាងឈ្មោះជាអក្ខរកៈ ចោលៈ ជាដើម ។ ឯប្រយោគនេះបានសេចក្តីថា ភាសានៃមួយ
 នៃស្រុកខ្លះហៅថាបាតិ ខ្លះហៅថាបក្កៈ ។ ២ បុព្វន្តិនៃលស្កន្តិក្ខេ កាលបើទៅកាន់ជនបទ
 នៃលោកហៅភាសានោះថា បក្កៈ ដូច្នេះ បានឮពេទីយាយថា អ្នកទាំងឡាយព្រួយបក្កៈមក
 ចូរលាងបក្កៈទៅ ហើយនិយាយប្រកាន់ថា ភាសានេះមិនមែនឈ្មោះបក្កៈទេ ឈ្មោះបាតិទេតើ
 អ្នកទាំងឡាយហៅបាតិដូច្នេះវិញ ។ អន្តរាថា ។

មិច្ឆិកា ឆ្នាំ ឆ្នាំ ។ ឥត យថា យថា
 ទំ តេសុ តេសុ ជនបទេសុ សញ្ញាទំ ឥត
 កំរមេ អាយស្មត្តា សទ្ធាយ រោហិត្តិ តថា តថា
 រោហិតិ អបរាមសំ^(១) ។ ឯវំ ចោ កិក្ខុវេ ជន
 បទេស្តិយា ទ អនិច្ចេកសោ រោហិតិ សមញ្ញាយ
 ទ អនិច្ចេកសោ ។ ជនបទេស្តិ ចាតិចេសេយ
 សមញ្ញំ ចាតិចេសេយ្យតិ ឥត យទំ វុត្តិ ឥតមេ
 បទេស្តិ វុត្តិ ។

(១៣៨) គត្រ កិក្ខុវេ យោ កាមប្បជិសទិសុទិ
 ចោ សោមនស្សនុយោកោ ហិចោ កម្មោ ចោឌុទ្ធនិ
 កោ អនិច្ចេកសោ អនុសញ្ញាកោ សនុត្តា ឯស
 ចម្មោ សទ្ធាយោកោ សទ្ធាយោសោ សមវិធម្យោ

១ ម. អបរាមសត ។

វេទន្តស្ថាវត្ថុបិបិលៈ ។ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងនោះ តែងស្ថាវត្ថុ
 កាជនៈនោះ ក្នុងនោះនោះ ។ ថា លោកមានអាយុចាំរំនោះ ពោល
 សំដៅរបស់នោះ ដូច្នេះ យ៉ាងណា ។ បុគ្គលនេះមិនប្រកាន់ចាំ តែងពោល
 យ៉ាងនោះ ។ ម្ចាស់កិក្ខុចាំរំឡាយ ការមិនប្រកាន់ចាំកាសាក្នុងនោះ
 និងការមិនប្រកាន់ចាំក្នុងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យណា ដែល
 គេជាគតបាទពោលហើយថា បុគ្គល មិនប្រកាន់ចាំកាសាក្នុងនោះ
 មិនប្រកាន់ចាំក្នុងនោះ ដូច្នេះ ពាក្យនេះ គេជាគតបាទពោល
 ហើយ ព្រោះអត្ថប្រយោជន៍នេះឯង ។

(១៣៩) ម្ចាស់កិក្ខុចាំរំឡាយ បណ្តាធម៌ចាំរំនោះ ធម៌
 ណា គឺសេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស របស់បុគ្គលដែលមាន
 សេចក្តីសុខដោយកាមប្បជិសទិ ជាធម៌ថាគតាច ជាធម៌សុគត
 ជាធម៌បុព្វជន មិនមែនជាធម៌ស្រីបុគ្គល មិនប្រកាន់ដោយប្រ
 យោជន៍ ធម៌នេះ ប្រកាន់ដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកាន់ដោយសេចក្តីលំ
 បាក ប្រកាន់ដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកាន់ដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ

មិច្ឆាបដិបទា កស្មា ឋានោ ធម្មោ សុវេណា ។

កត្រ ភិក្ខុវេ យោ កាមប្បដិសន្ធិសុខំ ធា សាម-

នស្សាទុយោគី អនុទុយោកោ ហិំ កម្មំ ចោទុដ្ឋង្គិកំ

អនិយំ អនត្ថសញ្ញិតំ អនុត្តោ ឋានោ ធម្មោ អ-

នុបយោកោ អនុចាយោសោ អបរិទ្យាយោ សម្មាបដិ-

បទា កស្មា ឋានោ ធម្មោ អរេណា ។

(១៣៩) កត្រ ភិក្ខុវេ យោ អត្តតិលមជាទុយោកោ

នុត្តោ អនិយោ អនត្ថសញ្ញិតោ សនុត្តោ ឋានោ

ធម្មោ សនុបយោកោ សនុចាយោសោ សបរិទ្យាយោ

មិច្ឆាបដិបទា កស្មា ឋានោ ធម្មោ សុវេណា ។

ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្ចី ឈ្មោះថា ប្រកប

ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ

ធម៌ណា គឺការមិនប្រកបរឿយ ។ ខ្លួនសេចក្តីព្យាយាមដោយសាមនស្ស

របស់បុគ្គល ដែលមានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បដិសន្ធិ ជាធម៌ថាកាប

ជាបេសកកម្ម ជាបេសកកម្ម មិនមែនជាបេសកកម្ម ប្រកបដោយបុគ្គល

មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌ខ្ចី មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តី

លំបាក មិនមានសេចក្តីរង្វៀកឆ្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ

ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្ចី ឈ្មោះថាមិនមាន

សេចក្តីសៅហ្មង ។

[១៣៩] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា

គឺសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាធម៌នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិន

មែនជាបេសកកម្ម ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌ខ្ចី ប្រ-

កបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តី

រង្វៀកឆ្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទុស

ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្ចី ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។

តត្រ ភិក្ខុវេយោ អត្តកិលមដាទុយោកំ អនុយោកា
 ទុក្ខំ អនិយំ អនត្ថសត្តិកំ អនុត្តា ឯសោ ធម្មោ
 អនុបយាតោ អនុចាយាសោ អបរិឡាហោ សម្មា-
 បដិបទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ អរណោ ។

[១២០] តត្រ ភិក្ខុវេយោ យាយំ មជ្ឈិម បដិបទា

តថាគតេន អភិសម្ពុត្តា ធម្មករណី ញាណករណី
 ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធិយ ចិញ្ចាយ
 សំវត្តកំ អនុត្តា ឯសោ ធម្មោ អនុបយាតោ
 អនុចាយាសោ អបរិឡាហោ សម្មាបដិបទា តស្មា
 ឯសោ ធម្មោ អរណោ ។

មាលភិក្ខុតាំងឡាយ ចណ្ណាធម៌តាំងនោះ ធម៌ណា គឺការមិនប្រកប
 រឿយ ។ ចូរសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឱ្យលំបាក ជាសេចក្តីព្យាយាម
 នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយចុក្កល មិនប្រកបដោយ
 ប្រយោជន៍ ធម៌ខ្លះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមាន
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ
 ត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

[១២០] មាលភិក្ខុតាំងឡាយ ចណ្ណាធម៌តាំងនោះ សេចក្តី

ប្រតិបត្តិយ៉ាងណាដែលព្រះគម្ភាស្រីដឹងហើយ ជា
 សេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឱ្យកើតបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើឱ្យកើតសេចក្តីចង្អឹង ប្រព្រឹត្ត
 ទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់កិលេស ដើម្បីស្គាល់នូវអរិយសច្ច ដើម្បី
 ត្រាស់ដឹងនូវអរិយសច្ច ដើម្បីព្រងើញ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថាមិននាំមក
 នូវទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិន
 មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌
 ខ្លះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

[១៦១] តត្រ ភិក្ខុវេ យាយំ ទស្សននា ច
 អប្បសាទនា ច ពោ ច ធម្មទេសនា សទុក្ខោ ឋានោ
 ធម្មោ សទុបយាតោ សទុក្ខាយាសោ សមវិទ្យាហោ
 មិច្ឆាបដិបទា ភស្មា ឋានោ ធម្មោ សវណោ ។
 តត្រ ភិក្ខុវេ យាយំ ទេស្សននា ច អប្បសាទនា
 ធម្មទេសនា ។ អទុក្ខោ ឋានោ ធម្មោ អទុបយាតោ
 អទុក្ខាយាសោ អមវិទ្យាហោ សម្មាបដិបទា ភស្មា
 ឋានោ ធម្មោ វរណោ ។

[១៦២] តត្រ ភិក្ខុវេ យេវមិទំ កាមសុខំ បុគ្គ-
 ទសុខំ វិជ្ជាសុខំ អនិយមសុខំ សទុក្ខោ ឋានោ
 ធម្មោ សទុបយាតោ សទុក្ខាយាសោ សមវិទ្យាហោ
 មិច្ឆាបដិបទា ភស្មា ឋានោ ធម្មោ សវណោ ។

[១៦១] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការលើក
 កំភើននិងការបន្តបង្កប់ ទាំងមិនមែនជាការសំដែងធម៌ ណា ធម៌ខ្លះ
 ឈ្មោះជាប្រកបដោយទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយ
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិ-
 បត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះជាប្រកបដោយសេចក្តីសៅ
 ហួន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការដែលមិនលើក
 កំភើន និងការមិនបន្តបង្កប់ ទាំងការសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ណា ធម៌
 នេះ មិនទាំងមកទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិស្រូវ ព្រោះហេតុ
 នោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះជាមិនមានសេចក្តីសៅហួន ។

[១៦២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីសុខ
 ណា ជាសេចក្តីសុខក្នុងកាម ជាសេចក្តីសុខរបស់បុគ្គល ជាសេចក្តី
 សុខដ៏លាមក មិនមែនជាសេចក្តីសុខរបស់ព្រះអរិយបុគ្គល ធម៌ខ្លះ ប្រ-
 កបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស
 ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះជាប្រកបដោយសេចក្តីសៅហួន ។

ត្រូវ កំណត់ យ៉ាងណា ទៅក្នុងស្រុក បរិវេណស្រុក
 ឧបសគ្គស្រុក សង្កាត់ស្រុក អនុក្រឹត្យ ឯសា ធានា
 អនុបយោគ អនុបយោគ អនុបយោគ សង្គម-
 ជីវិត គណៈ ឯសា ធានា អរណេ ។

(១២៣) ត្រូវ កំណត់ យ៉ាងណា រោងពិគ្រោះយោបល់
 អនុក្រឹត្យ អនុក្រឹត្យ អនុក្រឹត្យសង្កេត សន្និដ្ឋាន ឯសា
 ធានា សន្និដ្ឋាន អនុបយោគ អនុបយោគ សន្និដ្ឋាន
 មិនមែនជីវិត គណៈ ឯសា ធានា សរណេ ។
 ត្រូវ កំណត់ យោ យ៉ាងណា រោងពិគ្រោះយោបល់
 អនុក្រឹត្យ អនុក្រឹត្យសង្កេត សន្និដ្ឋាន ឯសា ធានា
 សន្និដ្ឋាន អនុបយោគ អនុបយោគ សន្និដ្ឋាន

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាចម្បាំងនោះ សេចក្តីសុខភាព ដែលជា
 សេចក្តីសុខភាពការពេញចិត្តតាម ជាសេចក្តីសុខភាពការស្ងប់ ជាសេច-
 ក្តីសុខភាពការស្ងប់ចិត្តស ជាសេចក្តីសុខភាពការស្ងប់នឹងអង្គុល ធម៌
 ខ្លះ មិនទាំងអស់ទេ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិស្រូវ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីស្ងប់ ។

(១២៤) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាចម្បាំងនោះ ពាក្យ
 ស្ងប់កំណត់ ណា ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀង មិនប្រកបដោយ
 ប្រយោជន៍ ធម៌ខ្លះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក
 ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
 សេចក្តីប្រតិបត្តិស្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថាប្រកប
 ដោយសេចក្តីស្ងប់ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាចម្បាំងនោះ
 ពាក្យស្ងប់កំណត់ ណា ជាពាក្យពិត ទៀង តែមិនប្រកបដោយ
 ប្រយោជន៍ ធម៌ខ្លះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំ-
 បាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ

មិច្ឆាបដិបទា ភស្មា ឋានោ ធម្មោ សរណោ ។ តត្រ
 ភិក្ខុវេ យោ ឆាយំ រកោ ភគោ ភូតោ ភត្ថោ
 អនុសត្តិកោ អនុត្តោ ឋានោ ធម្មោ អនុបយាតោ
 អនុចាយាសោ អបរិឡាហោ សង្ខបដិបទា ភស្មា
 ឋានោ ធម្មោ អរណោ ។

[១៤៤] តត្រ ភិក្ខុវេ ឆាយំ សម្មា
 ចំណកំគោ អត្ថតោ អភត្ថោ អនុសត្តិកោ
 សនុត្តោ ឋានោ ធម្មោ សនុបយាតោ សនុចាយាសោ
 សបរិឡាហោ មិច្ឆាបដិបទា ភស្មា ឋានោ ធម្មោ
 សរណោ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យោ ឆាយំ សម្មា
 ចំណកំគោ ភូតោ ភត្ថោ អនុសត្តិកោ សនុត្តោ
 ឋានោ ធម្មោ សនុបយាតោ សនុចាយាសោ
 សបរិឡាហោ មិច្ឆាបដិបទា ភស្មា ឋានោ ធម្មោ

ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទុក្ខស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថាប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ
 ពាក្យស្ងាត់កំបាំង ណា ជាពាក្យពិត ទៀង ប្រកបដោយប្រយោជន៍
 ធម៌ខ្លះ មិននាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមាន
 សេចក្តីជឿនលឿន មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ
 ត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

[១៤៥] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពាក្យទាំងឡាយ
 សៅហ្មងក្នុងចំពោះមុខ ណា ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀង មិនប្រកប
 ដោយប្រយោជន៍ ធម៌ខ្លះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេច-
 ក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីជឿនលឿន ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទុក្ខស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថា
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំង
 នោះ ពាក្យទាំងឡាយសៅហ្មងក្នុងចំពោះមុខ ណា ជាពាក្យពិត ទៀង
 តែមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌ខ្លះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកប
 ដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីជឿនលឿន ប្រកបដោយ
 សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទុក្ខស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ

វិញ្ញាណ កាលវិញ្ញាណ កាលកាល

សរណេ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យោ ចាយំ សម្មា
 ធិណវំគោ ភូតោ គាត្មា អនុសញ្ញោ អនុត្តោ
 ឋិសោ ធម្មោ អនុមយាតោ អនុចាយាសោ
 អបរិណ្ឌោ មហាបដិបតា តស្មា ឋិសោ ធម្មោ
 អរណេ ។

[១៦៨] តត្រ ភិក្ខុវេ យមិទំ កតោនស្ស កាសិកំ
 សនុត្តោ ឋិសោ ធម្មោ សនុមយាតោ សនុចាយាសោ
 សបរិណ្ឌោ មហាបដិបតា តស្មា ឋិសោ ធម្មោ
 សរណេ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យមិទំ អត្តោនស្ស
 កាសិកំ អនុត្តោ ឋិសោ ធម្មោ អនុមយាតោ
 អនុចាយាសោ អបរិណ្ឌោ មហាបដិបតា តស្មា
 ឋិសោ ធម្មោ អរណេ ។

វិញ្ញាណ កាលវិញ្ញាណ កាលកាល

ឈ្មោះជាប្រកបដោយសេចក្តីស្រឡាត់ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តា
 ធម៌ទាំងនោះ ពាក្យទាំងឡាយស្រឡាត់ទីចំពោះមុខ ណា ជាពាក្យពិត
 ទៀង ទាំងប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌ទាំងនោះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិន
 មានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងនោះ ឈ្មោះ
 ជាមិនមានសេចក្តីស្រឡាត់ ។

[១៦៩] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា
 គឺពាក្យរបស់បុគ្គលអ្នកកាលកាលសរណេ ធម៌ទាំងនោះ ប្រកបដោយសេចក្តី
 ទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់
 ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុ
 នោះ ធម៌ទាំងនោះ ឈ្មោះជាប្រកបដោយសេចក្តីស្រឡាត់ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា គឺពាក្យរបស់បុគ្គលអ្នក
 កាលមិនរកសរណេ ធម៌ទាំងនោះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក
 មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងនោះ ឈ្មោះជាមិនមានសេចក្តី
 ស្រឡាត់ ។

[១២៦] តត្រ ភិក្ខុវេ ឃ្វាយំ ជនបទនិក្ខត្តយា
 ធី អភិវិវេសោ សមញ្ញាយ ធី អភិសារោ អនុត្តោ
 ឋិសោ ធម្មោ សទុបយាតោ សទុបយាសោ សម-
 វិទ្យាយោ មិច្ឆាបដិមតា តស្មា ឋិសោ ធម្មោ សរ-
 ណោ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ ឃ្វាយំ ជនបទនិក្ខត្តយា ធី
 អនភិវិវេសោ សមញ្ញាយ ធី អនភិសារោ អនុត្តោ
 ឋិសោ ធម្មោ អនុបយាតោ អនុបយាសោ អបវិទ្យា-
 យោ សម្មាបដិមតា តស្មា ឋិសោ ធម្មោ អរណោ ។

[១២៧] តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ សរណាតូ ធម្មំ
 ជាតិស្សោម អរណាតូ ធម្មំ ជាតិស្សោម សរណាតូ
 ធម្មំ ញត្វា អរណាតូ ធម្មំ ញត្វា អរណាប្បដិមនំ
 បដិមន្តិស្សោមាតិ ឋិវត្ថំ រោ ភិក្ខុវេ^(១) សិក្ខុ-
 តត្ថំ ។ សុត្តនិ ធី បទ ភិក្ខុវេ តុលបុត្តោ

១. ឯវ ហោ ភិក្ខុវេ វិស្សតិ ។

[១២៦] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា
 គឺការប្រកាន់ចំណូលកាសាក្នុងជនបទ និងការប្រព្រឹត្តិកន្លងទូរឈ្មោះ ធម៌
 ខ្លះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយ
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិរុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា គឺ
 ការមិនប្រកាន់ចំណូលកាសាក្នុងជនបទ និងការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លងទូរឈ្មោះ ធម៌
 ខ្លះ មិនទាំងកន្លងទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថា មិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

[១២៧] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកទាំងឡាយ
 គប្បីសិក្សាក្នុងសាសនានេះថា យើងទាំងឡាយ នឹងជីវិតនៅធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង និងជីវិតនៅធម៌ដែលមិនមានសេចក្តីសៅ
 ហ្មងផង លុះជីវិតនៅធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង និងជីវិតនៅធម៌
 ដែលមិនមានសេចក្តីសៅហ្មងហើយ គឺនឹងដើរទៅកាន់ផ្លូវប្រតិបត្តិដែល
 មិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ត្រូវ
 សិក្សាយ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែកសក្ខីតិកុលបុត្ត

វិស្វកម្ម អរណវិស្វកម្ម ភាសិតកំណត់

អរណយ្យដិបដិ មជ្ជិមន្ទោតិ ។ ឥន្ទមរោច កកវា
អត្ថបថា តេ ភិក្ខុ កកវតោ ភាសិតំ អភិទទុន្តិ ។

អរណវិស្វកម្ម ឆប្ប ឥន្ទំ ។

វិស្វកម្ម អរណវិស្វកម្ម សេចក្តីវិភាគចំពោះភាសិត

បានដើរកាន់ផ្លូវប្រតិបត្តិដែលមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។ លុះព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ក៏ក្នុងនោះក៏មាន
សេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ អរណវិស្វកម្ម ទី ៨ ។

ទស័យ បាតុភូតសុត្តន្ត

[១២៨] ឯវេជ្ជ សុត្តិ ។ ឯកា សមយំ ភក្កា
មគទេសុ បាវិកត្វាមាថោ យេន ភជ្ជតំ តទេសំ
យេន ភក្កា កុម្ភតារា តេទុបសង្កមិ ទុបសង្ក
មិថា ភក្កំ កុម្ភតារំ ឯតទេវោ សទេ តេ ភក្ក
អកុ វិហារម ធិវេសទេ ឯការត្ថិន្តិ ។ ន ទេ
មេ កន្ត កុ អត្ថិ ចេតុ បទ្ធជិតោ បវេមិ ភ
សុបកតោ រោតិ សទេ សោ អនុជាធាតិ វិហារ
កន្ត យថាសុខន្តិ ។

[១២៩] តេន ទោ មន សមយេន បុត្តសា
តិ ធាម តុលបុត្តា ភក្កន្តិ ទុត្តិស្ស សទ្ធាម
អការស្នា អនតារិយំ បទ្ធជិតោ ។ សោ តស្មី កុម្ភ
តារធិវេសទេ បវេមិ ភសុបកតោ រោតិ ។ អដទេ
ភក្កា យេនាយស្នា បុត្តសាតិ តេទុបសង្កមិ ទុប
សង្កមិថា អាយស្មន្តិ បុត្តសាតិ ឯតទេវោ សទេ
តេ កិត្តុ អកុ វិហារម ធិវេសទេ ឯការត្ថិន្តិ

បាតុភូតសុត្តន្ត ទី ១០

[១២៨] ខ្ញុំបាតស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចទៅកាន់បាវិកក្នុងផែនរបស់ពួកអ្នកមគទេ បានដល់
ទៅក្រុងកងត្រិះ ចូលទៅកេស្ទឆាំងឈ្មោះកន្តៈ លុះចូលទៅដល់
ហើយ ទើបក្រាស់នឹងស្ទូឆាំងឈ្មោះកន្តៈ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់កន្តៈ
បើអ្នកមិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ទេ គង់ជាអស្ចារ្យនៅក្នុងផ្ទះ បានមួយ
រាត្រី ។ ស្ទូឆាំងក្រាបបង្គំចូលថា ចង់ត្រព្រះអង្គដឹងច្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
គង់មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់អ្វីទេ ប៉ុន្តែមានអ្នកបួសចូលទៅនៅក្នុងផ្ទះនេះ
មុនចុះហើយ ចង់ត្រព្រះអង្គដឹងច្រើន បើអ្នកបួសនោះយល់ព្រម សូម
ព្រះអង្គគង់នៅតាមសេចក្តីសប្បាយចុះ ។

[១២៩] សម័យនោះឯង កុលបុត្តឈ្មោះបុក្កសាតិ ចេញចាក
ផ្ទះហើយចូលទៅកាន់ផ្ទះសង្រ្គោះសទ្ធា ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ បុក្ក
សាតិកុលបុត្តនោះឯង ជាអ្នកចូលមកនៅមុន ក្នុងផ្ទះស្ទូឆាំងនោះ ។
ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចូលទៅកេស្ទសាតិមានកាយ លុះចូលទៅដល់
ហើយ ទើបក្រាស់នឹងបុក្កសាតិមានកាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បើអ្នកមិន
មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ទេ គង់ជាអស្ចារ្យនៅក្នុងផ្ទះបានមួយរាត្រី

វិញ្ញាណ ធាតុវិញ្ញាណ កតតោ កុមារនិវេសនំ បរិសទា

ទុំ អាវុសោ កុម្មការនិវេសនំ វិហារតាយស្ម
យជាសុទ្ធិ ។

[១៩០] អថទោ កតតា កុម្មការនិវេសនំ បរិ
សិទ្ធា ឯកមន្តំ តំណាសន្តរតំ បញ្ញាបេត្តា ចិសិដ្ឋ
បស្សន្តំ អាវុដិទ្ធា ទុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ
សតិ ទបដ្ឋបេត្តា ។ អថទោ កតតា ពហុនេវ វត្ថុ
ចិសង្ខាយ វិគីតាមេសិ ។ អាយស្មាចិ ទោ បុក្កសាវ
ពហុនេវ វត្ថុ ចិសង្ខាយ វិគីតាមេសិ ។ អថទោ ក
តតោ ឯតនិរោសិ ចាសានិកំ ទុំ ទោ អយំ
កុលបុត្តោ ឥរិយតំ យទ្ធានំ បុត្តេយ្យន្តំ ។ អថ
ទោ កតតា អាយស្មន្តំ បុក្កសាវតិ ឯតនិរោច កំ
សិ ភិ ភិក្ខុ ទុំស្ស អត្ថនិរោច កោ ភ វេ
សត្វា កស្ស ភ ភិ ទុំ វេសិសិ ។

វិញ្ញាណ ធាតុវិញ្ញាណ ព្រះមានព្រះភោគទូលពៅកាន់កុម្មការនិវេសនំ

បុក្កសាវតិកបថា ម្ចាស់អាវុសោ នេះកុម្មការនិវេសនំ ឈ្មោះទុំស្ស^(១) សូម
លោកមានកាយ ទៅភាមសេចក្តីសច្ចាយចុះ ។

[១៩០] ទើបព្រះមានព្រះភោគ ទ្រង់ចូលទៅកាន់កុម្មការនិវេសនំ
ទ្រង់ក្រាលកម្រាលស្មៅក្នុងទីសមគួរ ហើយគង់ផ្គត់ព្រះភោគ កាន់ព្រះ
កាយគ្រង់ ផ្គត់ព្រះសតិឲ្យមានមុខគ្នាទៅកេកម្មង្គាន ។ លំដាប់នោះ
ព្រះមានព្រះភោគ ទ្រង់គង់ដល់យប់ជ្រៅ ។ ឯបុក្កសាវតិមានកាយ គឺ
អន្តិយនៅដល់យប់ជ្រៅដែរ ។ ទើបព្រះមានព្រះភោគ ទ្រង់ត្រិះរិះយ៉ាង
នេះថា កុលបុត្តនេះ ប្រតិបត្តិតត្រូវផ្ទះថ្នាំដែរឬប្លំ បើដូច្នោះ គួរតែ
គង់គតស្មារម័ល ។ ទើបព្រះមានព្រះភោគ ទ្រង់សួរបុក្កសាវតិមាន
កាយ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកបួសចំពោះលោកណា លោកណា
ជាគ្រូអ្នក មួយទៀត អ្នកពញ្ញាចិត្តនឹងធម៌របស់លោកណា ។
១ ព្រះធម៌សុទ្ធិ ។

[១៨០] អត្តាវុសោ សមណោ កោតមោ សក្យ
 បុត្តោ សក្យកុលា បព្វជិតោ តំ ទោ បទ កកវុ
 កោតមំ ឯវិកល្យាលោ កំភ្នំសន្នោ អនុគ្គតោ ឥតិ
 សោ កកវុ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា វិជ្ជាចរណសម្បទេ
 សុតតោ លោកវិទូ អនុគ្គតោ បុរិសធម្មសារជំ សត្វ
 ទេវមនុស្សានំ គុដ្ឋោ កកវុតំ តាហំ កកវុទ្ធំ ឧដ្ឋុស
 បព្វជិតោ សោ ច មេ កកវុ សត្វា តស្សប
 កកវុតោ ធម្មំ រោធនីតំ ។ កាហំ បទ កិច្ច
 ឯតរាហំ សោ កកវុ វិហរតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធាតំ ។
 អត្តាវុសោ ឧត្តរេសុ ជនបទេសុ សាវត្ថី ទាម ទតិ កត្វ
 សោ កកវុ ឯតរាហំ វិហរតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធាតំ ។
 ទិដ្ឋបុត្តោ បទ តេ កិច្ច សោ កកវុ ទិស្វា ច បទ

[១៨១] បុគ្គលានិកថា ម្ចាស់ការសោ ព្រះសមណោភាគជា
 សក្យបុត្រ ទេញបាភសក្យក្រក្កល្យោប្បស កំភ្នំសន្នុសារសីព្រះភា-
 គមជិច្ច្រឹមនោះ ពីការល្បីល្បាញទៅយ៉ាងនេះ ព្រះមានព្រះភាគ
 អន្លើនោះ ទ្រង់ងាយចាកកិលេស ក្រាស់ជីវិតដោយព្រះអង្គឯងដោយប្រ-
 ៃត ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជាធិតិចរណៈ ទ្រង់មានព្រះដំណើរល្អ ទ្រង់
 ជ្រាបច្បាស់ខ្លាំងព្រៃលោក ទ្រង់ប្រសើរដោយសីលាធិគុណ ជាអក្ខន្ធាន
 ខ្លាំងប្រសើរដែលអក្ខន្ធាន ព្រះអង្គជាសាស្តាចារ្យនៃទេវតាធិមនុស្សតាំង-
 ឡាយ ព្រះអង្គក្រាស់ជីវិតខ្លាំងក្លាវិសេស ព្រះអង្គលែងត្រឡប់មកកាន់
 ភព្វជិច្ច្រឹម ដោយហេតុនេះ ខ្ញុំប្រសូបចំពោះព្រះមានព្រះភាគអន្លើនោះ
 ព្រះមានព្រះភាគអន្លើនោះឯង ជាគ្រូរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំទេញបិក្ខុជីវិតធម៌របស់ព្រះ
 មានព្រះភាគអន្លើនោះ ។ ម្ចាស់កិច្ច ចុះអំឡុងនេះ ព្រះមានព្រះភាគជា
 អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអន្លើនោះ លោកគង់នៅក្នុងទីណា ។ ម្ចាស់ការសោ
 អំឡុងនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអន្លើនោះ ព្រះអង្គ
 គង់នៅក្នុងក្រុងសាវត្ថី ដែលមាននៅក្នុងជនបទជិតភាគជើង ម្ចាស់កិច្ច
 ចុះព្រះមានព្រះភាគអន្លើនោះ អ្នកដែលបានឃើញឬទេ ប្រសិនបើឃើញ

ជាឈ្មោះសិក្ខ ។ ១ ទោ មេ អាវុសា ជិដ្ឋបុត្រ
សោ កកា ជិស្វាហំ^(១) ១ ជាឈ្មោះសិក្ខ ។

[១៨២] អដទោ កកាតោ ឯកទោសិ មមិ^(២)

ទាយំ កុលបុត្តោ ឧត្តិស្ស មទ្ធជិកោ យទ្ធនស្សាហំ
ឧត្តិ ឈសយ្យន្តិ ។ អដទោ កកា អាយស្មន្តិ
បុត្តសាតិ អាមន្តសិ ឧត្តិ រេ^(៣) ភិក្ខុ ឈសស្សាមិ
តិ សុណាម^(៤) សាទុកំ មឈសិករោចិ កាសិស្សា
មិកិ ។ ឯវាវុសោតិ ទោ អាយស្មា បុត្តសាតិ
កកាតោ មទ្ធជិកោសិ ។

[១៨៣] កកា ឯកទោតោ ឧត្តាតុរោ^(៥) អយំ

ភិក្ខុ បុរិសោ ឧត្តស្សាយោតោ អដ្ឋាសមោចោបិចារោ

១ ឧ. ម. វិស្វាហំ ។ ២ ឧ. ម. មមិ ។ ៣ ឧ. ឧត្តិ ។ ៤ ឧ. ម. សុណាមិ ។ ៥ ឧ. ឧត្តាតុរោ ។

កាស្ថាសិបុត្រ ។ មាសកាសោ ព្រាហ្មាណ្ឌវោ ភិក្ខុ
ដែលបានឃើញទេ ទុកជាថ្វីឃើញ ភិក្ខុមិស្ថាសិវិដេ ។

[១៨៤] ទើបព្រាហ្មាណ្ឌវោ ទ្រង់ព្រះយោងទេថា កុលបុត្ត

នេះប្លសចំពោះគាត់គត បើដូច្នោះ គួរតែគាត់សំដែងធម៌ដល់កុលបុត្ត

នេះ ។ ទើបព្រាហ្មាណ្ឌវោ ទ្រង់ព្រះបន្ទូលនឹងបុត្តសាតិមាន

អាយុថា មាសភិក្ខុ យើងនឹងសំដែងធម៌ដល់អ្នក ចូរអ្នកយកចិត្តទុក

ដាក់ស្តាប់ធម៌នោះដោយប្រពៃចុះ យើងនឹងសំដែង ។ បុត្តសាតិមាន

អាយុ ទទួលព្រះពុទ្ធជីកានៃព្រាហ្មាណ្ឌវោថា អើ កាសោ ។

[១៨៥] ព្រាហ្មាណ្ឌវោទ្រង់ស្រាស់ដូច្នេះថា មាសភិក្ខុ ចូរស

នេះ មានធាតុ ៦ មានផស្សៈ ៦^(១) មានមេតាបិចារា^(២) ១៨

១ ហេតុនៃស្ម័គ្រ ។ ២ ការចិញ្ចាញដោយចិត្ត ។

ឧត្តរាធិបតី យេត្ត វិចី មញ្ញស្ស ឧប្បវត្តន្តិ

មញ្ញស្សវេ ទោ មន ឧប្បវត្តន្តិ មុនំ សាម្ពាទិ

វុទ្ធកំ មញ្ញំ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ

មនុស្សោ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ

មនុស្សោ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ

(១៧៤) ឧត្តរាធិបតី យេត្ត វិចី មញ្ញស្ស ឧប្បវត្តន្តិ ទោ

មនុស្សោ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ

ឧត្តរាធិបតី យេត្ត វិចី មញ្ញស្ស ឧប្បវត្តន្តិ ទោ

មនុស្សោ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ

មនុស្សោ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ

១ ឧ. ឧត្តរាធិបតី ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ ឧប្បវត្តន្តិ

មានអធិបតី^(១) ៤ សេចក្តីសំគាល់នឹងសេចក្តីវិលវល់ នៃធម៌ប្រព្រឹត្ត
ទៅកាន់បុគ្គលដែលបំភាន់ ក្នុងអធិបតីនៃឧបាសម្ពទ្ទាន កាលបើសេច-
ក្តីសំគាល់នឹងសេចក្តីវិលវល់នៃធម៌ប្រព្រឹត្តទៅហើយ បុគ្គលនោះយើងហៅ
ថា អ្នកប្រាជ្ញមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ បុគ្គលនេះគួរបញ្ចូលបញ្ចូលបញ្ចូល^(២)
គួររក្សារឿយៗ ឬសេចក្តី^(៣) គួរប្រើរឿយៗ ឬចាត់^(៤) គួរសិក្សា
ឬសន្តិ^(៥) នេះ ជាទុក្ខសន្តិទានកុំភ័យ ។

(១៧៥) ពាក្យថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បុរសនេះមានធាតុ៦ ដូច្នេះចុះ
យើងបានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះយើងពោលហើយ ព្រោះគាត់ស្រីយ
សេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ឯធាតុនេះមាន ៦ ប្រការ គឺបរិវាតក
(ធាតុដី) ១ អាប្រាធាតុ (ធាតុទឹក) ១ ភេដាធាតុ (ធាតុភ្លើង) ១
កាយធាតុ (ធាតុខ្យល់) ១ ភាគាសធាតុ (ធាតុភាគាស) ១ វិញ្ញាណ-
ធាតុ (ធាតុវិញ្ញាណ ឬចិត្ត) ១ ពាក្យណា ដែលយើងបានពោល
ហើយថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បុរសនេះមានធាតុ៦ ដូច្នេះ ពាក្យនេះ យើង
បានពោលហើយ ព្រោះគាត់ស្រីយសេចក្តីនេះឯង ។

១ ឧប្បវត្តន្តិធាតុនៃធាតុស្រីយ ។ ២ សមាធិបញ្ញា និងវិបស្សនាបញ្ញា ។ ៣ វិធីសន្តិ ។
៤ ការលះចំពឹងលើស ។ ៥ ការប្រមូលកិលេស ។

[១៨៤] ធម្មស្សយនតោ អយំ កិក្ខុ បុរិសោតិ
 ឥតិ ទោ បរេតំ វុត្តំ ។ កិក្ខុតំ បដិច្ច វុត្តំ ។
 ចក្កុធម្មស្សយនំ^(*) សោតិ ធម្មស្សយនំ យាទំ
 ធម្មស្សយនំ ជិក្ខុ ធម្មស្សយនំ កាណោ ធម្មស្សយ-
 នំ មរោ ធម្មស្សយនំ ។ ធម្មស្សយនតោ អយំ
 កិក្ខុ បុរិសោតិ ឥតិ យុត្តំ វុត្តំ ឥតិមេតំ បដិច្ច វុត្តំ ។

[១៨៥] អដ្ឋកថាបិដក អយំ កិក្ខុ បុរិ-
 សោតិ ឥតិ ទោ បរេតំ វុត្តំ ។ កិក្ខុតំ បដិច្ច
 វុត្តំ ។ ចក្កុតា រូបំ ជិស្វា សោមនស្សដ្ឋាធិយំ
 រូបំ ឧបវិចារតិ ធាមនស្សដ្ឋាធិយំ រូបំ ឧបវិចារតិ
 ឧបេត្តដ្ឋាធិយំ រូបំ ឧបវិចារតិ សាគន សន្តិ
 សុត្វា ។ បេ ។ យាធន កន្ធិ យាយិត្វា... ជិក្ខុយ
 រសិ សាយិត្វា... កាយេន ដោដ្ឋង្គំ ធុសិត្វា...

១. ឧ. ឧ. ចក្កុសម្មស្សយនំ ។

[១៨៦] ពាក្យថា ម្នាលកិក្ខុ បុរសនេះមានធម្មស្សយនៈ៦
 ដូច្នេះនេះ យើងបានកាលហើយ ។ ពាក្យនេះ យើងកាលហើយ
 ព្រោះកាស្រីយសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្កុ ជាធម្មស្សយនៈ១ សោតៈ
 ជាធម្មស្សយនៈ១ យាទៈ ជាធម្មស្សយនៈ១ ជិក្ខុ ជាធម្មស្សយនៈ១
 កាយ ជាធម្មស្សយនៈ១ មរោ ជាធម្មស្សយនៈ១ ។ ពាក្យណា ដែល
 យើងបានកាលហើយថា ម្នាលកិក្ខុ បុរសនេះ មានធម្មស្សយនៈ៦
 ដូច្នេះ ពាក្យនេះ យើងបានកាលហើយ ព្រោះកាស្រីយសេចក្តីនេះឯង ។

[១៨៧] ពាក្យថា ម្នាលកិក្ខុ បុរសនេះមានមោទនាបិដកៈ ១៨
 ដូច្នេះនេះ យើងបានកាលហើយ ។ ពាក្យនេះ យើងកាលហើយ
 ព្រោះកាស្រីយសេចក្តីដូចម្តេច ។ បុគ្គល បានឃើញរូបដោយភ្នែក
 ហើយពិចារណារូបដែលជាទីកំភើប^(*)នៃសោមនស្សវេទនា ពិចារណា
 រូបដែលជាទីកំភើបនៃតាមនស្សវេទនា ពិចារណារូបដែលជាទីកំភើបនៃ
 វេទនាវេទនា ស្តាប់សំឡេងដោយត្រចៀក ។ បេ ។ ហិតភិក្ខុដោយ
 ច្រមុះ ... ទទួលសេដ្ឋកាយអណ្តាត ... ពាល់ត្រូវដោយដូច្នេះដោយកាយ...

១. ជាហេតុឲ្យកើតសោមនស្សវេទនា ។

មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ សោមនស្សដ្ឋានីយំ ធម្មំ ឧបវិ-
 ចារតិ ធាមនស្សដ្ឋានីយំ ធម្មំ ឧបវិចារតិ ឧបេក្ខដ្ឋា-
 នីយំ ធម្មំ ឧបវិចារតិ នតិ ធន សោមនស្សបរិចារក ធន
 ធាមនស្សបរិចារក ធន ឧបេក្ខបរិចារក ។ អដ្ឋាស-
 មាចាបរិចារក អយំ ភិក្ខុ បុរិសាភិ នតិ យន្តំ
 វត្ថុំ ននមេតំ បដិច្ច វត្ថុំ ។

(១៥៧) ឧត្តរាធិដ្ឋានោ អយំ ភិក្ខុ បុរិសាភិ
 នតិ ចោ បនេតំ វត្ថុំ ។ កំពោតំ បដិច្ច វត្ថុំ ។
 បញ្ញាធិដ្ឋានោ សដ្ឋានីដ្ឋានោ តាតាធិដ្ឋានោ ឧប-
 សមាធិដ្ឋានោ ។ ឧត្តរាធិដ្ឋានោ អយំ ភិក្ខុ បុរិ-
 សាភិ នតិ យន្តំ វត្ថុំ ននមេតំ បដិច្ច វត្ថុំ ។

ដឹងព្យាសន្តបដិដោយចិត្ត ហើយពិចារណាធម៌ដែលជាទីកំរិតនៃសោម-
 នស្សវេទនា ពិចារណាធម៌ដែលជាទីកំរិតនៃធាមនស្សវេទនា ពិចារ-
 ណាធម៌ដែលជាទីកំរិតនៃឧបេក្ខវេទនា ត្រូវជាសោមនស្សបរិចារៈ ឯ
 ធាមនស្សបរិចារៈ ឯ ឧបេក្ខបរិចារៈ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ពាក្យ
 ណា ដែលយើងបានពោលហើយថា ម្នាលភិក្ខុ បុរិសានេ មាន
 មាតាបរិចារៈ ១៨ ដូច្នេះ ពាក្យនេះ យើងបានពោលហើយ ព្រោះ
 កាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

(១៥៧) ពាក្យថា ម្នាលភិក្ខុ បុរិសានេ មានអធិដ្ឋាន^(១) ៤
 ដូច្នេះនេះ យើងបានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ
 ព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ បុរិសានេ អធិដ្ឋានក្នុងបញ្ញា មាន
 អធិដ្ឋានក្នុងសច្ចៈ ១ មានអធិដ្ឋានក្នុងចារ្យៈ ១ មានអធិដ្ឋានក្នុងឧបស-
 មៈ^(២) ។ ពាក្យណា ដែលយើងបានពោលហើយថា ម្នាលភិក្ខុ បុរិស-
 នេ មានអធិដ្ឋាន ៤ ដូច្នេះ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ ព្រោះ
 កាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

១ ការព្យាសន្តបដិច្ច ។ ២ ការព្យាសន្តបដិច្ច ដែលបានពោលហើយ
 ខាងលើ ។

[១៤៥] បញ្ចំ ឈ្មួនដើម្បី សព្វមនុស្សយ្យ
 ចាតមនុស្សយ្យ សង្គមេស លោ សិក្ខេយ្យាតិ ឥត
 ទោ បទេតំ វុត្តំ ។ កំពោតំ បទេតំ វុត្តំ ។ ក-
 ដញ្ច ភិក្ខុ បញ្ចំ ឈ្មួនដើម្បី ។ ឈមា ភិក្ខុ^(១)
 ធាតុយោ បរិវាតុ អាហោធាតុ តេជោធាតុ វាយោ-
 ធាតុ អាគាសធាតុ វិញ្ញាណធាតុ ។

[១៤៦] កតមា ច ភិក្ខុ បរិវាតុ ។ បរ-
 វិធាតុ សិយា អដ្ឋង្គិកា សិយា តាហិក ។ កត-
 មា ច ភិក្ខុ អដ្ឋង្គិកា បរិវាតុ ។ យំ អដ្ឋង្គិ-
 បទ្ខតំ តាត្ថាលំ ទរិតតំ ទុហធិដ្ឋំ សេយ្យដីធំ កេស-
 លោមា ធា ធន្តា តថោ មិសំ ធម្មា អន្ត-
 អដ្ឋមិញ្ចំ វុត្តំ ហធិយំ យកាធំ តិលោមកំ មិហាតំ
 បច្ឆាសំ អន្តំ អន្តត្ថាលំ ទុរិយំ ករិសំ យំ ក
 បទញ្ញម្យំ តិញ្ចំ អដ្ឋង្គំ បទ្ខតំ តាត្ថាលំ ទរិតតំ
 ទុហធិដ្ឋំ អយំ វុត្តតំ ភិក្ខុ អដ្ឋង្គិកា បរិវាតុ ។

១. ភិក្ខុនី ឥស្សតិ ។

[១៤៧] ពាក្យថា បុគ្គលនោ មិនគួរចែកចេញបញ្ជា
 គួរក្បែរយ្យ ។ ខុសចុះ គួរចែកចេញយ្យ ។ ខុសចុះ គួរចែកចេញយ្យ
 ដូច្នេះ យើងបានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ
 ព្រោះគាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ចុះបុគ្គល មិនចែកចេញ
 បញ្ជាបញ្ជា តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ពាក្យនេះ មាន ៦ ប្រការ
 គឺបរិវាតុ ១ អាហោធាតុ ១ តេជោធាតុ ១ វាយោធាតុ ១ កា-
 កសធាតុ ១ វិញ្ញាណធាតុ ១ ។

[១៤៨] ម្ចាស់ភិក្ខុ ចុះបរិវាតុ តើដូចម្តេច ។ បរិវាតុ
 ភាគក្នុងតំណ ភាគក្រៅតំណ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ចុះបរិវាតុជាភាគក្នុង
 តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន គាស្រ័យខ្លួន ជា
 ចេសកក ជាចេសកក មានវិញ្ញាណចូលទៅគាស្រ័យនៅ គឺសក់
 រោម ព្រូក ធ្មេញ ស្បែក សាច់ សរសៃ ផ្លូវ ខួរក្បាល
 ចាច បេះដូង ថ្លើម ព្រះ គ្រនះ ស្មា ពោះវៀនធំ ពោះវៀនតូច
 កាយាវ្មី កាយាចេស ឬចេសផ្សេងៗ ជាធម្មជាតិកើតក្នុង
 ខ្លួន គាស្រ័យខ្លួន ជាចេសកក ជាចេសកក មានវិញ្ញាណចូលទៅ
 គាស្រ័យនៅដែរ ម្ចាស់ភិក្ខុ នេះ យើងហៅថាបរិវាតុភាគក្នុង ។

យោ ចេវ ទោ បទ អជ្ឈត្តិកា បឋវីជាតុ យោ ច
 តាហិក បឋវីជាតុ បឋវីជាតុបរេសា ។ តិ ធនតិ
 មម ធនេសោហមស្មំ ទ មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ
 យជាតុតំ សធម្មញ្ញាយ ធម្មតិ ។ ឯវមេតំ យ-
 ជាតុតំ សធម្មញ្ញាយ ធនស្វា បឋវីជាតុយោ ធនតិ
 បឋវីជាតុយោ ធនតិ វិរាជេតិ ។

[១៦០] កាតមា ច ភិក្ខុ អាចោជាតុ ។
 អាចោជាតុ សំយោ អជ្ឈត្តិកា សំយោ តាហិក ។
 កាតមា ច ភិក្ខុ អជ្ឈត្តិកា អាចោជាតុ ។ យំ
 អជ្ឈត្តិ បទ្ខត្តិ អាចោ អាចោតតំ ឧបាធិទ្ធី សេយ្យថិទ្ធី
 ចិត្តំ សេម្ហំ ឬត្វោ លោហិតំ សេនោ មេនោ អស្សុ
 វសា ទេសោ សិដ្ឋាណិកា លសិកា អុត្តំ យំ
 វា បទញ្ញម្យំ តិក្ខុ អជ្ឈត្តិ បទ្ខត្តិ អាចោ
 អាចោតតំ ឧបាធិទ្ធី អយំ វុត្ថតិ ភិក្ខុ អជ្ឈត្តិកា
 អាចោជាតុ ។ យោ ចេវ ទោ បទ អជ្ឈត្តិ-
 កា អាចោជាតុ យោ ច តាហិក អាចោជាតុ

មួយទៀត បឋវីជាតុភាគក្នុងណាភ្នំ បឋវីជាតុភាគក្រៅណាភ្នំ តាំងពី
 នេះ ជាបឋវីជាតុដូចគ្នា ។ បុគ្គលគួរឃើញតាមពិតនូវបឋវីជាតុនោះ
 ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនជាបេសកក្ខាអញ ខ្ញុំមិន
 មែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនបេសកក្ខាអញ ។ លុះឃើញតាមពិត
 នូវបឋវីជាតុនោះដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វេទន៍ឡើយណាយ
 ក្នុងបឋវីជាតុ វេទន៍ញ៉ាំងចិត្តឱ្យជ្រាបចេញអំពីបឋវីជាតុ ។

[១៦០] ម្ចាស់ភិក្ខុ ចុះអាចោជាតុ តើដូចម្តេច ។ អាចោ-
 ជាតុ ភាគក្នុងភីមាទ ភាគក្រៅភីមាទ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ អាចោជាតុភាគ
 ក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន
 ជាបេសក្រដាយ ជាបេសក្រលាយ មានវិញ្ញាណចូលទៅក្នុងស្រីយេនា គឺ
 ច្រមាត់ ស្រួល ខ្នុរ ឈាម ញើស ក្បាលរាង ទឹកភ្នែក ក្បាលរាង
 ទឹកមាត់ ទឹកសំបុរ ទឹកអិល ម្រូត ឬបេសក្រលាយមួយ ដែល
 កើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាបេសក្រដាយ ជាបេសក្រលាយ មាន
 វិញ្ញាណចូលទៅក្នុងស្រីយេនា ម្ចាស់ភិក្ខុ នេះ យើងហៅថាអាចោ-
 ជាតុភាគក្នុង ។ អាចោជាតុភាគក្នុងណាភ្នំ អាចោជាតុភាគក្រៅណាភ្នំ

អាថោតាតុរេសា ។ តំ ទេតំ មម ទេសាហមស្មិ
 ង មេសា អត្តាតំ វាមេតំ យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ
 ទដ្ឋតំ ។ វាមេតំ យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ ទិស្វា
 អាថោតាតុហា ទិព្វតំ អាថោតាតុយា ទិព្វ
 វិរាជេតំ ។

[១៦១] កតមា ច ភិក្ខុ តេដោតាតុ ។ តេដោ-
 តាតុ សំយា អដ្ឋត្ថិកា សំយា តាហិក ។ កតមា
 ច ភិក្ខុ អដ្ឋត្ថិកា តេដោតាតុ ។ យំ អដ្ឋត្ថិ
 បទ្ធត្ថិ តេដោ តេដោតតំ ទុហាទិព្វំ សេយ្យដិទំ យេន
 ច សទ្ធម្មតំ យេន ច ជិវិយេតំ យេន ច វិ-
 ទុយ្ហតំ យេន ច អសិកប័តទាយិកសាយិកំ សម្មា-
 បរិណាមំ កត្ថតំ យំ វា បទញ្ញម្យំ កត្ថំ អដ្ឋត្ថិ
 បទ្ធត្ថិ តេដោ តេដោតតំ ទុហាទិព្វំ អយំ
 វុទ្ធតំ ភិក្ខុ អដ្ឋត្ថិកា តេដោតាតុ ។ យា
 ទេវ ទោ បទ អដ្ឋត្ថិកា តេដោតាតុ យា
 ច តាហិក តេដោតាតុ តេដោតាតុរេសា ។

តំទិព្វនេះ ជាអាថោតាតុដូចគ្នា ។ បុគ្គលគួរឃើញតាមព័ត៌មានការបា-
 រាតុនាមដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនជាបស់អញ ខ្ញុំ
 មិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ លុះឃើញតាមព័ត៌មាន
 ការបាតុភាវដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វេទនាជ្រួញណាម
 ក្នុងការបាតុ វេទនាជ្រួញនឹងបង្កឱ្យគ្រោះថ្នាក់ដល់ការបាតុ ។

[១៦២] ម្ចាស់ភិក្ខុ កុះតេដោតុ តើដូចម្តេច ។ តេដោតុ
 ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ កុះតេដោតុខាង
 ក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន កាស្រ័យនូវ
 ខ្លួន ជាបស់មានចំហាយ ជាបស់មានកំរើ មានវិញ្ញាណចូលទៅ
 កាស្រ័យនៅ គឺភ្លើងធាតុដែលធ្វើកាយឱ្យក្តៅស្រួល ១ ភ្លើងធាតុដែល
 ធ្វើកាយឱ្យទ្រុឌទ្រោមឬគ្រាំគ្រាទៅ ១ ភ្លើងធាតុដែលធ្វើកាយឱ្យក្តៅរោល
 រោល ១ ភ្លើងធាតុដែលធ្វើកាយរាងដែលបុគ្គលស៊ី ផឹក ទំនាស៊ី ក្រេប
 ដញ្ចប់ឱ្យដល់ខ្លួនការលាយទៅដោយស្រួល ១ ឬធម្មជាតិណាមួយ
 ដែលកើតក្នុងខ្លួន កាស្រ័យនូវខ្លួន ជាបស់មានចំហាយ ជាបស់
 មានកំរើ មានវិញ្ញាណចូលទៅកាស្រ័យនៅ ម្ចាស់ភិក្ខុ នេះ យើង
 ហៅថាតេដោតុខាងក្នុង ។ មួយទៀត តេដោតុខាងក្នុងណា
 ក្តី តេដោតុខាងក្រៅណា តំទិព្វនេះហៅថាតេដោតុដូចគ្នា ។

កំ ធនំ មម ធនេសោហមស្មំ ធន មេសោ អត្តាភិ
 ឯវមេតំ យថាភូតំ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ ធម្មតំ ។ ឯវមេតំ
 យថាភូតំ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ ធីស្វា តេជោនាគុយា
 ធិត្ថំធម្មតំ តេជោនាគុយា ធីត្ថំ វិរាជតំ ។

[១៦៦] កាតមា ច ភិក្ខុ វាយោនាគុ ។ វាយោនាគុ សិយោ អដ្ឋង្គិកា សិយោ ពាហិក ។
 កាតមា ច ភិក្ខុ អដ្ឋង្គិកា វាយោនាគុ ។ យំ
 អដ្ឋង្គំ បច្ចុត្ថំ វាយោ វាយោភតំ ឧបាធិត្ថំ សេយ្យ-
 ធីតំ ឧទ្ធព្ពមា វាតា អនោគមា វាតា ក្បជ្ជិសយា
 វាតា តោដ្ឋសយា វាតា អន្តមង្គាទុសារីនោ វាតា
 អស្សរសោ បស្សរសោ យំ វា បទញ្ញម្យំ កិញ្ចំ
 អដ្ឋង្គំ បច្ចុត្ថំ វាយោ វាយោភតំ ឧបាធិត្ថំ

ចក្កលន្ទរឃើញតាមពិតនូវគេជាពាក្យនោះ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះ
 ថា ខ្ញុំមិនមែនជាបេសកក្ស ខ្ញុំមិនមែនជាអក្ស ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួន
 បេសកក្ស ។ លុះឃើញតាមពិតនូវគេជាពាក្យនោះ ដោយបញ្ញាដ៏
 ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វេសន៍ឡើយណាយក្នុងនោះជាពាក្យ វេសន៍ញ៉ាំង
 ចិត្តឲ្យស្រាកចេញពីគេជាពាក្យ ។

[១៦៦] ម្នាលភិក្ខុ ចុះវាយោនាគុ តើដូចម្តេច ។ វាយោនាគុ
 ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះវាយោនាគុខាងក្នុង
 តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជា
 បេសកក៍ទៅមក ជាបេសក៍ផ្សព្វផ្សាយទៅមក មានវិញ្ញាណចូលទៅតា-
 ស្រ័យទៅ ឆ័យរលំដែលបក់ឡើងលើ រលំដែលបក់ចុះក្រោម រលំ
 ដែលទាំងនៅក្នុងផ្ទៃ រលំដែលទាំងនៅក្នុងក្រោះ រលំដែលរត់តាម
 អវយវៈក្នុងចំណោម រលំដកដង្ហើមចេញ រលំដកដង្ហើមចូល ឬធម្មជាតិ
 ដទៃណាមួយ ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាបេសកក៍ទៅ
 មក ជាបេសក៍ផ្សព្វផ្សាយទៅមក មានវិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យទៅ

អយ្យ វត្តតំ កំត្ត អដ្ឋង្គិកា កាយោនាតុ ។ យោ ទៅ
 ទៅ បទ អដ្ឋង្គិកា កាយោនាតុ យោ ទ ពា-
 ហិក កាយោនាតុ កាយោនាតុវេសា ។ គំ ទេតិ
 មម ទេសោយមស្មំ ទ មេសោ អត្តាតិ វាមេតិ
 យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ ទដ្ឋង្គំ ។ វាមេតិ យថា-
 ភូតំ សធម្មញ្ញាយ ទិស្វា កាយោនាតុយា ទិទ្ធាតិ
 កាយោនាតុយា ទិទ្ធាតិ វិរាជេតិ ។

[១៥៣] កតមា ទ កំត្ត វេសាសនាតុ ។
 អាកាសនាតុ សំយោ អដ្ឋង្គិកា សំយោ ពាហិក ។
 កតមា ទ កំត្ត អដ្ឋង្គិកា វេសាសនាតុ ។ យំ
 អដ្ឋង្គិ បទ្ធាតិ អាកាសំ វេសាសនាតុ ទុយាទិទ្ធា
 សេយ្យទិទ្ធា កណ្តាទិទ្ធា ចាសទិទ្ធា មុខទ្វារំ យេន ទ
 អសិកប័តទាយិកសាយិកំ អដ្ឋោហរិក យត្ថ ទ
 អសិកប័តទាយិកសាយិកំ សទ្ធាទិទ្ធា យេន ទ អ-
 សិកប័តទាយិកសាយិកំ អដ្ឋោហរិក ទិក្ខុមតិ យំ
 កំ បទញ្ញម្យំ កំត្ត អដ្ឋង្គិ បទ្ធាតិ អាកាសំ

មាលកិក ទេហៅថា កាយោនាតុនាតុ ។ មួយទៀត កាយោ-
 នាតុនាតុនាតុ កាយោនាតុនាតុ ចំណិតនេះ ហៅថា
 កាយោនាតុនាតុ ។ បុគ្គលនេះឃើញកាយោនាតុនាតុ ដោយ
 ចក្ខុដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនជាបេសកក្ស ខ្ញុំមិនមែនជាអក្ស
 ខ្ញុំមិនមែនជាអ្នកបេសកក្ស ។ លុះឃើញកាយោនាតុនាតុ
 ដោយចក្ខុដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វេសាទៀយណាយក្នុងកាយោនាតុ
 វេសាទៀយក្នុងកាយោនាតុនាតុ ។

[១៥៤] មាលកិក ចុះអាកាសនាតុ តើដូចម្តេច ។ អាកាស-
 នាតុនាតុនាតុនាតុ កាយោនាតុនាតុ ។ មាលកិក ចុះអាកាសនាតុនាតុ
 ក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន កាស្រីយន្ត
 ខ្លួន ជាបេសកក្ស ជាបេសកក្ស មានកាយោនាតុនាតុកាស្រីយន្ត
 គឺទ្រព្យទៀត ទ្រព្យមុខ ទ្រព្យមាត់ ទិសប្រទេសសម្រាប់លេបកាហារ
 ដែលស៊ី ផឹក ទំពា ក្រេប ដក្ខាប់ ទិសកន្លែងជាទីបំបៅកាហារ
 ដែលស៊ី ផឹក ទំពា ក្រេប ដក្ខាប់ ទិសប្រទេសជាទីចូលចេញកាហារ
 ចំណែកនាតុនាតុនាតុនាតុដែលស៊ី ផឹក ទំពា ក្រេប ដក្ខាប់ ឬ
 ធម្មជាតិណាមួយ ដែលកើតក្នុងខ្លួន កាស្រីយន្តខ្លួន ជាបេសកក្ស

អាកាសគតិ ឧបាទិដ្ឋំ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុ អជ្ឈត្តិកា
 អាកាសធាតុ ។ យា លេ ទោ បទ អជ្ឈត្តិកា
 អាកាសធាតុ យា ច ពាហិកា អាកាសធាតុ អា-
 កាសធាតុរាវសា ។ តំ រតំ មម នេសោហមស្មិ ទ
 មេសោ អត្តាភិ វិវាមេតំ យថាកុតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 ទដ្ឋតំ ។ វិវាមេតំ យថាកុតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា
 អាកាសធាតុយា ចិទ្ធិទុតិ អាកាសធាតុយា ចិទ្ធិ
 វិវាមេតំ ។ អថាបរិ វិញ្ញាណំយេវ អវសិស្សតិ បរិ-
 សុទ្ធិ បរិយោធាតំ តេន វិញ្ញាណេន កិញ្ចំ ជាថាតិ
 សុខន្តិបំ វិជាថាតិ ទុក្ខន្តិបំ វិជាថាតិ អនុក្កមសុ-
 ខន្តិបំ វិជាថាតិ ។

ជាបេសទៈ ពានវិញ្ញាណទូលទៅកាស្រ័យនៅ ម្ខាងភិក្ខុ នេះហៅ
 ថា អាកាសធាតុខាងក្នុង ។ មួយទៀត អាកាសធាតុខាងក្នុងណាភ្នំ
 អាកាសធាតុខាងក្រៅណាភ្នំ ទាំងពីរនេះហៅថា អាកាសធាតុដូចគ្នា ។
 បុគ្គល គួរឃើញតាមពិតនូវអាកាសធាតុនោះ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាង
 នេះថា ខ្ញុំមិនមែនជាបេសកញ្ច ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួន
 បេសកញ្ច ។ លុះឃើញតាមពិតនូវអាកាសធាតុនោះ ដោយបញ្ញាដ៏
 ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វេទន៍ឡើយណាយក្នុងអាកាសធាតុ វេទន៍ញ៉ាត់
 ចិត្តឲ្យគ្រាកចេញអំពីអាកាសធាតុ ។ ចំណែកខាងក្រោយ នៅសល់
 តែវិញ្ញាណដ៏បរិសុទ្ធ ផ្លូវផង បុគ្គលតែងដឹងអ្វីមួយ គឺដឹងថាសុខ្ខះ ដឹង
 ថាទុក្ខ្ខះ ដឹងថាមិនមែនបុគ្គមិនមែនសុខ្ខះ ដោយវិញ្ញាណនោះឯង ។

(១៦៤) សុខវេទន៍យំ កិត្តុ ជស្សំ បដិព្វ ឧប្ប-
 ជ្ជិតិ សុចា វេទនា ។ សោ សុចំ វេទនំ វេទិយមាថោ
 សុចំ វេទនំ វេទិយាមិតំ បដាទាតិ តស្សេវ សុខវេទន៍-
 យស្ស ជស្សស្ស ធិរោនា យំ តជ្ជំ វេទយិតំ សុខវេទ-
 ន៍យំ ជស្សំ បដិព្វ ឧប្បជ្ជា សុចា វេទនា សា ធិរុជ្ជា-
 តិ សា រូបសម្មតិកំ បដាទាតិ ។ ធុត្តុវេទន៍យំ កិត្តុ
 ជស្សំ បដិព្វ ឧប្បជ្ជិតិ ធុត្តុ វេទនា ។ សោ
 ធុត្តុំ វេទនំ វេទិយមាថោ ធុត្តុំ វេទនំ វេទិយាមិតំ
 បដាទាតិ តស្សេវ ធុត្តុវេទន៍យស្ស ជស្សស្ស
 ធិរោនា យំ តជ្ជំ វេទយិតំ ធុត្តុវេទន៍យំ ជស្សំ
 បដិព្វ ឧប្បជ្ជា ធុត្តុ វេទនា សា ធិរុជ្ជាតិ សា
 រូបសម្មតិកំ បដាទាតិ ។ អធុត្តុមសុខវេទន៍យំ កិត្តុ
 ជស្សំ បដិព្វ ឧប្បជ្ជិតិ អធុត្តុមសុចា វេទនា ។

(១៦៤) ម្ចាស់កិត្តុ សុខវេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
 ជស្សៈជាហេតុនៃសុខវេទនា ។ បុគ្គលនោះ កាលដែលទទួលនូវ
 សុខវេទនា វេទន៍ដឹងច្បាស់ថា កត្តាអញ្ញទទួលនូវសុខវេទនា វេទន៍
 ដឹងច្បាស់ថា វេទនាណា ដែលកើតអំពីជស្សៈនោះ គឺសុខវេទនា
 ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវជស្សៈ ដែលជាហេតុនៃសុខវេទនា
 វេទនានោះក៏លេចរំពេច វេទនានោះក៏ស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះការលេចនៃ
 ជស្សៈដែលជាហេតុនៃសុខវេទនានោះឯង ។ ម្ចាស់កិត្តុ ទទួលវេទនា
 តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យជស្សៈជាហេតុនៃទុក្ខវេទនា ។ បុគ្គល
 នោះ កាលទទួលនូវទុក្ខវេទនា វេទន៍ដឹងច្បាស់ថា កត្តាអញ្ញទទួល
 ទុក្ខវេទនា វេទន៍ដឹងច្បាស់ថា វេទនាណា ដែលកើតអំពីជស្សៈនោះ
 គឺទុក្ខវេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវជស្សៈដែលជាហេតុនៃទុក្ខ-
 វេទនា វេទនានោះក៏លេចរំពេច វេទនានោះក៏ស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះការលេចនៃ
 ជស្សៈដែលជាហេតុនៃទុក្ខវេទនានោះឯង ។ ម្ចាស់កិត្តុ អទុក្ខមសុខវេទនា
 តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យជស្សៈជាហេតុនៃអទុក្ខមសុខវេទនា ។

សោ អនុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទិយនាមោ អនុក្ខម-
 សុខំ វេទនំ វេទិយនីតិ បដាបាតិ កស្សេវ អនុក្ខ-
 មសុខវេទនីយស្ស ធម្មស្ស ចំរោតា យំ កង្ខំ
 វេទនីតិ អនុក្ខមសុខវេទនីយំ ធម្មំ បដិច្ច ឧប្បត្តា
 អនុក្ខមសុខា វេទនា សា ចំរុដ្ឋតិ សា រូបសម្មតិ
 បដាបាតិ ។

(១២៩) សេយ្យជាបិ ភិក្ខុ ទ្ធិន្ទំ កង្ខាណំ សង្ឃ-
 តា សមោទាតា ឧស្មា ជាយតិ តោជា អភិច្ចត្តិ
 តេសំយេវ ទ្ធិន្ទំ កង្ខាណំ នាមាភាវ វិចិត្តេតា
 យា កង្ខា ឧស្មា សា ចំរុដ្ឋតិ សា រូបសម្មតិ
 ឯវមេវ ចោ ភិក្ខុ សុខវេទនីយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ឧប្បត្តតិ សុខា វេទនា ។ សោ សុខំ វេទនំ
 វេទិយនាមោ សុខំ វេទនំ វេទិយនីតិ បដាបាតិ

បុគ្គលនោ កាលទទួលអនុក្ខមសុខវេទនា វេទនីយិក្ខេបសំថា ភាគ
 អញទទួលអនុក្ខមសុខវេទនា វេទនីយិក្ខេបសំថា វេទនាណា ដែល
 ភិក្ខុអំពីសង្ឃនោះ គឺអនុក្ខមសុខវេទនាដែលភិក្ខុឡើង ព្រោះការស្រ័យ
 ធម្មៈ ដែលជាហេតុនៃអនុក្ខមសុខវេទនា វេទនានោះ ក៏លេចតេ
 វេទនានោះក៏ស្ងប់រង្ស៊ី ព្រោះការលេចនៃធម្មៈដែលជាហេតុនៃអនុក្ខ-
 មសុខវេទនានោះឯង ។

(១៣០) ម្នាលភិក្ខុ ដូចកំដៅភ្លើងកើតមាន ភ្លើងភ្លើងកើតមាន
 ព្រោះកិរិយារូបគ្នា ព្រោះកិរិយាប្រជុំគ្នានៃកំណត់ឈើចំណី កំដៅ
 ណាដែលកើតអំពីកិរិយារូបគ្នានោះ កំដៅនោះក៏លេចតេ កំដៅនោះ
 ក៏ស្ងប់រង្ស៊ី ព្រោះកិរិយាញកគ្នា ព្រោះកិរិយាបែកគ្នានៃកំណត់ឈើ
 ចំណីក៏នោះឯង មានឧបមាយ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុ មានឧបមេយ្យ
 ដូចសុខវេទនាដែលភិក្ខុឡើង ព្រោះការស្រ័យធម្មៈជាហេតុនៃសុខវេទនា
 បុគ្គលនោះ កាលទទួលសុខវេទនា វេទនីយិក្ខេបសំថា ភាគអញទទួល

អនុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទនាមីតិ បដាបាតិ កស្សេរ
 អនុក្ខមសុខវេទនិយស្ស ជស្សស្ស និរោធិ យំ
 តន្តំ វេទនំ អនុក្ខមសុខវេទនិយំ ជស្សំ បដិព្វ
 ឧប្បត្តា អនុក្ខមសុខា វេទនា សា និរុដ្ឋតិ សា
 រូបសម្មតីតិ បដាបាតិ ។ អដាបរំ ឧបេក្ខាយេវ អវ-
 សិស្សតិ បរិសុទ្ធា បរិយោធាតា មុទុ ច កាម្មញ្ញា
 ច បកស្សា ច ។

[១៦៦] សេយ្យថាបិ ភិក្ខុ នាត្វា សុវណ្ណការោ
 វា សុវណ្ណការន្តេរាសី វា ឧត្តំ ពទ្ធម្យ ឧត្តំ
 តន្តិកា ឧត្តាមុខំ អាលំម្សេយ្យ ឧត្តាមុខំ អា-
 លំម្សេត្វា សណ្តានេន ជាត្រាបិ តហេត្វា ឧត្តាមុខ
 បត្តិមេយ្យ ។ តមេនំ កាលេន កាលំ អភិ-
 ជេយ្យ កាលេន កាលំ ទុនេកេន បរិក្ខេសេយ្យ

វេទនំជីវិត្យាសំថា ភាគ្យាញទទ្ធកុមសុខវេទនា វេទនំជីវិត្យាសំ
 ថា វេទនាសា ដែលកើតអំពីជស្សៈនោះ អនុក្ខមសុខវេទនាដែល
 កើតឡើង ព្រោះការស្រ័យជស្សៈ ដែលជាហេតុនៃអនុក្ខមសុខវេទនា
 វេទនាគោរក្សេត្តេ វេទនាគោរក្សេត្តេ ព្រោះការលក់នៃ
 ជស្សៈ ដែលជាហេតុនៃអនុក្ខមសុខវេទនាគោរក្សេត្តេ គឺយ៉ាងនោះដែរ ។
 ចំណែកពាងក្រោយ នៅសល់តែឧបេក្ខាបរិសុទ្ធ ដូចផង ជាធម្មជាតិ
 ទន់ផង គួរដល់ការសិក្សាផង ក្តីថ្វាផង ។

[១៦៦] មាលភិក្ខុ ដូចជាងមាសក្តី ក្នុងសិស្សរបស់ជាងមាស
 ក្តី ដែលច្រសប់ គប្បីរៀបចំខ្លួនច្រឡានស្អប់ លុះរៀបចំខ្លួនច្រឡានស្អប់រួច
 ហើយ គប្បីដកខ្លួនច្រឡានស្អប់ លុះដកខ្លួនច្រឡានស្អប់រួច
 ហើយ គប្បីយកដង្ហាត់ចាប់មាសដាក់ទៅក្នុងមាត់នៃច្រឡានស្អប់ ។ គប្បី
 ដុំខ្លួនច្រឡានស្អប់នោះសព្វ ។ កាល យកដង្ហាត់ចាប់មាស ។ កាល

កាលេន កាលំ អដ្ឋបេក្ខយ្យ ។ តំ ហោតិ
 ជាត្របំ ធិហតំ ធិត្ថិតកសាវំ មុនុ ច កម្មញ្ញំ ច
 បកស្សាញ្ច^(១) យស្ស យស្សាវ^(២) បិលទ្ធនវកាតិយា
 អាកាត្ថតិ យនិ បរដ្ឋកាយ^(៣) យនិ កុណ្ឌាលយ យនិ
 តិវយ្យកាយ យនិ សុវណ្ណមាលាយ កត្វស្ស
 អត្ថំ អនុកាតិ ឯវមេវ ទោ កិត្តុ អជាបរិ
 ទុបេត្តាយេវ អវសិស្សតិ បរិសុត្តា បរិយោធាតា
 មុនុ ច កម្មញ្ញា ច បកស្សា ច ។ សោ ឯវ
 បជាធាតិ ឥមេត្វ អហំ ទុបេត្តុ ឯវបរិសុត្តំ
 ឯវបរិយោធាតិ អាកាសានញ្ចាយននំ ទុបសិហវេយ្យំ
 កនទុនម្មញ្ច កិត្តុ កាវេយ្យំ ឯវមេ អធមំ ទុបេត្តា
 កង្ខិស្សិតា កនទាធាតា ចិវំ ធិយមទ្ធានំ កិដ្ឋយ្យ

• ១. តំ ហោតិ ជាត្របំ ធិត្ថិត ធិហតំ ធិត្ថិតកសាវំ មុនុ ច កម្មញ្ញញ្ច បកស្ស-
 ញ្ចាវិ ទិស្សត្ថិ ។ ២. តំ ហោតិ ជាត្របំ សុន្ទំ ធិត្ថិត ធិហតំ ធិហតកសាវំ មុនុ កម្មញ្ញញ្ច
 បកស្សញ្ចាវិ ទិស្សត្ថិ ។ ៣. ច ។ ៤. អាកាត្ថតិ បរិយោធាតិ យស្សតិ ទិស្សតិ ។

សំឡឹងមើលសព្វៗកាល ។ មាសនោះ ប្រាសចាកចោល ប្រាស
 ចាកចូល ជាមាសទន់ផង ក្នុងការងារផង ក្នុងផង ចោលប្រា-
 ជ្ញាទាំងឡាយប្រដាប់ដ៏ប្រកប ឆ្លើយខ្លួនក្តី កាវក្តី កងកក្តី ផ្កាមាស
 ក្តី មាសនោះ ទាំងស្រុងប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលនោះបាន មានឧបមា
 យ៉ាងណាមិញ ម្នាលកិត្តុ មានឧបមេយ្យដូចចំណែកទាំងក្រោយ នៅ
 សល់តែឧបេត្តា^(១) ដ៏បរិសុទ្ធ ផ្លូវផង ជាធម្មជាតិទន់ផង ក្នុងការងារ
 ផង ក្នុងផង យ៉ាងនោះឯង ។ បុគ្គលនោះ តែងដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះ
 ថា បើភាគអញបង្កើតឲ្យឧបេត្តានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ផ្លូវផង
 យ៉ាងនេះ នៅកាន់កាកាសានញ្ចាយនន៍ផ្សាន ហើយចម្រើនចិត្ត^(២) ជា
 ធម៌ដ៏សមគួរដល់កាកាសានញ្ចាយនន៍ផ្សាននោះ ឧបេត្តាបស់ភាគអញ
 នេះ អាស្រ័យឲ្យកាកាសានញ្ចាយនន៍ផ្សាននោះ ដែលខ្ញុំបង្កើតកាកាសា-
 នញ្ចាយនន៍ផ្សាននោះយ៉ាងនេះ គប្បីបិតនៅអស់កាលជាយូរអង្វែង^(៣)

• ១. ឧបេត្តានេះ សំដៅយកចិត្តផ្សិតឧបេត្តា ឆ្លើយតាមពាក្យប្រាថ្នាចិត្តផ្សិត ។
 ២. បានទានប្រាថ្នាផ្សាន ។ ៣. តំណត់ពាក្យឲ្យ ។

ឥមេត្ថោ អហំ ទេវេត្ថំ ឯវិចារិយុត្តំ ឯវិចារិយោធាតំ
 វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ទុបសំហរេយ្យំ តទទុទម្មត្ថំ ចិត្តំ
 ការេយ្យំ ឯវិចារិយុត្តំ អហំ ទេវេត្ថំ តន្តិស្សិតា តទុចា
 ធាតា ចិត្តំ ធិយមន្តាចំ តិដ្ឋេយ្យ ឥមេត្ថោ អហំ
 ទេវេត្ថំ ឯវិចារិយុត្តំ ឯវិចារិយោធាតំ អាភិក្ខុញ្ចាយតនំ
 ទុបសំហរេយ្យំ តទទុទម្មត្ថំ ចិត្តំ ការេយ្យំ ឯវិចារិយុត្តំ អហំ
 ទេវេត្ថំ តន្តិស្សិតា តទុចាធាតា ចិត្តំ ធិយមន្តា
 តិដ្ឋេយ្យ ឥមេត្ថោ អហំ ទេវេត្ថំ ឯវិចារិយុត្តំ ឯវិចារិ
 យោធាតំ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ ទុបសំហរេយ្យំ
 តទទុទម្មត្ថំ ចិត្តំ ការេយ្យំ ឯវិចារិយុត្តំ អហំ ទេវេត្ថំ
 តន្តិស្សិតា តទុចាធាតា ចិត្តំ ធិយមន្តាចំ តិដ្ឋេយ្យតិ
 សោ ឯវិចារិយោធាតំ ឥមេត្ថោ អហំ ទេវេត្ថំ

ប្រសិទ្ធិបិកាភាគអញ្ញបរិក្ខេបនូវទេវតាទេវ ដែលចរិយុត្តយ៉ាងនេះ ឬ
 ផងយ៉ាងនេះ ទៅកាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ជាន ហើយចម្រើនចិត្ត ជា
 ធម៌ដ៏សមគួរដល់វិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ជាននោះ ទេវតាទេវសំភាគអញ
 នេះ ដែលកាស្រ័យនូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ជាននោះ ដែលអែបនៃបដិ
 វិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ជាននោះយ៉ាងនេះ ក៏គប្បីបែកនៅអស់កាលជាយូរ
 អន្លើ ប្រសិទ្ធិបិកាភាគអញ្ញបរិក្ខេបនូវទេវតាទេវ ដែលចរិយុត្តយ៉ាង
 នេះ ឬផងយ៉ាងនេះ ទៅកាន់កាតិកញ្ចាយតនជ្ជាន ហើយចម្រើន
 ចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់កាតិកញ្ចាយតនជ្ជាននោះ ទេវតាទេវសំ
 ភាគអញនេះ ដែលកាស្រ័យនូវកាតិកញ្ចាយតនជ្ជាននោះ ដែលអែប
 នៃបដិកាតិកញ្ចាយតនជ្ជាននោះយ៉ាងនេះ ក៏គប្បីបែកនៅអស់កាល
 ជាយូរអន្លើ ប្រសិទ្ធិបិកាភាគអញ្ញបរិក្ខេបនូវទេវតាទេវ ដែលចរិយុត្ត
 យ៉ាងនេះ ឬផងយ៉ាងនេះ ទៅកាន់នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនជ្ជាន
 ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនជ្ជាន
 នោះ ទេវតាទេវសំភាគអញនេះ ដែលកាស្រ័យនូវនេវសញ្ញាណ
 សញ្ញាយតនជ្ជាននោះ ដែលអែបនៃបដិនេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនជ្ជាន
 នោះយ៉ាងនេះ ក៏គប្បីបែកនៅអស់កាលជាយូរអន្លើ ។ បុគ្គលនោះ
 តែងដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា ប្រសិទ្ធិបិកាភាគអញ្ញបរិក្ខេបនូវទេវតាទេវ

ឯវិចារសុទ្ធំ ឯវិចារយោធាតំ អាគាសានញ្ញាយេតំ
 ឧបសំហរេយ្យំ កន្ទុទ្ធម្មត្ថំ ចិត្តំ ការេយ្យំ សន្តតមេតំ
 ឥមេត្ថេ អហំ ឧបេត្ថំ ឯវិចារសុទ្ធំ ឯវិចារយោធាតំ
 វិញ្ញាណញ្ញាយេតំ ឧបសំហរេយ្យំ កន្ទុទ្ធម្មត្ថំ ចិត្តំ
 ការេយ្យំ សន្តតមេតំ ឥមេត្ថេ អហំ ឧបេត្ថំ
 ឯវិចារសុទ្ធំ ឯវិចារយោធាតំ រោតិញ្ញញ្ញាយេតំ
 ឧបសំហរេយ្យំ កន្ទុទ្ធម្មត្ថំ ចិត្តំ ការេយ្យំ សន្តតមេតំ
 ឥមេត្ថេ អហំ ឧបេត្ថំ ឯវិចារសុទ្ធំ ឯវិចារយោធាតំ
 ទេវសញ្ញាចាសញ្ញាយេតំ ឧបសំហរេយ្យំ កន្ទុទ្ធម្មត្ថំ
 ចិត្តំ ការេយ្យំ សន្តតមេតត្ថំ ។ សោ ទេវាភិសន្ត
 រោតិ ចាភិសញ្ញេតយតិ ភវាយ វា វិភវាយ វា ។

ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ដូច្នេះយ៉ាងនេះ ទៅកាន់កាកសាសញ្ញាយេត-
 ត្ថំ ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សម្បូរដល់កាកសាសញ្ញាយេតត្ថំ
 នោះ ឈានខ្លះ នៅជាសន្តតជ្ជាន្ត^(១) ប្រសិនបើភាគអញ្ញបរិវត្តន៍
 ទេវតានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ដូច្នេះយ៉ាងនេះ ទៅកាន់វិញ្ញាណ-
 ញ្ញាយេតត្ថំ ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សម្បូរដល់វិញ្ញាណញ្ញាយេត-
 ត្ថំនោះ ឈានខ្លះក៏នៅជាសន្តតជ្ជាន្ត ប្រសិនបើភាគអញ្ញបរិវត្តន៍
 ទេវតានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ដូច្នេះយ៉ាងនេះ ទៅកាន់កាកសាស-
 ញ្ញាយេតត្ថំ ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សម្បូរដល់កាកសាសញ្ញាយេត-
 ត្ថំនោះ ឈានខ្លះក៏នៅជាសន្តតជ្ជាន្ត ប្រសិនបើភាគអញ្ញបរិវត្តន៍
 ទេវតានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ដូច្នេះយ៉ាងនេះ ទៅកាន់ទេវសញ្ញា-
 ចាសញ្ញាយេតត្ថំ ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សម្បូរដល់ទេវសញ្ញា-
 ចាសញ្ញាយេតត្ថំនោះ ឈានខ្លះក៏នៅជាសន្តតជ្ជាន្ត ។ បុគ្គលនោះ
 ក៏លែងកាន់តែង លែងត្រូវរំលឹក ដើម្បីសេចក្តីចម្រើនចិត្តសេចក្តីវិភាគ ។

១ ប្រែថា ឈានទៅមានបច្ច័យពាក់ព័ន្ធ ដ៏ទៅមានជាតិ ឯ ជាប់គ្នា ទៅមានមរណៈ
 ច្របល្អៀង តាំងនៅក្នុងសេចក្តីច្បុះ ជាឈានទៅមិនមែនជាតិដ៏មាំ ។

សោ អនកិសង្ការោ អនកិសត្វោ អនកិសយោ អនកិស
 វិភវយ ធន កំភូ លោកេ ទតាធិយតិ អនុបាធិយិ^(១)
 ធន បរិកស្សតិ អបរិកស្សិ^(២) បទុម្ពុយេវ បរិចិញ្ចាយ
 ទំលា ជាតំ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីប
 ចាបរិ ឥត្តត្តាហតិ បដាធាតំ ។ សោ សុខពេ
 វេននំ វេនេតំ សា អនិច្ចាតិ បដាធាតំ អនុជ្ឈាសិតា
 បដាធាតិ អនកិធន្ទតាតិ បដាធាតិ ។ ភិក្ខុកោ វេន
 វេនេតំ សា អនិច្ចាតិ បដាធាតិ អនុជ្ឈាសិតា
 បដាធាតិ អនកិធន្ទតាតិ បដាធាតិ ។ អនុក្ខេមសុ
 ខកោ វេននំ វេនេតំ សា អនិច្ចាតិ បដាធាតិ
 អនុជ្ឈាសិតាតិ បដាធាតិ អនកិធន្ទតាតិ បដាធាតិ

១ អនុបាធិយតិ ២ អបរិកស្សតិ ។

ទុក្ខលាភោ កាលវេនិភាគំភិក្ខុ វេនិភិក្ខុនិកេ ដើម្បីសេចក្តីចម្រើន
 ឬសេចក្តីវិនាស ក៏វេនប្រកាន់ចង់ចម្លើយ ក្នុងលោក កាលបើវេន
 ប្រកាន់ហើយ ក៏មិនគត់ស្អុត កាលមិនគត់ស្អុត វេនវិលតំកិលស
 ដោយពិគ្រោះ វេនដឹងច្បាស់ថា ជាតិ(បេសកក្ខាអញ)អស់ហើយ
 ព្រហ្មចរិយធម៌កក្ខាអញបាននៅគ្រប់គ្រាន់ហើយ លោក្ខសកិច្ច កក្ខា
 អញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដ៏ទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោត្វ-
 សកិច្ចខេរៀត មិនបានឡើយ ។ បើបុគ្គលនោះ ទទួលសុខ-
 វេននា ក៏ដឹងច្បាស់ថា សុខវេននានោះមិនទៀង ដឹងច្បាស់ថា សុខ-
 វេននានោះ កក្ខាអញមិនគួរនឹងជ្រប់ជាប់ឡើយ ដឹងច្បាស់ថា សុខ-
 វេននានោះ កក្ខាអញមិនគួរនឹងត្រេកអរឡើយ ។ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ
 ទទួលទុក្ខវេននា ក៏ដឹងច្បាស់ថា ទុក្ខវេននានោះមិនទៀង ដឹងច្បាស់ថា
 ទុក្ខវេននានោះ កក្ខាអញមិនគួរនឹងជ្រប់ជាប់ឡើយ ដឹងច្បាស់ថា ទុក្ខ-
 វេននានោះ កក្ខាអញមិនគួរនឹងត្រេកអរឡើយ ។ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ
 ទទួលអនុក្ខេមសុខវេននា ក៏ដឹងច្បាស់ថា អនុក្ខេមសុខវេននានោះមិនទៀង
 ដឹងច្បាស់ថា អនុក្ខេមសុខវេននានោះ កក្ខាអញមិនគួរនឹងជ្រប់ជាប់ឡើយ
 ដឹងច្បាស់ថា អនុក្ខេមសុខវេននានោះ កក្ខាអញមិនគួរនឹងត្រេកអរឡើយ ។

សេ កុមារ វេទ វេទ វិស័យ ទំ(១)

វេទតំ ។ សោ ធម្មតោ វេទតំ វេទតំ វិស័យតោ

ជំនួញ ១ អនុក្រឹត្យសុទ្ធាត្ថ ១៩៩៩ ១៩៩៩

វិស័យក្រៅ ទី(៣) ព្រំទី ១ គោរព កាយបរិយត្ថក៍

វេទន៍ វេទិយនាគោ កាយបរិយដ្ឋកាំ វេទន៍

វេទិយាមិត្ត បណ្ឌិត ។ ដ៏រិតបរិយដ្ឋកាំ វេទ

រឿងបាទោ ជីវិតបរិយដ្ឋាន រឿង រឿងយាម័

បដិសេធ ។ កាយស្ស កេនា^(៤) ទុក្ខំ ជីវិតវរិយាធាត

៧៤៧ សព្វវេទយំតាង អនកំចង្គិតាង សីតិកវិស្សន្តិត

ចង់ដឹង ។

១-២-៣ គន្លឹកបាយ វិស័យឧត្តម ពេទ្យភីអិល ហាង ទំសួន ។ ៤ ម. ឯកុដ្ឋរ បារម្ភណា
ទំសួន ។

បើគ្រប់គ្នា ចូលសុខវេទនា រឹងមាំជាច្រើនឡើយណាស់ ហើយ

[illegible]

មានចិត្តឡើយ ណាមួយ ហើយទទួលទុក្ខវេទនាទោះ ៗ បើបុគ្គលទោះ

ចូលអនុវត្តស្របតាម វិធីសាស្ត្រចម្លើយណាមួយ ហើយចូល

អនុកម្មលេខៈ១៩៖ ការបង្កើត ៧ ក្រុមប្រឹក្សាសាលាដំបូង

កាយជាទីបំផុត ក៏វេចផុតពីឥទ្ធិពលនោះ អាត្មាអញទទួលវេទនាមានកាយ

ជាទីបំផុត ៗ កាលទទួលបាននូវលទ្ធផលជាទីបំផុត ក៏វាមិនដឹង

ច្បាប់ថា ភាពអញ្ញាទទួលបាននាមជាតិជាច្រើន ។ ដ៏ដ៏ច្បាប់

๗. ความเป็นมาของกฎหมายปกครองไทยและต่างประเทศ และงานคดีปกครอง

ជីវិតនៅ រវេនពាចរណ៍ ដែលអាត្មាអញមិនគួរប្រកាស ក្នុងលោក

ខេត្ត ទីរដ្ឋបាលស្រុក ៗ

[១៦៧] សេយ្យជាមិ កំត្តុ ភេលញ្ច បដិទ្ធ
 វដ្តញ្ច បដិទ្ធ ភេលប្បដិទ្ធ ឈាយតិ ។ កស្សវ
 ភេលស្ស ច វដ្តយា ច បរិហោជាតា អញ្ញាស្ស ច
 អនុបហោរា^(១) អនាហារោ ជំញាយតិ វរមេវ
 ទោ^(២) កំត្តុ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយមាតោ
 កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយាមីតិ បជាតាតិ ។
 ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយមាតោ ជីវិតបរិយន្តិកំ
 វេទនំ វេទិយាមីតិ បជាតាតិ ។ កាយស្ស កេតា
 ទុទ្ធំ ជីវិតបរិហោជាតា ភីនេវ សព្វវេទយីតាជិ អន
 ភីនន្តតាជិ សីតិភវិស្សន្តិកំ បជាតាតិ ។ កស្មា វរំ
 សមញ្ញាគតោ កំត្តុ ភមីនា បរមេន បញ្ញាជំដ្ឋា
 រេន សមញ្ញាគតោ ហោតិ ។ វិហា ហិ កំត្តុ
 បរមា អរិយា បញ្ញា យនិទំ សព្វតុក្កុស្តុយេ
 ញាណំ ។ កស្ស សា វិអុត្តិ សាទ្ធ មិគា

១ ឃ. អនុបហោរា ។ ២ ឃ. ភេលញ្ច ឆន្ទិ ។

[១៦៧] ម្នាលភិក្ខុ ដូចជាច្រវិច្ចប្រេង តែងនេះរៀង ព្រោះ
 កាស្រ័យប្រេងផង ព្រោះកាស្រ័យប្រេងផង ។ អណ្តាតច្រវិច្ចប្រេងមាន
 កាហារ តែងលេត់ទៅ ព្រោះអស់ប្រេងនិងប្រេងមុខនោះផង ព្រោះ
 មិនបានប្រេងប្រេងនិងប្រេងដទៃទៀតផង យ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុ
 កាលបុគ្គលនោះទទួលវេទនាមានកាយជាទីបំផុត ក៏ដឹងច្បាស់ថា ភាគ
 អញ្ញទទួលវេទនាមានកាយជាទីបំផុត ។ កាលទទួលវេទនាមានជីវិតជាទី
 បំផុត ក៏ដឹងច្បាស់ថា ភាគអញ្ញទទួលវេទនាមានជីវិតជាទីបំផុត ។ ដឹង
 ច្បាស់ថា កាលបើមានកាយបែកផ្ទុយទៅហើយ ភាគនាយអំពីការ
 អស់ជីវិតទៅ វេទនាទាំងឡាយ ដែលភាគអញ្ញមិនអនុគ្រេតអរ ក្នុងលោក
 នេះ ត្រូវលេត់អស់ទៅមិនមានសល់ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលដែលប្រកបដោយគុណធម៌យ៉ាងនេះ ទើបឈ្មោះ
 ថាច្រកបដោយបញ្ញាជំដ្ឋានដ៏ទុក្ខធម៌នេះ ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះថាសេចក្តី
 ដឹងក្នុងធម៌^(១) ជាទីអស់ទៅនៃទុក្ខទាំងឡាយណា សេចក្តីដឹងខ្លះ ហៅថា
 ចញ្ញាជីវិតស្រីក្រៃលែង ។ បុគ្គលនោះរបស់បុគ្គលនោះ បិតាទៅក្នុងសច្ចៈ

១ អរហន្តល ។

អត្ថប្ប ហោតិ ។ អំ ហំ ភិក្ខុ មុសា យំ
 មោសធម្មំ អំ សទ្ធំ យំ អមោសធម្មំ ចិត្តានំ
 តស្មា ឯវំ សមញ្ញកតោ ភិក្ខុ ឥមីនា បរមេន
 សទ្ធានិដ្ឋានេន សមញ្ញកតោ ហោតិ ។ ឯវំ ហំ ភិក្ខុ
 បរមំ អរិយសទ្ធិំ យទិទំ អមោសធម្មំ ចិត្តានំ ។
 តស្សេវ ទោ បទ បុព្វេ អវិទូសុខោ ទបទំ កោតុំ
 សមគ្គា សមាទិដ្ឋា ។ ត្យស្ស បរិយា ហោតុំ
 ទទ្ធិន្ទមូលា កាលាវត្ថុកតា អនភាវុត្តកា អាយតំ
 អនុប្បននម្ហា តស្មា ឯវំ សមញ្ញកតោ ភិក្ខុ ឥមីនា
 បរមេន ចាកានិដ្ឋានេន សមញ្ញកតោ ហោតិ ។ ឯសោ
 ហំ ភិក្ខុ បរមោ អរិយោ ចាកោ យទិទំ សទ្ធិបទិប្ប
 ដិទិស្សត្តោ ។ តស្សេវ ទោ បទ បុព្វេ អវិទូសុខោ

ជាមុន្តិ មិនកម្រើក ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រោះថា របស់ណាដែលមាន
 សេចក្តីវិនាសជាធម្មតា របស់នោះជាយប់មិស្តា ព្រះនិព្វានណាដែល
 មានសេចក្តីមិនវិនាសជាធម្មតា ព្រះនិព្វាននោះ ជាយប់សព្វៈ ម្ចាស់
 ភិក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល ដែលប្រកថាដោយគុណធម៌យ៉ាងនេះ
 ទើបឈ្មោះថាប្រកថាដោយសព្វធម៌ដ៏ទុក្ខនោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រោះ
 ថា ព្រះនិព្វានណា ដែលមានសេចក្តីមិនវិនាសជាធម្មតា ព្រះនិព្វាននោះ
 ឈ្មោះថាអរិយសទ្ធិដ៏ទុក្ខនោះ ។ កាលពីដើម^(១) បុគ្គលនោះ មិន
 ទាន់ដឹងច្បាស់ តែងបំពេញ តែងកាន់យក ឡើយ^(២) ទាំងឡាយ ។
 បទពិចារនៈ បុគ្គលនោះ បានលះចងចោល បានសាបសើស្វស
 គល់អស់ហើយ បានធ្វើឲ្យនៅសល់តែទំនាស់ដូចជាទំនាស់នៃដីធាតុ
 ជាសក្ការៈដល់ឲ្យការមិនមាន មានសភាពមិនកើតទៀតជាធម្មតាក្រៅ
 ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលដែលប្រកថាដោយគុណធម៌យ៉ាង
 នេះ ទើបឈ្មោះថាប្រកថាដោយចាកានិដ្ឋានដ៏ទុក្ខនោះ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុ ព្រោះថា ការលះចងចោលទំនាស់ច្បាស់ណា ការលះចងចោល ហៅថា
 ចាកៈដ៏ស្រស់ស្រាយ ។ កាលពីដើម បុគ្គលនោះមិនទាន់ដឹងច្បាស់

១ កាលដែលនៅជាបុព្វជន ។ ២ បទពិ ២ ដឹងច្បាស់ កាលពីដើម ១ កាលពីដើម ១
 ចក្ខុកម្មគុណបទ ។

អភិជ្ឈា ហោតិ ធម្មា សកកាតោ ស្វាស្ស ធម្មិកោ

ហោតិ ឧច្ឆិទ្ធម្ភុលោ តាលាវត្ថុកាតោ អនកាវត្ថុតោ

អាយតី អនុប្បននន្នោ ។ កស្សេវ ទោ បទ

បុព្វេ អវិទូសុខោ អាយាតោ ហោតិ ព្យាបាទោ

សម្មាសោ ស្វាស្ស ធម្មិកោ ហោតិ ឧច្ឆិទ្ធម្ភុលោ

តាលាវត្ថុកាតោ អនកាវត្ថុតោ អាយតី អនុប្បន-

នន្នោ ។ កស្សេវ ទោ បទ បុព្វេ អវិទូសុខោ

អវិជ្ជា ហោតិ សម្មាសោ សម្មាសោសោ ស្វាស្ស

ធម្មិកោ ហោតិ ឧច្ឆិទ្ធម្ភុលោ តាលាវត្ថុកាតោ

អភិជ្ឈា^(១) ធម្មៈ^(២) និវិសាភនៈ^(៣) កំធានោ កិលេសនោ បុគ្គល
 នោ បានលេងចេញហើយ បានគាស់រំលឹកឫសគល់អស់ហើយ បាន
 ធ្វើឱ្យនៅសល់តែទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមភ្នំ ជាសកាវដល់ទូកា
 មិនមាន មានសភាពមិនកើតទៅទៀតជាធម្មតា ។ មួយទៀត កាល
 គឺដើម បុគ្គលនោះមិនទាន់ដឹងច្បាស់ អាយាត^(៤) ព្យាបាទ^(៥) និង
 សម្មាសាសៈ^(៦) កំធានោ កិលេសនោ បុគ្គលនោះ បានលេង
 ហើយ បានគាស់រំលឹកឫសគល់ចេញហើយ បានធ្វើឱ្យនៅសល់តែ
 ទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមភ្នំ ជាសកាវដល់ទូកាមិនមាន មាន
 សភាពមិនកើតទៅទៀតជាធម្មតា ។ កាលគឺដើម បុគ្គលនោះមិន
 ទាន់ដឹងច្បាស់ អវិជ្ជា^(៧) សម្មាសាសៈ^(៨) និងសម្មាសាសៈ^(៩) កំធានោ
 កិលេសនោ បុគ្គលនោះ បានលេងហើយ បានគាស់រំលឹកឫស
 គល់ចេញហើយ បានធ្វើឱ្យនៅសល់តែទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមភ្នំ

១ សេចក្តីដឹងច្បាស់ ។ ២ សេចក្តីប្រាថ្នា ។ ៣ សេចក្តីប្រែកម្លាំងកាយគុណ ។
 ៤ តាំង ៥ បទនេះជាឈ្មោះនៃលោកៈ ឬ រាង ។ ៦ ជំនុំ ។ ៧ ការញ្ចាំងប្រយោជន៍និងសុខ
 របស់អ្នកនិពន្ធនៃសាស្ត្រ ។ ៨ ការប្រព្រឹត្ត ។ ៩ តាំង ៣ បទនេះជាឈ្មោះនៃលោកៈ ។ ១០ សេចក្តី
 មិនដឹង ។ ១១ សេចក្តីក្លែង ។ ១២ សេចក្តីកាន់ប្រព្រឹត្ត ។ តាំង ៣ បទនេះជាឈ្មោះនៃលោកៈ ។

អនកាវត្តោ អាឃតិ អនុប្បននេន្ទោ កស្មា ឯ

សមញ្ញាកោ ភិក្ខុ ឥមំនា បរមេន ឧបសមាធិដ្ឋានេន

សមញ្ញាកោ ហោតិ ។ ឯសោ ហិ ភិក្ខុ បរមោ

អរិយោ ឧបសមោ យទិទំ ភកោសាមាហាទំ

ឧបសមោ ។ បញ្ញំ នរ្យមន្ទេយ្យ សត្វមនុស្សាយ្យ

ចាកមនុស្សោយ្យ សន្តិមេវ សោ សិក្ខោយ្យតិ

ឥតិ យន្តំ វត្តំ ឥនមេតំ បដិច្ច វត្តំ ។

(១២៨) យេត្ត មីតិ មញ្ញស្សវា នរ្យវត្តនំ មញ្ញ-

ស្សវេ ទោ បន នរ្យវត្តនានេ មុចិ សន្តោតិ វត្តតិ

ឥតិ ទោ បនេតិ វត្តំ ។ កកោតិ បដិច្ច វត្តំ ។

ជាសកាវៈដល់នូវការមិនមាន មានសកាវមិនកើតឡើងជាធម្មតា

ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលដែលប្រកថដោយគុណធម៌យ៉ាង

នេះ ទើបឈ្មោះថាប្រកថដោយឧបសមាធិដ្ឋានដ៏គួរឲ្យខ្លាច ។ ម្នាល

ភិក្ខុ ព្រោះថា ការព្យាបាលនូវកង្វះខាតសៈនិងមាហៈទាំងឡាយណា ការ

ព្យាបាលនេះ ឈ្មោះថាឧបសមៈដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ។ ពាក្យណា ដែល

យើងពាលហើយថា បុគ្គលនោះ មិនគួរបរិភោគបណ្តោយបញ្ញា^(១)

គួររក្សារឿយៗ ខ្វះខាត គួរប្រើឡើយៗ ខ្វះខាត គួរសិក្សាខ្វះខាត

ដូច្នេះ ពាក្យនេះ យើងពាលហើយ ព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

[១២៩] ពាក្យថា សេចក្តីសំគាល់និងសេចក្តីរិលរលំ តែងមិន

ប្រព្រឹត្តទៅកាន់បុគ្គលដែលបិតនៅ ក្នុងអធិដ្ឋានទាំងឡាយណា កាល

បើសេចក្តីសំគាល់និងសេចក្តីរិលរលំ មិនប្រព្រឹត្តទៅហើយ បុគ្គលនោះ

យើងហៅថាជាអក្រុឌដ៏មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ដូច្នេះនេះ យើងពាល

ហើយ ។ ពាក្យនេះយើងពាលហើយ ព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។

១ បានសេចក្តីថាមិនគួរបរិភោគបណ្តោយបញ្ញា គួរឲ្យឈប់បញ្ញាទៅនឹងការពិចារណាទាំង ៦ នោះឡើយ ព្រោះមិនមែនជាសត្វ មិនមែនជាអ្វីម្នាក់ ហើយឡើយណាមួយនឹងធាតុទាំង ៦ នោះ ញ៉ាំងចិត្តឲ្យប្រាកដចេញពីធាតុទាំង ៦ នោះ ។

អស្មិកំ កិក្ខុ មញ្ញតមេតំ ជាតេស្ថិតិ^(១) មញ្ញតមេតំ

កវិស្សន្តំ មញ្ញតមេតំ ៥ កវិស្សន្តំ មញ្ញតមេតំ រូបំ

កវិស្សន្តំ មញ្ញតមេតំ អរូបំ កវិស្សន្តំ មញ្ញតមេតំ

សញ្ញំ កវិស្សន្តំ មញ្ញតមេតំ អសញ្ញំ កវិស្សន្តំ មញ្ញ-

តមេតំ នេវសញ្ញាសញ្ញំ កវិស្សន្តំ មញ្ញតមេតំ ។

មញ្ញតំ កិក្ខុ វេទកា មញ្ញតំ កណ្តោ មញ្ញតំ

សស្សំ ។ សត្វមញ្ញតាចំ តេវ កិក្ខុ សមគិក្ខុមា

មុនិ សន្តោតិ វុច្ចតិ ។ មុនិ ទោ បទ កិក្ខុ

សន្តោ ៥ ជាយតិ ៥ ជិយ្យតិ ៥ មិយ្យតិ ៥ កុប្បតិ

១. វ. ម. អយមកមស្មិតំ ។

ម្ចាស់ភិក្ខុ សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា កក្កាអញ្ចកើតមានវស្សានេះ

សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា កក្កាអញ្ចមិនកើតមានវស្សានេះ សេចក្តី

សំគាល់យ៉ាងនេះថា កក្កាអញ្ចមិនកើតមាន សេចក្តីសំគាល់យ៉ាង

នេះថា កក្កាអញ្ចមិនមិនកើតមាន សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា កក្កា

អញ្ចមិនមានរូប សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា កក្កាអញ្ចមិនមិនមានរូប

សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា កក្កាអញ្ចមិនមានសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់

យ៉ាងនេះថា កក្កាអញ្ចមិនមិនមានសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា

កក្កាអញ្ចមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ

សេចក្តីសំគាល់ ឈ្មោះថាជាពេក សេចក្តីសំគាល់ ឈ្មោះថាជាបុស

សេចក្តីសំគាល់ ឈ្មោះថាជាសរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ បុគ្គលនោះ យើង

ហៅថា ជាអ្នកប្រាជ្ញមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះវេទកាប្រព្រឹត្តិកន្លងមក

សេចក្តីសំគាល់ចំនិតត្រង់បាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ឯអ្នកប្រាជ្ញ ដែលមាន

ចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ វេទន៍លែងកើត លែងចាស់ លែងស្លាប់ លែងស្អប់

ឈឿយចិត្ត ។ តម្រូវស្រាវ ក៏ក្នុង ឈឿយចិត្ត ជាយេន

អនាមិកា ក៏ ជ័យស្រាវ អនាមិកា ក៏

មិយស្រាវ អនាមិកា ក៏ កុម្មារស្រាវ អនាមិកា

នា ក៏ស្រាវ មិយស្រាវ ។ យេន ចិត្ត មិយស្រាវ

ឈឿយចិត្ត មិយស្រាវ ។ បុរិស ឈឿយចិត្ត

មុន សន្តិភាព រុក្ខភិក្ខុ ឥត យន្ត រុក្ខ ឥតមេត

បដិច្ច រុក្ខ ។ ឥត ។ មេ ត្រូវ ក៏ក្នុង សន្តិភាព

ឥតមេត ឥតមេត ។

ស្រាវស្រាវ ។ ពាក្យក្បួនស្រាវ ដោយហេតុណា ហេតុ

នោះ របស់បុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ កាលបុគ្គលនោះមិនកើត មិន

ចាស់មកពីណា កាលបើមិនចាស់ហើយ មិនស្លាប់មកពីណា កាល

បើមិនស្លាប់ហើយ មិនស្លាប់មកពីណា កាលបើមិនស្លាប់ហើយ មិន

ស្រាវស្រាវ ។ ពាក្យណា ដែលយើងគោរពហើយថា សេច

ក្តីសំគាល់និងសេចក្តីរស់ តែងមិនប្រព្រឹត្តទៅកាន់បុគ្គលដែលមិននៅ

ក្នុងអធិប្បន្នចំណែកណា កាលបើសេចក្តីសំគាល់និងសេចក្តីរស់

មិនប្រព្រឹត្តទៅហើយ បុគ្គលនោះ យើងហៅថាជាអ្នកប្រាជ្ញមានចិត្តស្ងប់

រម្ងាប់ផ្ទុះ ពាក្យខ្លះ យើងគោរពហើយ ព្រោះគាត់ស្រីយសេចក្តីនេះ

ឯង ។ ពាក្យក្បួនស្រាវ ចូរអ្នកចាំទុក ខ្ញុំចំណែកនៃធាតុចំណង ៦ ដោយ

សេចក្តីសង្កេតរបស់យើងនេះ ។

[១២៩] អដិទោ អាយស្មា បុក្កសាតិ សត្វា កំរ
 មេ អនុប្បត្តោ សុតតោ កំរ មេ អនុប្បត្តោ សម្មា-
 សម្មុទ្ទោ កំរ មេ អនុប្បត្តោតិ ទុដ្ឋាយាសនា ឯកំសំ
 ពីរំ កត្វា កតវតោ ពារេសុ សិរសា ឯបតិក្វា
 កតវន្តំ ឯកទារិក អន្ធមោ មំ កន្ត អន្ធកមា យ-
 ជាតាលំ យជាម្ពុទ្ធំ យជាអកុសលំ យោហំ កត-
 វន្តំ អាវុសោភិទេន សមុទាទិកត្វំ អមត្តិស្សំ កស្ស
 មេ កន្ត កតវា អន្ធមំ អន្ធមតោ បដិគ្គណ្ហាតុ
 អាយតី សំវកយាតិ ។

[១៣០] កត្វ ត្វំ កិក្កុ អន្ធមោ អន្ធកមា
 យជាតាលំ យជាម្ពុទ្ធំ យជាអកុសលំ យំ មំ ត្វំ
 អាវុសោភិទេន សមុទាទិកត្វំ អមត្តិក្កោ យតោ
 ក ទោ ត្វំ កិក្កុ អន្ធមំ អន្ធមតោ ឯស្វា
 យជាធម្មំ បដិករោសិ កន្ត មយំ បដិគ្គណ្ហាម

[១៣១] ព្រាហ្មណ៍ បុក្កសាតិកោតាយ កំភ្នក់ស្មារតីនិក
 ថា ព្រាហ្មណ៍ចរសំអញ ស្តេចមកដល់ហើយគឺ ព្រាហ្មណ៍ចរសំអញ
 ស្តេចមកដល់ហើយគឺ ព្រាហ្មណ៍ចរសំអញ ស្តេចមកដល់ហើយ
 គឺដូច្នេះ ក៏ព្រាហ្មណ៍កោសនៈ ធ្វើចិវ្រៀនស្មារតី ក្របខ័ណ្ឌបុគ្គល
 ចរសំព្រាហ្មណ៍ព្រាហ្មណ៍ដោយក្បួនហើយ ទើបសូមទោសចំពោះព្រា
 ហ្មណ៍ព្រាហ្មណ៍ដូច្នេះថា បពិត្រព្រាហ្មណ៍ដ៏បម្រើ ខ្ញុំព្រាហ្មណ៍ បានសច្ចៈ
 លើសហើយ ដោយហេតុថាខ្ញុំព្រាហ្មណ៍ ជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ ជាមនុស្ស
 រឹង ជាមនុស្សមិនឈ្លាស ព្រោះខ្ញុំព្រាហ្មណ៍បានសំគាល់ខ្ញុំព្រាហ្មណ៍
 ព្រាហ្មណ៍ ថាជាបុគ្គលដែលគេប្តីហៅកេ ដោយពាក្យថា អាវុសា ដូច្នេះ
 បពិត្រព្រាហ្មណ៍ដ៏បម្រើ សូមព្រាហ្មណ៍ព្រាហ្មណ៍ ប្រគល់ទោស
 កាមទោសរបស់ខ្ញុំព្រាហ្មណ៍នោះ ដើម្បីនឹងសង្រួមកេរ្តិ៍មុខទៀត ។

[១៣២] ព្រាហ្មណ៍ប្រតិស្រាសថា អើកុ អ្នកបានសច្ចៈ
 លើសហើយ ដោយហេតុថាអ្នក ជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ ជាមនុស្ស
 រឹង ជាមនុស្សមិនឈ្លាស ព្រោះអ្នក បានសំគាល់ខ្ញុំថាអ្នក
 ថាជាបុគ្គលដែលគេប្តីហៅកេ ដោយពាក្យថា អាវុសា ដូច្នេះ
 អ្នកកុំ កាលណាបើអ្នក បានឃើញទោស កាមទោសហើយ
 សំដែងដោយសមគួរតាមធម៌ហើយ យើងនឹងអត់ទោសនោះ ដល់អ្នក

វិទ្យា ហេតុ ភិក្ខុ អរិយស្ស វិទយេ ហេ
 អច្ចយំ អច្ចយតោ ធិស្វា យថាធម្មំ បដិករោតិ
 អាយតី សំវិ អបដ្ឋតិ ។ លកេយ្យហំ កន្ត
 កកវតោ សន្តិកេ ឧបសម្បទន្តិ ។ បរិបុណ្ណំ បទ
 តេ ភិក្ខុ បត្តចិវរន្តិ ។ ន ចោ មេ កន្ត បរិបុណ្ណំ
 បត្តចិវរន្តិ ។ ន ចោ ភិក្ខុ តថាគតា អបរិបុណ្ណាបត្តចិវរ
 ឧបសម្បទន្តិ ។

[១៧១ អថចោ អាយស្មា បុត្តសាតិ កកវតោ
 កសិកា អភិក្ខុតា អនុមោទិតា ឧដ្ឋាហសថា ក-
 កវន្តិ អភិក្ខុតោ បទក្ខណំ កតា បត្តចិវរយេសនំ
 បញ្ញាមិ ។ អថចោ អាយស្មន្តិ បុត្តសាតិ បត្តចិវរ-
 យេសនំ ជន្តិ កវិ^{១)} ជីវិតា កេរោមេសិ ។ អថចោ
 សម្ពហុលា ភិក្ខុ យេន កកវ តេនុបសង្កម្មសុ ឧ-
 បសង្កម្មតា កកវន្តិ អភិក្ខុតោ ឯកមន្តិ និសីទិសុ ។

១ ឧ. កក្កតា ។ ម. វិទ្យាតា ។

ម្ចាស់ភិក្ខុ បុគ្គលណា ឃើញនូវចាសុភមង្គល ហើយសំដែងដោយ
 សមគួរតាមធម៌ហើយ ដល់នូវការសង្កេតទៅ នេះ ជាសេចក្តីចម្រើន
 របស់បុគ្គលនោះ ក្នុងអាយុវ័យ ។ បតិក្រព្រេអន្តជីវិតចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
 គួរបាននូវឧបសម្បទាក្នុងសំណាក់ព្រះបាទព្រះភោគ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ចុះ
 បាត្រនិងចិវរបស់អ្នក មានគ្រប់គ្រាន់ហើយឬ ។ បតិក្រព្រេអន្តជីវិតចម្រើន
 បាត្រនិងចិវរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនទាន់មានគ្រប់គ្រាន់ទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ព្រះភោគកតាំងឡាយ មិនដែលឲ្យឧបសម្បទា ដល់កុលបុគ្គ ដែល
 មានបាត្រនិងចិវរមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ ។

[១៧២] ត្រាចារេង បុគ្គសាតិមានកាយ ត្រេកអរ រីករាយ
 នឹងកសិករបស់ព្រះបាទព្រះភោគ ត្រេកអរនឹងកសិករ ថ្វាយបង្គំព្រះ
 បាទព្រះភោគ ហើយធ្វើប្រទក្សិណរៀសចេញទៅកាន់ទីស្វែងរកបាត្រ
 និងចិវរ ។ ត្រាកាលដែលបុគ្គសាតិមានកាយ កំពុងត្រាច់ទៅកាន់ទី
 ស្វែងរកបាត្រនិងចិវរ មេភោគមកបុគ្គនោះជីវិតទៅ ។ ត្រាចារេង
 ភិក្ខុច្រើនប្រេ ធំជាច្រើនទៅដល់ព្រះបាទព្រះភោគ លុះចូលទៅដល់
 ហើយ ទើបត្រាបថ្វាយបង្គំព្រះបាទព្រះភោគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។

ឯកមន្ត្តំ ឯសិដ្ឋានោ តេ ភិក្ខុ ភក្កវន្តំ ឯតទេវេន្ទ្រយោ
 សោ កន្តេ បុក្កសាតិ ទាម កុលបុត្តោ ភក្កវតា
 សន្និក្ខេន ឱវាទេន ឱវនិកោ សោ កាលកាតោ
 តស្ស កា ភតិ កោ អភិសម្មរាយោតិ ។

(១៧២) បណ្ឌិតោ ភិក្ខុវេ បុក្កសាតិ កុលបុត្តោ
 បញ្ចវាទំ ធម្មស្សាទុធម្មំ ន ន បំ ធម្មាទិករណំ
 វិហារេសិ បុក្កសាតិ ភិក្ខុវេ កុលបុត្តោ បញ្ចង្គំ
 ឱវន្តាទិយោទំ សញ្ញាដទាទំ បរិក្ខុយា ឱបចាតិកោ
 តត្ថ បរិទិទ្វាយី អនាវត្តិធម្មោ តស្ស លោកាតិ ។
 ឥន្ទេវេន ភក្កវា អត្តមនា តេ ភិក្ខុ ភក្កវោ ភាសិតំ
 អភិទទ្ធានំ ។

បាឡិក្ខស្សន្តំ លេខំ ទី១៧២ ។

លុភិតុទាំងនោះ អង្គុយក្នុងវិសមគួរហើយ ក៏ប្រាប់បង្គំទូលសូត្រ
 មានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កុលបុត្តឈ្មោះ
 បុក្កសាតិណា ដែលព្រះមោទនព្រះភាគ ទ្រង់ប្រដៅដោយទុកសេរីប
 បុក្កសាតិកុលបុត្តនោះ ធ្វើអោយកាលទៅហើយ ចុះគតិមិនបរិលាភ
 របស់បុក្កសាតិកុលបុត្តនោះ តើដូចម្តេច ។

(១៧២) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុក្កសាតិកុលបុត្តជាបណ្ឌិត បាន
 ដល់នូវធម៌វិសមគួរដល់ធម៌ មិនបាច់ញ្ចាំងគង្វាឡើយព្រួយ ព្រោះ
 ធម៌ជាហេតុ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុក្កសាតិកុលបុត្តជាឧបបាតិកៈ ព្រោះ
 អស់ទៅនៃឧបាតិកៈយស្ថាននេះទាំង៥ ហើយបរិនិព្វាន ក្នុងលោកនោះ
 តែម្តង មានសភាពមិនបានគ្រឿងបំបាត់លោកនោះមកវិញឡើយ ។ លុះ
 ព្រះមោទនព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សួរគេទេវេន្ទ្រហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មាន
 ចិត្តត្រេកអរ រីករាយ និងភាសិតរបស់ព្រះមោទនព្រះភាគ ។

ចប់ បាឡិក្ខស្សន្ត ជាទី១៧២ ។

ឯកាទសម្ម សច្ចវិភង្គសូត្រ

[១៧៣] ឯកាទសម្ម សុត្តំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កា
ពាកណសិយំ វិហារតិ ឥសិបកេន មិគទាយេ ។ កត្រ
ទោ ភក្កា ភិក្ខុ អាយទ្កេសិ ភិក្ខុភោតិ ។ ភទទ្កេតិ
តេ ភិក្ខុ ភក្កាតោ បទ្ធស្សាសុំ ។

[១៧៤] ភក្កា ឯតទភោត ភក្កាភោត ភិក្ខុប
អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធន ពាកណសិយំ ឥសិបកេន
មិគទាយេ អទុត្តរំ ធម្មទត្តំ បរិត្តំ អប្បជីវិត្តយំ
សមណោ វា ប្រាហ្មណោ វា ទេវេន វា មារេន វា
ព្រហ្មតា វា កោនិចិ វា លោកស្មី យនិចិ ធម្មន្តំ
អរិយសច្ចានំ អាចិក្ខុតា ទេសនា បញ្ញាបថា
បដ្ឋបថា វិវេណា វិភជនា ទុត្តានិកម្មំ កាតមេសំ
ធម្មន្តំ ទុក្ខស្ស អរិយសច្ចស្ស អាចិក្ខុតា ទេសនា
បញ្ញាបថា បដ្ឋបថា វិវេណា វិភជនា ទុត្តានិកម្មំ

សច្ចវិភង្គសូត្រ ទី ១១

[១៧៥] ខ្ញុំបាទស្តាប់អត្ត យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះបាទ
ព្រះភោគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តសិបកេនមិគទាយេន ជិតក្រុងពាកណសិ ។
ក្នុងទីនោះ ព្រះបាទព្រះភោគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះក្រមដ៏ការនៃព្រះបាទព្រះភោគ
ថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[១៧៦] ព្រះបាទព្រះភោគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
ឡាយ ធម្មទត្តដ៏ប្រសើរ ដែលគេជាអតីតអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធច្បទ្រព្រឹក្ស
ទៅក្នុងវត្តសិបកេនមិគទាយេន ជិតក្រុងពាកណសិ ជាធម្មទត្ត ដែល
សមណៈក្តី ប្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវភក្តី មារភក្តី ព្រហ្មក្តី ឧណោមួយក្តី ក្នុង
លោក មិនអាចធ្វើបដិវត្តបាន គឺការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការ
តែងតាំង ការបើក ការវិវត្តន៍និងការធ្វើឲ្យងាយ ទូទៅអរិយសច្ចទាំង ៤
អរិយសច្ចទាំង ៤ តើដូចម្តេច គឺការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការ
តែងតាំង ការបើក ការវិវត្តន៍ និងការធ្វើឲ្យងាយ ទូទៅអរិយសច្ច ១

ទុក្ខសមុទយេស្ស អរិយសទ្ធស្ស អាចិក្ខុតា ទេសនា
 បញ្ញាបដា បដ្ឋបដា វិវេកា វិភជនា ឧត្តាធិកម្មំ
 ទុក្ខនិរោធស្ស អរិយសទ្ធស្ស អាចិក្ខុតា ទេសនា
 បញ្ញាបដា បដ្ឋបដា វិវេកា វិភជនា ឧត្តាធិកម្មំ
 ទុក្ខនិរោធកាមិនិយា បដិបទាយ អរិយសទ្ធស្ស
 អាចិក្ខុតា ទេសនា បញ្ញាបដា បដ្ឋបដា វិវេកា
 វិភជនា ឧត្តាធិកម្មំ តថាគតេន ភិក្ខុវេ អរហតា
 សម្មាសម្ពុទ្ធន ពាកណសិយំ ឥសិបកេន មិគទាយេ
 អនុត្តរំ ធម្មចក្កំ បរិនិព្វានំ អប្បជេវត្ថយំ សមណោ
 វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវេន វា មារេន វា ព្រហ្មតា
 វា កោនចិ វា លោកាស្មិ យនិទំ ឥមេសំ ធកុដ្ឋំ
 អរិយសទ្ធានំ អាចិក្ខុតា ទេសនា បញ្ញាបដា បដ្ឋ-
 បដា វិវេកា វិភជនា ឧត្តាធិកម្មំ ។ សេវេ ភិក្ខុវេ
 សាវិបុត្តោមោក្ខលានេ កជេ ភិក្ខុវេ សាវិបុត្តោមោក្ខលា-
 នេ បណ្ឌិតា ភិក្ខុ អនុត្តរាគា សព្វេហិវិទំ ។

ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក
 និងការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យទុក្ខសមុទយអរិយសទ្ធា ការប្រាប់ ការសំដែង
 ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យ
 ទុក្ខនិរោធអរិយសទ្ធា ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែង
 តាំង ការបើក ការវែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិ-
 បទអរិយសទ្ធា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ដែលគេថាគេ
 ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសំបកនៃមនោវិទ្យា ដ៏ក្រក់
 ពាកណសិ ជាធម្មចក្រដែលសមណៈភ្នំ ព្រាហ្មណ៍ភ្នំ ទេវភក្តិ មារភក្តិ
 ព្រហ្មភក្តិ នរោត្តមភក្តិ ក្នុងលោក មិនអាចរំឭចដៃវិញបាន គឺការប្រាប់
 ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក និងការ
 ធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យអរិយសទ្ធាទាំង៦ នេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នក
 ទាំងឡាយ ចូរសេចក្តីសាវ័ចក្នុងមោក្ខលានចុះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 អ្នកទាំងឡាយ ចូរគេចសាវ័ចក្នុងមោក្ខលានចុះ ព្រោះសាវ័ចក្នុង
 មោក្ខលាន ជាបណ្ឌិតភិក្ខុ ជាអ្នកអនុគ្រោះសព្វព្រហ្មចារិទាំងឡាយ ។

សេយ្យជាមិ ភិក្ខុវេ ជនេតា ឯវិ សាវិបុត្តោ .
 សេយ្យជាមិ ជាតស្ស អាចារេតា ឯវិ មោក្ខល្លាថោ .
 សាវិបុត្តោ ភិក្ខុវេ សោតាបត្តិជេស វិទេតិ មោក្ខ
 ល្លាថោ ឧត្តមតេ សាវិបុត្តោ ភិក្ខុវេ បរហោតិ ធម្មា
 អរិយសទ្ធាចំ វិជ្ជាវេទ អាទិក្ខតំ ទេសេតំ បញ្ញាបេតំ
 បដ្ឋបេតំ វិវិកំ វិកលំ ឧត្តាធិការតុលំ ។ ឥន្ទរោទ
 កកា ឥទំ វិជ្ជាទ សុតោ ឧដ្ឋាយាសថា វិហារ
 ចារិសំ ។

[១៨៨] គត្រ ចោ អាយស្មា សាវិបុត្តោ អចិ.
 រជ្ជក្កន្ធស្ស កកាតោ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ អាវុសា
 ភិក្ខុវេតិ ។ អាវុសាតិ ចោ ភេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ
 សាវិបុត្តស្ស ចត្វស្សសំ ។ អាយស្មា សាវិបុត្តោ
 ឯតនេវេទ តថាគតេទ អាវុសា អរហតា សម្មា-
 សម្ពុទ្ធន ពាកណសិយំ ឥសិបតេទ មិគទាយេ អ-
 ទុត្តរំ ធម្មចក្កំ ចរត្តិកំ អច្យជ័វត្ថិយំ សមណោ
 វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវេទ វា មារេទ វា

មាលភិក្ខុតាំងឡាយ សាវិបុត្តប្រៀបដូចជាម្នាក់បង្កើតកូន ។ មោក្ខល្លា
 ប្រៀបដូចជាអ្នកចិញ្ចឹមកូនដែលកើតហើយ ។ មាលភិក្ខុតាំងឡាយ សាវិ-
 បុត្ត ខ្លាំងបុគ្គលក្នុងសាសនាបត្តិជេស មោក្ខល្លា ខ្លាំងបុគ្គលក្នុងប្រ-
 យោជន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ មាលភិក្ខុតាំងឡាយ សាវិបុត្ត កាចប្រាប់ សំដែង
 បញ្ជាក់ តែងតាំង ចែក វិវាចនា ធ្វើឲ្យងាយ ដូចអរិយសទ្ធាតាំង ៤
 ដោយពិស្តារបាន ។ ព្រះមោក្ខព្រះភោគ បានសំដែងពាក្យនេះហើយ
 លុះព្រះសុតោ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនេះហើយ ក៏ព្រាហ្មណ៍កាលនោះ
 ហើយស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ។

[១៨៩] កាលដែលព្រះមោក្ខព្រះភោគ ស្តេចទៀសចេញទៅមិន
 យូរប៉ុន្មាន ព្រះសាវិបុត្តបានកាយ ក៏ហៅភិក្ខុតាំងឡាយក្នុងទីនោះថា
 នៃអាវុសាភិក្ខុតាំងឡាយ ។ ភិក្ខុតាំងនោះ ក៏ទទួលពាក្យព្រះសាវិបុត្ត
 បានកាយថា អើអាវុសា ។ ព្រះសាវិបុត្តបានកាយពោលដូច្នេះថា នៃ
 អាវុសាតាំងឡាយ ធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ដែលព្រះតថាគត ជាគមោទ្គ
 សម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់បានឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសិបកន្លងមកនោះ ដ៏ត្រង់
 ពាកណសិ ជាធម្មចក្រដែលសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវកក្តី មារក្តី

ប្រាជ្ញា វា កោដិ វា លោកស្មី យង់ដំ ឥន្ទ្រ
អរិយសទ្ធានំ អាចិត្តតា ទេសនា បញ្ញាបដិ
បដ្ឋបដិ វិវេណា វិភជនា ឧត្តាធិកម្មំ កាមមេសំ
ឥន្ទ្រំ ធុត្ថស្ស អរិយសទ្ធស្ស អាចិត្តតា ទេសនា
បញ្ញាបដិ បដ្ឋបដិ វិវេណា វិភជនា ឧត្តាធិកម្មំ
ធុត្ថសមុទយស្ស អរិយសទ្ធស្ស អាចិត្តតា ទេសនា
បញ្ញាបដិ បដ្ឋបដិ វិវេណា វិភជនា ឧត្តាធិកម្មំ
ធុត្ថនិរោធស្ស អរិយសទ្ធស្ស អាចិត្តតា ទេសនា
បញ្ញាបដិ បដ្ឋបដិ វិវេណា វិភជនា ឧត្តាធិកម្មំ
ធុត្ថនិរោធកាម័និយា បដិបទាយ អរិយសទ្ធស្ស អា-
ចិត្តតា ទេសនា បញ្ញាបដិ បដ្ឋបដិ វិវេណា
វិភជនា ឧត្តាធិកម្មំ ។

ប្រាជ្ញា ឧបេកម្មយក្ខី ក្នុងលោក មិនអាចធ្វើដំណើរបាន គឺការប្រាប់
ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការកែតម្រូវ មិនការ
ធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យអរិយសទ្ធានំ ៤ អរិយសទ្ធានំ ៤ តើដូចម្តេច គឺការ
ប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការកែតម្រូវ
មិនការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យទុក្ខអរិយសទ្ធានំ ១ ការប្រាប់ ការសំដែង ការ
បញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការកែតម្រូវ មិនការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យ
ទុក្ខសមុទយអរិយសទ្ធានំ ១ ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែង
តាំង ការបើក ការកែតម្រូវ មិនការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យទុក្ខនិរោធអរិយ-
សទ្ធានំ ១ ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការ
កែតម្រូវ មិនការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យទុក្ខនិរោធគាម័និយាអរិយសទ្ធានំ ១ ។

[១៧៦] កកមញ្ញាវុសោ ទុក្ខំ អរិយសង្ខំ ។ ជា-
 តិមំ ទុក្ខា ជរាមំ ទុក្ខា មរណម្បិ ទុក្ខំ សោកមរិ-
 ទេវទុក្ខោនោមនស្សបាយាសាមិ ទុក្ខា យម្បិទ្ធិ ន ល-
 ភតិ កម្បិ ទុក្ខំ សង្ខតេន បញ្ចបាធនក្ខត្វា ទុក្ខា ។
 កកមា ចាវុសោ ជាតិ យា ភេសំ ភេសំ សត្តានំ
 កម្មំ កម្មំ សត្តនិកាយេ ជាតិ សញ្ញាតិ ទុក្ខនិ-
 វិទ្យតិ អភិវិទ្យតិ ទទ្ធានំ ចាតុការោ អាយកថា-
 នំ បដិលាភោ អយំ វុទ្ធភាវុសោ ជាតិ ។ កក-
 មា ចាវុសោ ជរា យា ភេសំ ភេសំ សត្តានំ កម្មំ
 កម្មំ សត្តនិកាយេ ជរា ជីវនាតា ទណ្ឌិកំ កាលិកំ
 វលីក្ខណតា អយុទោ សំហានំ ឥន្ទ្រិយានំ បរិចារោ
 អយំ វុទ្ធភាវុសោ ជរា ។ កកមញ្ញាវុសោ មរណំ
 យា ភេសំ ភេសំ សត្តានំ កម្មា កម្មា សត្តនិកា-
 យា ទុតិ ចរណតា ភេតោ អន្តរាជានំ មក្ខំ មរណំ
 កាលកិរិយា ទទ្ធានំ ភេតោ កធម្មវស្សនិក្ខេបោ
 ជីវិតិន្ទ្រិយស្ស ឧបទ្វេនោ ឥនិ វុទ្ធភាវុសោ មរណំ ។

[១៧៦] ម្ចាស់ភាវុសោទាំងឡាយ ទុក្ខអរិយសង្ខំ តើដូចម្តេច ។
 ជាតិទុក្ខំ ជរាទុក្ខំ មរណទុក្ខំ សោកទុក្ខំ បរិចារទុក្ខំ
 ទុក្ខទុក្ខំ ចោមនស្សទុក្ខំ បាយាសទុក្ខំ យម្បិទ្ធិ ន លភតិ
 កម្បិទុក្ខំ ដោយបំប្រួញ ចក្កបាធនក្ខន្ធឈ្មោះថាទុក្ខ ។ ម្ចាស់ភាវុ-
 សោទាំងឡាយ ជាតិ តើដូចម្តេច ការភេត ការភេតព្រម ការ
 ចុះកាន់ភកិ ការប្រព្រឹត្តិទៅមិនដាច់ ការវិលទ្រឡប់ ការភេតប្រាកដ
 នៃទទ្ធិ និងការបាត់ចំពោះទុក្ខអាយកថា ណា បេសំព្វកសត្វនោះ
 ក្នុងសត្តនិកាយនោះ ម្ចាស់ភាវុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ជាតិ ។
 ម្ចាស់ភាវុសោទាំងឡាយ ជរា តើដូចម្តេច សេចក្តីចាស់ កាលគ្រាំគ្រា
 ធ្មេញបាត់ សត់ស្លូត ស្បែកជ្រួញជ្រើយយោ ការថយកាយ ការ
 ចាស់ដៅនៃវត្ថុន្ទ្រិយ ណា បេសំព្វកសត្វនោះ ក្នុងសត្តនិកាយនោះ
 ម្ចាស់ភាវុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ជរា ។ ម្ចាស់ភាវុសោទាំងឡាយ
 មរណៈ តើដូចម្តេច ការច្យុតិ ការឃ្លោតចាកសត្តនិកាយនោះ ការ
 បែកបាក់ ការបាត់បង់ សេចក្តីស្លាប់ មរណៈ កាលកិរិយា ការ
 បែកបាក់ទទ្ធិ ការដាក់ចុះខ្ទេចសាតសព ការផ្តាច់បង់ខ្ទេចជីវិតន្ទ្រិយ ណា
 បេសំព្វកសត្វនោះ ម្ចាស់ភាវុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា មរណៈ ។

កតមោ ចាវុសា សោកោ យោ ។ វាវុស
 អញ្ញកញ្ញករោ ឡុសនោ សមញ្ញកតស្ស អញ្ញ
 កញ្ញករោ ធុត្ថនេម្មោ ធុត្ថស្ស សោកោ សោនេ
 សោនេត្ថំ អន្តោសោកោ អន្តោបរិសោកោ អ
 វុត្តកាវុសា សោកោ ។ កតមោ ចាវុសា ប
 ទេវេ យោ ថា កាវុសា អញ្ញកញ្ញករោ ឡុស
 នោ សមញ្ញកតស្ស អញ្ញកញ្ញករោ ធុត្ថនេម្ម
 ធុត្ថស្ស អាទេវេ បរិទេវេ អាទេវេន បរិទេវេន អ
 ទេវេត្ថំ បរិទេវេត្ថំ អយំ វុត្តកាវុសា បរិទេវេ
 កតមច្ចាវុសា ធុត្ថំ យំ ថា កាវុសា កាយិកំ
 ធុត្ថំ កាយិកំ អសាតំ កាយសម្មស្សនំ ធុត្ថំ
 អសាតំ វេទយិកំ ឥទំ វុត្តកាវុសា ធុត្ថំ ។

មាលកាវុសាតំនិទ្យាយ សោកៈ តើដូចម្តេច មាលកាវុសាតំនិទ្យាយ
 សេចក្តីស្អិតស្អប់ ការប្រកាសប្រកាស ការប្រកាសប្រកាស ការ
 ព្រៀងព្រៀងក្នុង ការសង្កេតសង្កេតក្នុង ណា បេសសត្វ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬត្រូវសេចក្តីទុក្ខណាមួយបំពេញ
 ហើយ មាលកាវុសាតំនិទ្យាយ នេះហៅថា សោកៈ ។ មាល
 កាវុសាតំនិទ្យាយ បរិទេវៈ តើដូចម្តេច មាលកាវុសាតំនិទ្យាយ
 ទំនួញ ការទូញទៀបកប់ ការទូញក្នុង ការយំយេក ការអណ្តើក
 អណ្តើក ការយំទៀបកប់ ណា បេសសត្វដែលប្រកបដោយសេចក្តីវិនាស
 ណាមួយ ឬត្រូវសេចក្តីទុក្ខណាមួយបំពេញហើយ មាលកាវុសាតំនិ
 ទ្យាយ នេះហៅថា បរិទេវៈ ។ មាលកាវុសាតំនិទ្យាយ ទុក្ខៈ
 តើដូចម្តេច មាលកាវុសាតំនិទ្យាយ សេចក្តីលំបាក ការមិន
 សប្បាយកាយ សេចក្តីទុក្ខកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស ការទទួលការឃ្លាត
 មិនជាទីសប្បាយ ណា មាលកាវុសាតំនិទ្យាយ នេះហៅថា ទុក្ខៈ ។

កតមញ្ញាវុសោ ទោមនស្សំ យំ ទោ អារុ
 ទេតសិកំ ទុក្ខំ ទេតសិកំ អសាតិ មាថាសម្មា
 ទុក្ខំ អសាតិ វេយ្យតំ ឥទំ វុត្តាវុសោ ទេ
 មន្សំ ។ កតមោ ចារុសោ ទោយាសោ យោ
 អារុសោ អញ្ញាវុត្តាវុសោ ក្យសានន សមញ្ញាវុត្ត
 អញ្ញាវុត្តាវុសោ ទុក្ខាធម្មេន ធម្មស្ស អាយាសោ ទ
 យាសោ អាយាសិកត្តំ ទោយាសិកត្តំ អយំ វុត្តា
 សោ ទោយាសោ ។ កតមញ្ញាវុសោ យម្បិច្ចំ
 លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ ជាតិធម្មានំ អារុសោ សត្តា
 វិវា ឥច្ឆា ទម្បជ្ជតិ អយោ វត មយំ ន ជាតិធម្ម
 អស្សនម ន ន វត ទោ ជាតិ អាកាធូយ្យា
 ន ទោ មនេតំ ឥច្ឆាយ មត្តតំ ឥនម

ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ ទោមនស្ស តើដូចម្តេច ម្ចាស់អារុសោទាំង
 ឡាយ សេចក្តីលំបាកក្នុងចិត្ត ការងារសម្បាយចិត្ត សេចក្តីខ្ពុក្ពើមអំពី
 មនោសម្ពីស្ស ការទទួលការម្នាក់មិនដាច់វិសម្បាយ ណា ម្ចាស់អារុសោ
 ទាំងឡាយ នេះហៅថា ទោមនស្ស ។ ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ
 ទោយាសៈ តើដូចម្តេច ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ សេចក្តីតានតឹង
 ការចង្អៀតចិត្ត សារធាតុទាំងស្រុង ការតឹងចិត្ត ណា បេសសត្វ ដែលប្រ
 កបដោយសេចក្តីវិចារសណាមួយ ឬត្រូវសេចក្តីខ្ពុក្ពើមណាមួយមិនចាស់ហើយ
 ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ទោយាសៈ ។ ម្ចាស់អារុសោ
 ទាំងឡាយ យម្បិច្ចំ ន លភតិ តម្បិច្ចុក្ខ តើដូចម្តេច ម្ចាស់អារុសោ
 ទាំងឡាយ ក្នុងសត្វដែលមានជាតិជាធម្មតា វេទនាសេចក្តីប្រាថ្នា
 យ៉ាងនេះថា ឧហ្មិ សូមឲ្យយើងទាំងឡាយ កុំធម្មជាតិអ្នកមានជាតិជាធម្មតា
 ឡើយ ពុំនោះសោត ជាតិកុំធម្មជាតិដល់យើងទាំងឡាយឡើយ អំពី
 ខ្ញុំរង់ចាំ ក៏សត្វទាំងឡាយ មិនធម្មជាតិដល់តាមសេចក្តីប្រាថ្នាឡើយ នេះ

យម្យិច្ចំ ន លកតិ ឥម្យំ ធុត្ថំ ជរាជញ្ញាជំ អកុស
 សត្តាជំ... ព្យាជិជញ្ញាជំ អកុសោ សត្តាជំ... មរណាជញ្ញា
 អកុសោ សត្តាជំ... សោកមរិទេវធុត្ថុតោមទស្សនា
 ហសនញ្ញាជំ អកុសោ សត្តាជំ ឃីវ ឥត្តា ទម្បជ្ជតិ អរោ
 វត មយំ ន សោកមរិទេវធុត្ថុតោមទស្សនាយាសន្ត
 អស្សាម ន ច វត តោ សោកមរិទេវធុត្ថុតោ
 ទស្សនាយាសា អាករេយ្យច្ចំ ន តោ មរេតំ ឥច្ច
 យ មត្តំ ឥទម្យ យម្យិច្ចំ ន លកតិ ឥម្យំ ធុត្ថំ
 តាតមេ តាវុសោ សង្ខតេន បញ្ចតាធនត្ថត្វា ធុត្ថ
 សេយ្យជំនំ រុម្មតាធនត្ថត្វា វេទន្ទតាធនត្ថត្វា
 សញ្ញតាធនត្ថត្វា សង្ខារតាធនត្ថត្វា វិញ្ញាណ
 តាធនត្ថត្វា ឥមេ វុច្ចតាវុសោ សង្ខតេន បញ្ចតា
 ធនត្ថត្វា ធុត្ថត្វា ។ ឥនំ វុច្ចតាវុសោ មុត្ត
 អរិយសង្ខំ ។

ហៅថា យម្យិច្ចំ ន លកតិ ឥម្យំ ធុត្ថំ ជរាជញ្ញាជំ ក្នុង
 សត្វដែលមានជរាជាធម្មតា... ម្ចាស់កាវុសាទាំងឡាយ ក្នុងសត្វដែល
 មានព្យាជិជញ្ញាជំជាធម្មតា... ម្ចាស់កាវុសាទាំងឡាយ ក្នុងសត្វដែលមាន
 សេចក្តីស្លាប់ជាធម្មតា... ម្ចាស់កាវុសាទាំងឡាយ ក្នុងសត្វដែលមាន
 សេចក្តីសោក ទ្វិកទ្វិល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ជាធម្មតា វេទន៍មានសេចក្តីប្រាថ្នា កើតឡើងយ៉ាងនេះថា ទុក្ខ
 សូមឲ្យយើងទាំងឡាយ កុំឆ្ងល់ជាអ្នកមានសេចក្តីសោក ទ្វិកទ្វិល
 ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ជាធម្មតាឡើយ កុំទោះ
 សោក សេចក្តីសោក ទ្វិកទ្វិល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ កុំឆ្ងល់ ដល់យើងទាំងឡាយឡើយ អំពើទុំឯង
 ក៏សត្វទាំងឡាយ មិនឆ្ងល់ដល់ភាវសេចក្តីប្រាថ្នាឡើយ នេះហៅថា
 យម្យិច្ចំ ន លកតិ ឥម្យំ ធុត្ថំ ។ ម្ចាស់កាវុសាទាំងឡាយ
 ដោយបំប្រញ បញ្ចុប្បាទានក្នុង ឈ្មោះថាទុក្ខ កើតដូចម្តេច រួចជា
 ទុប្បាទានក្នុង ទ វេទនាជាទុប្បាទានក្នុង ទ សញ្ញាជាទុប្បាទានក្នុង ទ
 សង្ខារជាទុប្បាទានក្នុង ទ វិញ្ញាណជាទុប្បាទានក្នុង ទ ម្ចាស់កាវុសា
 ទាំងឡាយ ខឹងនេះហៅថា បញ្ចុប្បាទានក្នុងទុក្ខ ដោយបំប្រញ ។
 ម្ចាស់កាវុសាទាំងឡាយ នេះហៅថា ទុក្ខអរិយសត្វ ។

វិញ្ញាណសូត្រ សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ

[១៧៧] កាតមញ្ញាវុសោ ធុត្តុសមុទយោ អវិសទ្ធិ ។ យោយំ ភណ្ឌា ខោតោន្តវិកា ទទ្ធិភកសម តា ភត្រភត្រាភិទទ្ធិនំ សេយ្យទីដំ កាមភណ្ឌា ភណ្ឌា វិភវភណ្ឌា វិដិ វុទ្ធកាវុសោ ធុត្តុសមុទយោ អវិសទ្ធិ ។

[១៧៨] កាតមញ្ញាវុសោ ធុត្តុនិរោធា អវិសទ្ធិ ។ យោ ភស្សាយេវ ភណ្ឌាយ អសេសវិភក រោធា ចាកោ បដិទិស្សត្តោ មុត្តិ អបាលយោ វុទ្ធកាវុសោ ធុត្តុនិរោធា អវិសទ្ធិ ។

[១៧៩] កាតមញ្ញាវុសោ ធុត្តុនិរោធកាមិទិ បច្ឆា អវិសទ្ធិ ។ អយមេវ អវិយោ អដ្ឋង្គិកេ មត្តោ សេយ្យទីដំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាភិទេសម្មាកក្កដ្ឋោ សម្មាអាជីវេ សម្មាវាយាមោ សម្មាស

វិញ្ញាណសូត្រ សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ

[១៨០] ម្ចាស់ភាវុសោ ចំនឡាយ ខុត្តុសមុទយអវិសទ្ធិ តើដូចម្តេច ។ ភណ្ឌាណា ដែលនាំសត្វទៅកើតទៀត ច្រកច្រម ដោយសេចក្តីត្រេកត្រអាល មានសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងភពនោះ ។ ភិកាមភណ្ឌា ១ ភវភណ្ឌា ១ វិភវភណ្ឌា ១ ម្ចាស់ភាវុសោ ចំនឡាយ នេះហៅថា ខុត្តុសមុទយអវិសទ្ធិ ។

[១៨១] ម្ចាស់ភាវុសោ ចំនឡាយ ខុត្តុនិរោធាអវិសទ្ធិ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីវិនាសនិងការលក់ទិដ្ឋភាពសល់ នៃភណ្ឌានោះ ឯង ភិយាលរបង ការលាស់ចោល ការជ្រុះចោល ខ្លាចភណ្ឌា នោះឯង ការមិនកាល័យ ក្នុងភណ្ឌានោះឯង ណា ម្ចាស់ភាវុសោ ចំនឡាយ នេះហៅថា ខុត្តុនិរោធាអវិសទ្ធិ ។

[១៨២] ម្ចាស់ភាវុសោ ចំនឡាយ ខុត្តុនិរោធកាមិទិបដិបទា- អវិសទ្ធិ តើដូចម្តេច ។ អវិយមន្តច្រកច្រមដោយអង្គ ៨ ច្រកនេះឯង គឺសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ ១ សេចក្តីព្រះត្រូវត្រូវ ១ វាចាត្រូវ ១ ការងារ ត្រូវ ១ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ១ ព្យាយាមត្រូវ ១ សេចក្តីលើកត្រូវ ១

សម្មាសមាធិ ។ កតមា ចាវុសោ សម្មាធិដ្ឋំ យំ
 ចោ ចាវុសោ ទុក្ខំ ញាណំ ទុក្ខាសមុទយេ
 ញាណំ ទុក្ខានិរោធនំ ញាណំ ទុក្ខានិរោធកាមិណំ យា
 មដិបទាយ ញាណំ អយំ វុត្ថុតាវុសោ សម្មាធិដ្ឋំ ។
 កតមោ ចាវុសោ សម្មាសង្កប្បោ នេត្តាម្មសង្កប្បោ
 អន្យាចានសង្កប្បោ អវិហំសាសង្កប្បោ អយំ វុត្ថុតាវុសោ
 សម្មាសង្កប្បោ ។ កតមា ចាវុសោ សម្មាភវា
 មុសាភវា វេរមណី មិសុណាយ ភវាយ វេរមណី
 ធរុសាយ ភវាយ វេរមណី សម្មាសមាធិ វេរមណី
 អយំ វុត្ថុតាវុសោ សម្មាភវា ។ កតមោ
 ចាវុសោ សម្មាសម្ពុត្តោ វាលាភវិតាតា វេរមណី
 អនិច្ចាតាតា វេរមណី តាមេសុមិច្ឆាវាវា វេរមណី

សម្មាសមាធិ ។ មាលកាវុសោ ចំនឡាយ សេចក្តីយល់ឃើញ
 ត្រូវ តើដូចម្តេច មាលកាវុសោ ចំនឡាយ សេចក្តីដឹងក្នុងក្នុង
 សេចក្តីដឹងក្នុងហេតុឲ្យកើតទុក្ខ សេចក្តីដឹងក្នុងវិលវល់ទុក្ខ សេចក្តីដឹង
 ក្នុងសេចក្តីប្រតិបត្តិដើម្បីវិលវល់ទុក្ខ មាលកាវុសោ ចំនឡាយ នេះហៅ
 ថា សេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ ។ មាលកាវុសោ ចំនឡាយ សេចក្តីត្រិះ
 រិះត្រូវ តើដូចម្តេច សេចក្តីត្រិះរិះដើម្បីចេញចាកកាម ។ សេចក្តីត្រិះរិះ
 ដើម្បីមិនព្យាបាទ ។ សេចក្តីត្រិះរិះដើម្បីមិនបៀតបៀន ។ មាលកាវុសោ
 ចំនឡាយ នេះហៅថា សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ។ មាលកាវុសោ ចំនឡាយ
 កតាត្រូវ តើដូចម្តេច ការវៀរចាកសំព័កុមារ ។ ការវៀរចាកសំដី
 ញ្ញៈញ្ញ ។ ការវៀរចាកសំដីទ្រព្យ ។ ការវៀរចាកតាតុរោយកាយ
 ឥតប្រយោជន៍ ។ មាលកាវុសោ ចំនឡាយ នេះហៅថា កតាត្រូវ ។
 មាលកាវុសោ ចំនឡាយ ការងារត្រូវ តើដូចម្តេច ការវៀរចាកបាណា-
 ភិបាត ។ ការវៀរចាកវត្ថុមាតា ។ ការវៀរចាកកាមសុមិច្ឆាចារ ។

អយំ វុទ្ធាវុសោ សម្មាសមាសោ ។ កាតមា ចាវុសោ
 សម្មាសតិ ឥតាវុសោ ភិក្ខុ កាយេ កាយាទុបស្សី
 វិហារតិ អាតាបិ សម្មជានោ សតីមា វិទេយ្យ
 លោកេ អភិជ្ឈានោមទស្សី វេទនាសុ វេទនាទុបស្សី
 វិហារតិ ។ បេ ។ ចិត្តេ ចិត្តាទុបស្សី ។ បេ ។ ធម្មេសុ
 ធម្មាទុបស្សី វិហារតិ អាតាបិ សម្មជានោ សតីមា
 វិទេយ្យលោកេ អភិជ្ឈានោមទស្សី អយំ វុទ្ធាវុសោ
 សម្មាសតិ ។ កាតមា ចាវុសោ សម្មាសមាសិ
 ឥតាវុសោ ភិក្ខុ វិវិច្ឆេ កាយេហិ វិវិច្ឆេ អតុសលេហិ
 ធម្មេហិ សវិតត្តំ សវិហារំ វិវេកាជំ មិត្តសុខំ បឋមំ
 ណាជំ ទមសម្បជ្ជ វិហារតិ វិតត្តុវិចារាជំ រូបសមា
 អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ វេទនាសោ ឯតោមិការំ អវិតត្តំ
 អវិហារំ សមាទិជំ មិត្តសុខំ ទុតិយំ ណាជំ...

ម្ចាស់កាវុសាទាំងឡាយ នេះហៅថា ព្យាយាមត្រូវ ។ ម្ចាស់កាវុសា
 ទាំងឡាយ សេចក្តីលើកត្រូវ តើដូចម្តេច ម្ចាស់កាវុសាទាំងឡាយ
 ភិក្ខុក៏សាសនានេះ ពិចារណាឃើញរឿយ ។ ខ្ញុំកាយក៏កាយ មាន
 ព្យាយាមដុតកិលេស មានសេចក្តីដឹងខ្លួន មានស្មារតី បន្ទាប់ពីខ្ញុំ
 អភិជ្ឈាននិងចាមទស្សក្នុងលោក ពិចារណាឃើញរឿយ ។ ខ្ញុំវេទនាក៏
 វេទនាទាំងឡាយ ។ បេ ។ ពិចារណាឃើញរឿយ ។ ខ្ញុំចិត្តក៏ចិត្ត
 ។ បេ ។ ពិចារណាឃើញរឿយ ។ ខ្ញុំធម៌ក៏ធម៌ទាំងឡាយ មាន
 ព្យាយាមដុតកិលេស មានសេចក្តីដឹងខ្លួន មានស្មារតី បន្ទាប់ពីខ្ញុំ
 អភិជ្ឈាននិងចាមទស្សក្នុងលោក ម្ចាស់កាវុសាទាំងឡាយ នេះហៅថា
 សេចក្តីលើកត្រូវ ។ ម្ចាស់កាវុសាទាំងឡាយ ការកែលំអ្អកត្រូវ តើដូច
 ម្តេច ម្ចាស់កាវុសាទាំងឡាយ ភិក្ខុក៏សាសនានេះ ស្ងាត់ចាកកាម
 ទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ បានដល់រូបបឋមជ្ឈាន
 ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មានបីគិរិនិសុខៈដែលកើតអំពី
 សេចក្តីស្ងាត់ ក៏សម្រេចសម្រាន្តនៅគ្រប់វិធីយាបជ ភិក្ខុបានដល់ខ្ញុំទុតិ-
 យជ្ឈាន ជាធម្មជាតិកើតមានក្នុងសក្តានុច្ចិត ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា
 គឺសច្ចា មានសភាពជាចិត្តខ្ពស់បំផុត មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មាន
 តែបីគិរិនិសុខៈកើតអំពីសមាធិគឺបឋមជ្ឈាន ព្រោះម្ចាស់វិតក្កៈនិងវិចារៈ...

តតិយំ ឈានំ... ធម្មតំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារេ
អយំ វុទ្ធាវុសោ សម្មាសមាធិ ។ ឥទ្ធិ វុទ្ធាវុសោ
ធុក្កុនិរោធាមិទ្ធិ បដិបត្តា អរិយសទ្ធា ។

[១៨១] តថាគតេនាវុសោ អរហតា សម្មាសម្ពុ-
ទ្ធន ពារាណសិយំ ឥសិបកនេ មិគទាយេ អនុត្តរំ
ធម្មតត្ថំ បរត្ថិតំ អប្បជេវត្ថយំ សមណោ កំ ព្រាហ្ម-
ណោ កំ ទេវេន កំ មារេន កំ ព្រាហ្មណា កំ កោធិនំ កំ
លោកស្ថី យនិទ្ធិ ឥមេសំ ធម្មតំ អរិយសទ្ធានំ
អាទិស្វនា ទេសនា បញ្ចករនា បដ្ឋករនា វិវាណា
វិកលនា ឧត្តានិកម្មតំ ។ ឥនមារិចាយស្មា សារីបុត្តោ
អន្តមថា តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស កាសិកំ
អភិទទ្ធិ ។

សង្ឃក្នុងស្រុក ឯកាសម័ ឥទ្ធិ ។

(បាទដល់) ខ្ញុំភតិយជ្ញាន... បាទដល់ខ្ញុំបុគ្គលជ្ញាន សម្រេចសម្រាន្ត
នៅគ្រប់វិធានបថ ម្ចាស់ការសាច់ឡាយ នេះហៅថា ការកំលប់
ចិត្តត្រូវ ។ ម្ចាស់ការសាច់ឡាយ នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធាមិទ្ធិ
បដិបត្តាអរិយសទ្ធា ។

[១៨១] ម្ចាស់ការសាច់ឡាយ ធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ដែលព្រះ
គថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងឥសិបកន៍មិគទាយវៃ
ទៀបត្រង់ពារាណសី ជាធម្មចក្រ ដែលសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតា
ក្តី មារក្តី ព្រាហ្មក្តី នរណាមួយក្តី ក្នុងលោក មិនអាចធ្វើបដិវត្តិបាន
គឺការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការកែតម្រូវ ការបំប៉ន ការ
កែតម្រូវ និងការធ្វើឱ្យឆ្ងាយ ខ្ញុំអរិយសទ្ធាចំនួន ២ នេះឯង ។ លុះ
ព្រះសារីបុត្តមានកាយុ សំដែងត្រូវសូត្រនេះរាប់ហើយ ភិក្ខុចំនួននោះ
ក៏បានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ និងកាសិករបស់ព្រះសារីបុត្តមានកាយុ ។

ចប់ សង្ឃក្នុងស្រុក ទី ១១ ។

ទ្វាទសមំ ទក្កិណារិកង្គសុត្តំ

[១៨១] ឯវង្សេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកា

សក្កេសុ វិហាតំ កាបិលវត្ថុស្មី ឯត្រាធារមេ ។

អជេទា មហាបជាបតី កោតមី ធនំ ទុស្សយុតំ

អាធាយេ យេន កកា តេទុបសង្កមី ទុបសង្កមីត្វា

កកវត្ថុ អភិវាទេត្វា ឯកមត្ថំ ឯសិវិទំ ។ ឯកមត្ថំ

ឯសិទ្ធា ទា មហាបជាបតី កោតមី កកវត្ថុ ឯត-

នរោច ឥដ្ឋំ មេ កន្តេ ធនំ ទុស្សយុតំ កកវត្ថុ

ទុទ្ធិស្ស សាមី កត្ថំ សាមី វាយិកំ តំ មេ កន្តេ

កកា បដិក្កុណាទុ អនុតម្យំ ទុទាធាយាតំ ។

ទក្កិណារិកង្គសូត្រ ទំ ១២

[១៨១] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន

ព្រះភាគច្រើនគង់ក្នុងនិព្វានពាក្យ ជិតក្រុងកបិលវត្ថុ ក្នុងវេនសក្កៈ ។

ព្រះនោះ ព្រះនាងមហាបជាបតីនាគមី អាយុកសិណ៍ថ្មី ១ គូ ចូល

ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះ

ភាគ ហើយគង់ក្នុងវិសមគួរ ។ លុះព្រះនាងមហាបជាបតីនាគមី គង់

ក្នុងវិសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំចូលព្រះមានព្រះភាគ ផ្សំចូរថា បពិត្រ

ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សិរីលាភ៍ ១ គូនេះ ខ្ញុំម្ចាស់វេនខ្នង ក្បាញខ្នង ផ្គត់

ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ

អាស្រ័យផ្លូវសេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះខ្ញុំម្ចាស់ ទទួលយកផ្លូវសិរីលាភ៍ ។

ក្បែរស្រុក ភ្នំពេញ ភ្នំពេញ មហាបដិសេធ អាយុចំ

[១៨២] ឃុំ ត្រពាំង ក្រុង មហាបដិសេធ ភោគមី

ឯកភាព សង្ឃ ភោគមី ឯកភាព សង្ឃ តេ ជំនួញ

អហ្មត្យា ពូជិតា កវិស្វរមី សង្ឃ ចាតិ ។

ទុតិយម្យ ចោ មហាបដិសេធ ភោគមី កកវន្ត

ឯកភាព ឥត មេ កាត្ត ឯវ ទុស្សយុតិ កកវន្ត

ទុតិយ្យ សាមី កក្ក សាមី វាយិទំ តិ មេ កាត្ត

កកវ បដិគ្គណ្ឌាតុ អទុកម្យំ ទេវាធាយាតិ ។

ទុតិយម្យ ចោ កកវ មហាបដិសេធ ភោគមី ឯក-

ភាព សង្ឃ ភោគមី ឯកភាព សង្ឃ តេ ជំនួញ

ក្បែរស្រុក ភ្នំពេញ ភ្នំពេញ តិយគម្ភារៈនៃនាមហាបដិសេធ

[១៨២] កាលបើព្រះនាងមហាបដិសេធ ក្របបង្គំទូល

យ៉ាងនេះហើយ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏មានព្រះបន្ទូលនឹងព្រះនាងមហា-

បដិសេធម្បីដូច្នេះថា បពិត្រព្រះនាងភោគមី សូមព្រះនាងប្រគេន

(សំពត់នេះ) ចំពោះសង្ឃវិញ្ញុះ កាលបើព្រះនាងប្រគេនសំពត់នេះ

ចំពោះសង្ឃហើយ អថាគណៈឈ្មោះថាព្រះនាងបានបូជាហើយផង ចំពោះ

សង្ឃក៏ឈ្មោះថាព្រះនាងបានបូជាហើយដែរ ។ ព្រះនាងមហាបដិសេធ

ភោគមី ក្របបង្គំទូលអង្វរព្រះមានព្រះភាគ អស់ព្រះ ២ ផងដូច្នេះថា

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សំពត់ថ្មី ១ គូនេះ ខ្ញុំម្ចាស់វែងខ្លាំង ឆ្ងាញ់

ខ្លាំង ទុំសចំពោះព្រះមានព្រះភាគ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូម

ព្រះមានព្រះភាគស្រ័យនូវសេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះខ្ញុំម្ចាស់ ទទួលយក

នូវសំពត់នោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មានព្រះបន្ទូលនឹងព្រះនាង

មហាបដិសេធម្បី អស់ព្រះ ២ ផងដូច្នេះថា បពិត្រព្រះនាងភោគមី

សូមព្រះនាងប្រគេនសង្ឃវិញ្ញុះ កាលបើព្រះនាងព្រះគេនសង្ឃហើយ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខមរវប្បក្កសក

អហោត្ថេវ ព្វដំគោ កវិស្សាមិ សង្ខេពា ចាតិ ។ តតិ-

យម្យំ ទោ មហោបជាបតិ តោតមី កកវន្តំ ឯតនរោច

ននំ វេ កន្តេ នវំ ទុស្សយុតំ កកវន្តំ ទុន្ទិស្ស

សាមំ កាន្តំ សាមំ វាយេតំ តំ មេ កន្តេ កកវ

វេជ្ជត្ថន្តកតុ អនុតាម្យំ ទុច្ចាធាយាតិ ។ តតិយម្យំ

ទោ កកវា មហោបជាបតិ តោតមី ឯតនរោច

សង្ខេពា តោតមី ទេហំ សង្ខេពា តេ និទ្ទេ អហោត្ថេវ

ព្វដំគោ កវិស្សាមិ សង្ខេពា ចាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ខមរវប្បក្កសក

កថាគតកំណ្មានេវាព្រះនាងបាទបូជាហើយផង តាំងសង្ឃកំណ្មានេវា

ព្រះនាងបាទបូជាហើយដែរ ។ ព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី ក្រាប

បង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ អស់ការ ព្យាបាលផ្សេងៗ បតិគ្រូព្រះអង្គដ៏

ចម្រើន សំពត់ថ្មីៗ គូនេះ ខ្ញុំម្ចាស់វែរខ្លួនឯង ព្យាបាលខ្លួនឯង ទទួល

ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ បតិគ្រូព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ

កស្រ័យឲ្យសេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះខ្ញុំម្ចាស់ ហើយទទួលយកឲ្យសំពត់

នោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនមានព្រះបន្ទូលនឹងព្រះនាងមហាបជា-

បតិគោតមី អស់ការ ព្យាបាលផ្សេងៗ បតិគ្រូព្រះនាងគោតមី សូមព្រះ

នាងប្រគេនសង្ឃវិញ្ញុះ កាលបើព្រះនាងប្រគេនសង្ឃហើយ កថាគត

កំណ្មានេវាព្រះនាងបាទបូជាហើយផង តាំងសង្ឃកំណ្មានេវាព្រះនាង

បាទបូជាហើយដែរ ។

[១៨៣] ឯវំ វុត្ត អាយស្មា អាធនោ កកវ
 ឯតទរោ ឯដ៏ត្តល្អាតុ កន្ត្ថ កកវ មហាបជាបតិយ
 កោតមិយា នវំ ទុស្សយុតំ ពហុកាក កន្ត្ថ ម
 ហាបជាបតិ កោតមី កកវកោ មាតុប្បា អាយាធនំ
 ចោសំកា ទិវស្ស ឆាយិកា កកវន្តំ ជនេត្ថំ
 យា កាលកតាយ មញ្ញំ ចាយេសិ កកវ
 កន្ត្ថ ពហុកាក មហាបជាបតិយ កោតមិយ
 កកវន្តំ កន្ត្ថ អាតម្ម មហាបជាបតិ កោត
 ទុត្ថំ សារណំ កតា ធម្មំ សារណំ កតា សន្ត
 សារណំ កតា កកវន្តំ កន្ត្ថ អាតម្ម មហាបជាបតិ
 កោតមី ចាលាភិចាតា បដិវតា អនិច្ចាធាតា
 បដិវតា កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវតា មុសាវាធា
 បដិវតា សុរាមេយមជ្ជប្បមាធិដ្ឋាតា បដិវតា

[១៨៤] កាលបើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដ៏កាយ៉ាង
 នេះហើយ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ក្រាបបង្គំទូលអង្គរព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នេះថា បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួល
 សំពត់ថ្មី ១ គូ របស់ព្រះនាងមហាបជាបតិភោគមី បតិក្រព្រះអង្គដ៏
 ចម្រើន ព្រះនាងមហាបជាបតិភោគមី ជាអ្នកមានបេក្ខារច្រើន ជា
 ព្រះមាតុប្បារបស់ព្រះមានព្រះភាគ ជាអ្នកថែរក្សា អ្នកចិញ្ចឹម អ្នក
 ថ្វាយទំក្សិរ កាលព្រះមាតុប្បាបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទិវង្គតទៅ
 នាងបានបំរើទំក្សិរដោះ បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ
 ក៏មានបេក្ខារច្រើន ដល់ព្រះនាងមហាបជាបតិភោគមីដែរ បតិក្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះព្រះនាងមហាបជាបតិភោគមី អាស្រ័យព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទើបបានដល់នូវព្រះពុទ្ធជាទំព័រ បានដល់នូវព្រះធម៌ជាទំព័រ
 បានដល់នូវព្រះសង្ឃជាទំព័រ បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះនាងមហាប
 ជាបតិភោគមី អាស្រ័យព្រះមានព្រះភាគ ទើបជាអ្នកបានវៀរចាកការ
 សម្លាប់សត្វ វៀរចាកការកាន់យកទ្រព្យដែលមេម៉ែបានឲ្យ វៀរចាក
 ការប្រព្រឹត្តទុស្មន៍កាមចាំឡាយ វៀរចាកការនិយាយកុហក វៀរចាក
 ហេតុជាទំព័រនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺការដឹកនាំទំក្សិរនិងស្តុកនិងមើល

កកវន្តំ កន្ត្រ អាតម្ម មហាបជាបតី តោតមី ពុទ្ធ
អវេទ្ធប្បសារោ ឧបន្នាតតា ធម្មេ អវេទ្ធប្បសារោ
ឧបន្នាតតា សាវ្យ អវេទ្ធប្បសារោ ឧបន្នាតតា
អវិយកាន្តេហិ សីលេហិ ឧបន្នាតតា កកវន្តំ កន្ត្រ
អាតម្ម មហាបជាបតី តោតមី ទុក្ខេ វិក្កង្គ
ទុក្ខសមុទយេ វិក្កង្គ ទុក្ខវិរោធន វិក្កង្គ
ទុក្ខវិរោធតាមិវិយា បដិបទាយ វិក្កង្គ កកវន្តំ
កន្ត្រ តហុការោ មហាបជាបតីយា តោតមីយោតិ ។

[១៥២] ឯវមេតំ អាទទុ ឯវមេតំ អាទទុ យំ
 រោទទុ បុត្តលោ បុត្តលំ អាគម្ម គុន្ទំ សារណំ កតោ
 រោតិ នម្មំ សារណំ កតោ រោតិ សង្ឃំ សារណំ
 កតោ រោតិ ឥសស្សនទទុ បុត្តនស្ស ឥមិទា បុត្ត-
 លេន ន សុច្ឆន្ទតារំ រោតិ យមិទំ រាភិភពនំ
 បទ្កដានំ រក្ខាលំតាម្មំ សាមិទំតាម្មំ ចិវមិណ្ឌោតសេ-
 តាសនតិលានប្បទុយកេសដ្ឋមិក្កាភទុប្បតារេន ។

បតិក្រព្រាអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះនាងមហាបជាបតិគាតមី អាស្រ័យនូវព្រះ
នាងព្រះភាគ ទើបប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះពុទ្ធ
ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះធម៌ ប្រកបដោយសេចក្តី
ជ្រះថ្លាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះសង្ឃ ប្រកបដោយសីលទាំងឡាយ ដែលជាទី
ព្រេងអវៀនព្រះអរិយបុគ្គល បតិក្រព្រាអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះនាងមហាបជា
បតិគាតមី អាស្រ័យនូវព្រះនាងព្រះភាគ ទើបជាអ្នកអស់សង្ស័យក្នុង
ទុក្ខ អស់សង្ស័យ ក្នុងហេតុទុក្ខកើតទុក្ខ អស់សង្ស័យ ក្នុងធម៌លក់ទុក្ខ
អស់សង្ស័យ ក្នុងសេចក្តីប្រតិបត្តិការទីលក់ទុក្ខ បតិក្រព្រាអង្គដ៏
ចម្រើន សូម្បីព្រះនាងព្រះភាគ ក៏មានទុបការច្រើន ដល់ព្រះនាង
មហាបជាបតិគាតមីដែរ ។

(១៨២) ព្រះបាទព្រះរាជព្រះស្រីព្រះសាសនា អើយ៉ាងហ្នឹងហើយ
 អាទន្ទ អើយ៉ាងហ្នឹងហើយ អាទន្ទ ម្ចាស់អាទន្ទ បុគ្គលភាស្រីយ
 បុគ្គលណា រៀបបានដល់ព្រះពុទ្ធជាទីតាំង បានដល់ព្រះធម៌ជាទីតាំង
 បានដល់ព្រះសង្ឃជាទីតាំង ម្ចាស់អាទន្ទ កថាគណនសិវ័ន្តនូវការថ្វាយ
 ចង្អុំ ការគ្រោកទទួល អភ័យភ័យ សាមិច័ត្ត និងការឱ្យរួចរាល់
 បំណុលបាន សេនាសនៈ និងការផ្សព្វផ្សាយជាច្បាប់ដល់អ្នកជម្ងឺ ជា
 ជាតិដែលបុគ្គលនេះ គប្បស្ថានដល់បុគ្គលនេះ បានដោយល្អឡើយ ។

កង្កែបស្នូ ទ្រង់កង្កែបស្នូ សុប្បត្តិការកាល

យំ ហានន្ទ បុគ្គលោ បុគ្គលំ អាគម្ម មាណាតិបា-
 តា បដិវរតោ ហោតិ អនិច្ចាធានា បដិវរតោ ហោតិ
 កាមេសុប្បិដ្ឋានា បដិវរតោ ហោតិ មុសាវាធា
 បដិវរតោ ហោតិ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាណដ្ឋានា បដិវរតោ
 ហោតិ ឥសស្សានន្ទ បុគ្គលស្ស ឥមិបា បុគ្គលេន ឧ
 សុប្បជិតារំ វតាមិ យេនិទំ អភិវាទនំ បទ្ធព្វាទំ អញ្ញលំ
 កាម្មំ សាមិទំកាម្មំ ចិវរិយំស្នាមាតសេវាសានគិលានប្បព្វ
 យកេសជ្ជនិក្ខាបនុប្បនាទេន ។ យំ ហានន្ទ បុគ្គលោ
 បុគ្គលំ អាគម្ម ពុទ្ធ អវេទប្បសាទេន សមដ្ឋានតេ
 ហោតិ នម្មេ អវេទប្បសាទេន សមដ្ឋានតោ ហោ

កង្កែបស្នូ ទ្រង់កង្កែបស្នូ កិរិយាបិទមេនាភារមន្តដោយល្អ

ម្ចាស់កាន់ មួយទៀត បុគ្គលកាស្រីយន្តបុគ្គលណា ហើយបាន
 វៀរចាកការសម្រាប់សត្វ វៀរចាកការកាន់យកទ្រព្យដែលអមិនបានឱ្យ
 វៀរចាកការប្រព្រឹត្តិទុក្ខសក្កកាមតាំងឡាយ វៀរចាកការនិយាយកុហក
 វៀរចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ អីការជីកឡូទឹកស្រវឹងនិស្សកម្ម
 មេរយំ ម្ចាស់កាន់ គេជាអមិនសំដែងនូវការថ្វាយបង្គំ ការក្រោកទទួល
 អញ្ញលិកម្ម សាមិទិកម្ម និងការឱ្យឱ្យចិវរ បិណ្ឌបាត សេវាសានៈ និង
 កេសជ្ជនិក្ខាជាបច្ច័យដល់អ្នកជម្ងឺ ជាជាកម្មដែលបុគ្គលនេះ គបស្មន៍
 ដល់បុគ្គលនេះ បានដោយល្អឡើយ ។ ម្ចាស់កាន់ មួយទៀត
 បុគ្គល កាស្រីយន្តបុគ្គលណា ហើយបានប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា
 មិនកម្រើកក្នុងព្រះកុទ្ធ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើកក្នុងព្រះធម៌

សង្ឃ អវេទប្បសាទេន សមញ្ញភតោ ហោតិ
 អវិយេកានុយំ សីលេយំ សមញ្ញភតោ ហោតិ ក-
 មស្សានន្ទ បុគ្គលស្ស ឥមីទា បុគ្គលេន ន សុប្ប-
 ដិការំ វតាមិ យនិទំ អភិវាទនំ បទុដ្ឋានំ អញ្ច-
 លិតាម្មំ សាមិច្ចកាម្មំ ចីវរមណ្ឌិតាសេនាសនតិលា-
 នប្បត្តយេកេសជ្ជបរិក្ខារាទុប្បនាទេន ។ យំ ហានន្ទ
 បុគ្គលោ បុគ្គលំ អាគម្ម ទុក្ខេ ជីក្ខុដ្ឋោ ហោតិ
 ទុក្ខាសមុទយេ ជីក្ខុដ្ឋោ ហោតិ ទុក្ខជំរោទេ ជីក្ខុដ្ឋោ
 ហោតិ ទុក្ខជំរោទេតាមិច្ចយា បដិមនាយ ជីក្ខុដ្ឋោ
 ហោតិ ឥមស្សានន្ទ បុគ្គលស្ស ឥមីទា បុគ្គលេន ន
 សុប្បដិការំ វតាមិ យនិទំ អភិវាទនំ បទុដ្ឋានំ
 អញ្ចលិតាម្មំ សាមិច្ចកាម្មំ ចីវរមណ្ឌិតាសេនាសន-
 តិលានប្បត្តយេកេសជ្ជបរិក្ខារាទុប្បនាទេន ។

(១៨៩) ទុក្ខស ទោ អនិមានន្ទ ទានិបុគ្គលិតា
 នត្ថុណា ។ តតាទតេ អរហន្តេ សម្មាសម្ពុទ្ធ
 នានិ នេតិ អយំ បរមោ ទានិបុគ្គលិតា នត្ថុណា ។

ប្រកថដោយសេចក្តីជ្រាបមិនកម្រិតក្នុងព្រះសង្ឃ ប្រកថដោយសីល
 តាំងឡាយជាចំព្រកអវិវេកាព្រះអរិយបុគ្គល ម្ចាស់ភានន្ទ គឺជាគតមិន
 សំដែង ទូកាថ្វាយបង្គំ ការក្រោកទទួល អញ្ជលិតម្ម សាមិច្ចកម្ម
 និងការទ្វេឡើង បំណុល វេទនាសនៈ និងភេសជ្ជៈបរិក្ខារជាបច្ច័យ
 ដល់អ្នកជម្ងឺ ថាជាគម្មដែលបុគ្គលនេះ ឥតស្ម័គ្រដល់បុគ្គលនេះ បាន
 ដោយល្អឡើយ ។ ម្ចាស់ភានន្ទ មួយទៀត បុគ្គលកាស្រ័យនូវបុគ្គល
 ណា ហើយជាអ្នកអស់សង្ឃឹយក្នុងខ្លួន អស់សង្ឃឹយក្នុងហេតុឲ្យកើត
 ខ្លួន អស់សង្ឃឹយក្នុងធម៌វិលត់ខ្លួន អស់សង្ឃឹយក្នុងសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅ
 កាន់ធម៌វិលត់ខ្លួន ម្ចាស់ភានន្ទ គឺជាគតមិនសំដែង ទូកាថ្វាយបង្គំ
 ការក្រោកទទួល អញ្ជលិតម្ម សាមិច្ចកម្ម និងការទ្វេឡើង បំណុល
 វេទនាសនៈ និងភេសជ្ជៈបរិក្ខារជាបច្ច័យដល់អ្នកជម្ងឺ ថាជាគម្មដែលបុគ្គល
 នេះ ឥតស្ម័គ្រដល់បុគ្គលនេះ បានដោយល្អឡើយ ។

(១៨៩) ម្ចាស់ភានន្ទ បានបុគ្គលិតាទុក្ខណា (ទានដែលឲ្យ
 ចំពោះបុគ្គល) នេះ មាន ១២ យ៉ាង ។ បុគ្គលឲ្យទានចំពោះព្រះ
 គឺជាគតជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ នេះ ជាបុគ្គលិតាទុក្ខណា ទី ១ ។

បរិក្កមសម្ពុទ្ធ ឆានំ ទេតិ អយំ ធុតិយា បាដិប្បក្កលិ-
 កា ទត្ថកវិក្កយស្ស ។ ធម្មតាសម្ពុទ្ធ អរហន្ត ឆានំ
 ទេតិ អយំ ធុតិយា បាដិប្បក្កលិកា ទត្ថកវិក្កយស្ស ។
 អរហន្តផលសង្ខតិកិរិយាយ បដិបទ្ធ ឆានំ ទេតិ
 អយំ ធុតិ បាដិប្បក្កលិកា ទត្ថកវិក្កយស្ស ។ អនា-
 តមិស្ស ឆានំ ទេតិ អយំ បក្ខមី បាដិប្បក្កលិកា
 ទត្ថកវិក្កយស្ស ។ អនាតមិផលសង្ខតិកិរិយាយ បដិបទ្ធ
 ឆានំ ទេតិ អយំ ធុតិ បាដិប្បក្កលិកា ទត្ថកវិក្កយស្ស ។
 សកតាតមិស្ស ឆានំ ទេតិ អយំ សត្តមី
 បាដិប្បក្កលិកា ទត្ថកវិក្កយស្ស ។ សកតាតមិផលសង្ខ-
 តិកិរិយាយ បដិបទ្ធ ឆានំ ទេតិ អយំ អដ្ឋមី
 បាដិប្បក្កលិកា ទត្ថកវិក្កយស្ស ។ សោតាបទ្ធ ឆានំ
 ទេតិ អយំ ទវមី បាដិប្បក្កលិកា ទត្ថកវិក្កយស្ស ។

ឲ្យចាត់ចែងព្រះបរិក្កមសម្ពុទ្ធ នេះ ជាបាដិប្បក្កលិកាទត្ថកវិក្កយស្ស ទី ២ ។ ឲ្យ
 ចាត់ចែងព្រះអរហន្តជាសាវ័ករបស់ព្រះគម្ពីរ នេះ ជាបាដិប្បក្កលិកា-
 ទត្ថកវិក្កយស្ស ទី ៣ ។ ឲ្យចាត់ចែងព្រះបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់
 ឲ្យអរហន្តផល នេះ ជាបាដិប្បក្កលិកាទត្ថកវិក្កយស្ស ទី ៤ ។ ឲ្យចាត់ចែង
 អនាតមិបុគ្គល នេះ ជាបាដិប្បក្កលិកាទត្ថកវិក្កយស្ស ទី ៥ ។ ឲ្យចាត់ចែង
 បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់ឲ្យអនាតមិផល នេះ ជាបាដិ-
 ប្បក្កលិកាទត្ថកវិក្កយស្ស ទី ៦ ។ ឲ្យចាត់ចែងសកតាតមិបុគ្គល នេះ ជា
 បាដិប្បក្កលិកាទត្ថកវិក្កយស្ស ទី ៧ ។ ឲ្យចាត់ចែងព្រះបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើ
 ឲ្យដាក់ច្បាប់ឲ្យសកតាតមិផល នេះ ជាបាដិប្បក្កលិកាទត្ថកវិក្កយស្ស ទី ៨ ។
 ឲ្យចាត់ចែងសោតាបទ្ធបុគ្គល នេះ ជាបាដិប្បក្កលិកាទត្ថកវិក្កយស្ស ទី ៩ ។

សុត្តន្តបិដក មគ្គីមនកាយស្ស ឧបាស្សន្តសកំ

សោតាបត្តិដលសុត្តិកិរិយាយ បដិមទ្ធ ឆានំ ធនេ

អយំ ធនេសមី បាដិបុត្តលីកា ធនុត្តិណា ។ ពាហិរកោ

កាមេស្ស វិភាគេ ឆានំ ធនេ អយំ ឧត្តនសមី

បាដិបុត្តលីកា ធនុត្តិណា ។ បុត្តដ្ឋនសិវាវទ្ធ ឆានំ

ធនេ អយំ ប្លាទសមី បាដិបុត្តលីកា ធនុត្តិណា ។

បុត្តដ្ឋនទុស្សីលេ ឆានំ ធនេ អយំ កេសមី

បាដិបុត្តលីកា ធនុត្តិណា ។ តិវច្ឆានគតេ ឆានំ

ធនេ អយំ កុទ្ធសមី បាដិបុត្តលីកា ធនុត្តិណាតិ^(១) ។

១ ធនីសត្វោ កុត្តរិ វិស្សនី ឧ កុត្តរិ ។

សុត្តន្តបិដក មគ្គីមនកាយ ឧបាស្សន្តសកំ

ឲ្យទានចំពោះបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់ ទូរសោតាបត្តិ

ផល^(១)នេះ ជាបាដិបុត្តលីកាទុត្តិណា ទី ១០ ។ ឲ្យទានចំពោះអ្នកបុស

ជាភាគីក្រៅ (កុទ្ធសាសនា) ដែលប្រាសចាកការប្រកួតកាយ^(២) ចាំផ្ទៃ

ទៀង នេះ ជាបាដិបុត្តលីកាទុត្តិណា ទី ១១ ។ ឲ្យទានចំពោះបុត្តដ្ឋន

ឆានសិល នេះ ជាបាដិបុត្តលីកាទុត្តិណា ទី ១២ ។ ឲ្យទានចំពោះ

បុត្តដ្ឋនទ្រុស្តសិល នេះ ជាបាដិបុត្តលីកាទុត្តិណា ទី ១៣ ។ ឲ្យ

ទានចំពោះសត្វតិវច្ឆាន នេះ ជាបាដិបុត្តលីកាទុត្តិណា ទី ១៤ ។

• អន្តិកជាតិ សូម្បីចោលកន្លងសរណនមន៍ ៣ ក្តី កង់សីល ៥ ក្តី សីល ១១ ក្តី សាមណេរ ឬ ភិក្ខុដែលទើបនឹងបូសបាន ។ ថ្ងៃក្តី ភិក្ខុទាំងអស់ប្រតិបត្តិទោសបូសយូរហើយក្តី ភិក្ខុទ្រទ្រង់វេស្សនាក្តី ទាំងអស់នេះ ឈ្មោះថាប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់នៅសោតាបត្តិផល ។ តែបុគ្គលឲ្យទានចំពោះបុគ្គលទាំងអស់នេះ បានផលច្រើនជាងគេជាសំធាប់ ។ ២ សំដៅពួកអ្នកដាក់ម្នាក់ កិរិយាភិទី ដែលបានអភិញ្ញាជាលោកីយតាំង ៨ ។

[១៨៦] តត្រាទទួល ត្រូវបានគេ ដាក់ ឲ្យ

សត្វកុណា ឲ្យកុណា ចាត់កង្ខេបត្រា ។ បុគ្គល

ទុស្ស័យ ដាក់ ឲ្យ សហស្សកុណា ឲ្យកុណា

ចាត់កង្ខេបត្រា ។ បុគ្គលសីលវន្ត ដាក់ ឲ្យ

សតសហស្សកុណា ឲ្យកុណា ចាត់កង្ខេបត្រា ។

តាមរយៈ ការស្នើសុំ តែងតែ ដាក់ ឲ្យ កោដិ

សតសហស្សកុណា ឲ្យកុណា ចាត់កង្ខេបត្រា ។

សោតបង្កើតសង្ខេបកិរិយាយ បដិបទ្ធ ដាក់ ឲ្យ

អសម្ពេយ្យ អសម្ពេយ្យ ឲ្យកុណា ចាត់កង្ខេបត្រា ។

[១៨៦] មាត្រាទទួល បណ្ឌិតបុគ្គលអ្នកទទួលបានចំណេះ

ទទួលបានកុណាមួយ^(*) ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឲ្យបាន

ចំពោះសត្វកុណា ។ ទទួលបានកុណាមួយតាម ដែលបុគ្គលត្រូវបាន

ព្រោះឲ្យបានចំពោះបុគ្គលសីល ។ ទទួលបានកុណាមួយសែន

ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឲ្យបានចំពោះបុគ្គលអានសីល ។ ទទួលបាន

កុណាមួយសែនកោដិ ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឲ្យបានចំពោះអ្នក

បួសខាងក្រៅ ដែលប្រាសចាកកម្រិតក្នុងការចាំបាច់ ។ ទទួលបាន

កុណាបំរុងបំរុង ប្រមាណបំរុងកើត ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឲ្យ

បានចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់លាក់ស្តីពីសោតបង្កើត ។

* អត្ថបទនេះ ឲ្យដឹងអំពី ១០០ ឬ ១០០០ អត្ថបទ ក្នុងអត្ថបទមួយ ។ មានអាយុ ២៥ ។ សម្បទាន ។ សេចក្តីសុខ ។ កម្លាំង ។ ប្រាជ្ញា ។ ប្រជាអានសីល ៨០០ ។ ទទួលបាន ក្រៅពីសត្វកុណាទៅក៏កុណាជាប្រភេទ តាមរបាយនេះដែរ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចេតិយបិដក

កោ មន វិទោ សោតាមន្ត កោ មន វិទោ

សកទាតាមិដលសន្និកិយាយ មនិមន្ត កោ មន

វិទោ សកទាតាមិស្ស កោ មន វិទោ អនាតា-

មិដលសន្និកិយាយ មនិមន្ត កោ មន វិទោ

អនាតាមិស្ស កោ មន វិទោ អរហន្តុដលសន្និ-

កិយាយ មនិមន្ត កោ មន វិទោ តថាគត-

ស្សវកោ អរហន្តុ កោ មន វិទោ បច្ចេកសម្មាសម្ពុទ្ធ

កោ មន វិទោ តថាគត អរហន្តុ សម្មាសម្ពុទ្ធ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចេតិយបិដក

និទាននិយាយទៅថ្វី (ដល់ទុក្ខិកាដែលបុគ្គលន្ស) ចំពោះសាគាបន្ត-

បុគ្គល និទាននិយាយទៅថ្វី ចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់

ច្បាប់នូវសកទាតាមិដល និទាននិយាយទៅថ្វី ចំពោះសកទាតាមិបុគ្គល

និទាននិយាយទៅថ្វី ចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់នូវ

អនាតាមិដល និទាននិយាយទៅថ្វី ចំពោះអនាតាមិបុគ្គល និទាននិយាយ

ទៅថ្វី ចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់នូវអរហន្តុដល

និទាននិយាយទៅថ្វី ចំពោះព្រះអរហន្តុជាសាវ័ករបស់តថាគត និទាននិយាយ

ទៅថ្វី ចំពោះព្រះបច្ចេកសម្មាសម្ពុទ្ធ និទាននិយាយទៅថ្វី ចំពោះព្រះតថាគត

ជាអរហន្តុសម្មាសម្ពុទ្ធ ។

នាង ទេពី អយំ វេទនាមី សង្កតតា នត្ថុណា ។
 ឯត្ថកោ មេ ភិក្ខុ សង្កតោ ទុក្ខិស្សជាតិ នាង
 ទេពី អយំ ធម្មំ សង្កតតា នត្ថុណា ។ ឯត្ថកោ
 មេ ភិក្ខុនិយោ សង្កតោ ទុក្ខិស្សជាតិ នាង
 ទេពី អយំ សត្តមី សង្កតតា នត្ថុណា ។

[១៨៨] ភវិស្សន្តំ ទោ បចានន្ទ អបាតតមន្ទានំ
 កោត្រកុំបោ កាសាវកណ្ណា ទុស្សីណ ហាបនម្មា
 កេសុ ទុស្សីលេសុ សង្ឃំ ទុក្ខិស្ស នាង ធម្មន្ទំ
 កតាវេហំ អាណន្ទ សង្កតតំ នត្ថុណំ អសាវេន្ទេយ្យំ
 អប្បមេយ្យំ វតាមិ ន ភ្លេកហំ អាណន្ទ កោនិចិ
 បរិហោធរេន សង្កតតាយ នត្ថុណាយ ហាដិបុត្ត-
 លិកនាងំ មហាបុលភវិ វតាមិ ។

ហើយទើបឲ្យបាន នេះជាសង្ឃកតាទុក្ខណា ទី ៨ ។ បុគ្គល (ទៅនឹងមន្ត
 អំពីសំណាក់សង្ឃ) ជា សូមរោកទាំងឡាយ ចាត់ពួកភិក្ខុចុះឈ្មោះអំពី
 សង្ឃ ដើម្បីខ្ញុំ ហើយទើបឲ្យបាន នេះជាសង្ឃកតាទុក្ខណា ទី ៩ ។
 បុគ្គល (ទៅនឹងមន្តអំពីសំណាក់សង្ឃ) ជា សូមរោកទាំងឡាយ ចាត់
 ពួកភិក្ខុចុះឈ្មោះអំពីសង្ឃ ដើម្បីខ្ញុំ ហើយទើបឲ្យបាន នេះជាសង្ឃ-
 កតាទុក្ខណា ទី ១០ ។

[១៨៨] ម្នាលកាន់ទុក្ខ ក្នុងកាលជាអនាគត ទំនំមានគោត្រកូ-
 សង្ឃ (សង្ឃមានគោត្រកូ) មាននៃសំណាក់កាសាវៈចន្ទ ជាអ្នកទ្រុស្ត
 សីល មានធម៌ដ៏លាមក ដទៃទាំងនោះ ទុក្ខិស្សចំពោះសង្ឃ ហើយទំនំ
 ឲ្យបាន ដល់បុគ្គលទ្រុស្តសីលទាំងនោះ ម្នាលកាន់ទុក្ខ សូម្បីក្នុងកាល
 នោះ ក៏គឺជាអនាគតជាសង្ឃកតាទុក្ខណាបាន មានអានសង្ឃកតាបំរើ
 បាន ប្រមាណមិនកើតដរ ម្នាលកាន់ទុក្ខ គឺជាអនាគតដែលកាលនូវ
 បានបុគ្គលិកបានជាមានផលច្រើន ជាសង្ឃកតាទុក្ខណាបាន ដោយ
 ចរិយាយណាមួយឡើយ ។

[១៩២] កថញ្ញាទទួ ទត្ថុណា នេវ នាយក-
 កោ វិសុជ្ឈតិ នោ បដិក្កាហកកោ ។ ឥតាទទួ នាយកោ ច រោតិ ទុស្សីលា នាបទម្មោ បដិក្កា-
 ហកា ច រោតិ ទុស្សីលា នាបទម្មោ ឯវំ ទោ
 អាទទួ ទត្ថុណា នេវ នាយកកោ វិសុជ្ឈតិ នោ
 បដិក្កាហកកោ ។

[១៩៣] កថញ្ញាទទួ ទត្ថុណា នាយកកោ
 នេវ វិសុជ្ឈតិ បដិក្កាហកកោ ច ។ ឥតាទទួ នាយកោ ច រោតិ សីលា នាស្សាណាម្មោ បដិក្កា-
 ហកា ច រោតិ សីលា នាស្សាណាម្មោ ឯវំ
 ទោ អាទទួ ទត្ថុណា នាយកកោ នេវ វិសុជ្ឈតិ
 បដិក្កាហកកោ ច ។ ឥមា ទោ អាទទួ ចតស្សោ
 ទត្ថុណាវិសុទ្ធិយោតិ ។

[១៩៤] ម្ចាស់កាន់ទុ ទត្ថុណា មិនបរិសុទ្ធាន្តអ្នកឱ្យផង មិន
 បរិសុទ្ធាន្តអ្នកទទួលផង កើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់កាន់ទុ អ្នកឱ្យក្នុង
 លោកនេះ ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានធម៌សីលមក ទាំងពួកអ្នកទទួល
 ក៏ជាបុគ្គលទ្រុស្តសីល មានធម៌សីលមកដូចគ្នា ម្ចាស់កាន់ទុ យ៉ាង
 នេះឯង ឈ្មោះថា ទត្ថុណា មិនបរិសុទ្ធាន្តអ្នកឱ្យផង មិនបរិសុទ្ធ
 នាអ្នកទទួលផង ។

[១៩៥] ម្ចាស់កាន់ទុ ទត្ថុណា បរិសុទ្ធាន្តអ្នកឱ្យផង
 បរិសុទ្ធាន្តអ្នកទទួលផង កើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់កាន់ទុ អ្នកឱ្យក្នុងលោក
 នេះ ជាបុគ្គលមានសីល មានធម៌សីល ទាំងពួកអ្នកទទួល ក៏ជាបុគ្គល
 មានសីល មានធម៌សីលដូចគ្នា ម្ចាស់កាន់ទុ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថា
 ទត្ថុណា បរិសុទ្ធាន្តអ្នកឱ្យផង បរិសុទ្ធាន្តអ្នកទទួលផង ។ ម្ចាស់
 កាន់ទុ នេះឯង ជាទត្ថុណាវិសុទ្ធិយោតិ ។

វិក្កុទ្ធសូត ទត្ថិកាវិក្កុទ្ធសូត ទត្ថិកាវិសុទ្ធិ

[១៧២] ឥន្ទរោច អគភ ឥន្ទ វត្តាន សុគតោ
អជាបរិ ឋិតនរោច សត្វា

យោ សីលកំ ធុស្សីលេសុ ធនាតិ

នាទំ អន្ទេន លទ្ធិំ សុបសន្នចិត្តោ

អភិសន្នហំ កាម្មជលំ ទន្យាវំ

សា នក្ខំណា ឆាយនាគោ វិសុទ្ធិតិ

យោ ធុស្សីលោ សីលវន្តេសុ ធនាតិ

នាទំ អន្ទេន លទ្ធិំ អប្បសន្នចិត្តោ

អនភិសន្នហំ កាម្មជលំ ទន្យាវំ

សា នក្ខំណា មន្តត្តាហកោ វិសុទ្ធិតិ

យោ ធុស្សីលោ ធុស្សីលេសុ ធនាតិ

នាទំ អន្ទេន លទ្ធិំ អប្បសន្នចិត្តោ

អនភិសន្នហំ កាម្មជលំ ទន្យាវំ

ន តំ នាទំ វិបុលជលន្តិ ព្រម្មិ^(១)

• ១. សា ទត្ថិកា នៅ ឧបាសោ វិសុទ្ធិតិ វិសុទ្ធិ ។

វិក្កុទ្ធសូត ទត្ថិកាវិក្កុទ្ធសូត ទត្ថិកាវិសុទ្ធិ

[១៧២] ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូរព្រះសូត្រានេះ លុះ
ព្រះសុគតជាសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់ដូរព្រះសូត្រានេះដូចហើយ ទើបទ្រង់
ត្រាស់ដូរព្រះភាគទៅទៀតដូច្នេះថា

បុគ្គលណា ជាអ្នកមានសីល មានចិត្តជ្រះថ្លាដោយច្រក

ជឿស៊ប់នូវកម្មនិងផលរបស់កម្មដ៏លើសលុប ឲ្យទានដែល

ខ្លួនបានមកដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលទ្រុស្តសីល ទត្ថិកា

នោះ បរិសុទ្ធជាអ្នកឲ្យ បុគ្គលណា ជាអ្នកទ្រុស្តសីល

មានចិត្តមិនបានជ្រះថ្លា មិនជឿស៊ប់នូវកម្មនិងផលរបស់កម្មដ៏

លើសលុប ឲ្យទានដែលខ្លួនបានមកមិនដោយធម៌ ចំពោះ

ពួកបុគ្គលអ្នកមានសីល ទត្ថិកានោះ បរិសុទ្ធជាអ្នក

ទទួល បុគ្គលណា ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានចិត្តមិនបាន

ជ្រះថ្លា មិនជឿស៊ប់នូវកម្មនិងផលរបស់កម្មដ៏លើសលុប ឲ្យ

ទានដែលខ្លួនបានមកមិនដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលទ្រុស្ត

សីល គេជាអ្នកមិនពាលថា ទាននោះមានផលដ៏បរិបូណ៌ទេ

សុត្តន្តបិដក ឧទ្ទិសនិកាយ សុត្តន្តបិដក

យោ សីលវា សីលវន្តោ ធនាគិ
 នាចំ ធម្មេន លទ្ធិ សុបសន្នចិត្តោ
 អភិសន្នហំ កម្មដលំ ឧទ្ធហំ
 តំ វេ នាចំ វិបុលដលន្តំ ព្រម
 យោ វិចារោ វិចារោសុ ធនាគិ
 នាចំ ធម្មេន លទ្ធិ សុបសន្នចិត្តោ
 អភិសន្នហំ កម្មដលំ ឧទ្ធហំ
 តំ វេ នាចំ អមិសនាធនាមគ្គន្តំ ។

ទព្ពណវិក្កុសុត្តំ ទ្វាសមំ ឧទ្ធហំ

វិក្កុសុត្តោ ឧទ្ធហោ ។

សុត្តន្តបិដក ឧទ្ទិសនិកាយ សុត្តន្តបិដក

បុគ្គលណា ជាអ្នកមានសីល មានចិត្តជ្រះថ្លាដោយប្រវត្ត
 ជឿស្រឡាញ់នឹងផលរបស់កម្មដ៏ល្អសលុប ឲ្យបានផល
 ខ្ពង់ខ្ពស់ដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលមានសីល គឺជាគត
 កោលថា បាននោះឯង ទើបបានផលដ៏បរិបូណ៌ បុគ្គល
 ណា ជាអ្នកប្រាសចាកកម្មៈ មានចិត្តជ្រះថ្លាដោយប្រវត្ត
 ជឿស្រឡាញ់នឹងផលរបស់កម្មដ៏ល្អសលុប ឲ្យបានផល
 ខ្ពង់ខ្ពស់ដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលប្រាសចាកកម្មៈ បាន
 នោះឯង ប្រសើរជាងពួកអមិសនា (ទាំងអស់) ។

ចប់ ទព្ពណវិក្កុសុត្ត ទី ១២ ។

ចប់ វិក្កុសុត្ត ទី ៤ ។

កស្សន្ទានំ

កត្តិសាល សមិទ្ធិ ចន្ទនោ

អត្ថិវេស្សនមាណោ វេញាណិ

សារជំ ឧទ្ទិស្សនា អរណោ

បុត្តស សត្វកេ វនាទំ(១) ។

១. ឧ. ឧទ្ទិស្សនា ឧទ្ទិស្សនា កស្សន្ទានំ កត្តិសាល សមិទ្ធិ ចន្ទនោ អត្ថិវេស្សនមាណោ វេញាណិ សារជំ ឧទ្ទិស្សនា អរណោ បុត្តស សត្វកេ វនាទំ(១) ។

ឧទ្ទាននៃវិក្កត្តស្យនេះគឺ

កេតុកេតុស្យត្ថ ១ រឿងព្រះកេតុស្យត្ថ (កេតុកេតុស្យត្ថ)
ក្នុងចង្កោមសាលា ១ រឿងព្រះសមិទ្ធិ (ក្នុងចង្កោមចង្កោម-
កេតុកេតុស្យត្ថ) ១ រឿងចង្កោមចង្កោម (ក្នុងចង្កោមចង្កោម-
ស្យត្ថ) ១ រឿងមាណាអត្ថិវេស្សនាគាត្រ (ក្នុងចង្កោម-
វិក្កត្តស្យត្ថ) ១ រឿងបុត្តស្យនេះមានប្រាណជីវិតស្រី
(ក្នុងចង្កោមវិក្កត្តស្យត្ថ) ១ រឿងព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមបុរិ-
សទម្មសារជំ (ក្នុងសង្ខារកេតុកេតុស្យត្ថ) ១ កេតុស្យត្ថ-
ស្យត្ថ ១ អរណាវិក្កត្តស្យត្ថ ១ រឿងបុត្តស្យនេះ (ក្នុងចង្កោម-
វិក្កត្តស្យត្ថ) ១ រឿងសម្មាសម្ពុទ្ធវិក្កត្តស្យត្ថ (ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធវិក្កត្តស្យត្ថ) ១
រឿងចង្កោម (ក្នុងចង្កោមវិក្កត្តស្យត្ថ) ១ ។

សទ្យាយតនវគ្គ
បឋម អនាថបិណ្ឌិកោវាទសូត្រ

[១៩៨] ឯវគ្គេ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ កកា
 សាវត្ថុយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកាស្ស អា-
 រមេ ។ តេន ចោ បទ សមយេន អនាថ-
 បិណ្ឌិកោ កហមតិ អាតាជិតោ ហោតិ ទុត្ថិតោ
 ពាឡតិណ ទោ ។ អដេចា អនាថបិណ្ឌិកោ កហ-
 មតិ អត្ថាតរំ បុរិសំ អាយទ្កេសំ ឯហិ ភំ កា^(១)
 បុរិស យេន កកា តេទុបសង្កម ទុបសង្កមិកា
 មម វនេន កកាតោ ចានេ សិរសា វន្តាហិ
 ឯវក្ខ វនេហិ អនាថបិណ្ឌិកោ កន្តេ កហ-
 មតិ អាតាជិតោ ទុត្ថិតោ ពាឡតិណទោ សោ
 កកាតោ ចានេ សិរសា វន្តតិ យេន ចាយស្មា
 សាវិច្ឆោ តេទុបសង្កម ទុបសង្កមិកា មម វនេន-
 ន អាយស្មនោ សាវិច្ឆស្ស ចានេ^(២) វន្តាហិ
 ឯវក្ខ វនេហិ អនាថបិណ្ឌិកោ កន្តេ កហមតិ

សទ្យាយតនវគ្គ
អនាថបិណ្ឌិកោវាទសូត្រ ទី ១

[១៩៨] ភំ បាទស្តាប័មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
 មានព្រះភោគទ្រង់ឆន្ទៈក្នុងវគ្គជេតវន របស់អនាថបិណ្ឌិកកហមតិ ដ៏ឆ-
 ក្រងសាវត្ថុ ។ សម័យនោះឯង អនាថបិណ្ឌិកកហមតិ មានការព-
 ជល់ទូរសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺធ្ងន់ ។ គ្រានោះ អនាថបិណ្ឌិកកហមតិ
 ហៅបុរសម្នាក់មកថា ខែបុរសដ៏ចម្រើន អ្នកឯងចូរមកកាយ ចូរអ្នកទៅ
 គាល់ព្រះមានព្រះភោគ សុខចូលទៅដល់ហើយ ចូរអ្នកថ្វាយបង្គំព្រះ
 បាទាព្រះមានព្រះភោគដោយសិរ្សៈ កាមពាក្យរបស់យើង រួចហើយ
 ចូរក្រោបបង្គំទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អនាថបិណ្ឌិក-
 កហមតិ មានការពជ ជល់ទូរសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺធ្ងន់ គាត់ក្រោប
 ថ្វាយបង្គំព្រះបាទាព្រះមានព្រះភោគដោយសិរ្សៈ រួចហើយ ចូរអ្នក
 ទៅគាល់ព្រះសាវិច្ឆមានកាយ សុខចូលទៅដល់ហើយ ចូរអ្នកថ្វាយ
 បង្គំព្រះបាទាព្រះសាវិច្ឆមានកាយ កាមពាក្យរបស់យើង រួចហើយ
 ចូរអ្នកទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រសាវត្ថស្តាប័មកដ៏ចម្រើន អនាថបិណ្ឌិកកហមតិ

១ ឧ. ម. អត្ថោ ។ ២. ម. ឯន្តរេស សិរសាពិ ទំស្សតិ ។

អាតាធិគោ ធុត្តិគោ ពាធិត្ថិណោ ឆោ សោ អាយស្ម-
 តោ សារីរុត្តស្ស ចានេ សិរសា វន្តតិច្ឆ ឯវត្ថុ
 វេហិ សាទុ កិរ កន្ត អាយស្មា សារីរុត្តោ
 យេន អនាជបិណ្ឌកស្ស កហមតិស្ស ចិវសនិ
 ភេទុបសន្តមតុ អនុកម្យ ឧបាធាយាតិ ។ ឯវត្ថុន្តតិ
 ចោ សោ បុរិសោ អនាជបិណ្ឌកស្ស កហមតិស្ស
 បដិស្សត្វា យេន កកា ភេទុបសន្តមិ ឧបសន្តមិថ្វា
 កកវន្តិ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តិ ចិសិនិ ។

[១៩៦] ឯកមន្តិ ចិសិនិ ចោ សោ បុរិសោ
 កកវន្តិ ឯកមន្តិ អនាជបិណ្ឌកា កន្ត កហមតិ
 អាតាធិគោ ធុត្តិគោ ពាធិត្ថិណោ ឆោ កកវតោ
 ចានេ សិរសា វន្តតិច្ឆ យេន ចាយស្មា សារីរុត្តោ
 ភេទុបសន្តមិ ឧបសន្តមិថ្វា អាយស្មន្តិ សារីរុត្តិ
 អភិវាទេត្វា ឯកមន្តិ ចិសិនិ ។ ឯកមន្តិ ចិសិនិ
 ចោ សោ បុរិសោ អាយស្មន្តិ សារីរុត្តិ ឯកមន្តិ
 អនាជបិណ្ឌកា កន្ត កហមតិ អាតាធិគោ ធុត្តិគោ

មានកាពាច ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានដង្ហើម គាត់ថ្វាយបង្គំព្រះបាទ
 ព្រះសារីបុត្តមានកាយដោយសិរៈ ដូច្នេះផង ចូលអក្ខន្ធយាននេះថា
 បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះករុណាសូមអង្វរ សូមព្រះសារីបុត្តមាន
 កាយ កស្រីយនូវសេចក្តីអនុគ្រោះ ចូលទៅកាន់លំនៅរបស់អនាជ-
 បិណ្ឌកឧបាទិ ដូច្នេះផង ។ បុរសនោះ ទទួលពាក្យអនាជបិណ្ឌក-
 ឧបាទិថា បាទ លោកដ៏ចម្រើន ហើយក៏ចូលទៅកាន់ព្រះបន្ទប់
 ព្រះកាត លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះកាត
 រួចហើយអង្គុយក្នុងទីសមស្រួល ។

[១៩៦] លុះបុរសនោះ អង្គុយក្នុងទីសមស្រួលហើយ ក៏ក្រាបបង្គំ
 ចូលព្រះមានព្រះកាតដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អនាជបិណ្ឌក-
 ឧបាទិ មានកាពាច ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានដង្ហើម គាត់ក្រាបថ្វាយ
 បង្គំព្រះបាទព្រះមានព្រះកាតដោយសិរៈ ហើយបុរសនោះ ក៏ចូល
 ទៅក្រេព្រះសារីបុត្តមានកាយ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះ
 សារីបុត្តមានកាយ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមស្រួល ។ លុះបុរសនោះ អង្គុយ
 ក្នុងទីសមស្រួលហើយ ក៏ចូលព្រះសារីបុត្តមានកាយ ដូច្នេះថា បពិត្រ
 លោកដ៏ចម្រើន អនាជបិណ្ឌកឧបាទិ មានកាពាច ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ

តាម្បែរកិលាដោ គោ អាយស្មនោ សារីបុត្តោ
 ចានេ សិរសា វន្តតិ ឯវត្ថុ វនេតិ សាទុ កំ
 កន្តោ អាយស្មា សារីបុត្តោ យេន អនាថបិណ្ឌិកសា
 កហមតិស្ស ធិវេសនំ តេនុបស្កម្ពតុ អនុកា
 ទោនាយាតិ ។ អធិវេសនំ ទោ អាយស្មា សារីបុត្តោ
 តុណ្ហិកាវេន ។ អថទោ អាយស្មា សារីបុត្តោ
 ធិវេសនា បត្តនិវំ អនាយ អាយស្មតា អានន្តោ
 បច្ឆាសមណោ យេន អនាថបិណ្ឌិកស្ស កហមតិស្ស
 ធិវេសនំ តេនុបស្កម្ព ឧបស្កម្ពត្វា បញ្ញាទេ
 អាននេ ធិសីទិ ។

[១៩៧] ធិសដ្ឋ, ទោ អាយស្មា សារីបុត្តោ អនាថ-
 បិណ្ឌិកំ កហមតិ ឯតនកោ កត្វិ តេ កហមតិ
 ទមនីយំ កត្វិ យាបនីយំ កត្វិ ទុក្ខា វេននា
 បដិក្កមន្តិ ទោ អភិក្កមន្តិ បដិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ
 ទោ អភិក្កមោតិ ។ ន មេ កន្តោ សារីបុត្ត ទមនីយំ

មានជំនួយ គាត់ថ្វាយបង្គំព្រះបាទព្រះសារីបុត្តមានកាយ ដោយ
 វាយចុះសេនាភិក្ខុយាយីននេថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ខ្ញុំ
 ព្រះករុណាសូមអង្វរ សូមព្រះសារីបុត្តមានកាយ អស្រ័យទូរសេនា
 អនុគ្រោះ ចូលទៅកាន់ផ្ទះរបស់អនាថបិណ្ឌិកកហមតិ (ឲ្យទាន) ។
 ព្រះសារីបុត្តមានកាយ ក៏ចូលទិញដោយគុណិកាត ។ លំដាប់នោះ
 ព្រះសារីបុត្តមានកាយ ស្ងៀកស្ងៀមប្រដាប់ដោយបាត្រនិងចិវ មាន
 ព្រះកាន់ទូមានកាយជាបច្ឆាសមណៈ ក៏ចូលទៅកាន់ផ្ទះ របស់អនា-
 ថបិណ្ឌិកកហមតិ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏គង់លីកាសនៈដែលគេ
 ក្រាលប្រគេន ។

[១៩៨] លុះព្រះសារីបុត្តមានកាយ អង្វរហើយ ក៏មានថេរ-
 វាចានឹងអនាថបិណ្ឌិកកហមតិដូច្នេះថា ម្ចាស់កហមតិ សារីយន្ត អកល្មម
 អត់ធ្មត់បានដែរឬ ល្មមឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានដែរឬ ទុក្ខវេទនាបាចស្រាក
 ស្រាន្ត មិនចម្រើនឡើងទេឬ ការឆ្ងល់យល់មិនប្រាកដ ឯការចម្រើនឡើង
 វេទនាមិនប្រាកដទេឬ ។ បពិត្រព្រះសារីបុត្តដ៏ចម្រើន ខ្ញុំអត់ធ្មត់បានទេ

ន យ៉ាបដំយី កាឡា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្ត
នោ បដិក្កមន្ត អភិក្កមោសាទំ បញ្ញាយតិ នោ
បដិក្កមោតិ^(១) ។

[១៧៨] សេយ្យថាបិ កន្ត្ថ សាវ័បុត្ត ពលក
បុរិសោ តំស្លោត សំទរេន ទុក្ខាទំ អភិមត្តេយ្យ
វិវាមេវ ទោ មេ កន្ត្ថ សាវ័បុត្ត អនិមត្តា វិកា
មុក្ខាទំ ឱហនន្តំ ន មេ កន្ត្ថ សាវ័បុត្ត ទមន្តិយំ
ន យ៉ាបដំយី កាឡា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្ត
នោ បដិក្កមន្ត អភិក្កមោសាទំ បញ្ញាយតិ នោ
បដិក្កមោតិ ។

[១៧៩] សេយ្យថាបិ កន្ត្ថ សាវ័បុត្ត ពលក
បុរិសោ នឡេន វត្តទស្ថាន សិសេ សិសវេដ្ឋនំ
នឡេយ្យ វិវាមេវ ទោ មេ កន្ត្ថ សាវ័បុត្ត អនិមត្តា
វិកា សិសំ បរិកាឡន្តំ ន មេ កន្ត្ថ ទមន្តិយំ
ន យ៉ាបដំយី កាឡា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្ត
នោ បដិក្កមន្ត អភិក្កមោសាទំ បញ្ញាយតិ នោ
បដិក្កមោតិ ។

១ ១. អភិសម្រេ ១ វិស្សនំ ។

ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាហានសំខំ លេចចេញមើលឡើង មិន
ស្រាកស្រាន្តទេ ការបោះចោល លេចចេញមើលឡើង ការចូលរយ មិនប្រាកដទេ។

[១៨៨] បពិត្រព្រះសាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន បុរសមានកម្លាំង ចាក់
អំបែកក្បាលដោយដៃក្រសួចមុត យ៉ាងណាមិញ បពិត្រព្រះសាវ័បុត្ត
ដ៏ចម្រើន ឲ្យលំដឹងថា ចាក់ដាក់អំបែកក្បាលខ្ញុំ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បពិត្រ
ព្រះសាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន ខ្ញុំអត់ជន់មិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ
ព្រោះទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាហានសំខំ លេចចេញមើលឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ
មានតែវិកាឡើង អត់ចូលរយសោះ ។

[១៨៩] បពិត្រព្រះសាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន បុរសមានកម្លាំងយក
ចង្កាយព្រំគ្រឿង មកប្រដាប់ក្បាល យ៉ាងណាមិញ បពិត្រព្រះ
សាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន ឲ្យលំដឹងថា ឡើយក្បាលខ្ញុំ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បពិត្រ
ព្រះសាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន ខ្ញុំអត់ជន់មិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ
ព្រោះទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាហានសំខំ លេចចេញមើលឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ
មានតែវិកាឡើង អត់ចូលរយសោះ ។

[២០០] សេយ្យជាមី កន្ត្ត សាវ័យុត្ត ធាតុ
 កោយាតកោ វ កោយាតកន្ត្តាសិ វ តិណ្ណា
 កោវិកន្ត្តនេន កុច្ឆិ បរិកន្ត្តេយ្យ ឯវមេវ ទោ ឥ
 កន្ត្ត សាវ័យុត្ត អនិមត្តា វតា កុច្ឆិ បរិកន្ត្តន្តិ ។
 មេ កន្ត្ត ទមន្តិយំ ន យាបន្តិយំ តាណ្ហា ឥ
 ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ ទោ បដិក្កមន្តិ អភិក្ក
 មោសាទំ បញ្ញាយតិ ទោ បដិក្កមោតិ ។

[២០១] សេយ្យជាមី កន្ត្ត សាវ័យុត្ត ទ្វេ កលវន្ត
 បុរិសា ទុក្ខលក្ខ បុរិសំ ឆាតាតាហាសុ កហោត្ថ
 អត្តាវកាសុយា សន្តាបេយ្យំ សម្បវិកាបេយ្យំ ឯវមេ
 ទោ មេ កន្ត្ត សាវ័យុត្ត អនិមត្តា កាយស្មី ទាហោ
 ន មេ កន្ត្ត សាវ័យុត្ត ទមន្តិយំ ន យាបន្តិយំ
 តាណ្ហា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ ទោ បដិក្កមន្តិ
 អភិក្កមោសាទំ បញ្ញាយតិ ទោ បដិក្កមោតិ ។

[២០០] បតិក្រព្រសាវ័យុត្តនិច្ឆេទ អនុសម្ភាបនោក្ខិ កូ
 សិស្សបេសំអនុសម្ភាបនោក្ខិ ឈានក្ខិ ឥតោ ដោយកំចិនសម្រាប់នោ
 ជំនុក យ៉ាងណាមិញ បតិក្រព្រសាវ័យុត្តនិច្ឆេទ ទ្វេវនិវេសន្តិ វេទន
 កាពោររបស់ខ្ញុំ កំយ៉ាងនោះឯង បតិក្រព្រសាវ័យុត្តនិច្ឆេទ ខ្ញុំអត់ធន់
 មិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ព្រោះទុក្ខនោះជាដំណូររបស់ខ្ញុំកែង
 ចរិច្ឆេទឡើង មិនស្រាកស្រាន្ត មានតែវិកេឡើង ឥតចូរឈរសោះ ។

[២០១] បតិក្រព្រសាវ័យុត្តនិច្ឆេទ បុរស២នាក់ មានកម្លាំង
 ចាប់បុរសម្នាក់ដែលទ្រោយជាង ត្រង់ដើមដៃទាំងពីរ កេលកំដៅលើ
 រណ្តៅរោងកេរ្តិ៍ យ៉ាងណាមិញ បតិក្រព្រសាវ័យុត្តនិច្ឆេទ ឯសេចក្តី
 ក្បៅក្រហាយដ៏ខ្លាំង ក្នុងកាយរបស់ខ្ញុំ កំយ៉ាងនោះឯង បតិក្រព្រ
 សាវ័យុត្តនិច្ឆេទ ខ្ញុំអត់ធន់មិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ព្រោះ
 ទុក្ខនោះជាដំណូររបស់ខ្ញុំ កែងចរិច្ឆេទឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ មានតែ
 វិកេឡើង ឥតចូរឈរសោះ ។

(២០២) តស្មាតំហ តេ កហមតិ ឯវំ សិក្ខុតំ ឧ
 ទក្កំ ទេវាទិយំស្សមំ ឧ ឧ មេ ឧក្កុទិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតិកំ ឯវំ តេ កហមតិ សិក្ខុតំ ។ តស្មា-
 តំហ តេ កហមតិ ឯវំ សិក្ខុតំ ឧ សោតំ
 ទិយំស្សមំ ឧ ឧ មេ សោតិស្សិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្ស-
 តិកំ ឯវំ តេ កហមតិ សិក្ខុតំ ។ តស្មាតំហ
 តេ កហមតិ ឯវំ សិក្ខុតំ ឧ យាទំ ទេវាទិ-
 យំស្សមំ ឧ ឧ មេ យាទិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតិកំ ឯវំ តេ កហមតិ សិក្ខុតំ ។
 តស្មាតំហ តេ កហមតិ ឯវំ សិក្ខុតំ ឧ ជីវំ
 ទេវាទិយំស្សមំ ឧ ឧ មេ ជីវិទិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតិកំ ឯវំ តេ កហមតិ សិក្ខុតំ ។

(២០២) ព្រះសាវ័បុត្ត ឧបាសិកា ម្ចាស់ឧបាសិកា ព្រះហេតុនោះ
 ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាក្ខរក្សន៍និងមុខប្រកាន់
 ខ្លួន តាំងវិញ្ញាណដែលកាស្រ័យទុក របស់អាក្ខរក្សន៍និងមុខប្រកាន់
 ឡើយ ម្ចាស់ឧបាសិកា អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់ឧបាសិកា
 ព្រះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាក្ខរ-
 ក្សន៍ និងមុខប្រកាន់ខ្លួនព្រៀង តាំងវិញ្ញាណដែលកាស្រ័យព្រៀង
 របស់អាក្ខរក្សន៍និងមុខប្រកាន់ឡើយ ម្ចាស់ឧបាសិកា អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាង
 នេះចុះ ។ ម្ចាស់ឧបាសិកា ព្រះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នក
 ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាក្ខរក្សន៍និងមុខប្រកាន់ខ្លួនព្រៀង តាំងវិញ្ញាណ
 ដែលកាស្រ័យព្រៀង របស់អាក្ខរក្សន៍និងមុខប្រកាន់ឡើយ ម្ចាស់
 ឧបាសិកា អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់ឧបាសិកា ព្រះហេតុនោះ
 ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាក្ខរក្សន៍និងមុខប្រកាន់
 ខ្លួនអណ្តាត តាំងវិញ្ញាណដែលកាស្រ័យអណ្តាត របស់អាក្ខរក្សន៍
 និងមុខប្រកាន់ឡើយ ម្ចាស់ឧបាសិកា អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

កស្មាភិហ តេ កហមតិ ឯវំ សិក្ខុតត្ថំ ន កាយំ
 ឧបាទិយេស្សាមិ ន ច មេ កាយទិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតីតិ ឯវត្តំ តេ កហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។
 កស្មាភិហ តេ កហមតិ ឯវំ សិក្ខុតត្ថំ ន មទំ
 ឧបាទិយេស្សាមិ ន ច មេ មហោទិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតីតិ ឯវត្តំ តេ កហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។

[២០៣] កស្មាភិហ តេ កហមតិ ឯវំ សិក្ខុតត្ថំ
 ន រូបំ ឧបាទិយេស្សាមិ ន ច មេ រូបទិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតីតិ ឯវត្តំ តេ កហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។ កស្មា-
 ភិហ តេ កហមតិ ឯវំ សិក្ខុតត្ថំ ន សទ្ធិំ ឧ-
 បាទិយេស្សាមិ... ន កត្ថំ ឧបាទិយេស្សាមិ... ន រសំ
 ឧបាទិយេស្សាមិ... ន ជាដូច្នេះ ឧបាទិយេស្សាមិ... ន ធម្មំ
 ឧបាទិយេស្សាមិ ន ច មេ ធម្មទិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតីតិ ឯវត្តំ តេ កហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។

ម្ចាស់ឧបាសក ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាង
 នេះថា ភាគអញនឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់កាយ ទាំងវិញ្ញាណដែលកាស្រ័យ
 កាយ របស់ភាគអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្ចាស់ឧបាសក អ្នកត្រូវ
 សិក្សា យ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់ឧបាសក ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសា-
 សនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភាគអញនឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់ចិត្ត
 ទាំងវិញ្ញាណដែលកាស្រ័យចិត្ត របស់ភាគអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ
 ម្ចាស់ឧបាសក អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

[២០៣] ម្ចាស់ឧបាសក ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
 អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភាគអញនឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់រូប ទាំងវិញ្ញាណ
 ដែលកាស្រ័យរូប របស់ភាគអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្ចាស់ឧបាសក
 អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់ឧបាសក ព្រោះហេតុនោះ ក្នុង
 សាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភាគអញនឹងមិនប្រកាន់
 ខ្ជាប់សំឡេង... នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់ក្លិន... នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់រស... នឹង
 មិនប្រកាន់ខ្ជាប់ផ្សព្វ... នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់ធម្មាម្មណ៍ ទាំងវិញ្ញាណដែល
 កាស្រ័យធម្មាម្មណ៍ របស់ភាគអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្ចាស់
 ឧបាសក អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

[២០២] តស្មាភិហា តេ កហមតិ វរិ សិក្ខុតត្ថំ
 ន ចក្កវិញ្ញាណំ ឧបាទិយេស្សមិ ន ន មេ ចក្ក-
 វិញ្ញាណំនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ វរិញ្ញំ តេ
 កហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។ តស្មាភិហា តេ កហមតិ
 វរិ សិក្ខុតត្ថំ ន សោតវិញ្ញាណំ ឧបាទិយេស្សមិ...
 ន យាទវិញ្ញាណំ ឧបាទិយេស្សមិ... ន ជីវ្ហវិញ្ញាណំ
 ឧបាទិយេស្សមិ... ន កាយវិញ្ញាណំ ឧបាទិយេស្ស-
 មិ... ន មោចវិញ្ញាណំ ឧបាទិយេស្សមិ ន ន មេ
 មោចវិញ្ញាណំនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ វរិញ្ញំ
 តេ កហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។

[២០៣] តស្មាភិហា តេ កហមតិ វរិ សិក្ខុតត្ថំ
 ន ចក្កសម្មស្សំ ឧបាទិយេស្សមិ ន ន មេ ចក្ក-
 សម្មស្សំនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ វរិញ្ញំ តេ
 កហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។ តស្មាភិហា តេ កហ-
 មតិ វរិ សិក្ខុតត្ថំ ន សោតសម្មស្សំ ឧបា-
 ទិយេស្សមិ... ន យាទសម្មស្សំ ឧបាទិយេស្សមិ...

[២០៤] ម្ចាស់គហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
 អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភាគអញនឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់តែតែ ទាំង
 វិញ្ញាណដែលកស្រយចក្កវិញ្ញាណ បេសភាគអញនឹងមិនមានឡើយ
 ម្ចាស់គហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់គហមតិ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភាគអញនឹង
 មិនប្រកាន់ខ្ជាប់សោតវិញ្ញាណ... នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់យាទវិញ្ញាណ... នឹង
 មិនប្រកាន់ខ្ជាប់ជីវ្ហវិញ្ញាណ... នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់កាយវិញ្ញាណ... នឹងមិន
 ប្រកាន់ខ្ជាប់មោចវិញ្ញាណ ទាំងវិញ្ញាណដែលកស្រយមោចវិញ្ញាណ បេស
 ភាគអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្ចាស់គហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាង
 នេះចុះ ។

[២០៥] ម្ចាស់គហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
 អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភាគអញនឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់ចក្កសម្មស្ស ទាំង
 វិញ្ញាណដែលកស្រយចក្កសម្មស្ស បេសភាគអញនឹងមិនមានឡើយ
 ម្ចាស់គហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់គហមតិ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភាគអញ
 នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់សោតសម្មស្ស... នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់យាទសម្មស្ស...

ច ជីក្ខុសម្មស្សំ ឧបាទិយស្សាមិ... ន កាយសម្មស្សំ
 ឧបាទិយស្សាមិ... ន មនោសម្មស្សំ ឧបាទិយស្សាមិ
 ន ច មេ មនោសម្មស្សំនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សតិ
 ឯវុត្តំ តេ កហមភិ សិក្ខុតត្ថំ ។

[២០៦] តស្មាភិហ តេ កហមភិ ឯវុ សិក្ខុតត្ថំ
 ន ចក្កុសម្មស្សំនំ វេទនំ ឧបាទិយស្សាមិ ន ច មេ
 ចក្កុសម្មស្សំនំវេទនាទិស្សិតំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សតិ
 ឯវុត្តំ មេ កហមភិ សិក្ខុតត្ថំ ។ តស្មាភិហ តេ
 កហមភិ ឯវុ សិក្ខុតត្ថំ ន សោកសម្មស្សំនំ វេទនំ
 ឧបាទិយស្សាមិ... ន យាទសម្មស្សំនំ វេទនំ ឧបាទិ
 យស្សាមិ... ន ជីក្ខុសម្មស្សំនំ វេទនំ ឧបាទិយស្សា
 មិ... ន កាយសម្មស្សំនំ វេទនំ ឧបាទិយស្សាមិ... ន
 មនោសម្មស្សំនំ វេទនំ ឧបាទិយស្សាមិ ន ច មេ
 មនោសម្មស្សំនំវេទនាទិស្សិតំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សតិ
 ឯវុត្តំ តេ កហមភិ សិក្ខុតត្ថំ ។

និទមិទ្ធក្រាន់នូវជីក្ខុសម្ពុស្ស... និទមិទ្ធក្រាន់នូវកាយសម្ពុស្ស... និទ
 មិទ្ធក្រាន់នូវមនោសម្ពុស្ស ចាំឱ្យញាណ ដែលកាស្រ័យមនោសម្ពុស្ស
 របស់ភក្កាអញ និទមិទ្ធមានឡើយ ម្ចាស់គហមភិ អ្នកត្រូវសិក្សា
 យ៉ាងនេះ ។

[២០៦] ម្ចាស់គហមភិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
 អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភក្កាអញនិទមិទ្ធក្រាន់ នូវវេទនាដែលកើត
 អំពីចក្កុសម្ពុស្ស ចាំឱ្យញាណ ដែលកាស្រ័យវេទនា ដែលកើតអំពី
 ចក្កុសម្ពុស្ស របស់ភក្កាអញនិទមិទ្ធមានឡើយ ម្ចាស់គហមភិ អ្នក
 ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះ ។ ម្ចាស់គហមភិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសា
 សនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភក្កាអញនិទមិទ្ធក្រាន់នូវវេទនា
 ដែលកើតអំពីសោកសម្ពុស្ស... និទមិទ្ធក្រាន់នូវវេទនា ដែលកើតអំពី
 យាទសម្ពុស្ស... និទមិទ្ធក្រាន់នូវវេទនាដែលកើតអំពីជីក្ខុសម្ពុស្ស... និទ
 មិទ្ធក្រាន់នូវវេទនាដែលកើតអំពីកាយសម្ពុស្ស... និទមិទ្ធក្រាន់នូវវេទនា
 ដែលកើតអំពីមនោសម្ពុស្ស ចាំឱ្យញាណដែលកាស្រ័យវេទនា ដែល
 កើតអំពីមនោសម្ពុស្ស របស់ភក្កាអញនិទមិទ្ធមានឡើយ ម្ចាស់គហមភិ
 អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះ ។

[២០៧] ឥស្សាភិបា តេ កហមតិ ឯវំ សិក្ខុតត្ថំ
 ឧ បវេរីជាតុំ ឧបាធិយិស្សមិ ឧ ច មេ បវេរីជាតុ-
 ធិស្សិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតីតិ ឯវត្ថំ តេ កហមតិ
 សិក្ខុតត្ថំ ។ ឥស្សាភិបា តេ កហមតិ ឯវំ សិក្ខុតត្ថំ
 ឧ អាថោជាតុំ ឧបាធិយិស្សមិ... ឧ តេជាជាតុំ
 ឧបាធិយិស្សមិ... ឧ វាបេរាជាតុំ ឧបាធិយិស្សមិ...
 ឧ អាតាសជាតុំ ឧបាធិយិស្សមិ... ឧ វិញ្ញាណជាតុំ
 ឧបាធិយិស្សមិ ឧ ច មេ វិញ្ញាណជាតុធិស្សិតំ
 វិញ្ញាណំ កវិស្សតីតិ ឯវត្ថំ តេ កហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។

[២០៨] ឥស្សាភិបា តេ កហមតិ ឯវំ សិក្ខុតត្ថំ
 ឧ រូមំ ឧបាធិយិស្សមិ ឧ ច មេ រូមធិស្សិតំ
 វិញ្ញាណំ កវិស្សតីតិ ឯវត្ថំ តេ កហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។
 ឥស្សាភិបា តេ កហមតិ ឯវំ សិក្ខុតត្ថំ ឧ វេនំ
 ឧបាធិយិស្សមិ... ឧ សត្វំ ឧបាធិយិស្សមិ... ឧ
 សង្ខារ ឧបាធិយិស្សមិ... ឧ វិញ្ញាណំ ឧបាធិ-
 យិស្សមិ ឧ ច មេ វិញ្ញាណធិស្សិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្ស-
 តីតិ ឯវត្ថំ តេ កហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។

[២០៩] ម្ចាស់កហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
 អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា កាតាអញ មិនប្រកាន់ខ្ជាប់បរិបាត ទាំង
 វិញ្ញាណដែលកស្រ័យបរិបាត របស់កាតាអញ ក៏មិនមែនមានឡើយ
 ម្ចាស់កហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់កហមតិ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា កាតាអញ
 មិនមែនប្រកាន់ខ្ជាប់ការបាធាតុ... មិនមែនប្រកាន់ខ្ជាប់គោតាតុ... មិនមែន
 ប្រកាន់ខ្ជាប់វាយោតុ... មិនមែនប្រកាន់ខ្ជាប់អាតាសតុ... មិនមែនប្រកាន់
 ខ្ជាប់វិញ្ញាណតុ ទាំងវិញ្ញាណដែលកស្រ័យវិញ្ញាណតុ របស់កាតា
 អញក៏មិនមែនមានឡើយ ម្ចាស់កហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

[២១០] ម្ចាស់កហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នក
 ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា កាតាអញមិនមែនប្រកាន់ខ្ជាប់ ទាំងវិញ្ញាណដែល
 កស្រ័យរបស់កាតាអញ ក៏មិនមែនមានឡើយ ម្ចាស់កហមតិ អ្នក
 ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់កហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាស-
 នានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា កាតាអញមិនមែនប្រកាន់ខ្ជាប់វេទា...
 មិនមែនប្រកាន់ខ្ជាប់សញ្ញា... មិនមែនប្រកាន់ខ្ជាប់សង្ខារទាំងឡាយ... មិន
 មែនប្រកាន់ខ្ជាប់វិញ្ញាណ ទាំងវិញ្ញាណដែលកស្រ័យវិញ្ញាណ របស់កាតា
 អញក៏មិនមែនមានឡើយ ម្ចាស់កហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

(២០៩) ភស្មាតិហ ភេ កហមតិ ឯវិ សិក្ខិតតំ
 ឧ អាកាសានុញ្ញាយតនំ ឧបាទិយិស្សមិ ឧ ឆ មេ
 អាកាសានុញ្ញាយតននិស្សិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ
 ឯវត្ថុំ ភេ កហមតិ សិក្ខិតតំ ។ ភស្មាតិហ ភេ
 កហមតិ ឯវិ សិក្ខិតតំ ឧ វិញ្ញាណញ្ញាយតនំ
 ឧបាទិយិស្សមិ... ឧ អាកាសញ្ញាយតនំ ឧបាទិ-
 យិស្សមិ... ឧ ទេវសញ្ញាបាសញ្ញាយតនំ ឧបាទិ-
 យិស្សមិ ឧ ឆ មេ ទេវសញ្ញាបាសញ្ញាយតននិស្សិតំ
 វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ ឯវត្ថុំ ភេ កហមតិ សិក្ខិតតំ ។

(២១០) ភស្មាតិហ ភេ កហមតិ ឯវិ សិក្ខិត-
 តំ ឧ ឥន្ទលោកំ ឧបាទិយិស្សមិ ឧ ឆ
 មេ ឥន្ទលោកនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ

(២០៩) ម្ចាស់កហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
 អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាកាសញ្ញាទាំងមុខប្រកាន់ខ្ជាប់កាសានុញ្ញាយ-
 តនៈ ទាំងវិញ្ញាណដែលកាស្រ័យកាសានុញ្ញាយតនៈរបស់អាកាសញ្ញា
 ក៏ទាំងមុខទាំងឡាយ ម្ចាស់កហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។
 ម្ចាស់កហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សា
 យ៉ាងនេះថា អាកាសញ្ញាទាំងមុខប្រកាន់ខ្ជាប់វិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ... ទាំងមុខ
 ប្រកាន់ខ្ជាប់កាតិកាញ្ញាយតនៈ... ទាំងមុខប្រកាន់ខ្ជាប់ទេវសញ្ញាបាសញ្ញាយ-
 តនៈ ទាំងវិញ្ញាណដែលកាស្រ័យទេវសញ្ញាបាសញ្ញាយតនៈរបស់អាកា-
 សញ្ញា ក៏ទាំងមុខទាំងឡាយ ម្ចាស់កហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

(២១០) ម្ចាស់កហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នក
 ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាកាសញ្ញាទាំងមុខប្រកាន់ខ្ជាប់លោកនេះ^(*) ទាំង
 វិញ្ញាណដែលកាស្រ័យលោកនេះ របស់អាកាសញ្ញាក៏ទាំងមុខទាំងឡាយ
 * អន្តិកថាថា លោកនេះ សំដៅយកទៅលើសំណុំនៃច្រើនសំណុំនៃច្រើនស្រ្តីកាពាក់។

ឯវត្ថុ តេ កហមតិ សិក្ខិតត្បំ ។ តស្មាតិហ តេ

កហមតិ ឯវិ សិក្ខិតត្បំ ឧ បរលោកំ ទហនិយស្សមិ

ឧ ឧ មេ បរលោកនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សតិគំ

ឯវត្ថុ តេ កហមតិ សិក្ខិតត្បំ ។

[២១១] តស្មាតិហ តេ កហមតិ ឯវិ សិក្ខិតត្បំ

យម្យំ មេ និច្ចំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បរិយេសិតំ អនុវិ-

ករិតំ មនសា តម្យំ ឧ ទហនិយស្សមិ ឧ ឧ មេ

តន្តិស្សិតំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សតិគំ ឯវត្ថុ តេ កហមតិ

សិក្ខិតត្បំ ។

ម្ចាស់កហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់កហមតិ ព្រោះហេតុ

នោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា កាតាអញនឹងមិន

ប្រកាន់ខ្ជាប់លោកភាវីមុន^(១) ទាំងវិញ្ញាណ ដែលអាស្រ័យលោកភាវីមុន

របស់កាតាអញនឹងមិនមានឡើយ ម្ចាស់កហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាង

នេះចុះ ។

[២១១] ម្ចាស់កហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ

អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ធម្មជាតិណា ដែលកាតាអញ បានឃើញ

ហើយ ឮហើយ បំភោស់ហើយ ដឹងច្បាស់ហើយ ស្វែងរកហើយ

ស្តាប់ស្តង់ដោយចិត្តហើយ កាតាអញ នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់ធម្មជាតិនោះ

ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យធម្មជាតិនោះ របស់កាតាអញនឹងមិនមាន

ឡើយ ម្ចាស់កហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

១ គន្ធាតិថា សម្រាយយកលោកនិវេ លើកលែងតែមនុស្សលោកលោក ។ គតិច្បាស់ថា ឲ្យលះបង់នឹងថា កាតាអញនឹងកើតក្នុងវេលាពេលណា ក្នុងវេលាពេលណា បរិកោស នឹងស្លៀកឈ្មួញយ៉ាងនោះ ។

(២០២) ឯវិ វុត្តេ អនាថមិណ្ឌិកោ កហមតិ បរោ.
 ធិ អស្សនិ បរិក្ខេសំ ។ អនុចោ ហយស្មា អាណន្ទា
 អនាថមិណ្ឌិកំ កហមតិ ឯតនាភេទ ឱលេយ្យសិ ទោ^(១)
 ភំ កហមតិ សំសិធិ^(២) ទោ ភំ កហមតិ ។ នាហំ
 កន្តេ អាណន្ទ ឱលេយ្យាមិ ន សំសិធាមិ អមិច មេ
 ធិយវត្ថុ សត្វា បយិរុចាសិកោ មចោកាវរិយា ច
 កិក្ខុ ន មេ ឯវិរុចិ ធម្មិកាថា សុតបុត្វាតិ ។ ន
 ទោ កហមតិ កិហិធិ ឱនាភវសនាធិ ឯវិរុចិ ធម្មិកាថា
 បដិកាតិ បព្វដិកាធិ^(៣) កហមតិ ឯវិរុចិ ធម្មិកាថា ប.
 ដិកាតិ ។ តេនហិ កន្តេ សាវិបុត្ត កិហិធិមិ ឱនាភ.
 វសនាធិ ឯវិរុចិ ធម្មិកាថា បដិកាតុ សន្តិ ហិ
 កន្តេ^(៤) កុលបុត្តា អច្ឆវជក្កជាតិកា អស្សវជកា
 ធម្មស្ស បរិហាយិណ្ឌិ^(៥) ធម្មស្ស អញ្ញាតារោតិ ។

១ ឧ. ឧ. ឧបិយសិ ។ ២ ឧ. ឧ. សំសិវសំ ។ ៣ ឧ. ឧ. ឯត្តន្តប ភោសត្រោ វិស្សតិ ។
 ៤ កន្តេ សាវិបុត្ត ។ ៥ ឧ. ឧ. បរិហាយន្តិ វិស្សតិ ។

[២០២] កាលដែលព្រះសាវិបុត្តមានជំងឺរោចចិត្តនេះហើយ អនា-
 ថមិណ្ឌិកអហមតិយំសម្រេចទឹកភ្នែក ។ គ្រានោះ ព្រះអាណន្ទមានកាយ
 មានជំងឺរោចចិត្តនឹងអនាថមិណ្ឌិកអហមតិដូច្នេះថា ម្ចាស់អហមតិ អ្នកជាប់
 នៅក្នុងទ្រព្យសម្បត្តិឬ ម្ចាស់អហមតិ អ្នកលិចនៅក្នុងទ្រព្យសម្បត្តិ
 ឬ ។ អនាថមិណ្ឌិកអហមតិឆ្លើយថា បពិត្រព្រះភាគដ៏ចម្រើន ខ្ញុំមិន
 ជាប់ មិនលិចនៅក្នុងទ្រព្យសម្បត្តិទេ តែថាខ្ញុំព្រះករុណា ដែលចូលទៅ
 អង្គុយជិតព្រះសាស្តា អស់កាលយូរហើយផង ចូលទៅអង្គុយជិតពួក
 កិត្តជាអ្នកចម្រើនចិត្ត អស់កាលយូរហើយផង ក៏ខ្ញុំព្រះករុណា មិនដែល
 បានស្តាប់ធម្មិកាថាមានសភាពដូច្នេះឡើយ ។ ម្ចាស់អហមតិ ធម្មិកាថា
 មានសភាពដូច្នេះ តែធម៌មិនច្បាស់ប្រាកដដល់ពួកគ្រហស្ថអ្នកស្ងៀកស
 ទេ ម្ចាស់អហមតិ ឯធម្មិកាថាមានសភាពដូច្នេះ តែមិនច្បាស់ប្រាកដដល់
 ពួកបព្វជិត (តែប៉ុណ្ណោះ) ។ បពិត្រព្រះសាវិបុត្តដ៏ចម្រើន បើដូច្នេះ
 ធម្មិកាថាមានសភាពដូច្នេះ សូមឲ្យបានច្បាស់ប្រាកដដល់ពួកគ្រហស្ថអ្នក
 ស្ងៀកសផង បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា មានពួកកុលបុត្ត
 ដែលប្រកបដោយជំនាញអ្នកមានច្បាប់ចិត្តភ្នែក ជាអ្នកដឹងច្បាស់នូវធម៌
 ព្រោះធម៌មិនបានស្តាប់ធម៌ មុនជាងនឹងសាបសូន្យបាតធម៌មិនបាន ។

សម្របសម្រួល គណនីចំណូលចំណាយ ការចុះបញ្ជីសង្គម

អថេរ អាយស្ទា ៥ សាវ័យុត្ត អាយស្ទា ៥
 អាចេត្តា អនាថយ័ណ្ឌកំ គម្ភបតី ឥមិនា ឱក្ខណ៍
 ឱវត្តិកា ឱដ្ឋាយាសនា បក្កម័ស្ម ។

(២១៣) អដថា អនាថបិណ្ឌិតោ គហបតី អ-
 រិយញ្ញត្តាន្ត អាយស្មន្ត ច សាវ័យុត្តេ អាយស្មន្ត ច
 អាទន្តេ កាលមកាសំ ត្បុសំ កាយំ ឧបបន្នតិ-
 តំ ។ អដថា អនាថបិណ្ឌិតោ នេវបុត្តោ អភិក្កន្តា-
 យ វត្តំយា អភិក្កន្តវណ្ណោ តេវលកប្បំ នេវវំ
 ធិកាលេត្វា យេន កកា តេនុវសន្តមិ ឧបស្សន្ត-
 មិត្វា កតវន្តំ អភិវនេត្វា ឯតបន្តំ អដ្ឋាសិ ។ ឯក-
 មន្តំ បិតោ ថោ អនាថបិណ្ឌិតោ នេវបុត្តោ កតវន្តំ
 កាថាហិ អដ្ឋកាសំ

ក្នុង បាត ជេតវន្ត

★ សិស្សជំនាញសិក្សា

អង្គជំនុំជម្រះ ធម្មនុញ្ញ

សង្ខេបយុគសម័យ អនាធិបតីស្តីការកម្ពុជា អនាធិបតីកម្រិតទេវបុត្រក្នុងការសម្រេចបានព្រះរាជក្រឹត្យ

សុត្តន្តបិដក ទានកថា ទានកថា ទានកថា
បិដក ទានកថា ទានកថា ទានកថា
ទានកថា ទានកថា ទានកថា

(២១៣) កាលបើព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ និងព្រះភាន្តមាន
អាយុចៀសចេញទៅ អស់កាលមិនយូរប៉ុន្មាន អនាថបិណ្ឌិតភរាបតិ
ក៏ធ្វើមណោកាល ទៅកើតក្នុងពួកទៅក្រហមកុសិក ។ លំដាប់
នោះ អនាថបិណ្ឌិតទៅបុត្ត លុះរកគ្រប់រស់យាមកន្ទុះទៅហើយ មាន
កន្ទុះធំធេងរឿង ញ៉ាំងវត្តជេតពន់ទាំងអស់ឱ្យភ្លើងហើយ ក៏ចូលទៅ
កាលព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះ
មានព្រះភាគ ហើយបិតនៅក្នុងទីសមន្ទះ ។ លុះអនាថបិណ្ឌិតទៅបុត្ត
បិតនៅក្នុងទីសមន្ទះហើយ ក៏ក្រាបបង្គំចូលព្រះមានព្រះភាគ ដោយ
ភាពទាំងឡាយថា

វត្តជ័យវរ្ម័នៈ ស្ថិតនៅក្នុងភូមិស្រីរតន្ត្រី ខេត្តសៀមរាប ១៧

កាស្រីយដាងទុំ ដែលព្រះករុណាធម្មរាជ គង់កាស្រីយនៅ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ទប់ចល្ហាសកំ

មីតិសញ្ញាទំ មម
 កម្មំ វិជ្ជា ច ធម្មា ច
 សំលំ ជីវិតមុត្តមំ
 ឯកេន មទ្ធា សុជ្ឈន្តិ
 ទ កោត្តេន ទ ធនេន វា
 ភស្មា ហិ បណ្ឌិតោ ចោសោ
 សម្បស្សំ អកុមុត្តោ
 យោនិសោ វិច្ឆេន ធម្មំ
 ឯវំ ភក្កំ វិសុជ្ឈតិ
 សាវ័បុត្តោ វ បញ្ញាយ
 សីលេន ឧបសមេន ច
 យោ ហិ ចារកតោ ភិក្ខុ
 ឯតាវបរមោ សំយាតិ ។

ឥន្ទមវោច អនាថបិណ្ឌិតោ នេវបុត្តោ សម-
 ទុត្តោ សក្ខា អយោសំ ។ អថេវា អនាថបិណ្ឌិ-
 កោ នេវបុត្តោ សមទុត្តោ មេ សំគាតិ កកវន្តិ
 អភិវាទេត្វា បទនុវិណំ កក្ខា កត្តេវន្តវាយិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ទប់ចល្ហាសកំ

ជាទីញ៉ាំងបីដងក្រែងដល់ខ្ញុំប្រាសន្ត កម្មតិមន្តរេននា ។
 វិជ្ជាតិមន្តបញ្ញា ។ ធម៌ចាំឱ្យយ ជាបុគ្គលខាងសមាធិ ។
 សីល ឈ្មោះជាជីវិតខ្ពស់បំផុត ។ សក្ខចាំឱ្យយវែងស្អាត
 ដោយធម៌នេះ ទំនៀមដោយគោត្រ ឬទំនៀមដោយទ្រព្យ
 ឡើយ ព្រោះហេតុនោះ បុរសជាបណ្ឌិត កាលបើឃើញ
 ច្បាស់ខ្ញុំប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ត្រូវពិចារណាធម៌ ដោយ
 ទុកយល់ប្រាថ្នា ទើបស្អាតក្នុងធម៌នោះយ៉ាងនេះបោះ មាន
 តែប្រាសាវិច្ឆមួយ ទើបប្រាសវិជ្ជាដោយបញ្ញាផង ដោយ
 សីលផង ដោយកិរិយាទ្វាបខ្ញុំកិរិយាសង្កត់ ទុកជាភិក្ខុ
 ណាដល់ខ្ញុំត្រើយគឺប្រាថ្នា (ភិក្ខុនោះ) គឺមានគុណ
 អស់ក្រៃប៉ុណ្ណាឯង ។

លុះអនាថបិណ្ឌិតទៅចុក កាលខ្ញុំនាងនេះបញ្ចប់ ព្រះសាស្តា
 គឺមានព្រះហឫទ័យត្រេកអរ ។ លំដាប់នោះ អនាថបិណ្ឌិតទៅចុកដឹងថា
 ព្រះសាស្តាបេសក្ខាញ មានព្រះហឫទ័យត្រេកអរហើយ ក៏ក្រាប
 ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទត្សិណរូបកំប៉ាត់ក្នុងព័ន្ធនោះទៅ ។

សប្បាយធម៌ កតាចិល្ហិកោវស្ស ទេវេញ្ញសំសំ

[២១២] អថោ កកា កស្ស ភត្តិយា អន្ទាយ
ភិក្ខុ អាមន្តសំ ឥមំ ភិក្ខុវេ ភត្តិ អញ្ញាតេ ទេវបុត្ត
អភិក្ខុន្តាយ ភត្តិយា អភិក្ខុន្តវណ្ណា កោលកប
ទេវវង្គំ ឱកាសេត្វា យេនាហំ តេនុបសង្កមំ ឧបសង្ក
មិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ភិក្ខុវង្គំ អន្តាសំ ។ ឯកាម
បិកោ ទោ សោ ទេវបុត្តោ មំ ឥមាហំ^(១) កាជាប
អជ្ឈកាសំ

ឥទំ ហិកំ ទេវវង្គំ

ឥសំសង្កមំសេវិកំ

អាវុត្តំ ធម្មកដេន

បិកិសញ្ញនំ មម

កាម្មំ វិជ្ជា ច ធម្មា ច

សីលំ ជីវិតមុត្តមំ

១ ឥ. ឥមាហិកំ ឥ វិស្សាធិ ។

សប្បាយធម៌ កតាចិល្ហិកោវស្ស ទេវេញ្ញសំសំ

[២១២] លុកេន្ទកគ្រិះនារទៅហើយ ព្រះមានព្រះភាគ
គ្រាស់ហៅពួកភិក្ខុមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឱ្យយ កាលដែលគ្រិះបឋម
យាមកខ្លះទៅហើយ ក្នុងយប់នោះដែរ មានទៅបុត្តមួយអង្គ មាន
ស្មើដីជ្រៅរឿង ញ៉ាំងវត្តដេកពន់ទាំងអស់ឱ្យភ្លឺស្វាង ហើយក៏ចូលមកក
កថាគក លុះចូលមកដល់ ថ្វាយបង្គំថាគក ហើយបិកៅក្នុងទី
សមគួរ ។ លុះទៅបុត្តនោះ បិកៅក្នុងទីសមគួរហើយ កាលភាថា
ចាំនេះ ចំណែកថាគកថា

វត្តដេកពន់នេះ សុទ្ធតែគ្មានលោកអ្នកស្រាវជ្រាវណាមួយ នៅ

អាស្រ័យជាទីចូ ដែលព្រះពុទ្ធជាធម្មកដ គង់អាស្រ័យនៅ

ហើយ ជាទីញ៉ាំងបិកិឱ្យកើតព្រម ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ កម្ម ១

វិជ្ជា ១ ធម៌ចាំឱ្យយ ១ សីល ឈ្មោះថាជីវិតស្របបំផុត ១

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ សុត្តន្តបិដក

ឯកោ មទ្ធា សុដ្ឋន្តិ

ន កោត្តន ន ននេន វ

កស្មា ហំ បណ្ឌិតោ ចោសោ

សម្បស្សំ អក្ខមគ្គោ

យោចិសោ វិចិណ ទម្ពំ

ឯវំ កក្ក វិសុដ្ឋន្តិ

សាវិបុត្តោ វ បញ្ញាយ

សីលេន ឧបសមេន ច

យោ ហំ ចារកតោ ភិក្ខុ

ឯតាវចរោ សំយាតិ ។

ននេនវេន ភិក្ខុវេ សោ នេវបុត្តោ សមទុញ្ញោ

មេ សត្វាតិ មិ អភិវនេនា បនេត្តិណំ កត្វា

កត្តោវន្តោយិចិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ សុត្តន្តបិដក

សត្វតាំងឡាយ វេសស្តានដោយធម៌នោះ មិនមែនដោយ

គោត្ត ឬមិនមែនដោយទ្រព្យឡើយ ព្រោះហេតុនោះ

ធុរសជាចណ្ឌិត កាលបើឃើញច្បាស់នូវប្រយោជន៍របស់ខ្លួន

ហើយ ត្រូវបានការពារដោយមេធានៗទៀត ទើប

ស្តាប់ក្នុងធម៌នោះ យ៉ាងនេះបាន មានក្រព្រះសាវិបុត្តមួយ

ទើបប្រសើរដោយចញ្ញាផង ដោយសីលផង ដោយភិក្ខុ

ម្នាក់នូវកិលេសផង ទុកជាភិក្ខុណាបានដល់នូវគ្រឹះគ្រូ

និព្វាន (ភិក្ខុនោះ) ក៏មានគុណអស់គ្រឹះប៉ុណ្ណឹង ។

ខ្លាចភិក្ខុតាំងឡាយ លុះទៅបុគ្គលនោះ គោលនូវភាពនេះចប់ហើយ

ជីវិតក្រព្រះសាស្តា របស់គាត់អញ្ច មានព្រះហឫទ័យត្រេកអរហើយ

ក៏ក្រាបថ្វាយចង្គំដល់គាត់ ធ្វើប្រទានឲ្យលាបភីបាត់ ក្នុងទីនោះទៅ ។

[២០៨] ឃី វុត្ត អាយស្មា អាទេត្ថា កកវ
 ឯតទេវត ។ សា ហិ ទូទ សោ កន្ត អនាមិក្ខណ៍កោ
 ទេវត្ថោ កវិស្សតិ អនាមិក្ខណ៍កោ កន្ត កមាប
 អាយស្មន្ត សាវុត្ត អភិប្បសន្នា^(១) អហោសិក
 សាទុ សាទុ អាទន្ត យាវតកំ ទោ អាទន្ត កក្កាប
 បត្តន្តិ អនុប្បត្តិ កយា អនាមិក្ខណ៍កោ សោ ទេ
 បុត្តោ ទត្ថោតិ ។ ឥន្ទមរោច កកវ អត្តមរោ
 អាយស្មា អាទេត្ថា កកវតោ កាសិភាវៈ អភិទន្តិក

អនាមិក្ខណ៍កោតស្មោះ ចប់ ឆ្នាំ ១

១. អវិទូប្បសន្នា ។

[២០៩] កាលបើព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះក្នុងកាយ៉ាងនេះ
 ហើយ ព្រះកាន់ទុកអាយុ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទៅបុត្តនោះឯង ប្រាកដថាអនាមិក្ខណ៍កោយាមតិ
 នោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះអនាមិក្ខណ៍កោយាមតិ បានជ្រេថ្លា
 ក្រៃពេក ក្នុងព្រះសាវុត្តនោះអាយុ ។ ម្ចាស់កាន់ទុក ត្រូវហើយ ។
 ម្ចាស់កាន់ទុក ហេតុដែលអ្នកបានគ្រូនោះ ត្រូវហើយ ទៅបុត្តនោះគឺ
 អនាមិក្ខណ៍កោយ៉ាងឯង មិនមែនអ្នកដទៃទេ ។ លុះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 ក្រាស់ខ្លួនក្រៃពេកទេចប់ហើយ ព្រះកាន់ទុកអាយុ មានសេចក្តីត្រួតពិនិត្យ
 កាយ ឆឹងកាសិភាវៈព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ អនាមិក្ខណ៍កោតស្មោះ ទី ១ ។

ទុតិយ៍ ឆន្ទោវិទស្សន្តំ

[២០៦] ឯវច្ឆេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា
 កដកហោ វិហារតិ វេជ្ជវេទ កលទុកតិវាចេ ។
 កេន ទោ បទ សមយេន អាយស្មា ច សារីបុត្តោ
 អាយស្មា ច មហាបុត្តោ អាយស្មា ច ឆន្ទោ កិដ្ឋក្ស-
 ដេ បទ្ធកេ វិហារន្តំ ។ កេន ទោ បទ សមយេន
 អាយស្មា ឆន្ទោ អាតាទិកោ ហោតិ ទុក្ខិកោ
 ពាជ្ឈតិលាភោ ។

[២០៧] អថទោ អាយស្មា សារីបុត្តោ សា-
 យស្មាសមយំ បទិសន្យាតា វុដ្ឋិកោ យេនាយស្មា
 មហាបុត្តោ កេនុចសន្តមិ ឧបសន្តមិទ្ធា អាយ-
 ស្មន្តំ មហាបុត្តន្តំ ឯកទេវោ អាយាមាវសោ ទុក្ខ-
 យេនាយស្មា ឆន្ទោ កេនុចសន្តមិស្សាម^(១) តិលានចុច្ច-
 កាតិ ។ ឯវចាវសោតិ ទោ អាយស្មា មហា-
 បុត្តោ អាយស្មកោ សារីបុត្តស្ស បទូស្សាសិ ។

១. កេនុចសន្តមិយ្យា ។

ឆន្ទោវិទស្សន ទី ២

[២០៨] ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះបាទ
 ព្រះកោតតិរៈនៅក្នុងវត្តវៀង ជាភិក្ខុកម្មវិបស្សនា ទៀបក្រុងកង-
 ត្រៃ ។ កំពុងសម័យនោះ ព្រះសារីបុត្រមានកាយ ព្រះមហាបុត្តៈ
 មានកាយ និងព្រះឧទ្ទៈមានកាយ កំពុងគង់នៅទីក្នុងវត្ត ។
 សម័យនោះឯង ព្រះឧទ្ទៈមានកាយ មានការពេទ្យ ដល់ខ្លះសេចក្តីទុក
 ឈឺចាប់ជាទម្ងន់ ។

[២០៩] ព្រះនោះ ព្រះសារីបុត្រ មានកាយ ចេញចាក
 ផលសមាធិ ក្នុងសាយស្តាយសម័យ ហើយចូលទៅក្រុងព្រះមហាបុត្តៈ
 មានកាយ លុះចូលទៅដល់ហើយ បាននិយាយនឹងព្រះមហាបុត្តៈមាន
 កាយយ៉ាងនេះថា ខ្ញាលបុត្តៈមានកាយ មក យើងចូលទៅក្រុង
 ឧទ្ទៈមានកាយ នឹងបាទស្សន៍ ។ ព្រះមហាបុត្តៈមានកាយចូល
 ពាក្យព្រះសារីបុត្រមានកាយថា កុណា លោកមានកាយ ។

កាណ្ឌ មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តំ នោ បដិ-
ក្កមន្តំ អភិក្កមោសាទំ បញ្ញាយតិ នោ បដិក្ក-
មោតិ ។

[២៨២] សេយ្យថាមិ អារុសោ សារីបុត្ត ពលវា
មុវិសោ នធូល វត្តទេស្វាន សីសេ សីសវេដ្ឋនំ
នះធម្មេ វិវាមេ ទោ មេ អារុសោ សារីបុត្ត អធិមត្តា
វាតា សីសំ បរិកន្តន្តំ ន មេ អារុសោ សារីបុត្ត
ទមនិយំ ន យាបនិយំ កាណ្ឌ មេ ទុក្ខា វេទនា
អភិក្កមន្តំ នោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសាទំ បញ្ញា-
យតិ នោ បដិក្កមោតិ ។

[២៨៣] សេយ្យថាមិ អារុសោ សារីបុត្ត នកោ
កោយាជកោ វា កោយាជកេន្តវាសី វា តិក្កោន
កោវិកន្តនេន កុដ្ឋិ បរិកន្តេយ្យ វិវាមេ ទោ
មេ អារុសោ សារីបុត្ត អធិមត្តា វាតា កុដ្ឋិ
បរិកន្តន្តំ ន មេ អារុសោ សារីបុត្ត ទមនិយំ

ទុក្ខវេទនាវន្តំ ភិក្ខុណាសំ នេវេវចនេច្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ ការ
ចេច្រើនឡើងនៃទុក្ខវេទនា នេវេវចនេច្រើន ការចូលរយមិនច្រាកដឡើយ ។

[២៨៤] ម្ចាស់ការុសោសារីបុត្រ បុរសមានកង្វាក់ក្រៅចងក្បាល
ដោយកំណត់ព្រំគ្រឿង យ៉ាងណា ម្ចាស់ការុសោសារីបុត្រ ឡល់
ដីក្រៅលង់ចាក់ដោយក្បាលខ្ញុំ យ៉ាងនោះដែរ ម្ចាស់ការុសោ សារីបុត្រ
ខ្ញុំមិនកាចអត់ទេ ខ្ញុំមិនកាចញ៉ាំងអត់ទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ
ទុក្ខវេទនាបស់ខ្ញុំភិក្ខុណាសំ នេវេវចនេច្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ
ការចេច្រើនឡើងនៃទុក្ខវេទនាចេវេវចនេច្រើន ការចូលរយមិនច្រាកដឡើយ។

[២៨៥] ម្ចាស់ការុសោសារីបុត្រ អ្នកសម្លាប់គោ ឫក្ខសិស្សអ្នក
សម្លាប់គោ ដែលមិនប្រសប់ ឆ្ងល់នោះគោ ដោយកំបិតសម្រាប់ការ
គោដ៏មុត យ៉ាងណា ម្ចាស់ការុសោសារីបុត្រ ឡល់ដីក្រៅលង់នោះ
នោះខ្ញុំ យ៉ាងនោះដែរ ម្ចាស់ការុសោសារីបុត្រ ខ្ញុំមិនកាចអត់ទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ

ន យាមនីយំ តាណ្ហ មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កម្ភ
 តោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសាទំ បញ្ញាយតិ ទេ
 បដិក្កមោតិ ។

[២២០] សេយ្យថាបិ អកុសោ សាវីមុត្ត ។
 កលវត្ថោ បុរិសា ទុក្ខលករំ បុរិសំ ចាតតាហោស
 កហោត្វា អត្តារកាសុយា សន្តារមេយ្យំ សម្សរិតា
 មេយ្យំ វិវាមេវ ទោ មេ អកុសោ សាវីមុត្ត អនិមត្ត
 កាយស្មី ឆារោ ទ មេ អកុសោ សាវីមុត្ត ទមនីយំ
 ន យាមនីយំ តាណ្ហ មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តំ
 តោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសាទំ បញ្ញាយតិ តោ
 បដិក្កមោ សត្តំ អកុសោ សាវីមុត្ត អាហរិស្សនិ
 លាវកាដ្ឋាមិ ជីវិតន្តំ ។

ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ ទុក្ខវេទនាខ្ញុំ ភ្នំនិ
 ណាស់ ចេះតែចម្រើនទៅមុខ មិនស្រាកស្រាន្តទេ ការចម្រើនឡើង
 នៃទុក្ខវេទនា ចេះតែប្រាកដ ការផ្ទុយមិនប្រាកដឡើយ ។

[២២១] ម្ចាស់អកុសោ សាវីមុត្ត បុរសមានកម្លាំងពីរដាក់ ចាប់
 ឲ្យបុរសមានកម្លាំងផង ត្រង់ដើម្បីដង្កាន់ ខ្នាត តាំងក្រពេលតំដៅ
 លើរណ្តៅពន្លឺភ្លើង យ៉ាងណា ម្ចាស់អកុសោ សាវីមុត្ត សេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយ ក្នុងកងកាយរបស់ខ្ញុំដ៏ត្រជាក់ យ៉ាងនោះដែរ ម្ចាស់
 កុសោ សាវីមុត្ត ខ្ញុំមិនអាចអត់ធន់បានទេ ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យ
 ប្រព្រឹត្តទៅបានទេ ទុក្ខវេទនារបស់ខ្ញុំភ្នំនិណាស់ ចេះតែចម្រើនទៅមុខ
 មិនស្រាកស្រាន្តទេ ការចម្រើនឡើងនៃទុក្ខវេទនា ចេះតែប្រាកដ
 ការផ្ទុយមិនប្រាកដឡើយ ម្ចាស់អកុសោ សាវីមុត្ត ខ្ញុំនឹងតាំងក
 ឲ្យកាំបិត^(១) ខ្ញុំមិនអាស័យជីវិតទេ ។

• គ្រឿងសស្រ្តាសម្រាប់តាំងកាំបិត ឬសម្រាប់ប្រហារជីវិត ។

[២២២] មាយស្នា ធន្នោ សត្តំ អាហារេសិ
 យាបេតាយស្នា ធន្នោ យាបេន្តំ មយំ អាយស្មន្តំ
 ធន្តំ វត្តាម សរេ អាយស្មតោ ធន្នស្ស ធន្តិ
 សប្បយានំ កោជនាធំ អហំ អាយស្មតោ ធន្នស្ស
 សប្បយានំ កោជនាធំ បរិយេសិស្សាមិ សរេ អ-
 យស្មតោ ធន្នស្ស ធន្តិ សប្បយានំ កេសដ្ឋានំ អហំ
 អាយស្មតោ ធន្នស្ស សប្បយានំ កេសដ្ឋានំ បរិយេ-
 សិស្សាមិ សរេ អាយស្មតោ ធន្នស្ស ធន្តិ បដិវត្តោ
 ឧបដ្ឋាកោ អហំ អាយស្មន្តំ ធន្តំ ឧបដ្ឋហិស្សាមិ
 មាយស្នា ធន្នោ សត្តំ អាហារេសិ យាបេតាយស្នា
 ធន្នោ យាបេន្តំ មយំ អាយស្មន្តំ ធន្តំ វត្តាមាតិ ។

[២២៣] ធម៌ មេ អាវុសោ សាវិបុត្ត ធន្តិ
 សប្បយានំ កោជនាធំ ធម៌ មេ ធន្តិ សប្ប-
 យានំ កេសដ្ឋានំ ធម៌ មេ ធន្តិ បដិវត្តោ ឧ-
 បដ្ឋាកោ អបិចារុសោ សាវិបុត្ត បរិចិណ្ឌា^(១)
 សត្វា ជ័យវត្តំ មនាបេនេវ ហោ អបនាបេន

១ ឧ. ម. ធម្មន្តរេ មេតិ វិស្សាតិ ។

[២២៤] ព្រះសាវិបុត្តនិយាយថា ធន្ទៈមានកាយ កុំកាន់យក
 កាំបិតឡើយ ធន្ទៈមានកាយ ចូរញ៉ាំងអក្កភាពឱ្យប្រព្រឹត្តទៅចុះ ពួក
 យើងចង់ឱ្យធន្ទៈមានកាយ ញ៉ាំងអក្កភាពឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ ប្រសិនបើ
 មិនមានកោជនាធំជំសប្បាយ សម្រាប់ធន្ទៈមានកាយទេ ខ្លួនខ្ញុំនឹងស្វែង
 រកកោជនាធំជំសប្បាយ ឱ្យធន្ទៈមានកាយ ប្រសិនបើមិនមានកេសដ្ឋៈ
 ជាជំសប្បាយ សម្រាប់ធន្ទៈមានកាយទេ ខ្លួនខ្ញុំនឹងស្វែងរកកេសដ្ឋៈជាជំ
 សប្បាយឱ្យធន្ទៈមានកាយ ប្រសិនបើមិនមានមនុស្សជាឧបដ្ឋាកដ៏សមគួរ
 សម្រាប់ធន្ទៈមានកាយទេ ខ្លួនខ្ញុំនឹងបម្រើធន្ទៈមានកាយ ធន្ទៈមានកាយ
 កុំកាន់យកកាំបិតឡើយ ធន្ទៈមានកាយ ចូរញ៉ាំងអក្កភាពឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ
 យើងព្រាថ្នាឱ្យធន្ទៈមានកាយ ញ៉ាំងអក្កភាពឱ្យប្រព្រឹត្តទៅណាស់ ។

[២២៥] ធន្តិកុរុឡើយថា ម្ចាស់អាវុសោ សាវិបុត្ត កោជនាធំ
 សប្បាយ សម្រាប់ខ្ញុំមិនមែនគ្មានទេ កេសដ្ឋៈជាជំសប្បាយសម្រាប់ខ្ញុំមិន
 មែនគ្មានទេ មនុស្សជាឧបដ្ឋាកដ៏សមគួរសម្រាប់ខ្ញុំមិនមែនគ្មានទេ ម្ចាស់
 អាវុសោ សាវិបុត្ត តែងខ្ញុំប្រាប់បម្រើព្រះសាស្តា យូរអង្វែងមកហើយ
 ដោយសេចក្តីពេញចិត្តពិតៗ មិនមែនបម្រើដោយសេចក្តីមិនពេញចិត្តទេ

ឯកំ ហិ អកុសោ សាវ័យុត្ត សាវកស្ស បដិវច្ចំ
 យំ សន្តាវំ បរិចរេយ្យ មនាបេនេវ នោ អមនាបេន
 អនុបវដ្តិ នន្ទោ ភិក្ខុ សន្តំ អហរិស្សតីតំ វិវមេតិ^(១)
 អកុសោ សាវ័យុត្ត ជាតេហិតំ ។ បុត្រេយ្យម មយំ
 អាយស្មន្តំ ធន្តំ កក្កំ^(២) នេសំ សពេ អាយស្មា
 នន្ទោ ឧកាសំ កាកេតិ បញ្ចស្ស វេយ្យកា-
 ណាយាតិ ។ បុត្រាសោ សាវ័យុត្ត សុត្វា វេ-
 ទិស្សាមីតិ ។

[២២២] ចក្កំ អកុសោ ធន្ត ចក្កវិញ្ញាណំ ចក្ក
 វិញ្ញាណវិញ្ញាតត្វេ ធម្មេ ឯតំ មម វិសោធមមស្មំ វិសោ
 មេ អន្តាតិ សមនុបស្សសំ ។ សាតំ អកុសោ ធន្ត ។ សា-
 តវិញ្ញាណំ ។ មេ ។ យាទំ អកុសោ ធន្ត យាទវិញ្ញា-
 ណំ... ជិវ្ហំ អកុសោ ធន្ត ជិវ្ហវិញ្ញាណំ... កាយំ អកុ-
 សោ ធន្ត កាយវិញ្ញាណំ... មនំ អកុសោ ធន្ត មនោ-
 វិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតត្វេ ធម្មេ ឯតំ មម
 វិសោធមមស្មំ វិសោ មេ អន្តាតិ សមនុបស្សតីតិ ។

១ ម. វិវមេតេ វិ ។ ២ ម. កក្កវេ ។ ម. កិក្កវេ ។

មាលកាសាសាវ័យុត្ត ព្រោះថា អំពើដែលសមគួរដល់សាវ័ក គឺត្រង់
 បាម្រិត្រសាស្តា ដោយសេចក្តីពេញចិត្តពិត ។ មិនមែនបាម្រិតដោយ
 សេចក្តីមិនពេញចិត្តនោះទេ មាលកាសាសាវ័យុត្ត អ្នកចូរចំរុក
 សេចក្តីនេះយ៉ាងនេះថា នេត្តិភូមិភិក្ខុកាយកតំបិដកោសាវ័កវិវាទេ ។
 ព្រះសាវ័យុត្តស្មោះថា បើនេះមានកាយបើកទុកសាវ័យុត្តវិញ្ញាណ
 យើងមិនសូវទៅហេតុបង្កប់នឹងនេះមានកាយ ។ នេត្តិភូមិវិញ្ញាណ មាល
 កាសាសាវ័យុត្ត អ្នកស្មារមកចុះ ទំស្តាប់ហើយគង់នឹងដឹង ។

[២២២] មាលកាសាធន្តៈ អ្នកពិចារណាយើញទូរចក្ក ទូរចក្ក-
 វិញ្ញាណ និងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចក្កវិញ្ញាណថា ទុរេបសំអញ
 ទុរេអញ ទុរេអញ ដូច្នេះដែរ មាលកាសាធន្តៈ អ្នកពិចារណា
 យើញទូរសាតៈ ទូរសាតវិញ្ញាណ ។ មេ ។ មាលកាសាធន្តៈ អ្នកពិចារ-
 ណាយើញទូរយាទៈ ទូរយាទវិញ្ញាណ... មាលកាសាធន្តៈ អ្នកពិចារ-
 ណាយើញទូរជិវ្ហ ទូរជិវ្ហវិញ្ញាណ... មាលកាសាធន្តៈ អ្នកពិចារណា
 យើញទូរកាយ ទូរកាយវិញ្ញាណ... មាលកាសាធន្តៈ អ្នកពិចារណា
 យើញទូរមនោ ទូរមនោវិញ្ញាណ និងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយមនោ-
 វិញ្ញាណថា ទុរេបសំអញ ទុរេអញ ទុរេអញ ដូច្នេះដែរ ។

ចតុំ អារុសោ សារីបុត្ត ចតុរិញ្ញាលំ ចតុរិញ្ញាលា-
 រិញ្ញាតទ្វេ ធម្មេ ទេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ
 អត្តាតិ សមទុបស្សាមិ សោតំ អារុសោ សារីបុត្ត សោ-
 តរិញ្ញាលំ... យាទំ អារុសោ សារីបុត្ត យាទរិញ្ញាលំ...
 ជំព្វំ អារុសោ សារីបុត្ត ជំព្វរិញ្ញាលំ ... កាយំ
 អារុសោ សារីបុត្ត កាយរិញ្ញាលំ... មនំ អារុសោ
 សារីបុត្ត មនោរិញ្ញាលំ មនោរិញ្ញាលារិញ្ញាតទ្វេ ធម្មេ
 ទេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ
 សមទុបស្សាមិ ។

[២២៥] ចតុស្មី អារុសោ ធម្មេ ចតុរិញ្ញាលោ
 ចតុរិញ្ញាលារិញ្ញាតទ្វេសុ ធម្មេសុ តំ វិស្វា តំ
 អភិញ្ញាយ ចតុំ ចតុរិញ្ញាលំ ចតុរិញ្ញាលារិញ្ញាតទ្វេ
 ធម្មេ ទេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ
 សមទុបស្សាសំ សោតស្មី អារុសោ ធម្មេ សោតរិញ្ញា-
 លោ ... យាទស្មី អារុសោ ធម្មេ យាទរិញ្ញាលោ ...

ម្ចាស់អារុសោសារីបុត្រ ខ្ញុំពិចារណាយិញ្ញាទ្វេកុ ទ្វេកុរិញ្ញាលា មិន
 ត្រូវបានដឹងដោយចក្ខុរិញ្ញាលាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំ
 មិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនខ្លួនអញទេ ម្ចាស់អារុសោសារីបុត្រ ខ្ញុំ
 ពិចារណាយិញ្ញាទ្វេសាគៈ ទ្វេសាគិញ្ញាលា ... ម្ចាស់អារុសោសារីបុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាយិញ្ញាទ្វេយាទៈ ទ្វេយាទិញ្ញាលា ... ម្ចាស់អារុសោសារីបុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាយិញ្ញាទ្វេជំព្វ ទ្វេជំព្វរិញ្ញាលា ... ម្ចាស់អារុសោសារីបុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាយិញ្ញាទ្វេកាយ ទ្វេកាយរិញ្ញាលា ... ម្ចាស់អារុសោសារីបុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាយិញ្ញាទ្វេមនោ ទ្វេមនោរិញ្ញាលា មិនត្រូវបានដឹង
 ដោយមនោរិញ្ញាលាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំ
 មិនមែនខ្លួនអញ ។

[២២៥] ព្រះសារីបុត្រសួរថា ម្ចាស់អារុសោនេះ អ្នកឃើញ
 ដូចម្តេច ដឹងដូចម្តេច ក្នុងចក្ខុ ក្នុងចក្ខុរិញ្ញាលា មិនក្នុងត្រូវបានដឹងដោយ
 ចក្ខុរិញ្ញាលា ចៀបពិចារណាយិញ្ញាទ្វេកុ ទ្វេកុរិញ្ញាលា
 មិនត្រូវបានដឹងដោយចក្ខុរិញ្ញាលាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំ
 មិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនខ្លួនអញទេ ម្ចាស់អារុសោនេះ ក្នុងសាគៈ
 ក្នុងសាគិញ្ញាលា... ម្ចាស់អារុសោនេះ ក្នុងយាទៈ ក្នុងយាទិញ្ញាលា...
 ក្នុងជំព្វ ក្នុងជំព្វរិញ្ញាលា... ម្ចាស់អារុសោនេះ ក្នុងកាយៈ ក្នុងកាយរិញ្ញាលា...
 ក្នុងមនោ ក្នុងមនោរិញ្ញាលា មិនត្រូវបានដឹងដោយមនោរិញ្ញាលាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនខ្លួនអញ ។

ជំងឺយ អាវុសោ ធម្ម ជំងឺវិញ្ញាណោ... កាយស្មី
 អាវុសោ ធម្ម កាយវិញ្ញាណោ... មនស្សី អាវុសោ ធម្ម
 មនោវិញ្ញាណោ មនោវិញ្ញាណាវិញ្ញាតទ្វេសុ ធម្មេសុ កី
 ទិស្វា កី អភិញ្ញាយ មនំ មនោវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញា-
 ណាវិញ្ញាតទ្វេ ធម្មេ ធម្មេនំ មម ធម្មេសោហមស្មំ ធម្មេសោ
 អត្តាតិ សមទុបស្សសីតំ ។ ចតុស្សី អាវុសោ សាវី-
 បុត្ត ចតុវិញ្ញាណោ ចតុវិញ្ញាណាវិញ្ញាតទ្វេសុ ធម្មេសុ
 ជំរោជំ ទិស្វា ជំរោជំ អភិញ្ញាយ ចតុំ ចតុវិញ្ញា-
 ណំ ចតុវិញ្ញាណាវិញ្ញាតទ្វេ ធម្មេ ធម្មេនំ មម ធម្មេសោ-
 ហមស្មំ ធម្មេសោ អត្តាតិ សមទុបស្សមិ សោ-
 តស្មី អាវុសោ សាវីបុត្ត សោតវិញ្ញាណោ... យាធន-
 ស្មី អាវុសោ សាវីបុត្ត យាធនវិញ្ញាណោ... ជំងឺយ
 អាវុសោ សាវីបុត្ត ជំងឺវិញ្ញាណោ... កាយស្មី អាវុសោ
 សាវីបុត្ត កាយវិញ្ញាណោ... មនស្សី អាវុសោ សា-
 វីបុត្ត មនោវិញ្ញាណោ មនោវិញ្ញាណាវិញ្ញាតទ្វេសុ
 ធម្មេសុ ជំរោជំ ទិស្វា ជំរោជំ អភិញ្ញាយ

មាសអាវុសោធម្មៈ កុដិជិត្ត កុដិជិត្តវិញ្ញាណោ... មាសអាវុសោធម្មៈ
 កុដិកាយ កុដិកាយវិញ្ញាណោ... មាសអាវុសោធម្មៈ អកុយេញដូចម្តេច
 ដឹងដូចម្តេច កុដិមនោ កុដិមនោវិញ្ញាណោ ឯកកុដិពួកធម៌ដែលគប្បី
 ដឹងដោយមនោវិញ្ញាណោ ទើបចំចារណាយេញ ខ្ញុំមនោ ខ្ញុំមនោ-
 វិញ្ញាណោ ឯកកុដិពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយមនោវិញ្ញាណោថា ខ្ញុំមិនមែន
 របស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញៈ ។
 មាសអាវុសោសាវីបុត្ត ខ្ញុំយេញខ្ញុំសេចក្តីលេត់ ដឹងខ្ញុំសេចក្តី
 លេត់ កុដិចក្ក កុដិចក្កវិញ្ញាណោ ឯកកុដិពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយ
 ចក្កវិញ្ញាណោ លើចំចារណាយេញខ្ញុំចក្ក ខ្ញុំចក្កវិញ្ញាណោ ឯកកុដិពួកធម៌
 ដែលគប្បីដឹងដោយចក្កវិញ្ញាណោថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញៈ ។ មាសអាវុសោសាវីបុត្ត កុដិសោតៈ
 កុដិសោតវិញ្ញាណោ... មាសអាវុសោសាវីបុត្ត កុដិយាធនៈ កុដិយាធន-
 វិញ្ញាណោ... មាសអាវុសោសាវីបុត្ត កុដិជិត្ត កុដិជិត្តវិញ្ញាណោ... មាស
 អាវុសោសាវីបុត្ត កុដិកាយ កុដិកាយវិញ្ញាណោ... មាសអាវុសោ
 សាវីបុត្ត ខ្ញុំយេញខ្ញុំសេចក្តីលេត់ ដឹងខ្ញុំសេចក្តីលេត់ កុដិមនោ
 កុដិមនោវិញ្ញាណោ ឯកកុដិពួកធម៌ដែលគប្បីដឹង ដោយមនោវិញ្ញាណោ

អាយស្មា ច សារីបុត្តា អាយស្មា ច មហាតុន្តា
អាយស្មន្តំ ធួំ ឥមិនា ឡាវេន ឡាវេន ឡាវេន ឡាវេន
សតា បញ្ញមិស្ម ។

[២២៩] អថោ អាយស្មា ធួនា អថេវុត្តន្ត
អាយស្មន្ត ច សារីបុត្ត អាយស្មន្ត ច មហាតុន្ត
សត្វំ អាហរេសី ។ អថោ អាយស្មា សារីបុត្តា
យេន កកា តេនុបស្សន្តិមិ ឧបស្សន្តិមិ កកាវន្តិ
អកាវេន ឯសិវេន ឯសិវេន ។ ឯសិវេន ឯសិវេន
ចោ អាយស្មា សារីបុត្តា កកាវន្តិ ឯសិវេន អ-
យស្មតា កន្ត ធួន ធួន សត្វំ អាហរិកំ តស្ស កា
កតំ តោ អភិសម្បវាយេនិ ។ ធួន តេ សារីបុត្ត
ធួន កិកុតា សម្មាសោ អនុបវត្តនា ក្បកតា-
តំ ។ អត្ថំ កន្ត បុត្តិវិ ធួន វត្តនាមោ តតា-
យស្មតា^(១) ធួន សម្មាសោ សុហវត្តនាសិ
ឧបវត្តនាសិ ។

១. ឧ. សម្រាយស្មតា ។

ព្រះសារីបុត្តនាមកាយ ធួនព្រះមហាតុន្តនាមកាយ បាននិយាយ
ខ្លាំងនេះនាមកាយ ដោយឡែកនេះហើយ ក៏ព្រោះកំណើតសាសនៈ
ចេញទៅ ។

[២២៩] ព្រះសាវណ្ណសម្មាសម្ពុទ្ធនាមកាយ ធួនព្រះ
មហាតុន្តនាមកាយ ចេញទៅនិយាយប៉ុន្មាន ព្រះនេះនាមកាយក៏នាំ
យកទៅកំណើត ។ ព្រះនោះ ព្រះសារីបុត្តនាមកាយ ចូលទៅដល់
ព្រះនាមព្រះកោត លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះនាមព្រះកោតហើយ
អង្គុយនៅក្នុងវិសមគ្គ ។ លុះព្រះសារីបុត្តនាមកាយ អង្គុយក្នុង
វិសមគ្គហើយ ទើបក្រាបចូលព្រះនាមព្រះកោតយ៉ាងនេះថា បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នេះនាមកាយ នាំយកទៅកំណើតហើយ គតិរបស់
លោក ដូចម្តេចទៅ បរលោកដូចម្តេចទៅ ។ ព្រះនាមព្រះកោត
ត្រាស់ថា ម្ចាស់សារីបុត្ត ការមិនមានទោស (នោះ) នៅក្នុងព្រះ
ព្រះកោតនោះមុនអ្នកឯងហើយទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មានស្រុក
វដ្តិ ឈ្មោះបុព្វជីវៈ ត្រកូលជាបិត្រ ត្រកូលជាសិទ្ធិញ្ចំ ត្រកូលដែល
ត្រកូលទៅរក របស់នេះនាមកាយ មាននៅក្នុងស្រុកនោះ ។

[២២៨] ហោត្ថិ ហោតាជិ^(១) សារីបុត្ត ទទ្ទស្ស
 ភិក្ខុនោ មិក្ខុកុលាជិ សុហដ្ឋកុលាជិ ឧបវន្ធកុលាជិ
 បាហំ សារីបុត្ត ឯក្កាវតា ឧបវន្តោតិ វនាមិ យោ
 ទោ សារីបុត្ត ឥមញ្ច កាយំ និក្ខិបតិ អញ្ញញ្ច
 កាយំ ឧបាជិយតិ តមហំ ឧបវន្តោតិ វនាមិ តំ
 ទទ្ទស្ស ភិក្ខុនោ នន្តិ អនុបវន្តិ^(២) នន្តោ ភិក្ខុ
 សត្តំ អាហរេសីតិ^(៣) ។ ឥនមហេន ភកា អត្តមនា
 អាយស្មា សារីបុត្តោ ភកាវតោ កាសិទិ អភិនិទ្ទិតិ ។

ឧទ្ទោហស្សន្តំ ឧតិយំ និទ្ទិតំ ។

១ ខ. ហោត្ថិ ហោតេ ។ ឃ. ហោសន្តិ ហោតេ ។ ២ ខ. ម. អនុបវន្តោ ។ ៣ ប. តិកោ
 បរិ ឯវមេតំ សារីបុត្ត បាហរិទំ ។

[២២៨] ព្រះមានព្រះភាគប្រាសថា ម្ចាស់សារីបុត្រ ត្រកូល
 ចាងនោះ គឺត្រកូលជាមិត្ត ត្រកូលជាសំឡាញ់ ត្រកូលដែលគួរចូល
 ទៅរករបស់ទទួលភិក្ខុ មានទំនោរហើយ ម្ចាស់សារីបុត្រ តែជាគាត់គេ
 មិនហៅថាជាបុគ្គលគួរគំរងៀល ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះទេ
 ម្ចាស់សារីបុត្រ អ្នកណាដាក់ចុះខ្លួនកាយនេះផង ប្រកាន់ខ្លួនកាយឯទៀត
 ផង គាត់គេហៅអ្នកនោះថា គួរគំរងៀល ដំណើរនោះ មិនមាន
 ផល់ទទួលភិក្ខុទេ ទទួលភិក្ខុនាំយកខ្លួនគាត់ដាក់អោយទោសឡើយ ។ លុះព្រះ
 មានព្រះភាគរោលពាក្យនេះហើយ ព្រះសារីបុត្រមានកាយុ ក៏មាន
 សេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះកាសិទ្ធិរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ឧទ្ទោហស្សន្ត ទី ២ ។

តតិយំ បុណ្ណាវាទសុត្តំ

(២២៩) ឯវុទ្ធិ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកកំ
 សាវត្ថុយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
 រមេ ។ អនេចា អាយស្មា បុណ្ណា សាយស្គាសមយំ
 បដិសណ្ឋាថា វុទ្ធិតោ យេន ភកកំ ភេតុបសង្កមិ
 ទបសង្កមិត្វា ភកកំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ វិសិដិ ។
 ឯកមន្តំ វិសិដ្ឋោ ចោ អាយស្មា បុណ្ណា ភកកំ
 ឯកនិវេទ សាទុ មិ ភន្តេ ភកកំ សង្ខតេន ឡិវនេន
 ឡិវនតុ យមហំ ភកកំតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ
 វុទ្ធកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបិ បហិតត្តោ វិហរេយវុទ្ធិ ។
 ភេតហិ បុណ្ណា សុណាហិ សាទុកំ មនសិករេហិ
 ភាសិស្សាមីតិ ។ ឯវុទ្ធិតំ ចោ សោ អាយស្មា
 បុណ្ណា ភកកំតោ បទូស្សាសិ ។

បុណ្ណាវាទសូត្រ ទី ៣

(២២៩) ឯបុណ្ណាវាទសុត្ថំ យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ គង់នៅក្នុងវត្តជេតវន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀចក្រុង
 សាវត្ថី ។ គ្រាទានឯង ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុចេញចាត់សម្ប ក្នុង
 វេលាសៀល ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅ
 ដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះ
 ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូល
 ព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមាន
 ព្រះភាគ មេត្តាប្រោស ទូន្មានទំព្រះអង្គដោយព្រះឡាងយ៉ាងសន្តិប
 លុះទំព្រះអង្គស្តាប់ខ្ញុំធម៌ របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ នឹងចេញទៅ
 តែម្នាក់ឯង មិនប្រមាទ មានព្យាយាមជាក្រឡឹងដុតបំផ្លាញកិលេស
 មានចិត្តបញ្ចូលទៅកាន់ព្រះនិរ្វាន សម្រេចសម្រាន្តនិយាមបទាំង ៤ ។
 ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់បុណ្ណៈ បើដូច្នោះ អ្នកចូរប្រុងស្តាប់
 ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឱ្យល្អ គឺជាគតនឹងសំដែង ។ ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុនោះ
 ទទួលព្រះកុដ្ឋដ៏ការរបស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[២៣០] ភក្កា ឯកនិកោ សន្តិ ទោ បុណ្ណ
 ទក្កវិញ្ញេយ្យា រុច្ចា ឥដ្ឋា កត្តា មនាមា បិយរុច្ចា
 កាម្មបសញ្ញិតា រដ្ឋធិយា ភក្កោ ភិក្ខុ អភិទន្ធនិ
 អភិវននិ អន្លោសាយ វិជ្ជតិ ភស្ស តំ អភិទន្ធតោ
 អភិវនតោ អន្លោសាយ វិជ្ជតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្ទិ
 នន្ទិសមុទយា ទុក្ខសមុទយោ បុណ្ណាតិ វនាមិ ។ សន្តិ
 ទោ បុណ្ណ សោតវិញ្ញេយ្យា សន្តា ... យានវិញ្ញេយ្យា
 កត្តា...ដិព្វវិញ្ញេយ្យា វសា...កាយវិញ្ញេយ្យា ដោដ្ឋទា...
 មនាវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កត្តា មនាមា បិយរុច្ចា
 កាម្មបសញ្ញិតា រដ្ឋធិយា ភក្កោ ភិក្ខុ អភិទន្ធនិ
 អភិវននិ អន្លោសាយ វិជ្ជតិ ភស្ស តំ អភិទន្ធតោ
 អភិវនតោ អន្លោសាយ វិជ្ជតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្ទិ
 នន្ទិសមុទយា ទុក្ខសមុទយោ បុណ្ណាតិ វនាមិ ។

[២៣០] ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់បុណ្ណៈ
 ច្រវែលឥឡូវដឹងដោយភ្នែក ជាច័ត្រាថ្ន ជាច័ត្រកអរ ជាច័ត្តាប័ប្ផ
 មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរឱ្យកើតព្រមគំនិត
 បើក្តីកើតយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់ខ្ជួចប្រទេស កាលដែលភិក្ខុ
 នោះកើតយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់ខ្ជួចប្រទេសហើយ សេចក្តី
 រីករាយក៏កើតឡើង ម្ចាស់បុណ្ណៈ គឺជាគតតោលថា ការកើតឡើង
 នៃសេចក្តីទុក្ខ ព្រោះការកើតឡើងនៃសេចក្តីរីករាយ ។ ម្ចាស់បុណ្ណៈ
 សំឡេងដែលឥឡូវដឹងដោយត្រចៀក... ក្លិនដែលឥឡូវដឹងដោយច្រមុះ...
 រសដែលឥឡូវដឹងដោយអណ្តាត... ដោដ្ឋទាដែលឥឡូវដឹងដោយកាយ...
 ធម៌ដែលឥឡូវដឹងដោយបំភ្លឺ ជាច័ត្រាថ្ន ជាច័ត្រកអរ ជាច័ត្តាប័ប្ផ
 មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរឱ្យកើតព្រមគំនិត
 បើក្តី រីករាយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់ខ្ជួចធម៌នោះ កាលដែល
 ភិក្ខុនោះ រីករាយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់ ខ្ជួចធម៌នោះហើយ
 សេចក្តីរីករាយក៏កើតឡើង ម្ចាស់បុណ្ណៈ គឺជាគតតោលថា ការកើត
 ឡើងនៃសេចក្តីទុក្ខ ព្រោះការកើតឡើងនៃសេចក្តីរីករាយ ។

(២៣១) សន្តិ ទេ^(១) បុណ្យ ធម្មវិញ្ញយ្យា
 រុត្តា ឥត្តា កត្តា មនាថា មិយរុត្តា កាម្មមសញ្ញិតា
 រដ្ឋនិយា តញ្ចេ កំភូ ចាភិទទ្ធចតិ ចាភិវនតិ ចាដ្ឋោ-
 សាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អនភិទទ្ធតោ អនភិវនតោ
 អនដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតោ ទទ្ធិ ទិវុជ្ឈតិ ទទ្ធិទិវនតា
 ទុក្ខនិវេទនា បុណ្យាភិ វនាមិ ។ សន្តិ ទេ បុណ្យ
 សោភវិញ្ញយ្យា សន្តា... យាទវិញ្ញយ្យា កត្តា...
 ជិត្តវិញ្ញយ្យា រសា... កាយវិញ្ញយ្យា ដោដ្ឋព្វា...
 មនោវិញ្ញយ្យា ធម្មា ឥត្តា កត្តា មនាថា មិយរុត្តា
 កាម្មមសញ្ញិតា រដ្ឋនិយា តញ្ចេ កំភូ ចាភិទទ្ធចតិ ចា-
 ភិវនតិ ចាដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អនភិទទ្ធតោ
 អនភិវនតោ អនដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតោ ទទ្ធិ ទិវុជ្ឈតិ

(២៣១) ម្ចាស់បុណ្យៈ ច្រវែងលក្ខណ៍ដឹងដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា
 ជាទីគ្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពត្រូវស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម
 គួរឱ្យកើតព្រេកកំរោង បើកុំមិនរីករាយ មិនពោលសរសើរ មិន
 ប្រកាន់ខ្ជាប់ខ្ជួនប្រដាន កាលដែលកិច្ចការមិនរីករាយ មិនពោលសរ-
 សើរ មិនប្រកាន់ខ្ជាប់ខ្ជួនប្រដានហើយ សេចក្តីរីករាយក៏លេងរំលោភ ម្ចាស់
 បុណ្យៈ គង់គិតពោលថា ការលេងសេចក្តីទុក្ខ ព្រោះការលេងសេចក្តី
 រីករាយ ។ ម្ចាស់បុណ្យៈ សំឡេងដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក... ក្លិន
 ដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ... សេចក្តីដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត... ដោដ្ឋព្វៈ
 ដែលគប្បីដឹងដោយកាយ... ធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាទីប្រាថ្នា
 ជាទីគ្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពត្រូវស្រឡាញ់ ប្រកបដោយ
 កាម គួរឱ្យកើតព្រេកកំរោង បើកុំមិនរីករាយ មិនពោលសរសើរ
 មិនប្រកាន់ខ្ជាប់ខ្ជួនប្រដាន កាលដែលកិច្ចការមិនរីករាយ មិនពោល
 សរសើរ មិនប្រកាន់ខ្ជាប់ខ្ជួនប្រដានហើយ សេចក្តីរីករាយក៏លេងរំលោភ

នន្ទិទិវេនា នុក្ខន្ទិវេនា បុណ្ណាតិ វនាមិ ។
 ឥមំនា ច ភំ បុណ្ណា មយោ សន្និក្កេន ឡំវនេន
 ឡំវនេន កកមស្មី^(១) ជនបទេ វិហរិស្សសីតិ ។
 ឥមំនាហំ កន្ត កកវតា សន្និក្កេន ឡំវនេន ឡំវនេ-
 នោ អភិ សុធាបរន្តោ ធាម ជនបទោ កត្តាហំ
 វិហរិស្សមីតិ ។

[២៣២] ចណ្ហា ទោ បុណ្ណា សុធាបរន្តកា
 មនុស្សា ឧរុសា ទោ បុណ្ណា សុធាបរន្តកា មនុស្សា
 សចេ តំ បុណ្ណា សុធាបរន្តកា មនុស្សា អក្កោ-
 សិស្សន្តិ បរិកាសិស្សន្តិ តត្ថ តេ បុណ្ណា កំន្តិ ក-
 វិស្សតីតិ ។ សចេ មំ កន្ត សុធាបរន្តកា មនុស្សា
 អក្កោសិស្សន្តិ បរិកាសិស្សន្តិ តត្ថ មេ វរំ ក-
 វិស្សតិ កន្តកា វតិមេ សុធាបរន្តកា មនុស្សា
 សុកន្តកា វតិមេ សុធាបរន្តកា មនុស្សា យំ មេ
 នយំមេ កាណិទា បហារំ ទេន្តិទិ វរមេត្ថ កកវា
 កវិស្សតិ វរមេត្ថ សុកត កវិស្សតីតិ ។

១. ឧ. ប. ករស្មី ។

មាលបុណ្ណៈ គឺជាគតិភាសាថា ការលេចសេចក្តីខ្ពស់ ព្រោះការលេច
 សេចក្តីកកយ ។ មាលបុណ្ណៈ គឺជាគតិខ្ពស់អ្នកដោយឡែកយ៉ាងស្រដៀង
 នេះឯងហើយ តើអ្នកនឹងនៅក្នុងជនបទណា ។ ព្រះបុណ្ណៈក្រាបបង្គំទូល
 ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំខ្លាចខ្ញុំព្រះអង្គដោយ
 ឡែកស្រដៀងនេះហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងនៅក្នុងជនបទឈ្មោះសុធាបរន្តៈ ។

[២៣២] ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មាលបុណ្ណៈ ពួកមនុស្ស
 អ្នកនៅក្នុងសុធាបរន្តជនបទ សុទ្ធតែកកយ ។ មាលបុណ្ណៈ ពួកមនុស្ស
 អ្នកនៅក្នុងសុធាបរន្តជនបទ សុទ្ធតែកំរើស ។ មាលបុណ្ណៈ ប្រសិនបើ
 ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុធាបរន្តជនបទ ជេរ គម្រាមអ្នក មាលបុណ្ណៈ
 អ្នកនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះដូចម្តេចទៅ ។ ព្រះបុណ្ណៈក្រាបបង្គំទូលថា
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុធាបរន្តជនបទ
 នឹងជេរ គម្រាមខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះថា
 ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុធាបរន្តជនបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្ស
 អ្នកនៅក្នុងសុធាបរន្តជនបទនេះ ល្អណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្ស
 ទាំងនេះ មិនប្រហារគ្នាអញ ដោយបាតដៃ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ
 ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គ
 នឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ ។

សប្បាយធម៌ បុណ្យាភិសេក សុត្តន្តបិដក ឧបាសម្ព័ន្ធ

(២៣៣) ស.នេ បទ តេ បុណ្យា សុត្តន្តបិដក

មនុស្សា ចាណំនា បហារំ ទស្សន្តិ ភត្ត បទ តេ

បុណ្យា ភត្តិ ភវិស្សតិ ។ ស.នេ មេ កន្ត កុណ

បទ មនុស្សា ចាណំនា បហារំ ទស្សន្តិ ភត្ត

មេ ឃី ភវិស្សតិ កន្ត កុណ វតិមេ សុត្តន្តបិដក

មនុស្សា សុត្តន្តបិដក វតិមេ សុត្តន្តបិដក មនុស្សា

យំ មេ ឈមេ លេខុនា បរិ ទេស្តិ ឃីមេត្ថ

កកា ភវិស្សតិ ឃីមេត្ថ សុត្តន្ត ភវិស្សតិ ។

(២៣៤) ស.នេ បទ តេ បុណ្យា សុត្តន្តបិដក

មនុស្សា លេខុនា បហារំ ទស្សន្តិ ភត្ត បទ តេ

បុណ្យា ភត្តិ ភវិស្សតិ ។ ស.នេ មេ កន្ត កុណ

បទ មនុស្សា លេខុនា បហារំ ទស្សន្តិ

សប្បាយធម៌ បុណ្យាភិសេក កាតកំណាចនៃពុទ្ធសាសនា

(២៣៥) ព្រះមាតាព្រះភាគសូត្រ ខ្មោចបុណ្យៈ ប្រសិនបើ

ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុត្តន្តបិដក មិនប្រហារអ្នក ដោយបាតដៃ

ខ្មោចបុណ្យៈ តើអ្នកមិនប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះដូចម្តេច ។ ព្រះបុណ្យៈ

ក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើពួកមនុស្សអ្នកនៅ

ក្នុងសុត្តន្តបិដក មិនប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយបាតដៃ ខ្ញុំព្រះអង្គ

មិនប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុត្តន្ត

បិដកនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុត្តន្តបិដកនេះល្អ

ណាស់បង្គំ ដោយហេតុមនុស្សទាំងនេះ មិនប្រហារគ្នាអញ្ចោយ

ដំដី បពិត្រព្រះមាតាព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះ

បពិត្រព្រះសុភក្ត ខ្ញុំព្រះអង្គមិនប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះ ។

(២៣៦) ខ្មោចបុណ្យៈ ប្រសិនបើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុត្តន្ត

បិដក មិនប្រហារអ្នក ដោយដំដី ខ្មោចបុណ្យៈ អ្នកមិនប្រព្រឹត្ត

ក្នុងហេតុនោះដូចម្តេចទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើ

ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុត្តន្តបិដក មិនប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយដំដី

តត្ថ យេ ឯវំ ភវិស្សតិ កទ្ធកា វតិមេ សុធាបរទ្ធកា
មនុស្សា សុកទ្ធកា វតិមេ សុធាបរទ្ធកា មនុស្សា
យំ មេ នយិមេ នណ្ឌន បហារំ នេន្ទិតំ ឯវមេត្ថ
កកវា ភវិស្សតិ ឯវមេត្ថ សុគត ភវិស្សតីតិ ។

[២៣៩] ស.ទេ បទ តេ បុណ្ណ សុធាបរទ្ធកា
មនុស្សា នណ្ឌន បហារំ នស្សន្តំ តត្ថ បទ តេ
បុណ្ណ តិទ្ធិ ភវិស្សតីតិ ។ ស.ទេ មេ ក.ទេ សុធា-
បរទ្ធកា មនុស្សា នណ្ឌន បហារំ នស្សន្តំ តត្ថ
មេ ឯវំ ភវិស្សតិ កទ្ធកា វតិមេ សុធាបរទ្ធកា ម-
នុស្សា សុកទ្ធកា វតិមេ សុធាបរទ្ធកា មនុស្សា
យំ មេ នយិមេ សត្វន បហារំ នេន្ទិតំ ឯវមេត្ថ
កកវា ភវិស្សតិ ឯវមេត្ថ សុគត ភវិស្សតីតិ ។

ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះ យ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុង
សុធាបរទ្ធគងបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុធាបរទ្ធគ-
ងបទនេះ ល្អណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្សចាំនេះ មិនប្រហារ
ភាគាអញ ដោយដំបង បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រ-
ព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្ត
ហេតុនេះយ៉ាងនេះ ។

[២៣៩] ម្ចាស់បុណ្ណៈ ប្រសិនបើ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុង
សុធាបរទ្ធគងបទ នឹងប្រហារអ្នកដោយដំបង ម្ចាស់បុណ្ណៈ តើអ្នកនឹង
ប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះដូចម្តេចទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើនប្រសិន
បើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុធាបរទ្ធគងបទ នឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយ
ដំបង ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សអ្នក
នៅក្នុងសុធាបរទ្ធគងបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុធា-
បរទ្ធគងបទនេះ ល្អណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្សចាំនេះ មិនប្រហារ
ភាគាអញ ដោយកាំបិត បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹង
ប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្ត
ក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ ។

[២៣៦] ស ធម្ម បទ ភេ បុណ្ណ សុតបន្តកា
 មនុស្សា សត្វេន បរោវំ ទស្សន្តិ តត្ថ បទ ភេ បុណ្ណ
 តិច្ឆិ ភវិស្សតិ ។ ស ធម្ម មេ កន្ត្ថ សុតបន្តកា
 មនុស្សា សត្វេន បរោវំ ទស្សន្តិ តត្ថ មេ ឯវំ
 ភវិស្សតិ កន្ត្ថកា វតិមេ សុតបន្តកា មនុស្សា សុ-
 កន្ត្ថកា វតិមេ សុតបន្តកា មនុស្សា យំ មិ
 ធម៌មេ តិច្ឆាន សត្វេន ជីវិតា វេរោបេន្តិ ឯវ-
 មេត្ថ ភគវា ភវិស្សតិ ឯវមេត្ថ សុតត ភវិស្សតិ ។

[២៣៧] ស ធម្ម បទ តំ បុណ្ណ សុតបន្តកា
 មនុស្សា តិច្ឆាន សត្វេន ជីវិតា វេរោបេន្តិ
 តត្ថ បទ ភេ បុណ្ណ តិច្ឆិ ភវិស្សតិ ។ ស-
 ធម្ម មិ កន្ត្ថ សុតបន្តកា មនុស្សា តិច្ឆាន
 សត្វេន ជីវិតា វេរោបេន្តិ តត្ថ មេ ឯវំ ភ-
 វិស្សតិ សន្តិ ទោ ភគវតា សាវតា កាយេន
 ធម៌ ជីវិតេន ធម៌ អន្តិយមាថា ជីវិតិយមាថា^(១)

១ ១. ម. ជីវិតមាថា ។

[២៣៦] ម្ចាស់បុណ្ណៈ ប្រសិនបើ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុតា-
 បន្តជនបទ នឹងប្រហារអ្នក ដោយកាំបិត ម្ចាស់បុណ្ណៈ តើអ្នក
 នឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះ ដូចម្តេចទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ប្រសិនបើ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុតាបន្តជនបទ នឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ
 ដោយកាំបិត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះ យ៉ាងនេះថា ពួក
 មនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុតាបន្តជនបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្សអ្នកនៅ
 ក្នុងសុតាបន្តជនបទនេះ ល្អណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្សទាំងនេះ
 មិនផ្គាប់ជីវិតខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយកាំបិតដ៏មុតឡើយ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ
 ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុភក្ត ខ្ញុំព្រះអង្គ
 នឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ ។

[២៣៧] ម្ចាស់បុណ្ណៈ ប្រសិនបើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុតា-
 បន្តជនបទ នឹងផ្គាប់ជីវិតអ្នក ដោយកាំបិតដ៏មុត ម្ចាស់បុណ្ណៈ តើអ្នកនឹង
 ប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះដូចម្តេចទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិន
 បើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុតាបន្តជនបទ នឹងផ្គាប់ជីវិតខ្ញុំព្រះអង្គដោយ
 កាំបិតដ៏មុតមែន ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះ យ៉ាងនេះថា ពួក
 សាវ័ករបស់ព្រះមានព្រះភាគ ជាទុក្ខ ធុញ្ញត្រាស់ ភ្លើងកាយនឹងជីវិត

សត្វហារកំ បរិយេស្សន្តំ តំ មេ ឥទំ អបរិយេដ្ឋិយេ
 សត្វហារកំ លទ្ធន្តំ វិវាមេត្ថ ភកា ភវិស្សតិ វិវាមេត្ថ
 សុកក ភវិស្សតិ ។

(២៣៨) សាទុ សាទុ បុណ្ណ សក្ខីស្សសំ ទោ ភំ

បុណ្ណ ឥមិថា ធម្មបសមេន សមញ្ញាកោ សុតាប
 រទ្ធស្មី ជនបទេ វិហារិកុំ យស្សនាទិ ភំ បុណ្ណ កាលំ
 មញ្ញសិទិ ។ អថទោ អាយស្ស បុណ្ណ ភកាតោ
 កាសិទិ អភិទន្តិកា អនុមោទិកា ឧដ្ឋាយាសនា ក
 កវន្តំ អភិវន្តិកា បទក្ខិណំ កក្កា សេនាសនំ សំ
 សាមេត្តា កត្តចីវរាធាយ យេន សុតាបរត្តោ ជនបទោ
 តេន ចារិកំ បញ្ញាមិ ។ អនុបុត្រេន ចារិកញ្ចរោ
 តោ យេន សុតាបរត្តោ ជនបទោ ភនវសរិ ។

វគីស្សនិកេ មូរុត្រៀនសស្រ្តាជាត្រៀនតំបង់ទូរិវិក កាត្វាអញ
 មិនបាច់ស្វន កេមូរុត្រៀនសស្រ្តា ជាត្រៀនតំបង់ទូរិវិកនោះទេ
 ស្រាប់តែបានមក បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុង
 ចោក្ខុខ្ញុំយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុភក ខ្ញុំព្រះអង្គ នឹងប្រព្រឹត្តក្នុងចោក្ខុ
 ខ្ញុំយ៉ាងនេះ ។

(២៣៨) ម្ចាស់បុណ្ណៈ ប្រពៃណាស់ហើយ ម្ចាស់បុណ្ណៈ អ្នក
 ឯងប្រកបដោយការទូន្មានចិត្តនឹងការម្លាប់ចិត្តនេះហើយ ទើបគួរនឹងនៅ
 ក្នុងសុតាបរត្តជនបទបាន ម្ចាស់បុណ្ណៈ ចូរអ្នកសំគាល់ទូរកាលគួរនឹងទៅ
 ឥឡូវនេះចុះ ។ គ្រានោះឯង ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ ក្រេកអរ អនុមោ
 ទនា ចំពោះកាសិទិ នៃព្រះមានព្រះភាគ ហើយក្រោកចាកអាសនៈ
 ថ្វាយបង្គំលាព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទេស្យលា ហើយរៀបចំសនាសនៈ
 រួចចាប់យកបាត្រនិងចីវរ និមន្តទៅកាន់ចារិក ក្នុងសុតាបរត្តជនបទ ។
 លុះនិមន្តទៅកាន់ចារិកតាមលំដាប់ ក៏បានដល់សុតាបរត្តជនបទនោះ ។

(២៣៧) កម្រ សុទ្ធិ អាយស្មា បុណ្យា សុតា-
 បាទ្តស្មី ជនបទេ វិហាតិ ។ អដាទា អាយស្មា បុណ្យា
 តេវេន្តរាស្សន្ត បញ្ចមត្តានិ ឧបាសកាសកានិ បដិ-
 ទេសេសិ^(*) តេវេន្តរាស្សន្ត បញ្ចមត្តានិ ឧបាសកា-
 សកានិ បដិទេសេសិ តេវេន្តរាស្សន្ត តិស្សា វិជ្ជា-
 សច្ចាកាសិ ។ អដាទា អាយស្មា បុណ្យា អបរេន-
 សមយេន បរិវេណយំ ។ អដាទា សម្ពុហុលា ភិក្ខុ-
 យេន កតក តេន្តបស្សន្តិយិសុ ឧបសាស្តិមិត្តា កតកុំ-
 អភិវរេន្តា ឯកមន្តំ ឯសិវិសុ ។ ឯកមន្តំ ឯសិវិ-
 ទោ តេ ភិក្ខុ កតកុំ ឯតនរាវចំ យោ សោ កន្តេ-
 បុណ្យា ធាម កុលបុត្តោ កតកា សុទ្ធិត្ថេន ឱវ-
 ទេន ឱវរិគោ សោ កាលតតោ តស្ស កា តតិ-
 តោ អភិសម្បកយោតិ ។

* ខ. បដិវេសិ ។ ម. បដិវេសិ ។

(២៣៨) ព្វថា ព្រះបុណ្យៈមានអាយុ គតិវាត្មសុភាបាទ្ត-
 ជនបទេនា ។ ត្រាតានឯង ព្រះបុណ្យៈមានអាយុ បានទទួលពួក
 ឧបាសកប្រមាណ ៥០០ ខាងក្នុងស្ប្រះនោះ បានទទួលពួកឧបាសិកា
 ប្រមាណ ៥០០ ខាងក្នុងស្ប្រះនោះ ហើយលោកបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ឲ្យវិជ្ជា ខាងក្នុងស្ប្រះនោះដែរ ។ លំដាប់នោះ ព្រះបុណ្យៈ
 មានអាយុ តិបរិវេណទៅ ក្នុងសម័យខាងក្រោយ ។ ត្រាតាន
 ឯង ភិក្ខុជាច្រើនប្រេ ទូលរៅកាលព្រះមានព្រះភាគ លុះទូលរៅដល់
 ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអភិយក្ខន្ធទ័ដិសមគ្គ ។ លុះភិក្ខុ
 តាំងនោះ អភិយក្ខន្ធទ័ដិសមគ្គហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលព្រះមាន
 ព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កុលបុត្របុណ្យៈបុណ្យៈ
 ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទទួលដោយឧកានសន្តិប លោកធ្វើមរណ-
 កាលរៅហើយ គតិរបស់លោកដូចម្តេច បរលោកដូចម្តេចទៅ ។

[២២០] បណ្ឌិតោ ភិក្ខុវេ បុណ្ណោ កុលបុត្តោ
 បច្ចុប្បាទិ ធម្មស្សនុធម្មំ ឧ ធម្មំ ធម្មាទិការណំ
 វិហារវេសិ បរិទិទ្ធិតោ ភិក្ខុវេ បុណ្ណោ កុលបុត្តោតិ ។
 ឥន្ទមរោច ភគវា អត្តមទា តេ ភិក្ខុ ភគវតោ
 ភាសនំ អភិទទ្ធិន្តំ ។

បុណ្ណាវស្សន្តំ ធម្មំ ធម្មំ ។

[២២០] ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ
 កុលបុត្រឈ្មោះបុណ្ណៈជាបណ្ឌិត បានប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏សមគួរដល់នវវេលា-
 កុត្តរធម៌ តាំងមិនបានញ៉ាំងគឺជាអនុវិញ្ញាណប្រការធម៌ជាច្រើន ម្ចាស់
 ភិក្ខុតាំងឡាយ កុលបុត្រឈ្មោះបុណ្ណៈ បរិទិទ្ធិតាហើយ ។ លុះព្រះ
 មានព្រះភាគត្រាស់ដូច្នេះហើយ ភិក្ខុតាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីក្រេក
 អរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ បុណ្ណាវស្សន្តំ ទី ៣ ។

បញ្ញត្តិ នគរកោណ្ឌសុត្តន្ត

[២២១] ឯវង្ខេ សុត្តំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា
សាវត្ថិយំ វិហារនិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកាស្ស រា-
រាមេ ។ អថទោ មហាបជាបតី កោតមី បញ្ចមន្តេហិ
ភិក្ខុចិន្ទសតេហិ សន្និ យេន ភគវា តេនុមសង្កមិ
នុបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសំ ។
ឯកមន្តំ វិចិត្រា ទោ មហាបជាបតី កោតមី ភគវន្តំ
ឯកនរោថ ឡិវនត្ថុ កន្តេ ភគវា ភិក្ខុចិន្ទយោ អនុសា-
សតុ កន្តេ ភគវា ភិក្ខុចិន្ទយោ ករោតុ កន្តេ ភគវា
ភិក្ខុចិន្ទំ នម្ពីកាថន្តំ ។

[២២២] តេន ទោ បន សមយេន ថេរា
ភិក្ខុ ភិក្ខុចិន្ទយោ ឡិវនន្តំ បរិយាយេន ។ អា-
យស្មា បន នន្ទកោ ន វជ្ជតិ ភិក្ខុចិន្ទយោ ឡិវនត្ថុ

នគរកោណ្ឌសុត្តន្ត ទី ៤

[២២៣] ភ្នំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ
ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី
ជិតក្រុងសាវត្ថិ ។ លំដាប់នោះ ព្រះនាងមហាបជាបតិភោតមី
ព្រមទាំងភិក្ខុមី ប្រមាណប្រាំរយប្រាំ ទាំងទូលនៅគាល់ព្រះមាន
ព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយបិទ
នៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះនាងមហាបជាបតិភោតមី បិទនៅ
ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទូន្មានពួកភិក្ខុមី
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រៀនប្រដៅពួក
ភិក្ខុមី បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើនូវធម៌កថា
ដល់ពួកភិក្ខុមី ។

[២២៤] ក្នុងសម័យនោះឯង ពួកភិក្ខុជាច្រើនតែងទូន្មានពួកភិក្ខុមី
តាមវេទ ។ ចំណែកនគរកោណ្ឌនោះ មិនចង់ទូន្មានពួកភិក្ខុមី

បរិយាយេន ។ អថោ ភកា អាយស្មន្តំ អាទន្តំ
 អាមន្តសំ កាស្ស ទុ ទោ អាទន្ត អន្ត បរិយាយោ
 ភិក្ខុនិយោ ឱវេទិតុំ បរិយាយេនាតិ ។ សព្វេហេវ កន្ត
 ករោ បរិយាយោ^(១) ភិក្ខុនិយោ ឱវេទិតុំ បរិយា-
 យេន អយំ កន្ត អាយស្មា ទទ្ធកោ ទ ឥច្ឆតិ
 ភិក្ខុនិយោ ឱវេទិតុំ បរិយាយេនាតិ ។ អថោ ភកា
 អាយស្មន្តំ ទទ្ធកំ អាមន្តសំ ឱវេទ ទទ្ធក ភិក្ខុនិយោ
 អទុសាស ទទ្ធក ភិក្ខុនិយោ កាលោ ព្វំ ព្រាហ្មណ
 ភិក្ខុនិយោ ធម្មិកាជន្តំ ។ ឯវម្ពន្តេតិ ទោ^(២) អាយស្មា
 ទទ្ធកោ កករោ បដិស្សត្វា បុព្វស្ថានមយំ ចំណ-
 សេតា បន្តិវរមាធាយ សាវត្ថំ បិណ្ឌាយ ចារិសំ ។
 សាវត្ថយំ បិណ្ឌាយ ធម្មតា បច្ឆាកត្តំ បិណ្ឌចា-
 តប្បដិក្ខន្តោ អត្តទុតិយោ យេន រាជកាកមោ
 តេទុបសន្តមិ ។ អទុសាសំ ទោ តា ភិក្ខុនិយោ
 អាយស្មន្តំ ទទ្ធកំ ទ្វរោវ អាភន្តន្តំ មិស្វាន អា-
 សនំ បញ្ញាបេតុំ ទុទកាព្វ ចាធានំ ទេវដ្ឋបេសុំ ។

១ ខ. ទទ្ធកស្ស កន្ត បរិយាយោ ។ ២ ខ. ទោ លោ ។

តាមវេនឡើយ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ព្រាស់ហៅព្រះគាត់មាន
 កាយមកថា ម្ចាស់គាត់ ថ្ងៃនេះ ជាវេនភិក្ខុណាហ្ន៎ ដែលត្រូវឲ្យទទេ
 ពួកភិក្ខុភិក្ខុភិក្ខុ ។ ព្រះគាត់ប្រាប់ទូលថា បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ភិក្ខុទាំងអស់ បានធ្វើវេន ដើម្បីទទួលពួកភិក្ខុ តាមវេន ហើយ
 បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នន្តកៈមានកាយនេះ ទទេទទ្ធកន្តពួកភិក្ខុភិក្ខុ
 វេន ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រាស់ហៅនន្តកៈមានកាយ
 មកថា ម្ចាស់នន្តកៈ អ្នកចូរទទួលពួកភិក្ខុ ម្ចាស់នន្តកៈ អ្នកចូរប្រៀន
 ប្រដៅពួកភិក្ខុ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរធ្វើទ្រព្យម្នាក់ ដល់ពួកភិក្ខុ ។
 នន្តកៈមានកាយ ទទួលព្រះពុទ្ធមីកាព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា
 ព្រះអង្គ ហើយស្ងៀមស្ងៀមប្រដាប់បាត្រនិងចីវរ ក្នុងបុព្វស្ថានម័យ
 ចូលទៅកាន់ត្រង់សាវត្ថំ ដើម្បីបិណ្ឌបាត ។ លុះព្រាស់ទៅបិណ្ឌបាត
 ក្នុងត្រង់សាវត្ថំហើយ ត្រឡប់មកពីបិណ្ឌបាតវិញ ក្នុងវេលាព្រាយ
 កត្ត មានទទេជាដំបូង គឺមានភ្នាក់ងារ ចូលទៅកាន់រាជកាកម ។
 ពួកភិក្ខុទាំងនោះ បានឃើញនន្តកៈមានកាយ មកពីចម្ងាយ លុះ
 ឃើញហើយ ក៏ក្រាលតាសនៈ ក៏កល់ទឹកសម្រាប់លាងព្រះបាទ ។

និសីទិ ទោ អាយស្មា ឧទ្ធកោ បញ្ញត្ត អាសនេ
 និសទ្ធិ ចានេ មក្កាលេសិ ។ តាម ទោ កិក្កុ-
 និយោ អាយស្មន្តិ ឧទ្ធកំ អភិវិនេត្វា ឯកមន្តិ
 និសីទិសុ ។

(២២៣) ឯកមន្តិ និសីទិ ទោ តា កិក្កុនិ-
 យោ អាយស្មា ឧទ្ធកោ ឯកនិរោធន៍ បដិបុត្តកថា
 ទោ កតិនិយោ កវិស្សតិ តត្ថ អាជានន្តិកិ អាជា-
 បាមាតិស្ស វេទនិយំ ន អាជានន្តិកិ ន អាជាបា-
 មាតិស្ស វេទនិយំ យស្សា វា បទស្ស កត្តា វា
 វិមតិ វា អហមេវ តត្ថ បដិបុត្តកថា វេទិ កន្ត
 កតិ វេទស្ស ក្យត្តាតិ ។ ឯក្កោកេនបិ មយំ កន្ត
 អយ្យស្ស ឧទ្ធកស្ស អត្តមថា អភិទន្ធាម^(*) យេន្ទ្រា
 អាយ្យ ឧទ្ធកោ បវរេភីតិ ។

១ ឧ. ម. អភិទន្ធាម ។

ឧទ្ធកៈមានអាយុអន្តិយលើកាសនៈ ដែលគេក្រាលទុកហើយ លុះ
 អន្តិយសិប ទើបលាងជើង ។ កិក្កុនិច្ចាតិនោះថ្វាយបង្គំឧទ្ធកៈមានអាយុ
 ហើយអន្តិយក្នុងទិសមគ្គុរ ។

(២២៤) លុះកិក្កុនិច្ចាតិនោះ អន្តិយក្នុងទិសមគ្គុរហើយ ឧទ្ធកៈ
 មានអាយុ បាននិយាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់នាងចាំឯងឡាយ កៅមុខ
 បើមានពាក្យសោកស្តុរ បើពួកកិក្កុនិច្ចាតិច្បាស់ក្នុងប្រស្នាឆោះ គប្បី
 ឆ្លើយថា ពួកយើងជើង បើមិនជើងទេ គប្បីឆ្លើយថា ពួកយើងមិនជើងទេ
 មួយទៀត កិក្កុនិច្ចាតិមានសេចក្តីសន្សំយូរឡើយដូច្នេះ កិក្កុនិច្ចាតិគប្បី
 សួរយើងក្នុងប្រស្នាឆោះចុះថា បតិក្រលោកដ៏ចម្រើន ពាក្យនេះដូចម្តេច
 សេចក្តីអធិប្បាយរបស់ពាក្យនេះដូចម្តេច ។ ពួកកិក្កុនិច្ចាតិបថា បតិក្រ
 លោកដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់ឧទ្ធកៈ បវរណាយើង ដោយពាក្យណា
 ពួកយើងមានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះលោកម្ចាស់ឧទ្ធកៈដោយពាក្យ
 មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

[២២២] តំ ភិ មញ្ញេ កតិមិយោ ធកុំ ធិត្ថំ វា
អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ កន្តេ ។ យម្បនាធិត្ថំ ធកុំ វា
តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ធកុំ កន្តេ ។ យម្បនាធិត្ថំ
ធកុំ វិបរិណាមធម្មំ កាល្យ ធុ តំ សមនុបស្សិតិ
ឯតំ មម ឯសោហាមស្មំ ឯសោ^(១) មេ អត្តាភិ ។
នោ ហេតិ កន្តេ ។ តំ ភិ មញ្ញេ កតិមិយោ សោភិ
ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ កន្តេ ។ បេ ។ យាធិ
ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ កន្តេ ។ បេ ។ ជិន្ន ធិត្ថា
វា អធិត្ថា វាតិ ។ អធិត្ថា កន្តេ ។ បេ ។ កាយោ
ធិត្ថា វា អធិត្ថា វាតិ ។ អធិត្ថា កន្តេ ។ បេ ។ ម.
នោ ធិត្ថា វា អធិត្ថា វាតិ ។ អធិត្ថា កន្តេ ។ យម្ប-
នាធិត្ថំ ធកុំ វា តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ធកុំ កន្តេ ។

១. ឯសោ ឯសុត្ត ។

[២២២] ឧទុក្ខភិក្ខុស្វរោ ម្នាលនាងចំណង់ ពួកនាង
សំគាល់នូវសេចក្តីនោះដូចម្តេច ចក្កៈទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ
លោកម្ចាស់ ។ បេសំណាមិនទៀង បេសំនោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។
បេសំនោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ បេសំណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ
នាងសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវបេសំនោះថា ខ្ចីរបស់
អញ ខ្ចីជាអញ ខ្ចីជាទ្រូងអញដូច្នេះដែរ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាង
នោះទេ លោកម្ចាស់ ។ ម្នាលនាងចំណង់ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តី
នោះដូចម្តេច គ្រឿងទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់
។ បេ ។ ច្រមុះទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
អណ្តាតទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ កាយ
ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ចិត្តទៀងឬ
មិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ចុះបេសំណាដែលមិន
ទៀង បេសំនោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បេសំនោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។

យម្បតាធិបតី ធុត្តំ វិបរណាមធម្មំ កល្យំ ធុ តំ
 សមធុបស្សិតំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ
 អត្តាតំ ។ នោ ហេតំ កន្តោ ។ តំ កំស្ស ហេតុ ។
 ធុត្តោ នោ ហេតំ កន្តោ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 សុធិដ្ឋំ ឥតិមេ ឆ អជ្ឈតិកា អាយតនា អ-
 ធិបតី ។ សាធុ សាធុ កតិមិយោ ឯវិ ហេតំ កតិមិ-
 យោ ហេតំ អវិយស្សាវកស្ស យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញា-
 យ វស្សតោ ។

[២២៨] តំ កំ មញ្ញាធិ កតិមិយោ រូបា ធិបតី
 វា អធិបតី វា អធិបតី កន្តោ ។ យម្បតាធិបតី
 ធុត្តំ វា តំ សុទ្ធិ វា ធុត្តំ កន្តោ ។ យម្បតាធិបតី
 ធុត្តំ វិបរណាមធម្មំ កល្យំ ធុ តំ សមធុបស្សិតំ
 ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតំ ។
 នោ ហេតំ កន្តោ ។ តំ កំ មញ្ញាធិ កតិមិយោ
 សត្តា ធិបតី វា អធិបតី វា អធិបតី កន្តោ ។ បេ ។

ចេសំណាវេលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរ
 យល់ឃើញខ្លះរបស់នោះថា ខ្លះរបស់អញ ខ្លះជាអញ ខ្លះជាខ្លួនអញ
 ដូច្នេះដែរ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។
 សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុង
 កាលមុន ពួកយើងបានឃើញតាមពិតខ្លះសេចក្តីខ្លះ ដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រ-
 ពៃថា អាយតនៈខាងក្នុងតាំងប្រាំមួយនេះ មិនទៀងទេ ។ ម្ចាស់បាន
 តាំងឡាយ ប្រពៃណាស់ហើយ ម្ចាស់បានតាំងឡាយ សេចក្តីខ្លះ
 អវិយសាវក ក៏ឃើញដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនោះដែរ ។

[២២៩] ម្ចាស់បានតាំងឡាយ ពួកបានសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច ប្រឡើងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះ
 ចេសំណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ របស់នោះជាទុក្ខ
 លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រ-
 ែបប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញខ្លះរបស់នោះថា ខ្លះរបស់អញ ខ្លះជា
 អញ ខ្លះជាខ្លួនអញដូច្នេះដែរ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ
 លោកម្ចាស់ ។ ម្ចាស់បានតាំងឡាយ ពួកបានសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច សំឡេងទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។

កត្វា ធិត្វា វា អធិត្វា វាតិ ។ អធិត្វា
 កន្ត្ថេ ។ បេ ។ វសា ធិត្វា វា អធិត្វា វាតិ ។
 អធិត្វា កន្ត្ថេ ។ បេ ។ ជាដ្ឋត្វា ធិត្វា វា អធិត្វា
 វាតិ ។ អធិត្វា កន្ត្ថេ ។ បេ ។ ធម្មា ធិត្វា វា អធិត្វា
 វាតិ ។ អធិត្វា កន្ត្ថេ ។ យម្បតាធិត្វំ ធុត្តំ វា
 តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ធុត្តំ កន្ត្ថេ ។ យម្បតាធិត្វំ ធុត្តំ
 វិបរិណាមធម្មំ កាស្មី ធុ តំ សមនុស្សតុំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មំ ឯសោ បេ វត្តាតិ ។ ឆោ ហេតិ
 កន្ត្ថេ ។ តំ កកិស្ស ហេតុ ។ ធុត្តេវ ឆោ ហេតិ^(*)
 កន្ត្ថេ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុធិដ្ឋំ នតិបិមេ
 ធនាហិក អាយតនា អធិត្វាតិ ។ សាធុ សាធុ
 កតិជិយោ ឯវំ ហេតិ កតិជិយោ ហេតិ អរិយស្សា-
 វកស្ស យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សកោ ។

* ម. ធិតិ ។

ភិទ្ធោទៀត្តប្បមិនទៀត ។ មិនទៀតទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ សេទៀត
 ប្បមិនទៀត ។ មិនទៀតទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ជាដ្ឋត្វាទៀតប្បមិន
 ទៀត ។ មិនទៀតទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ធម្មាម្មណ៍ទៀតប្បមិន
 ទៀត ។ មិនទៀតទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ របស់ណាមិនទៀត
 របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។
 របស់ណាដែលមិនទៀត ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ឬ
 យល់ឃើញដូចរបស់នោះថា ខ្ចីរបស់អញ ខ្ចីជាអញ ខ្ចីជាខ្លួនអញ
 ដូច្នេះដែរ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។
 សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បតីត្រូវលោកដឹចម្រើន ព្រោះថា ក្នុង
 កាលមុន តួកាយើងបានឃើញតាមតំនូវសេចក្តីខ្ចីដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ
 កាយកនៈខាងក្រៅទាំង ៦ នេះ មិនទៀតទេ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ
 ប្រពៃណាស់ហើយ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីខ្ចី អរិយសាវ័ត
 ក៏ឃើញដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមតំ យ៉ាងនោះដែរ ។

(២២៦) តំ កំ មញ្ញជំ ភតិជិយោ ឧត្តវិញ្ញាណំ
 ជិច្ចំ វា អជិច្ចំ វាតិ ។ អជិច្ចំ ភន្តោ ។ យម្បថាជិច្ចំ
 ធុត្តំ វា តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ធុត្តំ ភន្តោ ។ យម្បថាជិច្ចំ
 ធុត្តំ វិបរិណាមធម្មំ កាលំ ធុ តំ សមទុច្ចស្សិតំ ឯតំ
 មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ថោ ហេតិ
 ភន្តោ ។ តំ កំ មញ្ញជំ ភតិជិយោ សោតវិញ្ញាណំ
 ជិច្ចំ វា អជិច្ចំ វាតិ ។ អជិច្ចំ ភន្តោ ។ មេ ។
 យាធិវិញ្ញាណំ ជិច្ចំ វា អជិច្ចំ វាតិ ។ អជិច្ចំ ភន្តោ
 ។ មេ ។ ជិច្ចវិញ្ញាណំ ជិច្ចំ វា អជិច្ចំ វាតិ ។ អជិច្ចំ
 ភន្តោ ។ មេ ។ កាយវិញ្ញាណំ ជិច្ចំ វា អជិច្ចំ
 វាតិ ។ អជិច្ចំ ភន្តោ ។ មេ ។ មនោវិញ្ញាណំ ជិច្ចំ
 វា អជិច្ចំ វាតិ ។ អជិច្ចំ ភន្តោ ។ យម្បថាជិច្ចំ
 ធុត្តំ វា តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ធុត្តំ ភន្តោ ។ យម្ប-
 ថាជិច្ចំ ធុត្តំ វិបរិណាមធម្មំ កាលំ ធុ តំ សមទុ-
 ច្ចស្សិតំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។

(២២៦) មាសនាតំចំឡាយ ពួកនាតំសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច ឧត្តវិញ្ញាណ ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោក-
 ម្ចាស់ ។ បេសំណាដែលមិនទៀង បេសំនោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។
 បេសំនោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ បេសំណាមិនទៀង ជាទុក្ខ
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវបេសំនោះថា ខ្ចុះ
 បេសំអញ ខ្ចុះជាអញ ខ្ចុះជាខ្លួនអញដូច្នេះដែរ ។ មិនគួរយល់
 ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ មាសនាតំចំឡាយ ពួកនាតំ
 សំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច សោតវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ យាធិវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ ជិច្ចវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ កាយវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ មនោវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេសំណាមិនទៀង បេសំនោះជាទុក្ខ
 ឬជាសុខ ។ បេសំនោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ បេសំណាដែលមិន
 ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវបេសំ
 នោះថា ខ្ចុះជាបេសំអញ ខ្ចុះជាអញ ខ្ចុះជាខ្លួនអញដូច្នេះដែរ ។

នោ ហេតុំ កន្តោ ។ តំ កំស្ស ហេតុ ។ បុត្រោ
 នោ ហេតុំ កន្តោ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុខំដ្ឋិ
 អតិបិមេ ច វិញ្ញាណកាយា អនិច្ចាតិ ។ សាទុ
 សាទុ ភគិនិយោ ឯវំ ហេតុំ ភគិនិយោ ហោតិ
 អរិយស្សវកស្ស យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ មស្សតោ ។

(២៤៧) សេយ្យជាបិ ភគិនិយោ តេលប្បដិមស្ស
 ឈាយតោ តេលម្បិ អនិច្ចំ វិបវណាមធម្មំ វដ្តិបិ
 អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា អនិច្ចំ អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា
 អាកាមិ អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា ។ យោ ទុ ទោ
 ភគិនិយោ ឯវំ វធម្យ អមុស្ស តេលប្បដិមស្ស
 ឈាយតោ តេលម្បិ អនិច្ចំ វិបវណាមធម្មំ វដ្តិបិ
 អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា អនិច្ចំ អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា
 យោ ច ទ្ធស្ស អាកា សា ចិច្ចា ទុក សស្សតោ
 អវិបវណាមធម្មាតិ សម្មា ទុ ទោ សោ ភគិនិយោ
 វធម្មានោ វធម្យាតិ ។ នោ ហេតុំ កន្តោ ។

មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងដូច្នេះ លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះ
 ហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាលមុន ពួកយើង
 បានឃើញនាមតិកន្លះសេចក្តីនេះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃថា វិញ្ញាណ-
 កាយទាំងឡាយ មិនទៀងទេ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ប្រពៃណាស់
 ហើយ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះអោយសាវ័កក៏ឃើញដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃនាមតិក យ៉ាងនោះដែរ ។

(២៤៨) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីប្រៀបថា ប្រទីប
 ពេញដោយប្រេងកំពុងនេះ ប្រេងកំប៉ិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា ប្រេងកំប៉ិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា អណ្តាត
 ភ្លើងកំប៉ិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ឥន្ទ្រិកំប៉ិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជនណាមួយ
 យ៉ាងនេះថា ប្រទីបពេញដោយប្រេងឯណោះកំពុងនេះ ប្រេងកំប៉ិន
 ទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រេងកំប៉ិនទៀង មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា អណ្តាតភ្លើងកំប៉ិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា ឥន្ទ្រិកាបេសប្រទីបនោះ ឥន្ទ្រិកាបេសទៀងទាត់ បីគ្រាដរ
 មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជននោះឈ្មោះ
 ថា និយាយត្រឹមត្រូវដែរ ។ ការនិយាយដូច្នេះនេះ លោកម្ចាស់ ។

តំ កំស្ស ហេតុ ។ អមុស្ស ហិ កន្ត្ថ តេសម្បជិ-
 បស្ស ឈាយតោ តេសម្ប អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ វដ្តិមិ
 អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា អនិច្ចំ អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា
 បតេវស្ស អាកា អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មាតិ ។

(២២៨) ឯវាមេ ទោ ភកិធិយោ យោ នុ ទោ

ឯវំ វិធម្យ ធន ទោមេ អជ្ឈត្តិកា អាយតនា
 អនិច្ចា យត្ថ ទោ អជ្ឈត្តិកោ អាយតនេ បដិច្ច ប-
 ដិសវេនេន សុទំ វា នុក្ខំ វា អនុក្ខមសុទំ វា តំ ធិច្ចំ
 នុវំ សស្សតិ អវិបរិណាមធម្មន្តិ សម្មា នុ ទោ សោ
 ភកិធិយោ វនោនោ វិធម្យតិ ។ នោ ហេតុ កន្ត្ថ ។

ពាក្យនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា
 ប្រតិបត្តិការដោយប្រឆាំងនឹងការ កំពុងតែនេះ ប្រឆាំងមិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រឆាំងមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា អណ្តាតភ្លើងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា
 ចាំបាច់និយាយទៅថ្វី ដល់ទៅពន្លឺរបស់ប្រតិបត្តិការ ដែលជាប់របស់មិន
 ទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

(២២៨) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះក៏ដូច្នេះដែរ ដល់ណា

និយាយយ៉ាងនេះថា អាយតនៈខាងក្នុងប្រាំមួយនេះ មិនទៀង ភាគ
 អញ្ញទទួលដឹងការម្ស្នាក់ណា ជាសុខ ឬជាទុក្ខ ឬមិនទុក្ខមិនសុខ
 ព្រោះតាមស្រីយកយកខនៈខាងក្នុង ការម្ស្នាក់នោះទៀងទាត់ បិតាថា មិន
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ដល់នោះឈ្មោះថា
 និយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។ ការនិយាយនេះមិនត្រឹមត្រូវទេ លោកម្ចាស់ ។

តំ កាស្ស ហេតុ ។ កង្ខំ កង្ខំ កន្ត្រ បទ្ទយំ
 បដិទ្ធ កង្ខា កង្ខា វេទនា ឧប្បជ្ជតិ^(១) កង្ខស្ស
 កង្ខស្ស បទ្ទយស្ស ជិវេនា កង្ខា កង្ខា វេទនា
 ជិវុជ្ឈតិ^(២) ។ សាទុ សាទុ កកិធិយោ ឯវិ
 ហេតុ កកិធិយោ ហេតុ អវិយស្សាវកស្ស យថាភូតិ
 សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

[២២៩] សេយ្យថាបិ កកិធិយោ មហាតោ វុត្តស្ស
 តិដ្ឋតោ សាវវតោ មូលម្យំ អនិច្ចំ វិបវណាមនម្មំ
 ទត្រាបិ អនិច្ចា វិបវណាមនម្មោ សាទាបលាសម្យំ អ-
 និច្ចំ វិបវណាមនម្មំ ជាយាបិ អនិច្ចា វិបវណាមនម្មា។
 យោ ទុ ចោ កកិធិយោ ឯវិ វេទយ្យ អមុស្ស មហា-
 តោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សាវវតោ មូលម្យំ អនិច្ចំ
 វិបវណាមនម្មំ ទត្រាបិ អនិច្ចា វិបវណាមនម្មោ

១. ឧប្បជ្ជតិ ។ ២. ជិវុជ្ឈតិ ។

ពាក្យនោះមិនត្រឹមត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកជំទាវម្ចី ព្រោះ
 ថា វេទនាដែលកើត អំពីកាយនេះមានក្នុងនោះ តែងកើតឡើង
 ព្រោះកាស្រ័យចម្លង ដែលកើតអំពីកាយនេះមានក្នុងនោះ វេទនា
 ដែលកើតអំពីកាយនេះមានក្នុងនោះ តែងលេចទៅ ព្រោះលក្ខណៈ
 បច្ច័យដែលកើតអំពីកាយនេះមានក្នុងនោះ ។ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ
 ប្រពៃណាស់ហើយ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីខ្លះ អរិយសាវ័ក
 ក៏ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

[២៣០] ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាឈើធំ មានខ្ទឹម
 កំពុងឈរនៅ ឫសក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើម
 ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា មែកនិងស្រូតក៏មិនទៀង
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ស្រមោលក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រ-
 ែបប្រួលជាធម្មតា ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ផលណាមួយយ៉ាងនេះថា
 ឈើធំឯណោះមានខ្ទឹម កំពុងឈរនៅ ឫសក៏មិនទៀង មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើមក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា

សាទាមណសម្ប អធិត្ថំ វិបវណាមធម្មំ យោ ច ទ្បស្ស
 ធាយា សា អធិត្ថា ធុរា សស្សតា អវិបវណាមធម្មាតិ
 សម្មា ធុ ទោ សោ ភគិណិយោ វធមាតោ វធម្យា-
 តិ ។ ចោ យោតិ កន្លេ ។ តំ កិស្ស យោតុ ។ អ-
 ម្បស្ស ហំ កន្លេ មហាតោ វុត្តស្ស ធិដ្ឋតោ សារវ-
 តោ មូលម្ប អធិត្ថំ វិបវណាមធម្មំ ទន្ទោមិ អធិត្ថោ
 វិបវណាមធម្មោ សាទាមណសម្ប អធិត្ថំ វិបវណាម-
 ធម្មំ បកេវស្ស ធាយា អធិត្ថា វិបវណាមធម្មាតិ ។

[២៨១] ឯវិមេវ ទោ ភគិណិយោ យោ ធុ ទោ
 ឯវិ វធម្យ ច ទោមេ ពាហិក អាយតនា អធិត្ថា
 យត្យ ទោ ពាហិវេ អាយតនេ បដិច្ច បដិសំវេនមិ
 សុទ្ធំ វា ធុត្ថំ វា អធុត្ថមសុទ្ធំ វា តំ ធិត្ថំ ធុវិ

ខែកន្លឹកសន្ធិកតិមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ស្រឡាត
 ណា បេសំឈើនោះ ស្រឡាតនោះទៀងទាត់ បិដដេរ មិនមាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា អ្នកនោះ ឈ្មោះថាវិយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។
 ការវិយាយនេះមិនត្រូវទេ ណាម្នាក់សំ ។ ការវិយាយនោះមិនត្រូវ
 ត្រូវហេតុអ្វី ។ បត់ត្រឡាណាម្នាក់សំដីចម្រើន ត្រូវថា ឈើធំ
 ឯណោះមានខ្លឹម កំពុងឈរនៅ ឬសក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា ដើមក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខែកន្លឹក
 សន្ធិកតិមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា បំបាត់វិយាយទៅថ្វី
 ដល់ស្រឡាតបេសំឈើនោះ ដែលជាបេសំមិនទៀង មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

[២៨២] ម្នាលនាងចាង់ឡាយ សេចក្តីនេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ
 ផលណាវិយាយយ៉ាងនេះថា អាយតនៈខាងក្រៅប្រាំមួយនេះ មិនទៀង
 អាក្ខរាធម្មតាស្រ័យអាយតនៈខាងក្រៅហើយ ទទួលដឹងការមូលរំណា
 ជាសុខ ឬជាទុក្ខ ឬមិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ ការមូលរំណោះទៀងទាត់

សស្សតំ អវិបរិណាមទម្ពន្តំ សម្មា ទុ ទោ សោ ភ-
កិច្ចិយោ វេទនាចោ វេទយ្យតិ ។ ចោ ហេតំ ភន្ត ។
តំ កសិយ ហេតុ ។ កដ្ឋំ កដ្ឋំ ភន្ត បទ្ទយំ បដិព្វ
កដ្ឋា កដ្ឋា វេទនា ឧប្បជ្ជតិ កដ្ឋស្ស កដ្ឋស្ស បព្វ-
យស្ស និរោធា កដ្ឋា កដ្ឋា វេទនា ចិរ្យជ្ឈតីតំ ។
សាទុ សាទុ ភកិច្ចិយោ វិវិ ហេតំ ភកិច្ចិយោ ហេតំ
អវិយស្សាវកស្ស យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

(២៨១) សេយ្យជាមិ ភតិធិយោ នត្តោ កោយា-
 តតោ វា កោយាតកន្តោវសី វា ភារីវិជិតា វិស្លោធ
 ភោវិតន្តនេន ភារី វិតន្តេយ្យ អនុបហត្ថ អន្តរិ
 មិសកាយំ អនុបហត្ថ ពាហិរិ ធម្មកាយំ យំ
 យាទេវ ភត្ត អន្តរា វិលិមិសី^(*) អន្តរា នហរា
 អន្តរា ពន្ធនំ តំ ភទេវ វិស្លោធ ភោវិតន្ត-
 នេន សត្វិន្តេយ្យ សន្តិន្តេយ្យ សម្បវិតន្តេយ្យ
 សត្វិន្តិតា សន្តិន្តិតា សម្បវិតន្តិតា វិជុធិតា ពាហិរិ
 ធម្មកាយំ ភទេវ ធម្មេន តំ ភារី បដិច្ចានេត្តា

ប៉ុន្តែ មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាចម្បង ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ
ដទៃនោះឈ្មោះថាទិយាយត្រឹមត្រូវដែរ ។ បតិព្រលោកម្ចាស់ដឹងច្រើន
ការទិយាយខុសៗគ្នាទេ ។ ការទិយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុ
អ្វី ។ បតិព្រលោកដឹងច្រើន ព្រោះថា វាទៅដល់កើតអំពីកាយគនៈ
នាងក្រៅនោះ ។ តែងកើតឡើង ព្រោះភាស្រ័យបង្អួចដែលកើតអំពី
កាយគនៈនាងក្រៅនោះ ។ វាទៅដល់កើតអំពីកាយគនៈនាងក្រៅនោះ ។
លេចចេញវិញ ព្រោះលេចបង្អួចដែលកើតអំពីកាយគនៈនាងក្រៅនោះ ។
ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ប្រពៃណាស់ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីខុស
អំពីសាវ័ក ក៏ឃើញភាគច្រើន ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាង
នោះដែរ ។

[២៥១] ម្ចាស់ទាន់ចាំឱ្យយ ប្រៀបដូចជាបុរសអ្នកសម្លាប់គោ
 ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោដែលប្រសប់ សម្លាប់នូវរមែកគោ ហើយឆ្លុះ
 នូវរមែកគោដោយកាំបិតសម្រាប់ការគោដ៏មុត មិនឱ្យខូចសាច់ខាងក្នុង មិន
 ឱ្យខូចស្បែកខាងក្រៅ បណ្តាវត្ថុចាំនោះ វត្ថុណា ១ គឺសាច់ក៏ខាង
 ក្នុងក្តី សាច់សាងក្នុងក្តី ចំណង់ខាងក្នុងក្តី គឺការឆ្លុះកាត់យកវត្ថុ
 នោះ ១ ដោយកាំបិតសម្រាប់ការគោដ៏មុត លុះការឆ្លុះកាត់រួចហើយ
 ក៏បកយកស្បែកខាងក្រៅ មកគ្របរមែកគោដោយស្បែកនោះវិញដែល

ឯវី វិទេយ្យ កថេវាយំ កាវី សំយុត្តា ឥមិនា
 ចម្មេតាតិ សម្មា នុ ទោ សោ កតិច្ឆិយោ
 វិទេហោ វិទេយ្យាតិ ។ ទោ ហេតុ កន្ត ។ តិ
 កិស្ស ហេតុ ។ អសុ ហិ កន្ត ទន្តោ គោ-
 យនកោ វា គោយនកកន្តវាសិ វា កាវី វិទិត្តា
 តិស្លោធន កោវិកន្តន្តន កាវី វិកន្តន្តន្ត អនុបហទូ
 អន្តរំ មិសកាយំ អនុបហទូ ពាហិរំ ចម្មកាយំ យំ
 យនេវ ភត្ត អន្តរា វិលមិសំ អន្តរា ធម្មា អន្តរា
 តន្តនំ តំ កនេវ តិស្លោធន កោវិកន្តន្តន ធម្មន្តន្តន្ត
 សន្តន្តន្តន្ត សម្បវិកន្តន្តន្ត សត្វន្តន្តន្ត សន្តន្តន្តន្ត
 សម្បវិកន្តន្តន្ត វិទុន្តន្តន្ត ពាហិរំ ចម្មកាយំ កេនេវ
 ចម្មេន តំ កាវី ចម្មេតាតិ កិញ្ចាមិ សោ ឯវី
 វិទេយ្យ កថេវាយំ កាវី សំយុត្តា ឥមិនា ចម្មេតាតិ
 អថេវា សា កាវី វិសំយុត្តា កេនេវ ចម្មេន ។

ហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា មេតាទេ នៅមានស្បែកដូចមុនដែល
 ខ្លាសបានតាំងឡាយ ជននោះ ឈ្មោះថានិយាយត្រឹមត្រូវដែរ ។
 បត់គ្រឿងលាភម្ចាស់ ការនិយាយនោះមិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះមិន
 ត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បត់គ្រឿងលាភម្ចាស់ដឹងច្រើន ព្រោះថា បុរស
 អ្នកសម្លាប់គោ ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោឯណាដែលប្រសប់ បាន
 សម្លាប់ខ្លាមេតា ហើយគាត់ខ្លាមេតាដោយកាំបិតសម្រាប់ការតាមដាន
 មិនឱ្យខូចសាច់ខាងក្នុង មិនឱ្យខូចស្បែកខាងក្រៅ បណ្តាវត្ថុទាំងនោះ
 វាឯណា ។ គឺសាច់វាខាងក្នុងក្តី សរសៃខាងក្នុងក្តី ចំណង់ខាងក្នុងក្តី
 ក៏គាត់ខ្លាត់យកវាទៅនោះ ។ ដោយកាំបិតសម្រាប់ការតាមដាន លុះ
 គាត់ខ្លាត់យកវាហើយ ក៏បកយកស្បែកខាងក្រៅ មកគ្របមេតានោះ
 ដោយស្បែកនោះវិញដែល ជននោះនិយាយយ៉ាងនេះថា មេតា
 នេះនៅមានស្បែកដូចមុនដែល ដូច្នេះក៏ពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែមេតា
 នោះ ប្រាសចាកស្បែកនោះហើយដោយប្រាកដ ។

[២៨២] ឧបសា ចោ មេ អយំ ភក្កិធិយោ កតា
 អត្ថស្ស វិញ្ញាបនាយ ។ អយមេវេតុ អត្ថោ ។ អន្តរោ
 មិសកាយោតិ ចោ ភក្កិធិយោ ធន្នេតិ អជ្ឈត្តិកាធនំ
 អាយតនាធនំ អនិវចនំ ។ ពាហិរោ ធម្មកាយោតិ ចោ
 ភក្កិធិយោ ធន្នេតិ ពាហិរាធនំ អាយតនាធនំ អនិវចនំ ។
 អន្តរា វិលំមិសំ អន្តរា ធម្មា អន្តរា ពទ្ធនន្តិ ចោ
 ភក្កិធិយោ ធន្នេតិកស្សតិ អនិវចនំ ។ តិណ្ហំ កោវិ-
 កាទ្ធនន្តិ ចោ ភក្កិធិយោ អវិយោយេតិ មញ្ញាយ អនិ-
 វចនំ ។ យាយំ អវិយោ មញ្ញា អន្តរា តិលេសំ អន្តរា
 សញ្ញាជនំ អន្តរា ពទ្ធនំ សញ្ញន្តិ សន្តន្តិ
 សម្មវិកាទ្ធនំ ។

[២៨៣] សុត្ត ចោ ឥមេ ភក្កិធិយោ កោដ្ឋង្គា
 យេសំ ភាវិតត្ថា ឧហុលីកតត្ថា ភិក្ខុ អាសវាធនំ ទ-
 យា អបាសវំ ទេភាវិត្តិ មញ្ញាវិត្តិ ទិដ្ឋេ ធម្មេ
 សយំ អភិញ្ញា សន្និកត្ថា ឧបសម្មជ្ជ វិហរេតិ ។
 កតមេ សត្វ ។ ឥធិ ភក្កិធិយោ ភិក្ខុ សតិ-
 សម្មាជ្ឈង្គំ ការេតិ វិវេកាធិស្សិតំ វិវេកាធិស្សិតំ

[២៨២] ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពាក្យរបស់យើងដូច្នេះហើយ
 នេះ ដើម្បីឱ្យពួកនាងដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីអធិប្បាយ ។ ឯសេចក្តីអធិ-
 ប្បាយក្នុងអាយតនៈខ្លះដូចតទៅនេះ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពាក្យថា
 សាច់នាងក្នុងខ្លះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈនាងក្នុងប្រាំមួយ ។ ម្ចាស់
 នាងទាំងឡាយ ពាក្យថា ស្បែកនាងក្រៅខ្លះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈ
 នាងក្រៅប្រាំមួយ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពាក្យថា សាច់ វា
 នាងក្នុងក្តី សរសៃនាងក្នុងក្តី ចំណង់នាងក្នុងក្តី ខ្លះជាឈ្មោះនៃ
 នន្ទ្រក ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពាក្យថា កំបិលសម្រាប់ការភោ-
 ជ័យខ្លះ ជាឈ្មោះនៃប្រាង្គដ៏ប្រសើរ ។ ប្រាង្គដ៏ប្រសើរនេះ តែង
 ការព្រះកាត់កិលេសនាងក្នុង សំយោជនៈនាងក្នុង ចំណង់នាងក្នុង ។

[២៨៣] ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ កោដ្ឋង្គទាំងប្រាំពីរនេះ ភិក្ខុ
 ណាចម្រើនហើយ ធ្វើឱ្យរឿយៗ ហើយ ភិក្ខុនោះ វេទន៍អស់តាមវិ-
 ទាំងឡាយ ហើយគ្រាសំដឹង ធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់ បានដល់ដោយខ្លួនឯង
 ក្នុងចចច្បង នូវចេតនាវិមុត្តិ មញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានកាសវៈ សម្រេច
 សម្រាន្តនៅដោយនិរិយាបថទាំង ៤ ។ កោដ្ឋង្គទាំង ៧ ដូចម្តេចខ្លះ ។
 ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ភិក្ខុក៏សាសនានេះ ចម្រើននូវសតិសម្មាជ្ឈង្គ
 ដែលកាស្រីយសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ កាស្រីយសេចក្តីប្រាសចាកអម្រក

និរោធនិស្សិតំ វេស្សន្តបរិណាមិ^(១) ធម្មវិជយសម្ពោជ្ឈ-
 ង្គំ ការេតិ... វិយសម្ពោជ្ឈង្គំ ការេតិ... មិត្តសម្ពោជ្ឈង្គំ
 ការេតិ... មស្សន្តិសម្ពោជ្ឈង្គំ ការេតិ... សមាធិសម្ពោ-
 ជ្ឈង្គំ ការេតិ... ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ ការេតិ វិវេក-
 និស្សិតំ វិវកនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វេស្សន្តបរិណា-
 មិ ។ ឥមេ ទោ កតិវិយោ សត្ត ពោជ្ឈង្គា យេសិ
 ការិតត្តា ធម្មាសីតតត្តា ភិក្ខុ អាសវាទំ ឧយោ អ-
 បាសវំ ធមោភាវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ និរោធន៍ ធម្មេ សយំ
 អភិញ្ញា សច្ចិតត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហារតីតិ ។

[២៨៤] អដទោ អាយស្មា នន្ទកោ តា ភិក្ខុនិ-
 យោ ឥមិនា ឱវាធន ឱវនិក្ខា ឧយោជេសិ កត្វជ
 កតិវិយោ កាលោតិ ។ អដទោ តា ភិក្ខុនិយោ

១. ឧ. វេស្សន្តបរិណាមិ ។

កាស្រីយសេចក្តីលេក ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តីលេចន៍ ចម្រើននូវចម្រើន-
 យសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវវិយសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវមិត្តសម្ពោជ្ឈង្គ...
 ចម្រើននូវមស្សន្តិសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវសមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវ
 ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលកាស្រីយសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ កាស្រីយសេចក្តី
 ប្រាសចាកព្រេក កាស្រីយសេចក្តីលេក ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តី
 លេចន៍ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពោជ្ឈង្គទាំង ៧ នេះឯង ដែល
 ភិក្ខុណាបានចម្រើន បានធ្វើឱ្យរឿយ ។ ហើយ ភិក្ខុនោះ វេសន៍អស់
 កាសវៈទាំងឡាយ ហើយក្រាស់ជើង ធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់ បានដល់ដោយ
 ខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន នូវចោភាវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានកាសវៈ
 សម្រេចសម្រាន្តនៅ ដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។

[២៨៥] លំដាប់នោះឯង ព្រះខន្តៈមានកាយ ខ្លានពួកភិក្ខុ
 នោះ ដោយឧបទេសហើយ រៀបបញ្ជូនទៅថា ម្នាលនាងទាំង
 ឡាយ ចូរពួកនាងទៅចុះ ព្រោះកាលគួរហើយ ។ រៀបភិក្ខុទាំងនោះ

អាយស្មតោ ទទ្ធកាស្ស កាសិកំ អភិទន្ធិត្វា អនុរេ
 ទិព្វា ទុដ្ឋាយាសនា អាយស្មន្តំ ទទ្ធតំ អភិវនេ
 បទក្កុលំ កត្វា យេន ភគវា តេនុបសន្តមីសុ ទ
 សន្តមីត្វា ភគវន្តំ អភិវនេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋសុ ។ ឯក
 មន្តំ វិភា ទោ តា ភិក្ខុវិយោ ភគវា ឯកនិវាច ក
 ដ ភិក្ខុវិយោ តាសោតិ ។ អដ ទោ តា ភិក្ខុវិយោ
 ភគវន្តំ អភិវនេត្វា បទក្កុលំ កត្វា បក្កមីសុ

(២៨៨) អដ ទោ ភគវា អភិវប្បក្កន្តាសុ តា
 ភិក្ខុវិសុ ភិក្ខុ អមន្តេសំ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុ
 តទហុចោសដេ ចាតុន្តសេ ន ហោតិ តហុ
 ចោ ជនស្ស កត្វា វា វិមតិ វា ឧចោ ។
 ទោ ចន្ទោ មុណ្ណា ទុ ទោ ចន្ទោតិ អដ ទោ
 ឧចោ ចន្ទោ ត្រូវ ហោតិ ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុ

ត្រេតអនុមោទនាទូកាសិករបស់ព្រះទទ្ធតៈមានអាយុ ហើយក៏ត្រេត
 អភិកាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះទទ្ធតៈមានអាយុ ធ្វើប្រទេស្យណៈហើយ ចូល
 ទៅកាលព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះ
 ភាគ ហើយបិតនៅក្នុងវិជ្ជាសម្ភារ ។ លុះភិក្ខុន៍ទាំងនោះ បិតនៅក្នុង
 វិជ្ជាសម្ភារហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគព្រះសិរិយាវនៈនេះថា ម្ចាស់
 ភិក្ខុន៍ទាំងឡាយ ចូរក្រេតនាវិញចុះ ព្រះកាលគួរហើយ ។ ទើបភិក្ខុ
 ទាំងនោះ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើព្រះទេស្យណៈហើយចេញទៅ ។

(២៨៩) កាលដែលភិក្ខុន៍ទាំងនោះ ចេញទៅមិនយូរច្រើន ទើប
 ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ក្នុងវិថុទុបោសថទី ១២ ដន្ទជាច្រើន វេសន៍មិនមានសេចក្តីសន្ស័យឬស្ស័ន
 ឆ្ងល់ថា ព្រះចន្ទៈ ឬព្រះចន្ទៈពេញដូច្នេះហើយ វេសន៍ចូលចិត្តថាព្រះចន្ទ
 នេះជាយតិក សេចក្តីនេះមានបទដ៏សំណាមិញ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ

(១៩៧) ឯកមន្តិ ឯសិដ្ឋា ទោ តា ភិក្ខុនិយោ
 អាយស្សា ធនុតោ ឯកនតោ បដិបុច្ឆកថា ទោ
 ភិក្ខុនិយោ ភវិស្សនំ តត្ថ អាជាធន្តិកំ អាជាបាមាភិស្ស
 វចនីយំ ន អាជាធន្តិកំ ន អាជាបាមាភិស្ស វចនីយំ
 យស្សា វ បទស្ស តាម្ពា វ វិមតិ វ អហាមេ
 តត្ថ បដិបុច្ឆកថោ ឥទំ កន្តេ កាជំ ឥមស្ស ក្យត្តោតិ
 ឯត្ថកោធិបំ មយំ កន្តេ អយ្យស្ស ធនុតាស្ស អត្តមធន
 អតំធន្ទាម^(១) យន្នោ អយ្យោ ធនុតោ បវរេតិកំ

(២៨៨) តំ តី មញ្ញន ភិក្ខុនិយោ ធនុតំ ធនុតំ
 វ អនិច្ចំ វតិ ។ អនិច្ចំ កន្តេ ។ យម្បនាធនិច្ចំ ធនុតំ
 វ តំ សុទំ វតិ ។ ធនុតំ កន្តេ ។ យម្បនាធនិច្ចំ
 ធនុតំ វិបរណាមនិច្ចំ កាលំ ធនុតំ សមនុបស្សិតុំ
 ឯតំ មម ឯសោមាមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ទោ
 ហេតំ កន្តេ ។ តំ តី មញ្ញន ភិក្ខុនិយោ សោតំ

១. ឧ. ម. អភិវា ។

(២៨៧) លុរោកភិក្ខុនិយោ អនិយក្កនិច្ចំសមុទ្ទាយ ព្រះ
 នន្តកៈខានកាយ បាទស្សយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ បើមាន
 ពាក្យសាកសួរ ពួកភិក្ខុនិយោដឹងក្នុងប្រស្នាដោះ ឧប្បវឌ្ឍន៍ថា ពួក
 យើងដឹង (បើ) មិនដឹងទេ ឧប្បវឌ្ឍន៍ថា ពួកយើងមិនដឹងទេ បើ
 សេចក្តីសន្សំយ ឬទៀងឆ្ងល់ មានដល់ភិក្ខុនិយោ ភិក្ខុនិយោ ឧប្បវឌ្ឍន៍
 យើង ក្នុងប្រស្នាដោះ ថា បត់ត្រាលោកដ៏ចម្រើន ពាក្យនេះដូចម្តេច
 សេចក្តីអធិប្បាយរបស់ពាក្យនេះដូចម្តេច ។ បត់ត្រាលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន
 លោកម្ចាស់នន្តកៈ បវរណាយើងដោយពាក្យណា យើងមានសេចក្តី
 ព្រេកអររីករាយ ចំពោះលោកម្ចាស់នន្តកៈ ដោយពាក្យនានាប្រមាណ
 ប៉ុណ្ណោះ ។

(២៨៨) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច ចក្កទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះ
 របស់ណា មិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ លោក
 ម្ចាស់ ។ របស់ណា ដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា គួរយល់ឃើញរបស់នោះថា ខ្ចុះរបស់អញ ខ្ចុះជាអញ ខ្ចុះជាខ្លួន
 អញដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។
 ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច ព្រះចៀក

[២៤៨] តំ កំ មញ្ញា កតិវិយោ រុទ្ធា ធិន្ទ
 វា អធិន្ទា វាតិ ។ អធិន្ទា កន្តោ ។ យម្បតាធិ
 ធិន្ទំ វា តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ធិន្ទំ កន្តោ ។ យម្ប
 តាធិន្ទំ ធិន្ទំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ ធុ តំ សមា
 បស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ ម
 អត្តាតិ ។ យោ យោតិ កន្តោ ។ តំ កំ មញ្ញា
 កតិវិយោ សន្តា ធិន្ទា វា អធិន្ទា វាតិ ។ អធិន្ទ
 កន្តោ ។ យេ ។ កន្តា ធិន្ទា វា អធិន្ទា វាតិ
 អធិន្ទា កន្តោ ។ យេ ។ រសា ធិន្ទា វា អធិ
 វាតិ ។ អធិន្ទា កន្តោ ។ យេ ។ ដោជ្ជន្ទា ធិន្ទ
 វា អធិន្ទា វាតិ ។ អធិន្ទា កន្តោ ។ យេ ។ ធុ
 ធិន្ទា វា អធិន្ទា វាតិ ។ អធិន្ទា កន្តោ ។ យម្ប
 តាធិន្ទំ ធិន្ទំ វា តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ធិន្ទំ កន្តោ
 យម្បតាធិន្ទំ ធិន្ទំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ ធុ តំ សមា
 បស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ ម អត្តាតិ

[២៤៨] ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច ប្រឡើងឬមិនឡើង ។ មិនឡើងទេ លោកម្ចាស់ ។
 ចុះរបស់ណា ដែលមិនឡើង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ
 លោកម្ចាស់ ។ របស់ណា ដែលមិនឡើង ជាទុក្ខ មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញខូចរបស់នោះថា គ្មានរបស់អញ គ្មាន
 ជាអញ គ្មានជាខ្លួនអញដូច្នេះដែរ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ
 លោកម្ចាស់ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច សំឡេងឡើងឬមិនឡើង ។ មិនឡើងទេ លោកម្ចាស់ ។ យេ ។
 ភ្លឺឡើងឬមិនឡើង ។ មិនឡើងទេ លោកម្ចាស់ ។ យេ ។ សេ
 ឡើងឬមិនឡើង ។ មិនឡើងទេ លោកម្ចាស់ ។ យេ ។ រោជ្ជន្ទឡើង
 ឬមិនឡើង ។ មិនឡើងទេ លោកម្ចាស់ ។ យេ ។ ធុរាម្មណ៍ឡើងឬ
 មិនឡើង ។ មិនឡើងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះរបស់ណាដែលមិនឡើង
 របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណា
 ដែលមិនឡើង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញ
 ខូចរបស់នោះថា គ្មានរបស់អញ គ្មានជាអញ គ្មានជាខ្លួនអញដូច្នេះដែរ ។

នោ ហេតុ កន្ល ។ តំ កំស្ស ហេតុ ។ បុរេ
 នោ ហេតុ កន្ល យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុនិ
 វត្តិមិមេ ឆ ពាហិក អាយតនា អនិប្នាតិ ។ សា
 សាទុ ភកិច្ចិយោ វិវំ ហេតុ ភកិច្ចិយោ ហោ
 អវិយស្សវកស្ស យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ

(២៦០) តំ កំ មញ្ញជ ភកិច្ចិយោ ឆតុវិញ្ញាណ
 ធិត្ថំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្ល ។ យម្ប
 ធានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុចំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្ល
 យម្បធានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរណាមធម្មំ កាស្មី ទុ វំ
 សមទុបស្សិតុំ វតិ មម វិសោហមស្មិ វិសោ មេ
 អត្តាតិ ។ នោ ហេតុ កន្ល ។ តំ កំស្ស ហេតុ ។
 បុរេ នោ ហេតុ កន្ល យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 សុនិច្ចំ វត្តិមិមេ ឆ វិញ្ញាណកាយា អនិប្នាតិ ។

មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះ
 ហេតុអ្វី ។ បត់ត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាលមុន ពួកយើង
 បានឃើញតាមពិតនូវសេចក្តីខ្ពស់ដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រពៃថា កាយកនៈខាង
 ត្រូវទាំង ៦ នេះមិនទៀងទេ ។ ម្ចាស់ខាងទាំងឡាយ ប្រពៃពេក
 ហើយ ម្ចាស់ខាងទាំងឡាយ សេចក្តីខ្ពស់អរិយសាវ័ក ក៏ឃើញពិត
 ប្រាកដដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

(២៦០) ម្ចាស់ខាងទាំងឡាយ ពួកខាងសំខាល់នូវសេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច ឆតុវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។
 ចុះបេសំណាដែលមិនទៀង បេសំនោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ
 លោកម្ចាស់ ។ បេសំណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ បានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវបេសំនោះថា ខ្ពស់បេសំអញ ខ្ពស់ជា
 អញ ខ្ពស់ជាខ្ពស់អញដូចនេះដែរ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ
 លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បត់ត្រលោក
 ដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាលមុន ពួកយើងបានឃើញតាមពិតនូវ
 សេចក្តីខ្ពស់ដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រពៃថា វិញ្ញាណកាយទាំង ៦ នេះមិនទៀង ។

សាទុ សាទុ កតិច៌យោ ឯវិ ហេតិ កតិច៌យោ ហោ
អរិយស្សាវតស្ស យជាត្វតំ សម្មប្បញ្ញាយ មស្ស
តោ ។ សោតវិញ្ញាណំ ឯត្ថំ វា អធិត្ថំ វាតិ ។
អធិត្ថំ កន្តោ ។ បេ ។ យាទវិញ្ញាណំ ឯត្ថំ វា អធិត្ថំ
វាតិ ។ អធិត្ថំ កន្តោ ។ បេ ។ ធិត្ថវិញ្ញាណំ ឯត្ថំ
វា អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ កន្តោ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញា
ណំ ឯត្ថំ វា អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ កន្តោ ។ បេ ។
មនោវិញ្ញាណំ ឯត្ថំ វា អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ កន្តោ ។
យម្បតាធិត្ថំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ
កន្តោ ។ យម្បតាធិត្ថំ ទុក្ខំ វិវរណាមន្តំ កេល្យំ
ទុ តំ សមទុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ
ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ហោ ហេតិ កន្តោ ។ តំ
តិស្ស ហេតុ ។ អុត្តេវ ហោ ហេតិ កន្តោ យជាត្វតំ
សម្មប្បញ្ញាយ សុតិដ្ឋំ ឥតិច៌មេ ធន វិញ្ញាណកា
យា អធិប្បាតិ ។ សាទុ សាទុ កតិច៌យោ ឯវិ
ហេតិ កតិច៌យោ ហោតិ អរិយស្សាវតស្ស យជាត្វតំ
សម្មប្បញ្ញាយ មស្សតោ ។

មាលនាតំទិទ្យាយ ប្រវតោកហោយ មាលនាតំទិទ្យាយ សេចក្តី
ខ្ញុំអរិយសាវ័ក ក៏ឃើញពិតប្រាកដដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវតយ៉ាងនោះដែរ ។
សោតវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
យាទវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
ធិត្ថវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
កាយវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
មនោវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
យេសំណា ដែលមិនទៀង យេសំនោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ
លោកម្ចាស់ ។ យេសំណា ដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ ប្រែប្រួលជាធម្មតា
គួរយេសំឃើញខ្ញុំយេសំនោះថា ខ្ញុំយេសំអញ ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ
ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរយេសំឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តី
នោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាល
មុន ក្នុងយើងបានឃើញនាមពិត ខ្ញុំសេចក្តីខ្ញុំដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវតថា
វិញ្ញាណកាយទាំង ៦ នេះ មិនទៀងទេ ។ មាលនាតំទិទ្យាយ
ប្រវតោកហោយ មាលនាតំទិទ្យាយ រឿងខ្ញុំ អរិយសាវ័ក ក៏
ឃើញពិតប្រាកដដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវត យ៉ាងនេះដែរ ។

(២៦១) សេយ្យជាមិ ភតិចិយោ គេលប្ប
 បស្ស ឈាយតោ គេលម្បិ អនិច្ចំ វិបរិណាមន
 វដ្តិមិ អនិច្ចា វិបរិណាមនម្នា អនិច្ចំ អនិច្ចា វិ
 រិណាមនម្នា អាកាមិ អនិច្ចា វិបរិណាមនម្នា
 យោ ទុ ទោ ភតិចិយោ ឯវំ វេទយ្យ អមុស្ស
 គេលប្បវិជ្ជាសូត្រ ឈាយតោ គេលម្បិ អនិច្ចំ វិប
 រិណាមនម្នា វដ្តិមិ អនិច្ចា វិបរិណាមនម្នា អនិច្ចំ អ
 និច្ចា វិបរិណាមនម្នា យោ ទុ ទុស្ស អាកា សា
 និច្ចា ទុក សស្សតា អវិបរិណាមនម្នាតិ សម្នា ទុ
 ទោ សោ ភតិចិយោ វទនាតោ វេទយ្យតិ ។ ទោ
 ហេតិ កន្ត ។ តិ កិស្ស ហេតុ ។ អមុស្ស ហិ
 កន្ត គេលប្បវិជ្ជាសូត្រ ឈាយតោ គេលម្បិ អនិច្ចំ
 វិបរិណាមនម្នា វដ្តិមិ អនិច្ចា វិបរិណាមនម្នា អនិច្ចំ
 អនិច្ចា វិបរិណាមនម្នា បកេវស្ស អាកា អនិច្ចា វិប
 រិណាមនម្នាតិ ។

(២៦១) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាប្រជុំបរាញដោយ
 ប្រេងកំពុងឆេះ ប្រេងកំប៉ិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រឆេះ
 កំប៉ិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា អណ្តាភក្តីកំប៉ិនទៀង
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា កន្ទុកំប៉ិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ដទៃណាខំយាយយ៉ាងនេះថា ប្រជុំ
 ពេញដោយប្រេងឯណោះ កំពុងឆេះ ប្រេងកំប៉ិនទៀង មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រឆេះកំប៉ិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា
 អណ្តាភក្តីកំប៉ិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តែតន្ត្រីណា
 របស់ប្រជុំបរាញ កន្ទុកនោះទៀងចាត់ បិកដៅ មិនមានសេចក្តីប្រ
 ែបប្រួលជាធម្មតា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ដទៃនោះឈ្មោះថា ខំយាយត្រឹម
 ត្រូវដែរឬ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ការខំយាយនោះមិនត្រូវទេ ។ ការ
 ខំយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះ
 ជា ប្រជុំបរាញដោយប្រេងឯណោះ កំពុងឆេះ ប្រេងកំប៉ិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រឆេះកំប៉ិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា អណ្តាភក្តីកំប៉ិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ចាំបាច់
 ខំយាយទៅដល់កន្ទុករបស់ប្រជុំបរាញ ដែលជាប់របស់មិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

[២២២] ឯវេសេ ទោ ភគិនិយោ យោ នុ ។
 ឯវិ វេសយ ទ ទោ មេ អន្ធហត្ថិតា អាយតន
 អនិច្ចា យត្ថ ទោ ទ អន្ធហត្ថិតា អាយតនេ បដិ
 បដិសីវេនមិ សុខំ វា នុត្ថំ វា អនុក្កមសុខំ ។
 តំ ធិត្ថំ ធុវិ សស្សតំ អវិបរិណាមធម្មត្ថំ សម្មា នុ ទ
 សោ ភគិនិយោ វេសាធា វេសយាតិ ។ ធា មោ
 កន្ត ។ តំ ភិស្ស មោតុ ។ តដ្ឋំ តដ្ឋំ កន្ត
 បទ្វយំ បដិដ្ឋ តដ្ឋា តដ្ឋា វេសនា ឧប្បន្នតិ តដ្ឋស្ស
 តដ្ឋស្ស បទ្វយស្ស ធិវេសនា តដ្ឋា តដ្ឋា វេសនា
 ធិវេសនតិ ។ សាធុ សាធុ ភគិនិយោ ឯវិ មោតិ
 ភគិនិយោ មោតិ អវិយស្សវត្ថស្ស យថាភូតិ
 សម្មាសម្មាសយ បស្សតោ ។

[២២៣] សេយ្យថាបិ ភគិនិយោ មហាកេ ក្រុស្ស
 តិដ្ឋតោ សារវតោ មូលម្យ អធិត្ថំ វិបរិណាមធម្មំ ទន្ទោ
 បិ អនិច្ចា វិបរិណាមធិម្មា សាទាបលាសម្យ អធិត្ថំ

[២២៤] ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ដ៏លើកលែងក្នុងចំណោម ជន
 ណាខ្លះយ៉ាងនេះថា កាយគនៈនាងក្នុងទាំង ៦ នេះមិនទៀង កាតា
 អញកាស្រ័យកាយគនៈនាងក្នុងទាំង ៦ ហើយ ទទួលដឹងវេទនាណាជា
 សុខ ឬជាទុក្ខ ឬក៏មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ វេទនានោះ ទៀងទាត់
 ប៉ុន្តែ មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជន
 នោះឈ្មោះថា ខ្លះយាយត្រូវដៃឬ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន កា
 ខ្លះយាយនោះមិនត្រូវទេ ។ កាខ្លះយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។
 បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា វេទនាដែលកើតអំពីកាយគនៈនាងក្នុង
 នោះ ។ តែងកើតទៀង ព្រោះកាស្រ័យបច្ច័យដែលកើតអំពីកាយគនៈ
 នាងក្នុងនោះ ។ វេទនាដែលកើតអំពីកាយគនៈនាងក្នុងនោះ ។ លេក់ទៅ
 ព្រោះលេក់នៃបច្ច័យដែលកើតអំពីកាយគនៈនាងក្នុងនោះ ។ ។ ម្ចាស់
 នាងទាំងឡាយ ប្រពៃណេកហើយ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីខ្លះ
 អរិយសាវ័ក ក៏ឃើញពិតប្រាកដដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

[២២៥] ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាឈើដ៏មានរឹងមាំ
 កំពុងឈរនៅ ឬសក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើម
 ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា មែកខ័នសន្ធឹកក៏មិនទៀង

វិបរិណាមធម្មំ ឆាយាមិ អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា
 យោ ទុ ចោ ភតិចិយោ ឃិវំ វធម្យ អមុស
 មហាតោ កុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ មូលម្យំ អនិ
 វិបរិណាមធម្មំ ទន្ទោមិ អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា សា
 ចាបលាសម្យំ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ យា ឆ ខុស្ស
 ឆាយា សា ចិច្ចា ទុកា សស្សតា អវិបរិណាមធម្មា
 សម្មា ទុ ចោ សោ ភតិចិយោ វធមាចោ វធម្យាតំ ។
 ចោ ហេតំ កាទ្គ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អមុស្ស
 ហិ កាទ្គ មហាតោ កុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ មូ
 លម្យំ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ ទន្ទោមិ អនិច្ចា វិបរិ
 ណាមធម្មា សាចាបលាសម្យំ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ
 បកេវស្ស ឆាយា អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មាតំ ។

មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ស្រឡាតកម្មនៃទៀង មានសេចក្តីប្រ
 ែប្រួលជាធម្មតា ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជនណាមួយយ៉ាងនេះ
 ថា ឈើធំឯណោះមានខ្លឹម កំពុងឈរនៅ ឫសកម្មនៃទៀង មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើមកម្មនៃទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា មែកនិងស្លឹកកម្មនៃទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តែ
 ស្រឡាតណាមេស្រស់ឈើនោះ ស្រឡាតនោះ ទៀងទាត់ ប៉ះគេថា
 មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតាឡើយ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជននោះ
 ឈ្មោះថា និយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។ បពិត្រលោកជំទាវម្រឹម ការនិយាយ
 ខ្លះមិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រ
 លោកជំទាវម្រឹម ព្រោះថា ឈើធំឯណោះមានខ្លឹម កំពុងឈរនៅ ឫស
 កម្មនៃទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើមកម្មនៃទៀង មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា មែកនិងស្លឹកកម្មនៃទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា ចាំបាច់និយាយទៅដល់ទៅស្រឡាតមេស្រស់ឈើនោះ ដែលជា
 មេស្រស់មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

[២៦៤] ឯវិមេវ ទោ ភកិច្ចិយោ យោ ទុ

ឯវិ វិទេយ្យ ទ ទោមេ ពាហិក អាយតនា

ឯច្ចា យក្ខ ទោ ពាហិក អាយតនេ មជ្ជិក្ខ ម

សំវេទមិ សុចំ វា ទុក្ខំ វា អនុក្ខមសុចំ វា

ឯច្ចំ ទុវំ សស្សតំ អវិបរិណាមធម្មត្ថំ សម្មា

ទោ សោ ភកិច្ចិយោ វេទមាតោ វិទេយ្យាតិ ។ ។

ហេតុំ ករុ ។ តំ កំស្ស ហេតុ ។ តដ្ឋំ ក

ករុ មច្ចយំ មជ្ជិក្ខ តដ្ឋា តដ្ឋា វេទនា ទប្បដ្ឋំ

តដ្ឋស្ស តដ្ឋស្ស មច្ចយេស្ស ឯវេទនា តដ្ឋា តដ្ឋា

វេទនា ឯវុជ្ឈតីតិ ។ សាទុ សាទុ ភកិច្ចិយោ ឯវិ

ហេតុំ ភកិច្ចិយោ ហេតុំ អវិយស្សាវកស្ស យថាភូតំ

សប្បប្បញ្ញាយ មស្សតោ ។

[២៦៥] ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះកើតឡើងដោយ ជន

ណាដែលយ៉ាងនេះថា កាយគនៈខាងក្រៅទាំង៦ នេះមិនទៀង កក្ក

អញ្ចកាស្រ័យកាយគនៈខាងក្រៅហើយ ទទួលផងវេទនាណាជាសុខ ឬ

ជាទុក្ខ ឬក៏មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ ការម្នាក់នោះទៀងតាម ឋិតថេរ

មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតាឡើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជននោះ

ឆ្កោមថាឯយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។ បពិត្រលោកជំទាវម្ចី ការឯយាយ

ខ្ញុំមិនត្រូវទេ ។ ការឯយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រ

លោកជំទាវម្ចី ព្រោះថា វេទនាដែលកើតអំពីកាយគនៈខាងក្រៅនោះ

តែងកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យច្រើនដែលកើតអំពីកាយគនៈខាងក្រៅ

នោះ ។ វេទនាដែលកើតអំពីកាយគនៈខាងក្រៅនោះ ។ លេក់ទៅ ព្រោះ

លេក់នៃច្រើនដែលកើតអំពីកាយគនៈខាងក្រៅនោះ ។ ម្នាលនាងទាំង

ឡាយ ប្រពៃណីហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីខ្ញុំ អរិយ

សាវ័កឃើញពីក្រឡាដងដោយប្រាជ្ញាជ័យប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

[២៦៨] សេយ្យដាច់ ភគិណ្ឌិយោ នេត្តា ។
 យាតកោ វ យោតកាន្តេវសី វ ភាវី វជិ
 តិណ្ឌោ នេត្តា ភាវីកាន្តេនេ ភាវី វិកាន្តេយ្យ អនុបប
 អន្តរំ មិសកាយំ អនុបបាទុ ពាហិរំ ធម្មកាយំ ។
 យនេវ តត្ថ អន្តរា វិលំមិសំ អន្តរា នហារុ អន្ត
 តន្តំ តំ គនេវ តិណ្ឌោ នេត្តា ភាវីកាន្តេនេ សញ្ញាន្តេយ
 សង្កាន្តេយ្យ សម្មវិកាន្តេយ្យ សញ្ញាន្តិត្វា សង្កាន្តិត្វ
 សម្មវិកាន្តិត្វា វិទុនិត្វា ពាហិរំ ធម្មកាយំ គេនេ
 ធម្មន តំ ភាវី បដិច្ចានេត្វា ឯវំ វនេយ្យ កាសវយ
 ភាវី សីយុត្តា វមិថា ធម្មនាតិ សម្មា ទុ ចោ សេ
 ភគិណ្ឌិយោ វនេយ្យនោ វនេយ្យតិ ។ នោ ហេតុ កន្តេ ។
 តំ កំស្ស ហេតុ ។ អម្ព ហិ កន្តេ នេត្តា កោយា-
 តកោ វ កោយាតកាន្តេវសី វ ភាវី វជិត្វា តិណ្ឌោ
 ភាវីកាន្តេនេ ភាវី វិកាន្តេយ្យ អនុបបាទុ អន្តរំ
 មិសកាយំ អនុបបាទុ ពាហិរំ ធម្មកាយំ យំ យនេវ
 តត្ថ អន្តរា វិលំមិសំ អន្តរា នហារុ អន្តរា តន្តំ

[២៦៩] ម្ចាស់នាងតាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាបុរសអ្នកសម្លាប់គោ
 ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោដែលប្រសប់ សម្លាប់មេគោ ហើយធូរ
 ខ្លាមេគោ ដោយកាំបិតសម្រាប់ការគោដ៏មុត មិនឲ្យខូចសាច់នាងក្នុង
 មិនឲ្យខូចស្បែកនាងក្រៅ បណ្តាវត្ថុតាំងនោះ វត្ថុណា ។ គឺសាច់វាវាង
 ក្នុងក្តី សរសៃនាងក្នុងក្តី ចំណងនាងក្នុងក្តី គឺការពន្លឺកាត់វត្ថុនោះ ។
 ដោយកាំបិតសម្រាប់ការគោដ៏មុត សុខការពន្លឺកាត់ចុះហើយ ក៏បក
 យកស្បែកនាងក្រៅ មកគ្របមេគោនោះ ដោយស្បែកនោះវាញដដែល
 ហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា មេគោនេះ នៅមានស្បែកដូចមុនដែល
 ម្ចាស់នាងតាំងឡាយ ផន្ទនោះឈ្មោះថា និយាយត្រឹមត្រូវដែរ ។
 ចរិតគ្រលោកដ៏ចម្រើន ការនិយាយនោះមិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះ
 មិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ចរិតគ្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា បុរស
 អ្នកសម្លាប់គោ ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោដែលណាដែលប្រសប់ បាន
 សម្លាប់មេគោ ហើយធូរខ្លាមេគោ ដោយកាំបិតសម្រាប់ការគោដ៏មុត
 មិនឲ្យខូចសាច់នាងក្នុង មិនឲ្យខូចស្បែកនាងក្រៅ បណ្តាវត្ថុតាំងនោះ
 វត្ថុណា ។ គឺសាច់វាវាងក្នុងក្តី សរសៃនាងក្នុងក្តី ចំណងនាងក្នុងក្តី

តំ គរោ តំ ភ្លេង តោ កិក្ខុន្តន្ត តាវី សញ្ញន្ត
 សង្កន្តយ្យ សម្មរិក្ខន្តយ្យ សញ្ញន្តិកា សង្កន្តិ
 សម្មរិក្ខន្តិកា វិន្ទន្តិកា តាហិវិ ចម្មកាយំ តេ
 ចម្មន តំ តាវី បដិច្ចានេត្តា កំត្យាបំ សោ ។
 វនេយ្យ តថវាយំ តាវី សំយុត្តា ឥមំនា ចម្មនា
 អថេតោ សា តាវី វិសំយុត្តា តេវេវ ចម្មន ។

[២២២] ឧបសា ទោ មេ អយំ ភគិណិយោ
 កតា អត្ថស្ស វិញ្ញាណោយ ។ អយាមេវេត្ត អត្ថោ
 អន្តរោ មិសតាយោតិ ទោ ភគិណិយោ ចន្ទ្រ
 អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ អនិវចនំ ។ តាហិវេ
 ចម្មកាយោតិ ទោ ភគិណិយោ ចន្ទ្រតំ តាហិវានំ
 អាយតនានំ អនិវចនំ ។ អន្តរា វិលិមិសំ អន្តរា
 ឧបារា អន្តរា ពន្ធនន្តិ ទោ ភគិណិយោ ឧត្តរា
 តស្សតំ អនិវចនំ ។ តិណ្ឌំ តោ កិក្ខុន្តន្ត ទោ
 ភគិណិយោ អវិយាយេតិ បញ្ញាយ អនិវចនំ ។ យាយំ
 អវិយា បញ្ញា អន្តរា តិលេសំ អន្តរា សញ្ញានំ
 អន្តរា ពន្ធនំ សញ្ញន្តិ សង្កន្តិ សម្មរិក្ខន្តិ ។

កំការពន្ធភាគំវត្ថុនោ ។ ដោយកំបិតសម្រាប់ការគោដ៏មុត លុះការ
 ពន្ធភាគំចេញហើយ ក៏ចកយកស្បែកខាងក្រៅ មកគ្របមេតាមនោះ
 ដោយស្បែកនោះដែល អ្នកនោះនិយាយយ៉ាងនេះថា មេតានេះ
 នៅខាងស្បែកដូចមុនដែល កំពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែមេតានោះប្រាស
 ចាកស្បែកនោះទៅហើយ ។

[២២៦] ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពាក្យឧបសា ដែលយើងធ្វើ
 ហើយនេះ ដើម្បីឱ្យពួកនាងដឹងច្បាស់ខ្លះសេចក្តីអធិប្បាយ ។ ឯសេចក្តី
 អធិប្បាយក្នុងអាយតនៈនេះដូចគ្នាទៅនេះ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពាក្យថា
 សាច់ខាងក្នុងដូចខ្លះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ។ ម្ចាស់នាង
 ទាំងឡាយ ពាក្យថាស្បែកខាងក្រៅដូចខ្លះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈ
 ខាងក្រៅ ៦ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពាក្យថា សាច់រាវខាងក្នុងក្តី
 សរសៃខាងក្នុងក្តី ចំណងខាងក្នុងក្តី ដូចខ្លះ ជាឈ្មោះនៃឧប្បិកៈ ។
 ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពាក្យថា កំបិតសម្រាប់ការគោដ៏មុតដូចខ្លះ ជា
 ឈ្មោះនៃប្រាជ្ញាជីវិតស្រី ។ ប្រាជ្ញាជីវិតស្រីនេះ តែងការពន្ធភាគំ
 នូវតិលេសខាងក្នុង សំយោជនៈខាងក្នុង និងចំណងខាងក្នុង ។

(២៦៧) សត្វ ទោ ឥមេ ភតិធិយោ ពោជ្ឈ
 យេសំ ភាវិតត្តា ពហុលីកតត្តា ភិក្ខុ វាសា
 ឡោ អនាសរំ ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ធិដ្ឋេវ ធិ
 សយំ អភិញ្ញា សន្និកត្តា ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ
 កាគមេ សត្វ ។ ឥធិ ភតិធិយោ ភិក្ខុ សា
 សម្ពោជ្ឈន្តំ ភាវេតិ វិវេកធិស្សិតំ វិរាគធិស្សិតំ ធិរោ
 ធិស្សិតំ វេស្សក្កបរិណាមំ ធម្មវិធមសម្ពោជ្ឈន្តំ ភ
 វេតិ ... វិរិយសម្ពោជ្ឈន្តំ ភាវេតិ ... បីតិសម្ពោជ្ឈន្តំ ភ
 វេតិ... បស្សន្តិសម្ពោជ្ឈន្តំ ភាវេតិ... សមាធិសម្ពោជ្ឈ
 ភាវេតិ ... ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈន្តំ ភាវេតិ វិវេកធិស្សិតំ
 វិរាគធិស្សិតំ ធិរោធិស្សិតំ វេស្សក្កបរិណាមំ ។
 ឥមេ ទោ ភតិធិយោ សត្វ ពោជ្ឈន្តា យេសំ ភាវិតត្តា
 ពហុលីកតត្តា ភិក្ខុ វាសាវាធិ ឡោ អនាសរំ
 ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ធិដ្ឋេវ ធិ ធម្ម សយំ អភិញ្ញា
 សន្និកត្តា ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។

(២៦៧) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពោជ្ឈន្តទាំងប្រាំពីរនេះ ភិក្ខុ
 ណាចម្រើនហើយ ធ្វើឱ្យរឿយ ។ ហើយ ភិក្ខុនោះ វេទនាអស់ភាសា
 ទាំងឡាយ ហើយក្រាស់ជើង ធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់បានដោយខ្លួនឯង ក្នុង
 ចតុប្បន្ន ខ្លាចចោរកម្ម បញ្ញាកម្ម ដែលមិនមានភាសា សម្រេច
 សម្រាន្តនោះដោយអំណាចបីទាំង ៤ ។ ពោជ្ឈន្តទាំង ៧ ដូចម្តេចខ្លះ ។
 ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ភិក្ខុកសិណសនាទេ ចម្រើនខ្លាចសតិសម្ពោជ្ឈន្ត
 ដែលអាស្រ័យ ខ្លាចសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ អាស្រ័យខ្លាចសេចក្តីប្រាសចាក
 កម្រេក អាស្រ័យខ្លាចសេចក្តីលេង ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តីលេង
 ចម្រើនខ្លាចធម្មវិធមសម្ពោជ្ឈន្ត ... ចម្រើនខ្លាចវិរិយសម្ពោជ្ឈន្ត ... ចម្រើន
 ខ្លាចបីតិសម្ពោជ្ឈន្ត ... ចម្រើនខ្លាចបស្សន្តិសម្ពោជ្ឈន្ត ... ចម្រើនខ្លាចសមាធិ
 សម្ពោជ្ឈន្ត ... ចម្រើនខ្លាចឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈន្ត ដែលអាស្រ័យខ្លាចសេចក្តី
 ស្ងប់ស្ងាត់ អាស្រ័យខ្លាចសេចក្តីប្រាសចាកកម្រេក អាស្រ័យខ្លាចសេចក្តី
 លេង ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តីលេង ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ
 ពោជ្ឈន្តទាំង ៧ នេះឯង ដែលភិក្ខុណាបានចម្រើន បានធ្វើឱ្យរឿយ ។
 ហើយ ភិក្ខុនោះវេទនាអស់ភាសាទាំងឡាយ ហើយក្រាស់ជើង ធ្វើឱ្យ
 ដាក់ច្បាស់បានដល់ដោយខ្លួនឯងក្នុងចតុប្បន្ន ខ្លាចចោរកម្ម បញ្ញាកម្ម
 ដែលមិនមានភាសា សម្រេចសម្រាន្តនោះដោយអំណាចបីទាំង ៤ ។

(២៦៨) អដោ អាយស្មា ទទ្ធកោ កា ភិក្ខុ
 យោ ឥមំនា ឱវាទេន ឱវទិត្វា ទាយ្យាដេសំ កុ
 ភតិចិយោ កាលោតិ ។ អដោ កា ភិក្ខុចិបេ
 អាយស្មតោ ទទ្ធកស្ស ភាសំតំ អភិទទ្ធិត្វា អនុម
 ទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា អាយស្មន្តំ ទទ្ធកំ អភិវាទេ
 បទក្ខិណំ កត្វា យេន កតកំ តេនុបសង្កម្មីសុ ទេ
 សង្កម្មិត្វា ភក្កវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋីសុ
 ឯកមន្តំ វិថា ទោ កា ភិក្ខុចិយោ កតកំ ឯតន
 វោន កត្វថ ភិក្ខុចិយោ កាលោតិ ។ អដោ កា
 ភិក្ខុចិយោ ភក្កវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា
 បក្កមីសុ ។

(២៦៩) អដោ កតកំ អដិប្បក្កត្តាសុ តាសុ ភិក្ខុ-
 ទីសុ ភិក្ខុ អាមន្តេសំ សេយ្យថាមិ ភិក្ខុវេ តនហុ-
 ចោសថេ បណ្ណាសេ ន ហោតិ ពហុនោ ជនស្ស
 កត្វា វា វិមតិ វា ទេនា នុ ទោ ចន្ទោ បុណ្ណា នុ
 ទោ ចន្ទាតិ អដ ទោ បុណ្ណា ចន្ទោ ភេវ ហោតិ

(២៦៨) លំដាប់នោះឯង លុះព្រះទទ្ធកៈមានកាយ បាន
 ខ្លានភិក្ខុទាំងនោះដោយឧក្រានហើយ រើបបញ្ចូលទៅថា ម្ចាស់
 នាងទាំងឡាយ ពេលល្ងមហើយ ចូរទាំងគ្នាទៅចុះ ។ ព្រះនាងឯង
 ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ត្រេកអរ អនុមោទនា ខ្ញុំភាសិករបស់ព្រះទទ្ធកៈមាន
 កាយហើយ ក៏ត្រាស់អំពីកាលនេះ ថ្វាយបង្គំព្រះទទ្ធកៈមានកាយ ធ្វើ
 ប្រទក្សិណហើយ ទើបចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភោគ លុះចូលទៅ
 ដល់ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភោគ ហើយបិទនៅក្នុងទីជម្រក ។ លុះពួក
 ភិក្ខុទាំងនោះ បិទនៅក្នុងទីជម្រកហើយ ទើបព្រះមានព្រះភោគត្រាស់
 យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពេលល្ងមហើយ ចូរទៅចុះ ។
 លំដាប់នោះ ពួកភិក្ខុទាំងនោះថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភោគ ធ្វើប្រទក្សិណ
 ហើយទើបចេញទៅ ។

(២៦៩) កាលដែលពួកភិក្ខុទាំងនោះ ចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន
 ទើបព្រះមានព្រះភោគ ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ ក្នុងវិថីទុរោសថទី ១៨ ជនជាច្រើនតែងមិនមានសេចក្តីសន្ស័យ
 ឬស្បែកឆ្អល់ថា ព្រះទទ្ធកៈ ឬព្រះទទ្ធកៈពញាដូច្នេះឡើយ គឺចូលចិត្ត
 ថា ព្រះទទ្ធកៈពញាដោយគិត សេចក្តីនេះ មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ

ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ តា ភិក្ខុវិញ្ញាណ ធន្តកា
 ធម្មនេសនាយ អត្ថមនា វេវ បរិច្ចស្តាសន្តិយា ច
 តាសី ភិក្ខុវេ ចក្ខុន្នំ ភិក្ខុវិញ្ញាណំ យា បច្ឆិមីកា
 ភិក្ខុវិញ្ញាណំ សា^(២) សោតាបថ្នា អវិជិតាគធម្មា ជិយេ
 សម្មោធិបរាយនាតិ ។ ននមរោច ភកា អត្ថមន
 តេ ភិក្ខុ ភកវតោ កាសិភិ អភិធន្តិ ។

ឧត្តរោកាស្សត្រ ចក្ខុន្នំ ធន្តិ

១. ឧច្ឆិមា ។ ២. តា ភិក្ខុវិញ្ញាណ ។

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុនិរោទិយ មានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងធម្មនេស-
 នាយរបស់ខ្លួនភិក្ខុផង មានបំណងពេញលេញផង ក៏បានចោទយូ
 យ៉ាងនោះដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុភិក្ខុទាំងឡាយប្រាំយ
 នោះ ភិក្ខុនិរោទិយក្រោយរបស់ពួក ភិក្ខុនិរោទិយ ជាសោតាបថ្នា
 មានសភាពមិនប្លែកទៅក្នុងអប្បាយក្នុង ជាអ្នកទៀង កាត់កាត់មុខ
 នឹងបានប្រាសដឹង (នូវសច្ចធម៌) ។ លុះប្រាសបានប្រាកដប្រាស់
 ពាក្យនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ
 ចំពោះកាសិរបស់ព្រះធម្មបទ ។

ចប់ ឧត្តរោកាស្សត្រ ទី ២ ។

បញ្ចប់ ប្បទានហុណាវិទូសុត្ត

[២៧០] ឯកោ សុត្តំ ។ ឯកោ សមយំ កក
សាវត្ថុយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិតស្ស អា
មេ ។ អថទោ កកវតោ អហាកកស្ស បដិសស្ស
នស្ស ឯកោ ចេតសោ បរិវត្តោ ទទចានំ បរិបត្ត
ទោ វហុលស្ស វិមុត្តិបរិចារនិយោ នន្ទា យទ្ធជាប
វហុលំ ទុក្ខំ អាសវនំ ទយេ វិទេយ្យន្តំ ។

[២៧១] អថទោ កកវ បុព្វសមយំ និក
សេនា បត្តចិវរមាទាយ សាវត្ថុ បិណ្ឌាយ ចាវសំ ។
សាវត្ថុយំ បិណ្ឌាយ ចរិតា បច្ឆាកត្តំ បិណ្ឌចាតប្ប
ដិក្ខន្តោ អាយស្មន្តំ វហុលំ អាមន្តសំ កណ្ហាហិ
វហុល និសីទនំ យេន អនុវនំ ភេទុបសង្កមិស្សាម

ប្បទានហុណាវិទូសុត្ត ទី ៥

[២៧០] ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះរោង
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិតសេដ្ឋី និក
ក្រុងសាវត្ថុ ។ គ្រាខាងនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងទី
ស្ងាត់ ក្នុងសម្លៀក (ក្នុងផលសមាបត្តិ) ក៏មានព្រះគម្រោងក្នុងព្រះហឫទ័យ
កើតឡើងយ៉ាងនេះថា ធម៌ទាំងឡាយសម្រាប់ធ្វើវិបុលឲ្យបានសុខ របស់
វហុល បានស្រួលហើយ បើដូច្នោះ គួរតែកាត់ធម៌ឲ្យបានវហុល ក្នុង
ការអស់ទៅនៃកាលៈទាំងឡាយ ក៏ទៅទៀត ។

[២៧១] គ្រាខាងនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្ងៀមប្រដាប់បាត្រ
និងចិវរ ក្នុងវេលាព្រឹកព្រហាម ស្តេចចូលទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថុ ដើម្បី
បំណុល ។ លុះព្រះអង្គស្តេចទៅបំណុល ក្នុងក្រុងសាវត្ថុហើយ
ត្រឡប់មកអំពីបំណុលក្នុងកាលជាខាងក្រោយនៃកត្តវិញ ទ្រង់ត្រាស់
ហៅព្រះវហុលមាននាមថា មាលវហុល ឬអ្នកកាន់យកសំភក្ត្រ
និសីទនៈ យើងនឹងចូលទៅឯអនុវន (ព្រះជាទីនៅនៃចោរភ្នាក់)

និងវិស័យសាសនា ។ ឯកសារនេះ ទៅ អោយស្នា រាជ
 លោក ក្រសួង បដិសេធា ដ៏សំខាន់ អោយ ក្រសួង
 បដិសេធា បដិសេធា អនុវត្ត ។ តែង ទៅ បដិសេធា
 យោង អនុវត្ត ទៅតាមសហស្សន្ទ ក្រសួង អនុ
 វត្ត ទៅតាម អនុ ក្រសួង អោយស្នា រាជ
 ឧត្តរ អោយស្នា រាជ ទៅ វិស័យសាសនា ។ អនុវត្ត ក្រសួង
 អនុវត្ត អនុវត្ត អនុវត្ត អនុវត្ត អនុវត្ត អនុវត្ត
 អោយស្នា រាជ ដ៏សំខាន់ ។ អោយស្នា រាជ ទៅ រាជលោក
 ក្រសួង អនុវត្ត ឯកសារ ឯកសារ ដ៏សំខាន់ ។

(២៧២) ឯកសារ ដ៏សំខាន់ ទៅ អោយស្នា រាជ
 លោក ក្រសួង ឯកសារ ដ៏សំខាន់ តំ ក៏ អនុវត្ត រាជលោក
 ក្រសួង ដ៏សំខាន់ ក៏ អនុវត្ត ក៏ អនុវត្ត ក្រសួង ។

ដើម្បីសម្រាកក្នុងរាជ ។ ព្រះរាជលោក ទទួលបាន
 ក្នុងនាម ខ្មែរព្រះរាជលោក ព្រះរាជលោក ព្រះរាជ ហើយក៏
 កាន់យកសិទ្ធិស្រេច ដើរតាមព្រះរាជ ។ ព្រះរាជលោក ទៅ ។
 សម័យនោះឯង ទៅព្រះប្រឹក្សា ទៅតាមព្រះរាជលោក ដោយ
 គិតថា ថ្ងៃនេះព្រះរាជលោក ទទួលបានព្រះរាជលោក ក្នុង
 ការអស់ទៅនៃអស់ ទៅទៀត ។ ព្រះរាជលោក ព្រះ
 រាជលោក ទទួលបានព្រះរាជលោក ហើយគិតទៅលើអស់
 ដែលគ្រប់គ្រងទៅលើអស់ ។ ចំណែកព្រះរាជលោក
 អោយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះរាជលោក ហើយគិតក្នុងទីសម្បត្តិ ។

(២៧២) ព្រះរាជលោក គិតទៅក្នុងទីសម្បត្តិ
 ហើយ ទទួលបានព្រះរាជលោកស្រស់ស្អាត ទទួលបាន អ្នក
 សំគាល់សេចក្តីនោះផ្តល់ឲ្យ ឲ្យទៀងទៀត ។ ព្រះរាជលោក
 រាជលោកស្រស់ស្អាត បង្កើតព្រះរាជលោក មិនទៀងទៀត ។

យម្បតាធិទ្ធី ទុក្ខំ វា តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ទុក្ខំ
 កន្ត្ថ ។ យម្បតាធិទ្ធី ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យ
 នុ តំ សមទុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ
 ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ កន្ត្ថ ។

(២៧៣) តំ កី មញ្ញសិ វាហុល រូបា ធិទ្ធា
 វា អធិទ្ធា វាតិ ។ អធិទ្ធា កន្ត្ថ ។ យម្បតាធិទ្ធី
 ទុក្ខំ វា តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្ត្ថ ។ យម្ប
 តាធិទ្ធី ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យ នុ តំ សមទុ
 បស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តា
 តិ ។ នោ ហេតំ កន្ត្ថ ។

(២៧៤) តំ កី មញ្ញសិ វាហុល ចក្កវិញ្ញាណំ
 ធិទ្ធី វា អធិទ្ធី វាតិ ។ អធិទ្ធី កន្ត្ថ ។ យម្បតាធិទ្ធី ទុក្ខំ
 វា តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្ត្ថ ។ យម្បតាធិទ្ធី ទុក្ខំ

ចុរេបសំណាមិនទៀត របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុរេបសំណាមិនទៀត ជាទុក្ខ នានសេចក្តីប្រ
 ប្រលងជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ខ្ចីរបស់អញ ខ្ចី
 ជាអញ ខ្ចីជាខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
 គួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៥) ខ្នាលវាហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះជាដូចម្តេច រួច
 ទៀតឬមិនទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀតទេ ។ ចុរេបសំ
 ណាមិនទៀត របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ជាទុក្ខ ។ ចុរេបសំណាមិនទៀត ជាទុក្ខ នានសេចក្តីប្រប្រល
 ងជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ខ្ចីរបស់អញ ខ្ចីជា
 អញ ខ្ចីជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៦) ខ្នាលវាហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ជាដូចម្តេច
 ចក្កវិញ្ញាណទៀតឬមិនទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀត
 ទេ ។ ចុរេបសំណាមិនទៀត របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុរេបសំណាមិនទៀត ជាទុក្ខ

វិបរិណាមធម៌ កាល្យ ទុ តំ សមទុបស្សិតំ
 មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ឃ
 កន្តោ ។

(២៧៥) តំ កំ មញ្ញសិ កហុល ចតុសម្ព័ន្ធស
 នំប្រា វា អនិប្រា វាតិ ។ អនិប្រា កន្តោ ។ យម្ប
 នំច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តោ ។ យម
 នាធិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម៌ កាល្យ ទុ តំ សមទុបស
 តំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ
 នោ ហេតិ កន្តោ ។

(២៧៦) តំ កំ មញ្ញសិ កហុល យមិទំ ចតុ
 សម្ព័ន្ធស្សឡទ្ធយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាតតំ សញ្ញាតតំ សង្ខា
 រកតំ វិញ្ញាណាតតំ តម្បំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ
 កន្តោ ។ យម្បនាធិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុទ្ធំ វាតិ ។
 ទុក្ខំ កន្តោ ។ យម្បនាធិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម៌

មាទសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា គ្មាន
 របស់អញ គ្មានជាអញ គ្មានជាខ្លួនអញ ដូច្នេះវាជា ។ បព៌ត្រព្រះ
 អង្គជីវចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៧) មាទសេចក្តីប្រែប្រួល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ជាដូចម្តេច
 ចតុសម្ព័ន្ធស្វ ទៀងឬមិនទៀង ។ បព៌ត្រព្រះអង្គជីវចម្រើន មិនទៀងទេ ។
 ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បព៌ត្រព្រះអង្គ
 ជីវចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មាទសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា គ្មានរបស់អញ
 គ្មានជាអញ គ្មានជាខ្លួនអញ ដូច្នេះវាជា ។ បព៌ត្រព្រះអង្គជីវចម្រើន
 មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៨) មាទសេចក្តីប្រែប្រួល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ជាដូចម្តេច
 ធម្មជាតិណា វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ តើគ
 ទៀង ក្រោយចតុសម្ព័ន្ធស្វជាបច្ច័យ ធម្មជាតិនោះ តើទៀង ឬមិន
 ទៀង ។ បព៌ត្រព្រះអង្គជីវចម្រើន មិនទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណា
 មិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បព៌ត្រព្រះអង្គជីវចម្រើន ជា
 ទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មាទសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា

កាល្និ ទុ តំ សមធម្មសង្ឃតំ ឯតំ មម ឯសោហា-

មស្មិ ឯសោ មេ អត្តាភិ ។ ឆោ ហេតិ កន្ថេ ។

[២៧៧] តំ កំ មញ្ញសំ កហុល សោតំ ធិត្ថំ

វា អធិត្ថំ វាភិ ។ អធិត្ថំ កន្ថេ ។ មេ ។ ឃោ ធិ ធិត្ថំ

វា អធិត្ថំ វាភិ ។ អធិត្ថំ កន្ថេ ។ មេ ។ ធិត្ថំ ធិត្ថា

វា អធិត្ថា វាភិ ។ អធិត្ថា កន្ថេ ។ មេ ។ កាឃោ

ធិត្ថា វា អធិត្ថា វាភិ ។ អធិត្ថា កន្ថេ ។ មេ ។

[២៧៨] តំ កំ មញ្ញសំ កហុល មឆោ ធិត្ថា វា

អធិត្ថា វាភិ ។ អធិត្ថា កន្ថេ ។ យម្បធាធិត្ថំ ទុក្ខំ

វា សុទ្ធំ វាភិ ។ ទុក្ខំ កន្ថេ ។ យម្បធាធិត្ថំ ទុក្ខំ

វិចារណមធម្មំ កាល្និ ទុ តំ សមធម្មសង្ឃតំ ឯតំ មម

ឯសោហាមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាភិ ។ ឆោ ហេតិ កន្ថេ ។

កើត្តុនិយលំ ឃើញចុះចេញចេញ ចុះចេញ ចុះចេញ ចុះចេញ

ចុះចេញ ចុះចេញ ចុះចេញ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនត្រូវនិយលំ

ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

[២៧៩] មាសកហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ជាដូចម្តេច

ត្រចៀកទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ មេ ។

ត្រចៀកទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ មេ ។

អណ្តាតទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ មេ ។

កាយទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ មេ ។

[២៨០] មាសកហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះជាដូចម្តេច ភ្នែក

ទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ ចុះចេញ

ណាមិនទៀង ចេញចេញចេញចេញ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន

ជាទុក្ខ ។ ចុះចេញណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួល

ជាធម្មតា កើត្តុនិយលំ ឃើញចេញចេញចេញ ចុះចេញ ចុះចេញ ចុះចេញ

ចុះចេញ ចុះចេញ ចុះចេញ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនត្រូវនិយលំ ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៩៩) តំ កើ មញ្ញសិ ភហុល ធម្មា ធិន្ទ

វា អធិប្បា វាតិ ។ អធិប្បា កន្តេ ។ យម្បនាធិ

ធិន្ទ វា តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ធិន្ទ កន្តេ ។ យម្ប

នាធិន្ទ ធិន្ទ វិបរិណាមធម្មំ កាល្យ ទុ តំ សមនុ

បស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។

ចោ ហេតំ កន្តេ ។

(២៨០) តំ កើ មញ្ញសិ ភហុល មហេន្ទ្រវរ្ម័ន

ធិន្ទ វា អធិប្បា វាតិ ។ អធិប្បា កន្តេ ។ យម្បនាធិ

ធិន្ទ វា តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ធិន្ទ កន្តេ ។ យម្បនាធិ

ធិន្ទ វិបរិណាមធម្មំ កាល្យ ទុ តំ សមនុបស្សិតុំ

ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ចោ

ហេតំ កន្តេ ។

(២៩៩) មាសភហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះជាដូចម្តេច

ធម្មាចារ្យទៀតឬមិនទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀតទេ ។

ចុះរបស់ណាមិនទៀត របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គ

ដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀត ជាទុក្ខ មានសេចក្តី

ប្រែប្រួលជាធម្មតា តើអ្នកនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ខ្ញុំរបស់អញ

ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន

មិនអ្នកនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៨០) មាសភហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះជាដូចម្តេច

មហេន្ទ្រវរ្ម័នទៀតឬមិនទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀតទេ ។

ចុះរបស់ណាមិនទៀត របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គ

ដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀត ជាទុក្ខ មានសេចក្តី

ប្រែប្រួលជាធម្មតា តើអ្នកនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ខ្ញុំរបស់អញ

ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន

មិនអ្នកនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

[២៨១] តំ កំ មញ្ញសិ វហុល មនោសម្មាស្ស
 ធិត្វា វា អធិត្វា វាតិ ។ អធិត្វា កន្ថេ
 យម្បតាធិត្វំ ទុក្ខំ វា តំ សុទំ វាតិ ។ ទុក្ខំ
 កន្ថេ ។ យម្បតាធិត្វំ ទុក្ខំ វិបវិណាមធម្មំ កល្យ
 ទុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ
 មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ កន្ថេ ។

[២៨២] តំ កំ មញ្ញសិ វហុល យមិទំ មនោ
 សម្មាស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាកតំ សញ្ញាកតំ
 សង្ខារកតំ វិញ្ញាណកតំ តម្បិ ធិត្វំ វា អធិត្វំ វាតិ ។
 អធិត្វំ កន្ថេ ។ យម្បតាធិត្វំ ទុក្ខំ វា តំ សុទំ
 វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្ថេ ។ យម្បតាធិត្វំ ទុក្ខំ វិបវិ
 ណាមធម្មំ កល្យ ទុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ
 កន្ថេ ។

[២៨៣] ឯវិ មស្សំ វហុល សុត្តកា អរិយ
 ស្សាវកោ ចក្កស្មិបិ^(១) ធិត្វំនុតិ ឬមេសុបិ ធិត្វំនុតិ

១. ម. អធិសម្ភោ ៩ ទិស្សតិ ។

[២៨១] ម្ចាស់វហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ជាដូចម្តេច
 មនោសម្មាស្ស ទៀងឬមិនទៀង ។ បត់ត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
 ទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។
 បត់ត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញ គួររបស់នោះជា
 ខ្ចុះរបស់អញ ខ្ចុះជាអញ ខ្ចុះជាខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរឬ ។ បត់ត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

[២៨២] ម្ចាស់វហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ជាដូចម្តេច
 ធម្មជាតិណាដែលនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ តែងតែត្រឡប់ ព្រោះ
 មនោសម្មាស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតិនោះ តើទៀងឬមិនទៀង ។ បត់ត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជា
 ទុក្ខឬជាសុខ ។ បត់ត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិន
 ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញ
 គួររបស់នោះជា ខ្ចុះរបស់អញ ខ្ចុះជាអញ ខ្ចុះជាខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរឬ ។
 បត់ត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

[២៨៣] ម្ចាស់វហុល អរិយសាវ័ក ដែលមានសេចក្តីចេះដឹង
 យល់ឃើញយ៉ាងនេះ គឺឡើយណាយក្នុងចក្ខុផង ឡើយណាយក្នុងប្រដង

ចក្កវិញ្ញាណមិ ធិត្ថន្តតិ ចក្កសម្មស្សមិ ធិត្ថន្ត
 យមំធិ ចក្កសម្មស្សប្បធូយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាគតំ
 សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ តស្មីមិ ធិត្ថន្តតិ ។
 សោតស្មីមិ ធិត្ថន្តតិ សទ្ទេសុមិ ធិត្ថន្តតិ ... យាទស្មីមិ
 ធិត្ថន្តតិ... កទ្ទេសុមិ ធិត្ថន្តតិ... ជិដ្ឋាយមិ ធិត្ថន្តតិ រស
 សុមិ ធិត្ថន្តតិ ... កាយស្មីមិ ធិត្ថន្តតិ ជាដ្ឋេសុមិ
 ធិត្ថន្តតិ ... មនស្មីមិ ធិត្ថន្តតិ ធម្មេសុមិ ធិត្ថន្តតិ ម
 ចោវិញ្ញាណមិ ធិត្ថន្តតិ មចោសម្មស្សមិ ធិត្ថន្តតិ
 យមំធិ មចោសម្មស្សប្បធូយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាគតំ
 សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ តស្មីមិ ធិត្ថន្ត
 តិ ។ ធិត្ថន្តំ វិជ្ជតិ វិភា វិមុត្តតិ វិមុត្តស្មី វិមុត្ត-
 មិត្តិ^(១) ញាណំ កោតិ ចំណា ជាតិ វុស័តំ ព្រហ្មចរិយំ
 កាតំ កាលីយំ ជាបរិ ឥន្ទ្រគ្នាយាតិ បជាធាតីតិ ។

១ វិមុត្តមិត្តិ ឈ្មោះ ។

រឿយណាយ ក្នុងចក្កវិញ្ញាណផង រឿយណាយក្នុងចក្កសម្មស្សផង
 រឿយណាយក្នុងវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលកើតឡើង
 ព្រោះចក្កសម្មស្សជាប់ច្របូបផង ។ រឿយណាយក្នុងគ្រូចៀកផង រឿយ
 ណាយក្នុងសំឡេងផង ... រឿយណាយក្នុងច្រមុះផង រឿយណាយក្នុង
 ក្លិនផង ... រឿយណាយក្នុងអណ្តាតផង រឿយណាយក្នុងរសផង ...
 រឿយណាយក្នុងកាយផង ... រឿយណាយក្នុងជាដ្ឋេផង ... រឿយ
 ណាយក្នុងចិត្តផង រឿយណាយក្នុងធម្មាម្មណ៍ផង រឿយណាយក្នុង
 មនោវិញ្ញាណផង រឿយណាយក្នុងមនោសម្មស្សផង រឿយណាយ
 ក្នុងវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោ-
 សម្មស្សជាប់ច្របូបផង ។ កាលអរិយសាវ័ក រឿយណាយ (យ៉ាងនេះ)
 ហើយ ក៏ប្រាសចាកកម្រេក ចិត្តក៏ផុតស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ព្រោះ
 ប្រាសចាកកម្រេក កាលបើចិត្តផុតស្រឡះហើយ ប្រាថ្នាក៏កើតឡើង
 ថា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ អរិយសាវ័កនោះ ក៏ដឹងច្បាស់ដូច្នេះថា ជាតិ
 (របស់គាត់អញ) អស់ហើយ ព្រហ្មចរិយៈគាត់អញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់
 គ្រាន់ហើយ សោច្យសក្ខីចូលគាត់អញបានធ្វើរួចហើយ កិច្ចផងទៀតប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីសោច្យសក្ខីចូលនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[២៨២] ឥន្ទ្រភោគ ភគវត្ថុ អត្តមនា អាយុ ។
 ភហុលោ ភគវត្ថុ ភាសិតំ អភិទទ្ទិកំ ។ ឥមស្មី
 ត្វ បទ^(១) វេយ្យាករណស្មី ភក្ខាមនេ អាយុស្ម
 តោ ភហុលស្ស អនុបាធាយ អាយុវេហំ ចិត្តំ ។
 មុត្តិ ។ ភាសត្វ អនេកាធិ នេវភាសហស្សន្តរំ
 វិវិដំ វិគមសំ ធម្មចតុំ ឧទទាទិ យំ កិក្ខុ សមុ
 ធម្មចម្ពំ សត្វត្ថំ ធិរោធម្មត្ថំ ។

ទូប្បកហុលោភវស្មត្ថំ បក្សម្ម ចិត្តំ ។

• ១. ឥមស្មី ភោ បទ ។

[២៨២] លុះព្រះមោទនព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងនូវព្រះសូត្រនេះរួច
 ហើយ ព្រះហស្តមាត់ ក៏មានសេចក្តីគ្រេកអរ ចំណីភាសិត
 នៃព្រះមោទនព្រះភាគ ។ កាលដែលព្រះមោទនព្រះភាគ ទ្រង់សំដែង
 នូវវេយ្យាករណ៍នេះរួចហើយ ចិត្តរបស់ព្រះហស្តមាត់ ក៏បានរួច
 ស្រឡះចាកភាសិតាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់ចាំ (ជាអញ ជាយើង)
 ទៀតឡើយ ។ ធម្មចតុំ^(១) (ឯកយេញធម៌) ដ៏ប្រាសចាកធម៌អំពីភា-
 វិក្ខុលេស ប្រាសចាកមុខវិក្ខុលេស បានកើតឡើងហើយ ដល់តួក
 ទៅគេច្រើននាក់ទាំងនោះ ធម្មជាតិអាយុ មានកិរិយាកើតឡើង
 ជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ មានកិរិយាលេខទៅវិញជាធម្មតា ។

បច្ចំ ទូប្បកហុលោភវស្មត្ថំ ចិត្តំ ។

• ក្នុងព្រះសូត្រនេះសំដៅយកមន្ត ៤ និងនិល ៤ ហៅថាធម្មចតុំ ព្រោះថា ធម្មតាទៅតាម
 ទាំងនោះ ទៅតាមតួក ដែលស្តាប់ព្រះសូត្រនេះ បានជាសោតបង្អួច ឬបានជាសកតា-
 តាមបុគ្គល ឬបានជាអតាតាមបុគ្គល ឬបានជាព្រះទ័ណ្ឌាស្រព ។

ឆ្នាំ ឆ្នាំស្រូវ

[២៨៨] ឯវេយ្យ សុត្តំ ។ ឯកំ សមយំ កក

សាវត្ថុយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថចិណ្ឌិតស្ស អា

មេ ។ កត្រ ទោ កកវា កិក្ខុ អាមន្តេសំ កិក្ខុ

រោតិ ។ កនន្តេតិ តេ កិក្ខុ កកវតោ បទ្ទស្សនំ

កកវា ឯតនរោច ធម្មំ រោ កិក្ខុវេ ទេសិស្សា

អាទិតកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យា

ណំ សាគ្គំ សត្យញ្ញនំ កោវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ

ព្រហ្មចរិយំ មកាសិស្សមិ យទិទំ ធន ធន្តានំ តិ

សុណាថ សាទុកំ មនសិករោថ សិស្សមិត្តំ ។

ឯវេយ្យន្តេតិ ទោ តេ កិក្ខុ កកវតោ បទ្ទស្សនំ ។

ឆ្នាំស្រូវ ទី ២

[២៨៩] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះបាទ

ព្រះបាទ ទ្រង់គង់នៅក្នុងក្តុជនាន បេសអនាថចិណ្ឌិតសេដ្ឋី ជិត

ត្រង់សាវត្ថុ ។ កាលព្រះបាទព្រះបាទ គង់នៅក្នុងក្តុជនាន បានត្រាស់

ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួល

ព្រះត្រាស់ពីព្រះបាទព្រះបាទថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះ

បាទព្រះបាទ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អថភក្តិ

សំដែនធម៌ មានលំអបទដើម មានលំអបទកណ្តាល មានលំអបទចុង

ប្រកាសព្រហ្មចរិយធម៌ ក្រមទាំងអស់ ទាំងព្យញ្ជនៈ ដ៏បរិសុទ្ធ ថា

បូណ៌ទាំងអស់ ចំពោះអ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ ស្តាប់ខ្ញុំធម៌

ដែលមានចំនួនប្រាំមួយក្តុះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយ... ។ ក. ក

ទាំងសំដែនឡស្តាប់ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះត្រាស់ពីព្រះបាទព្រះ

បាទថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[២៨៦] ភក្កា ឯកនិកាយ ឆ អដ្ឋង្គិកានិ អា
 តថានិ វេទិតថានិ ឆ ពាហិកានិ អាយតនានិ វេ
 តថានិ ឆ វិញ្ញាណកាយា វេទិតថា ឆ ធម្មកាយ
 វេទិតថា ឆ វេទនាកាយា វេទិតថា ឆ កល្យា
 ណាយា វេទិតថា ។

[២៨៧] ឆ អដ្ឋង្គិកានិ អាយតនានិ វេទិតថា
 ធិតិ ឥតិ ទោ បនេតិ វុត្តិ ។ កំពោតិ បដិ
 វុត្តិ ។ ឆកាយតនំ សោភាយតនំ យាបាយត
 នំ ឆកាយតនំ កាយាយតនំ មនាយតនំ ។ ឆ អដ្ឋង្គិ
 កានិ អាយតនានិ វេទិតថាធិតិ ឥតិ យន្តិ វុត្តិ
 ឥនេមេតិ វេទិតថា វុត្តិ ។ ឥតិ បមមំ ឆកាយ ។

[២៨៦] ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ដូច្នេះថា អាយតនៈខាង
 ក្នុង ៦ ក៏ដូច្នេះ អាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ក៏ដូច្នេះ វិញ្ញាណកាយ (ពួក
 វិញ្ញាណ) ៦ ក៏ដូច្នេះ ធម្មកាយ (ពួកធម្មៈ) ៦ ក៏ដូច្នេះ វេទនា
 កាយ (ពួកវេទនា) ៦ ក៏ដូច្នេះ កល្យាណកាយ (ពួកកល្យាណ) ៦^(១)
 ក៏ដូច្នេះ ។

[២៨៧] ឯពាក្យថា អាយតនៈខាងក្នុង ៦ ក៏ដូច្នេះ ដូច្នេះ
 គឺជាគតិកាដែលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលគឺជាគតិកាដែលហើយនេះ អើ
 ព្រោះអស្រ័យសេចក្តី ដូចម្តេច ។ ចកាយតនៈ ១ សោភាយតនៈ ១
 យាបាយតនៈ ១ ឆកាយតនៈ ១ កាយាយតនៈ ១ មនាយតនៈ ១ ។
 ពាក្យណា ដែលគឺជាគតិ ពោលហើយថា អាយតនៈខាងក្នុង ៦ ក៏ដូ
 ច្នេះ ដូច្នេះ ពាក្យនេះ គឺជាគតិកាដែលហើយ ព្រោះអស្រ័យសេចក្តីនេះ
 ឯង ។ នេះ ឆកៈ ទី ១ ។

១ មាតិកានេះហើយដែលពាក្យខាងលើថា ៦ ឆកៈ គឺឯម្នាក់ពួក ៦ មានចំនួន ៦ ឯង។

[២៨៨] ឆ ពាហិកំ អាយតនាធិ វេទិតញាតិ
 ឥតិ ទោ បរេតិ វុត្តំ ។ កំពោតំ បដិទ្ធ វុត្តំ
 វាយាយតំ សង្ខាយតំ កង្ខាយតំ វសាយតំ
 ដោជ្ជាយតំ ធម្មាយតំ ។ ឆ ពាហិកំ អាយ
 តនាធិ វេទិតញាតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥនមេតិ បដិ
 វុត្តំ ។ ឥទំ ធុតិយំ ធម្មំ ។

[២៨៩] ឆ វិញ្ញាណកាយា វេទិតញាតិ ឥតិ ទោ
 បរេតិ វុត្តំ ។ កំពោតំ បដិទ្ធ វុត្តំ ។ ចក្កក្ខ
 បដិទ្ធ វុត្តំ ឆ ឧប្បជ្ជតិ ចក្កវិញ្ញាណំ សោតញ្ច
 បដិទ្ធ សន្តេ ឆ ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ យានញ្ច
 បដិទ្ធ កន្តេ ឆ ឧប្បជ្ជតិ យានវិញ្ញាណំ ដិវ្ហញ្ច
 បដិទ្ធ វសេ ឆ ឧប្បជ្ជតិ ដិវ្ហវិញ្ញាណំ កាយញ្ច
 បដិទ្ធ ដោជ្ជញ្ច ឆ ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ មនញ្ច
 បដិទ្ធ ធម្មេ ឆ ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ ។ ឆ វិញ្ញា
 ណកាយា វេទិតញាតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥនមេតិ
 បដិទ្ធ វុត្តំ ។ ឥទំ ធុតិយំ ធម្មំ ។

[២៩០] ពាក្យថា អាយតនៈខាងក្រៅ ៦ កិច្ចដឹង ដូច្នេះខ្លះ
 ភវាគគបានពាលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលភវាគគពាលហើយខ្លះ
 តើព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ប្រាយតនៈ ១ សង្ខាយតនៈ ១
 កង្ខាយតនៈ ១ វសាយតនៈ ១ ដោជ្ជាយតនៈ ១ ធម្មាយតនៈ ១ ។
 ពាក្យណា ដែលភវាគគពាលហើយថា អាយតនៈខាងក្រៅ ៦ កិច្ច
 ដឹង ដូច្នេះ ពាក្យខ្លះ ភវាគគពាលហើយ ព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីនេះ
 ឯង ។ នេះ ឆ្លុះទី ៦ ។

[២៩១] ពាក្យថា វិញ្ញាណកាយ ៦ កិច្ចដឹង ដូច្នេះខ្លះ ភវាគគ
 បានពាលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលភវាគគពាលហើយខ្លះ តើព្រោះ
 កាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្កវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យ
 ក្រែកខឹងប្រ ១ សោតវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យត្រចៀកខឹង
 សំឡេង ១ យានវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យច្រមុចង្ក្រូង ១
 ដិវ្ហវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យអណ្តាតខឹងសេ ១ កាយវិញ្ញាណ
 កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យកាយខឹងដោជ្ជនៈ ១ មនោវិញ្ញាណ កើត
 ឡើង ព្រោះកាស្រ័យចិត្តខឹងធម្មាម្នេស ១ ។ ពាក្យណា ដែលភវាគគ
 ពាលហើយថា វិញ្ញាណកាយ ៦ កិច្ចដឹង ដូច្នេះ ពាក្យខ្លះ ភវាគគ
 ពាលហើយ ព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។ នេះ ឆ្លុះទី ៣ ។

[២៩០] ឆ ឧស្សកាយា វេទិតញាតិ ឥតិ ។

បនេតំ វុត្តំ ។ កំពោតំ បដិទ្ធ វុត្តំ ។ ចក្ក

បដិទ្ធ រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្កវិញ្ញាណំ តិណ្ឌំ ស

តិ ឧស្សា ។ សោតញ បដិទ្ធ សន្ត

ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ តិណ្ឌំ សន្តតិ ឧស្សា

យានញ បដិទ្ធ កន្ត ច ឧប្បជ្ជតិ យានវិញ្ញាណ

តិណ្ឌំ សន្តតិ ឧស្សា ។ ដិញ្ញញ បដិទ្ធ រស

ឧប្បជ្ជតិ ដិញ្ញវិញ្ញាណំ តិណ្ឌំ សន្តតិ ឧស្សា ។ ក

យញ បដិទ្ធ ដោដ្ឋញ ច ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណ

តិណ្ឌំ សន្តតិ ឧស្សា ។ មនញ បដិទ្ធ ធម្មេ ច

ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ តិណ្ឌំ សន្តតិ ឧស្សា ។ ឆ

ឧស្សកាយា វេទិតញាតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥនមេតំ

បដិទ្ធ វុត្តំ ។ ឥទំ ចក្កុំ ធម្មំ ។

[២៩០] ពាក្យថា ឧស្សកាយ ឯ កំគូដឹក ដូច្នេះ គឺ

គត បាវនាលោកិយ ។ ចុះពាក្យដែលគេថាគតលោកិយនេះ គឺ

ព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្កវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះ

កាស្រ័យវត្ថុនិងរូប ការដូចដុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា ឧស្សៈ ១ ។

សោតវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យត្រចៀកនិងសំឡេង ការ

ដូចដុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថាឧស្សៈ ១ ។ យានវិញ្ញាណ កើតឡើង

ព្រោះកាស្រ័យប្រមុខនិងក្លិន ការដូចដុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា

ឧស្សៈ ១ ។ ដិញ្ញវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យអណ្តាតនិងរស

ការដូចដុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថាឧស្សៈ ១ ។ កាយវិញ្ញាណ កើត

ឡើង ព្រោះកាស្រ័យកាយនិងវារ្យៈ ការដូចដុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅ

ថា ឧស្សៈ ១ ។ មនោវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យចិត្តនិង

ធម្មាធម្មណ៍ ការដូចដុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា ឧស្សៈ ១ ។ ពាក្យ

ណា ដែលគេថាគត លោកិយថា ឧស្សកាយ ឯ កំគូដឹក ដូច្នេះ

ពាក្យនេះ គឺជាគតលោកិយ ព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។ ទេ

ឆ្មោះ ១២ ។

(២៩០) ធម្មតា វេទនាកាយ វេទនាញតិ ឥតិ ។
 បដិច្ច វត្ថុ ។ តិវេទនា បដិច្ច វត្ថុ ។ ចក្ខុ
 បដិច្ច រូប ៨ ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ តំណ្ហំ ស
 តិ ធម្មតា ធម្មតាប្បក្កយា វេទនា ។ សោតញ
 ដិច្ច សន្ត ៨ ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ ... ឃាន
 បដិច្ច ភរ្យ ៨ ឧប្បជ្ជតិ ឃានវិញ្ញាណំ ... ជីវ្ហ
 បដិច្ច រស ៨ ឧប្បជ្ជតិ ជីវ្ហវិញ្ញាណំ ... កាយ
 បដិច្ច ដោដ្ឋា ៨ ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ ... ម
 ចក្ខុ បដិច្ច ធម្ម ៨ ឧប្បជ្ជតិ មោចវិញ្ញាណំ
 តំណ្ហំ សន្តតិ ធម្មតា ធម្មតាប្បក្កយា វេទនា ។ ធម្ម
 វេទនាកាយ វេទនាញតិ ឥតិ យន្តិ វត្ថុ ឥតិ មេតិ
 បដិច្ច វត្ថុ ។ ឥតិ បក្ខមំ ចក្ខុ ។

(២៩១) ពាក្យថា វេទនាកាយ ៦ កំគូរដឹង ដូច្នេះខ្ញុំ គឺជាគត
 បានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលគឺជាគតពោលហើយខ្ញុំ គេព្រោះ
 កាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យ
 ក្រែកខឹងរូប ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា វេទនា ព្រោះវេទនាជា
 បច្ច័យ ទើបមានវេទនា ១ ។ សោតវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យ
 ត្រចៀកខឹងសំឡេង ... ឃានវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យច្រមុះ
 ខឹងក្លិន ... ជីវ្ហវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យអណ្តាតខឹងសេ ...
 កាយវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យកាយខឹងដង្ហើម ... មោច
 វិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យចិត្តខឹងចម្លាចច្បាប់ ការជួបជុំនៃ
 របស់ទាំង ៣ ហៅថា វេទនា ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ទើបមាន
 វេទនា ១ ។ ពាក្យណា ដែលគឺជាគតពោលហើយថា វេទនា
 កាយ ៦ កំគូរដឹង ដូច្នេះ ពាក្យខ្ញុំ គឺជាគតពោលហើយ ព្រោះ
 កាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។ នេះ គ្មាន ទី ៥ ។

(២៩២) ឆ ភក្កាភាយា វេទិតត្ថាតិ ក
 ទោ បរេតំ វុត្តំ ។ កំពោតំ បដិច្ច វុត្តំ
 ឆក្កញ្ច បដិច្ច វេ ឆ ឧប្បជ្ជតិ ឆក្កវិញ្ញាណ
 តិណ្ឌំ សង្កតំ ជស្សោ ជស្សប្បទូយា វេទនា វេទ
 នាបទូយា ភក្កា ។ លោភញ្ច បដិច្ច សន្តេ ។
 ឧប្បជ្ជតិ លោភវិញ្ញាណំ ... យាធាញ្ច បដិច្ច កន្ទេ ។
 ឧប្បជ្ជតិ ... យាធាវិញ្ញាណំ ... ជិហ្គញ្ច បដិច្ច វេសេ ។
 ឧប្បជ្ជតិ ជិហ្គវិញ្ញាណំ ... កាយញ្ច បដិច្ច វេជ្ជន្ទេ
 ឆ ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ ... មនញ្ច បដិច្ច ឆម្មេ
 ឆ ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ តិណ្ឌំ សង្កតំ ជស្សោ
 ជស្សប្បទូយា វេទនា វេទនាបទូយា ភក្កា ។ ឆ
 ភក្កាភាយា វេទិតត្ថាតិ កតំ យន្តំ វុត្តំ កនមេតំ
 បដិច្ច វុត្តំ ។ កនំ ឆដ្ឋំ ឆក្កំ ។

(២៩២) ពាក្យថា ភក្កាភាយ ឆ កិច្ចផឹក ដូច្នេះខ្លះ ភថាគត
 បានពាលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលភថាគត ពាលហើយខ្លះ គេព្រោះ
 កាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ជិហ្គវិញ្ញាណ គេតឡើង ព្រោះកាស្រ័យ
 ក្រែកខឹងប្រែ ការដូចជុំវិញរបស់ទាំង ៣ ហៅថាផស្សៈ ព្រោះផស្សៈជា
 បច្ច័យ ទើបមានវេទនា ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ទើបមានភក្កា ។ ។
 លោភវិញ្ញាណគេតឡើង ព្រោះកាស្រ័យត្រចៀកខឹងសំឡេង...យាន-
 វិញ្ញាណគេតឡើង ព្រោះកាស្រ័យច្រមុះខឹងក្នុង ... ជិហ្គវិញ្ញាណ គេត
 ឡើង ព្រោះកាស្រ័យភក្កាខឹងរស ... កាយវិញ្ញាណ គេតឡើង
 ព្រោះកាស្រ័យកាយខឹងរាជ្ជន្ទៈ ... មនោវិញ្ញាណ គេតឡើង ព្រោះ
 កាស្រ័យចិត្តខឹងធម្មាម្មណ៍ ការដូចជុំវិញរបស់ទាំង ៣ ហៅថាផស្សៈ
 ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ទើបមានវេទនា ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ទើប
 មានភក្កា ។ ។ ពាក្យណា ដែលភថាគតពាលហើយថា ភក្កា-
 ភាយ ឆ កិច្ចផឹក ដូច្នេះ ពាក្យខ្លះ ភថាគត ពាលហើយ ព្រោះ
 កាស្រ័យសេចក្តីខឹងរង ។ នេះ ឆក្កៈទី ៦ ។

[២៩៣] ធម្មា អត្តាតិ យោ ឋវី^(១) វិធមយ្យ តិ

ឧបបជ្ជតិ ។ ធម្មា ស្ស ឧប្បាធាមិ វិយោមិ បញ្ញាយា
 យស្ស ។ ចា បទ ឧប្បាធាមិ វិយោមិ បញ្ញាយតិ អត្ត
 មេ ឧប្បជ្ជតិ ទ វេតិ ចាតិ ឥច្ចស្ស ឯវាមាគតំ យោវ
 តស្មា តំ ទ ឧបបជ្ជតិ ធម្មា អត្តាតិ យោ វិធមយ្យ ។
 ឥតិ ធម្មា អដ្ឋកថា ។ វុចា អត្តាតិ យោ វិធមយ្យ ។
 ទ ឧបបជ្ជតិ ។ វុចាធិ ឧប្បាធាមិ វិយោមិ បញ្ញា
 យតិ ។ យស្ស ។ ចា បទ ឧប្បាធាមិ វិយោមិ
 បញ្ញាយតិ អត្ត មេ ឧប្បជ្ជតិ ទ វេតិ ចាតិ ឥច្ចស្ស
 ឯវាមាគតំ យោវតិ តស្មា តំ ទ ឧបបជ្ជតិ វុចា អត្តាតិ
 យោ វិធមយ្យ ។ ឥតិ ធម្មា អដ្ឋកថា វុចា អដ្ឋកថា ។

១៩. ម. ឯវិទ្ធិន វិស្សតិ ។

[២៩៣] បុគ្គលណា និយាយយ៉ាងនេះថា ភ្នែកជាខ្លួន ពាក្យ
 របស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ភ្នែកគេតែងដឹង
 ច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែ
 បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើង ដឹងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួន
 របស់អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើប
 ឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានដាច់ បុគ្គលណា និយាយ
 ថា ភ្នែកជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណា និយាយថា
 រូបជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) រូប
 គេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។
 លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើង ដឹងការវិនាសទៅវិញថា
 ខ្លួនរបស់អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង
 ទើបឈ្មោះថា យល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានដាច់ បុគ្គលណា
 និយាយថា រូបជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។
 ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន រូបក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

ចក្កវិញ្ញាណំ អត្តាតិ យោ វាធម្មេ តំ ន ឧបបដ្ឋតិ ។
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ ។
 យស្ស ទោ មន ឧប្បាទោមិ វាយោមិ បញ្ញាយនំ
 អត្តា មេ ឧប្បដ្ឋតិ ន វេតិ ចាតិ នទ្ទស្ស
 ឯវាគតំ ហោតិ តស្មា តំ ន ឧបបដ្ឋនំ
 ចក្កវិញ្ញាណំ អត្តាតិ យោ វាធម្មេ ។ នតិ ចក្ក
 អនត្តា រូបា អនត្តា ចក្កវិញ្ញាណំ អនត្តា
 ចក្កសម្មស្សោ អត្តាតិ យោ វាធម្មេ តំ ។
 ឧបបដ្ឋតិ ។ ចក្កសម្មស្សស្ស ឧប្បាទោមិ វាយោ
 បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ទោ មន ឧប្បាទោមិ
 វាយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បដ្ឋតិ ន វេតិ
 ចាតិ នទ្ទស្ស ឯវាគតំ ហោតិ តស្មា តំ ន
 ឧបបដ្ឋតិ ចក្កសម្មស្សោ អត្តាតិ យោ វាធម្មេ ។

បុគ្គលណាខំយាយថា ចក្កវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិន
 កើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ចក្កវិញ្ញាណនៅតែដឹងច្បាស់ថា មានការកើត
 ឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណាដឹងច្បាស់នូវការ
 កើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាស
 ទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯងទើបឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបាន
 ដាច់បុគ្គលណាខំយាយថា ចក្កវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ
 មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន ប្រមុខមែនជា
 ខ្លួន ចក្កវិញ្ញាណក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណាខំយាយថា ចក្ក
 សម្ព័ស្សជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា)
 ចក្កសម្ព័ស្ស នៅតែដឹងច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅ
 វិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើង និងការវិនាស
 ទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះ
 ឯង ទើបឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានដាច់ បុគ្គលណា
 ខំយាយថា ចក្កសម្ព័ស្សជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះមិនកើតការទេ ។

ឥតិ ចក្កុ អនត្តា រូបា អនត្តា ចក្កុវិញ្ញាណំ
 អនត្តា ចក្កុសម្មសេវា អនត្តា ។ វេទនា អត្តា
 យោ វេទយ្យ តំ ន ឧបបដ្ឋតិ ។ វេទនាប
 ឧប្បាទោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ទោ ប
 ឧប្បាទោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បដ្ឋតិ
 ច វេតិ ចាតិ ឥទ្ធស្ស ឯវាទតំ ហោតិ ភស្ម
 តំ ន ឧបបដ្ឋតិ វេទនា អត្តាតិ យោ វេទយ្យ ។
 ឥតិ ចក្កុ អនត្តា រូបា អនត្តា ចក្កុវិញ្ញាណំ អនត្ត
 ចក្កុសម្មសេវា អនត្តា វេទនា អនត្តា ។ ភស្ត្រា
 អត្តាតិ យោ វេទយ្យ តំ ន ឧបបដ្ឋតិ ។
 ភស្ត្រាយ ឧប្បាទោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស
 ទោ បឧ ឧប្បាទោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ

ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន ប្រមិនមែនជាខ្លួន ចក្កុវិញ្ញាណមិន
 មែនជាខ្លួន ចក្កុសម្មស្រុកមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណា និយាយ
 ថា វេទនាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនត្រឹមត្រូវទេ ។ (ព្រោះ
 ថា) វេទនា គេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅ
 វិញផង ។ លុះអបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនិងការវិនាស
 ទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះ
 ឯង ទើបឈ្មោះថា យល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណា
 និយាយថា វេទនាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនត្រឹមត្រូវទេ ។
 ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន ប្រមិនមែនជាខ្លួន ចក្កុវិញ្ញាណ
 មិនមែនជាខ្លួន ចក្កុសម្មស្រុកមិនមែនជាខ្លួន វេទនាមិនមែនជាខ្លួន
 ឡើយ ។ បុគ្គលណា និយាយថា ភស្ត្រាជាខ្លួន ពាក្យរបស់
 បុគ្គលនោះ មិនត្រឹមត្រូវទេ ។ (ព្រោះថា) ភស្ត្រា គេតែងដឹង
 ច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះអបុគ្គល
 ណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញ

ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ ចាតិ ឥទ្ធស្ស ឯវមាគតំ យោ
 តស្មា តំ ច ឧបបជ្ជតិ តណ្ហា អត្តាតិ យេ
 វធម្មេ ។ ឥតិ ចក្ក អនត្តា រុតា អនត្តា ចក្កវិញ្ញាណ
 អនត្តា ចក្កសម្មស្សោ អនត្តា វេទនា អនត្ត
 តណ្ហា អនត្តា ។

[២៩២] សោតិ អត្តាតិ យោ វធម្មេ... យោ
 អត្តាតិ យោ វធម្មេ... ជីវ្ហិ អត្តាតិ យោ វធម្មេ...
 កាយោ អត្តាតិ យោ វធម្មេ... មនោ អត្តា
 យោ វធម្មេ តំ ច ឧបបជ្ជតិ ។ មនស្ស ឧប្ប
 ជោមិ វាយាមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ទោ ប
 ឧប្បជោមិ វាយាមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ
 ច វេតិ ចាតិ ឥទ្ធស្ស ឯវមាគតំ យោតិ តស្មា
 តំ ច ឧបបជ្ជតិ មនោ អត្តាតិ យោ វធម្មេ ។
 ឥតិ មនោ អនត្តា ។ ធម្មា អត្តាតិ យោ វធម្មេ

កើតឡើងផង វិចារសេចក្តីព្រាង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្លានយល់
 ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានដាច់ បុគ្គលណាមិនយាយថា តណ្ហាជាខ្លួន
 ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិន
 មែនជាខ្លួន ប្រមិនមែនជាខ្លួន ចក្ខុវិញ្ញាណមិនមែនជាខ្លួន ចក្ខុសម្ពុស្ស
 មិនមែនជាខ្លួន វេទនាមិនមែនជាខ្លួន តណ្ហាតិមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

[២៩៤] បុគ្គលណាមិនយាយថា ត្រចៀកជាខ្លួន... បុគ្គល
 ណាមិនយាយថា ច្រមុះជាខ្លួន... បុគ្គលណាមិនយាយថា អណ្តាតជា
 ខ្លួន... បុគ្គលណាមិនយាយថា កាយជាខ្លួន... បុគ្គលណាមិនយាយថា
 ចិត្តជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ចិត្ត
 នៅតែដឹងច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិចារសេចក្តីព្រាង ។ លុះ
 តែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនិងការវិចារសេចក្តីព្រាង ខ្លួន
 របស់អញកើតឡើងផង វិចារសេចក្តីព្រាង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្លាន
 យល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានដាច់ បុគ្គលណាមិនយាយថា ចិត្ត
 ជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ
 ចិត្តមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណាមិនយាយថា ធម្មាម្មណ៍ជាខ្លួន

តំ ឈ ឧបបដ្ឋតិ ។ ធម្មាទិ^(១) ឧប្បាធាបិ វាយោ
 បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ចោ បទ ឧប្បាធាបិ វាយោ
 បិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បដ្ឋតិ ច វេតិ ចាតិ
 ឥទ្ធស្ស ឯវាគតំ ហោតិ តស្មា តំ ឈ ឧបបដ្ឋតិ
 ធម្មា អត្តាតិ យោ វាយេយ្យ ។ នតិ មធា អនត្តា
 ធម្មា អនត្តា ។ មធាវិញ្ញាណំ អត្តាតិ យោ វាយេយ្យ
 តំ ឈ ឧបបដ្ឋតិ ។ មធាវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាធាបិ
 វាយោបិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ចោ បទ ឧប្បាធា-
 បិ វាយោបិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បដ្ឋតិ ច វេ-
 តិ ចាតិ ឥទ្ធស្ស ឯវាគតំ ហោតិ តស្មា តំ ឈ
 ឧបបដ្ឋតិ មធាវិញ្ញាណំ អត្តាតិ យោ វាយេយ្យ ។ នតិ
 មធា អនត្តា ធម្មា អនត្តា មធាវិញ្ញាណំ អនត្តា ។

១. ឧប្បស្ស ។

ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ធម្មាម្មណំ គេ
 តែងដឹងច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែ
 បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់ថាមានការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់
 អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថា
 យល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានដាច់ បុគ្គលណា និយាយថា ធម្មា-
 ម្មណំជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុ
 នោះ ចិត្តមិនមែនជាខ្លួន ធម្មាម្មណំក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គល
 ណា និយាយថា មធាវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិន
 កើតការទេ ។ (ព្រោះថា) មធាវិញ្ញាណ គេតែងដឹងច្បាស់ថាមានការ
 កើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់ថា
 ការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាស
 ទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថា យល់ឃើញត្រូវ ហេតុ
 នោះបានដាច់ បុគ្គលណា និយាយថា មធាវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យ
 របស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ចិត្តមិនមែនជា
 ខ្លួន ធម្មាម្មណំក៏មិនមែនជាខ្លួន មធាវិញ្ញាណក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

មនោសម្មស្សោ អត្តាភិ យោ វនេយ្យំ ភំ ទ ឧ
 បបដ្ឋតិ ។ មនោសម្មស្សស្ស ឧប្បាទោមិ វយោមិ
 បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ចោ បទ ឧប្បាទោមិ វយោមិ
 បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បដ្ឋតិ ធ វេតិ ចាតិ
 ឥទ្ធស្ស វិវាតកំ ហោតិ ឥស្ស ភំ ទ ឧបបដ្ឋតិ
 មនោសម្មស្សោ អត្តាភិ យោ វនេយ្យំ ។ ឥ
 មនោ អនត្តា ធម្មា អនត្តា មនោវិញ្ញាណំ អនត្ត
 មនោសម្មស្សោ អនត្តា ។ វេទនា អត្តាភិ យោ
 វនេយ្យំ ភំ ទ ឧបបដ្ឋតិ ។ វេទនាយ ឧប្បាទោមិ
 វយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ចោ បទ ឧប្បាទោមិ
 វយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បដ្ឋតិ ធ វេ
 ចាតិ ឥទ្ធស្ស វិវាតកំ ហោតិ ឥស្ស ភំ ។
 ឧបបដ្ឋតិ វេទនា អត្តាភិ យោ វនេយ្យំ ។ ឥ
 មនោ អនត្តា ធម្មា អនត្តា មនោវិញ្ញាណំ អនត្ត

បុគ្គលណា និយាយថា មនោសម្មស្សជាទូន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ
 មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) មនោសម្មស្ស គេតែងដឹងច្បាស់ថា
 មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណាដឹង
 ច្បាស់នូវការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ទូនរបស់គេញ កើតឡើង
 ផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថា យល់ឃើញ
 ត្រូវ ហេតុនោះបានថា បុគ្គលណា និយាយថា មនោសម្មស្ស
 ជាទូន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុ
 នោះ ចិត្តមិនមែនជាទូន ធម្មាម្មណ៍មិនមែនជាទូន មនោវិញ្ញាណ
 មិនមែនជាទូន មនោសម្មស្ស ក៏មិនមែនជាទូនឡើយ ។ បុគ្គល
 ណា និយាយថា វេទនាជាទូន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើត
 ការទេ ។ (ព្រោះថា) វេទនា គេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើត
 ឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់
 នូវការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ទូនរបស់គេញ កើតឡើង
 ផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ
 ហេតុនោះបានថា បុគ្គលណា និយាយថា វេទនាជាទូន ពាក្យ
 របស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ចិត្ត មិន
 មែនជាទូន ធម្មាម្មណ៍មិនមែនជាទូន មនោវិញ្ញាណមិនមែនជាទូន

មោទសម្មស្សោ អនត្តា វេទនា អនត្តា ។ តណ្ហា
 អត្តាភិ យោ វិទេយ្យំ តំ ទ ឧបបដ្ឋតិ ។ តណ្ហាយ
 ឧប្បាទោមំ វិទេយមំ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ទោ
 បទ ឧប្បាទោមំ វិទេយមំ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បដ្ឋតិ
 ទ វេតិ ចាតិ ឥទ្ធស្ស ឯវិមាគតំ ហោតិ តណ្ហា តំ
 ទ ឧបបដ្ឋតិ តណ្ហា អត្តាភិ យោ វិទេយ្យំ ។
 ឥតិ មោទា អនត្តា ទម្មា អនត្តា មោទាវិញ្ញាណំ អនត្តា
 មោទសម្មស្សោ អនត្តា វេទនា អនត្តា តណ្ហា
 អនត្តា ។

[២៩៨] អយំ ទោ បទ ភិក្ខុវេ សក្កាយសមុយ-
 យតាមីនី បដិបតា ។ ចក្កំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ
 ឯសោ មេ អត្តាភិ សមនុបស្សតិ ។ រូបេ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាភិ សមនុបស្សតិ ។
 ចក្កវិញ្ញាណំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ
 អត្តាភិ សមនុបស្សតិ ។ ចក្កសម្មស្សំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាភិ សមនុបស្សតិ ។

មោទសម្មស្ស មិនមែនជាខ្លួន វេទនាមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គល
 ណាមិយាយថា តណ្ហាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។
 (ព្រោះថា) តណ្ហា គេវែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការ
 វិនាសទៅវិញផង ។ លុះវេទនាបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនិង
 ការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង
 បុគ្គលនោះឯង រើបរិយាមថា យល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជា
 ថា បុគ្គលណា មិយាយថា តណ្ហាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិន
 កើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ចិត្តមិនមែនជាខ្លួន ធម្មារម្មណ៍មិន
 មែនជាខ្លួន មោទាវិញ្ញាណមិនមែនជាខ្លួន មោទសម្មស្សមិនមែនជាខ្លួន
 វេទនាមិនមែនជាខ្លួន តណ្ហាមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

[២៩៩] ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះបដិបតា ជាដំណើរកើតនៃ
 សក្កាយ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញចតុត ខ្ចុះរបស់អញ ខ្ចុះជា
 អញ ខ្ចុះជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាឃើញរូបថា ខ្ចុះរបស់អញ
 ខ្ចុះជាអញ ខ្ចុះជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាឃើញចក្កវិញ្ញាណថា
 ខ្ចុះរបស់អញ ខ្ចុះជាអញ ខ្ចុះជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាឃើញ
 ចក្កសម្មស្សថា ខ្ចុះរបស់អញ ខ្ចុះជាអញ ខ្ចុះជាខ្លួនអញ ។

វេទនំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ
 សមទុបស្សតិ ។ កណ្ហំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ
 ឯសោ មេ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។ សោតិ ឯតំ
 មម ... យាទំ ឯតំ មម ... ជំហំ ឯតំ មម ... កាយំ
 ឯតំ មម ... មទំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ
 មេ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។ ធម្មេ ឯតំ ម
 ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ
 មនោវិញ្ញាណំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ
 អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។ កណ្ហំ ឯតំ មម ឯ
 សោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។

[២៩៦] អយំ ទោ បទ កិក្ខុវេ សក្កាយនិកេ
 ធនាមិទំ បដិច្ចតា ។ ចក្កំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មិ
 ទ មេសោ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។ រូបេ ទេតំ មម
 ទេសោហមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ

កិចារណាឃើញវេទនាថា ខ្ញុំរបស់អញ ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ
 កិចារណាឃើញកណ្ហាថា ខ្ញុំរបស់អញ ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ ។
 កិចារណាឃើញគ្រឿងថា ខ្ញុំរបស់អញ ... កិចារណាឃើញច្រមុ
 ថា ខ្ញុំរបស់អញ ... កិចារណាឃើញអណ្តាតថា ខ្ញុំរបស់អញ ...
 កិចារណាឃើញកាយថា ខ្ញុំរបស់អញ ... កិចារណាឃើញចិត្តថា
 ខ្ញុំរបស់អញ ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ ។ កិចារណាឃើញធម្មា
 រូណ៍ថា ខ្ញុំរបស់អញ ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ ។ កិចារណា
 ឃើញមនោវិញ្ញាណថា ខ្ញុំរបស់អញ ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ ។
 កិចារណាឃើញកណ្ហាថា ខ្ញុំរបស់អញ ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ ។

[២៩៦] ម្ចាស់កិក្ខុវេនិកាយ ខេបដិច្ចតាជំណើររលត់ទៅ
 ខែសក្កាយ ។ បុគ្គល កិចារណាឃើញចក្កថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ
 ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។ កិចារណាឃើញរូបថា
 ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។

ចក្កវិញ្ញាណំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មំ ន មេសេ
 អត្តាតិ សមុបស្សតិ ។ ចក្កសម្មស្សំ ទេតំ ម
 ទេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ សមុបស្សតិ ។
 វេទំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ
 សមុបស្សតិ ។ ភណ្ឌំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មំ
 ន មេសោ អត្តាតិ សមុបស្សតិ ។ សោតំ ទេតំ
 មម ... ឃាទំ ទេតំ មម ... ជិវ្ហំ ទេតំ មម ...
 កាយំ ទេតំ មម ... មទំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មំ
 ន មេសោ អត្តាតិ សមុបស្សតិ ។ ធម្មេ ទេតំ មម
 ទេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ សមុបស្សតិ ។

ពិចារណាយិញចក្កវិញ្ញាណាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជា
 អញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាយិញចក្កសម្មស្សថា
 ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។
 ពិចារណាយិញវេទាថា ខ្ញុំមិនមែនជារបស់អញ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាយិញភណ្ឌាថា
 ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។
 ពិចារណាយិញត្រចៀកថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ... ពិចារណា
 យិញច្រមុះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ... ពិចារណាយិញអណ្តាគថា
 ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ... ពិចារណាយិញកាយថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់
 អញ ... ពិចារណាយិញចិត្តថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាយិញធម្មាដ្ឋណ៍ថា
 ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ។ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។

មនោវិញ្ញាណំ ទេតិ មម ទេសោបាមស្មិ ន មេស
 អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។ មនោសម្ពុស្សំ ទេតិ ម
 ទេសោបាមស្មិ ន មេសា អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។
 វេទនំ ទេតិ មម ទេសោបាមស្មិ ន មេស
 អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។ តណ្ហំ ទេតិ ម
 ទេសោបាមស្មិ ន មេសា អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។

[២៨៧] ចតុត្ថ កិក្ខុវេ បទិក្ខ រូបេ ន ឧប្ប
 ជ្ជតិ ចតុវិញ្ញាណំ តិណ្ហំ សង្កតិ ធម្មេកា ធម្ម
 ក្សន្ធយោ ឧប្បជ្ជតិ វេទនំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អ
 ទុក្ខមសុខំ វា ។ សោ សុខាយ វេទនាយ ធូដ្ឋា
 សមាទោ អភិទទ្ទតិ អភិវេទតិ អដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ
 តស្ស វាតាទុសយោ អទុសេតិ ។ ទុក្ខាយ វេទនាយ

កិចារណាឃើញមនោវិញ្ញាណថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។ កិចារណាឃើញមនោសម្ពុស្សថា
 ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។
 កិចារណាឃើញវេទនាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ
 ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។ កិចារណាឃើញតណ្ហាថា ខ្ញុំមិនមែន
 របស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។

[២៨៨] ម្នាលភិក្ខុចំនងាយ ចតុវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះ
 គាស្រ័យក្នុងនិរុបេ ការដូចដំរើរបស់ចំនង ហៅថា ផស្សៈ
 វេទនា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខ មិនមែនសុខក្តី កើត
 ឡើងព្រោះផស្សៈជាចម្លើយ ។ បុគ្គលនោះ កាលបើសុខវេទនាគាល់
 ត្រូវ វេទនិកកាយ ក្អកក្អាយ តាំងនៅក្នុងសេចក្តីពេញចិត្ត វាតា
 ទុស្ស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដេកសម្លឹង ។ កាលបើទុក្ខវេទនា

សម្បាយឥន្ទ្រស្វ ធន្តរស្ត្រ អដ្ឋានកាល

ឌុវត្ថា សមាធា សោចតិ កិលមតិ បរិវេសិ ។
 រត្នាឡី កត្តតិ សង្ខារា អាយត្តតិ កស្ស បដិយា
 ទុសយោ អនុសេតិ ។ អនុក្កមសុទាយ វេទនាយ
 ឌុវត្ថា សមាធា កស្ស វេទនាយ សមុទយេត្ត
 អត្ថន្តមត្ត អស្សនត្ត អាតិវេត្ត ធិស្សនត្ត
 យដាក្ខតិ ធម្មជាតាតិ កស្ស អវិជ្ជាទុសយោ អនុ
 សេតិ ។ សោ វត កិក្ខុវេ សុទាយ វេទនាយ រកាទុ
 សយំ អប្បកាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិយាទុសយំ
 អប្បដិវិចារេត្តា អនុក្កមសុទាយ វេទនាយ អវិជ្ជា
 ទុសយំ អសម្មហានិក្ខា អវិជ្ជំ អប្បហាយ វិជ្ជំ
 អនុប្បនេត្តា ធិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តកាល ក-
 វិស្សតិ ធម៌ ហិ វិជ្ជតិ ។ សោតត្តា កិក្ខុវេ
 បដិក្ខុ សន្ទេ ច ទម្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ... យាធន្តា
 កិក្ខុវេ បដិក្ខុ កន្ទេ ច ទម្បជ្ជតិ យាធិវិញ្ញាណំ ...

សម្បាយឥន្ទ្រ ធន្តរស្ត្រ កាលនៃកម្មវិសេសហេតុ

កាលត្រូវ វេទនាក្រឹមក្រឹម លំបាក ខ្វិកខ្វល គត់ច្រក ច្រហោ
 យំ ផល់ខ្លាសចក្កិវេន្ត បដិយាទុស្សនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដេកសម្លុំ
 ទៅ ។ កាលបើអនុក្កមសុទវេទនា កាលត្រូវ វេទនាមិនដឹងច្បាស់
 កាមពិត ខ្លាចកើតឡើងផង ខ្លាចសេចក្តីវិនាសទៅផង ខ្លាចភានិសង្ស
 ផង ខ្លាចសង្កេត ខ្លាចវេទនានោះ និងការលោសចេញខ្លាចវេទនានោះ
 អវិជ្ជាទុស្សនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដេកសម្លុំទៅ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ
 បុគ្គលនោះផង បើទុកជាមិនបាច់លះបង់ខ្លាចភានិសង្ស ក្នុងសុទវេទ-
 នា មិនបាច់បន្ទោបង់ខ្លាចបដិយាទុស្សនៃ ក្នុងទុក្ខវេទនា មិនបាច់ភាស
 រំលឹកខ្លាចអវិជ្ជាទុស្សនៃ ក្នុងអនុក្កមសុទវេទនា មិនបាច់លះបង់ខ្លាចអវិជ្ជា
 មិនបាច់ញ៉ាំងវិជ្ជាឱ្យកើតឡើងក៏ដោយ ក៏គង់ជាអាក្រក់ខ្លាចចំណុះក្នុងទុក្ខ
 ក្នុងចក្ខុបុព្វនេះបាន ពាក្យដូច្នេះខ្លះ មិនសមហេតុឡើយ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុតាំងឡាយ សោតវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យគ្រឿងកន្ត
 សំឡេង ... យាធិវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះនិងភ្នែក ...

អនុកូមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជាទុស្សយំ អសម្ម
ហិមិកា អវិជ្ជំ អប្បមាយ វិជ្ជំ អនុប្បនេត្តា ធិដ្ឋ
ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តការោ ភវិស្សត្តិ ទេតិ ហិមិ វិជ្ជតិ ។

[២៨៨] ចក្កញ ។ កក្កដ បដិច្ច រូបេ ។
ឧប្បជ្ជតិ ចក្កវិញ្ញាណំ តិណ្ហំ សង្កតិ ធម្មស្ស ធម្ម
ប្បទ្វយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយំតិ សុទំ វា ទុក្ខំ ។
អនុកូមសុទំ វា ។ សោ អុខាយ វេទនាយ ធុដ្ឋ
សមាទោ ធាកិទុតិ ធាកិវេទតិ ធាន្យោសាយ តិដ្ឋ
តស្ស វាគាទុសយោ ធានុសេតិ ។ ទុក្ខាច
វេទនាយ ធុដ្ឋា សមាទោ ន សោធមតិ ។
កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧត្តាធិ កាទុ
ន សម្មាហំ អាបជ្ជតិ តស្ស បដិយាទុសយេ
ធានុសេតិ ។ អនុកូមសុខាយ វេទនាយ ធុដ្ឋា
សមាទោ តស្ស វេទនាយ សមុទយញ្ច អត្ថដ្ឋមញ្ច
អស្សនញ្ច អាទិទញ្ច ធិស្សនាញ្ច យជាត្វំ
បជាធាតុ តស្ស អវិជ្ជាទុសយោ ធានុសេតិ ។

មិនបាច់គាសិរេវិនិច្ឆ័យ ក្នុងអនុកូមសុខវេទនា មិនបាច់លា
បដិច្ចវិជ្ជា មិនបាច់ញាតិវិជ្ជាឱ្យកើតឡើងវិញ ក៏គង់ជាអ្នកធ្វើ
បំផុតនៃទុក្ខក្នុងចម្បងនោះបាន ពាក្យដូច្នេះនេះ មិនសមហេតុឡើយ ។

[២៨៩] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្កវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះ
អាស្រ័យភ្នែកនិងរូប ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថាវេទនា
ជាសុខត្ថិ ជាទុក្ខត្ថិ មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខត្ថិ វេទនាកើតឡើង
ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។ បុគ្គលនោះ កាលបើសុខវេទនាកាលត្រូវ
វេទនាមិនកើតឡើយ មិនក្លាកក្លាយ មិនតាំងនៅក្នុងសេចក្តីត្រឡប់ត្រា
វាគាទុស្សយនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនដកសម្លេងឡើយ ។ កាលទុក្ខវេទនា
កាលត្រូវ វេទនាមិនត្រូវប្រព្រឹត្ត មិនលំបាក មិនឡើងរូប មិន
គក់ច្រូងច្រហាយ មិនដល់ឱ្យសេចក្តីភ្លើងទេ បដិយាទុស្សយនៃបុគ្គល
នោះ ក៏មិនដកសម្លេងឡើយ ។ កាលអនុកូមសុខវេទនាកាលត្រូវ
វេទនាជីវិតច្បាស់តាមពិត ឱ្យកាលកើតឡើងផង ឱ្យសេចក្តីវិនាសទៅផង
ឱ្យកាន់សង្ស័យផង ឱ្យចាស់ផង នៃវេទនានោះ និងកាលលាស់ចេញ
ឱ្យវេទនានោះ អវិជ្ជាទុស្សយនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនដកសម្លេងឡើយ ។

សោ វត ភិក្ខុវេ សុខាយ វេទនាយ វាគាទុស្ថេ
 បរិយាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃាទុស្ថយំ បដិ
 ចោទេត្វា អនុក្កមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជាទុស្ថេ
 សម្មហនិក្ខា អវិជ្ជំ បរិយាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទេត្វា និរុ
 ទេម្ម ទុក្ខស្សន្តការោ ភវិស្សន្តតិ ហនិបេតំ វិជ្ជតិ ។
 សោតត្ថ ភិក្ខុវេ បដិច្ច សន្តេ ច ឧប្បន្នតិ
 សោតវិញ្ញាណំ... ហនត្ថ ភិក្ខុវេ បដិច្ច កន្តេ ។
 ឧប្បន្នតិ ឃានវិញ្ញាណំ... ជីវិត្ត ភិក្ខុវេ បដិច្ច
 វសេ ច ឧប្បន្នតិ ជីវិត្តវិញ្ញាណំ... កាយត្ថ ភិក្ខុវេ
 បដិច្ច ដោដ្ឋេទ្ធ ច ឧប្បន្នតិ កាយវិញ្ញាណំ... មនត្ថ
 ភិក្ខុវេ បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បន្នតិ មេតាវិញ្ញាណំ គិល្លា
 សង្កតិ ធម្មេ ធម្មប្បប្បត្តយា ឧប្បន្នតិ វេទយន្តិ
 សុខំ វា ទុក្ខំ វា អនុក្កមសុខំ វា ។ សោ សុខាយ
 វេទនាយ ទុក្ខោ សតោ ជាតិទុក្ខតិ ជាតិវេទនតិ
 ជាដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ ភស្ស វាគាទុស្ថេយោ ជាទុសេតិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលនោះឯង លំបង់នូវវាគាទុស្ថយ ក្នុងសុខ-
 វេទនា បន្ទាប់ពីនូវបដិឃាទុស្ថយ ក្នុងទុក្ខវេទនា ជាសំរើលើនូវអវិជ្ជា-
 ទុស្ថយ ក្នុងអនុក្កមសុខវេទនា លំបង់នូវអវិជ្ជា ញ៉ាំងវិជ្ជាឱ្យកើតឡើង
 ហើយ ខឹងជាអក្ខរៈធ្វើទីបំផុតនៃទុក្ខ ក្នុងចល្យឧទេសោ ពាក្យដូច្នេះឱ្យ
 ទើបសមហេតុ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សោតវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះ
 កាស្រ័យគ្រឿងនិងសំឡេង... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឃានវិញ្ញាណ
 កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យច្រមុះនិងភ្លែង... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជីវិត្ត-
 វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យអណ្តាតនិងសេ... ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ កាយវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យកាយនិងដោដ្ឋេទ្ធ...
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មេតាវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យ
 ចិត្តនិងធម្មាម្បាល ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ព្យ ហៅថា ផស្សៈ
 វេទនាជាសុខភ័ក្ត្រ ជាទុក្ខភ័ក្ត្រ មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខភ័ក្ត្រ វេទនាកើត
 ឡើង ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បុគ្គលនោះ កាលសុខវេទនា
 ពាល់ត្រូវ វេទនាមិនរីករាយ មិនភ្ញាក់ភ្ញាយ មិនតាំងនៅក្នុងសេចក្តី
 រេញចិត្តទេ វាគាទុស្ថយនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនផុតសម្លេងឡើយ ។

សម្រាយអវត្តស្ស ធម្មសុត្ត បទគោត

ទុក្ខាយ វេទនាយ ធុដ្ឋា សមាធា ធន សោធនតិ
 ធន កាលមតិ ធន វរិទេវតិ ធន ធម្មត្ថាញ្ញី កាត្ថតិ ធន
 សម្មាសម្ពាសនំ អាមជ្ជតិ តស្ស បដិឃានុសយោ
 ចានុសេតិ ។ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ ធុដ្ឋា
 សមាធា តស្ស វេទនាយ សកុណយញ្ច អនុត្តរញ្ច
 អស្សនញ្ច អាជីវញ្ច ធិស្សនណញ្ច យថាភូតិ
 បដាធាតិ តស្ស អវិជ្ជានុសយោ ចានុសេតិ ។ គោ
 វត ភិក្ខុវេ សុខាយ វេទនាយ វាតានុសយំ បមរាយ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយំ បដិវិលោធចក្ខា
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយំ សម្មហ-
 និក្ខា អវិជ្ជំ បមរាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទក្ខា ធិដ្ឋេវ ធម្ម
 ទុក្ខស្សន្តករោ ភវិស្សត្តតិ ហំធមេតិ វិជ្ជត្តតិ ។

សម្រាយអវត្ត សុត្តស្រ ភាគនៃពាក្យសមហេតុ

កាលទុក្ខវេទនាពាលក្រេវ វេទនាមិនក្រៀមក្រំចិត្ត មិនលំបាក មិន
 ឡើងក្បាល មិនអត់ប្លែងប្រហាយ មិនផល់ទូរសេចក្តីវង្វេង បដិឃា-
 នុស្សយនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនដេកសម្លឹងទៀយ ។ កាលអទុក្ខម-
 សុខវេទនាពាលក្រេវ តែងជីវច្បាស់តាមវិភ ខ្លាញ់កើតឡើងផង ខ្លា
 សេចក្តីវិភាសទៅផង ខ្លាភាវិសង្ស័យផង ខ្លាចាសផង នៃវេទនានោះ
 នឹងការរលាស់ចេញខ្លាវេទនានោះ អវិជ្ជានុស្សយនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិន
 ដេកសម្លឹងទៀយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចំនងាយ បុគ្គលនោះឯង លះបង់
 ខ្លាភាវិសង្ស័យ ក្នុងសុខវេទនា បន្ទាប់នឹងខ្លាបដិឃានុស្សយ ក្នុងទុក្ខ-
 វេទនា ភាសីលើនឹងខ្លាអវិជ្ជានុស្សយ ក្នុងអទុក្ខមសុខវេទនា លះបង់
 ខ្លាអវិជ្ជា ញ៉ាំងវិជ្ជាឡើងកើតឡើងហើយ នឹងជាអ្នកធ្វើទីបំផុតនៃទុក្ខ ក្នុង
 បច្ចុប្បន្ននេះបាទ ពាក្យដូច្នេះខ្ញុំ ទើបសមហេតុ ។

[២៧៧] ឯវិ បស្សំ កំច្ចុវេ សុត្តន្ត អរិយស្សាន-
 កោ ចក្កស្ម័យំ ជិវ្ហន្តតិ វុបសុបំ ជិវ្ហន្តតិ ចក្ក-
 វិញ្ញាណោមិ ជិវ្ហន្តតិ ចក្កសម្មស្សេបំ ជិវ្ហន្តតិ វេទ-
 នាយមិ ជិវ្ហន្តតិ តណ្ហាយមិ ជិវ្ហន្តតិ សោតស្ម័យំ
 ជិវ្ហន្តតិ សន្តេសុបំ ជិវ្ហន្តតិ... យាទស្ម័យំ ជិវ្ហន្តតិ
 តន្តេសុបំ ជិវ្ហន្តតិ... ជីវ្ហយមិ ជិវ្ហន្តតិ វសេសុបំ
 ជិវ្ហន្តតិ... កាយស្ម័យំ ជិវ្ហន្តតិ ដោដ្ឋតេសុបំ ជិវ្ហ-
 ន្តតិ... មនស្ម័យំ ជិវ្ហន្តតិ ចម្មេសុបំ ជិវ្ហន្តតិ ម-
 នោវិញ្ញាណោមិ ជិវ្ហន្តតិ មនោសម្មស្សេបំ ជិវ្ហន្តតិ
 វេទនាយមិ ជិវ្ហន្តតិ តណ្ហាយមិ ជិវ្ហន្តតិ ។ ជិវ្ហន្ត-
 វិជ្ជតិ វិភតា វិមុត្តតិ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតិ ញាណំ
 ហោតិ វិណា ជាតិ វុសតិ ព្រហ្មចរិយំ កតំ
 ករណីយំ ។ នាមវំ ឥត្តកាយាតិ មជាជាតិតិ ។

[២៧៧] ឆ្លាតវិជ្ជាជីវ្ហន្តតិ អរិយសាវ័កោលោកិយោ
 ជីវ្ហន្ត កាលយសំយេញ យ៉ាងនេះ ក៏ឡើយណាយក្នុងក្នុងផង ឡើយ
 ណាយក្នុងប្រផង ឡើយណាយក្នុងចក្កវិញ្ញាណផង ឡើយណាយក្នុងចក្ក-
 សម្មស្សផង ឡើយណាយក្នុងវេទនាផង ឡើយណាយក្នុងតណ្ហាផង
 ឡើយណាយក្នុងគ្រូត្រៀមផង ឡើយណាយក្នុងសំឡេងផង... ឡើយ
 ណាយក្នុងប្រមុខផង ឡើយណាយក្នុងក្នុងផង... ឡើយណាយក្នុង
 អណ្តាតផង ឡើយណាយក្នុងវសផង... ឡើយណាយក្នុងកាយផង
 ឡើយណាយក្នុងកាយផង... ឡើយណាយក្នុងជីវ្ហន្តផង ឡើយណាយ
 ក្នុងមនោសម្មផង ឡើយណាយក្នុងមនោវិញ្ញាណផង ឡើយណាយ
 ក្នុងមនោសម្មស្សផង ឡើយណាយក្នុងវេទនាផង ឡើយណាយក្នុង
 តណ្ហាផង ។ កាលបើឡើយណាយហើយ ក៏ប្រាសចាកគម្រោក ចិត្ត
 ក៏ផុតស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ព្រោះការប្រាសចាកគម្រោក កាលបើផុត
 ស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ អរិយសា-
 វ័កនោះវេទនាជីវ្ហន្តច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មនុស្សច្បាស់ថា អាត្មាអញ
 បានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោច្យសកិច្ច អាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ
 កិច្ចផង ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោច្យសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

ឥន្ទ្រគោតម កថា អន្តរាគមន៍ តេ ភិក្ខុ ភក្កេត
 កាសិកំ អភិជន្តិ ។ ឥមស្មិត្យ មន វេយ្យាករណស្ថំ
 កញ្ញមាទេ សង្ខេបត្ថា ភិក្ខុ អនុបាទាយ អាសវេហំ
 ចិត្តា វិមុត្តិស្វតិ ។

ធម្មសូត្រ ច្បង ឥន្ទ្រគោតម ។

លុះព្រះធម្មត្រាភាគ សំដែងព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ
 ក៏មានសេចក្តីក្រេកអរ រីករាយនឹងកាសិកនៃព្រះធម្មត្រាភាគ ។ ក៏
 កាលដែលព្រះធម្មត្រាភាគ សំដែងវេយ្យាករណ៍នេះចប់ហើយ ចិត្ត
 របស់ភិក្ខុទាំងឡាយប្រមាណ ៦០ រូប ក៏ប្រស្រឡូចទៅកាន់កាសិកៈទាំងឡាយ
 ព្រោះមិនទាន់ប្រកាន់ចាំទៀតឡើយ ។

ចប់ ធម្មសូត្រ ទី ៦ ។

សង្គម សឡាយតនវិវត្តស្តី

[៣០០] ឯវង្ស សុត្តំ ។ ឯកំ សមយំ កកក
សាវត្ថុយំ វិហាតំ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
រាមេ ។ តត្រ ទោ កកក កិត្យ អាមន្តេសិ កិត្យ-
រោតិ ។ កនន្តេតិ តេ កិត្យ កកវតោ បទ្ធស្សោសុំ ។
កកក ឯតនកោច មហាសឡាយតនំ^(១) វេ កិត្យវេ
នេសិស្សាមិ តំ សុណាម សាទុកំ មនសិករោម
កាសិស្សាមិ ។ ឯវង្សន្តេតិ ទោ តេ កិត្យ កកវតោ
បទ្ធស្សោសុំ ។

[៣០១] កកក ឯតនកោច ចត្តំ កិត្យវេ
អនាថំ អបស្សំ យថាភូតំ រូបេ អនាថំ
អបស្សំ យថាភូតំ ចត្តវិញ្ញាណំ អនាថំ អបស្សំ

១ ម. មហាសឡាយតនំ ។

សឡាយតនវិវត្តសូត្រ ទី ៧

[៣០២] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន យេសវនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី
ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ
ក្នុងទីនោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះ
ពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ដើមព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កថាគតនឹង
សំដែងនូវធម្មបរិយាយ ជាគ្រឿងបំភ្លឺនូវអាយកនៈធំៗប្រាំមួយ ដល់
អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់ពាក្យនោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឱ្យ
ប្រាកដ កថាគតនឹងសំដែង ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកា
ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[៣០៣] ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ បុគ្គល កាលមិនដឹង មិនឃើញនូវចក្ខុភាមតិក មិនដឹង
មិនឃើញនូវប្រេភាមតិក មិនដឹង មិនឃើញនូវចក្ខុវិញ្ញាណភាមតិក

សម្រាយធន៍ស្នូ ឧបាយកលវិស្វកម្ម ឧបាយកលវិស្វកម្ម

យថាភូតំ ឧត្តសង្កស្សំ អថាធំ អបស្សំ យថាភូតំ
 យមិទ្ធិ^(១) ឧត្តសង្កស្សំឫយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិទំ
 សុទ្ធំ វា ធុត្តំ វា អធុត្តមសុទ្ធំ វា តម្បិ អថាធំ
 អបស្សំ យថាភូតំ ឧត្តស្មី សារជ្ជតិ រូបសុ សារជ្ជតិ
 ឧត្តវិញ្ញាណ សារជ្ជតិ ឧត្តសង្កស្សំ សារជ្ជតិ យ
 មិទ្ធិ ឧត្តសង្កស្សំឫយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិទំ សុទ្ធំ
 វា ធុត្តំ វា អធុត្តមសុទ្ធំ វា តស្មីមិ សារជ្ជតិ ។
 តស្ស សារត្ថស្ស សំយត្ថស្ស សម្មធឿស្ស អស្សា-
 នាធិបស្សិទោ វិហារតោ អាយតី មញ្ចនាធាឧត្តតា
 ឧបាយេ ក្នុងន្តិ ។ តណ្ហា ឧស្ស ចោចោត្តវិកា ឧត្តិ-
 វា កសហកតា តត្រតត្រាវិធានិ សា តស្ស បវត្ថតិ ។

១. ឧ. ឧ. យម្បិទំ ។

សម្រាយធន៍ស្នូ សម្រាយធន៍ក្បស្សត្រ ការប្រើប្រាស់នៃក្បស្ស

មិនដឹង មិនឃើញឧត្តសង្កស្សតាមភិក្ខុ វេទនាណ ជាសុទ្ធត្ថិ
 ជាទុក្ខត្ថិ មិនមែនជាទុក្ខ មិនមែនជាសុទ្ធត្ថិ តែងកើតឡើង ព្រោះ
 ឧត្តសង្កស្សជាបច្ច័យ ក៏មិនដឹង មិនឃើញតាមភិក្ខុ ឲ្យវេទនាធារណ៍
 វេទន៍ក្រេតអារក្សឧត្ត ក្រេតអារក្សរូប ក្រេតអារក្សឧត្តវិញ្ញាណ ក្រេត
 អារក្សឧត្តសង្កស្ស វេទនាណជាសុទ្ធត្ថិ ជាទុក្ខត្ថិ មិនមែនជាទុក្ខ
 មិនមែនជាសុទ្ធត្ថិ តែងកើតឡើង ព្រោះឧត្តសង្កស្សជាបច្ច័យ ក៏ក្រេត
 អារក្សវេទនាធារណ៍ ។ កាលបុគ្គលនោះ មានចិត្តក្រេតអារក្សជ្រុលជ្រប់
 រត្នន៍ន៍លង់បំ ជាអ្នកតំបាណាឃើញឧត្តសេចក្តីក្រេតអារ^(១) ហើយ ។ ធា-
 បាទក្នុងចំណោម ៨ ក៏ដល់ឧត្តសេចក្តីចម្រើនក្រៅ ។ ឯកណ្តា ដែល
 ភាគតែងឲ្យភាគធម៌ ប្រកបដោយកម្រេក ដោយអំណាចនៃសេចក្តីក្រេត
 ក្រេតាល មានពីរយ៉ាងកាយ ក្នុងការម្នាក់នោះ ។ ជាប្រភេទ
 របស់បុគ្គលនោះ កណ្តានោះ របស់បុគ្គលនោះ វេទនាចម្រើនឡើង ។

១. ភាគីសង្ឃ ។

កស្ស កាយិកាមិ នរោ បវន្តន្តិ ចេតសិកាមិ
 នរោ បវន្តន្តិ កាយិកាមិ សន្តាថា បវន្តន្តិ
 ចេតសិកាមិ សន្តាថា បវន្តន្តិ កាយិកាមិ បរិធា-
 ហា បវន្តន្តិ ចេតសិកាមិ បរិធាហា បវន្តន្តិ ។ សោ
 កាយិកាទុក្ខម្យំ ចេតាទុក្ខម្យំ បដិសំរោទតិ ។

(៣០៦) |សោតិ ភិក្ខុវេ អដាទំ អបស្សំ យថាភូតំ...

យាទំ ភិក្ខុវេ អដាទំ អបស្សំ យថាភូតំ... និព្វំ

ភិក្ខុវេ អដាទំ អបស្សំ យថាភូតំ... កាយំ ភិក្ខុវេ

អដាទំ អបស្សំ យថាភូតំ... មនំ ភិក្ខុវេ អដាទំ

អបស្សំ យថាភូតំ នម្មេ^(*) អដាទំ អបស្សំ យថាភូតំ

* ឧ. ម. ធម្ម កំព្យ ។

បុគ្គលៈនោះ វេទន៍មានសេចក្តីក្រវល់ក្រហាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើន
 ឡើងផង មានសេចក្តីក្រវល់ក្រហាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង
 មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង មាន
 សេចក្តីក្តៅក្រហាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង មានសេចក្តី
 អន្ទះអវន្តប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង មានសេចក្តីអន្ទះអវន្ត
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏ចម្រើនឡើងផង ។ បុគ្គលៈនោះ វេទន៍រត់ទុក
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយផង រត់ទុកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តផង ។

(៣០៦) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹង មិនឃើញ
 ខ្លួនត្រឡប់តាមពិត... ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹង មិន
 ឃើញខ្លួនច្របូរតាមពិត... ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹង
 មិនឃើញខ្លួនអណ្តូកតាមពិត... ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិន
 ដឹង មិនឃើញខ្លួនកាយតាមពិត... ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិន
 ដឹង មិនឃើញខ្លួនចិត្តតាមពិត មិនដឹង មិនឃើញខ្លួនម្ចាស់កាយតាមពិត

សម្រាយអនិច្ចាស្ស សម្រាយអនិច្ចាស្សន្ត គណ្ណាចារ្យនំ

មោទាវិញ្ញាណំ អជាតំ អបស្សំ យថាភូតំ មោទា-
 សម្មស្សំ អជាតំ អបស្សំ យថាភូតំ យមិនំ
 មោទាសម្មស្សប្បទូយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយេតិ សុខំ
 វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា ភម្មំ អជាតំ
 អបស្សំ យថាភូតំ មនស្សំ សារជ្ជតិ ធម្មសុ សារជ្ជតិ
 មោទាវិញ្ញាណោ សារជ្ជតិ មោទាសម្មស្ស សារជ្ជតិ យ-
 មិនំ មោទាសម្មស្សប្បទូយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយេតិ សុខំ វា
 ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា ភស្មិមំ សារជ្ជតិ ។ ភស្ម-
 សារក្កស្ស សំយុក្កស្ស សម្មន្នស្ស អស្មាទាទុមស្ស-
 ចោ វិហរោតា ភាយតិ បព្វចាទាទក្ខត្វា ឧបបយំ
 កច្ឆន្តិ ។ គណ្ណា ធម្មោ ចោចោត្តវិកា ទន្ធិវាគស-
 ហកតា តត្រតត្រាភិទន្ធិនំ សា ធម្មោ បវន្តតិ ។
 ភស្ស កាយិកាបិ នរោ បវន្តន្តិ ចេតសិកាបិ
 នរោ បវន្តន្តិ កាយិកាបិ សន្តាថា បវន្តន្តិ

សម្រាយអនិច្ចាស្ស សម្រាយអនិច្ចាស្សន្ត ការបម្រើឡើងនៃគណ្ណ

មិនដឹង មិនឃើញនូវមោទាវិញ្ញាណភាគពិត មិនដឹង មិនឃើញនូវមោទា-
 សម្មស្សភាគពិត វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខ មិនមែន
 សុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះមោទាសម្មស្សជាចម្លើយ ក៏មិនដឹង មិនឃើញ
 ភាគពិត នូវវេទនាដទៃផង តែងត្រេកអរក្នុងចិត្ត ត្រេកអរក្នុងមាតិកា
 ត្រេកអរក្នុងមោទាវិញ្ញាណ ត្រេកអរក្នុងមោទាសម្មស្ស វេទនាណា ជា
 សុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះមោទា-
 សម្មស្សជាចម្លើយ ក៏ត្រេកអរក្នុងវេទនាដទៃផង ។ កាលបុគ្គលនោះ បាន
 ចិត្តត្រេកអរជ្រួលជ្រប់ តែងនិមន្តបំ ជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវសេចក្តី
 ត្រេកអរហើយ ។ បាទានក្ខន្ធានី ៥ ក៏ដល់នូវសេចក្តីចម្រើនគ្រប់ ។ ឯ
 គណ្ណា ដែលភាគតែងគន្លឹ ប្រកបដោយតម្រេកដោយអំណាចនៃសេច-
 ក្តីត្រេកត្រាល បានការរីករាយក្នុងការម្សៀតនោះ ។ ជាប្រក្រតី ចេសំ
 បុគ្គលនោះ គណ្ណានោះ ចេសំបុគ្គលនោះ វេទនាចម្រើនឡើង ។ បុគ្គល
 នោះ វេទនាបានសេចក្តីត្រលប់ត្រវាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើន
 ឡើងផង បានសេចក្តីត្រលប់ត្រវាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើង
 ផង បានសេចក្តីត្រលប់ត្រវាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង

នេតសំភាមិ សន្តាហា បវត្តន្តិ កាយិកាមិ បវត្តន្តិ ហា
បវត្តន្តិ នេតសំភាមិ បវត្តន្តិ ហា បវត្តន្តិ ។ សោ
កាយិកាទុក្ខម្យំ នេតាទុក្ខម្យំ បដិសំវេទេតិ ។

(៣១៣) ចក្កញ ខោ កិក្កវេ ជាតំ បស្សំ យថា-
ក្ខតំ រូប ជាតំ បស្សំ យថាក្ខតំ ចក្កវិញ្ញាណំ ជាតំ
បស្សំ យថាក្ខតំ ចក្កសម្មស្សំ ជាតំ បស្សំ យថា-
ក្ខតំ យមិទំ ចក្កសម្មស្សប្បទូហា ឧប្បជ្ជតិ វេទ-
យេតំ សុទ្ធំ វា ទុក្ខំ វា អនុក្ខមសុទ្ធំ វា ភម្មំ
ជាតំ បស្សំ យថាក្ខតំ ចក្កស្មី ន សារជ្ជតិ រូបស្ម
ន សារជ្ជតិ ចក្កវិញ្ញាណ ន សារជ្ជតិ ចក្កសម្មស្ស
ន សារជ្ជតិ យមិទំ ចក្កសម្មស្សប្បទូហា ឧប្បជ្ជតិ
វេទយេតំ សុទ្ធំ វា ទុក្ខំ វា អនុក្ខមសុទ្ធំ វា
ភស្មីបិ ន សារជ្ជតិ ។ ភស្ស អសារគ្គស្ស អសិ-
យុត្តស្ស អសម្មន្តស្ស អាទិណវាទុបស្សនោ វិហារតោ
អាយតិ បព្វបទានាទក្ខតា អបចយេ កត្តន្តិ ។

មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង មាន
សេចក្តីអន្តរាទ្រង់ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង មានសេចក្តី
អន្តរាទ្រង់ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង ។ បុគ្គលនោះ
វេទនាទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយផង វេទនាទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តផង ។

(៣១៤) មាសភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញនូវចក្ក
ភាវិត កាលដឹង ឃើញនូវបុគ្គលភាវិត កាលដឹង ឃើញនូវចក្ក
វិញ្ញាណភាវិត កាលដឹង ឃើញនូវចក្កសម្ព័ន្ធស្វភាវិត វេទនាភាវិត
ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី កែងកើតឡើង ព្រោះ
ចក្កសម្ព័ន្ធជាបច្ច័យ ក៏ដឹង ឃើញនូវវេទនាភាវិតផង តែមិន
ត្រេកអរក្នុងចក្ក មិនត្រេកអរក្នុងចក្ក មិនត្រេកអរក្នុងចក្កវិញ្ញាណ មិន
ត្រេកអរក្នុងចក្កសម្ព័ន្ធស្វ វេទនាភាវិតជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខ
មិនមែនសុខក្តី កែងកើតឡើង ព្រោះចក្កសម្ព័ន្ធជាបច្ច័យ ក៏មិនត្រេក
អរ ក្នុងវេទនាភាវិតផង ។ កាលបុគ្គលនោះ មានចិត្តត្រេកអរ មិន
ជ្រុលជ្រប់ មិនស្រើងស្រងប់ ជាអ្នកវិចារណាឃើញនូវចក្ខុភាវិត
ទុក្ខទាំង ៨ ក៏ដល់នូវសេចក្តីមិនចម្រើនទៅ ។

សប្បាយនវស្ស សប្បាយនវស្ស គណ្ណាចារ្យ

គណ្ណា ធម្ម ចោទោត្តរិកា ទន្ធិវគ្គសមាគម

ត្រកប្រាភិទន្ធិ សា ធម្ម បរិយតិ ។ គណ្ណ

កាយិកាមិ នរោ បរិយតិ នេតសិកាមិ នរោ

បរិយតិ កាយិកាមិ សន្តាចា បរិយតិ នេ

តសិកាមិ សន្តាចា បរិយតិ កាយិកាមិ បរិទ្ធករា

បរិយតិ នេតសិកាមិ បរិទ្ធករា បរិយតិ ។ សា

កាយិកាសុទ្ធស្ស នេតសុទ្ធស្ស បដិសំវេនតិ ។ ហ

តថាភូតស្ស^(១) ហោតិ ទិដ្ឋិ សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ

១. យចិត្តស្ស ។

សប្បាយនវស្ស សប្បាយនវស្ស គណ្ណាចារ្យ

ឯគណ្ណា ដែលគាត់តែងតែប្រកបដោយការប្រកបដោយអំណាចនៃ

សេចក្តីត្រេកត្រាល មានសេចក្តីតែងតែប្រកបដោយអំណាចនៃ

របស់បុគ្គលនោះ គណ្ណានោះ បុគ្គលនោះតែងតែប្រកបដោយ

សេចក្តីត្រេកត្រាល ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ បុគ្គលនោះ តែងតែប្រកបដោយ

បានផង សេចក្តីត្រេកត្រាល ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត តែងតែប្រកបដោយ

ផង សេចក្តីត្រេកត្រាល ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ តែងតែប្រកបដោយ

សេចក្តីត្រេកត្រាល ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត តែងតែប្រកបដោយ

អន្តរាគមន៍ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ តែងតែប្រកបដោយ

អន្តរាគមន៍ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត តែងតែប្រកបដោយ

នៃសេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ និងសេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុង

ចិត្ត ។ សេចក្តីយល់ឃើញណា របស់បុគ្គលនោះសកាត់ដូច្នោះ^(១) សេច

ក្តីយល់ឃើញនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ

។ បាននិងបុគ្គលដែលត្រូវត្រឡប់ត្រាស់សេចក្តីសុខក្នុងចិត្ត ប្រកបដោយកុសល អន្តរាគមន៍

១. បាននិងបុគ្គលដែលត្រូវត្រឡប់ត្រាស់សេចក្តីសុខក្នុងចិត្ត ប្រកបដោយកុសល អន្តរាគមន៍

យោ តថាភូតស្ស សង្កប្បោ ស្វាស្ស ហោតិ
 សម្មាសង្កប្បោ យោ តថាភូតស្ស វាយាមោ ស្វាស្ស
 ហោតិ សម្មាវាយាមោ យោ តថាភូតស្ស សតិ ស្វាស្ស
 ហោតិ សម្មាសតិ យោ តថាភូតស្ស សមាធិ ស្វាស្ស
 ហោតិ សម្មាសមាធិ ។ បុត្រោ ទោ មនុស្ស កាយ-
 កម្មំ អាជីវេ សុប្បិសុត្រោ ហោតិ ។ វិវាទស្សយំ
 អវិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ កាវចាចារិយ្យិ កច្ចតិ ។

[៣០២] តស្ស វិវិ ឥមំ អវិយំ អដ្ឋង្គិកំ មក្ខំ កាវ-

យតោ ចត្តារោមំ សតិប្បដ្ឋានា កាវចាចារិយ្យិ កច្ចតិ
 ចត្តារោមំ សម្មប្បដ្ឋានា កាវចាចារិយ្យិ កច្ចតិ ចត្តារោមំ
 ឥន្ទ្រិយានា កាវចាចារិយ្យិ កច្ចតិ មត្តាមំ ឥន្ទ្រិយាធិ កា-
 វចាចារិយ្យិ កច្ចតិ មត្តាមំ ទលាធិ កាវចាចារិយ្យិ កច្ចតិ

សេចក្តីត្រិះរំលោភ របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីត្រិះរំលោភ
 របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីត្រិះរំលោភ សេចក្តីព្យាយាមណា
 របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីព្យាយាមនោះ របស់បុគ្គលនោះ
 ឈ្មោះថាសេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ការលើកណា របស់បុគ្គលមានសភាព
 ដូច្នោះ ការលើកនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការលើកត្រូវ
 ការកាន់ចិត្តមិនឈរ របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ការកាន់ចិត្តមិនឈរ
 របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការកាន់ចិត្តមិនត្រូវ ។ បុគ្គលនោះឯង
 ឈ្មោះថាមានកាយកម្ម វិចីកម្ម ចំណីអាជីវៈដ៏បរិសុទ្ធល្អ ក្នុងកាលមុន
 ពិត ។ អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរនេះ របស់បុគ្គលនោះ តែងផល់នូវការ
 ចេញចិប្បូណ៍ ដោយការតាមយ៉ាងនេះឯង ។

[៣០២] កាលបុគ្គលនោះ ចម្រើននូវអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរនេះ

យ៉ាងនេះហើយ សតិប្បដ្ឋាន ២ ក្តី តែងផល់នូវការចិប្បូណ៍ដោយការតា
 សម្មប្បដ្ឋាន ២ ក្តី តែងផល់នូវការចិប្បូណ៍ដោយការតា ឥន្ទ្រិយ ២
 ក្តី តែងផល់នូវការចិប្បូណ៍ដោយការតា ឥន្ទ្រិយ ៥ ក្តី តែងផល់នូវការ
 ចិប្បូណ៍ដោយការតា ទលៈ ៥ ក្តី តែងផល់នូវការចិប្បូណ៍ដោយការតា

កាតមេ ទ កំត្វាវេ ទម្មា អភិញ្ញា កាវេតត្វា ស.
 មេថា ទ វិបស្សនា ទ ឥមេ ទម្មា អភិញ្ញា កាវេតត្វា ។
 កាតមេ ទ កំត្វាវេ ទម្មា អភិញ្ញា សន្និកាតត្វា វិជ្ជា
 ទ វិមុត្តិ ទ ឥមេ ទម្មា អភិញ្ញា សន្និកាតត្វា ។

[៣០៤] សោតិ កំត្វាវេ ជាធំ បស្ស៍ យថាភូតំ ...
 យាធំ កំត្វាវេ ជាធំ បស្ស៍ យថាភូតំ... ជីវ្ហំ កំត្វាវេ
 ជាធំ បស្ស៍ យថាភូតំ... កាយំ កំត្វាវេ ជាធំ បស្ស៍
 យថាភូតំ... មធំ កំត្វាវេ ជាធំ បស្ស៍ យថាភូតំ
 ទម្មេ ជាធំ បស្ស៍ យថាភូតំ មនោវិញ្ញាណំ ជាធំ
 បស្ស៍ យថាភូតំ មនោសម្មស្ស៍ ជាធំ បស្ស៍ យថាភូតំ
 យមិធំ មនោសម្មស្ស៍ ឬហេ ឧប្បជ្ជតិ វេទយេតិ សុទ្ធំ
 វា ទុត្តំ វា អទុក្ខមស្មំ វា តម្យំ ជាធំ បស្ស៍
 យថាភូតំ មនស្សី ទ សារជ្ជតិ ទម្មេសុ ទ សារជ្ជតិ
 មនោវិញ្ញាណោ ទ សារជ្ជតិ មនោសម្មស្ស៍ ទ សារជ្ជតិ

ម្ចាស់កិត្តតាំងឡាយ ចុះដល់តាំងឡាយ ដែលគប្បីចម្រើនដោយប្រាជ្ញាជី
 វិត្តម តើដូចម្តេច សម្រេចនឹងវិបស្សនានេះនឹង ជាដល់ត្រូវចម្រើនដោយ
 ប្រាជ្ញាជីវិត្តម ។ ម្ចាស់កិត្តតាំងឡាយ ចុះដល់តាំងឡាយ ដែលគប្បី
 ធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាជីវិត្តម តើដូចម្តេច វិជ្ជានឹងឬក៏នេះនឹង
 ជាដល់ត្រូវធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាជីវិត្តម ។

[៣០៥] ម្ចាស់កិត្តតាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញខ្ញុំត្រចៀក
 ភាមពិត... ម្ចាស់កិត្តតាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញខ្ញុំច្រមុះ
 ភាមពិត... ម្ចាស់កិត្តតាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញខ្ញុំអណ្តាត
 ភាមពិត... ម្ចាស់កិត្តតាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញខ្ញុំកាយ
 ភាមពិត... ម្ចាស់កិត្តតាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញខ្ញុំចិត្តភាម
 ពិត កាលដឹង ឃើញខ្ញុំឧបាសម្មណ៍ភាមពិត កាលដឹង ឃើញខ្ញុំមនោ
 វិញ្ញាណភាមពិត កាលដឹង ឃើញខ្ញុំមនោសម្មស្ស៍ភាមពិត វេទនា
 ណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនជាទុក្ខក្តីមិនមែនជាសុខក្តី វេទន៍
 កើតឡើង ព្រោះមនោសម្មស្ស៍ជាច្រើន ក៏ដឹង ឃើញខ្ញុំវេទនាភាម
 ពិតផង តែមិនត្រេកអរ ក្នុងចិត្ត មិនត្រេកអរ ក្នុងឧបាសម្មណ៍
 មិនត្រេកអរ ក្នុងមនោវិញ្ញាណ មិនត្រេកអរ ក្នុងមនោសម្មស្ស៍ទ

សង្គ្រាមឥណ្ឌូស្យា សង្គ្រាមឥណ្ឌូស៊ីន បរិយាសាទ

យមិន មិនសម្បជ្ឈប្បទយា ឧប្បជ្ឈតិ វេទយម
សុទ្ធំ វា ឧត្តំ វា អនុក្ខមសុទ្ធំ វា តស្មីចិ
ន សាវជ្ជតិ ។ តស្ស អសាវត្តស្ស អសំយុត្តស្ស
អសម្មន្តស្ស អាទិនវាទុបស្សិចោ វិហារតោ អាយតិ
បញ្ចថាដានក្ខត្វា អបរេយំ កជ្ឈន្តំ ។ តស្មា ចស្ស
ហោហោក្ខវិតា ទន្ធិវកតសហគតា តត្រតត្រាភិនន្តិចិ
សា ចស្ស បហីយតិ ។ តស្ស កាយិកាមិ
នរថា បហីយន្តំ ទេតសិកាមិ នរថា បហីយន្តំ
កាយិកាមិ សន្តាថា បហីយន្តំ ទេតសិកាមិ
សន្តាថា បហីយន្តំ កាយិកាមិ បរិឡាហា
បហីយន្តំ ទេតសិកាមិ បរិឡាហា បហីយន្តំ ។ សោ
កាយិកាសុខម្យំ ទេតោសុខម្យំ បដិសិវេនតិ ។

សម្រាយគន្លង សម្រាយគន្លងស្រួល ការកំណត់ដឹងអំពីការងារ

[illegible]

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ទេវបិណ្ឌសកំ

យោ ភតាភូតស្ស ទិដ្ឋំ សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋំ

យោ ភតាភូតស្ស សង្កម្មោ ស្វាស្ស ហោតិ

សម្មាសង្កម្មោ យោ ភតាភូតស្ស វាយាមោ ស្វាស្ស

ហោតិ សម្មាវាយាមោ យោ ភតាភូតស្ស សតិ សាស្ស

ហោតិ សម្មាសតិ យោ ភតាភូតស្ស សមាធិ ស្វាស្ស

ហោតិ សម្មាសមាធិ ។ បុត្រោ ចោ បទស្ស

កាយកម្មំ វេទិកម្មំ អាជីវោ សុបរិសុទ្ធា ហោតិ ។

ឯវមស្សយំ អវាយោ អច្ឆន្តិកោ មក្កោ កាវតាចារិប្បិ

កន្ទតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ទេវបិណ្ឌសកំ

សេចក្តីយល់ឃើញណា បេសំបុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តី

យល់ឃើញនោះ បេសំបុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ

សេចក្តីត្រិះរិះណា បេសំបុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីត្រិះរិះនោះ

បេសំបុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ សេចក្តីព្យាយាមណា

បេសំបុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីព្យាយាមនោះ បេសំបុគ្គលនោះ

ឈ្មោះថាសេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ការលើកណា បេសំបុគ្គលមានសភាព

ដូច្នោះ ការលើកនោះ បេសំបុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការលើកត្រូវ

ការកាន់ចិត្តនឹងណា បេសំបុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ការកាន់ចិត្តនឹង

នោះ បេសំបុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការកាន់ចិត្តនឹងត្រូវ ។ បុគ្គល

នោះឯង ឈ្មោះថាមានកាយកម្ម វេទិកម្ម និងអាជីវៈ បរិសុទ្ធស្ត

ក្នុងកាលមុនតិ ។ អដ្ឋង្គិកម្មដ៏ច្រើននេះ បេសំបុគ្គលនោះ

វេសន៍ផលនូវការបរិបូណ៌ ដោយការតាមដាននេះ ។

[៣០៦] តស្ស ឯវី អរិយំ អន្តន្តិកំ មក្កំ កាវ-
 យោ ឆត្តារោមំ សតិប្បដ្ឋានា កាវនាចារិប្បវី កន្តន្តិ
 ឆត្តារោមំ សម្មប្បដ្ឋានា កាវនាចារិប្បវី កន្តន្តិ ឆត្តារោ-
 មំ ឥទ្ធិមាតា កាវនាចារិប្បវី កន្តន្តិ បញ្ចមំ ឥន្ទ្រិយាមិ
 កាវនាចារិប្បវី កន្តន្តិ បញ្ចមំ កលាមិ កាវនាចារិប្បវី
 កន្តន្តិ សត្តមំ ពោជ្ឈង្គា កាវនាចារិប្បវី កន្តន្តិ ។
 តស្សមេ ទ្វេ ធម្មា យុក្កនា វត្តន្តិ សមជា ឆ
 វិបស្សនា ច ។ សោ យេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញា-
 យ្យា តេ ធម្មេ អភិញ្ញា បរិវាទាតិ យេ ធម្មា អ-
 ភិញ្ញា បហាតត្វា តេ ធម្មេ អភិញ្ញា បដិហាតិ យេ
 ធម្មា អភិញ្ញា ការវតត្វា តេ ធម្មេ អភិញ្ញា
 ការវតិ យេ ធម្មា អភិញ្ញា សន្និកាតត្វា តេ
 ធម្មេ អភិញ្ញា សន្និការោតិ ។ កកមេ ច
 ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញាយ្យា បញ្ចាទា-
 ទក្ខន្ធាតិស្ស វចនិយំ សេយ្យជីនំ រុទ្ធានាទក្ខន្ធា

[៣០៦] កាលបុគ្គលនោះ ចម្រើនអង្គនីមួយៗ ដ៏ប្រសើរយ៉ាងនេះ
 ហើយ សតិប្បដ្ឋាន ៤ ក្តី តែងដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការតា សម្មប្ប-
 ដ្ឋាន ៤ ក្តី តែងដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការតា ឥទ្ធិបាទ ៤ ក្តី តែងដល់
 នូវការបរិបូណ៌ដោយការតា ឥន្ទ្រិយ ៤ ក្តី តែងដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយ
 ការតា កលៈ ៤ ក្តី តែងដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការតា ពោជ្ឈង្គ ៧ ក្តី
 តែងដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការតា ។ បុគ្គលនោះ តែងមានធម៌ជា
 យ៉ាងនេះ ភិសម្មៈ ១ វិបស្សនា ១ ប្រតិក្កតា កំណត់ដឹងនូវធម៌ជាដើម ។
 ធម៌តាំងឡាយណា ដែលធម៌កំណត់ដឹងដោយប្រាជ្ញាដ៏ឆ្អឹង បុគ្គល
 នោះ កំណត់ដឹងនូវធម៌តាំងនោះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឆ្អឹង ធម៌តាំងឡាយ
 ណា ដែលធម៌លះបង់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឆ្អឹង តំលះបង់នូវធម៌តាំងនោះ
 ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឆ្អឹង ធម៌តាំងឡាយណា ដែលធម៌ចម្រើនដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ឆ្អឹង កំច្រើននូវធម៌តាំងនោះដោយប្រាជ្ញាដ៏ឆ្អឹង ធម៌តាំងឡាយ
 ណា ដែលធម៌ធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឆ្អឹង កំធ្វើឲ្យដាក់
 ច្បាស់នូវធម៌តាំងនោះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឆ្អឹង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ
 ធម៌តាំងឡាយ ដែលធម៌កំណត់ដឹង ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឆ្អឹង កើតដូច
 ម្តេច ធម៌ឆ្លើយថា បានដល់ ។ បាទានក្កន្ធាតិ ៨ ភិ ប្រាទានក្កន្ធា ១

វេទន្តបាធានក្កោនោ សញ្ញបាធានក្កោនោ សង្ការបាធា-
 នក្កោនោ វិញ្ញាណបាធានក្កោនោ ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញា
 បរិញ្ញាយ្យា ។ កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា
 បរោកតត្វា អវិជ្ជា ច ភវតណ្ហា ច ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញា
 បរោកតត្វា ។ កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា
 ភាវេតត្វា សមថោ ច វិបស្សនា ច ឥមេ ធម្មា
 អភិញ្ញា ភាវេតត្វា ។ កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា
 អភិញ្ញា សច្ចិកាតត្វា វិជ្ជា ច វិមុត្តិ ច ឥមេ
 ធម្មា អភិញ្ញា សច្ចិកាតត្វាតិ ។ ឥធម៌ភព កតា
 អត្ថមនា តេ ភិក្ខុ កតវតោ ភាសិតំ អភិទទ្ធន្តិ ។

សម្រាយកថាវគ្គសុត្តំ សន្តមំ ឥន្ទ្រំ ។

វេទន្តបាធានក្កោនោ សញ្ញបាធានក្កោនោ សង្ការបាធានក្កោនោ វិញ្ញាណ-
 បាធានក្កោនោ ខេនេន ជាធម៌ដែលធម្មត្រូវកំណត់ដឹងដោយប្រាជ្ញាជីវក្ខម ។
 ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ ចុះធម៌តាំងឡាយ ដែលធម្មត្រូវលាបដឹងដោយប្រាជ្ញា
 ជីវក្ខម តើដូចម្តេច អវិជ្ជាធិនភវតណ្ហានេនេន ជាធម៌ដែលធម្មត្រូវលាបដឹង
 ដោយប្រាជ្ញាជីវក្ខម ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ ចុះធម៌តាំងឡាយ ដែល
 ធម្មត្រូវចម្រើនដោយប្រាជ្ញាជីវក្ខម តើដូចម្តេច សមថៈធិនវិបស្សនានេនេន
 ជាធម៌ដែលធម្មត្រូវចម្រើនដោយប្រាជ្ញាជីវក្ខម ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ ចុះ
 ធម៌តាំងឡាយ ដែលធម្មត្រូវធ្វើឲ្យដាច់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាជីវក្ខម តើដូច
 ម្តេច វិជ្ជាធិនវិមុត្តិនេនេន ជាធម៌ដែលធម្មត្រូវធ្វើឲ្យដាច់ច្បាស់ដោយប្រា-
 ជ្ញាជីវក្ខម ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ក្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ
 ភិក្ខុតាំងនោះ ជាអ្នកមានសេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ ឆឹងភាសិតរបស់
 ព្រះមានព្រះភាគ ។

ធម៌ សម្រាយកថាវគ្គសុត្តំ ទី ៨ ។

អង្គបំណងឆ្នើមស្តុក

[៣០៧] ឯវង្ស សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កក
កោសលេសុ ចារិកត្ថវាមាថា មហតា កិត្តុសង្ឃន
សន្និ យេន ឧករវិជ្ជំ ជាម កោសលាជំ ព្រាហ្មណ
ក្កាមោ គន្ធសរិ ។ អស្សាសុំ ទោ ឧករវង្សកា
ព្រាហ្មណមហាបតិកា សមណោ ទលុ កោ កោតមោ
សក្យបុត្តោ សក្យកុលា មន្ទនិតោ កោសលេសុ
ចារិកត្ថវាមាថា មហតា កិត្តុសង្ឃន សន្និ
ឧករវិជ្ជំ អនុប្បត្តោ កំ ទោ វេន កកវិជ្ជំ កោតមំ
ឯវិកល្យាលោ កិត្តិសន្នោ អក្កក្កោ ឧតិបំ សោ
កកា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បត្តោ
សុតតោ លោកវិជ្ជ អនុគ្គហេ បុរិសឧប្បសារជិ

ឧករវង្សសូត្រ ទី ៨

(៣០៧) ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
មាតាព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាច់ទៅកាន់ចារិកក្នុងដែនកោសល ព្រមដោយ
កិត្តុសង្ឃច្រើនរូប ក៏បាទស្តាប់ទៅដល់ព្រាហ្មណក្រាម ឈ្មោះឧករវិជ្ជៈ
របស់ពួកអ្នកកោសល ។ ពួកព្រាហ្មណ៍និងមហាបតិកាស្រុកឧករវិជ្ជៈ
បានឮដំណឹងថា ព្រះសមណភាគម ជាសក្យបុត្រ ចេញចាកសក្យ-
ត្រកូលទៅទ្រង់ព្រះផ្នួស ផ្សេងនេះ ទ្រង់ឮដំណឹងទៅកាន់ចារិកក្នុង
ដែនកោសល ព្រមដោយកិត្តុសង្ឃច្រើនរូប ក៏បាទស្តាប់មកដល់ស្រុក
ឧករវិជ្ជៈហើយ ក៏ក្តិតក្តិនិតិពរ របស់ព្រះភាគមដ៏ចម្រើននោះ ក៏ព្យ
រុទ្ធាយសុសសាយយ៉ាងនេះថា ព្រះមាតាព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ឆ្ងាយ
ចាកសេចក្តីសៅហ្មងគ្រប់យ៉ាង ព្រះអង្គស្រាស់ដ៏ឆ្ងាយញែញយ្យចម្រើនត្រង់
ដោយប្រពៃចំពោះព្រះអង្គ ព្រះអង្គបរិបូណ៌ដោយផ្ទៃនិងចរណៈ ព្រះ
អង្គមានដំណើរល្អ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់នូវត្រលោក ព្រះអង្គប្រសើរ
ដោយសីលាទិគុណ ព្រះអង្គជាអ្នកខ្លាចខ្លាចបុរស ដែលគួរខ្លាចបាន

សត្វា នេមនុស្សានំ តុន្តោ កកា សោ ភីមំ លោកំ
 សនេតំ សមាតំ សត្រហ្មតំ សស្សមណាត្រាហ្មល
 មនំ សនេមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សន្និកត្វា
 បរេនេតិ សោ នម្មំ នេសេតិ អាទិកល្យាណំ
 មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយាសានកល្យាណំ សាទុ
 សន្យក្ខនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធិំ ត្រហ្មនវិយំ
 បកាសេតិ សាទុ ទោ បន តថាវចានំ អរហតំ
 នស្សនំ រោតតិ ។ អថទោ នករិទ្កេយ្យកា
 ត្រាហ្មណាគហបតិកា យេន កកា តេនុបសន្តមីសុ
 ឧបសន្តមិត្វា អប្បេកាទេ កកាទ្ធំ អភិវាទេត្វា
 ឯកមន្តំ ធិសីទិសុ អប្បេកាទេ យេន កកា
 តេនញ្ចលិម្បណាមេត្វា ឯកមន្តំ ធិសីទិសុ អប្បេ
 កាទេ កកាតោ សន្និកេ ធាមតោន្តំ សាវេត្វា ឯកមន្តំ
 ធិសីទិសុ អប្បេកាទេ តុណ្ហិក្ខតា ឯកមន្តំ ធិសី
 ទិសុ ។

ព្រះអង្គជាសាស្តាចារ្យ នៃទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ព្រះអង្គបាន
 គ្រាស់ដឹងដល់ពុទ្ធកាយសព្វ ព្រះអង្គដែលនឹកកាន់កាប់ច្រើន ព្រះអង្គច្រើន
 ធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរបស់ព្រះអង្គ ឲ្យលោកនេះ
 ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ឲ្យពពួកសព្វ ព្រមទាំង
 សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្សជាសម្បត្តិទេព និងមនុស្សដ៏សេស ហើយ
 កាចប្រកាសបាន ទ្រង់សំដែងធម៌ មានលំអបទដ៏ម មានលំអបទ
 កណ្តាល មានលំអបទចុង ព្រះអង្គប្រកាសព្រហ្មនវិយធម៌ ព្រមទាំង
 អង្គនិងឲ្យក្លានដ៏បរិសុទ្ធ បរិបូណ៌ទាំងអស់ គឺដំណើរដែលបានផ្ដើម
 ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ មានសភាពយ៉ាងនោះ ជាការប្រពៃពេក ។
 ព្រះនារោង ពួកព្រាហ្មណ៍និងភហុបតិអ្នកស្រុកនគរវិទូ ក៏ទាំងពួក
 ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ពួកគេថ្វាយបង្គំ
 ព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ពួកគេប្រណីម្យអញ្ជូល
 ឆ្ពោះទៅក្រោមព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ពួកគេប្រ
 កាសនាមនិងនាគក្រក្កសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទី
 សមគួរ ពួកគេអង្គុយទៅស្យៀម ក្នុងទីសមគួរ ។

[៣០៩] ឯកមន្តំ ឯសំទ្ធី ទោ ឧបនិក្ខេបសូត្រ
 ប្រាហ្មណ៍កមាបតិកេ កកា ឯកនិក្ខេប សាទ កេ^(១)
 កមាបតិយោ អញ្ញត្តិយា បរិព្វាជកា ឯវិ បុរិយោ
 កជំរុតា^(២) កមាបតិយោ សមណប្រាហ្មណា ឧ
 សក្កាតត្វា ឧ គុក្កាតត្វា ឧ មាទតត្វា ឧ ប្ប
 ជេតត្វាតិ ឯវិ បុត្តា គុក្កោ កមាបតិយោ តេសំ
 អញ្ញត្តិយាធំ បរិព្វាជកាធំ ឯវិ ព្យាគារយ្យាជ យេ
 តេ សមណប្រាហ្មណា ឧបនិក្ខេបសូត្រ ឬបេសុ អ
 រិក្ខកា អរិក្ខោ ហា អរិក្ខោហា អជ្ឈត្តំ អរុបសន្តចិត្តា
 សមវិសមី ចរុត្តិ កាយេន វាចាយ មនសា ឯវិរុតា
 សមណប្រាហ្មណា ឧ សក្កាតត្វា ឧ គុក្កាតត្វា
 ឧ មាទតត្វា ឧ ប្បជេតត្វា តិ កិស្ស ហេតុ មយម្បិ
 ហិ ឧបនិក្ខេបសូត្រ ឬបេសុ អរិក្ខកា អរិក្ខោហា
 អរិក្ខោហា អជ្ឈត្តំ អរុបសន្តចិត្តា សមវិសមី ចរុម

១. ម. ៣ ១ ២ ម. កថិត្តា ។

[៣១០] លុក្កោក្រាហ្មណំ ឯកនិក្ខេបតិ អក្កស្រុកនវិទ្យា អន្តិយ
 ក្កន្តិវិសមក្ករោហិយ បើប្រាហ្មណ៍ប្រាហ្មណ៍ ច្រើនប្រាសស្រដៀង
 ម្នាលអរហន្តតាំងឡាយ បើបរិព្វាជកជាអន្តរិយ (ឆានលទ្ធិវង្ស)
 ស្រដៀងតាំងឡាយយ៉ាងនេះ ម្នាលអរហន្តតាំងឡាយ ក្នុងសមណ
 ប្រាហ្មណ៍បែបណា ដែលអមិន្ទវិស្វក្ការៈ មិនគួរគោរព មិនគួរ
 រាប់ការ មិនគួរប្រដាប់ ម្នាលអរហន្តតាំងឡាយ អ្នកតាំងឡាយ កាល
 បើបរិព្វាជក ជាអន្តរិយតាំងនោះ ស្រដៀងនេះហើយ អប្បិដោ
 ស្រាយយ៉ាងនេះ ក្នុងសមណប្រាហ្មណ៍ណា មិនទាន់ប្រាសចាក
 កកៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងប្រ
 ដែលអប្បិដោបានដោយភ្នែក ជាអ្នកមានចិត្តមិនស្ងប់រាប់ ទាន់ក្នុងសមណ
 ប្រាហ្មណ៍ប្រាហ្មណ៍ ឬសទ្ធា ដោយកាយ ពិចារ ចិត្ត ក្នុងសមណ
 ប្រាហ្មណ៍បែបនេះឯង អមិន្ទវិស្វក្ការៈ មិនគួរគោរព មិនគួរ
 រាប់ការ មិនគួរប្រដាប់ឡើយ ដំណើរនោះ គេប្រោះហេតុអ្វី ប្រោះថា
 សូម្បីក្នុងយើង ក៏មិនទាន់ប្រាសចាកកកៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ
 មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងប្រដែលអប្បិដោបានដោយភ្នែក ជាអ្នក
 មានចិត្តមិនស្ងប់រាប់ ទាន់ក្នុងសមណ នៅប្រាហ្មណ៍ប្រាហ្មណ៍ ឬសទ្ធា

កាយេន វាចាយ មនសា តេសន្នោ សមចរិយម្យ
 ហេតុំ ទុក្ខំ អបស្សតិ តស្មា តេ កោន្តោ សម-
 ណាត្រាហ្មណា ន សក្កាតត្វា ន កុក្កាតត្វា ន
 មាទេតត្វា ន បូជេតត្វា ។ យេ តេ សម-
 ណាត្រាហ្មណា សោតវិញ្ញេយ្យេសុ សន្នេសុ... យាទ-
 វិញ្ញេយ្យេសុ កន្នេសុ... ជិក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ វាសេសុ...
 កាយវិញ្ញេយ្យេសុ ដោដ្ឋេសុ... មាទាវិញ្ញេយ្យេសុ
 ទម្មេសុ អវិគរកា អវិគោសា អវិគមោហា
 អជ្ឈត្តំ អរូបសន្តចិត្តា សមវិសមំ ចរន្តំ កា-
 យេន វាចាយ មនសា វិវុទ្ធា សមណាត្រាហ្ម-
 ណា ន សក្កាតត្វា ន កុក្កាតត្វា ន មាទេតត្វា
 ន បូជេតត្វា តំ តិស្ស ហេតុ មយម្យំ ហិ
 មាទាវិញ្ញេយ្យេសុ ទម្មេសុ អវិគរកា អវិគោសា
 អវិគមោហា អជ្ឈត្តំ អរូបសន្តចិត្តា សមវិសមំ ចរម

ដោយកាយវាចាចិត្តផែរ នេះឯងជាសេចក្តីប្រព្រឹត្តិផ្អែមផ្អែរ របស់យើង
 ទាំងនោះ ដែលមិនឃើញខ្លួនមិនខ្ពស់ ព្រោះហេតុនោះ ពួកសមណ-
 ត្រាហ្មណ៍ដឹងប្រើទាំងនោះ គេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ មិនគួរគោរព មិនគួរ
 រាប់ការ មិនគួរប្តូរជាទៀយ ។ ពួកសមណត្រាហ្មណ៍ណា មិនទាន់
 ប្រាសចាកកង្កៈ មិនទាន់ប្រាសចាកចោលៈ មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ
 ក្នុងសំឡេង ដែលឆប្បីដឹងបានដោយត្រចៀក... ក្នុងភ្លឺងដែលឆប្បីដឹង
 បានដោយច្រមុះ... ក្នុងធុរកិច្ច ដែលឆប្បីដឹងបានដោយអណ្តាត...
 ក្នុងដេញដូរ ដែលឆប្បីដឹងបានដោយកាយ... មិនទាន់ប្រាសចាកកង្កៈ
 មិនទាន់ប្រាសចាកចោលៈ មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងធម្មាម្បណ៍
 ដែលឆប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ជាអ្នកមានចិត្តមិនស្ងប់រង្ស៊ីទាំងក្នុងសក្តានុ
 ប្រព្រឹត្តិផ្អែមផ្អែរ ទុស្គរ ដោយកាយវាចាចិត្ត ពួកសមណត្រាហ្មណ៍
 បែបនេះឯង គេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ មិនគួរគោរព មិនគួររាប់ការ មិន
 គួរប្តូរជាទៀយ ដំណើរនោះ គឺព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា សូម្បីពួក
 យើង ក៏មិនទាន់ប្រាសចាកកង្កៈ មិនទាន់ប្រាសចាកចោលៈ មិនទាន់
 ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងធម្មាម្បណ៍ ដែលឆប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ជា
 អ្នកមានចិត្តមិនស្ងប់រង្ស៊ីទាំងក្នុងសក្តានុ នៅប្រព្រឹត្តិផ្អែមផ្អែរ ទុស្គរ

កាយេន វិហាយ មនសា តេសាញា សមនិយម
 យោគំ ទុក្ខំ អបស្សនំ តស្មា តេ កោន្ត
 សមណប្រាហ្មណ ឧ សក្កាតត្វា ឧ កុក្កាតត្វ
 ឧ មាណសត្វា ឧ បូជេតត្វាតិ ។ ឯវិ បុត្តា តុម្ភ
 តហមគយោ តេសំ អញ្ញតិវុយាធំ បរិព្វាជកា
 ឯវិ ព្យាករយ្យេន ។

[៣០៩] សនេ បទ វេ តហមគយោ អញ្ញ
 តិវុយា បរិព្វាជកា ឯវិ បុត្តយ្យំ កង្ខេវោ តប
 មគយោ សមណប្រាហ្មណ សក្កាតត្វ កុក្កាតត្វ
 មាណសត្វា បូជេតត្វាតិ ឯវិ បុត្តា តុម្ភ តហមគយ
 តេសំ អញ្ញតិវុយាធំ បរិព្វាជកាធំ ឯវិ ព្យាករយ្យ
 យេ តេ សមណប្រាហ្មណ ឧត្តរិញ្ញេយ្យសុ រូបេ
 វិភកតា វិភគោសា វិភគោហា អដ្ឋង្គំ រូបសន្តិធំ
 សមនិយម ចរុតិ កាយេន វិហាយ មនស
 ឯវិ តស្មា សមណប្រាហ្មណ សក្កាតត្វ កុក្កាតត្វ

ដោយកាយេនវិហាយ មនសា តេសាញា សមនិយម
 យោគំ ទុក្ខំ អបស្សនំ តស្មា តេ កោន្ត
 សមណប្រាហ្មណ ឧ សក្កាតត្វា ឧ កុក្កាតត្វ
 ឧ មាណសត្វា ឧ បូជេតត្វាតិ ។ ឯវិ បុត្តា តុម្ភ
 តហមគយោ តេសំ អញ្ញតិវុយាធំ បរិព្វាជកា
 ឯវិ ព្យាករយ្យេន ។

[៣១០] មាណសត្វាតិ ឯវិ បុត្តយ្យំ កង្ខេវោ តប
 មគយោ សមណប្រាហ្មណ សក្កាតត្វ កុក្កាតត្វ
 មាណសត្វា បូជេតត្វាតិ ឯវិ បុត្តា តុម្ភ តហមគយ
 តេសំ អញ្ញតិវុយាធំ បរិព្វាជកាធំ ឯវិ ព្យាករយ្យ
 យេ តេ សមណប្រាហ្មណ ឧត្តរិញ្ញេយ្យសុ រូបេ
 វិភកតា វិភគោសា វិភគោហា អដ្ឋង្គំ រូបសន្តិធំ
 សមនិយម ចរុតិ កាយេន វិហាយ មនស
 ឯវិ តស្មា សមណប្រាហ្មណ សក្កាតត្វ កុក្កាតត្វ

តំ កំស្ស ហេតុ មយម្យំ ហិ មនោវិញ្ញេយ្យេសុ
 ធម្មេសុ អវិភាតា អវិគោសា អវិគមោហា អដ្ឋង្គំ
 អរូបសន្តតិកា សមវិសមំ ចរម កាយេន វាចាយ
 មនសា តេសន្តោ សមនវិយម្យំ ហេតំ ឧត្តរំ បស្សតំ
 កស្មា តេ កោន្តោ សមណាប្រាហ្មណា សក្កាភត្វា
 កុកាភត្វា មាណសត្វា ប្បដេតត្វាតិ ។ ឯវិ បុត្តា
 គុដ្ឋេ កហមគយោ តេសំ អញ្ញតិគ្គិយោនំ បរិព្វាជកានំ
 ឯវិ ព្យាករេយ្យាថ ។

[៣១១] សរេ តេ កហមគយោ អញ្ញតិគ្គិយោ
 បរិព្វាជកា ឯវិ បុត្តេយ្យំ តេ បទាយស្មន្តានំ អាគារា
 តេ អទ្ធយោ យេន គុដ្ឋេ អាស្មន្តោ ឯវិ វេនេ អទ្ធា
 តេ អាយស្មន្តោ វិភាតា វា វាគវិទយាយ វា បដិបត្តា
 វិគោសា វា តោសវិទយាយ វា បដិបត្តា វិគមោហា

ដំណើរនោះ គេប្រាមហេតុអ្វី ប្រាថៅ សូម្បីក្នុងយើង មិនទាន់
 ប្រាសចាកករៈ មិនទាន់ប្រាសចាកតាសៈ មិនទាន់ប្រាសចាកមាហៈ
 ក្នុងធម្មាប្បណិដែលធម្មវិនិច្ឆ័យដោយចិត្ត ជាអ្នកមានចិត្តមិនទាន់ស្ងប់
 រៀបចំក្នុងសន្តាន នៅប្រព្រឹត្តត្រូវរួច ទុស្ខរៈ ដោយកាយវាចាចិត្ត
 នេះឯងជាសេចក្តីប្រព្រឹត្តិគ្រឹះត្រូវ បេសំយេនីតាំងនោះ ដែលឃើញទុក្ខ
 ធម៌នឹងខ្ពស់ ប្រាមហេតុនោះ បានជាពួកសមណាប្រាហ្មណ៍នឹងប្រើ
 តាំងនោះ គេធម្មវិស្សក្ការៈ ធម្មតោ ធម្មរាជ ធម្មរាជ ធម្មបូជា ។
 ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ កាលបើបរិព្វាជកជាអនុគិរិយ
 ទាំងនោះ ស្វាយាំងនេះ ធម្មវិជ្ជាស្រាយយាំងនេះឯង ។

[៣១២] ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ បើបរិព្វាជក ជាអនុគិរិយ
 ទាំងនោះ ស្វាយាំងនេះជា ម្ចាស់អ្នកមានកាយទាំងឡាយ ចុះលោក
 មានកាយទាំងឡាយ មានហេតុផ្តុំចម្អុល មានប្រាជ្ញាយោបល់ផ្តុំចម្អុល
 ដែលនាំឲ្យអ្នកទាំងឡាយនិយាយយាំងនេះថា អ្នកមានកាយទាំងនោះ
 ប្រាសចាកករៈ ឬក៏ក្នុងប្រតិបត្តិដើម្បីបញ្ចូលនឹងទុក្ខករៈ ប្រាសចាក
 តាសៈ ឬក៏ក្នុងប្រតិបត្តិដើម្បីបញ្ចូលនឹងទុក្ខតាសៈ ប្រាសចាកមាហៈ

កំ មោហវិនយាយ កំ បដិបត្តាតិ ឯវិ ឬត្ថា តុម្កេ
 គហបគយោ តេសំ អញ្ញតិភ្នំយាធំ បរិព្វាជកាធំ ឯវិ
 ព្យាករយ្យាជ តថា ហំ តេ អាយស្មន្តោ អញ្ញ-
 វនបត្តាធំ បត្តាធំ សេនាសនាធំ បដិសេវន្តិ ធន្តិ ទោ
 បទ ឥត្ថ តថាវុទា ធន្តិវិញ្ញេយ្យា វុទា យេ ធន្តិ
 ធន្តិ អភិរមេយ្យំ ធន្តិ ទោ បទ ឥត្ថ តថាវុទា
 សោតវិញ្ញេយ្យា សន្តា យេ សុត្វា សុត្វា អភិរមេយ្យំ
 ធន្តិ ទោ បទ ឥត្ថ តថាវុទា យាទវិញ្ញេយ្យា តត្វា យេ
 យាយិត្វា យាយិត្វា អភិរមេយ្យំ ធន្តិ ទោ បទ ឥត្ថ
 តថាវុទា ធន្តិវិញ្ញេយ្យា រសា យេ សាយិត្វា សាយិត្វា
 អភិរមេយ្យំ ធន្តិ ទោ បទ ឥត្ថ តថាវុទា កាយ
 វិញ្ញេយ្យា ដោដ្ឋត្វា យេ ដុសិត្វា ដុសិត្វា អភិរមេយ្យ
 ឥមេ ទោ តោ អវុសោ អកកាវ ឥមេ អន្ធយ
 យេន មយំ អាយស្មន្តិ^(១) ឯវិ វនេម អន្ធា តេ អាយ
 ស្មន្តោ វិគរាតា កំ វាគវិនយាយ កំ បដិបត្តា វិគ-
 តោសា កំ តោសវិនយាយ កំ បដិបត្តា វិគមោហា កំ

១ អាយស្មន្តិ អញ្ញតិ មតិ ។

បូកពុទ្ធប្រតិបត្តិ ដើម្បីបន្ទោបង្កើតមោហៈដោយកំ មាលភាបតិកំ
 ខ្យាយ អ្នកតាំងខ្យាយ កាលបើបរិព្វាជក ជាអនុក្ខិយតាំងនោះ សូ-
 យ៉ាងនេះ ឥឡូវជាស្រាយយ៉ាងនេះថា ពិភ្ចុដ្ឋានវេទ ព្រោះ
 លោកមានកាយតាំងនោះ តែងតែបំរើសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ គឺព្រះគូប
 ធន្តិព្រំ ឬក៏ប្រេ ឥឡូវដឹងបានដោយក្រែក ដែលគេឃើញញយ ។
 ហើយ គួរត្រេកអរបាន មិនមានក្នុងព្រះនោះឡើយ សំឡេង ឥឡូវ
 ដឹងបានដោយគ្រឿង ដែលគេឮញយ ។ ហើយ គួរត្រេកអរបាន
 មិនមានក្នុងព្រះនោះឡើយ ក្នុងឥឡូវដឹងបានដោយច្របុះ ដែលគេហែក
 ញយ ។ ហើយ គួរត្រេកអរបាន មិនមានក្នុងព្រះនោះឡើយ សេ-
 ឥឡូវដឹងបានដោយអណ្តាត ដែលគេទទួលសញយ ។ ហើយ គួរត្រេក
 អរបាន មិនមានក្នុងព្រះនោះឡើយ ដោយឥឡូវដឹងបានដោយកាយ
 ដែលគេបំរើពាល់ញយ ។ ហើយ គួរត្រេកអរបាន មិនមានក្នុងព្រ-
 នោះឡើយ មាលភាវុសាតាំងខ្យាយ យើងតាំងខ្យាយ — មានហេតុ
 នេះឯង មានប្រាថ្នាឈោបល់នេះឯងហើយ ដែលនាំឲ្យពួកយើងនិយាយ
 យ៉ាងនេះ ចំពោះអ្នកមានកាយតាំងខ្យាយថា លោកមានកាយតាំង-
 នោះ ប្រាសចាកក្តី បូកពុទ្ធប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទោបង្កើតក្តី ប្រាស
 ចាកចោលៈ បូកពុទ្ធប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទោបង្កើតចោលៈ ប្រាសចាកមោហៈ

ខោហរិទយាយ វា កងបន្ទាតិ ។ ឯវំ ធុត្តា តុក្កេ
កហមតយោ តេសំ អត្តតិគ្គិយាធំ បរិច្ចាជិតាធំ
ឯវំ ព្យាករយ្យជាតិ ។

(៣០០) ឯវំ វុត្តេ ធម្មវិទូយ្យកា ព្រាហ្មណកហ-
មតិកា កតវន្តំ ឯវំ ធម្មវេទំ អភិក្កន្តំ កោ កោតម
អភិក្កន្តំ កោ កោតម សេយ ជាបិ កោ កោតម ធិក្ក
ជ្ជិតំ វា ឧត្តរេយ្យេ បដិជ្ជន្តំ វា វិវេយ្យេ អន្ធិស្ស
វា មត្តំ អាចំត្បាយ្យេ អន្ធិការេ វា តេលប្បដ្ឋានំ
តារយ្យេ ធម្មមន្តោ រូបាធំ ធម្មន្តិតំ ឯវំ មេវ កោតា
កោតមេធំ អនេកបរិយាយេធំ ធម្មោ បកាសិតោ
ឯវំ មយំ កវន្តំ កោតមំ សាសំ កត្តាម ធម្មត្ថ
កិក្ខុសង្ឃត្ថ ឧបាសកោ តោ កវំ កោតមោ តារតុ
អន្ធិតត្ថេ បាល្យមេតេ សាសាដ្ឋតេតិ ។

ពន្ធកិច្ចយុទ្ធសូត្រ អន្តម៍ ជំនុំតំ ។

ធុក្កុត្តិប្រតិបត្តិ ដើម្បីបន្ទាបនឹងតោហៈដោយពិត ។ ម្ចាស់គហបតី
ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ កាលបើបរិច្ចាជិត ជាអនុត្តិយទាំងនោះ
សូយ៉ាងនេះ គប្បីដោះស្រាយយ៉ាងនេះឯង ។

(៣០១) កាលបើព្រះធម្មាចារ្យកោត ទ្រង់ស្រាវជ្រាវយ៉ាងនេះហើយ
ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីអ្នកស្រុកអន្តរៈ បានក្រាបទូលព្រះធម្មាចារ្យ
កោតដូច្នេះថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ច្បាស់ណាស់ បពិត្រព្រះ
គោតមដ៏ចម្រើន ច្បាស់ណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ធម៌ដែល
ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ទ្រង់ស្រាវជ្រាវហើយ ដោយអនេកបរិយាយយ៉ាងនេះ
ដូចជាគេថា របស់ដែលផ្គាប់ ឬដូចជាបើកបង្ហាញរបស់ដែលកំបាំង កុំ
នោះ ដូចជាគេប្រាប់ដល់អ្នកវិនិច្ឆ័យ កុំនោះសោត ដូចជាគេ
គ្រោលប្រថាប់ក្នុងទីនឹក ដោយគិតថា អនុស្សវដែលមានក្បែរនឹងមើល
ឃើញបើបាន ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយនេះ សូមដល់ខ្ញុំព្រះគោតមដ៏ចម្រើន
ផង ព្រះធម៌ផង ព្រះកិក្ខុសង្ឃផង ថាជាទីពឹង សូមព្រះគោតមដ៏
ចម្រើន ទ្រង់ប្រាថ្នាទុកខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ថាជាទុក្ខសកលដល់ខ្ញុំ
សាលាគម្ពន៍ស្មើដោយជីវិត ចាប់ដើមពីថ្ងៃនេះតទៅ ។

នវិម៌ បំណុលពាណិជ្ជកម្ម

[៣០២] ឯកសារ សុត្ត ។ ឯកសារ សមយ៉ា កកក កង-
 កហ វិហារតិ វេទ្យាវេទ កាលន្ទកងិកមេ ។ អង្គទោ
 អាយស្នា សារីបុត្ត អាយស្នាសមយ៉ា បដិសណ្ឋាន
 វដ្តិកោ យេន កកក តេជ្ជបស្កមិ ឧបស្កមិកា កក-
 វដ្តិ អកកនេត្វា ឯកមន្តំ ឯសីធិ ។ ឯកមន្តំ ឯសីធិ
 ទោ អាយស្នា សារីបុត្ត កកក ឯកនេត្វា វិប្បសន្តា-
 ធិ ទោ តេ សារីបុត្ត វដ្តិយាធិ បរិសុទ្ធា នវិវណ្ណា
 បរិយោធាតោ កកមេន ភ្នំ សារីបុត្ត វិហារេន ឯក-
 រហិ តហុលំ វិហារមីតិ ។ សុញ្ញតាវិហារេន ទោ អហិ
 កន្តេ ឯករហិ តហុលំ វិហារមីតិ ។

បំណុលពាណិជ្ជកម្ម ទំ ៤

[៣០២] ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះរាជ
 ព្រះរាជ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តវៀរ ជាពលនគរទី១ស្ថាន ជិតក្រុង
 កងត្រែ ។ ព្រះនារង្គ ព្រះសារីបុត្តមានកាយុរេញគំរំផលសមាបត្តិ
 ក្នុងវេលាសាយស្រួលសម័យ ហើយចូលទៅគាល់ព្រះរាជព្រះរាជ លុះ
 ចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះរាជព្រះរាជ ហើយគង់នៅក្នុងទីជីសម
 គួរ ។ លុះព្រះសារីបុត្តមានកាយុ គង់នៅក្នុងទីជីសមគួរហើយ ព្រះ
 រាជព្រះរាជ ក៏ទ្រង់គ្រាស់សួរដូច្នេះថា ម្ចាស់សារីបុត្ត វដ្តិយ
 របស់អ្នកជ្រះថ្លា សម្បវេស្សករបស់អ្នកស្អាតដូងដី ម្ចាស់សារីបុត្ត
 ក្នុងកាលវត្សរ៍នេះ តើលោកច្រើនប្រព្រឹត្តទៅដោយវិហារធម៌ដូចម្តេច ។
 ព្រះសារីបុត្តក្រាបបង្គំចូលថា បតីគ្រូព្រះអង្គ ក្នុងកាលវត្សរ៍នេះ ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គ ច្រើនប្រព្រឹត្តទៅដោយសុញ្ញតាវិហារធម៌^(១) ។
 ១ ធម៌នៃសុញ្ញតាវិហារធម៌ ។

ធម្មកិញ្ញុយ្យេសុ ឫបេសុ ធម្មោ វ វាគោ វ ធាសោ
 វ មោហោ វ បដិឃំ វ បិ ធម្មសោតិ ភេទ
 សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនា តេសំយេវ តាបកានំ អកុសលានំ
 ធម្មានំ អហោនាយ វាយមិត្តំ ។ សទេ បទ សាវ័បុត្ត
 ភិក្ខុ បទុវេក្ខមាទោ ឃីវ ជាតាតិ យេន ចាហំ មក្កេន
 តាមំ បិណ្ឌាយ ចាវិសី យស្មីញ្ច បទេសេ បិណ្ឌាយ
 អធិយេន ច មក្កេន កាមតោ បិណ្ឌាយ បដិក្កមី
 នត្ថំ មេ ភត្ត ធម្មកិញ្ញុយ្យេសុ ឫបេសុ ធម្មោ
 វ វាគោ វ ធាសោ វ មោហោ វ បដិឃំ
 វ បិ ធម្មសោតិ ភេទ សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនា តេ-
 នេវ បិគិប្បាមុដ្ឋេន វិហាតត្ថំ អហោរត្តាទុស្ថិត្តា
 កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៣៨៤] បទ ធម្ម សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនា ភិក្ខុ បដិ-
 សត្តក្កត្តត្ថំ យេន ចាហំ មក្កេន តាមំ បិណ្ឌាយ ចាវិ-
 សី យស្មីញ្ច បទេសេ បិណ្ឌាយ អធិយេន ច មក្កេ-
 ន កាមតោ បិណ្ឌាយ បដិក្កមី អត្ថំ ទុទោ មេ ភត្ត

ធម្មៈ បុព្វតៈ វោសៈ ឬមោហាៈ ឬភិបដិឃៈវិនិច្ឆ័យ កុស្ថបុរិសលក្ខណ៍
 បានដោយភ្នែកដែរ ម្ចាស់សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនាគប្បីព្យាយាមដើម្បីលាបដំ
 នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកចាំងនោះចេញ ។ ម្ចាស់សាវ័បុត្ត តែបើភិក្ខុ
 ពិចារណាដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អក្ខរកញ្ច បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បី
 បិណ្ឌបានតាមផ្លូវណាភ្នំ បានគ្រាប់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបានក្នុងប្រទេសណា
 ភ្នំ បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌបាន ចេញអំពីស្រុក តាមផ្លូវណាភ្នំ ក្នុងផ្លូវ
 ចាំងនោះ អក្ខរកញ្ចមិនមានធម្មៈ បុព្វតៈ វោសៈ ឬមោហាៈ ឬភិ-
 បដិឃៈវិនិច្ឆ័យ កុស្ថបុរិសលក្ខណ៍បានដោយភ្នែកទេ ម្ចាស់សាវ័បុត្ត
 ភិក្ខុនា ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ចាំងវិជ្ជាចាំងយប់ នៅដោយបិគិវិនិច្ឆ័យ
 បានមាជ្ឈរនៈឯង ។

[៣៨៥] ម្ចាស់សាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុគប្បីពិចារណាផ្ទះ
 ថា អក្ខរកញ្ច បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាន តាមផ្លូវណាភ្នំ
 បានគ្រាប់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបានក្នុងប្រទេសណាភ្នំ បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌ-
 បាន ចេញអំពីស្រុកតាមផ្លូវណាភ្នំ តើផ្លូវចាំងនោះ អក្ខរកញ្ចមាន

សម្រាយនវស្ស បំណុលចាស់ស្រីស្រី សុត្តន្តបិដក

សោតវិញ្ញ័យេសុ សុខេសុ... យោនវិញ្ញ័យេសុ កុទ្ធ-
 សុ... ជិត្តវិញ្ញ័យេសុ វសេសុ... កាយវិញ្ញ័យេសុ
 ជាដូច្នេះ... មនោវិញ្ញ័យេសុ ធម្មេសុ ធម្មោ វា
 វាកោ វា ធានោ វា មោហោ វា បដិឃំ វាបិ
 ចេតសោតិ ។ សុខេ សាវ័បុត្ត ភិក្ខុ បន្ទុវត្ថុ-
 មាតា ឯវំ ជាតាតិ យេន ចាហំ មក្កេន កាមំ
 បិណ្ឌាយ ចាវសី យស្មីញ្ច បរទេសេ បិណ្ឌាយ អចរិ
 យេន ច មក្កេន កាមកោ បិណ្ឌាយ បដិក្កមិ អត្ថំ
 មេ ភត្ត មនោវិញ្ញ័យេសុ ធម្មេសុ ធម្មោ វា វាកោ
 វា ធានោ វា មោហោ វា បដិឃំ វាបិ ចេតសោតិ
 ភេន សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនា តេសំយេវ ចាបកាចំ
 អកុសលាចំ ធម្មាចំ បហាទាយ វាយមិត្តំ ។
 សុខេ បន សាវ័បុត្ត ភិក្ខុ បន្ទុវត្ថុមាតា ឯវំ
 ជាតាតិ យេន ចាហំ មក្កេន កាមំ បិណ្ឌាយ
 ចាវសី យស្មីញ្ច បរទេសេ បិណ្ឌាយ អចរិ

សម្រាយនវស្ស បំណុលចាស់ស្រីស្រី សុត្តន្តបិដក

នន្ទៈ បូកតៈ ចោសៈ ឬមាហាៈ ឬកំបដិយៈវនចិត្ត ក្នុងសំឡេងដែល
 ឆប្បីដឹងបានដោយត្រចៀក... ក្នុងក្នុងដែលឆប្បីដឹងបានដោយច្រមុះ...
 ក្នុងសំឡេងដែលឆប្បីដឹងបានដោយអណ្តាត ... ក្នុងដាច់ក្នុងដែលឆប្បី
 ដឹងបានដោយកាយ ... ក្នុងធម្មាម្មណ៍ដែលឆប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ដែរ
 ឬទេ ។ ម្ចាស់សាវ័បុត្ត បើកិត្តិចារណាដឹងយ៉ាងនេះថា ភាគាអញ
 បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាត ភាគផ្លូវណាត្តិ បានត្រាច់ទៅ
 ដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណាត្តិ បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌបាត ចេញអំពី
 ស្រុកភាគផ្លូវណាត្តិ ក្នុងផ្លូវទាំងនោះ ភាគាអញ មាននន្ទៈ បូកតៈ
 ចោសៈ ឬមាហាៈ ឬកំបដិយៈវនចិត្ត ក្នុងធម្មាម្មណ៍ដែលឆប្បីដឹងបាន
 ដោយចិត្តដែរ ម្ចាស់សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ ឆប្បីព្យាយាមដើម្បីលះបង់
 អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះចេញ ។ ម្ចាស់សាវ័បុត្ត កែបើកិត្តិ-
 ចារណាដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ភាគាអញ បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បី
 បិណ្ឌបាតភាគផ្លូវណាត្តិ បានត្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណាត្តិ

សុទ្ធដ៏និព មន្ត្រីមន្ត្រីកាយស្ស របស់បណ្ឌិតសក់

យេន ច មក្កន កាមតោ បិណ្ឌាយ បដិក្កមី ធម៌
មេ ឥន្ទ បនោភិញ្ញយេសុ ធម្មេសុ ធម្មោ វា វាតោ
វា តោសោ វា មោហោ វា បដិយំ វាបិ ទេវសោភិ
តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បិកិប្បាមុដ្ឋេន
វិហារតន្ត្រី អមោរត្តានុសិក្ខិតោ កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

(៣១៨) បុន ធម៌ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ បដិ-
សក្ខិត្តតន្ត្រី បរិយា ធុ ទោ មេ បញ្ច កាមតុណា-
តិ ។ ស.ធម សារីបុត្ត ភិក្ខុ បន្ទេវត្តនាទោ វិ
ជាតាតិ អប្បហិទា ទោ មេ បញ្ច កាមតុណាតិ
តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា បញ្ចន្តិ កាមតុណាចំ បរា-
នាយ វាយមិត្ត ។ ស.ធម បន សារីបុត្ត ភិក្ខុ
បន្ទេវត្តនាទោ វិ ជាតាតិ បរិយា ទោ មេ បញ្ច
កាមតុណាតិ តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បិកិប្បា-
មុដ្ឋេន វិហារតន្ត្រី អមោរត្តានុសិក្ខិតោ កុសលេសុ
ធម្មេសុ ។

សុទ្ធដ៏និព មន្ត្រីមន្ត្រីកាយ របស់បណ្ឌិតសក់

បានត្រូវបំភ័យបិណ្ឌបាត ចេញអំពីស្រុកតាមផ្លូវណាត្តិ ក្នុងផ្លូវចំរើន
នោះ ភាគអញ មិនមានទុក្ខ ឬក៏ ទោសៈ ឬមោហៈ ឬក៏
បដិយៈវិនិច្ឆ័យ ក្នុងធម្មាប្បដិសន្ធិបានដោយចិត្តទេ ម្ចាស់
សារីបុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ ចំរើនផ្លូវចំរើនយប់ ហើយ
នៅដោយបិកិវិនិច្ឆ័យនោះឯង ។

(៣១៩) ម្ចាស់សារីបុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បតិចារណា
ដូច្នេះថា កាមតុណា ៥ ប្រការ ភាគអញបានលះបង់ហើយឬ ។
ម្ចាស់សារីបុត្ត បើភិក្ខុចារណា ជីវិយ៉ាងនេះថា កាមតុណា ៥ ប្រការ
ភាគអញមិនទាន់បានលះបង់ទេ ម្ចាស់សារីបុត្ត ភិក្ខុនោះ គប្បត្រូវយាម
ដើម្បីលះបង់នូវកាមតុណាចំរើន ៥ ប្រការចេញ ។ ម្ចាស់សារីបុត្ត តែ
បើភិក្ខុចារណាជីវិយ៉ាងនេះដូច្នេះថា កាមតុណាចំរើន ៥ ប្រការ ភាគ
អញលះបង់ហើយ ម្ចាស់សារីបុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌
ចំរើនផ្លូវចំរើនយប់ នៅដោយបិកិវិនិច្ឆ័យនោះឯង ។

[២០៦] បុរ ធម៌ សាវ័យុត្ត កិក្ខុតា វតី បដិ-
 សត្វក្ខត្តិ បដិសា ធុ ទោ មេ បញ្ច វិវាទាតិ ។
 សធម សាវ័យុត្ត កិក្ខុ បដិសត្វក្ខត្តិ ឯវិ ជាតាតិ
 អប្បហិសា ទោ មេ បញ្ច វិវាទាតិ តេន សាវ័យុត្ត
 កិក្ខុតា បញ្ចន្ទ វិវាទាតិ បហាសាយ វាយមិត្តិ ។
 សធម បុរ សាវ័យុត្ត កិក្ខុ បដិសត្វក្ខត្តិ ឯវិ ជា-
 តាតិ បដិសា ទោ មេ បញ្ច វិវាទាតិ តេន
 សាវ័យុត្ត កិក្ខុតា តេនេវ បិសិប្បធុដ្ឋន វិហាត្តិ
 អកោរត្តាទុសិក្ខតា កុសលេសុ ធម្មសុ ។

[៣០៧] បុរ ធម៌ សាវ័យុត្ត កិក្ខុតា វតី
 បដិសត្វក្ខត្តិ បដិសាតា ធុ ទោ មេ ប-
 ញ្ចតាតាទុក្ខតាតិ ។ សធម សាវ័យុត្ត កិក្ខុ
 បដិសត្វក្ខត្តិ ឯវិ ជាតាតិ អប្បញ្ញតា ទោ
 មេ បញ្ចតាតាទុក្ខតាតិ តេន សាវ័យុត្ត កិក្ខុតា
 បញ្ចន្ទ ឧបាសាទក្ខតាតិ បដិសាយ វាយមិត្តិ ។

[៣០៦] មាលសាវ័យុត្ត មួយទៀត កិក្ខុ ធម៌វិចារណា
 ដូច្នេះថា វិវាទាតិ វតី ប្រការ កាតាអញ្ញបុរសបដិសាយ ។
 មាលសាវ័យុត្ត បើកិក្ខុវិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា វិវាទាតិ វតី
 ប្រការ កាតាអញ្ញបុរសបដិសាយ មាលសាវ័យុត្ត កិក្ខុតា
 ធម៌វិចារណាដើម្បីលះបង់ ទូរវិវាទាតិ វតី ប្រការចេញ ។ មាល
 សាវ័យុត្ត តែបើកិក្ខុវិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា វិវាទាតិ វតី
 ប្រការ កាតាអញ្ញបុរសបដិសាយ មាលសាវ័យុត្ត កិក្ខុតា ត្រូវសិក្សា
 ក្នុងកុសលធម៌ ទាំង១៥ទាំងយប់ នៅដោយបិក្ខុវិចារណាដូច្នេះនោះឯង ។

[៣០៧] មាលសាវ័យុត្ត មួយទៀត កិក្ខុ ធម៌វិចារណា
 ដូច្នេះថា ឧបាសាទក្ខតាតិ វតី ប្រការ កាតាអញ្ញកំណត់ដឹងហើយ
 ថា ។ មាលសាវ័យុត្ត បើកិក្ខុវិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ឧបាសាទក្ខតា
 តាតិ វតី ប្រការ កាតាអញ្ញបុរសបដិសាយ មាលសាវ័យុត្ត កិក្ខុ
 តាតា ធម៌វិចារណាដើម្បីកំណត់ដឹង ទូរឧបាសាទក្ខតាតិ វតី ប្រការ ។

ស. ធម្មេ បទ សាវ័យុត្ត ភិក្ខុ បទ្ទវេក្ខមាណោ ឯវំ ជា-
 នាតិ បរិញ្ញាតា ទោ មេ បញ្ចុច្ចាធានក្ខន្ធាតិ ភេន
 សាវ័យុត្ត ភិក្ខុនា ភេនេវ បិគិប្បមុន្នេន វិរាគត្វំ
 អហោរត្តានុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៣១៩] បុទ ឧបេ សាវ័យុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ
 បដិសត្វក្កត្តត្វំ ភាវិតា នុ ទោ មេ ចត្តារោ សតិ-
 ប្បដ្ឋានាតិ ។ ស. ធម្មេ បទ សាវ័យុត្ត ភិក្ខុ បទ្ទវេក្ខមាណោ ឯវំ
 ជានាតិ អភាវិតា ទោ មេ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានាតិ
 ភេន សាវ័យុត្ត ភិក្ខុនា ចត្តន្នំ សតិប្បដ្ឋានាតិ ភាវិតា-
 យ វាយមិគត្វំ ។ ស. ធម្មេ បទ សាវ័យុត្ត ភិក្ខុ
 បទ្ទវេក្ខមាណោ ឯវំ ជានាតិ ភាវិតា ទោ មេ ចត្តារោ
 សតិប្បដ្ឋានាតិ ភេន សាវ័យុត្ត ភិក្ខុនា ភេនេវ បិ-
 គិប្បមុន្នេន វិរាគត្វំ អហោរត្តានុសិក្ខិតា កុស-
 លេសុ ធម្មេសុ ។

ម្ចាស់សាវ័យុត្ត តែបើភិក្ខុតិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ។ បាទានុក្ខ
 តាំង ៨ ប្រការ អាត្មាអញបានកំណត់ដឹងហើយ ម្ចាស់សាវ័យុត្ត ភិក្ខុ
 នោះ ត្រូវសិក្សាធុកុសលធម៌ តាំងថ្ងៃតាំងយប់ នៅដោយបីគំនិត
 បាទាដ្ឋៈនោះឯង ។

[៣១៩] ម្ចាស់សាវ័យុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុអប្បិចារណាដូច្នេះថា
 សតិប្បដ្ឋានតាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្ចាស់
 សាវ័យុត្ត បើភិក្ខុតិចារណាដឹងយ៉ាងនេះថា សតិប្បដ្ឋានតាំង ៤ ប្រការ
 អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្ចាស់សាវ័យុត្ត ភិក្ខុនោះអប្បិចារណាម
 ដើម្បីចម្រើនខ្លួនសតិប្បដ្ឋាន ៤ ប្រការ ។ ម្ចាស់សាវ័យុត្ត តែបើភិក្ខុ
 តិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា សតិប្បដ្ឋានតាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញ
 បានចម្រើនហើយ ម្ចាស់សាវ័យុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាធុកុសលធម៌
 តាំងថ្ងៃតាំងយប់ នៅដោយបីគំនិតបាទាដ្ឋៈនោះឯង ។

សម្រាយធម៌ស្នេ ចំណុចនោះស្មើស្ម័គ្រ ដ្រើយញ្ញា

[៣១៩] ចុះ ធម៌ សាវ័យុត្ត កិក្ខុតា ឥតិ បដិ-
 សត្វក្ខិត្តំ ភាវិតា ទុ ទោ មេ ចត្តារោ សម្មប្ប-
 ធានាតិ ។ ស.ច សាវ័យុត្ត កិក្ខុ បទ្កវេក្ខមាតោ ឯវិ
 ជាតាតិ អភាវិតា ទោ មេ ចត្តារោ សម្មប្បធា-
 នាតិ ភេទ សាវ័យុត្ត កិក្ខុតា ធម្មន្តំ សម្មប្បធានាតិ
 ភាវិតាយ វាយមិត្តំ ។ ស.ច បទ សាវ័យុត្ត កិក្ខុ
 បទ្កវេក្ខមាតោ ឯវិ ជាតាតិ ភាវិតា ទោ មេ ចត្តា-
 រោ សម្មប្បធានាតិ ភេទ សាវ័យុត្ត កិក្ខុតា ភេទ
 មិត្តប្បមុខន្តំ វិហាត្តំ អហោរត្តាទុស្ថិតិ កុស-
 លេសុ ធម្មេសុ ។

[៣២០] ចុះ ធម៌ សាវ័យុត្ត កិក្ខុតា ឥតិ បដិ-
 សត្វក្ខិត្តំ ភាវិតា ទុ ទោ មេ ចត្តារោ ឥន្ទិចា-
 នាតិ ។ ស.ច សាវ័យុត្ត កិក្ខុ បទ្កវេក្ខមាតោ ឯវិ
 ជាតាតិ អភាវិតា ទោ មេ ចត្តារោ ឥន្ទិចាតា ភេទ
 សាវ័យុត្ត កិក្ខុតា ធម្មន្តំ ឥន្ទិចាតាតិ ភាវិតាយ វាយ-
 មិត្តំ ។ ស.ច បទ សាវ័យុត្ត កិក្ខុ បទ្កវេក្ខមាតោ
 ឯវិ ជាតាតិ ភាវិតា ទោ មេ ចត្តារោ ឥន្ទិចាតាតិ

សម្រាយធម៌ស្នេ ចំណុចនោះស្មើស្ម័គ្រ ដ្រើយញ្ញា

[៣១៩] ខ្នាលសាវ័យុត្ត មួយទៀត កិក្ខុ ធម្មតិចារណា
 ដូច្នេះថា សម្មប្បធានតាំង ៤ ប្រការ ភាគអញបានចម្រើនហើយ ។
 ខ្នាលសាវ័យុត្ត បើកិក្ខុតិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា សម្មប្បធានតាំង ៤
 ប្រការ ភាគអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ខ្នាលសាវ័យុត្ត កិក្ខុតា
 ធម្មតិចារណាមេដើម្បីចម្រើនសម្មប្បធានតាំង ៤ ប្រការ ។ ខ្នាលសាវ័-
 យុត្ត តែបើកិក្ខុតិចារណាដឹងយ៉ាងនេះវិញថា សម្មប្បធានតាំង ៤ ប្រ-
 ការ ភាគអញបានចម្រើនហើយ ខ្នាលសាវ័យុត្ត កិក្ខុតា ត្រូវសិក្សា
 ក្នុងកុសលធម៌ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ ទៅដោយប័ក្ខនិងបាវាដ្ឋៈទោធន៍ ។

[៣២០] ខ្នាលសាវ័យុត្ត មួយទៀត កិក្ខុធម្មតិចារណាដូច្នេះថា
 ដទៃទាំង ៤ ប្រការ ភាគអញបានចម្រើនហើយ ។ ខ្នាលសាវ័យុត្ត
 បើកិក្ខុតិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ដទៃទាំង ៤ ប្រការ—ភាគអញ
 មិនទាន់បានចម្រើនទេ ខ្នាលសាវ័យុត្ត កិក្ខុតា ធម្មតិចារណាមេដើម្បី
 ចម្រើនដទៃទាំង ៤ ប្រការ ។ ខ្នាលសាវ័យុត្ត តែបើកិក្ខុតិចារណា
 ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ដទៃទាំង ៤ ប្រការ ភាគអញបានចម្រើនហើយ

តេន សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិប្បាដុដ្ឋេន វិហា-
តត្ថំ អយោរក្កាទុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៣៦០] ឬន ធម៌ សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនា នតិ
បដិសត្ថិត្តតត្ថំ ភាវិតា ន ទេ មេ បញ្ចុដ្ឋ្រយានីតិ ។
សពេ សាវ័បុត្ត ភិក្ខុ បទ្ទវេក្ខមាធា ឯវិ ជាធាតិ
អភាវិតានិ ទេ មេ បញ្ចុដ្ឋ្រយានីតិ តេន សាវ័បុត្ត
ភិក្ខុនា បញ្ចន្ថំ ឥដ្ឋ្រិហានំ ភាវនាយ វាយមិតត្ថំ ។
សពេ ឬន សាវ័បុត្ត ភិក្ខុ បទ្ទវេក្ខមាធា ឯវិ ជា-
ធាតិ ភាវិតានិ ទេ មេ បញ្ចុដ្ឋ្រយានីតិ តេន សា-
វ័បុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិប្បាដុដ្ឋេន វិហាតត្ថំ អ-
យោរក្កាទុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៣៦២] ឬន ធម៌ សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនា នតិ
បដិសត្ថិត្តតត្ថំ ភាវិតានិ ន ទេ មេ បញ្ចុ ព-
លានីតិ ។ សពេ សាវ័បុត្ត ភិក្ខុ បទ្ទវេក្ខមាធា
ឯវិ ជាធាតិ អភាវិតានិ ទេ មេ បញ្ចុ ពលានីតិ
តេន សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនា បញ្ចន្ថំ ពលានំ ភាវនាយ
វាយមិតត្ថំ ។ សពេ ឬន សាវ័បុត្ត ភិក្ខុ បទ្ទវេក្ខមាធា

មាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោ ត្រេសិក្ខុក្កន្តកុសលធមិ តំនិវដ្ឋតំនិយមំ
នៅដោយបីតិប្បាដុដ្ឋេន ទោធនំ ។

[៣៦១] មាលសាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ ធម្មវិចិតារណាដូច្នេះ
ថា ឥន្ទ្រិយតំនិ ៥ ប្រការ កក្កាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ មាល
សាវ័បុត្ត បើភិក្ខុចិតារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ឥន្ទ្រិយតំនិ ៥ ប្រការ
កក្កាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ មាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោធម្មវិព្វយាម
ដើម្បីចម្រើន ទូរឥន្ទ្រិយតំនិ ៥ ប្រការ ។ មាលសាវ័បុត្ត តែបើ
ភិក្ខុចិតារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ឥន្ទ្រិយតំនិ ៥ ប្រការ កក្កាអញ
បានចម្រើនហើយ មាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោ ត្រេសិក្ខុក្កន្តកុសលធមិ
តំនិវដ្ឋតំនិយមំ នៅដោយបីតិប្បាដុដ្ឋេន ទោធនំ ។

[៣៦២] មាលសាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុធម្មវិចិតារណាដូច្នេះថា
ពលៈតំនិ ៥ ប្រការ កក្កាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ មាលសាវ័បុត្ត
បើភិក្ខុចិតារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ពលៈតំនិ ៥ ប្រការ កក្កាអញមិន
ទាន់បានចម្រើនទេ មាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោ ធម្មវិព្វយាមដើម្បី
ចម្រើនទូរពលៈតំនិ ៥ ប្រការ ។ មាលសាវ័បុត្ត តែបើភិក្ខុចិតារណា

[៣៦៥] បុន ធម៌ សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនា នតិ
 បដិសក្កិក្កតត្ថំ ភាវិតា ទុ ទោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិ-
 កោ មត្តោតិ ។ សធន សាវ័បុត្ត ភិក្ខុ បទូវេត្តមា-
 នោ ឯវិ ជាតាតិ អភាវិតា ទោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិ-
 កោ មត្តោតិ ភេន សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនា អរិយស្ស
 អដ្ឋង្គិកស្ស មត្តស្ស ភាវនាយ វាយមិត្តំ ។ សធន
 បុន សាវ័បុត្ត ភិក្ខុ បទូវេត្តមា-នោ ឯវិ ជាតាតិ
 ភាវិតា ទោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោតិ ភេន
 សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនា ភេនេវ មិត្តប្បាមុដ្ឋេន វិហានត្ថំ
 អហោរត្តាទុសិក្កនា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៣៦៦] បុន ធម៌ សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនា នតិ បដិ-
 សក្កិក្កតត្ថំ ភាវិតា ទុ ទោ មេ សមដោ ច វិបស្ស-
 នា ចាតិ ។ សធន សាវ័បុត្ត ភិក្ខុ បទូវេត្តមា-នោ
 ឯវិ ជាតាតិ អភាវិតា ទោ មេ សមដោ ច វិបស្ស-
 នា ចាតិ ភេន សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនា សមវិបស្សនាមិ
 ភាវនាយ វាយមិត្តំ ។ សធន បុន សាវ័បុត្ត ភិក្ខុ

[៣៦៦] ម្ចាស់សាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ ឧប្បតិចារណា
 ដូច្នេះថា អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្ចាស់
 សាវ័បុត្ត បើភិក្ខុចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ
 អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្ចាស់សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ ឧប្ប
 ត្យាយាមដើម្បីចម្រើននូវអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ។ ម្ចាស់សាវ័បុត្ត តែបើ
 ភិក្ខុចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ អាត្មាអញ
 បានចម្រើនហើយ ម្ចាស់សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសល-
 ធម៌ តាំងវិថូតាំងយប់ ទៅដោយបំភ័យនឹងបាត់ដូចខ្នោះនោះឯង ។

[៣៦៧] ម្ចាស់សាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ ឧប្បតិចារណា
 ដូច្នេះថា សមវិបស្សនា អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្ចាស់
 សាវ័បុត្ត បើភិក្ខុចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា សមវិបស្សនា
 អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្ចាស់សាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ ឧប្បត្យា-
 យាមដើម្បីចម្រើននូវសមវិបស្សនា ។ ម្ចាស់សាវ័បុត្ត តែបើភិក្ខុ

សប្បាយគង្គ បំណុលគង្គសុត្តន្ត វិជ្ជាវិបុលញ្ញា

បន្ទុកក្នុងមាតា ឯវិ ជាតាតិ ភាវិតា ទោ មេ សមាតា
ច វិបស្សនា ចាតិ គេន សាវិបុត្ត ភិក្ខុបា
គេនេវ មិត្តប្បមុដ្ឋេន វិហាតត្ថំ អហោរត្តាទុស្ថិតា
កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៣៦៦] បុន ធម៌ សាវិបុត្ត ភិក្ខុបា ឥត
បដិសត្តិក្នុងត្ថំ សច្ចិតតា ទុ ទោ មេ វិជ្ជា ច
វិមុត្តិ ចាតិ ។ សេ សាវិបុត្ត ភិក្ខុ បន្ទុកក្នុងមា-
តា ឯវិ ជាតាតិ អសច្ចិតតា ទោ មេ វិជ្ជា ច
វិមុត្តិ ចាតិ គេន សាវិបុត្ត ភិក្ខុបា វិជ្ជាយ ច វិ-
មុត្តិយា ច សច្ចិតិវិយាយ វាយមិត្តំ ។ សេ
បុន សាវិបុត្ត ភិក្ខុ បន្ទុកក្នុងមាតា ឯវិ ជាតាតិ
សច្ចិតតា ទោ មេ វិជ្ជា ច វិមុត្តិ ចាតិ គេន
សាវិបុត្ត ភិក្ខុបា គេនេវ មិត្តប្បមុដ្ឋេន វិហាតត្ថំ
អហោរត្តាទុស្ថិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

សប្បាយគង្គ បំណុលគង្គសុត្តន្ត វិជ្ជាវិបុលញ្ញា

តំបារណា ជីវិយ៉ាវិវេញថា សមថៈនិវេស្សនា អក្កាអញ្ញបាទ
ចាម្រឹមហើយ ម្ចាស់សាវិបុត្ត ភិក្ខុនារ ត្រូវសិក្សាគង្គកុសលធម៌
ទាំងវិជ្ជាទាំងយប់ នៅដោយបីកំនិតបារម្ភដ្ឋៈនារឯង ។

[៣៦៦] ម្ចាស់សាវិបុត្ត មួយវិញ្ញៀត ភិក្ខុគប្បីតំបារណា
ដូច្នេះថា វិជ្ជាទាំងវិមុត្តិ អក្កាអញ្ញបាទធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់ហើយឬ ។
ម្ចាស់សាវិបុត្ត បើភិក្ខុតំបារណា ជីវិយ៉ាវិវេញថា វិជ្ជាទាំងវិមុត្តិ អក្កា
អញ្ញមិនទាន់បារម្ភធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់ទេ ម្ចាស់សាវិបុត្ត ភិក្ខុនារ គប្បី
ព្យាយាមដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់ឲ្យវិជ្ជាទាំងវិមុត្តិ ។ ម្ចាស់សាវិបុត្ត តែបើ
ភិក្ខុតំបារណា ជីវិយ៉ាវិវេញថា វិជ្ជាទាំងវិមុត្តិ អក្កាអញ្ញបាទធ្វើឲ្យ
ដាក់ច្បាប់ហើយ ម្ចាស់សាវិបុត្ត ភិក្ខុនារ ត្រូវសិក្សាគង្គកុសលធម៌
ទាំងវិជ្ជាទាំងយប់ នៅដោយបីកំនិតបារម្ភដ្ឋៈនារឯង ។

[៣៦៧] យេ ហិ កេចិ សារីបុត្ត អតីតមន្ទាធំ
 សមណា កំ ប្រាហ្មណា កំ បិណ្ឌូចាតំ បរិសោធស្ស្តិ
 សទ្ធ តេ ឯវមេវ បទ្ទវេត្តិត្វា បទ្ទវេត្តិត្វា បិណ្ឌូចាតំ
 បរិសោធស្ស្តិ ។ យេ ហិ កេចិ សារីបុត្ត អនាគត-
 មន្ទាធំ សមណា កំ ប្រាហ្មណា កំ បិណ្ឌូចាតំ បរិ-
 សោធស្ស្តិ សទ្ធ តេ ឯវមេវ បទ្ទវេត្តិត្វា បទ្ទ-
 វេត្តិត្វា បិណ្ឌូចាតំ បរិសោធស្ស្តិ ។ យេ ហិ កេចិ
 សារីបុត្ត ឯវមេវ សមណា កំ ប្រាហ្មណា កំ បិណ្ឌូ-
 ចាតំ បរិសោធស្ស្តិ សទ្ធ តេ ឯវមេវ បទ្ទវេត្តិត្វា
 បទ្ទវេត្តិត្វា បិណ្ឌូចាតំ បរិសោធស្ស្តិ ។ កស្មាតិហ
 វេ សារីបុត្ត សិក្ខិត្តិ^(១) បទ្ទវេត្តិត្វា បទ្ទវេត្តិត្វា
 បិណ្ឌូចាតំ បរិសោធស្ស្តិ ឆាតិ ឯវមេវ វេ សារីបុត្ត
 សិក្ខិត្តិ ។ ឥន្ទបរោក ភក្កវា អត្តមេវោ អាយ ស្ម
 សារីបុត្តោ ភក្កវោ ភាសិតិ អភិទន្ធិតិ ។

បិណ្ឌូចាតំសុត្តិស្ស្តិ ឯវមេ ឥន្ទិធំ ។

១ ឧ. តេស ហិ វេ សារីបុត្ត ឯវ សិក្ខិត្តិ ទិស្សតិ ។

[៣៦៨] ម្ចាស់សារីបុត្ត បុគ្គលណាមួយ ជាសមណៈ ឬ
 ប្រាហ្មណ៍ ក្នុងអតីតកាល កាលនឹងធ្វើបិណ្ឌូចាតឱ្យបរិសុទ្ធ បុគ្គល
 ទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែបាននិព្វានរោគរឿយ ។ ហើយធ្វើបិណ្ឌូចាត
 ឱ្យបរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់សារីបុត្ត បុគ្គលណាមួយ ជា
 សមណៈ ឬ ប្រាហ្មណ៍ ក្នុងអនាគតកាល កាលនឹងធ្វើបិណ្ឌូចាតឱ្យ
 បរិសុទ្ធ បុគ្គលទាំងអស់នោះ នឹងនិព្វានរោគរឿយ ។ ហើយធ្វើ
 បិណ្ឌូចាតឱ្យបរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់សារីបុត្ត បុគ្គលណាមួយ
 ជាសមណៈឬប្រាហ្មណ៍ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ កាលនឹងធ្វើបិណ្ឌូចាត
 ឱ្យបរិសុទ្ធ បុគ្គលទាំងអស់នោះ នឹងនិព្វានរោគរឿយ ។ ហើយ
 ធ្វើបិណ្ឌូចាតឱ្យបរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ម្ចាស់សារីបុត្ត ព្រោះហេតុ
 នោះ អ្នកទាំងឡាយត្រូវសិក្សាក្នុងសាសនានេះថា យើងទាំងឡាយ
 នឹងនិព្វានរោគរឿយ ។ ហើយធ្វើបិណ្ឌូចាតឱ្យបរិសុទ្ធផូច្នេះ ម្ចាស់សារី-
 បុត្ត អ្នកទាំងឡាយត្រូវតែសិក្សា យ៉ាងនេះឯង ។ ល្អប្រាមាម
 ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះឯហើយ ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ
 មានសេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមាមព្រះភាគ ។

ឯវ បិណ្ឌូចាតំសុត្តិស្ស្តិ ទិ ១ ។

សោតេន សន្តិ ឧ សុណាតីតិ ឯវិ ទោ កោ កោតម

នោសតិ ចាកសិរិយោ ប្រាហ្មណោ សាវកានំ ឥន្ទ្រិយ-

ភាវនន្តំ ។ ឯវិ សន្តោ ទោ ឧត្តរ អន្តោ ភាវិតិ ឥន្ទ្រិយោ

ភវិស្សតិ ពនិរោ ភាវិតិ ឥន្ទ្រិយោ ភវិស្សតិ យថា ចាក-

សិរិយស្ស ប្រាហ្មណស្ស វចនំ អន្តោ ឯវិ ឧត្តរ

កក្កុទា រូបំ ឧ មស្សតិ ពនិរោ សោតេន សន្តិ

ឧ សុណាតីតិ ។ ឯវិ រុត្ត ឧត្តរោ ចាណោ

ចាកសិរិយន្តរសី តុណ្ហិកុតោ មន្តិកុតោ មត្តកុតោ

អនោមុទោ មជ្ឈិយន្តោ អប្បដិកាណោ ឯសីទិ ។

កុស្តាប្ប^(*) សំឡេងដោយគ្រឿង បពិត្រគ្រូគោតមដ៏ចម្រើន ឯបុរា-

សិរិយប្រាហ្មណ៍ តែងសំដែងនូវវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយរបស់សាវកានំឡាយ

យ៉ាងនេះឯង ។ ឧត្តរៈ កាលបើយ៉ាងនេះ បុគ្គលទាក់ទងបាននាម

ថាជាអ្នកចម្រើនឥន្ទ្រិយហើយ បុគ្គលថ្មីទំនងបាននាមថាជាអ្នកចម្រើន

ឥន្ទ្រិយហើយ ទើបសមនឹងពាក្យរបស់បុរាសិរិយប្រាហ្មណ៍ ម្ចាស់ឧត្តរៈ

ព្រោះថា បុគ្គលទាក់ មិនឃើញរូបដោយភ្នែកទេ បុគ្គលថ្មី មិនឮ

សំឡេងដោយគ្រឿងទេ ។ កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាង

នេះហើយ ឧត្តរមាណពជាតូចសិស្សបុរាសិរិយប្រាហ្មណ៍ ក៏អង្គុយនៅ

ស្ងៀម អៀនអន់ ទុក ដាក់មុខជ្រប់ មិននិយាយ ។

១ មិនឃើញរូប ។ អន្តរា ។

[៣៣០] អថេតា កកក ឧត្តរំ មាលាវំ ចាក-
 សិរិយន្តេវសំ កុល្លិកុតំ មន្ត្រិកុតំ បន្តកុតំ អនោ-
 មុទំ បដ្ឋាយន្តំ អប្បដកាលំ វិជិតា អាស្មន្តំ អា-
 នន្តំ អាមន្តេសិ អញ្ញតា ចោ អាទន្ត ធនេសតិ
 ចាកសិរិយោ ព្រាហ្មណេ ៥^(*) សាវកានំ ឥន្ទ្រិយ-
 ការំ អញ្ញតា ៥ បទ អរិយស្ស វិទេយេ អនុត្តរ
 ឥន្ទ្រិយការំ ហោតីតិ ។ ឯតស្ស កកក កាលោ
 ឯតស្ស សុគត កាលោ យំ កកក អរិយស្ស
 វិទេយេ អនុត្តរំ ឥន្ទ្រិយការំ ធនេសេយ្យ កកកោ
 សុត្វា ភិក្ខុ ចារេស្សន្តិកំ ។ តេជហានន្ត សុណាហិ
 សាទុកំ មនសិករោហិ កាសិស្សាមីតិ ។ ឯវម្ពន្តេតិ
 ចោ អាយស្មា អាទន្តោ កកកោ បទុស្សោសិ ។

* ១. ម. បសព្វេ ឥស្សនំ ។

[៣៣០] ត្រាតារង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបថា
 ឧត្តរមាលាព ជាសិស្សរបស់ព្រាហ្មណ៍ អន្តិយោស្សិម
 អៀនអន់ ឧតក ដាក់មុខជ្រប់ មិនចំយាយហើយ រើបត្រាស់ហៅ
 ព្រះអាទន្តមានអាយុថា ម្ចាស់អាទន្ត ព្រាហ្មណ៍ តែងសំ-
 ដែងខ្លួនវិចិត្រច្រើនឥន្ទ្រិយ របស់សាវកខាងខ្សោយ ផ្សេង ចំណែកការ
 ច្រើនឥន្ទ្រិយជម្រើស ក្នុងវិធីយរបស់ព្រះអរិយៈ ផ្សេង ។ ព្រះ
 អាទន្តក្រាបបង្គំទូលថា ព្រះមានព្រះភាគ ឆប្បិសំដែងខ្លួនវិចិត្រច្រើន
 ឥន្ទ្រិយជម្រើសណា ក្នុងវិធីយរបស់ព្រះអរិយៈ បពិត្រព្រះមានព្រះ
 ភាគ កាលនេះ ជាកាលគួរនឹងសំដែងខ្លួនវិចិត្រច្រើនឥន្ទ្រិយខ្លះ បពិត្រ
 ព្រះសុគត កាលនេះ ជាកាលគួរនឹងសំដែងខ្លួនវិចិត្រច្រើនឥន្ទ្រិយខ្លះ
 ក៏ត្រូវខ្សោយ បានស្តាប់ព្រះក្រូជការរបស់ព្រះអង្គហើយ - មិនចង់ចាំ
 បាទ ។ ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្ចាស់អាទន្ត បើដូច្នោះ អ្នកចូរស្តាប់
 ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសំដែង ។ ព្រះអាទន្តមានអាយុ
 ក៏ទទួលព្រះបទុលនៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[៣៣១] ភក្កា ឯតនោភិ តាជញ្ច អាទន្ទ^(*)
 អរិយស្ស វិទាយ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយការា ហោតិ ។
 ឥន្ទានន្ទ ភិក្ខុនោ ធម្មានា រូបំ វិស្វា ឧប្បជ្ជតិ
 មនាមំ ឧប្បជ្ជតិ អមនាមំ ឧប្បជ្ជតិ មនាមាមនាមំ ។
 សោ ឯវំ មនាមាមំ ឧប្បជ្ជំ ទោ មេ ឥទំ មនាមំ
 ឧប្បជ្ជំ អមនាមំ ឧប្បជ្ជំ មនាមាមនាមំ ភត្តា ទោ
 សង្កតំ ឧទ្ធការិកំ កជិទ្ធ សមុប្បជ្ជំ ឯតំ សង្កំ
 ឯតំ មណីតំ យទិទំ ឧបេក្ខាតិ ។ ភស្ស
 តំ ឧប្បជ្ជំ មនាមំ ឧប្បជ្ជំ អមនាមំ ឧប្បជ្ជំ
 មនាមាមនាមំ ឧប្បជ្ជតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ ។

* ម. ករិយនន្ទ - ម. ករិយានន្ទ ។

[៣៣១] ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សួរ ដូច្នេះថា ម្ចាស់
 ភានន្ទ បុរាណប្រមុខស្រ្តីយង់ប្រាសិរ ក្នុងវិទ្យាបេសព្រះអរិយៈ តើដូច
 ម្តេច ។ ទ្រង់ឆ្លើយដោយព្រះអង្គឯងថា ម្ចាស់ភានន្ទ ភិក្ខុក្នុងសាសនា
 នេះ មានសេចក្តីតាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនតាប់ចិត្តកើតឡើង
 មានសេចក្តីតាប់ចិត្តខ្លះមិនតាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះឃើញប្រដោយ
 ភ្នែក ។ ភិក្ខុនោះ ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា ភាគាអញ មានសេចក្តី
 តាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីមិនតាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ
 មានសេចក្តីតាប់ចិត្តខ្លះ មិនតាប់ចិត្តខ្លះនេះ កើតឡើងហើយ ឯវិបស្ស-
 នូបេក្ខាដ៏ល្អិត ដ៏ទុក្ខម ក៏កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីតាប់ចិត្ត
 ជាដើម ដែលជាបេសមានបង្គុយកាក់តែង ជាបេសស្រោតស្រោតនោះ
 ឯង ។ លុះភិក្ខុនោះមានសេចក្តីតាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តី
 មិនតាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីតាប់ចិត្តខ្លះ មិនតាប់ចិត្តខ្លះនោះ
 កើតឡើង ហើយលេចទៅវិញ វិបស្សនូបេក្ខា ក៏កាត់ឡើង ។

សម្បទានុស្ស ឥន្ទ្រិយកាវត្ថុ ឥន្ទ្រិយកាវត្ថុ

សេយ្យជាមិ អាទន្ទ ចក្កុមា បុរិសោ ឧម្មិលេត្វា ក

ឧម្មិលេយ្យ ឧម្មិលេត្វា ក ឧម្មិលេយ្យ ឯវមេវ ទោ

អាទន្ទ យស្ស កស្សចិ ឯវំ សិយំ ឯវំ តុវចិ

ឯវំ អប្បកសិរោ ឧប្បន្នំ មធាបំ ឧប្បន្នំ អមធាបំ

ឧប្បន្នំ មធាតាមធាបំ ឧប្បន្នំ ឧបេត្វា សណ្ឋាតិ

អយំ វុទ្ធានន្ទ អរិយស្ស វិទយេ អនុត្តរា

ឥន្ទ្រិយកាវត្ថុ ចក្កុមា យេយ្យេ ឬបេសុ ។

(៣៣២) មុន ចមរំ អាទន្ទ ភិក្ខុបោ

សោតេន សន្តិ សុត្វា ឧប្បន្នំ មធាបំ

ឧប្បន្នំ អមធាបំ ឧប្បន្នំ មធាតាមធាបំ ។ សោ

សម្បទានុស្ស ឥន្ទ្រិយកាវត្ថុ ឥន្ទ្រិយកាវត្ថុ

ម្ចាស់កាន់ ឬសេវានុក្ខត្តិ បើកហើយបិទវិញ ឬបិទហើយបើកវិញ

មានទុបយ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់កាន់ ឬគ្គលណាមួយ មានសេចក្តី

គាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់

ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ហើយលេចចេញវិញ ឯបេស្សន្តបេស្ត

ក៏តាំងឡើង ដោយគាប់យ៉ាងនេះ ហើយយ៉ាងនេះ មិនមានសេចក្តី

លំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មានទុបយ៉ាងនោះឯង ម្ចាស់កាន់ នេះឯង

គង់គរហៅថា ការចម្រើនឥន្ទ្រិយចម្រើន ក្នុងរូបដែលអប្បិធិ

បានដោយភ្នែក ក្នុងវិធីយល់ស្រឡាវិញ ។

(៣៣២) ម្ចាស់កាន់ ឬយទៀត ក៏មានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើត

ឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់

ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះស្តាប់សំឡេងដោយគ្រឿង ។ ក៏មាន

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ សុខសិទ្ធិស្កត្ត

ឯវិ បដាធាតិ ឧប្បន្នំ ទោ មេ សនី មធាបំ ឧប្បន្នំ
 អមធាបំ ឧប្បន្នំ មធាធាមធាបំ ភព្វ ទោ សន្តតំ
 ឧប្បន្នំ ឧប្បន្នំ សមុប្បន្នំ ឯវិ សន្តតំ ឯវិ បដាធាតិ
 ឧប្បន្នំ ឧប្បន្នំ មធាធាមធាបំ ឧប្បន្នំ មធាបំ
 ឧប្បន្នំ អមធាបំ ឧប្បន្នំ មធាធាមធាបំ ឧប្បន្នំ
 ឧប្បន្នំ សន្តតំ ។ សេយ្យធាបំ អាទន្ធ ពលក
 ពុទ្ធិសោ អប្បតាសិវេន អន្តរិកំ បហវេន្យ ឯវិមេវ
 ទោ អាទន្ធ ឧប្បន្នំ តស្សចំ ឯវិ សិយំ ឯវិ តុរិយំ ឯវិ
 អប្បតាសិវេន ឧប្បន្នំ មធាបំ ឧប្បន្នំ អមធាបំ
 ឧប្បន្នំ មធាធាមធាបំ ឧប្បន្នំ ឧប្បន្នំ សន្តតំ
 អយំ វុត្តន្តន្ត អរិយស្ស វិទេយ អនុត្តរ វុត្តន្ត
 ភាវនា សោតវិញ្ញាណេសុ សន្តតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ សុខសិទ្ធិស្កត្ត

ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា ភាគអញ មានសេចក្តីភ័យចិត្តនេះកើតឡើង
 ហើយ មានសេចក្តីមិនភ័យចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីភ័យចិត្ត
 ខ្លះ មិនភ័យចិត្តខ្លះនេះកើតឡើងហើយ ឯវិបស្សន្តបេក្ខនិស្សិត ដ៏ក្នុង
 ក៏កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីភ័យចិត្តជាដើម ដែលជាបេសំមាន
 ប្បុយភាគតែង ជាបេសំប្រោគប្រាគនោះឯង ។ លុះក៏ចុះ មានសេច-
 ក្តីភ័យចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនភ័យចិត្តនោះកើតឡើង មាន
 សេចក្តីភ័យចិត្តខ្លះ មិនភ័យចិត្តខ្លះនោះ កើតឡើង ហើយលេចចេញ
 វិបស្សន្តបេក្ខនិស្សិត ។ ម្ចាស់អាទន្ធ បុរសមានកម្លាំង ទម្រោម
 ដែលដោយមិនលំបាកយ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់អាទន្ធ បុគ្គលណាមួយ មាន
 សេចក្តីភ័យចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនភ័យចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តី
 ភ័យចិត្តខ្លះ មិនភ័យចិត្តខ្លះ កើតឡើង ហើយលេចចេញ វិបស្សន្ត-
 បេក្ខនិស្សិត ដោយភ័យចិត្តនេះ ហើយយ៉ាងនេះ មិនមាន
 សេចក្តីលំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មានបេយ្យយ៉ាងនោះឯង ម្ចាស់អាទន្ធ
 នេះឯងគេហៅថា ការប្រើប្រាស់ប្រាសិទ្ធិស្កត្តសំឡេង ដែល
 គប្បីដឹងបានដោយគ្រឿង ក្នុងវិទ្យារបស់ព្រះអរិយៈ ។

អយំ វុត្តនាទន្ធិ អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយេ-

កាវតា ឃានវិញ្ញាណេវសុ កាទុសុ ។

[៣៣៤] មុន ឈប់ អាទន្ត កំត្យាបោ ជិត្តិយ

រសំ សាយិត្វា ឧប្បជ្ជតិ មធាបំ ឧប្បជ្ជតិ អមធាបំ

ឧប្បជ្ជតិ មធាបាមធាបំ ។ សោ ឯវិ បដាទាតិ

ឧប្បជ្ជំ ទោ មេ ភំ មធាបំ ឧប្បជ្ជំ អមធាបំ

ឧប្បជ្ជំ មធាបាមធាបំ តត្វ ទោ សម្ពុតំ ឧទ្ធហាតំ

បដិច្ច សមុប្បជ្ជំ ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណ្ឌិតំ

យន្តិទំ ឧបេក្ខាតំ ។ តស្ស តំ ឧប្បជ្ជំ មធាបំ

ឧប្បជ្ជំ មធាបំ ឧប្បជ្ជំ មធាបាមធាបំ ជិត្តិយតិ

មាលកានន្ត ខេរេង្គតាភតហៅថា ការពង្រីកវង្សនិម្មិតប្រសើរក្នុង

ដែលត្រូវដឹងបានដោយច្រមុះ ក្នុងវិធីរបស់ព្រះអង្គ ។

[៣៣៥] មាលកានន្ត មួយទៀត ភិក្ខុមានសេចក្តីភាវៈចិត្តកើត

ឡើង មានសេចក្តីមិនភាវៈចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីភាវៈចិត្តខ្វះ សេចក្តី

មិនភាវៈចិត្តខ្វះកើតឡើង ព្រោះទទួលរសដោយអណ្តាត ។ ភិក្ខុនោះដឹង

ច្បាស់យ៉ាងនេះថា គាត់អញ មានសេចក្តីភាវៈចិត្តខ្វះកើតឡើងហើយ

មានសេចក្តីមិនភាវៈចិត្តខ្វះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីភាវៈចិត្តខ្វះ មិន

ភាវៈចិត្តខ្វះកើតឡើងហើយ ឯវិបស្សនូបេក្ខា ជិត្តិក ជិត្តុម ភិក្ខុ

ឡើង ព្រោះគាត់ស្រឡាសេចក្តីភាវៈចិត្តជាដើម ដែលជាប់រាប់ចង្អុល

ភាវៈចិត្ត ជាប់រាប់ស្រោតស្រាតនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មានសេចក្តី

ភាវៈចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនភាវៈចិត្តនោះកើតឡើង មាន

សេចក្តីភាវៈចិត្តខ្វះ មិនភាវៈចិត្តខ្វះនោះ កើតឡើង ហើយលេចវិញ

សម្រាប់អង្គការ គម្រោងការសុខ គម្រោងការ

ទម្រង់ សណ្ឋាន ។ សេចក្តីថា អង្គការ ពលក

មុនសា ដើម្បី ទទួលបាន សំណូមព្រ អង្គការសិរី

រដ្ឋបាល^(១) ឯករាជ្យ ទៅ អង្គការ សេដ្ឋកិច្ច ឯក

សិរី ឯក ឯក ឯក អង្គការសិរី ទទួលបាន មិន

ទទួលបាន អង្គការ ទទួលបាន មិនមែនមិន ឯក

ទម្រង់ សណ្ឋាន អង្គ គ្រប់គ្រង អង្គការ វិសេស

អង្គការ គម្រោងការ ដើម្បី គ្រប់គ្រង សេដ្ឋកិច្ច ។

១. សម្រាប់ ។

សម្រាប់អង្គការ គម្រោងការសុខ ការប្រើប្រាស់គម្រោង

ឯកសារ គម្រោង ។ គម្រោង បុរសមានកម្លាំង

ប្រមូលផ្តុំទឹកចំពោះសិល្បៈអង្គការ ហើយស្តារ ដោយមិនបំបាត់

មានទម្រង់ណាមួយ គម្រោង បុរសណាមួយ មានសេចក្តី

គាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់

ចិត្ត មិនគាប់ចិត្ត កើតឡើង ហើយសេចក្តីទៅ ឯកសារ

បុរស គម្រោង ដោយគាប់យ៉ាងនេះ ហើយយ៉ាងនេះ មិនមាន

សំណូមព្រយ៉ាងនេះ គម្រោងមេឃុយយ៉ាងនេះ គម្រោង នេះឯង

គម្រោងហៅថា ការប្រើប្រាស់គម្រោងសេដ្ឋកិច្ច ដែលគប្បីដឹងបាន

ដោយអង្គការ គ្រប់គ្រងរបស់គ្រូអោយ ។

[៣៣៩] បុរ ចរិ អាទន្ទ ភិក្ខុនោ កាឃេន
 ដោជ្ជន្តំ ធុសិទ្ធា ឧប្បជ្ជតិ មនាមំ ឧប្បជ្ជតិ អមនាមំ
 ឧប្បជ្ជតិ មនាមនាមំ ។ សោ ឯវំ មនាមនាមំ
 ឧប្បជ្ជ ទោ មេ ឥតំ មនាមំ ឧប្បជ្ជ អមនាមំ ឧប្បជ្ជ
 មនាមនាមំ កត្យ ទោ សន្តតំ ឧទ្យាតំ មជ្ជតុ ស-
 មុប្បជ្ជ ឯតំ សន្តតំ ឯតំ មនាមំ យេនិមំ ឧបេក្ខាតិ ។
 កស្ស តំ ឧប្បជ្ជ មនាមំ ឧប្បជ្ជ អមនាមំ ឧប្បជ្ជ
 មនាមនាមំ និរុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ ។ សេយ្យ-
 ជាមំ អាទន្ទ ពលកំ បុរិសោ សម្មត្ថាតិ កំ ពាហំ
 មសារេយ្យ មសារិតំ កំ ពាហំ សម្មត្ថេយ្យ ឯវមេវ ទោ
 អាទន្ទ យស្ស កាស្សតិ ឯវំ សិរិយំ តុវជំ ឯវំ អប្បកា-
 សិវេន ឧប្បជ្ជ មនាមំ ឧប្បជ្ជ អមនាមំ ឧប្បជ្ជ មនា-
 មនាមំ និរុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ អយំ វុត្តកាទន្ទ

[៣៣៩] ម្ចាស់អាទន្ទ មួយទៀត ភិក្ខុមានសេចក្តីភ័យចិត្តកើត
 ឡើង មានសេចក្តីមិនភ័យចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីភ័យចិត្តខ្លះ មិន
 ភ័យចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះការប្រែប្រួលដូច្នេះដោយកាយ ។ ភិក្ខុ
 នោះដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ មានសេចក្តីភ័យចិត្តកើតឡើង
 ហើយ មានសេចក្តីមិនភ័យចិត្តកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីភ័យចិត្ត
 ខ្លះមិនភ័យចិត្តខ្លះនេះ កើតឡើងហើយ ឯវិបស្សន្ទបេក្ខា ដ៏ល្អិត ដ៏ក្រអូប
 ក៏កើតឡើង ព្រោះការស្រ័យសេចក្តីភ័យចិត្តជាដើម ដែលជាបេសំមាន
 បច្ច័យភាគកែតែង ជាបេសំគ្រោតគ្រោតនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មាន
 សេចក្តីភ័យចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនភ័យចិត្តនោះកើតឡើង
 មានសេចក្តីភ័យចិត្តខ្លះ មិនភ័យចិត្តខ្លះនោះ កើតឡើង ហើយលេចទៅ
 វិញ វិបស្សន្ទបេក្ខា ក៏កាន់ឡើង ។ ម្ចាស់អាទន្ទ បុរសមានកម្លាំង
 លាវែងដែលបត់ចូល ឬបត់ចូលវែងដែលលាវែង មានទុបមាយ៉ាង
 ណាមិញ ម្ចាស់អាទន្ទ បុគ្គលណាមួយ មានសេចក្តីភ័យចិត្តកើតឡើង
 មានសេចក្តីមិនភ័យចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីភ័យចិត្តខ្លះ មិនភ័យចិត្ត
 ខ្លះ កើតឡើង ហើយលេចទៅវិញ វិបស្សន្ទបេក្ខា ក៏កាន់ឡើង
 ដោយចាប់យ៉ាងនេះ ហើយយ៉ាងនេះ មិនមានសេចក្តីលំបាកយ៉ាងនេះ
 ក៏មានទុបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ម្ចាស់អាទន្ទ នេះឯងគឺជាគតហៅថា

អរិយស្ស វិទយេ អនុត្តរ គ្រឹះការសិក្សា កាយវិញ្ញា-
យេសុ ដោដ្ឋេសុ ។

[៣៣៦] បុទ ចមរិ អាទុទ កិក្ខុតោ អនសា
ធម្មំ វិញ្ញាយេ ឧប្បជ្ជតិ មធាបំ ឧប្បជ្ជតិ អមធាបំ
ឧប្បជ្ជតិ មធាបាមធាបំ ។ សោ ឯវំ មធាបាមធាបំ ឧប្បជ្ជ
តោ មេ ឥតិ មធាបំ ឧប្បជ្ជ អមធាបំ ឧប្បជ្ជ
មធាបាមធាបំ តត្ថ តោ សន្តតិ ឧទ្ធហិតំ វេទិតុ
សមុប្បជ្ជ ឯតិ សន្ត ឯតិ បណ្ឌិតិ យទិតិ ឧបេក្ខាតិ ។
តស្ស តំ ឧប្បជ្ជ មធាបំ ឧប្បជ្ជ អមធាបំ ឧប្បជ្ជ
មធាបាមធាបំ ឯវុជ្ជតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ ។ សេយ្យ-
ថាបិ អាទុទ តលវា បុរិសា ឯវសំ សន្តតេ អ-
យេកតាហេ ទ្វេ វា តីលា វា ឧទកតុសិកាទំ ចិ-
ចារតយ្យ ធាត្វា អាទុទ ឧទកតុសិកាទំ ចិចារតា
អដោ តំ ចំប្បមេវ បរិក្ខុយំ បរិយាទា កធម្មយ្យ

ការចម្រើនគ្រឹះការសិក្សាដោយដ្ឋាន ដែលគប្បីដឹងបានដោយកាយ
ក្នុងវិទ្យាបេសព្រះអរិយៈ ។

[៣៣៦] មាលភានុ មួយវិញ្ញាទៀត ភិក្ខុ មានសេចក្តីតាប់
ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនតាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីតាប់ចិត្តខ្លះ
មិនតាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះជំងឺឬម្នាម្នាដោយចិត្ត ។ ភិក្ខុនោះ
ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញមានសេចក្តីតាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ
មានសេចក្តីមិនតាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីតាប់ចិត្តខ្លះ មិន
តាប់ចិត្តខ្លះនេះកើតឡើងហើយ ឯវិបស្សន្តបុគ្គ ជំល្អិត ជំទុក្ខម ក៏កើត
ឡើង ព្រោះកាស្រីយសេចក្តីតាប់ចិត្តជាដើម ដែលជាបេសមានបង្អួយ
ភាគីភិក្ខុ ជាបេសព្រាតត្រាតនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មានសេចក្តី
តាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនតាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មាន
សេចក្តីតាប់ចិត្តខ្លះ មិនតាប់ចិត្តខ្លះនោះ កើតឡើង ហើយលេចទៅវិញ
វិបស្សន្តបុគ្គក៏តាំងឡើង ។ មាលភានុ បុរសមានកម្លាំង សម្រក់
នូវកំណត់ទឹក ២ កំណត់ ឬ ៣ កំណត់ ទៅក្នុងខ្នងដៃក្នុងអស់ ១ ថ្ងៃ
មាលភានុ ការសម្រក់នូវកំណត់ទឹកតាំងច្បាយយ៉ាងនេះ ឯភិក្ខុនោះ ក៏
ដល់នូវការអស់ទៅ ស្លូតទៅ ដោយធាបំហើស មានទុច្ចរិតយ៉ាងណាមិញ

ឯវេទោ អាទទ្ធ យស្ស កាស្សចិ ឯវិ សិយំ
 ឯវិ កុវេ ឯវិ អប្បកាសិបទ ទុប្បន្នំ មនាមំ ទុប្បន្នំ
 អមនាមំ ទុប្បន្នំ មនាបាមនាមំ ចិត្តន្តិ ទេវត្តា
 សណ្ឋានិ អយំ ទ្រុកាទទ្ធ អរិយស្ស វិនយេ អនុត្ត-
 រា ឥន្ទ្រិយភាវនា មនោវិញ្ញាយេសុ ទេវេសុ ។ ឯវិ
 ចោ អាទទ្ធ អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយ-
 ភាវនា ហោតិ ។

[៣៣៧] កាស្ថានុទ្ធ សេត្តោ ហោតិ ចាដិ-
 បនោ ។ ឥន្ទានុទ្ធ ភិក្ខុនោ ធម្មតា រូបំ និស្សា
 ទុប្បន្នំ មនាមំ ទុប្បន្នំ អមនាមំ ទុប្បន្នំ ម-
 នាបាមនាមំ ។ សោ ភេទ ទុប្បន្នេន មនាបេន
 ទុប្បន្នេន អមនាបេន ទុប្បន្នេន មនាបាមនាបេន
 អន្តិយតិ ហរយតិ និក្ខន្ធតិ ។ សោភេទ សន្តិ សុត្តា ...
 ឃានេន កុំ ឃាយិត្តា ... ចិន្ទយ រសំ សាយិត្តា ...

មាលកានុ បុគ្គលណាមួយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេច-
 ក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនោះកើត
 ឡើង ហើយលេច់ទៅវិញ វិបស្សនូបេសា ក៏តាំងឡើង ដោយគាប់
 យ៉ាងនេះ ហើយយ៉ាងនេះ មិនមានសេចក្តីលំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មាន
 ទូបមេឃ្យយ៉ាងនោះឯង មាលកានុ នេះឯងគឺជាគតហៅថា កា-
 ចាម្រឹមឥន្ទ្រិយភក្តិធម្មាម្មណ៍ ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ក្នុងវិន័យ
 របស់ព្រះអរិយៈ ។ មាលកានុ កាចាម្រឹមឥន្ទ្រិយធិប្រសើរ ក្នុងវិន័យ
 របស់ព្រះអរិយៈ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៣៨] មាលកានុ បុគ្គលដែលឈ្មោះថាសេត្តៈជាអ្នក
 មានបដិបទ តើដូចម្តេច ។ មាលកានុ ភិក្ខុក៏សាសនានេះ មាន
 សេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេច-
 ក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះឃើញប្រដោយភ្នែក ។
 ភិក្ខុនោះ ក៏ឡើយណាយ ឮឮទ្រង់ ឡើងអើម ដោយសេចក្តីគាប់
 ចិត្តដែលកើតឡើង ដោយសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តដែលកើតឡើង ដោយ
 សេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះ ដែលកើតឡើងនោះ ។ ភិក្ខុ
 មានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មាន
 សេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះឮសំឡេងដោយត្រ-
 ចៀក ... ព្រោះផ្សំនិមិត្តដោយច្រមុះ .. ព្រោះទទួលសេចក្តីដោយអក្ខរាវ ...

អប្បជេត្តាលសញ្ញំ ឥត្ថ វិហារតិ ។ សុច អាកាត្ថតិ
 អប្បជេត្តាល ៥ បដិក្កាល ៥ បដិក្កាលសញ្ញំ
 វិហារេយ្យន្តំ បដិក្កាលសញ្ញំ ឥត្ថ វិហារតិ ។ សុច
 អាកាត្ថតិ បដិក្កាលញ្ច អប្បជេត្តាលញ្ច ឥត្ថកយំ
 វេតិច្ឆិវដ្ឋេត្វា ឧបេក្កកោ វិហារេយ្យំ សុតោ សម្ម-
 ជាទោតិ ឧបេក្កកោ ឥត្ថ វិហារតិ សុតោ សម្ម-
 ជាទោ ។

[៣៣៩] ដូច ៥៧ អនន្ត កិត្តុកោ សោភេ-
 ទ សន្តិ សុត្វា ... យាទេន កន្តំ យាយេត្វា ... ជិត្តិយ
 វសំ សាយេត្វា ... កាយេន ដោជ្ជតិ ធុសិត្វា ... ម-
 នសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជតិ មធាបំ ឧប្បជ្ជតិ
 អមធាបំ ឧប្បជ្ជតិ មធាចាមធាបំ ។ សោ
 សុច អាកាត្ថតិ បដិក្កាល ៥ អប្បជេត្តាលសញ្ញំ
 វិហារេយ្យន្តំ អប្បជេត្តាលសញ្ញំ ឥត្ថ វិហារតិ ។ សុច
 អាកាត្ថតិ អប្បជេត្តាល បដិក្កាលសញ្ញំ វិហារេយ្យន្តំ
 បដិក្កាលសញ្ញំ ឥត្ថ វិហារតិ ។ សុច អាកាត្ថតិ

ដូច្នេះ ហើយក៏សំគាល់ថាជាបេសន្តក្នុងម ក្នុងបេសន្តក្នុងម
 និងមិនក្នុងមនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា អាកាត្ថក្សប្បដិក្កសំគាល់
 ក្នុងបេសន្តក្នុងមនឹង ក្នុងមនឹង ថាជាបេសន្តក្នុងមន្ត្រីនេះ ហើយក៏
 សំគាល់ថាជាបេសន្តក្នុងម ក្នុងបេសន្តក្នុងមនិងមិនក្នុងមនោះ ។
 បើប្រាថ្នាថា អាកាត្ថក្សប្បដិក្កសំគាល់ គឺបេសន្តក្នុងមនិង
 មិនក្នុងមន្ត្រី ជាអក្រានីយកម្ម មានស្មារតីដឹងសព្វដូច្នេះហើយ គឺ
 ជាអក្រានីយកម្ម មានស្មារតីដឹងសព្វក្នុងបេសន្តក្នុងមនោះ ។

[៣៣៩] ខ្មោចមាន មួយវិញទៀត គឺកុ មានសេចក្តីគាប់
 ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ
 មិនគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះភ្លេចភ្លេងដោយគ្រឿង ... ។ ព្រោះ
 អ្វីក៏ដោយច្រើន ... ព្រោះទទួលសេដ្ឋកិច្ចអណ្តាត ... ព្រោះពាល់គ្រូ
 ដោយផ្សេងដោយកាយ ... ព្រោះដឹងធម្មាចារ្យដោយចិត្ត ។ បើក្នុងនោះ
 ប្រាថ្នាថា អាកាត្ថក្សប្បដិក្កសំគាល់ ក្នុងបេសន្តក្នុងម ថាជាបេស
 ន្តក្នុងមន្ត្រីនេះ ហើយក៏សំគាល់ថាជាបេសន្តក្នុងម ក្នុងបេស
 ដែលមិនក្នុងមនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា អាកាត្ថក្សប្បដិក្កសំគាល់
 ក្នុងបេសន្តក្នុងម ថាជាបេសន្តក្នុងមន្ត្រីនេះ ហើយក៏សំគាល់
 ថាជាបេសន្តក្នុងម ក្នុងបេសដែលមិនក្នុងមនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា

សម្រាយធម្មស្ម វិជ្ជាយាមព្រាហ្មណ៍ សេចក្តីបក

បដិក្ខលេ ៨ អប្បដិក្ខលេ ៨ អប្បដិក្ខលសញ្ញា

វិហារយុទ្ធិ អប្បដិក្ខលសញ្ញា ឥត វិហារិ ។

សេ អាកាដ្ឋតិ អប្បដិក្ខលេ ៨ បដិក្ខលសញ្ញា

វិហារយុទ្ធិ បដិក្ខលសញ្ញា ឥត វិហារិ ។ សេ

អាកាដ្ឋតិ បដិក្ខលញ អប្បដិក្ខលញ ឥត ឧបាយ

អភិវេទន្តា ឧបេក្ខតោ វិហារយុទ្ធិ សតោ សម្ម

ជាលោភិ ឧបេក្ខតោ ឥត វិហារិ សតោ

សម្មជាលោ ។ ឃី ទោ អានន្ត អរិយោ ហោភិ

កាវិក្រិយោ ។

សម្រាយធម្មស្ម វិជ្ជាយាមព្រាហ្មណ៍ សេចក្តីបក

កាតាអញ្ញត្ថប្បិជាអកសំគាល់ក្នុងរបស់គ្នាឡើងផង ចំណុចឡើងផង ថាជា

របស់មិនគ្នាឡើងផ្ទុះ ហើយក៏សំគាល់ថាជារបស់មិនគ្នាឡើង ក្នុងរបស់

ដែលគ្នាឡើងនិងមិនគ្នាឡើងនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា កាតាអញ្ញត្ថប្បិជា

អកសំគាល់ក្នុងរបស់មិនគ្នាឡើងផង គ្នាឡើងផង ថាជារបស់គ្នាឡើង

ផ្ទុះ ហើយក៏សំគាល់ថាជារបស់គ្នាឡើង ក្នុងរបស់ដែលមិនគ្នាឡើង

និងគ្នាឡើងនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា កាតាអញ្ញត្ថប្បិជាអកសំគាល់ក្នុងរបស់មិនគ្នាឡើង

របស់តាំងពី គឺរបស់គ្នាឡើងនិងរបស់មិនគ្នាឡើង ជាអកសំគាល់ក្នុងរបស់មិនគ្នាឡើង

មានស្មារតីដឹងសព្វផ្ទុះ ហើយក៏ជាអកសំគាល់ក្នុងរបស់មិនគ្នាឡើង មានស្មារតី

ដឹងសព្វក្នុងរបស់តាំងពីវាទៅ ។ ម្យ៉ាងវាមាន បុគ្គលដែលរល្មោះថា

អរិយៈ មានវិជ្ជាចម្រើនហើយ យ៉ាងនេះផង ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយសូ ចប់បណ្ណសាស្ត្រ

[៣២០] ឥតិ ទោ អានន្ទ ទេសិកា មយា
 អរិយស្ស វិនយេ អនុក្ករា ឥន្ទ្រិយភាវនា ទេសិកា
 សេត្តោ ខាធិបនោ ទេសិកោ អរិយោ ភាវិត្តន្ទ្រិយោ យំ
 អានន្ទ សត្តារា ការណីយំ សាវកានំ ហិកេសិថា អ-
 នុកម្មកោន អនុកម្មំ ឧបាសាយ កក្កំ វេ តំ មយា
 ឋិតានំ អានន្ទ ត្រូត្តម្យលានំ ឋិតានំ សុញ្ញតារានំ
 ឈាយជានន្ទ មា បមាធនុ មា បច្ឆា វិច្ឆិដិសារិថោ
 អហុវត្ថុ អយំ វេ អត្តាភំ អនុសាសនំតិ ។
 ឥនមរោច កក្កា អត្តមនោ អាយស្មា អានន្ទោ ក-
 កវិកោ កាសិភំ អភិទន្ធិតិ ។

ឥន្ទ្រិយភាវនាសុត្តំ សម្ពំ នំទីតំ ។

សម្ពុទ្ធហោ មហាមោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយសូ ចប់បណ្ណសាស្ត្រ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចប់បណ្ណសាស្ត្រ

[៣២១] មាលភានន្ទ ការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរ ក្នុង
 វិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ គឺជាគតបានសំដែងហើយ បុគ្គលដែលឈ្មោះថា
 សេត្តៈ ប្រកបដោយចង្អុល គឺជាគតបានសំដែងហើយ បុគ្គលដែល
 ឈ្មោះថាអរិយៈ មានឥន្ទ្រិយៈចម្រើនហើយ គឺជាគតបានសំដែងហើយ
 ដោយប្រការដូច្នេះនឹង មាលភានន្ទ កំចូល ដែលព្រះសាស្តាជាអ្នក
 ស្វែងរកនូវប្រយោជន៍ ជាអ្នកអនុគ្រោះដល់សាវកទាំងឡាយ គឺប្រើ
 គ្រោះភាស្រ័យសេចក្តីអនុគ្រោះ ក៏ដូចគ្នាគឺជាគតបានដឹងហើយ ដល់អ្នក
 ទាំងឡាយ មាលភានន្ទ ខ្ញុំ ត្រូត្តម្យ ខ្ញុំ សុញ្ញតារា មាលភានន្ទ
 អ្នកទាំងឡាយ ចូរពិនិត្យមើលចុះ ចូរកុំប្រមាទ កុំមានសេចក្តីក្តៅ
 ប្រហាយក្នុងកាលជាពិសេសក្រោយទៀត ទេហើយជាពាក្យប្រៀនប្រដៅ
 របស់គេជាគត ចំពោះអ្នកទាំងឡាយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 ត្រាស់ព្រះសូត្រទេវចប់ហើយ ព្រះភានន្ទមានអាយុ មានសេចក្តីក្រេក
 អរ រីករាយ ចំពោះភោសិតព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ឥន្ទ្រិយភាវនាសុត្តំ ទី ១ ។

ចប់ សម្ពុទ្ធហោ ទី ២ ។

សម្រាយធនវិទ្យា សង្គ្រឹក្សាភិបាលស្រុក ខ្មែរ

កសិកម្ម

អនាមិកស្ថានភាព ធនា

បុណ្យ ឧត្តមភាពស្រុក

ធនាគារ សម្រាយធនវិទ្យា

ធនាគារស្រុក សុទ្ធិភាព

សង្គ្រឹក្សាភិបាល ចាម

វិទ្យា ឧត្តមភាពស្រុក ។

របស់ស្រុក ឧត្តម ។

សម្រាយធនវិទ្យា សង្គ្រឹក្សាភិបាលស្រុក ខ្មែរ

ទទួលបានសម្រាយធនវិទ្យា ធន

អនាមិកស្ថានភាពស្រុក ធនាគារស្រុក បុណ្យភាព

ស្រុក ឧត្តមភាពស្រុក ឧត្តមភាពស្រុក ឧត្តមភាពស្រុក

ឧត្តមភាពស្រុក សម្រាយធនវិទ្យាស្រុក ឧត្តមភាពស្រុក

ស្រុក បុណ្យភាពស្រុកស្រុក សង្គ្រឹក្សាភិបាល

ស្រុក (១៩) ជាតិទី ៨ ខាងត្បូងប៉ុណ្ណោះ ។

ចប់ របស់ស្រុកស្រុក ។

សុត្តន្តបិដក

មជ្ឈិមនិកាយស្ស ទបរិបណ្ណាសកំ

នវិមោ ភាគោ

វិកង្គវិគ្គោ

បឋមំ កទ្កេកក្កេស្សត្ថំ

មាតិកា	គណៈ
វិកង្គវិគ្គស្ស កទ្កេកក្កេស្សត្ថំ អនាគតប្បដិកន្តិកា	៣
អនាគតំ ឧប្បដិកន្តិកា	៥
កទ្កេកក្កេស្សត្ថំ	៧

ធីតិយំ អាណន្តកទ្កេកក្កេស្សត្ថំ

វិកង្គវិគ្គស្ស អាណន្តកទ្កេកក្កេស្សត្ថំ អតីតាម្ភាគមនំ	១១
អនាគតំ ឧប្បដិកន្តិកា	១៣
កទ្កេកក្កេស្សត្ថំ	១៥
អតីតាម្ភាគមនំ	១៧

តតិយំ មហាកប្បាណកទ្កេកក្កេស្សត្ថំ

វិកង្គវិគ្គស្ស មហាកប្បាណកទ្កេកក្កេស្សត្ថំ កក្កេស្សត្ថំ	២១

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ

ទបរិបណ្ណាសកៈ

នវិមោភាគ

វិកង្គវិគ្គោ

កទ្កេកក្កេស្សត្ថំ ទី ១

មាតិកា	ទំព័រ
វិកង្គវិគ្គ កទ្កេកក្កេស្សត្ថំ សេចក្តីសន្សំយក្កន្តទទ្ធជាអនាគត	៣
សេចក្តីមិនសន្សំយក្កន្តទទ្ធជាអនាគត	៥
ភាពនៃបុគ្គលអ្នកបានក្រីមួយដ៏ចម្រើន	៧

អាណន្តកទ្កេកក្កេស្សត្ថំ ទី ២

វិកង្គវិគ្គ អាណន្តកទ្កេកក្កេស្សត្ថំ សេចក្តីការឡោះគាល័យបញ្ចក្កន្តជាអតីត ១១	
សេចក្តីមិនប្រាថ្នាបញ្ចក្កន្តជាអនាគត	១៣
ភាពនៃបុគ្គលអ្នកបានក្រីមួយដ៏ចម្រើន	១៥
សេចក្តីការឡោះគាល័យបញ្ចក្កន្តជាអតីត	១៧

មហាកប្បាណកទ្កេកក្កេស្សត្ថំ ទី ៣

វិកង្គវិគ្គ មហាកប្បាណកទ្កេកក្កេស្សត្ថំ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាអនាគត	២១
ព្រះមាតាព្រះភាគ	២១

មាតិកា	គណៈ
វិក័ត្តវិស្វ មហាកថាភិក្ខុក្កស្ត កថាភិក្ខុក្កស្ត	២៣
ភិក្ខុ បរិវាសន៍	២៤
មហាកថាភិក្ខុមន្ត	២៥
មហាកថាភិក្ខុសំសិទ្ធ	២៦
អតីតាភិក្ខុមន្ត	៣១
អនាគត បរិវាសន៍	៣៣
បច្ចុប្បន្នសំហារ	៣៤
កាសិភិក្ខុមន្ត	៣៥
កថាភិក្ខុក្កស្ត	៣៦
កាសិភិក្ខុមន្ត	៤១

ធម្មត្ថ លោមសក្កិយស្កត្តិ

វិក័ត្តវិស្វ លោមសក្កិយកថាភិក្ខុក្កស្ត កថាភិក្ខុក្កស្ត	២៣
កថាភិក្ខុមន្ត	២៤
កថាភិក្ខុ បរិវាសន៍	២៥
អតីតាភិក្ខុមន្ត	២៦
បច្ចុប្បន្នសំហារ	៤១

វិក័ត្តវិស្វ មហាកថាភិក្ខុក្កស្ត កថាភិក្ខុក្កស្ត ភាសាសំសិទ្ធិត្រឹម

ដំបូង	២៣
សេចក្តីព្រះនាមកថាភិក្ខុ	២៤
ពួកភិក្ខុក្កស្តទៅព្រះមហាកថាភិក្ខុ	២៥
សេចក្តីសរសើរព្រះមហាកថាភិក្ខុ	២៦
សេចក្តីព្រះនាមកថាភិក្ខុក្កស្ត	៣១
សេចក្តីព្រះនាមកថាភិក្ខុក្កស្ត	៣៣
សេចក្តីសរសើរព្រះមហាកថាភិក្ខុ	៣៤
សេចក្តីព្រះនាមកថាភិក្ខុក្កស្ត	៣៥
សេចក្តីព្រះនាមកថាភិក្ខុក្កស្ត	៣៦
សេចក្តីព្រះនាមកថាភិក្ខុក្កស្ត	៤១

លោមសក្កិយស្កត្តិ ទី ២

វិក័ត្តវិស្វ លោមសក្កិយកថាភិក្ខុក្កស្ត ភាសាសំសិទ្ធិត្រឹម

ដំបូង	២៣
កថាភិក្ខុក្កស្តទៅព្រះនាមកថាភិក្ខុ	២៤
ព្រះនាមកថាភិក្ខុក្កស្ត	២៥
សេចក្តីព្រះនាមកថាភិក្ខុក្កស្ត	២៦
សេចក្តីសរសើរព្រះមហាកថាភិក្ខុ	៤១

កែត្រួតស្រួល លោមសក្តិយកខ្មែរក្រសួង ភាសាភិក្ខុ . . . ៨៣

បញ្ជី បញ្ជីកម្មវិធីស្រួល

កែត្រួតស្រួល បញ្ជីកម្មវិធីស្រួល សុភមណ្ឌល ភាសាភិក្ខុ . . . ៨៤

បញ្ជីកម្មវិធីស្រួល ៨៥

កេតិកភាព ៨៦

សក្ការមណ្ឌល ៨៧

អន្តរាគមន៍ ៨៨

បញ្ជីកម្មវិធីស្រួល ៨៩

អបិប្បិកភាព ៩០

អបាយកស្រីក្នុងការបដិសេធ . . . ៩១

ភិសានភាព ៩២

បញ្ជី មហាកម្មវិធីស្រួល

កែត្រួតស្រួល មហាកម្មវិធីស្រួល ភាសាសម្ភារ ៩៣

ភាសាសម្ភារភាព ៩៤

មហាកម្មវិធីស្រួល ៩៥

បញ្ជីកម្មវិធីស្រួល ៩៦

កែត្រួតស្រួល លោមសក្តិយកខ្មែរក្រសួង សេចក្តីប្រកាសព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា . . . ៩៧

បញ្ជីកម្មវិធីស្រួល ទី ៥

កែត្រួតស្រួល បញ្ជីកម្មវិធីស្រួល ភិក្ខុមន្តរបស់សុភមណ្ឌល ៩៨

ការប្រើប្រាស់បញ្ជីកម្មវិធីស្រួល ៩៩

ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកប្រកាស ៩៩

ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកប្រកាស ៩៩

ការប្រើប្រាស់បញ្ជីកម្មវិធីស្រួល ៩៩

ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកប្រកាស ៩៩

ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកប្រកាស ៩៩

សេចក្តីប្រកាសដែលប្រើប្រាស់បញ្ជីកម្មវិធីស្រួល ៩៩

ការប្រើប្រាស់បញ្ជីកម្មវិធីស្រួល ៩៩

ការប្រើប្រាស់បញ្ជីកម្មវិធីស្រួល ៩៩

មហាកម្មវិធីស្រួល ទី ៦

កែត្រួតស្រួល មហាកម្មវិធីស្រួល ភាសាសម្ភារ ៩៩

ការប្រើប្រាស់បញ្ជីកម្មវិធីស្រួល ៩៩

ការប្រើប្រាស់បញ្ជីកម្មវិធីស្រួល ៩៩

បុគ្គលបុគ្គល ៩៩

មាតិកា	កន្លែង
វិក្កិវត្តស្វរ្ទ មហាភូមិវិក្កិវត្តស្វរ្ទ អតីតវិស្វរាជបារាណ	៨១
មហាភូមិវិក្កិវត្តស្វរ្ទ	៨៧
វិហារប្បវេណីវិស្វរាជ	៨៣

សង្គម សង្គាយនវិក្កិវត្តស្វរ្ទ

វិក្កិវត្តស្វរ្ទ សង្គាយនវិក្កិវត្តស្វរ្ទ មនោបរិច្ចាគ	៩៩
គេហសិក្ខាសាមនស្សនិ	១០១
គេហសិក្ខាចោមនស្សនិ	១០៣
នេក្ខម្មសិក្ខាចោមនស្សនិ	១០៥
នេក្ខម្មសិក្ខាចេត្តា	១០៧
គេហសិក្ខាសាមនស្សនិ	
ចរណី	១០៨
កាយោ សកិច្ចដ្ឋាន	១១១
ទុក្ខយសកិច្ចដ្ឋាន	១១៣
បុរិសទម្មសារថិការណ៍	១១៥
ភាសិតាភិក្ខុនិ	១១៧

អដ្ឋមិ ឧទ្ទេសវិក្កិវត្តស្វរ្ទ

វិក្កិវត្តស្វរ្ទ ឧទ្ទេសវិក្កិវត្តស្វរ្ទ ភិក្ខុនិ បរិក្កុនិ	១១៩
មហាភូមិវិក្កិវត្តស្វរ្ទ	១២១

មាតិកា	កន្លែង
វិក្កិវត្តស្វរ្ទ មហាភូមិវិក្កិវត្តស្វរ្ទ ការពោលដោយទិដ្ឋភាព	៨១
សេចក្តីយល់ក្នុងមហាភូមិវិក្កិវត្ត	៨៧
ភាពខុសគ្នាអ្នកទទួលខុសត្រូវ	៨៣

សង្គាយនវិក្កិវត្តស្វរ្ទ ទី ៧

វិក្កិវត្តស្វរ្ទ សង្គាយនវិក្កិវត្តស្វរ្ទ មនោបរិច្ចាគ	៩៩
គេហសិក្ខាសាមនស្ស	១០១
គេហសិក្ខាចោមនស្ស	១០៣
នេក្ខម្មសិក្ខាចោមនស្ស	១០៥
នេក្ខម្មសិក្ខាចេត្តា	១០៧
ការលេខគេហសិក្ខាសាមនស្សដោយដើម	១០៨
សកិច្ចដ្ឋានបី	១១១
សកិច្ចដ្ឋានទីពីរ	១១៣
ភាពខុសគ្នាសាមីអ្នកទទួលខុសត្រូវបុរេស	១១៥
សេចក្តីត្រួតពិនិត្យការសិក្សា	១១៧

ឧទ្ទេសវិក្កិវត្តស្វរ្ទ ទី ៨

វិក្កិវត្តស្វរ្ទ ឧទ្ទេសវិក្កិវត្តស្វរ្ទ សេចក្តីត្រូវបែបសក្ខីភាពខ្លះ	១១៩
ការចូលទៅក្រោមមហាភូមិ	១២១

ဆုခံ **မာတိကာ ပညာဝိ**

តំណ	កថា
វិទ្យុស្ស អណ្តែតវិទ្យុស្ស ចង្វិល ចង្វិល	១៦៣
អណ្តែត	១៦៤
កថាស្ស	១៦៥
ភាសិតស្ស	១៦៦

ឧសម័ ធាតុរីកន៍ស្រព័

វិភង្គិកសូត្រ	បាតវិភង្គិកសូត្រ	កតវេទោ កម្មការទិវសនំ បរិសដា	ទព៌១
		ឧបាសនាវិភង្គិកសូត្រ	ទព៌២
		អដ្ឋាសេ មនោបរិចារេ	ទព៌៦
		បរិវាតកុ	ទព៌៧
		កេរេជ្ជាតកុ	ទព៌៨
		ភាគាសនាតកុ	ទព៌៩
		វេទនា	ទព៌១០
		សុបបា	ទព៌១១
		សុវណ្ណកាកេបបា	ទព៌១២
		គេលប្បវិទេបបា	ទព៌១៣
		មុនី	ទព៌១៤
		ភាសិភាគិនមុនី	ទព៌១៥

សង្ខេបប្រាប់អាជីពារ

ឯកតា	ទំរង់
កែត្រួត អរណកែត្រួត ធម្មបទដ៏ចម្លង	១៦២
ពាក្យគោលក្នុងទំព័រដំបូង	១៦៣
ពាក្យគោលហើស	១៦៤
សេចក្តីប្រកាសអំពីគោលការណ៍	១៦៥

ធាតុរ៉ែកង្ក្រួល ទី ១០

វិភង្គវត្ថុ ពាក្យវិភង្គស្សន្ត	ព្រះបាទព្រះនរោត្តម	ទំព័រ ១
ទេវតាស្ថាន	ទំព័រ ២	ទំព័រ ៣
មហាបរិបត្តិ	ទំព័រ ៤	ទំព័រ ៥
មហាបរិបត្តិ	ទំព័រ ៦	ទំព័រ ៧
កោតិយា	ទំព័រ ៨	ទំព័រ ៩
ភាគសាសនា	ទំព័រ ១០	ទំព័រ ១១
វិទ្យា	ទំព័រ ១២	ទំព័រ ១៣
ទេវតាស្ថាន	ទំព័រ ១៤	ទំព័រ ១៥
ទេវតាស្ថាន	ទំព័រ ១៦	ទំព័រ ១៧
ទេវតាស្ថាន	ទំព័រ ១៨	ទំព័រ ១៩
អ្នកប្រែ	ទំព័រ ២០	ទំព័រ ២១
សេចក្តីប្រកាស	ទំព័រ ២២	ទំព័រ ២៣

មាតិកា ៣៧២

ឯកាធសម័យ សព្វវិក័ត្តសុត្ត

វិក័ត្តវគ្គសូ សព្វវិក័ត្តសុត្ត ធម្មបទប្បវត្តន៍ ២០៣

ទុក្ខអាយសច្ចំ ២០៥

ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទាអាយសច្ចំ ២០៨

មគ្គអាយសច្ចំ ២១០

អាយសច្ចាចិក្ខុតា ២១៣

ធានសម័យ ទុក្ខណវិក័ត្តសុត្ត

វិក័ត្តវគ្គសូ ទុក្ខណវិក័ត្តសុត្ត មហាបដិបទិយា កាយាចនំ . . . ២១៥

កាខន្ធសូ កាយាចនំ ២១៧

សុច្ឆន្ទិកាការា ២១៨

ទុក្ខណាភវិតា ២២១

ទុក្ខណវិសុទ្ធិ ២២៧

សឡាយតនវិគ្គ

បឋម អន្តរជិបណ្ឌិតោវិក័ត្តសុត្ត

សឡាយតនវគ្គសូ អន្តរជិបណ្ឌិតោវិក័ត្តសុត្ត កាតាបប្បវត្តិ . . ២៣៣

អដ្ឋក្ខិកាយតនាទិ ២៣៧

ចក្ខុសម្ពុស្សាទិ ២៣៨

មាតិកា ៣៧២

សព្វវិក័ត្តសូត្រ ទី ១១

វិក័ត្តវគ្គ សព្វវិក័ត្តសូត្រ ការញ្ញាធិធម្មបទប្បវត្តិក្កតា . . . ២០៣

ទុក្ខអាយសច្ចំ ២០៥

ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទាអាយសច្ចំ . . ២០៨

មគ្គអាយសច្ចំ ២១០

ការប្រាប់ខ្ញុំអាយសច្ចំ ២១៣

ទុក្ខណវិក័ត្តសូត្រ ទី ១២

វិក័ត្តវគ្គ ទុក្ខណវិក័ត្តសូត្រ ការអន្តរកោននាធិធម្មបទបដិបទិយា ២១៥

កិរិយាអន្តរកោននាធិធម្មបទ ២១៧

កិរិយាមិនមែនជាការកបស្កនៈដោយស្ម . ២១៨

សេចក្តីផ្សេងគ្នាខាងទុក្ខណាចន ២២១

ទុក្ខណវិសុទ្ធិ ២២៧

សឡាយតនវិគ្គ

អន្តរជិបណ្ឌិតោវិក័ត្តសូត្រ ទី ១

សឡាយតនវគ្គ អន្តរជិបណ្ឌិតោវិក័ត្តសូត្រ ការប្រព្រឹត្តិក្កតាខាង ២៣៣

កាយតនៈខាងក្នុង ២៣៧

ចក្ខុសម្ពុស្សដោយដើម ២៣៨

ឆ្នាំ ៧ មាតិកា បញ្ជី ១

មាតិកា	ទំព័រ
សង្ខេបយកវត្ថុស្រាវជ្រាវបច្ចេកទេសស្រាវជ្រាវ	២២១
វគ្គសិក្សាស្រាវជ្រាវ	២២២
វគ្គសិក្សាស្រាវជ្រាវ	២២៣
វគ្គសិក្សាស្រាវជ្រាវ	២២៤
វគ្គសិក្សាស្រាវជ្រាវ	២២៥

ធុរកិច្ច ធានាសុខភាព

សង្ខេបយកវត្ថុស្រាវជ្រាវ ធានាសុខភាព	២២៦
សិក្សាស្រាវជ្រាវ	២២៧
វគ្គសិក្សាស្រាវជ្រាវ	២២៨

តួនាទី បុគ្គលិកស្រាវជ្រាវ

សង្ខេបយកវត្ថុស្រាវជ្រាវ បុគ្គលិកស្រាវជ្រាវ	២២៩
ស្ថាប័នស្រាវជ្រាវ	២៣០
ការងារ	២៣១
បុគ្គលិកស្រាវជ្រាវ	២៣២

ធានាសុខភាព ធានាសុខភាព

សង្ខេបយកវត្ថុស្រាវជ្រាវ ធានាសុខភាព កិច្ចការស្រាវជ្រាវ	២៣៣
ការងារស្រាវជ្រាវ	២៣៤

សង្ខេបយកវត្ថុស្រាវជ្រាវ

មាតិកា	ទំព័រ
សង្ខេបយកវត្ថុស្រាវជ្រាវ ធានាសុខភាពស្រាវជ្រាវ	២២១
វគ្គសិក្សាស្រាវជ្រាវ	២២២
វគ្គសិក្សាស្រាវជ្រាវ	២២៣
វគ្គសិក្សាស្រាវជ្រាវ	២២៤
វគ្គសិក្សាស្រាវជ្រាវ	២២៥

ធានាសុខភាព ទី ២

សង្ខេបយកវត្ថុស្រាវជ្រាវ ធានាសុខភាព កិច្ចការស្រាវជ្រាវ	២២៦
សិក្សាស្រាវជ្រាវ	២២៧
វគ្គសិក្សាស្រាវជ្រាវ	២២៨

បុគ្គលិកស្រាវជ្រាវ ទី ៣

សង្ខេបយកវត្ថុស្រាវជ្រាវ បុគ្គលិកស្រាវជ្រាវ	២២៩
ស្ថាប័នស្រាវជ្រាវ	២៣០
ការងារ	២៣១
បុគ្គលិកស្រាវជ្រាវ	២៣២

ធានាសុខភាព ទី ៤

សង្ខេបយកវត្ថុស្រាវជ្រាវ ធានាសុខភាព កិច្ចការស្រាវជ្រាវ	២៣៣
ការងារស្រាវជ្រាវ	២៣៤

មាតិកា	ទំព័រ
សច្ចៈយកនៃក្រសួង នគរកោសល្យក្រុង វិញ្ញាណកាយ . . .	២៧៧
វេទនាខន្ធ	២៧៧
ភាពរីករាយនាគ	២៧៩
គោយន្តកោបនា	២៨៣
សក្ការោជ្យឆ្មាំ	២៨៤
រាជកាកម្មបស្ថិតិ	២៨៧
កង្វល់កាយនាគ	២៨៨
វិញ្ញាណកាយ	២៩១
គេសច្ចៈវិបាកនា	២៩៣
ក្រុមនា	២៩៤
គោយន្តកោបនា	២៩៧
សក្ការោជ្យឆ្មាំ	២៩៨
កាសិកានៃក្រុង	៣០១

បញ្ជី ក្នុងរាងកាយលោកនគរ

សច្ចៈយកនៃក្រសួង ក្នុងរាងកាយលោកនគរ ចក្ខុយកន្ត្រៃ . . .	៣០៣
ចក្ខុសម្បត្តិ	៣០៤
មនោវិញ្ញាណ	៣០៧

មាតិកា	ទំព័រ
សច្ចៈយកនៃក្រសួង នគរកោសល្យក្រុង វិញ្ញាណកាយ	២៧៧
វេទនាខន្ធ	២៧៧
កាយនគៈនាគក្រៅ	២៨១
ឧបនាគោយន្តកោបនា	២៨៣
កោជ្យឆ្មាំ	២៨៤
ការចូលទៅកាន់រាជកាកម្ម	២៨៧
កាយនគៈនាគក្នុង	២៨៨
វិញ្ញាណកាយ	២៩១
ឧបនាគោយន្តប្រចាំប្រេង	២៩៣
ឧបនាគោយន្តដើមឈើ	២៩៤
ឧបនាគោយន្តកោបនា	២៩៧
កោជ្យឆ្មាំ	២៩៨
សេចក្តីត្រួតត្រាចំពោះកាសិក	៣០១

ក្នុងរាងកាយលោកនគរ ទី ៥

សច្ចៈយកនៃក្រសួង ក្នុងរាងកាយលោកនគរ ចក្ខុយកន្ត្រៃ	៣០៣
ចក្ខុសម្បត្តិ	៣០៤
មនោវិញ្ញាណ	៣០៧

សង្គ្រាយគន្លឹះស្នូល ចូលរួមលោកស្រី កាយគន្លឹះទំនៀមទម្លាប់ . . . ៣០៩

ធម្មតា ធម្មតាស្នូល

សង្គ្រាយគន្លឹះស្នូល ធម្មតាស្នូល ឆ្នាំព្រាណកាយ . . . ៣១៣

ន វេទនាកាយ . . . ៣១៥

អនុគតា . . . ៣១៧

សក្កាយសមុទ្រនាមនិ . . ៣២៣

សក្កាយនិរោធនាមនិ . . ៣២៥

អង្គនករ . . . ៣២៧

ឋាននករ . . . ៣២៩

ភាសិតានុទំ . . . ៣៣១

សក្កមី សង្គ្រាយគន្លឹះស្នូល

សង្គ្រាយគន្លឹះស្នូល សង្គ្រាយគន្លឹះស្នូល កណ្តាប់បង្កើន . . ៣៣៥

កណ្តាប់បង្កើន . . . ៣៣៧

ការនាបាបប្រិ . . . ៣៣៩

បរិវាសនាទិ . . . ៣៤១

សង្គ្រាយគន្លឹះស្នូល ចូលរួមលោកស្រី សេចក្តីឡើយលាយក្នុង

កាយគន្លឹះជាដើម . . . ៣០៩

ធម្មតាស្នូល ទី ២

សង្គ្រាយគន្លឹះស្នូល ធម្មតាស្នូល វិញ្ញាណកាយប្រាំមួយ . . ៣១៣

វេទនាកាយប្រាំមួយ . . . ៣១៥

កាតវេទនកតា . . . ៣១៧

ដំណើរកតិកាឡើងនៃសក្កាយ . ៣២៣

ដំណើរលេខ៧នៃសក្កាយ . ៣២៥

កាតវេទនកតាសមាហរណ . ៣២៧

កាតវេទនកតាសមាហរណ . ៣២៩

សេចក្តីប្រកាសចំពោះភាសិត . ៣៣១

សង្គ្រាយគន្លឹះស្នូល ទី ៣

សង្គ្រាយគន្លឹះស្នូល សង្គ្រាយគន្លឹះស្នូល ការប្រើប្រាស់នៃកណ្តាប់ ៣៣៥

ការលេខ៧នៃកណ្តាប់ . . . ៣៣៧

ការពេញចិត្តចំពោះការនា ៣៣៩

ការកំណត់ដឹងនូវធម៌ជាដើម . ៣៤១

មាតិកា

តារាង

អដ្ឋមិ ឧត្តរវិទ្យុយ្យសុត្តិ

សទ្ធាយកនវគ្គស្ស ឧត្តរវិទ្យុយ្យសុត្តិ អសក្កាតត្ថការោ . . . ៣២៨

សក្កាតត្ថការោ . . . ៣២៩

ភាការទ្វេយ្យប្បញ្ញា . . . ៣២៣

សរណគមនំ . . . ៣២៤

ឈមិ បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសុត្តិ

សទ្ធាយកនវគ្គស្ស បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសុត្តិ សុត្តាភាវិហារោ . . . ៣២៧

និរណប្បញ្ញា . . . ៣២៩

វគ្គន្ទ្រយប្បញ្ញា . . . ៣២៣

តោជ្ឈន្តប្បញ្ញា . . . ៣២៨

វិជ្ជាវិមុត្តិប្បញ្ញា . . . ៣២៧

ធសមិ វគ្គន្ទ្រយការវិចារសុត្តិ

សទ្ធាយកនវគ្គស្ស វគ្គន្ទ្រយការវិចារសុត្តិ កានន្ទស្ស និមន្តនំ . . . ៣៧១

វគ្គន្ទ្រយការវិចារ . . . ៣៧៣

សេតុបាជិបតោ . . . ៣៨១

ទុក្ខានំ . . . ៣៨៨

មាតិកា

តារាង

ឧត្តរវិទ្យុយ្យសុត្តិ ទី ៨

សទ្ធាយកនវគ្គស្ស ឧត្តរវិទ្យុយ្យសុត្តិ ភាគនៃបុគ្គលដែលគេមិនប្រើ

ធ្វើសក្ការៈ ៣២៨

សទ្ធាយកនវគ្គស្ស ឧត្តរវិទ្យុយ្យសុត្តិ ភាគនៃបុគ្គលម្នាក់ធ្វើសក្ការៈ ៣២៩

ការស្នេហាហេតុយោបល់ . . . ៣២៣

ការផល់នូវសរណៈ . . . ៣២៤

បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសុត្តិ ទី ៩

សទ្ធាយកនវគ្គស្ស បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសុត្តិ សុត្តាភាវិហារសេវាបតិ ៣២៧

និរណប្បញ្ញា ៣២៩

វគ្គន្ទ្រយប្បញ្ញា ៣២៣

តោជ្ឈន្តប្បញ្ញា ៣២៨

វិជ្ជាវិមុត្តិប្បញ្ញា ៣២៧

វគ្គន្ទ្រយការវិចារសុត្តិ ទី ១០

សទ្ធាយកនវគ្គស្ស វគ្គន្ទ្រយការវិចារសុត្តិ ការនិមន្តរបស់ព្រះកោនន្ទ . . . ៣៧១

ការចម្រើននូវវគ្គន្ទ្រយ . . . ៣៧៣

សេតុប្បជិបតោ ៣៨១

ទុក្ខានំ ៣៨៨

វិទ្យាវិទ្យុបង្ក

វិទ្យុចារេហ៍	អវិទ្យុចារេហ៍	អន្តរ រដ្ឋលេខាយ	
ការលាយ	ការលាយ	៧៧	១០
ទិដ្ឋិ	ទិដ្ឋិ	៨៧	១១
អក្ខរៈ អក្ខរកាស	អក្ខរៈ អក្ខរកាស	៩៦	៨
អស្ស ទេវតា	អស្សទេវតា	១១៦	១៨
កន្ត្រៃអស្ស	កន្ត្រៃអស្ស	១៦៨	១
ទេវតាទុសារី ^(១)	ទេវតាទុសារី	១៣១	១០
"	"	១៣៣	៩
អនុសញ្ញា	អនុសញ្ញា	១៨៧	៨
វិនយៈ	វិនយៈ	២១២	៤
វិនយៈលោក	វិនយៈ លោក	"	៨
ស ច បទ	ស ច បទ	២៦៧	៤
កវីសតិ	កវីស្សតិ	"	១២
ឧក្កាលសិ	ឧក្កាលសិ	២៧៣	៣
ទេវ	ទេវ	២៩៦	១
១៩៧	២៩៧	លេខទំព័រ	
អថ រោ	អថ រោ	៣០០	១៧
បញ្ញាយតិ	បញ្ញាយតិ ។	៣១៧	៣
គុដ្ឋ	គុដ្ឋ	៣៤០	១៣
កសិចិ	កស្សចិ	៣៧៣	៤

សន្និកប្រាប័តាក្យុស-ប្រវ

ពាក្យុស	ពាក្យុស	ទំព័រ	បន្ទាត់
មាសភិក្ខុ វេប	មាសភិក្ខុ	៨២	១៦
កាយចាចិត្ត	កាយចាចិត្ត	៧៦	១៤
"	"	៧៧	៤
កន្លះលោកនៈ ។	កន្លះលោកនៈ	៨៦	១៦
បុគ្គលកាលបាន	បុគ្គល	១០១	១០
គិតល្អាត	គិតល្អាត ជាដាច់ការបានក្តី	"	១២
បុគ្គលកាលបាន	បុគ្គល	១០២	៤
លោកាមិសៈក្តី	លោកាមិសៈ ជាដា		
	ការបានក្តី	"	៧
បុគ្គលកាលមិនបាន	បុគ្គល	១០៣	១២
លោកាមិសៈក្តី	លោកាមិសៈ ជាដា		
	ការមិនបានក្តី	"	១៤
បុគ្គលកាលមិនបាន	បុគ្គល	១០៤	៤
លោកាមិសៈក្តី	លោកាមិសៈ ជាដា		
	ការមិនបានក្តី	"	៨
កាន់ទិស	កាន់ទិសតែមួយវាទិស ១១៤		១៤
ខាងត្បូងក្តី តែម្តងបាន	ខាងត្បូងក្តី	"	១៨
កាន់ទិស	កាន់ទិសតែមួយវាទិស ១១៨		៤

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
តែម្តងបាន ។	។	១១៨	៣
កាន់ទិស	កាន់ទិសតែមួយ។ កាន់ទិស	"	៤
តែម្តងបាន	។	"	៥
តែមិនប្រកប	ហើយប្រកប	១៥៧	១១
សោញ្ច	សោញ្ច	១៥៨	៤
អបោធាតុ	ការបោធាតុ	១៧៩	"
ព្រះភានុ	ព្រះភានុ	២២២	៦
លុះមានព្រះភាគ	លុះព្រះមានព្រះភាគ	២២៩	៨
ឧទ្ទៈ	ឧទ្ទៈ	២៥០	៥
ចូរថយ	ការចូរថយ	២៥១	៩
អត់អត់	អត់អត់	២ ៥៣	"
ល្អណាស់បង្អ	ល្អណាស់បង្អ	២ ៦២	១៨
កាយគៈ	កាយគៈ	២ ៩៨	១០
(១៦៧)	(២៦៧)	២ ៩៩	៤
និកាយស្យ	និកាយ	៣ ២៨	១
បណ្តាសក	បណ្តាសក	"	"
ស្វម្ប	ស្វម្ប	៣ ៥០	១២
ឧបរ	ឧបរ	៣ ៥២	១
បុគ្គល	បុគ្គលណា	៣ ៦៨	៥